KRAJINA PRO CHOV A VÝCVIK CEREMONIÁLNÍCH KOČÁROVÝCH KONÍ V KLADRUBECH NAD LABEM

NOMINAČNÍ DOKUMENTACE

ČESKÁ REPUBLIKA

2018

KRAJINA PRO CHOV A VÝCVIK CEREMONIÁLNÍCH KOČÁROVÝCH KONÍ V KLADRUBECH NAD LABEM

NOMINAČNÍ DOKUMENTACE
ČESKÁ REPUBLIKA
2018

Zpracovatelský tým nominační dokumentace v abecedním pořadí:

Supervizor: Michal Beneš

Redaktor: Roman Zámečník

Michal Beneš
Pavel Douša
Michal Drkula
Martin Ebel
Ivana Ebelová
Jiří Georgiev
Tomáš Jiránek
Vlastimil Koupal
Miroslav Kroulík
Věra Kučová
Jiří Machek
Zdeněk Novák
Radek Václavík
Roman Zámečník

Obsah nominační dokumentace

Analytický souhrn **6**
Statek k zápisu na Seznam světového dědictví **15**
1. Identifikace statku **15**
1.a Stát 15
1.b Stát okres region 15
1.c Název statku 15
1.d Zeměpisné souřadnice s přesností na vteřinu 15
1.e Mapy a plány s uvedením hranic navrhovaného statku na zápis a hranic ochranného pásma 16
1.f Plocha statku navrženého na zápis (v hektarech) a navrhovaného ochranného pásma (v hektarech) 18
2. Popis **21**
2.a Popis statku 21
2.b Historie a vývoj 31
2.b.1 Nejstarší historie 31
2.b.2 Vrcholné období 34
2.b.3 Statek ve 20. století 39
2.b 4 Shrnutí vývoje krajiny 42
3. Odůvodnění zápisu **45**
3.1.a Stručná syntéza 45
3.1.b Kritéria podle nichž je navržen zápis 51
3.1.c Prohlášení integrity 54
3.1.d Prohlášení autenticity pro statky nominované podle kritérií (i) až (vi) 56
3.1.e Požadovaná ochranná a správní opatření 58
3.2 Srovnávací analýza 63
3.2.1 Předmět komparace 63
3.2.2 Fáze srovnávací analýzy 63
3.2.3 Srovnávací kritéria užitá při komparační analýze 64
3.2.4 Krajiny pro chov koní vybrané pro srovnávací analýzu 67
3.2.5 Popis komparovaných statků a jejich hodnocení podle stanovených kritérií 70
3.2.5.1 Krajina pro chov koní při National Stud Piber 71
3.2.5.2 Krajina pro chov a výcvik kočárových koní v Kladrubech nad Labem 75
3.2.5.3 Krajina pro chov koní při National Stud Le Pin 80
3.2.5.4 Krajina pro chov koní při National Stud Saint-Lô 85
3.2.5.5 Krajina pro chov koní při Principal Stud Graditz 89
3.2.5.6 Krajina pro chov koní při Principal and Federal Stud Marbach 94
3.2.5.7 Krajina pro chov koní při Moritzburg State Stud 98
3.2.5.8 Krajina pro chov koní při Principal and State Stud 102
3.2.5.9 Krajina pro chov koní při National Stud Bábolna 107
3.2.5.10 Krajina pro chov koní Hortobágy for Nature Conservation and Gene Preservation 112
3.2.5.11 Krajina pro chov koní při National Stud of Mezöhegyes 116
3.2.5.12 Krajina pro chov koní při Royal Stud Persano 121
3.2.5.13 Krajina pro chov koní při Janów Podlaski Stud 125
3.2.5.14 Krajina pro chov koní při Walewice Stud 130
3.2.5.15 Krajina pro chov koní při Stud Alter Real 134
3.2.5.16 Krajina pro chov koní při Kopčany Stud Farm 139
3.2.5.17 Krajina pro chov koní při Lipica Stud Farm 143
3.2.5.18 Krajina pro chov koní při Cartuja Stud Farm at Jerez 148
3.2.6 Závěry komparační analýzy 152
3.2.6.1 Komparační analýza podle stupně plnění jednotlivých kritérií 152
3.2.6.2 Křížová komparační analýza 156
3.3 Návrh prohlášení výjimečné světové hodnoty 160
4. Stav zachování statku a faktory, které statek zasahují **165**
4.a Stav zachování statku 165

4.a.1 Celkový stav zachování kompozice . . . 165
4.a.2 Stav zachování stavebních souborů a uměleckých děl v krajině . . . 166
4.a.3 Stav zachování vegetačních součástí nominované krajiny . . . 167
4.a.4 Ukončené velké projekty rehabilitace statku . . . 169
4.a.5 Připravované velké projekty rehabilitace statku . . . 171
4.b Faktory zasahující statek . . . 173
5. Ochrana a správa statku . . . 179
5.a Vlastnické právo . . . 179
5.b Kategorie ochrany . . . 180
5.c Prováděcí nástroje k opatřením na ochranu . . . 182
5.c.1 Přehled opatření na ochranu . . . 182
5.c.2 Prostředky naplňování opatření na ochranu . . . 184
5.d Stávající plány týkající se správy města a regionu, v němž se navržený statek nachází . . . 191
5.e Plán správy statku nebo zdokumentovaný systém správy s výkladem cílů správy pro statek navržený na zápis do světového dědictví . . . 195
5.f Zdroje a úrovně financování . . . 196
5.f.1 Hlavní zdroje . . . 196
5.f.2 Komplementární národní zdroje . . . 196
5.f.2.1 Státní zdroje . . . 196
5.f.2.2 Regionální úroveň . . . 199
5.f.2.3 Soukromé zdroje . . . 199
5.f.3 Mezinárodní úroveň – Evropská unie . . . 199
5.g Zdroje specializovaných odborností a školení v odbornostech památkové péče a správy . . . 201
5.h Zařízení pro návštěvníky a jejich statistika . . . 206
5.i Politika a programy týkající se rozvoje a popularizace statku . . . 212
5.i.1 Politika a programy týkající se rozvoje a popularizace statku na národní úrovni . . . 212
5.i.1.1 Kulturní dědictví . . . 212
5.i.1.2 Přírodní danosti nominované krajiny a její životní prostředí . . . 215
5.i.1.3 Cestovní ruch . . . 217
5.i.2 Politika a programy týkající se rozvoje a popularizace statku na regionální úrovni . . . 219
5.i.3 Politika a programy týkající se rozvoje a popularizace statku na místní úrovni . . . 222
5.j Stupeň kvalifikace zaměstnanců (v oboru profesním, technickém, v údržbě) . . . 225
6. Monitoring . . . 227
6.a Klíčové ukazatele stavu zachování statku . . . 227
6.b Administrativní ustanovení pro monitoring statku . . . 230
6.c Výsledky předložení předchozích zpráv . . . 231
7. Dokumentace . . . 233
7.a Fotografie, diapozitivy, seznam vyobrazení a tabulka oprávnění k reprodukci, a další audiovizuální dokumentace . . . 233
7.b Texty týkající se klasifikace ochrany, vyhotovené plány správy statku nebo zdokumentovaných systémů správy a výňatky dalších plánů, které se statku týkají . . . 241
7.b.1 Dokumenty, na něž odkazuje kapitola 5.b . . . 241
7.b.2 Dokumenty, na něž odkazuje kapitola 5.d . . . 272
7.b.3 Dokumenty, na něž odkazuje kapitola 5.e . . . 297
7.c Forma a datum nejnovější dokumentace nebo seznamů týkajících se statku . . . 298
7.d Adresa, kde je uložen seznam, dokumentace, archiv . . . 300
7.e Bibliografie . . . 302
8. Kontaktní údaje odpovědných orgánů . . . 309
8.a Odpovědná osoba za přípravu návrhu . . . 310
8.b Místní oficiální instituce . . . 311
8.c Ostatní místní instituce . . . 312
8.d Oficiální internetová adresa . . . 313
9. Podpis jménem smluvního státu . . . 315

Seznam příloh nominační dokumentace

Příloha č. 1 – Mapy, plány a schémata nominovaného statku

1.1 Základní mapy nominovaného statku

001 – Mapa umístění navrhovaného statku ve smluvním státě
002 – Přehledová mapa nominovaného statku a jeho ochranného pásma
003 – Přehledová mapa nominovaného statku v kontextu území pod zvláštním právním režimem památkové péče a ochrany přírody
004 – Mapa hranic nominovaného statku se skladbou parcel – přehledové schéma kladů mapových listů
004.01 – Mapa hranic nominovaného statku se skladbou parcel, kladový list č. 1
004.02 – Mapa hranic nominovaného statku se skladbou parcel, kladový list č. 2
004.03 – Mapa hranic nominovaného statku se skladbou parcel, kladový list č. 3
004.04 – Mapa hranic nominovaného statku se skladbou parcel, kladový list č. 4

1.2 Specifické plány, mapy a schémata nominovaného statku

005 – Schémata funkčních a krajinných struktur nominovaného statku:

005.01 – Schéma funkčního využití nominovaného statku v členění na lesy, stromy, pastviny, louky, ornou půdu
005.02 – Schéma struktury stromové vegetace nominovaného statku
005.03 – Schéma struktury cest v krajině nominovaného statku
005.04 – Schéma struktury vodních ploch a vodotečí nominovaného statku
005.05 – Schéma alejí nominovaného statku v jejich kompoziční hierarchii
005.06 – Schéma kompozičních os nominovaného statku

006 – Schémata historické podoby a slohové vrstevnatosti nominovaného statku

006.01 – Mapa dokumentující vztah mezi současnou rozlohou nominovaného statku a jeho rozlohou v roce 1771
006.02 – Schéma pozdně barokní krajiny před klasicizující úpravou nominovaného statku do roku 1830
006.03 – Schéma klasicizující krajiny v pozdně osvícenském duchu nominovaného statku po roce 1830
006.04 – Dnešní stav Krajiny pro chov kočárových koní v Kladrubech nad Labem
006.05 – Schéma historické a slohové vrstevnatosti nominovaného statku

007 – Schémata historického vývoje nominovaného statku v jednotlivých etapách

007.01 – Schéma nominovaného statku k roku 1764 až 1767 na podkladě 1. vojenského mapování
007.02 – Schéma nominovaného statku k roku 1835
007.03 – Schéma nominovaného statku k roku 1852 až 1853 na podkladě 2. vojenského mapování
007.04 – Schéma nominovaného statku k roku 1920
007.05 – Schéma nominovaného statku k roku 2017

1.3 Historické mapy a plány nominovaného statku

Příloha č. 2 – Vyobrazení nominovaného statku

2.1 Fotodokumentace současného stavu nominovaného statku
2.2 Historická vyobrazení nominovaného statku

Příloha č. 3 – Fotografická příloha ke kapitole 3.2 (Komparativní analýza)

Příloha č. 4 – Management Plán nominovaného statku (příloha ke kapitole 5.e)

Příloha č. 5 – Dokumenty (příloha ke kapitole 7.b)[1]

a) Zásady územního rozvoje Pardubického kraje
b) Územní plán obce Kladruby nad Labem
c) Územní plán obce Selmice
d) Územní plán obce Semín
e) Koncepce podpory památkové péče na území Pardubického kraje na léta 2017–2020
f) Koncepce péče o památkový fond v Pardubickém kraji
g) Lesní hospodářský plán
h) Strategie cestovního ruchu Pardubického kraje 2016–2020
i) Koncepce cyklo a in-line turistiky v Pardubickém kraji

Příloha č. 6 – Ostatní dokumenty

a) Souhrn doporučených opatření pro evropsky významnou lokalitu Kladruby nad Labem,
b) Dohoda o obecných zásadách obnovy a dalšího rozvoje areálu národní kulturní památky Hřebčín v Kladrubech nad Labem
c) Memorandum o zřízení Rady památky Kulturní krajina hřebčína v Kladrubech nad Labem
d) Prohlášení zástupců obcí ležících uvnitř nominovaného statku
e) Prohlášení Českého národního komitétu ICOMOS

[1] V tištěné anglické verzi nominační dokumentace jsou uvedena, v případě rozsáhlých dokumentů existujících pouze v českém jazyce, v kapitole 7.b pouze jejich analytická resumé. V elektronické anglické verzi nominační dokumentace jsou v příloze č. 5 tyto rozsáhlé dokumenty existující pouze v českém jazyce uvedeny pouze v tomto jazyce.

ANALYTICKÝ SOUHRN

Smluvní stát
Česká republika

Stát, okres nebo region
Česká republika, Pardubický kraj

Název statku
Krajina pro chov a výcvik ceremoniálních kočárových koní v Kladrubech nad Labem

Zeměpisné souřadnice s přesností na vteřinu
50°03'23,94" N 15°29'03,33"E

Slovní popis hranic statku navrženého na zápis

Hranice území nominovaného na Seznam světového dědictví je vymezena exaktně podle parcelních čísel pozemků katastrální mapy (Příloha č. 1, mapa č. 004).

Hranice nominovaného statku v maximální možné míře kopírují historické hranice pozemků náležející k císařskému hřebčínu v Kladrubech nad Labem.

Průběh hranice je popsán jako hraniční linie vedená po směru hodinových ručiček v orientaci sever-východ-jih-západ-sever-východ. Významná místa jsou popsána v souladu s místopisem krajiny nominovaného statku nebo zásadním určením krajinného prvku (les, vodoteč, řeka, louka apod.) Přesná určení doprovází parcelní čísla příslušného katastrálního území pod úředními čísly, např. 53/1, 179/2. Uvedená parcelní čísla jsou čísly parcel uvnitř nominovaného území. Čísla parcel jsou vyňata ze současných katastrálních plánů. V některých starších dokumentech figurují čísla jiná, protože v roce 2015 až 2016 došlo k přečíslování parcel.

Hranice nominovaného statku začíná v masivu lesního porostu severně od obce Kladruby nad Labem v místě zvaném Koleská vrata – Chaloupky, při silnici do Koles a Chlumce nad Cidlinou. Hraniční parcelou je parcela č. 553/1 a směrem k východu a jihovýchodu parcely kopírují stávající hranice katastrálního území Kladruby nad Labem (číslo katastrálního území 665410). Lesním porostem jde hranice jihovýchodně po hranici katastru a lemuje parcely č. 532, 533, 534, 536/1, 538, 255. V jihovýchodním rohu parcely číslo 255 se hranice otáčí k východu a vstupuje do katastrálního území Semín (číslo katastrálního území 747319), kde obepíná tok Kladrubského náhonu a zahrnuje parcely č. 594/1, 594/2, 616/2, 203/1, 622/3, 622/8, kde podtéká silnici do obce Strášov a proti proudu pokračuje parcelou č. 649/19 a 179/2. Hranice jde po severním pravém břehu Kladrubského náhonu proti proudu toku východním směrem do jádra obce Semín, kde končí vtokem Kladrubského náhonu z Opatovického kanálu. Po jižní linii levého břehu náhonu se po proudu vrací k západu až na hranici katastru Kladruby nad Labem, kde se u vtoku Kladrubského náhonu do lesa u parcely č. 256 stáčí k jihu a pokračuje po hranici lesa parcela č. 259/1 až k místu s několika staveními zvanými Semínská vrata parcela č. 261, kde přetíná silnici Kladruby nad Labem – Semín p.č. 550/22 a pokračuje jižně v lemu cesty parcelní č. 264 a 265, stále po hranici katastru Kladruby nad Labem a pokračuje po hranici lesa parcela č. 266 k rybníku Cihlák, kde přetíná cestu parcela č. 323 a podél lesního porostu a vodoteče parcely 325 jde jižně k místu zvanému Kančina, které je hraniční loukou nominované krajiny v katastrálním území Semín (č. katastrálního území 747319) a pokračuje podél parcely 832/1 až k řece Labe, kde se prudce stáčí k západu a s lemem parcely č. 834 se vrací zpět do katastrálního území Kladruby nad Labem k parcele č. 566. Od tohoto místa hranice kopíruje pravý břeh řeky Labe ve směru východ – západ, kde řeka tvoří jižní hranici nominovaného statku po hranici katastrálního území Kladruby nad Labem a lemuje parcely č. 565, 564, 563, 562/1. Přichází

k mostu přes řeku Labe na silnici z Kladrub nad Labem do Řečan, pod kterým hranice prochází a pokračuje po pravém břehu Labe na západ podél krajinářského parku Mošnice, lemuje parcely č. 561, 560, 559 a vstupuje do katastrálního území Selmice (číslo katastrálního území 747149), kde stále po hranici řeky Labe pokračuje podél parcely č. 723/1 k místu, kde se hranice pod obcí Selmice podél vodoteče u parcely č. 1209 stáčí k severu až k zastavěnému území obce Selmice, kde se stáčí zpět k západu a pod obcí Selmice kopíruje hranici zastavěné části obce podél parcel č. 73, 79, 78, 82, 81, 704/1, 84, 86, 87, 102, 100, protíná cestu parcela č. 716 a pokračuje podél parcel č. 103, 105/1, 108, 107, 1217 a prochází podél vodoteče parcela č. 1224 k cestě parcela č. 1088, po které se stáčí k jihozápadu. Hranice přetíná odvodňovací kanál parcela č. 1087 a pokračuje dále jihozápadně a opět křižuje zavlažovací kanál parcela č. 1083 a pokračuje podél linie cesty parcela č. 1080, opět přetíná vodoteč parcela č. 1078 a pokračuje podél cesty parcela č. 1074 jihozápadním směrem nad objekty přístavu u Labe. Dosahuje nejjižnějšího místa nominovaného statku, kde se stáčí hranice k severozápadu a pokračuje podél cesty parcela č. 1001, kde se u parcely č. 1000 v nejzápadnějším místě nominovaného statku otáčí k severovýchodu a jde po hranici katastrů Selmice a Labské Chrčice podél vodoteče parcely č. 1014 a pokračuje severně podél parcely č. 1021 k cestě parcela č. 1018 a pokračuje podél parcely č. 1052 k vodoteči parcela č. 1071 a podél parcely č. 1072 k silnici Kladruby nad Labem, Selmice, Labské Chrčice parcela č. 1163 k místu zvanému Merenda parcela č. 650. Silnici hranice přetíná a pokračuje k severu Hranice nad silnicí pokračuje k severu do lesního masivu podél parcely č. 652/1, v jejímž severozápadním rohu se otáčí na východ k parcele č. 1187, přetíná vodoteč parcela č. 1264 a pokračuje lesem parcela č. 1186 a dále po hranici katastru Selmice na východ podél vodoteče parcela č. 1264, která se láme na sever až k parcele č. 696 a pokračuje na sever k parcele č. 697, kde se stáčí na východ a pokračuje lesem k cestě parcela č. 698 a podél lesa parcela č. 699, kde se vrací do katastrálního území Kladruby nad Labem (číslo katastrálního území 665410) a pokračuje podél cesty parcela č. 484 a dále po hranici lesní parcely č. 485 k nejsevernějšímu místu nominovaného statku zvaném Hlavecká vrata parcela č. 557. Dále pokračuje lesem na východ podél parcely č. 487, přetíná cestu parcela č. 499, dále podél lesní parcely č. 500, přetíná cestu parcela č. 501, pokračuje podél lesní parcely č. 502, opět přetíná cestu parcela č. 521 a pokračuje podél lesní parcely č. 522 k vodototeči parcela č. 518/1. Dále pokračuje podél lesní parcely č. 524, kde hranice končí opět u Koleských vrat – Chaloupek. Polygon hranice nominovaného statku je tak v místě styku se silnicí Kladruby nad Labem – Kolesa uzavřen.

Základní mapy formátu A3 statku navrženého na zápis s vyznačením hranic a ochranného pásma jsou v příloze č. 1. Další mapy nominovaného statku jsou tamtéž.

001
Map of the location of the Nominated Property in the State Party

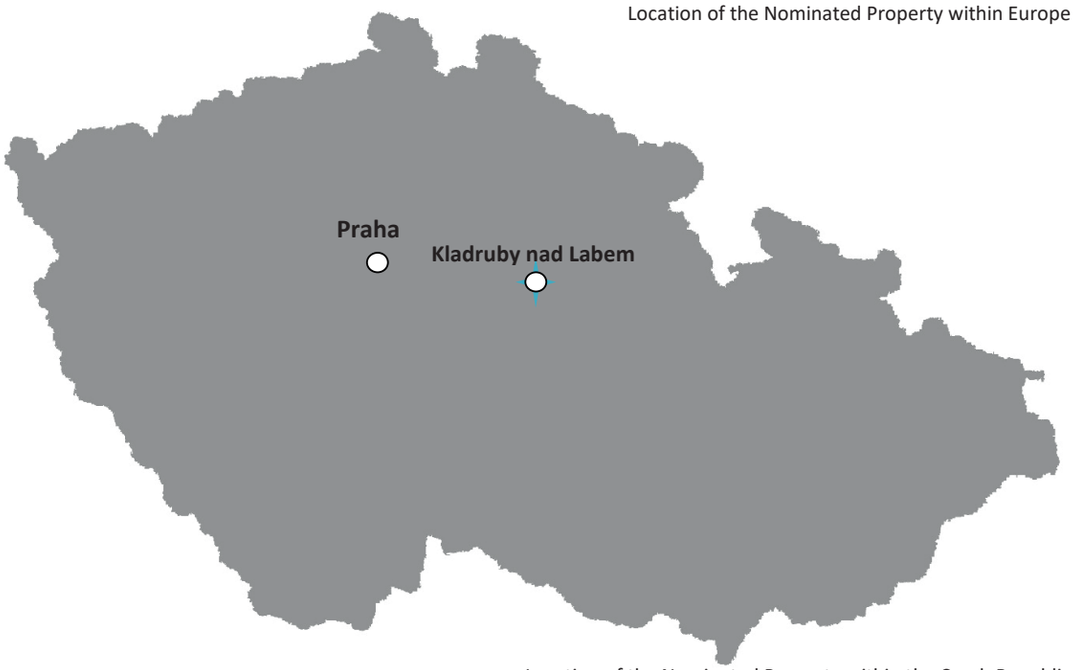
Nominated Property: Landscape for Breeding and Training of Ceremonial Carriage Horses at Kladruby nad Labem

Geographic coordinates of the Nominated Property:

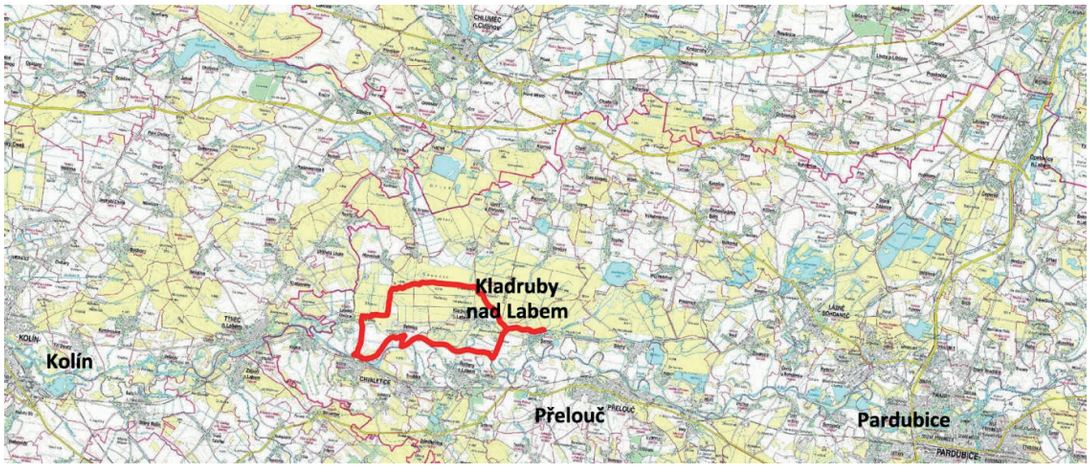
WGS-84:	50°03'23.94"N, 15°29'03.33"E
DEC:	50.056649449, 15.484256955
S-JTSK	Y: 667799.56; X: 1056249.84

Location of the Nominated Property within Europe

Location of the Nominated Property within the Czech Republic

Location of the Nominated Property within the region

Kritéria, podle nichž je statek navržený na zápis

Kritérium (ii) – **Navrhovaný statek svědčí o výrazné výměně vlivů po dané období nebo ve vymezené kulturní oblasti, či ve vývoji** stavebnictví nebo technologie, monumentálního umění, **projektování** měst nebo **krajinné tvorby.**

Kritérium (iv) – **Navrhovaný statek představuje vynikající příklad určitého typu** stavby nebo stavebního či technologického komplexu anebo **krajiny, která je dokladem jednoho či více příznačných období v lidských dějinách**.

Kritérium (v) – **Navrhovaný statek je vynikajícím příkladem tradičního** lidského sídla, tradičního **využití suchozemského území** nebo moře, **které je reprezentativní pro určitou kulturu (nebo kultury) či pro vzájemné působení člověka a životního prostředí**, zejména pokud se toto prostředí stalo zranitelným pod dopadem nezvratné přeměny.

Návrh prohlášení výjimečné světové hodnoty

a) Stručná syntéza

Nominovaná krajina leží v centru tzv. Středního Polabí v hospodářsko-geologickém útvaru Polabská nížina, kterou zformovala řeka Labe. Chov koní v krajině ovlivnily geomorfologické danosti území, které umožnily rozvinout jedinečnou krajinnou strukturu určenou k chovu a výcviku ceremoniálních kočárových koní.

Krajina byla osídlována ve středověku. Po roce 1491 přešly Kladruby nad Labem do rukou rodu Pernštejnů, kteří tam založili oboru. Panství Pardubice, na jehož území se obora nacházela, zakoupila roku 1560 pro panovníka Česká komora. Císař Maxmilián II. Habsburský tam založil v roce 1563 hřebčín, který byl 6. března 1579 jeho nástupcem Rudolfem II. Habsburským povýšen na hřebčín dvorní. Hřebčín se v přímé vazbě s okolní krajinou specializoval od počátku 17. století na chov ceremoniálních kočárových koní typu galacarrossier, určených výhradně pro potřeby císařského dvora. Historické dvory hřebčína fungují dodnes a jsou funkčními ohnisky jedinečné krajiny.

Nominovaný statek je vzácnou syntézou dvou kategorií kulturní krajiny. Živé, organicky se vyvíjející krajiny do dnešních dnů s dominantním funkčním určením, a krajiny záměrně komponované člověkem představující výjimečně dokonalý typ specializovaného okrasného statku, ferme ornée, zaměřeného na chov ceremoniálních kočárových koní. Tato syntéza je dána tím, že živá evolutivní krajina s jasnou chovatelskou funkcí je uspořádána s využitím svých přírodních daností do dvou kontrastních, avšak navzájem provázaných částí – formálně uspořádanou pastevní krajinu vycházející z principů klasicistní francouzské zahrady se záměrně potlačenou a střídmou klasicistní architekturou dvorů, odstíněnou strukturou sídel a sochami akcentujícími významná místa, doplňuje romantický krajinářský park.

Nominovaná krajina je živým svědectvím dokumentujícím výměnu vlivů ve formování krajiny zaměřené na chov a výcvik kočárových koní. Obsahuje zřetelné a funkční prvky krajinné kompozice (osy, cesty, aleje, stromořadí, vodoteče, symetrické stavby, vazby mezi prvky), které jsou výjimečně dokonalým příkladem tvůrčí aplikace kompozičních zásad tvorby prostoru podle André Le Nôtra (francouzská zahrada) do krajiny se specifickým funkčně účelovým určením. Statek je výjimečný také tím, že byl do své podoby uspořádán podle zásad francouzské zahrady v době, kdy tyto byly úplně opuštěny. Tím je tato pozdní aplikace lenotrovských principů v nominované krajině dokladem vysoké životaschopnosti těchto principů a zároveň velmi konzervativního vkusu hlavního zadavatele úprav této krajiny, jímž byl Habsburský dvůr, a je tak svébytným obrazem kulturních poměrů.

Principy anglické krajinářské tvorby byly mimořádně tvůrčím způsobem uplatněny v nominované krajině při tvorbě krajinářského parku Mošnice. V něm jsou krajinářské scenérie komponovány z původních lužních porostů a introdukovaných dřevin tak, že při aplikaci těchto principů byly využity i principy malířské perspektivy pracující s barevností bohatého sortimentu dřevin pro vytváření prostorových iluzí a efektů; scenérie se zrcadlí na hladině jezer vzniklých ze slepých ramen řeky Labe. Aplikace principu clumps na pastvinách, vymezených ovšem klasicistní kompozicí, je dalším dokladem pronikání anglického krajinářství do nominované krajiny.

Výsledkem kreativní kombinace zásad francouzské a anglické krajinářské zahrady, aplikovaných na krajinu s prioritně hospodářským využitím, je nominovaná krajina unikátní. Mimořádný respekt k účelu krajiny je vyjádřen krajinářskými kompozičními prostředky. Společným výchozím bodem hlavních kompozičních os klasicistní části krajiny je hlavní vchod do stájového dvora v Kladrubech nad Labem, nikoli do zámku, jako je tomu v krajinách při jiných hřebčínech. Účel krajiny je vyjádřen také kompozicí hmot budov ve dvoře Kladruby nad Labem, kde je hmota císařského zámku potlačena nejen vizuálně (skrytím za řadou stromů), ale též absolutně – jeho hmota je mnohem nižší než vstupní stájové křídlo, podobně ani výška lodi kostela sv. Václava a Leopolda tamtéž nepřesahuje výškovou hladinu hlavních budov vlastního stájového dvora. Takováto akcentace ryze hospodářské funkce krajiny prostředky krajinářské a architektonické kompozice je velmi neobvyklá, je-li v krajině sídlo příslušníka společenské elity.

Nominovaná krajina vykazuje přesvědčivě všechny znaky svého kontinuálního monofunkčně zaměřeného užívání pro chov kočárových koní, která na sebe postupně nabrala formy nejvyšší estetické kvality odpovídající „císařskému" významu a účelu této krajiny, čímž vznikl jedinečný typ okrasného statku (ferme ornée).

Nominovaná krajina byla svým účelem nedílně spjata s vrcholem společenské hierarchie po dobu čtyř století dějin evropské civilizace a představuje ve světovém měřítku mimořádně komplexní svědectví o hipologické kultuře vyvíjející se v Evropě, pokud jde o chov a výcvik ceremoniálních kočárových koní.

b) Zdůvodnění kritérií

Ad kritérium (ii) – nominovaná krajina vykazuje významné pronikání vlivů během 17.–19. století v Evropě, a to v oblasti krajinné tvorby. Krajina je významným svědectvím o tvůrčím použití klasicistních kompozičních principů André Le Nôtre, jakož i principů anglického krajinářství, při uspořádání krajiny s utilitárním účelem. Účelově uspořádaná skladba krajiny je zároveň výsledkem výměny informací a zkušeností s chovem a výcvikem kočárových koní, které byly předávány mezi panovnickými dvory využívajícími těchto koní pro ceremoniální účely. Nominovaná krajina je dodnes plně funkčním a mimořádně zachovalým příkladem vývoje názorů na kultivaci a záměrné formování hospodářské krajiny určené pro chov a výcvik kočárových koní kombinujících přísně specifické hospodářské účely s formální estetizací.

Ad kritérium (iv) – nominovaný statek je na světě jedinečným příkladem krajiny v průběhu staletého vývoje vycizelované prostředky krajinářské kompozice, snoubící v sobě principy klasicismu a anglického krajinářství, do podoby, která ukázkově zabezpečuje optimální potřeby chovu a výcviku kočárových koní, čímž ilustruje významné období evropské historie, které tohoto typu koní využívalo v novověku pro potřeby svých společenských elit. V případě nominované krajiny byl touto elitou císařský rod Habsburků. Nominovaná krajina tak byla nedílně svým účelem spjata s vrcholem společenské hierarchie po dobu čtyř století dějin evropské civilizace. Ve světovém měřítku představuje nominovaná krajina mimořádně komplexní svědectví o hipologické kultuře vyvíjející se v Evropě, pokud jde o chov a výcvik ceremoniálních kočárových koní, po dobu čtyř století.

Ad kritérium (v) – nominovaný statek je na světě posledním vynikajícím příkladem tradičního způsobu využití krajiny pro chov a výcvik ceremoniálních kočárových koní, tzv. galacarrossierů, a je tak reprezentativní pro etapu dějin, počínaje barokem, která takto krajinu užívala, aby uspokojila potřebu společenských elit vyjádřit své výjimečné postavení nádherou ceremonií, při nichž byli galacarrossieři užíváni. Chov a výcvik těchto koní se v nominovaném statku po staletí vyvíjí v přímé vazbě na přírodní podmínky: pozitivní klimatické, hydrologické, pedologické a botanické vlastnosti území předurčily hospodářskou soběstačnost krajiny nezbytnou pro chov a výcvik kočárových koní od jejich narození až po plný výcvik. Chov a výcvik kočárových koní a s nimi související péče o nominovanou krajinu je tradiční pracovní příležitostí tamních obyvatel.

c) Prohlášení integrity

Nominovaná krajina se dodnes dochovala a je nominována ve svých historických hranicích a v původní rozloze, která odpovídala velikosti stáda nutného pro dosažení počtu vycvičených ceremoniálních kočárových koní, stanoveného císařským dvorem.

Účelovost krajiny je stále v plné míře patrná v integrálně uchované celkové funkční struktuře krajiny tím, že komponentami krajiny jsou: velikosti stáda přiměřené pastviny; louky pro sklizeň sena; orná půda pro získávání jadrného krmiva; lesy pro těžbu dřeva na stavby i otop; dostatečné vodní zdroje; cesty nezbytné pro výcvik kočárových koní v zápřahu; funkčně diverzifikované stavební celky atd. Nominovaná krajina tak zajišťuje, stejně jako ve své historii, všechny zdroje potřebné pro úspěšný chov těchto koní a prostředí pro jejich výcvik.

Chov koní je vázán na plně funkční diverzifikované historické stájové soubory budov a další doprovodné stavby. Stavební soubory všech stájových dvorů reflektují dlouhý vývoj požadavků kladených na ustájení kočárových koní, a to od počátku 19. století. Tyto soubory nebyly demolovány, ani výrazně přestavovány, byly pouze citlivě doplňovány a následně v letech 2014–2015 pečlivě rehabilitovány.

Formální kompozice klasicistní části nominované krajiny je uchována ve své integritě, protože jsou uchovány všechny její prvky – cesty s alejemi, vodoteče, rastrování dílců pastvin aj.

Krajinářská kompozice romantického parku Mošnice je rovněž uchována ve své integritě – kočárová cesta, z níž se vějířovitě rozevírají průhledy, sortimentálně bohaté solitérní i skupinové výsadby dřevin seskupené podle zásad malířské perspektivy, vodní plochy vzniklé z mrtvých ramen řeky, a s přirozeně se obnovujícími litorálními porosty v reliktu lužního lesa.

Ve své historické celistvosti jsou dochovány také hospodářské lesy v severní části nominovaného statku včetně systému přímých průseků s cestami využívanými k výcviku koní.

Přirozeně rostlá sídla vesnického typu ležící v nominované krajině mají integrálně zachovanou historickou půdorysnou i hmotovou strukturu vytvářenou převážně rodinnými domky.

d) Prohlášení autenticity

Funkční autenticita nominovaného statku je dochována, nominovaná krajina stále slouží k chovu a výcviku kočárových koní typu galacarrossier, a to starokladrubského plemene. Unikátní kompozice nominované krajiny založená na kombinaci principů francouzské (patte d´oie, étoile, cabinet de verdure) a anglické zahrady (clumps, krajinářský park) je uchována. Liniové výsadby dřevin (aleje, stromořadí, větrolamy, doprovody vodotečí) kompozičně členících krajinu jsou zachovány do současnosti, a to co do původnosti materiálové, resp. botanického sortimentu, tak co do uchování kompozičních vztahů. Stavební soubory dvorů hřebčína s dalšími doprovodnými stavbami byly pečlivě památkově rehabilitovány v souladu s dochovanou klasicistní koncepcí a jsou tedy autentické. Při rehabilitaci byly zohledněny také dílčí hodnotné úpravy budov z pozdějšího období, čímž je prezentována stavební a slohová vrstevnatost dokumentující postupný vývoj stavební složky statku.

Funkčně i kompozičně významná síť vodotečí je uchována ve struktuře, která se ustálila v roce 1876, a je tedy autentická. Při její údržbě se zásadně užívá původních materiálů. Podobně se postupuje při údržbě dřevěného ohrazení pastvin.

Historická urbanistická struktura sídel nebyla narušena novodobým rozvojem průmyslu a původní vazby na extravilán jsou uchovány.

e) Požadovaná ochranná a správní opatření

Pro uchování světově výjimečné hodnoty nominovaného statku a jeho trvale udržitelný rozvoj je třeba aplikovat: pravidelně každý rok národní systém monitoringu jako nástroj prevence a včasného vydání doporučení orgánům státní památkové péče a správci statku; právně zakotvit systém správy nominovaného statku z jednoho centra převodem správy veškerého majetku českého státu v nominované krajině na jediného správce, a to Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o.; implementovat do praxe již stanovené a mezi odpovědnými ministerstvy dohodnuté principy rehabilitace historické zeleně pro zachování kompozice nominované krajiny i její funkce jako krajiny pro chov kočárových koní; pokračovat v realizaci platného Management Plánu, vyhodnotit ho a včas ho aktualizovat; k tomu využít i Steering Group složenou z vysokých zástupců ministerstev, územně příslušných orgánů státní památkové péče, odborné organizace památkové péče, národního komitétu ICOMOS a správce statku a spolupracující s externími odborníky a zástupci místních samospráv.

Název a kontaktní údaje instituce / oficiální místní úřadovny

Ministerstvo kultury České republiky
Maltézské náměstí 1
118 11 Praha 1
Česká republika
Tel.: + 420 257 085 371
Faxové číslo: 224 318 155
E-mail: dita.limova@mkcr.cz
Webové stránky: https://www.mkcr.cz/

1. IDENTIFIKACE STATKU

STATEK K ZÁPISU NA SEZNAM SVĚTOVÉHO DĚDICTVÍ

1. Identifikace statku

1.a Stát

Česká republika

1.b Stát okres region

Česká republika, Pardubický kraj

1.c Název statku

Krajina pro chov a výcvik ceremoniálních kočárových koní v Kladrubech nad Labem (dále jen „Krajina pro chov kočárových koní“, není-li jinak uvedeno).

1.d Zeměpisné souřadnice s přesností na vteřinu

Za hlavní identifikační bod nominovaného statku byl zvolen průsečík kompozičních os v areálu hlavního stájového dvora, osově situovaný do vjezdu stájí v Kladrubech nad Labem. Tento bod má souřadnice:

50°03’23,94“ N 15°29’03,33“E

1.e Mapy a plány s uvedením hranic navrhovaného statku na zápis a hranic ochranného pásma

Další mapy nominovaného statku jsou součástí samostatné přílohy – příloha č. 1 – Mapy, plány a schémata.

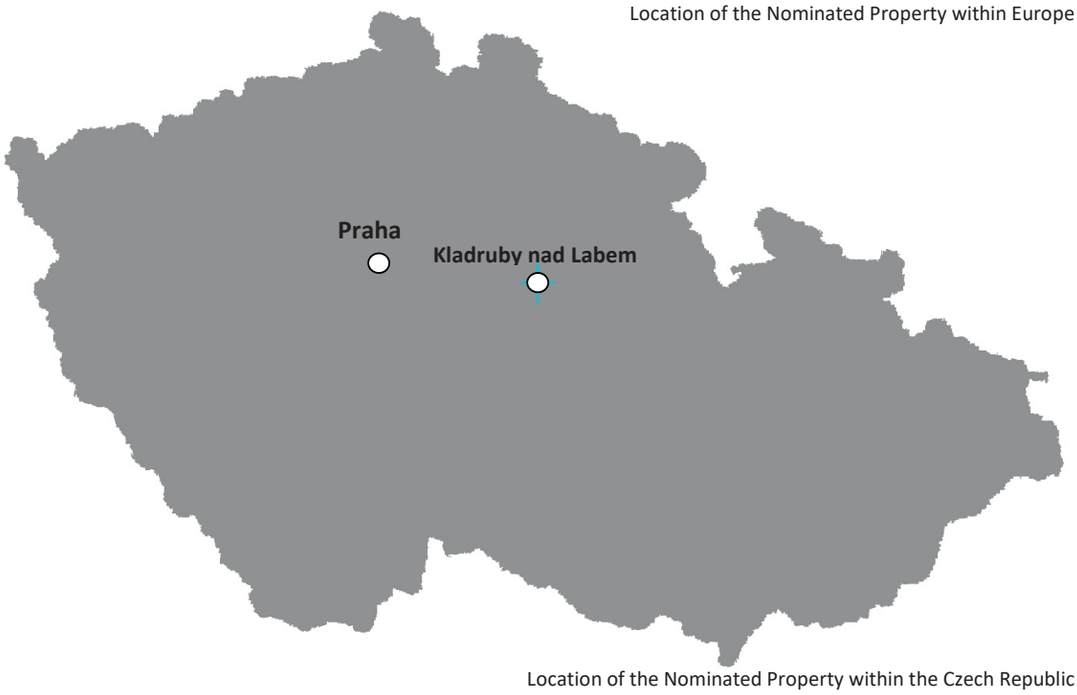
001
Map of the location of the Nominated Property in the State Party

Nominated Property: Landscape for Breeding and Training of Ceremonial Carriage Horses at Kladruby nad Labem

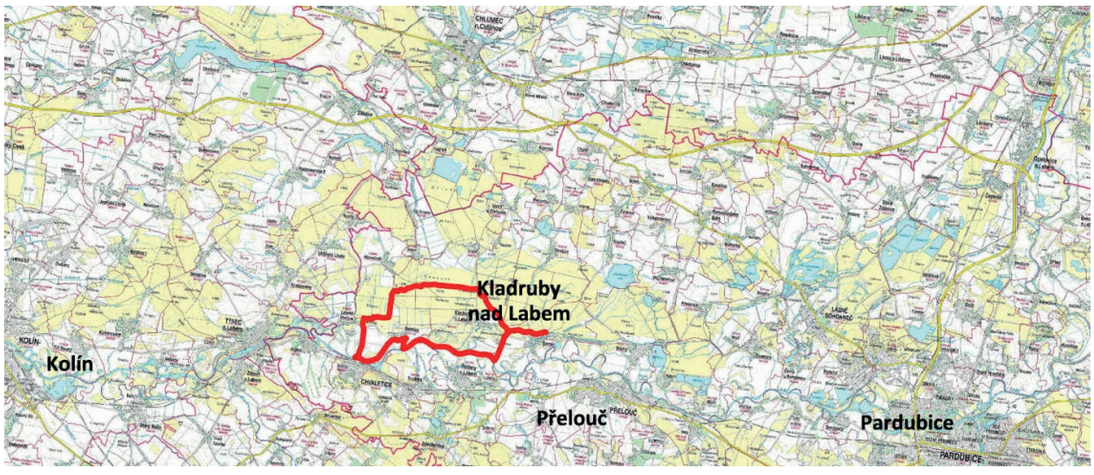
Geographic coordinates of the Nominated Property:
WGS-84: 50°03'23.94"N, 15°29'03.33"E
DEC: 50.056649449, 15.484256955
S-JTSK Y: 667799.56; X: 1056249.84

Location of the Nominated Property within Europe

Location of the Nominated Property within the Czech Republic

Location of the Nominated Property within the region

1.f Plocha statku navrženého na zápis (v hektarech) a navrhovaného ochranného pásma (v hektarech)

Plocha nominovaného statku: 1310 ha

Plocha nárazníkové zóny: 3248 ha

Celkem: 4558 ha

1.f Plocha statku navrženého na zápis (v hektarech) a navrhovaného ochranného pásma (v hektarech)

2. POPIS

2. POPIS

2.a Popis statku[2]

Nominovaný statek je velmi vzácnou syntézou dvou kategorií kulturní krajiny, a sice živé, do dnešních dnů se organicky vyvíjející krajiny s dominantním funkčním určením, a krajiny výjimečně dokonale záměrně komponované člověkem. Je tedy ve výsledku, syntézou představující typ specializovaného unikátního okrasného statku, ferme ornée, zaměřeného na chov a výcvik stejně unikátního plemene barokních koní galacarrossiérů.[3] Tato syntéza je dána tím, že živá evolutivní krajina s jasnou chovatelskou funkcí je komponována do dvou kontrastních, avšak navzájem provázaných částí:

- formálně uspořádaná pastevní krajina vycházející z principů francouzské zahrady (aleje, étoile, patte d´oie, bosquety s cabinety) se záměrně potlačenou architekturou dvorů, odstíněnou strukturou sídel a sochami akcentujícími významná místa,
- romantický krajinářský park Mošnice využívající principů malířské perspektivy a bohatého sortimentu pěstovaných stromů (Příloha č. 2, obr. 001–005).

Na rozdíl od jiných obdobných krajin,[4] kde je kompozice založena na architektonických dominantách, krajinná kompozice nominovaného statku architekturu záměrně potlačuje. Architektura je přitom noblesní a srovnatelná s jinými analogickými císařskými, královskými nebo knížecími areály. Je vizuálně potlačována zelení, nesměřují na ni žádné komponované pohledy, tudíž sama není na první pohled nositelem viditelného řádu v krajině, ale je přirozeně jeho tušeným těžištěm mimo jiné s ohledem na utilitární funkci nominované krajiny, protože především této funkci slouží (Příloha č. 2, obr. 006–009).

Rovinatá krajina v povodí meandrující řeky Labe o nadmořské výšce 200 m n. m. je jako předurčená k chovu a výcviku kočárových koní. Podél řeky Labe jsou půdy hlinitopísčité. Písčité cesty v lesích i hlinitopísčité mezi pastvinami a lukami jsou ideálním prostředím pro výcvik kočárových koní v zápřahu v krajině. Úrodná niva řeky Labe poskytuje dostatek kvalitní píce pro pastvu i zajištění sena pro zimní období a díky půdním a klimatickým podmínkám a botanickému složení porostů je píce na pastvinách a loukách bohatá na živiny.

Písčité půdy, navazující plynule na nivu v severní části území nominované krajiny, jsou zčásti zalesněny a dřevo z lesů je užíváno pro otop i stavební účely hřebčína a ohrazení pastvin.

Tyto přírodní podmínky byly využity pro vyšlechtění a následný udržovací chov takového typu koní, který vykazuje znaky impozantního, vzhledově mohutného a v celkovém zjevu reprezentativního koně – **galacarrossiera** – určeného k tahání velkých a těžkých zdobných kočárů, využívaných při ceremoniálech rakouského Habsburského dvora snažícího se pompou a nádherou vyrovnat dvoru španělských Habsburků a královskému dvoru francouzskému.

Je důvodné předpokládat že, vzhledem k rozsahu Habsburské říše v 17. stol., kdy chov a výcvik ceremoniálních kočárových koní v nominované krajině začal a kdy se ve dvorní etiketě řídil dvůr rakouských Habsburků etiketou panující na španělském dvoře, a dále vzhledem k tomu, že evropské panovnické domy vzhlížely i k francouzskému dvoru jako vzoru nádhery a výjimečného postavení panovníka, že se minimálně od těchto dvou panovnických dvorů, tj. španělského a francouzského, přímo či nepřímo, šířily i vzory užívání, a tedy i chovu a výcviku ceremoniálních kočárových

---

[2] Vyobrazení, na která je v kapitole odkazováno, jsou součástí samostatné přílohy (Příloha č. 2 – Vyobrazení nominovaného statku; 2.1 Fotodokumentace současného stavu nominovaného statku).

[3] Galacarrossier je mohutný kůň určený k zápřahu do kočárů (tzv. carrosse – viz 108), zejména slavnostních, užívaných k ceremoniální a reprezentativní službě), k jejichž rozšíření docházelo od 17. stol. starokladrubský kůň je koněm barokním nejen dobou vzniku tohoto plemene, ale též svým exteriérem (viz obr. 029, 096, 097). Viz též další text.

[4] Např. Versailles, Lednicko-valtický areál, Wörlitz, Postupim nebo Muskau.

koní – barokních galacarrossierů[5] vhodných pro tažení těžkých slavnostních kočárů. Původní španělští koně tento požadavek císařského dvora na zápřah do slavnostních kočárů nenaplňovali. Nejvyšší dvorní štolba i zkušení správci dvorských habsburských hřebčínů záhy poznali, že půdní a klimatické podmínky nominované krajiny a od nich závislá kvalita krmiv spolu s promyšleným genetickým výběrem a kombinací vybraných plemen umožní vyšlechtění požadovaného plemene v optimálním čase.[6]

V poměrně krátké době byl ustálen typ silného a mohutného galacarrossiera – starokladrubského koně. Starokladrubský kůň má silnou kostru, klabonosou (v profilu klenutou) hlavu, v prsou je široký, v hrudníku přiměřeně hluboký a má odolná kopyta.[7] Vrozené vlastnosti starokladrubského galacarrossiera byly výcvikem zdokonalovány tak, aby koně byli schopni specifického pohybu vhodného pro ceremoniální příležitosti, tj. klusu se zvedáním hrudních končetin do výšky v požadovaném rytmu. Spolu se svým majestátným vzezřením, bohatou hřívou a specifickým pohybem hrudních končetin v klusu byl tak vysoce vhodný pro zápřah do reprezentativních kočárů nejvyšších společenských elit a byl již od počátku 17. století ozdobou osmispřeží, která byla užívána jako součást španělského ceremoniálu císařského Habsburského dvora. Osmispřeží (počet koní byl stanoven různě, podle stavovského postavení, jen císař mohl používat osmispřeží) a galacarrossy musely v pompézním ceremoniálu dosáhnout harmonického a impozantního zjevu a pohybu, odpovídajícího postavení panovníka.

K ceremoniálním účelům bylo až do roku 1918 ve dvorních stájích ve Vídni trvale ustájeno 36 starokladrubských hřebců, polovina běloušů a polovina vraníků.[8] K zápřahu se používali výhradně hřebci, protože jsou větší a jejich vzhled harmonicky spoluvytvářel pompu a eleganci slavnostního spřežení v ceremoniálech. Při péči, které se hřebcům ve dvorní službě dostávalo a při jejich vytížení se odhaduje, že sloužili v zápřahu až 15 let. Poté se do kladrubského hřebčína vraceli jako praxí odzkoušení plemeníci (pepiniéři), aby uchovali požadované vlastnosti starokladrubského koně. Místo nich byli každý rok z nominované krajiny ke dvoru odesíláni 2–4 mladí (pětiletí), pro zápřah do ceremoniálního kočáru již vycvičení, hřebci.

S ohledem na shora uvedené početní požadavky císařského dvora muselo být v nominované krajině chováno cca 50 plemenných klisen obou barevných variant. V průměru se každoročně narodilo kolem 30 hříbat, z toho kolem 15 hřebečků a stejný počet klisniček. Po zohlednění ztrát v odchovu přicházelo v úvahu pro výběr na dodávky do císařských stájí ve Vídni 6–9 hřebců a z nich byli vybíráni 2–4 nejlepší. Vedle chovného stáda starokladrubského koně bylo v nominované krajině chováno ve stejném počtu stádo polokrevných koní s cílem produkovat kočárové (nikoli ceremoniální) i jezdecké koně pro běžnou službu u císařského dvora a pro zabezpečení běžných provozních potřeb hřebčína.

Celkový počet koní chovaných v nominované krajině se při součtu obou kategorií koní pohyboval mezi 350–400 ks koní. Při výměře 680 ha luk a pastvin s průměrným výnosem 2,5 tun sena na 1 ha byla celková roční produkce sena okolo 1 700 tun, což přesně plně pokrývá spotřebu píce pro 350–400 ks koní.

---

5 Nepochybně k tomu přispívalo i to, že někteří rakouští Habsburkové byli vychováni na španělském dvoře a že evropské panovnické domy byly mezi sebou propojeny různými rodinnými svazky, nehledě již na tzv. kavalírské cesty, při nichž se příslušníci vysoké šlechty a dvorských kruhů osobně seznamovali s kulturou jiných zemí.

6 To dokládají i později získané zkušenosti z krajiny při hřebčíně v Kopčanech (dnes Slovensko, dříve součást Habsburského mocnářství), odkud museli být koně hned, jak to bylo možné, vráceni do nominované krajiny, jinak by došlo k závažným změnám v jejich zevnějšku. I chovatelské podmínky v krajině při hřebčíně v Lipici (dnes Slovinsko, dříve součást Habsburského mocnářství) jsou rozdílné, a proto je lipický kůň, který je do jisté míry podobný starokladrubskému, o 10 cm nižší. Proto se chov na Lipici postupně orientoval především na šlechtění a chov koní jezdeckých.

7 Koně odchovávaní v jiných podmínkách vykazují odlišný vzhled a jsou celkově jiného typu, např. v hornatém terénu jsou odchováváni koně menšího vzrůstu a lehčí tělesné konstituce.

8 Vraníci byli užíváni při funerálních příležitostech a běloušipři ostatních ceremoniích a slavnostech.

Na základě tohoto specifického funkčního využití pro ustálenou velikost stád se ustálila i plošná velikost nominované krajiny a její základní členění na pastviny, louky (na seno), ornou půdu (jadrné krmivo pro koně) a lesy (dřevo pro stavby a ohrazení a otop), jež je popsáno na jiných místech v této kapitole. Hranice takto plošně stabilizované krajiny na základě její funkce a počtu koní se stabilizovala v 90. létech 19. století. Této v historii stabilizované hranici odpovídá i hranice nominované krajiny uvedená na mapě. 002 – Přehledová mapa nominovaného statku a jeho ochranného pásma. Proto jsou v takto vymezeném území, tedy v nominované krajině, obsaženy všechny komponenty (atributy), tj. stavby, cesty, pastviny, louky, lesy, atd. a jejich vztahy, nezbytné pro historicky zděděný chov a výcvik kočárových koní, a všechny komponenty (atributy) její kompozice (o nich viz níže), vzniklé během jejího vývoje.

Krajina pro chov kočárových koní se nachází v říční nivě na pravém břehu řeky Labe, tedy v rovinatém terénu s pozůstatky mrtvých říčních ramen, od níž je však téměř izolována porosty stromů. Hladina současné řeky se neprojevuje v komponovaných scenériích. Pozůstatky lužního lesa, až na jeho určitou část navazující přímo na řeku, se staly základem parku Mošnice (Příloha č. 2, obr. 013, 014). Na ten na severu navazuje pás luk a pastvin uzavřený ze severní strany lesem s převahou jehličnanů (borovice lesní – *Pinus sylvestris*, borovice vejmutovka – *Pinus strobus*, listnáče), nacházejícím se na mírně vyvýšené písčité terase. Les tvoří pozadí komponovaným scenériím (Příloha č. 2, obr. 024, 049). Do tohoto základního členění krajiny na 3 pásy: pás s převahou bylinného porostu lemovaný pásy se skutečnou nebo zdánlivou převahou dřevin, je vloženo unikátní uspořádání krajiny, které jedinečným způsobem sděluje její účel a vytváří okrasný statek – ferme ornée.

Organizace založená pro chov kočárových koní – Národní hřebčín[9] Kladruby nad Labem, s.p.o. – hospodaří ve třech základních střediscích – dvorech Kladruby nad Labem, Františkov a Josefov.[10] Budovy dvorů vytváří tři těžiště základní kostry uspořádání krajiny, která je založena na monumentálních, hlavně lipových alejích. Nejdelší z nich, Selmická alej, dlouhá 3,2 km míří k bráně dvora Františkov, dále pokračuje 0,75 km dlouhou topolovou alejí k západní hranici statku, kde se alej ztrácí ve středověké cestě[11] (Příloha č. 2, obr. 036), Řečanská je dlouhá 1,5 km (Příloha č. 2, obr. 015, 037), Semínská 0,25 km, topolová Koleská 0,4 km, Kaštánka 0,9 km, dubová 0,6 km.[12] Aleje v území nominovaného statku návštěvníkovi připomenou tzv. císařské aleje, vysazované obecně v habsburské monarchii od vlády císaře Karla VI. podél hlavních zemských cest – císařských silnic. Přímočaré aleje, kombinované v blízkosti dvorů se stříhanými ploty upomínají na uspořádání krajiny ve velkolepých projektech krajinných a urbanistických úprav podle zásad André Le Nôtre (např. Versailles,[13] Blenheim Palace,[14] Zámky Augustusburg a Falkenlust v Brühlu,[15] v Casertě,[16] Petrohradu[17] a Petrodvorci) (Příloha č. 1 – Schéma struktury cest v krajině nominovaného statku č. 005.03).

Aleje Řečanská, Selmická a osa k Josefovu vybíhají ze vstupu do hlavní stáje klisen a hřebců dvora Kladruby nad Labem (Příloha č. 2, obr. 007). Ten představuje hlavní kompoziční uzel celého statku. Ohniskem kompozice tedy není, jako ve výše uvedených příkladech z jiných zemí, brána zámku či paláce, ač je císařský zámek součástí stavebního dvora v Kladrubech nad Labem, ale vstup do stájí. Také tradiční cour d´honneur se nerozkládá před budovou zámku či paláce na jeho ose, jak je

---

9 Hřebčínem pro účely této nominace je stavební objekt (soubory objektů), kde je přítomný chov koní ve své celistvosti, tj. ve všech svých stádiích, tedy, kde jsou stáje hřebců, klisen, rodí se zde hříbata, probíhá odchov a výcvik koní, kde jsou jízdárny a jiné stavební objekty spojené s chovem a výcvikem koní (sýpky, seníky, dílny, kočárovny apod.).

10 Tyto dvory jsou základními organizačními středisky zajišťujícími uzavřený cyklus plemenitby, odchovu hříbat a výcviku mladých koní.

11 Celkem je alej včetně úseku vedoucího dvorem Františkov dlouhá 4,2 km.

12 Alej Kaštanová a Ferdinandova (pracovní název) vykazují polohy, které evokují skutečnost, že by mohly být součástí pětiosé patte d´oie, její ověření je předmětem bádání.

13 http://whc.unesco.org/en/list/83.

14 http://whc.unesco.org/en/list/425.

15 http://whc.unesco.org/en/list/288.

16 http://whc.unesco.org/en/list/549.

17 http://whc.unesco.org/en/list/540.

zvykem u barokních nebo klasicistních konceptů, ale je tvořen nádvořím, jehož hlavní osa prochází Řečanskou branou na ohnisko patte d´oie, které je v bráně do centrálního stájového dvora, a je vymezeno hospodářskými budovami stájí, jižním křídlem s Řečanskou branou, v němž je kočárovna a postrojovna, a řadou lip, za níž je skryta budova zámku (Příloha č. 2, obr. 002, 034). Formální struktura krajiny tak kompozičními prostředky jasně vyjadřuje svůj chovatelský účel i významovou hierarchii prvků v krajině včetně stavebních a uměleckých objektů (viz Příloha č. 1 – Schéma kompozičních os nominovaného statku č. 005.06). Tato akcentace chovatelského účelu krajiny je navíc vyjádřena i tím, že hmota císařského zámku nijak nedominuje areálu dvora v Kladrubech na Labem, a to ani výškově, ale je ve struktuře hmot celého tamního dvora z vizuálního hlediska spíše sekundární.

Stojíce v centrální bráně středového stájového dvora v Kladrubech nad Labem při pohledu ven, podporuje uspořádání budov vymezujících cour d´honneur princip kompozice krajiny typu patte d´oie (viz Příloha č. 1 – Schéma alejí nominovaného statku v jejich kompoziční hierarchii č. 005.06): střední osa (Řečanská alej) procházející Rečanskou branou v jižním křídle, původně flankovanou dvojicí topolů vlašských (*Populus nigra ´*Italica´), pokračuje navazující lipovou alejí a končí v „nekonečnu" (Příloha č. 2, obr. 015), pravá, východo-západní osa (Selmická alej) procházející boční branou se dvěma bílými pilíři, pokračuje navazující lipovou alejí a končí rovněž v „nekonečnu" (Příloha č. 2, obr. 036). Levá osa, dodnes v krajině vytušitelná, byla narušena pozdější, nicméně historickou stavbou stáje Paddock[18] a s ní souvisejícími ohradami, a výsadbou; pohled do zeleně zámecké zahrady však vytváří dostatečný pocit rovnováhy této symetrické kompozice.

Nádvoří dvora Kladruby nad Labem je vymezeno klasicistními budovami stájí, řadou lip před zámkem a kostelem (po 1850) s jednotnými světle šedozelenými fasádami se zdůrazněnými bílými prvky a červenými střechami z pálené krytiny. Budovy stájí a křídla se vstupní branou jsou maskovány výsadbou stromů, budova zámku dokonce ustupuje do druhého plánu až za řadu stříhaných lip, takže na tomto prostranství vyniká jen stavba kostela sv. Václava a Leopolda, výška jeho lodi však nepřesahuje hřeben střech hlavních budov vlastního stájového areálu (Příloha č. 2, obr. 025, 034, 054, 055, 059, 060).

Součástí areálu dvora Kladruby nad Labem jsou původní domy pro ubytování zaměstnanců upravené ve stylu odpovídajícím stájovým budovám (Příloha č. 2, obr. 068) a hřbitov s barokní hřbitovní kaplí Povýšení sv. Kříže (Příloha č. 2, obr. 067, 068). Hřbitovní kaple je nejstarší, téměř intaktně dochovanou stavbou kladrubského areálu z doby baroka, čemuž odpovídá i její barevná odlišnost (terakotový svrchní nátěr omítky). Tyto stavby jsou však od kompozičně aktivních částí krajiny opticky odstíněny.

V intimním prostředí dvora Kladruby nad Labem se dále projevuje elegantní věžová stavba funkcionalistické vodárny, barevně sjednocená s ostatními budovami dvora, představující další projev ducha ferme ornée, panujícího v areálu i ve 20. století; v kompozičně aktivních částech krajiny se však pohledově neuplatňuje (Příloha č. 2, obr. 074).

Selmická alej zdánlivě končí monumentální stavbou dvora Františkov. Její osa však dále prochází symetricky situovaným portálem vstupní budovy, pokračuje skupinou stromů uprostřed nádvoří vysázených tak, aby osu lemovaly, a vybíhá další alejí do krajiny pastvin západním směrem za dvorem, kde končí v „nekonečnu" (Příloha č. 2, obr. 003, 008, 029, 080).

Podobně jako ve dvoře Kladruby nad Labem je i architektura budov dvora Františkov[19] záměrně nenápadná, přestože jde o stavbu hmotově srovnatelnou se stájemi ve dvoře v Kladrubech nad Labem a svým účinkem za jiných podmínek monumentální. Tlumená světlá šedozelená fasáda se střídmými bílými zdobnými prvky, nad ní červené střechy z pálené krytiny, to vše částečně skryto

---

[18] Romantizující nevelká samostatná stáj postavená v r. 1865, asi současně s romantickými úpravami zámecké zahrady, je obdélníková přízemní budova z režného červeného zdiva s nízkým trojúhelníkovým štítem a trojosým průčelím.

[19] Františkov je trojstranný stájový dvůr postavený v letech 1827–1832 na půdorysu písmen U. Tvoří jej dominantní patrová centrální vstupní budova v ose východního průčelí a budovy stájí, uzavírající ze dvou bočních stran dvůr. Na čtvrté, západní straně vybíhají pouze krátká křidélka. Původně se předpokládalo i toto čtvrté křídlo, jeho výstavba však nikdy nebyla realizována.

stromořadími respektuje důsledně uplatňovaný vzorec vzhledu a působení architektury všech dvorů v nominované krajině (Příloha č. 2, obr. 028, 076, 078). Tento vzorec respektuje i třetí dvůr – Josefov,[20] k němuž původně směřovala třetí osa patte d´oie. Na rozdíl od předchozích dvorů však nejde o monumentální architekturu, spíše o stavení blízké sousední vernakulární architektuře polabských vesnic, jehož rozměry respektuje i zdrobnělé měřítko sousedních úprav krajiny (Příloha č. 2, obr. 010, 033, 081–083).

Základem krajiny jsou plochy s travními porosty, zejména louky a pastviny s charakteristickou vegetací obnovující se samovýsevem. Na loukách jsou autochtonní travní společenstva schopná produkovat velké množství sena, tj.: kostřava luční (*Festuca pratensis*), bojínek luční (*Phleum pratense*), lipnice luční (*Poa pratensis*), psineček veliký (*Agrostis gigantea*), jílek vytrvalý (*Lolium perenne*), psárka luční (*Alopecurus pratensis*) s příměsí kvetoucích bylin. Na pastvinách rostou autochtonní travní společenstva snášející pastvu a sešlapávání – jílek vytrvalý (*Lolium perenne*), kostřava červená dlouze výběžkatá (*Festuca rubra*), kostřava luční (*Festuca pratensis*), lipnice luční (*Poa pratensis*), bojínek luční (*Phleum pratense*), jetel plazivý (*Trifolium repens*). Součástí bylinných porostů jsou i pole, produkující další potřebné složky výživy kočárových koní (oves, ječmen) a vnášející do obrazu krajiny proměnlivý sled barev a textur, odlišný od ročního rytmu vytrvalých porostů, který se každoročně opakuje.

Pastvinami a loukami protékají přirozené vodoteče (Strašovský potok a jeho přítoky) a rovnocenně významné uměle vybudované zavodňovací a odvodňovací kanály (z nichž páteřní je Kladrubský náhon z doby baroka) (Příloha č. 2, obr. 50–52, 107). Pro vzhled nominované krajiny je z nich nejdůležitější Strašovský potok, napřímený po roce 1821 do podoby kanálu protínajícího Selmickou alej v úhlu cca 45°, typickém pro hvězdy (étoile) francouzských zahradních a krajinných úprav (Příloha č. 1 – Schéma struktury vodních ploch a vodotečí nominovaného statku č. 005.04). Samozřejmě klíčovým prvkem ve vzhledu krajiny je zeleň, která doprovází soustavu přirozených i umělých vodotečí. Tato soustava je existenciální podmínkou pro vzhled a naplňování účelu krajiny.

Do bylinného porostu jsou situovány dva typy výsadeb dřevin: přímá stromořadí (v duchu klasicistního[21] přístupu ke krajině) a v kontrastu k nim malebné skupiny a porosty, malebně vedené aleje a malebně rozmístěné solitéry (v duchu romantického přístupu ke krajině) (Příloha č. 1 – Schéma funkčního využití nominovaného statku v členění na lesy, stromy, pastviny a ornou půdu č. 005.01).

Struktura liniových výsadeb v nominované krajině je hierarchizována. Na monumentální lipové aleje (struktura prvního řádu) navazují liniové výsadby stromů, které v uspořádání krajiny vytvářejí organizační a kompoziční strukturu nižšího řádu: jsou to jednak stromořadí ohraničující téměř pravoúhlé pozemky pastvin podél Selmické aleje a dále jabloňové aleje lemující cesty v okolí dvora Josefov (a dílče se opakující v západní části statku u parku Mošnice)[22] (Příloha č. 2, obr. 017).

Všechny typy liniových výsadeb naplňují záměr vybudovat ferme ornée, přičemž plní jak kompoziční (viz níže), tak účelovou í funkci – lipové aleje slouží pro výcvik kočárových koní v zápřahu, stromořadí poskytují stín pasoucím se koním a chrání je před silným větrem, jablka doplňují jejich krmnou dávku (Příloha č. 2, obr. 035).

Nejdelší jabloňová alej (1,4 km) vybíhá z bodu označujícího polovinu Řečanské aleje a běží k východu až na hranici statku. Z místa, zdůrazněného umístěním barokní sochy sv. Jana Nepomuckého u vodoteče – barokního Klarubského náhonu, vybíhá další jabloňová alej, aby se po 0,5 km spojila s alejí prve zmíněnou. Ze stejného místa dále vybíhá monumentální lipová Koleská alej v délce 0,75 km (posléze vytváří obchvat dvora Kladruby nad Labem) a je též proťata

---

[20] Stájový dvůr Josefov byl vystavěný po r. 1870 na základě rozhodnutí z r. 1854 na místě někdejší provizorní stáje na pastvinách. Tvoří jej dvě rovnoběžně postavené budovy severní a jižní stáje a domek zaměstnanců, mezi nimiž je travnatý dvůr se studnou. Při jižní budově, kolmo k ní, je vjezd do areálu dvora. Po jeho východní straně stojí obytný domek.

[21] Pro účely této nominace se pro formálně řešenou část nominované krajiny používá pracovní termín „klasicistní", „klasicismus", případně též – dle kontextu – „klasicistní část nominované krajiny".

[22] Nejnižší řád ve struktuře liniových výsadeb představují tvarované živé ploty (ptačí zob – *Ligustrum vulgare*) v některých alejích a v okolí zámku (zimostráz – *Buxus sempervirens*), kde vytvářejí dekorační ornamenty.

topolovou (*Populus nigra* ´Italica´) alejí rovnoběžnou s alejí Selmickou. Aleje a stromořadí a liniová zeleň u Kladrubského náhonu tak vytvářejí šestipaprskovou hvězdu (étoile) se středem u sochy sv. Jana Nepomuckého (Příloha č. 2, obr. 011), díky níž se v okolním území nominovaného statku vyskytuje výrazná struktura trojúhelníkových (ostroúhlých) pozemků pastvin.[23] Průhledy alejemi, vytvářejícími tuto hvězdu, nejsou zaměřeny na žádné architektonické nebo umělecké dominanty, končí v „nekonečnu", buď stavby úplně míjí, nebo procházejí otevřenými branami staveb skrytých korunami stromů.

Trojúhelníkové pastviny vytvářejí zjemnělou strukturu pozemků, na kterou navazují drobné pastviny u dvora Josefov.

Izolační liniové výsadby stromů mezi pastvinami navozují dojem cabinetů (cabinet de verdure) v bosquetech francouzské zahrady. Tyto cabinety nemají, na rozdíl od francouzských zahrad, účel pouze estetický, popř. zábavní. Slouží jako pastviny v promyšleném, funkčně určeném souboru. Návštěvníkovi, který nezná pravidla provozu hřebčína, a při pohybu alejí (alejemi) nahlíží do jednotlivých „cabinetů", se překvapivě v nich objevují koně, většinou bílí, někdy černí.[24] Pohled do cabinetů s malebnými skupinami stromů (clumps) v jejich interiéru a pasoucími se koňmi připomíná pohled do anglického parku. Clumps jsou tvořeny skupinami autochtonních dřevin – dubů (*Quercus robur*), lip (*Tilia cordata* a *Tilia platyphyllos*) a jasanů (*Fraxinus angustifolia*). Tato kombinace principů francouzské a anglické zahrady je unikátní (Příloha č. 1 – Schéma alejí nominovaného statku v jejich kompoziční hierarchii č. 005.05).

Bílé ohrady lemující hlavní aleje a ohrazující pastviny dále zvyšují pocit řádu v krajině, rovněž tak i stejné bílé ohrady chránící skupiny stromů (clumps) v pastvinách (cabinetech) před sešlapáváním a okusem (Příloha č. 2, obr. 022, 040).

Základním smyslem liniových výsadeb je uspořádání krajiny na pastevní dílce odpovídající proměnným potřebám stáda (pastvina pro klisny, pro klisny s hříbaty, pro hříbata, pro jednotlivé hřebce) tak, aby pastvin bylo tolik, že je lze při pastvě plynule střídat, aby každá poskytovala dostatek píce a nedocházelo k jejich poškozování, ani ke strádání koní.

Linové výsadby organizující krajinu na dílce navíc působí jako větrolamy a stínění, které je velmi významné pro pasoucí se koně na pastvinách, podobně jako clumps na pastvinách, a v alejích pro koně ve výcviku v zápřahu.

Liniové výsadby však do krajiny vnášejí také řád a vytvářejí osové scenérie srovnatelné s kompozicemi francouzských krajinných úprav (Příloha č. 1 – Schéma struktury stromové vegetace nominovaného statku č. 005.02).

Vedle sochy sv. Jana Nepomuckého, ochránce před utonutím, situované symbolicky u Kladrubského náhonu (Příloha č. 2, obr. 093), jsou v krajině rozmístěny další barokní sochy v duchu dobové katolické víry v ochrannou moc světců: socha sv. Donáta,[25] ochránce dobytka a úrody před krupobitím, blesky a morem, dohlíží v Kladrubech nad Labem na bezpečí hřebčína (Příloha č. 2, obr. 090); socha Anděla Strážného připomíná zázračnou záchranu dítěte ztraceného Na Jelenišťatech[26] (Příloha č. 2, obr. 094); socha Panny Marie Bolestné u zámeckého kostela v Kladrubech nad Labem připomíná první kapli v Kladrubech nad Labem (Příloha č. 2, obr. 092) a socha sv. Gotharda u dvora Starý Kštít při cestě k Týnci nad Labem chrání stáje a stáda před přírodními pohromami (Příloha č. 2, obr. 095).

Asi v poslední čtvrtině délky Řečanské aleje (od vstupu do hlavní stáje) odbočuje na západ malebně vedená cesta lemovaná alejí dubů červených (*Quercus rubens*), tzv. Wolfova alej, rozměry srovnatelná

---

[23] Ostroúhlé ukončení pozemků pastvin se vyskytuje ještě v místě, kde Selmickou alej šikmo přetíná tok Strašovského potoka a 2 pastviny mají také půdorys trojúhelníka.

[24] Hříbata starokladrubských běloušů se rodí černá, během prvních pěti až osmi let vybělují. Zdánlivě nahodilá přítomnost bílých hřebců a kobyl, černých hříbat, nebo černobílého stáda kobyl a hříbat zvyšuje moment překvapení a umocňuje zážitek.

[25] O šíření jeho kultu se zasloužila kněžna Marie Terezie Savojsko Lichtenštejnská, dcera uměnímilovného knížete Jana Adama I. z Lichtenštejna (viz Lednicko-valtický areál). Nařídila, aby na všech jejích panstvích byly sochy sv. Donáta, které byly zásadně umísťované mezi čtyři lípy, což bylo respektováno i v nominované krajině.

[26] Místní název v obci Kladruby nad Labem, upomínající na existenci obory.

s alejemi lipovými, prochází parkem Mošnice a končí cestou lemovanou ze západu stromořadím starých hlavatých vrb (*Salix viminalis*), která protíná Selmickou alej u hájenky u Selmických vrat (Příloha č. 1 – Schéma alejí nominovaného statku v jejich kompoziční hierarchii).

Park Mošnice je výjimečným romantickým krajinářským parkem. Základem jeho kompozice jsou původní porosty lužního lesa (*Quercus robur, Ulmus laevis, Tilia cordata, Populus nigra, Prunus padus*) a dochované meandry neregulovaného Labe (Příloha č. 2, obr. 013, 014, 043).

Park Mošnice začíná alejí dubů červených (Příloha č. 2, obr. 016). Alej končící můstkem, z něhož se otevírá pohled na vodní hladinu vzniklou ze slepého ramene řeky (Příloha č. 2, obr. 105). Jediná zpevněná cesta parkem je dále vedena ve velkoryse jednoduché a přitom elegantní esovce skládající se z pouhých dvou oblouků, přičemž ten pravotočivý má poloměr asi 300 m.[27] Poloměr byl určen účelem cesty, jež nesloužila procházkám, ale byla určena pro jízdu kočárem. Pro rychlost jízdy kočáru byl ostatně okolní park komponován. Kolem cesty se vějířově otevírají působivé přírodně krajinářské scenerie, respektující doporučení soudobé literatury (viz bibliografie v kapitole 7.e) zaměřené na využití malířské perspektivy v kompozici krajinářského parku. Použití principů malířské kompozice v krajinářské tvorbě spočívá v záměrných výsadbách barevných dřevin v průhledech tak, aby byla vytvořena iluze většího (hlubšího) či menšího (kratšího) prostoru podle konkrétního kompozičního úkolu. Např. výsadby namodralých jehličin v závěru průhledu vyvolávají pocit větší hloubky prostoru, výsadby temných jehličnanů se zdají být také vzdálenější. Promyšleným sesazením dřevin lze vytvořit iluzi kopce či údolí, jehož účinek se zvýší zrcadlením výsadeb na vodní hladině správně umístěné vodní plochy atd. Malířskou perspektivu využíval poprvé na světě ve své krajinářské tvorbě Ernst hrabě Silva-Tarouca (viz bibliografie v kapitole 7.e) při zakládání Průhonického parku.[28] S její pomocí vytvářel prostorové iluze, srovnatelné s prostorovými iluzemi Giana Lorenza Berniniho (náměstí sv. Petra ve Vatikánu) nebo André Le Nôtre ve Vaux-Le-Vicomte nebo ve Versailles), kteří ale prostorových iluzí (tzv. perspective ralentie, anamorphosis) dosahovali prostřednictvím využití principů geometrické perspektivy. Silva-Tarouca byl prvním krajinářským architektem, který měl, na rozdíl od svých předchůdců, k realizaci prostorových iluzí odpovídající sortiment dřevin. Tato doporučení byla v parku Mošnice tvůrčím způsobem rozvinuta a realizována v ojediněle výjimečné a odjinud[29] zcela neznámé podobě. Cestu lemují solitéry vzácných dřevin (*Ginkgo biloba, Picea breweriana, Juniperus virginiana, Platanus acerifolia*), malebné solitéry akátů (*Robinia pseudoacacia*), a *Robinia pseudoacacia* ´Tortuosa´), smutečního jasanu (*Fraxinus excelsior* ´Pendula´) a pozoruhodné kombinace dřevin v malých skupinách s vysokou rozmanitostí kombinací. Ty začínají u jednoduché kombinace zelených a červených buků (*Fagus sylvatica* a *Fagus sylvatica* ´Atropunicea´) a končí kontrastními kombinacemi smrku ztepilého (*Picea abies*), habru obecného (*Carpinus betulus*) a jírovce maďalu (*Aesculus hippocastaneum*). Z cesty se otevírají vyhlídky nahoře otevřené nebo vyhlídky zarámované vodorovnými větvemi dubů. Míří na další zajímavé solitéry nebo skupiny (Příloha č. 2, obr. 019, 042).

Po vzoru Průhonického parku využívá kompozice parku Mošnice všech nástrojů malířské perspektivy a prosvětluje scenérie parku různými valéry od žlutozelených kvetoucích lip nebo světle zelených vrb, přes bělavé koruny rozkvetlých kaštanovníků setých (*Castanea sativa*) až po bílé koruny rozkvetlých jírovců (*Aesculus hippocastaneum*), katalp (*Catalpa bignonioides*), vzácné hrušně Tatarovy nebo lip stříbrných (*Tilia argentea*) a topolů bílých (*Populus alba*) v kontrastu s temnými skupinami smrků ztepilých (*Picea abies*), javorů (*Acer platanoides* ´Schwedleri´) a buků (*Fagus sylvatica* a *Fagus sylvatica* ´Atropunicea´).

Důležitou roli hrají v kompozici parku slepá říční ramena řeky Labe zajišťující zrcadlení promyšleně uspořádané barevnosti zeleně. Kompozice počítá s proměnlivostí vegetace během

---

[27] Oblouk byl vytýčen s ohledem, že tato cesta byla určena jako cesta kočárová.

[28] Park je zapsán na Seznamu světového dědictví jako část 002 sériového statku Historické centrum Prahy (http://whc.unesco.org/en/list/616).

[29] V krajinách zapsaných na Seznam světového dědictví.

dne a během roku. Tvůrce parku[30] (Příloha č. 2.2, obr. 017) sesadil dřeviny tak, aby kontrastně působily po celý rok, což lze demonstrovat na uvedené skupině smrk ztepilý + habr obecný + jírovec maďal, nebo aby vytvářely rozdílné obrazy ráno, v poledne nebo večer při pohledu na stejnou scenérii (Příloha č. 2, obr. 041, 044).

Zcela mimořádné je použití javoru klenu, jeho pestrolisté odrůdy *Acer pseudoplatanus* ´Leopoldii´. V parku se vyskytuje v několika solitérách, pokaždé zasazených do jiných scenérií tak, aby krása stromu vynikla někdy před kontrastním pozadím (např. načervenale temnolistý javor *Acer platanoides* ´Schwedleri´), jindy izolovaně, aby slunce mohlo rozzářit jeho korunu. Ani v anglických parcích nebo v parcích na kontinentu ve Worlitz,[31] Postupimi[32] nebo Muskau[33] se stejná kompoziční situace nevyskytuje (Příloha č. 2, obr. 045, 046).

Jižně od cesty se otevírají pohledy do luk osázených vcelku pravidelně rozmístěnými solitérami (styl gardenesque) zajímavých, zhruba stejně vysokých stromů (*Picea pungens*, *Acer pseudoplatanus* ´Leopoldii´, *Fraxinus angustifolia*, *Quercus robur*, *Quercus rubens*), vytvářejících proměnlivé barevné spektrum, jehož barvy se podle ročního období mění a při pohybu návštěvníka po cestě se díky vzdálenostem mezi stromy také mění vztahy mezi jejich barvami a texturami od kontrastu k harmonii (Příloha č. 2, obr. 047). Na opačné straně je situována scenérie dalšího parkového jezírka zrcadlícího okolní porosty. V jihozápadní části parku se vyskytují nejstarší duby pocházející z původních břehových porostů řeky Labe. Východ z parku uzavírá pohled do korun dvojice červených buků (*Fagus sylvatica* ´Atropunicea´), jež se promítají před jabloňovou alejí, reminiscencí na uspořádání krajiny ve východní části statku. Za ní už je vidět Selmická alej, která v tomto kolmém pohledu tvoří pozadí scenérie.

V parku Mošnice se, na rozdíl od dobových paralel krajinářských parků, nevyskytuje žádná drobná architektura nebo socha, jeho krása je založena na promyšleném uplatnění vlastností dřevin a práci se světlem (Příloha č. 1 – Schéma kompoziční analýzy parku Mošnice 006.06).

Severně od pásu pastvin za jírovcovou (*Aesculus hippocastanum*) alejí Kaštánka leží převážně jehličnatý les, funkčně vázaný na provoz hřebčína (zdroj dřeva pro ohrady, stavby, topivo), jehož jednotlivé úseky jsou ortogonálně uspořádány do dílců ve velikosti podobné pozemkům pastvin (Příloha č. 2, obr. 024, 049) v klasicistní části krajiny. Obdobně je organizována síť lesních cest sloužících k výcviku koní. Rovnoběžně se Selmickou alejí běží lesem průsek zvaný Dlouhá alej (3,5 km), využívaný k výcviku v zápřahu. V ortogonálním rastru lesních úseků je výrazně patrná stará cesta, směřující od středověku k obci Hlavečník, která končí v místě někdejších Hlaveckých vrat.[34] Obdobně, v lese, na východním okraji nominovaného statku, se Semínská alej mění v průsek lesem (celkem 0,5 km), aby u Semínských vrat dále pokračovala jako lipová alej do ochranného pásma nominované krajiny.

Lesní porost tak vlastně vytváří negativní otisk pastevní části krajiny: místo „prázdných" dvourozměrných dílců pastvin a luk jsou trojrozměrné hmoty porostů, místo liniových výsadeb „prázdné" průseky, vše však podle stejného vzorce přístupu (ferme ornée), tedy s cílem dosáhnout co nejefektivněji užívaný les esteticky srovnatelný s navazující, klasicistně upravenou pastevně luční částí krajiny.

V krajině nominovaného statku leží dvě vesnická sídla, Kladruby nad Labem a Selmice. Jejich obyvatelstvo bylo vždy spjato s prací v hřebčíně (krmení a uklízení stájí, připouštění hřebců, porody

---

[30] Anton Umlauft (1858–1919), zahradník, botanik a úředník, narozen v Rokytnici v Orlických horách, zemřel ve Vídni; syn zahradníka Josefa Umlaufta, od roku 1877 zahradní pomocník v zámecké zahradě Schönbrunnu, 1887 dvorní zahradník, 1889 vrchní zahradní inspektor pro zahrady zámků Schönbrunn a Hetzendorf, 1896 dvorní zahradní ředitel pro Schönbrunn, Hetzendorf, Augarten, Burggarten, Laxenburg, 1912 zvolen místopředsedou Zahradnické společnosti ve Vídni, upravil několik soukromých parků (např. Esterházy), publikoval knihy o regeneraci starých parků, o Schönbrunnu, pěstování cibulovin v Rakousku aj., bylo po něm nazváno několik rostlin. Byl členem společnosti Dendrologische Gesellschaft zur Förderung der Gehölzkunde und Gartenkunst in Österreich-Ungarn, jejímž předsedou byl Ernst hrabě Sivla-Tarouca.

[31] http://whc.unesco.org/en/list/534.

[32] http://whc.unesco.org/en/list/532.

[33] http://whc.unesco.org/en/list/1127.

[34] Název vrata se opírá o skutečnost, že v době existence ohrazené obory (viz kap. 2.b1) byly cesty do ní zahrazeny branami se strážními domky.

hříbat, práce v dílnách hřebčína apod.), s péčí o krajinu včetně lesů (sekání luk a sušení sena, orba a sklizeň na polích, ošetřování ovocných stromů a zeleně v alejích, údržba vodotečí, těžení dřeva v lesích a výsadba lesních stromů atd.) a s výcvikem koní. U části obyvatelstva je tomu tak dosud. Vztah mezi obyvatelstvem a hřebčínem je natolik těsný, že dodnes slouží hřbitov areálu dvora v Kladrubech nad Labem jako obecní hřbitov, ač je jeho správcem Národní hřebčín v Kladrubech nad Labem s.p.o., stejně jako tomu bylo v císařských dobách, nebo, v případě zámeckého kostela sv. Václava a Leopolda v Kladrubech nad Labem sloužícího dodnes pro bohoslužebné účely místním obyvatelům stejně jako v minulosti.

V obou obcích jde o vesnickou zástavbu převážně jedno až dvoupodlažními běžnými domky především z 19. a 20. století,[35] na historickém půdoryse, která se svou výškovou hladinou a hmotami v krajině nijak zvláště neuplatňuje, a rostlou v souvislosti s potřebami hřebčína. Výjimkou je architektonicky cenný neogotický kostel sv. Vavřince[36] v Selmicích, ležící u staré cesty z Kladrub nad Labem (Příloha č. 2, obr. 087). Kostel se pohledově uplatňuje mimo pohledové osy nominované krajiny.

Svou výškovou hladinou se v krajině nijak neuplatňuje ani novodobá dočasná stavba pěstírny žampionů v Kladrubech nad Labem, která cíleně využívala koňského hnoje;[37] tento ekonomický záměr se však nezdařil. Pokud by nadále sloužila svému účelu, byla by zajímavým dokladem vývoje hospodaření v nominované krajině a využití i vedlejších produktů chovu koní.

Do území obcí zasahuje soustava monumentálních alejí, která logicky provazuje síť místních komunikací s extravilánem nominované krajiny; intravilán obcí je však od krajiny opticky odcloněn zelení, mimo jiné zahrad při rodinných domech.

Dvůr Kladruby nad Labem se zámkem a kostelem[38] tvoří hmotově významnou dominantu obce Kladruby nad Labem a těžiště její návsi, která je hlavním nástupním prostorem do jeho areálu, na rozdíl od dvora Františkov, který je od obce Selmice vzdálen a izolován zelení (Příloha č. 2, obr. 002).

Svým kompozičním uspořádáním, vyjadřujícím její užitkovou funkci, se nominovaná krajina vždy kontrastně odlišovala a dosud odlišuje od okolní, obecně zemědělsky využívané krajiny. Do konce 1. poloviny 20. století měl rastr pastvin v cabinetech, luk a polí v nominované krajině markantně jiné (větší) měřítko a pravidelnost (převážně ortogonální, případně triangulární) oproti struktuře pozemků za jejími hranicemi, kde krajinu tehdy tvořila soustava drobných pozemků polí.

Po násilné kolektivizaci v zemědělství, provedené komunistickým režimem v 50. letech 20. století, se situace obrátila. Okolní hony se tehdy mnohonásobně zvětšily, přičemž ale v nominované krajině zůstala původní strukturace zachována.[39] Tato změna se projevila i v katastru pozemků.

Rastr dílců pastvin, luk a polí v nominované krajině představuje však i nyní v porovnání s rozlehlými lány polí za jejími hranicemi, jež zůstaly zachovány i po proměně společenských vztahů v roce 1989, krajinnou strukturu drobného měřítka. Díky privatizaci a restitucím

---

35 V obci Kladruby nad Labem je z této zástavby památkově chráněna přízemní nárožní budova bývalé fary z roku 1877 od Martinina z Prahy, s dochovanou podobou průčelí, která dotváří uzavřený prostor návsi, a poloroubená omítaná budova panské hájovny z roku 1782, která představuje významný doklad dobového hospodaření hřebčína. Typologicky zajímavá budova s vývojem od konce 18. století má zachovalou dispozicí včetně klenutých prostor a sklepa.

36 Areál kostela je památkově chráněn.

37 Snaha využívat koňského hnoje tímto způsobem byla navázána na správný názor, že by pastviny a louky neměly být přehnojovány nad přirozený rámec, aby se tím neporušila přirozená rovnováha jejich vegetačního krytu a dodržela se výživová hodnota a skladba píce přiměřená potřebám chovaného plemene koní, a nedocházelo k šíření parazitů. V současnosti se po krachu tohoto experimentu koňský hnůj z krajiny komerčně vyváží.

38 Dvoupodlažní budova zámku a lodi zámeckého kostela sv. Václava a Leopolda nepřesahují svou výškou výšky hlavních objektů vlastního stájového areálu dvora v Kladrubech nad Labem a neplní tak funkci výškové dominanty obce či nominované krajiny. Rovněž věž kostela je, vzhledem ke své výšce, jen lokálně významnou vertikálou.

39 Nominovaná krajina totiž kolektivizaci podrobena nebyla, protože již před nástupem komunismu byly pozemky na jejím území převážně ve vlastnictví státu a byla v zájmu státu užívána stále stejným způsobem, tj. pro chov a výcvik koní. Toto tradiční užívání krajiny tedy implikovalo i udržení tradiční strukturace krajiny na dílce s různým určením.

pozemkového vlastnictví se sice vlastnická struktura pozemků za hranicemi nominované krajiny vrátila do stavu z roku 1948. Vlastníci jednotlivých drobných parcel, zachycených v katastrální mapě, však pronajímají půdu hospodařícímu subjektu, který jednotlivé pronajaté pozemky při jejich užívání slučuje do velkých celků, protože velké pozemky mu umožňují zvyšovat efektivitu zemědělské výroby. Proto, i když se proměnila vlastnická struktura v katastru pozemků za hranicemi nominované krajiny, nezměnily se vizuálně ani velikostní, ani tvarové charakteristiky těchto pozemků. Skladba pozemků v okolí nominované krajiny nebyla nikdy upravovaná podle zásad krajinářské kompozice, jde o běžnou zemědělskou krajinu.

Naopak, katastrální mapa nominované krajiny je od počátku katastrálního mapování (1839) konstantní, velikost a skladba dílců v katastru je totožná se stavem ve skutečnosti. Částečně se katastrální mapa proměnila při založení krajinářského parku Mošnice, nicméně od té doby se nezměnila. Katastrální mapa a její podklady (indikační skica) je tak jedním z pramenů poznání dějin krajinářské kompozice nominované krajiny a průkazem její odlišnosti od krajiny za jejími hranicemi.

Nominovaná krajina je příkladem na kompozičním kontrastu komponovaného okrasného statku (ferme ornée) založeného ve dvou fázích – ve 20. letech 19. století (1. fáze) a o téměř 100 let později, na počátku 20. století (2. fáze), v němž je jeho hospodářsky plnohodnotný účel dokonale respektován a vyjádřen prostředky krajinářské architektury. Výjimečným způsobem se v ní kloubí principy velkorysých krajinných úprav v duchu vrcholných projevů francouzské zahrady (André Le Nôtre) provedených v 1. fázi, s principy anglického krajinářství ozvláštňujícími racionální klasicistní strukturu krajiny o malebné prvky clumps a vrcholícími v romantickém krajinářském parku (2. fáze) vytvořeným však na principech malířské perspektivy přenesených do tvorby zahrad disponující do té doby nebývalou šíří sortimentu pěstovaných rostlin. Genialita tvůrců a jim dostupných prostředků vytvořily utilitární krajinu, která ale přitom směle konkuruje genialitě autorů francouzské zahradní tvorby a v parku Mošnice i autorů zahradní tvorby anglické a německé díky aplikaci principů malířské perspektivy při tvorbě prostorových iluzí.

2.b Historie a vývoj

2.b.1 Nejstarší historie

V nominované krajině je možné po více než půltisíciletí sledovat, jak se lidé v každé historické době zamýšleli v souvislostech s chovem koní nad udržitelným hospodářským využíváním krajiny, nad nabídkou přírody a její kultivace. Terén, půdní podklad, klima, voda a vegetace byly využívány a zároveň kultivovány tak, jak dobová hospodářská zvyklost a úroveň vědění dovolovala za účelem chovu a výcviku koní pro významný evropský panovnický dvůr. V krajině jsou dochovány autentické stopy tohoto vývoje od nejstarších dob. Vyvíjelo se však rovněž know-how chovu a výcviku koní, jež se staly základem obživy místních lidí, kteří v souvislosti s tímto vývojem o krajinu pečovali.

Postupem času se z „pouhé" hospodářské kultivace přirozené krajiny stávalo architektonické dílo, aniž by se umění stalo nadřazeným cílem nad hospodářským účelem. Estetika byla vždy samozřejmou kvalitou díla. Noblesnosti účelu chovaného ušlechtilého plemene a společensky nejvyššímu postavení vlastníka odpovídá noblesnost krajiny, která je předmětem nominace.

Četné archivní a historické materiály nás informují o kontinuálním, bohatém a staletí trvajícím vývoji nominované krajiny. V případě nominované krajiny to není tak, že krajina druhotně doprovází stavby, ale naopak: vrstva účelových staveb je součástí krajinářského díla. Stavby, které v průběhu časů v ní vznikaly, byly opravovány, či zanikaly, doplňují krajinu a jsou jen součástí její paměti i přítomnosti.

Historie chovu koní v Kladrubech nad Labem je zřejmě stejně stará jako historie zdejšího osídlení. Krajina říční nivy podél Labe, v níž se nalézá nominovaná krajina, byla osídlována ve středověku[40] později než sousední úrodné rovinaté kraje dále od řeky. Meandrující říční tok doprovázely těžko přístupné lužní lesy s četnými mokřady, bažinami a mrtvými rameny, pravidelně zaplavované při četných povodních.

Osídlování krajiny podél řeky bylo vyvoláno až v souvislosti s mýcením lužních lesů za účelem získávání kvalitního dubového dřeva.

Koně si zřejmě přivedli s sebou pro těžkou práci již první dřevorubci. Plochy po vymýceném lužním lese se kvůli vysoké hladině spodní vody a pravidelným záplavám příliš nehodily jako orná půda, poskytovaly však ideální podmínky pro pastvu koní. Sousední, již dříve osídlená úrodná krajina představovala pro chovatele koní stabilní odbytiště. Specializaci zdejších obyvatel na chov koní dokládá fakt, že již v předhusitských[41] dobách měli vladykové z Kladrub nad Labem v erbu podkovu a povinnost chovat koně pro dvůr Přemyslovských knížat.[42]

Klíčovou roli pro hospodářskou kultivaci krajiny v Kladrubech nad Labem, tak jako jinde ve světě, hrála jedna z hlavních evropských řek, Labe. Stromový základ porostů nivy tvořily v méně mokrých

---

[40] Podle archeologických nálezů bylo území v nivě řeky osídleno v době lužické kultury (Lusatian culture existed in the later Bronze Age and early Iron Age – 1300 BCE–500 BCE), dále v době hradištní (2. polovina 7. století–1. polovina 13. století), poté bylo zřejmě opuštěno v důsledku změny chování řeky Labe během roku (povodně) způsobeného kácením lesů na horním toku. Plošný archeologický průzkum na území nominovaného statku, odpovídající jeho hodnotě, rozsahu a užívání, nebyl dosud proveden. Dosavadní archeologické nálezy byly učiněny během záchranných archeologických průzkumů a při podrobném průzkumu souvisejícím s hlubokou rehabilitací objektů hřebčína v letech 2014–2015 (viz kap. 4.a).

[41] Husitství označuje nábožensky (a v jistých ohledech snad i národnostně, sociálně a politicky) motivované hnutí pozdního středověku, vzešlé z české reformace, jež usilovala o dalekosáhlou reformu církve. Husitství se zrodilo z okruhu stoupenců pražského univerzitního mistra Jana Husa, po jehož upálení v roce 1415 se masově rozšířilo a začalo citelně zasahovat do dějin střední Evropy. Husité sami sebe nazývali kališníky, teprve později začali používat i označení husité. Česká reformace společně s hnutím valdenských bývá označována jako první reformace, předcházející reformaci světové (protestantské).

[42] Přemyslovci byla první historicky doložená dynastie vládnoucí na území Čech, tj. historické země tzv. České koruny, která je nyní součástí České republiky.

vlhkých územích partiích tzv. tvrdé luhy, tedy duby letní a zimní (*Quercus robur*, *Quercus petraea*) a jilmy (*Ulmus laevis, Ulmus carpinifolia*). Mokré a zaplavované měkké luhy tvořily středoevropské nížinné vrby (*Salix alba, Salix caprea*, pravděpodobně *Salix viminalis* a jiné) topoly černé a bílé (*Populus nigra, Populus alba*) a také olše (*Alnus glutinosa*). Na první říční terase se vyskytovaly borové lesy (*Pinus sylvestris*) s pravděpodobnou příměsí lípy (*Tilia cordata, Tilia platyphyllos*), javorů (*Acer platanoides*, *Acer campestre*).

Název obce Kladruby nad Labem (Kladruby = rube klády), která leží na území nyní nominovaného statku, naznačuje, že první osídlení založili dřevorubci. Kladruby nad Labem jsou zmíněny k roku 1295 jako součást klášterního majetku cisterciáckého kláštera v Sedlci u Kutné Hory.[43] Sousední obec Selmice, rovněž nyní na území nominovaného statku, je zmíněna k roku 1142 při založení téhož kláštera.

Po roce 1491 přešly Kladruby nad Labem, jako součást panství Pardubice, do rukou nejvyššího hofmistra království, Viléma II. z Pernštejna (1435–1521), příslušníka jednoho z nejvýznamnějších rodů Českého království – Pernštejnů. Vilém II. z Pernštejna počal ve východních Čechách budovat rybniční soustavu, pro jejíž napájení zřídil umělý vodní kanál tzv. Opatovický. Rybniční soustava, která v důsledku třicetileté války a změn preferencí ve využívání zdejší rovinaté krajiny v podstatné části sice zanikla, nicméně Opatovický kanál ovlivnil nominovanou krajinu, neboť je dodnes zdrojem závlahové vody, která je z něj do nominované krajiny přiváděna tzv. Kladrubským náhonem (viz výše i níže), který je součástí nominované krajiny.

Z dochovaných pernštejnských urbářů lze dedukovat, že před rokem 1522 založili Pernštejnové v Kladrubech nad Labem oboru pro chov lovné zvěře kombinovaného s chovem koní.[44] Teprve od této doby začínají dějiny nominovaného statku jako cíleně utvářené kulturní krajiny.

Dodatečný zápis do urbáře, snad v druhé polovině dvacátých či třicátých letech 16. století, uvádí zrušení poddanských dvorů a převzetí pozemků do vlastního hospodaření Pernštejnů, tedy rozšíření obory za bezdětného Vojtěcha z Pernštejna (+1534), eventuálně za jeho bratra Jana (+1548).

Souběžně s rozšířením obory bylo postaveno raně renesanční reprezentační sídlo, kde Pernštejnové rádi pobývali, o čemž svědčí dochovaná korespondence. Nálezy terakotových ostění[45] ve stavebním dvoru hřebčína v Kladrubech nad Labem, stejných jako v Pardubicích, hlavním sídle Pernštejnů, datují jeho vznik rámcově do třicátých let 16. století.

Součástí obory byl chov koní, o bližších vztazích mezi péčí o zvěř a chovem koní nejsou známy podrobnosti.

Pernštejnská obora v Kladrubech nad Labem náležela k nejstarší vrstvě šlechtických obor v Čechách (nejstarší byly královské obory v čele s královskou oborou v Praze, tzv. Oveneckou). Na severu bylo území obory ohraničeno lesem, na jihu řekou Labe, uvnitř areálu byl rozvolněný pastevní les, solitérní stromy v trávě, pastviny.

Vratislav II. z Pernštejna (1530–1582), nejvyšší kancléř Českého království, se dostal díky nákladnému životu do vysokých dluhů, které jej donutily prodat panství Pardubice, jehož součástí byla i obora, České komoře. Ta panství Pardubice zakoupila pro panovníka, dne 21. března roku 1560. Maxmilián II. Habsburský tam založil v roce 1563 hřebčín. Důvodem dlouhodobějšího zájmu dynastie Habsburků (kteří od roku 1526 převzali vládu i nad zeměmi Koruny české) i českých stavů o panství Pardubice byla systematická snaha o vytvoření zázemí Habsburského pražského panovnického dvora. Proto komora skupovala panství v úrodném Polabí (Poděbrady 1492, Brandýs nad Labem, Přerov nad Labem 1547, Kolín 1547 (1591 definitivně). Nedílnou součástí panství byly obory, důležité pro reprezentaci a kratochvíle majitele. Pražský dvůr tak doplnil soubor obor (Nová obora Hvězda a královská obora v Praze, obory v Králově Dvoře u Berouna, Kostelci nad Labem, Brandýse nad Labem a Poděbradech) o další položky (Kladruby nad Labem a Kunětická hora).

---

[43] Klášter v Sedlci býval nejstarším cisterciáckým klášterem této řehole v Českém království a byl založen roku 1142. Klášterní katedrála Nanebevzetí Panny Marie je součástí statku Kutná Hora: Historical Town Centre with the Church of St Barbara and the Cathedral of Our Lady at Sedlec, zapsaného na Seznam světového dědictví, viz http://whc.unesco.org/en/list/732.

[44] Tato kombinace není odjinud v Čechách známá.

[45] Byly objeveny při rozsáhlém průzkumu, o němž blíže v kapitole 4. a.

Kladruby nad Labem připomíná urbář pardubického panství z roku 1563, který dnešními slovy uvádí: *"Dvůr v kladrubské oboře. Ke dvoru náleží polnosti, které se osívají. Ve dvoře se chovají dvě kategorie klisen, a to jak pro orání, setí a sváženi obilí, tak stádní klisny, dohromady 30 kusů. V tomto dvoře se chová 40 krav. Dále jsou zde zvláštní pastviny, kde se pasou klisny a krávy. V této oboře je zahrada, kde se seje pro potřebu čeledě, dále je zde ovoce pro potřebu čeledě, které se suší, když je dobrá úroda."* Inventář z roku 1561 uvádí ve „Velké oboře" (tj. v Kladrubech nad Labem) 30 klisen, 3 plemeníky, 11 dvouletých klisen, 5 ročních klisen, dvouleté hříbě a pět ročních hříbat.

Z let 1570 až 1571 je doložen popis panství Pardubice s pasáží o oboře v Kladrubech nad Labem: v oboře stálo panské sídlo postavené z cihel a z kamene, dále zde byl pro potřeby čeledě a dobytka postaven hospodářský dvůr. Na polích se sel ječmen (44 %), oves (24 %), a pšenice (28 %) a v menší míře hrách (3 %). Součástí hospodářství byla dobře uspořádaná zelná zahrada pro potřeby kuchyně čeledi. Ovocný sad sloužil též jako louka, ze které se sklízelo 80 fůr sena. Dále je uvedena v popise louka u Labe zvaná „Zemanství", poskytující ročně kolem 30 fůr sena, louka zvaná „Za oborou" vedle Labe až k vesnici Selmice, poskytující 150 fůr sena. Kromě jelenů, divokých prasat a pernaté zvěře bylo možno podle popisu chovat v oboře velké množství kobyl a koní vůbec. V oboře se uvádí velké množství vysoké zvěře, bažantů, koroptví a tetřívků. U obou bran obory bylo po dvou domcích, jejichž poddanští obyvatelé měli povinnost otevírat a zavírat vrata (tzv. Selmická vrata a Semínská vrata).

Dne 6. března 1579 vydal římský císař Rudolf II. dekret, kterým hřebčín povýšil na hřebčín dvorní. Brzy po povýšení hřebčína na dvorní byly v letech 1579–1582 v Kladrubech nad Labem provedeny stavební práce na modernizaci panského sídla a nově postaveny stáje. Pod dohledem císařského dvorního stavitele Ulrica Aostallise[46] tam pracovali vlašští zedníci.

Kladrubská obora svými dosavadními pozemky brzy přestala postačovat. Roku 1584 byly hřebčín s oborou rozšířeny o pozemky, náležející ke vsi Semínu, dále o pozemky na území obce Selmice (po 1588).

K roku 1588 se uvádí, že „v oboře je veliké stavení, které je z větší části z cihel vystavené, je v něm mnoho pokojů, dále světnic, sklepů a komor. Při tom stavení jsou dvě poctivé klenuté kuchyně, při ní spižírna a všelijaké jiné potřebné prostory pro příležitostný příjezd Jeho Milosti císaře. Také konírny jsou nově vystavěné z cihel a mají kapacitu do 130 koní. Kromě toho jsou zde další dobré dřevěné stáje. A v té oboře Jeho Milost císařská ráčí chovat své koňské stádo a také mnoho vysoké zvěře. K té oboře náleží mnoho luk, jako veliká louka jmenující se Závodí, druhá Skřínka a třetí Zemanství. V té oboře býval vrchnostenský hospodářský dvůr s pozemky, ale Jeho Milost císařská jej nechala zrušit pro potřeby koňského stáda."

Výrazným způsobem zasáhlo do dějin nyní nominované krajiny po roce 1593 turecké nebezpečí. Byl ohrožen hřebčín v Mönchhofu (na území jihovýchodně od Vídně, jež bylo tureckými nájezdy bezprostředně ohrožené), ve kterém bylo chováno 440 koní, a nejsnazším řešením byl jejich přesun do nominované krajiny. Představy z roku 1594 počítaly s rozšířením chovu koní na pardubickém panství s centrem v oboře v Kladrubech nad Labem až dokonce na 1000 kusů. V té době tam bylo 300 koní, uvažovalo se o zrušení chovu zvěře a rozšíření stáda o 150 koní. Kladrubská obora se pro účely hřebčína rozšiřovala směrem západním na úkor vesnice Selmice. Od Selmic bylo roku 1595 připojeno cca 122 ha pozemků a od chlumeckého panství dalších cca 331 ha pozemků, celkem tedy 453 ha pozemků pro zřízení pastvin. Díky rozšíření pastvin došlo ke zvýšení kapacity na 900 koní. Hříbata měla být rozdělena mezi dvůr Přestavlky a obory Kunětická hora a Poděbrady. Ani toto však nepostačovalo, a tak stádo bylo rozdělováno i do dalších hospodářských dvorů na císařských panstvích. Píce měla být získána z vypuštěných bohdanečských rybníků. První stádo klisen z Mönchhofu bylo přihnáno do Kladrub nad Labem již na přelomu let 1594–1595. Pro koně měly být provizorně využity tamní starší stodoly; v roce 1595 započala stavba stájového areálu hřebčína v Selmicích.

Třicetiletá válka způsobila zkázu. Před blížícím se švédským vojskem musela být podstatná část kladrubského stáda roku 1639 odehnána do Mönchhofu a v roce 1645 stavební areál hřebčína v Kladrubech nad Labem vyhořel.

---

[46] Dostavěl zámek v Litomyšli (1581), viz http://whc.unesco.org/en/list/901, a další významné stavby.

Roku 1650 začala postupná rehabilitace. Roku 1651 a 1652 byly adaptovány stáje pro plemenné a tříleté hřebce s kapacitou 101 stání. Opravena byla selmická stáj pro 120 až 130 klisen. Během roku 1652 se podařilo kapacitu zvýšit, v Selmicích na 300 míst a v Kladrubech nad Labem na 130. Roku 1652 se mohlo navrátit hlavní kladrubské stádo z Mönchhofu.

Roku 1668 byl postaven kostel sv. Václava a Leopolda v Kladrubech nad Labem. Souběžně byla tamtéž vystavěna hřbitovní kaple Povýšení sv. Kříže.

Základem kladrubského chovu byli v 17. století koně španělští. Za císaře Leopolda I. (1657–1705) byli dováženi hřebci neapolští (neapolitáni) a obecně italští, protože jsou těžší, větší a silnější, a byli kříženi se španělskými klisnami. Cílem bylo získat plemeno schopné tahat výpravné karrossy[47], které se staly důležitou součástí reprezentace panovnických dvorů, dvůr rakouských Habsburků nevyjímaje. Tažní koně, určení ke kočárové službě a pocházející z Kladrub nad Labem, jsou od té doby v pramenech nazýváni kladrubští (Kladruber).

V Selmicích byly postaveny v letech 1681–1682 nové zděné stáje pro klisny, dnes zvané Starý kštít (Alte Gestütt). Doprovodné ilustrace k mapě Georga Matthäuse Vischera Pardubického panství z roku 1688 zachycují mj. císařský dvorní hřebčín v Kladrubech nad Labem a na mapě je schematicky zachycen vzhled tamní pastevní krajiny – pastviny s rozptýlenými stromy (Příloha č. 1 – Historické mapy a plány – mapy č. 002, 003, 004).

2.b.2 Vrcholné období

Již na počátku 18. století bylo díky vhodným přírodním podmínkám nominované krajiny vyšlechtěno a stabilizováno plemeno starokladrubských koní typu galacarrosierů.[48] Rozhodnutím císaře Karla VI. Habsburského proto nastal roku 1721 nový stavební rozvoj hřebčína, na němž se dílčím způsobem podíleli přední pražští barokní architekti František Maxmilián Kaňka a Kilián Ignác Dientzenhofer. Roku 1726 byla postavena nová stáj pro nemocné koně, roku 1727 bylo vytýčeno místo pro plavení koní, jež se později stalo důležitou součástí rozsáhlého zavlažovacího a odvodňovacího systému nominované krajiny.

V letech 1730 až 1731 byly vystavěny obytné budovy pro faráře, veterináře a písaře hřebčína. Roku 1724 vyhořel selmický hřebčín (vystavěný 1681–1682) a byl rehabilitován roku 1725 pod dozorem architekta F. M. Kaňky (Příloha č. 1 – Historické mapy a plány – č. 006).

V duchu tehdejšího přístupu ke krajině bylo souběžně s přestavbou budov ve dvoře v Kladrubech nad Labem a okolí umístěno na významných místech několik barokních soch. V místě Na Jelenišťatech v lese byla roku 1720 umístěna socha Anděla Strážného, v Kladrubech nad Labem roku 1728 socha sv. Donáta, roku 1729 socha Panny Marie Bolestné, ve stejném roce u Selmic socha sv. Gotharda u cesty k Týnci. Socha sv. Jana Nepomuckého, ochránce před utonutím, pochází pravděpodobně ze 2. poloviny 18. století, kdy byla také podle historických pramenů přivezena do Kladrub nad Labem z vídeňských stájí a osazena symbolicky u Kladrubského náhonu.

Krajina při hřebčíně v Kladrubech nad Labem tehdy dosáhla v podstatě rozlohy nyní nominované krajiny.

V dalším období se hledal efektivnější způsob hospodaření v krajině, aby bylo dosaženo její soběstačnosti v zásobování potřebami pro chov koní a nebylo třeba píci a dřevo pro stavby a otop dovážet. Postupně proto byly měněny proporce pastvin, luk, honebního a pastevního lesa a neúrodné louky byly zúrodňovány. Objevuje se také snaha o regulaci vodního režimu. Krajina potřebovala dostatek vody pro pastviny a louky v suchém létě, naopak rychlý odtok přebytku vody

---

[47] Carrossa nebo galacarrossa, je těžký mimořádně bohatě zdobený kočár, určený k reprezentaci císaře, králů a knížat, zejména k tzv. triumfálním vjezdům panovníka, vyslanců a církevních knížat a jiným slavnostním ceremoniím.

[48] Obrazy těchto koní jsou uvedeny v Příloze č. 2, z toho příloha č. 2.2 Historická vyobrazení nominovaného statku – č. 001–003.

po zimě či po přívalových deštích a bouřkách. Roku 1734 měla proto být podle dobových záznamů „zprůchodněna strouha k odvodu vody“[49], patrně dnešní Kladrubský náhon.

Poměrně přesvědčivý obraz o vzhledu krajiny podává mapa I. vojenského mapování z let 1764 až 1768.[50] Na ní je patrná přirozená struktura pozemků lesa, luk a pastvin respektující přírodní podmínky. Cesty byly vedeny tak, aby byly sjízdné i v době povodní (Příloha č. 1 – Historické mapy a plány – mapa č. 007).

Historické bažantnice se nacházely zcela jinde než pozdější bažantnice v Mošnici (viz níže). V 18. století byly u Kladrub nad Labem dvě bažantnice. Malá bažantnice se rozkládala v přímém jižním sousedství Kladrub nad Labem. Velká bažantnice se nacházela v dnešním katastru Kladrub nad Labem na východ a jihovýchod od obce, po obou stranách cesty mezi Kladruby nad Labem a samotou u Semínských vrat. Tyto starší bažantnice zanikly nejpozději v letech 1855–1856.

Války o dědictví rakouské (1740–1748), speciálně první slezská válka (1741–1742), zasáhly do dějin hřebčína. V říjnu 1741 z něj bylo odvedeno celkem 249 koní do Uher, do hřebčína v Eneyedu. Ve čtyřicátých letech 18. století zažíval kladrubský hřebčín léta stagnace a část jeho budov v Kladrubech nad Labem (zámek, 9 prázdných obytných budov) byla pronajata nizozemskému podnikateli Guillaume Joseph Bailloux na výrobu holandského sukna.

10. července 1757 dvůr hřebčína v Kladrubech nad Labem vyhořel. Na konci roku 1758, v souvislosti s návratem koní z Uher nazpět do nominované krajiny, proběhla urychlená oprava stájí v Selmicích. Teprve v roce 1770 dal císař Josef II. obnovit dvůr hřebčína v Kladrubech nad Labem a povolal zpět všechen chovný materiál (Příloha č. 1 – Historické mapy a plány – č. 008–011).

Doprovodný text k josefskému vojenskému mapování z let 1764–1768 uvádí, že selmické louky při Labi byly z větší části bažinaté a plné tůněk a občas zaplavovány řekou. Les byl vysoký a suchý. Kladrubské louky kolem řeky Labe byly rozlehlé a křovinaté, občas byly zaplavovány Labem, takže nikdy zcela nevysychaly. Les Obora měl písčité podloží, dobré průchody, místa k lovu a byl z větší části hustě zalesněný. Silnice a cesty, procházející skrze tento les do Poděbrad a do Chlumce, byly sjízdné také pro těžké povozy během celého roku. Labe nebylo možno přebrodit ani za nízkého stavu (Příloha č. 1 – Schéma nominovaného statku k roku 1764 až 1767 na podkladě 1. vojenského mapování č. 007.01; Příloha č. 2 – Historická vyobrazení nominovaného statku – č. 001–003).

S pastvinami a vůbec se zásobováním vodou souvisí umělá vodoteč, odbočující z Opatovického kanálu, pro niž se vžil název Kladrubský náhon (viz též již výše). Náhon navazoval na starší vodohospodářské úpravy související se zaniklou rybniční soustavou severně od Semína. Náhon je patrný na všech plánech Kladrub nad Labem a mapách počínaje rokem 1730.

Od druhého desetiletí 19. století hledal Habsburský dvůr nové koncepční řešení budoucího stavu[51] císařských hřebčínů v Kopčanech (nyní Slovensko), v Lipici (nyní Slovinsko) a v Kladrubech nad Labem. Dospěl ke zrušení hřebčína v Kopčanech (zrušen v roce 1826), jehož krajina byla z hlediska svého uspořádání nejvíce reprezentativní, avšak provoz byl nejvíce nákladný a navíc problematický z hlediska zdravotního stavu koní.

Po zrušení kopčanského hřebčína měly být podle původního návrhu z roku 1821 hlavními císařskými dvorními hřebčíny Kladruby nad Labem a Lipice (nyní Slovinsko) s tím, že ceremoniální kočároví koně budou chováni v v nominované krajině, a jezdečtí koně v Lipici.

---

[49] Tato formulace napovídá, že existoval již před rokem 1734, jak tomu odpovídá i jeho zobrazování na plánech a mapách počínaje rokem 1730. Viz též další text.

[50] Mapování však bylo pořizováno „a la vue“, tj. „od oka“, což i při zkušenosti vojenských geometrů přinášelo jistou nepřesnost.

[51] Z roku 1807 pochází základní přehledné porovnání stavu chovu v jednotlivých dvorských hřebčínech, podle něhož bylo v Kladrubech nad Labem celkem 287 chovných zvířat (z toho 7 plemeníků a 89 klisen) – obdobný počet byl zaznamenán i ve výkazech z let 1779–1813 (kdy se pohyboval kolem 300 kusů). K roku 1815 se počet koní chovaných v Kladrubech nad Labem zvýšil na 293, v letech následujících vzrostl ještě více, zpravidla se ale pohyboval v rozmezí 480–520 kusů).

V nominované krajině bylo proto tehdy nezbytné rozšířit pastviny a louky, respektive zvýšit výnos z nich. Tři roky se proto ověřovaly nové osevní a pěstební postupy. Když bylo dosaženo výrazného zlepšení nejen co do kvality, ale i kvantity pastvy a sklízeného sena, bylo stanoveno, že počet chovných klisen by mohl být zvýšen. Tím by byl vyřešen problém s jejich ustájením po dobu stavebních úprav v hřebčíně Rief u Salzburgu a zároveň se tak plně otevřel prostor pro možné zrušení císařského hřebčína v Kopčanech. Navíc, zvyšování počtu koní na straně jedné, zlepšování kvality i výnosnosti luk a pastvin na straně druhé, na sebe vzájemně pozitivně působily díky kvalitnímu přirozenému prohnojení koňským trusem při pastvě (Příloha č. 1 – Schéma pozdně barokní krajiny před klasicizující úpravou nominovaného statku do roku 1830 č. 006.02).

Souběžně bylo nezbytné provést určité stavební úpravy. Spojením stád kopčanských a kladrubských se měl zvýšit stav chovných klisen, do budoucna měl být počet koní v nominované krajině vyšší o 250–260 kusů. 10. prosince 1832 byla nejvyšším štolbou Johannem hrabětem z Trauttmansdorfu vypracována zevrubná zpráva, dokládající význam a hodnotu starokladrubských koní. Trautmannsdorf ve zprávě zdůraznil, že kladrubští kočároví koně jsou největší, nejlepší, nejčistší a nejdokonalejší kočárovou rasou, ze všech koní se osvědčili nejlépe, žádné ceremonie u dvora se bez nich neobejdou a jsou využitelní i pro velké poštovní vozy. Bylo proto rozhodnuto, že v nyní nominované krajině se budou chovat hlavně koně kočároví, v krajině při hřebčíně v Lipici jezdečtí. Počátkem třicátých let 19. století se počet koní v nominované krajině pohyboval těsně pod 500 kusy.

Zásadní rozhodnutí o chovu koní pro potřeby dvora vyvolalo neméně zásadní změnu uspořádání nominované krajiny. Ředitel kanceláře vrchního dvorního štolby z Vídně, svobodný pán Ignaz Grill z Warimfeldu, stanovil odborné požadavky. Projekčních prací se ujal roku 1821 Mauritz Jahn. Spolupráce mezi Grillem a Jahnem určujícím způsobem vtiskla nominované krajině dnešní podobu, která nebyla posléze téměř změněna. Při jejich úpravách se nezměnila rozloha nominované krajiny, ani proporce velikosti travnatých porostů, lesů a polí. Radikálně se však změnilo uspořádání krajiny. Celek měl reprezentovat panovníka a na první pohled sdělovat, že v území panuje řád. Byly k tomu zvoleny v té době už překonané principy tvorby zahrad a krajiny reprezentované zejména tvorbou André le Nôtre,[52,53] které ale byly tvůrčím způsobem uchopeny a aplikovány s ohledem na potřeby chovu a výcviku tažných kočárových koní (Příloha č. 1 – Historické mapy a plány – mapa č. 014).

Zásadní úpravy krajiny proběhly v návaznosti na schválenou koncepci ve dvacátých letech 19. století. Hřebčín se měl skládat ze tří dvorů (Kladruby nad Labem, Josefov, Františkov) ve stylu velmi střídmého klasicismu propojených přímými cestami s alejemi stromů. Souběžně proběhly první rozsáhlé práce na úpravě luk a pastvin v letech 1819–1822.

První realizovanou stavbou nového a dodnes dochovaného konceptu byla na sklonku roku 1822 projektovaná a roku 1823 postavená otevřená kolna, která uzavírá nádvoří Kladrubského dvora z jihu. Roku 1836 tato kolna získala nad hlavní bránou charakteristickou nástavbu se štítem a plochou k umístění císařské orlice.

V roce 1823 Mauritz Jahn projektoval hlavní budovy stájí a obytnou budovu s příslušenstvím pro personál. Přednostně se začala stavět obytná budova pro personál. Stavba hlavních stájí ve dvoře v Kladrubech nad Labem proběhla postupně od západu k východu v letech 1824–1830. První část novostavby, východní strana stájí, byla prováděna v letech 1824 až 1826. Projekt byl proti původnímu záměru upraven, což ilustrují dochované plány. Ve výsledku byly novostavbami prakticky dvě identické jednoprostorové stáje zrcadlově situované ve východní části, v každé mohlo být po 42 koních ve volných stájích. Západní křídlo východní části bylo přestavěno s ponecháním obvodového zdiva v roce 1826 pro 45 koní.

Střední část průčelí s průjezdem, ve které byla do přestavby na východní straně porodní stáj a na západní stáj koní k výcviku, zůstala v přízemí ponechána i se svým určením, k tomu byla nově tato stáj roku 1829 zaklenuta, na východní straně se 6 oddíly porodních stájí, na západní straně s 18 stáními pro koně ve výcviku. Nově byla roku 1829 až 1830 nadstavěna dvě sýpková patra k uskladnění obilí (Příloha č. 2 – Historická vyobrazení nominovaného statku – č. 007).

---

52 V té době začaly být využívány v urbanismu a uplatnily se v něm i později, např. v díle Otto Wagnera.

53 Blíže k aplikovaným Le Notrovým principům v kapitole 2.a.

Západní křídlo, s analogickou dispozicí jako zrcadlové východní křídlo východní části, bylo postaveno jako zcela nové v roce 1829 pro 16 koní ve výcviku. Zařizovací a dokončovací práce probíhaly ještě v roce 1830. Dne 25. srpna 1836 položil císař Ferdinand I. osobně základní kámen ke stáji plemeníků. Stáj plemenných hřebců a na ni navazující budova kryté jízdárny byly postaveny v letech 1836–1838. Souběžně se dočkal úprav zámek (Příloha č. 1 – Historické mapy a plány – plány č. 022–023).

Hlavní komunikace byly vybudovány mezi léty 1822–1830. Vytýčeny byly tři hlavní osy: „Selmická alej" z Kladrub nad Labem směrem k Týnci nad Labem, „Řečanská alej" směrem k řece Labi a osa k Josefovu. Průsečík těchto os leží ve vstupu do komplexu stájí pro klisny a hřebce dvora v Kladrubech nad Labem. Při výhledu ze vstupu do stájí vytváří uspořádání architektury nádvoří dojem patte d'oie, levá osa však dnes do krajiny nepokračuje (viz další text), ale její stopa je v krajině rozpoznatelná.

V letech 1828–1831 byl podle projektu Mauritze Jahna vybudován dvůr Františkov na ose k Týnci nad Labem (Příloha č. 1 – Historické mapy a plány – plán č. 017–019). Podle zásad francouzské zahrady osa prochází symetrickou stavbou dvora a pokračuje dál, do „nekonečna", celkem měří 4,5 km. V roce 1830 byla Selmická alej mezi dvory Františkov a Kladruby nad Labem osázena topoly vlašskými (*Populus nigra ´*Italica´), rovněž oblíbenými ve francouzské zahradě.

V návaznosti na vybudování osy Kladruby nad Labem – Františkov byl postupně zakládán pravoúhlý rastr pastvin a souběžně probíhalo jejich zúrodňování (Příloha č. 2 – Historická vyobrazení nominovaného statku – č. 008). V pastvinách bylo vysázeno zpravidla po jedné skupině stromů (clumps), ohrazené proti poškozování pasoucími se koňmi, pastviny byly kromě dřevěného ohrazení odděleny výsadbou stromořadí.

Vznik přímé spojnice mezi dvory Kladruby nad Labem a Františkovem a zakládání pastvin měly dopad na rozsah lesů. Jižní hranice lesa Obora v oblasti "Pod sklepy" a západně od ní ustoupila k severu na dnešní hranici a byla lemována alejí jírovců (*Aesculus hipocastaneum*) zvanou Kaštánka. Lesy, tedy bývalá obora a bažantnice, byly do roku 1859 pod správou pardubického velkostatku, pak byly převedeny pod správu císařského hřebčína. Poté byly upraveny do pravidelného rastru porostů, zachyceného na mapě z roku 1876 (Příloha č. 1 – Historické mapy a plány – č. 027).

Řečanská alej byla zdůrazněna hmotově výraznější hlavní bránou se štítem a plochou k umístění císařské orlice. (Příloha č. 1 – Schéma nominovaného statku k roku 1835).

Největší problém v souvislosti se zajišťováním dostatečného množství krmení představovaly stále časté záplavy a z nich plynoucí škody na straně jedné, na straně druhé nedostatek vláhy. Roku 1875 vypracoval Boleslav Trojan projekt meliorace luk kolem dvora v Kladrubech nad Labem. První část pozemků měla být nadále zavlažována prostřednictvím Kladrubského náhonu, který díky svému napojení na Opatovický kanál, přiváděl vodu z Labe, druhá část využitím nově nastupujících technických možností – čerpáním vody přímo z Labe pomocí parního stroje. Pozdější výpočet uvádí, že zde mělo téci 103 l/s. Zároveň bylo povoleno čerpání vody z Labe parním strojem o výkonu 130 l/s.

V roce 1875 byly započaty meliorační práce na pozemcích poblíž dvora Josefov o výměře v přepočtu 102 ha. Terén prořala řada struh, které byly vyhloubeny v srpnu 1875 a již během dvou měsíců se ukázala jejich užitečnost. Práce probíhaly i v roce 1876, kdy šlo o meliorační úpravu 294,5 ha pozemků.

Roku 1905 povolily zemské úřady projekt rozšíření Kladrubského náhonu; jeho průtok se zvýšil ze stávajících 103 na 400 l/s. Z Labe mohlo být strojem dále čerpáno v přepočtu 139 l/s.

V letech 1854–1855 byl na místě starší budovy vystavěn dvůr Josefov.

Největší stavební akcí po polovině 19. století byla novostavba kostela sv. Václava a Leopolda, který je součástí areálu dvora hřebčína a zámku v obci Kladruby nad Labem ve slohu odpovídajícím slohu dvora se zámkem. Hrubá stavba byla provedena v roce 1858, stavebně byl kostel dokončen v roce 1859 a v červnu 1860 vysvěcen. Uspořádání krajiny kostel, ani jeho věž neovlivnily; věž je vertikální dominantou jen dvora Kladruby nad Labem (Příloha č. 1 – Schéma nominovaného statku k roku 1869 na podkladě 2. vojenského mapování č. 007.03).

V roce 1865 vystavěl Josef Wollenik stáje pro anglické plnokrevníky zvané Paddock (Příloha č. 2 – Historická vyobrazení nominovaného statku – č. 011). (Historická vyobrazení nominovaného statku –

č. 011). Romantizující stavba z režného zdiva přerušila osu k Josefovu a byla později doplněna okrasnými výsadbami dřevin. Stavba měla zřejmě v souladu se svou funkcí evokovat prostředí anglického venkova, což je ostatně v souladu i s výše zmíněnou aplikací malebných skupin stromů (clums) na pastvinách, a svou formou plně koresponduje s charakterem krajiny primárně určené pro chov a výcvik koní. Tentýž stavitel zajišťoval roku 1873 opravu vyhořelého levého (jižního) křídla ve stájích Františkov.

Poměrně výraznou stavební akcí byla přestavba fary a školy na návsi obce Kladruby nad Labem. Projekt pražského architekta Josefa Martinina zaměnil funkční využití obou budov – k jihu byla nově fara, severní část obsadila škola (Příloha č. 1 – Schéma klasicizující krajiny v pozdně osvícenském duchu nominovaného statku po roce 1830 č. 006.03).

Stavební dění za éry císařského hřebčína bylo završeno přístavbou sýpky nad stájí hřebců v roce 1895 dle projektu F. Hofbauera (Příloha č. 1 – Historické mapy a plány – plány č. 029, 030).

V letech 1903 až 1905 byl v Selmicích vystavěn nový neogotický kostel sv. Vavřince podle projektu architekta Jana Hrádka z Prahy, jenž je místní dominantou, uspořádání krajiny však také neovlivnil.

Samostatnou kapitolou, která ovlivňovala vývoj nominované krajiny, bylo její soužití s řekou Labe. Před prvním vojenským mapováním (1764–1768) bylo Labe v nejbližším okolí obce Kladruby nad Labem částečně napřímeno.

Od vzniku tzv. prvního vojenského mapování až do přelomu dvacátých a třicátých let 19. století nedocházelo v trasování koryta Labe k žádným změnám. Teprve poté probíhalo v dalších devadesáti letech postupné napřimování. Další úpravy Labe souvisely s výstavbou mostu u Kladrub nad Labem. První dřevěný most přes Labe je doložen k roku 1828. Cesta Kladruby nad Labem – Řečany jako pokračování hlavní osy přestavěného hřebčína se objevuje poprvé k roku 1830 na mapě Louise Montoyera. Přestavba mostu proběhla ve dvou fázích: 1852 byla vystavěna kamenná hlava mostu, v letech 1854–1855 dle plánů již zmiňovaného stavitele Jakuba Tallirze nový hlavní dřevěný most, který byl doplněn můstky na řečanské straně řeky. Řečanský most umožnil lepší využití kvalitního železničního spojení souvisejícího s vybudováním jedné z hlavních zemských železnic v pol. 19. století, a sice dálkové trati (Praha-Kolín-Pardubice-Česká Třebová-Olomouc, která navázala na trať mezi Vídní a Brnem. Tím se posílilo dopravní spojení mezi císařským dvorem a dvorním hřebčínem, resp. nominovanou krajinou.

Na začátku 20. století se situace kolem Labe s ohledem na nedokončenou regulaci značně zhoršila – i při nízkých deštích se zalévaly louky kolem Semína, a to především kvůli vysokému jezu v Týnci nad Labem. Projekční práce spojené se snahou o splavnění Labe započaly kolem roku 1910. Složitou projekci přerušila první světová válka. Práce byly sice krátce před první světovou válkou zahájeny, ale rozběhly se až po ní. Nový železobetonový most přes Labe, místo dosavadního dřevěného, byl postaven v letech 1925–1926, a to v návaznosti na souběžně probíhající regulaci Labe (Příloha č. 1 – Historické mapy a plány – plán č. 035). (K tomu viz též níže.)

Výjimečnou součástí nominované krajiny, jakou nelze nalézt v jiných krajinách užívaných pro chov a výcvik koní a přináležejících k hřebčínům, je krajinářský park Mošnice. Skládá se ze dvou území historicky odlišného původu – "staré" původní Mošnice (západní část) a připojené části východní, která se jmenovala "Strž" a která byla ještě po polovině 19. století součástí panství Zdechovice, majetku knížat Paarů. Bývalá "Strž" byla připojena k Mošnici s největší pravděpodobností až počátkem devadesátých let 19. století.

Stav před krajinářskou úpravou zachycuje plán hospodářského správce Franze Hofbauera z roku 1893. V souvislosti s úvahami týkajícími se rozsahu úprav se bral zřetel na oblíbené hony a lovy, a s nimi související ochranu zvěře. Podle zprávy hajného Heinricha Herrana (z 16. dubna 1893), v níž výslovně zmiňuje přeměnu na „anglický park", je z hlediska hydrologického část Mošnice se slepým ramenem bažinatá, úplné odvodnění bylo tak téměř nemožné či pouze jen za cenu vysokých nákladů. Les v Mošnici také vytvářel přirozenou hráz proti vysoké vodě a sezónním ledům v době tání. Podle zprávy z prosince 1893 lesíky (skupiny stromoví) vyznačené na plánu, které měly zůstat z lesa Mošnice, měly být ohraničeny přímými liniemi, stromy na získaných lučních plochách poraženy, mokré dřevo a kořeny odstraněny, půda zorána a oseta trávou. Úpravy se měly týkat předběžně plochy o výměře 25 ha. Lesíky měly být ztvárněny uměleckou formou, případně dosázené. Na parkové úpravě se měli podílet umělečtí zahradníci. Celková rozloha zalesněné plochy oblasti

Mošnice a Strže, která se měla stát předmětem parkové úpravy, resp. luční krajina s parkovou úpravou, měla rozlohu 59,84 ha, z toho v roce 1893 celkem 35,15 ha dosud zalesněných mělo být přeměněno na louky.

Poté, co zahradní inspekce ze Schönbrunnu předložila situační plán, došlo k drobné korekci: na louky mohlo být přeměněno 25 ha lesa, dalších 10 ha lesa mělo být ponecháno jako roztroušené skupiny stromů (lesíky). Lokalita Mošnice byla proměněna v přírodně krajinářský park, v němž jsou krajinářské scenérie komponovány ze starých porostů dubů a lip doplněných sortimentem dřevin odpovídajícím soudobému sortimentu Průhonického parku[54] (Příloha č. 2 – Historická vyobrazení nominovaného statku – č. 016). Práce řídil vrchní ředitel dvorských zahrad ve Vídni, Anton Umlauft. Úpravy parku Mošnice se promítly i do ostatních částí nominované krajiny:

- kolem dvora Josefov byly vysázeny jabloňové aleje v pravidelné struktuře, jedna jabloňová alej se nachází v západní části území statku a navazuje přímo na park;
- vlašské topoly tvořící Selmickou a Řečanskou alej byly nahrazeny lipami (*Tilia cordata*) (Příloha č. 2 – Historická vyobrazení nominovaného statku – č. 010);
- krajinářsky byla upravena zahrada u zámku, součástí úprav bylo založení alpina a založeny výsadby s převahou introdukovaných jehličnanů;
- představa anglického venkova iniciovala sázení živých plotů a vysazování břečťanů u budov. Obdobně bylo zvelebeno veřejné prostranství obce Kladruby nad Labem.

2.b.3 Statek ve 20. století

Na přelomu 19. a 20. století se vlastní stájové soubory dvorů hřebčína již nepřestavovaly, docházelo pouze k některým dílčím účelovým úpravám dispozic.

Nominovaná krajina byla na přelomu 19. a 20. století doplněna o několik pilířových seníků na seno z luk, vystavěných již vesměs bez přímé vazby na schéma klasicistního urbanistického řešení. Při severním okraji obce Kladrub nad Labem za hájovnou vznikl na počátku 20. století ze staršího dvora na zpracování dřeva, nový hospodářský dvůr hřebčína. V souvislosti s ekonomickou situací byl na počátku 1. světové války založen východně od obce Kladruby nad Labem v lokalitě Borek nový hospodářský areál.

V této době se ukázala potřeba radikálněji omezit stále se opakující záplavy, které nezanedbatelně omezovaly produkci potřebného množství sena a píce pro chov kočárových koní. Proto byly zahájeny přípravy na regulaci toku Labe, k jehož realizaci došlo v období po 1. světové válce (k regulaci Labe viz podrobněji v dalším textu).

V roce 1913 byla do většiny stavebních areálů v nominované krajině zavedena elektřina. Současně bylo započato s velkoryse pojatými opravami stájí, jež měly také řešit osvětlení jejich prostorů a využití elektrické energie i pro další účely. Práce však byly přerušeny 1. světovou válkou a byly dokončeny až po jejím konci, během první poloviny 20. let 20. století. V této době byla rovněž realizována převážná část interiérových úprav stájí podle projektu architekta Aloise Dlabače. Realizováno bylo několik akcí technického charakteru:

Ve dvoře v Kladrubech nad Labem byl zřízen vodovod, přitom vznikly nové stavby čerpací stanice vody v zámeckém parku a vodojemu u jízdárny, který se stal další vertikální dominantou místního významu (Příloha č. 2 – Historická vyobrazení nominovaného statku – č. 012).

Funkční uspořádání bylo ve 20. letech 20. století dokončeno přesunem plemenných klisen do stájí v centrální pozici v osovém objektu, tedy naproti stáji plemenných hřebců na severní straně stavebního souboru stájí ve dvoře v Kladrubech nad Labem. Bylo tak sladěno funkční těžiště hřebčína s těžištěm kompozičním.

---

[54] Zapsán na Seznam světového dědictví jako část 002 sériového statku Historické jádro Prahy (http://whc.unesco.org/en/list/616).

Zánik Rakousko-Uherské monarchie v roce 1918 zpočátku znamenal ohrožení další existence chovu a výcviku ceremoniálních kočárových koní v nominované krajině, a tím i jejího *raison d étre*. Starokladrubský kůň byl totiž schematicky spojován s pompou Habsburského císařského dvora, vůči kterému se nová Československá republika velmi kriticky vymezovala. Proto ihned po vzniku samostatné Československé republiky v říjnu 1918 bylo z jižního průčelí řečanské brány odstraněn císařský znak. V letech 1918 a 1919 byl radikálně snížen stav chovaných koní.

Brzy se však ukázala potřebnost koní starokladrubského plemene pro ceremoniální účely i nové Československé republiky a bývalý c. a k. dvorní hřebčín byl v nových poměrech zachován jako státní podnik (Státní hřebčín Kladruby nad Labem), podřízený přímo Ministerstvu orby. Starokladrubský kůň byl začleněn do ceremoniálu prvního Československého prezidenta Tomáše G. Masaryka: s kočárem taženým starokladrubskými koňmi se konaly nástupní audience vyslanců, inaugurace nového prezidenta republiky a další oficiální akce, jako byly například časté státní návštěvy v nově vzniklé republice (Příloha č. 2 – Historická vyobrazení nominovaného statku – č. 014).

Od počátku století se jevila stále výraznější potřeba radikálněji omezit stále se opakující záplavy, které nezanedbatelně omezovaly produkci potřebného množství sena a píce pro chov kočárových koní. Celková regulace toku Labe proběhla v letech 1913–1931. Navržená trasa nového koryta Labe, oddělující části pravobřežního lužního lesa od široké nivy se zachovalými meandry a slepými rameny na levém břehu, představovala nejen vytvoření nového přímějšího průběhu říčního koryta, ale i rozsáhlejší úpravy jeho nivy na levém, jižním břehu. Na pravém (severním) břehu Labe (t. j. v území nominované krajiny) zůstal charakter lužního lesa prakticky zachován, zatímco levobřežní (jižní) část (tj. vně Krajiny pro chova výcvik kočárových koní a jejího nárazníkového pásma) byla v dalších desetiletích rychleji zbavována svého dřívějšího vzhledu, zejména v důsledku poklesu hladiny spodní vody v rychleji odlesňovaných plochách.

Vlastní nové koryto Labe bylo doprovázeno dlouhou protipovodňovou hrází podél toku řeky, od Semína k Selmicím, tj. v celé jižní hranici nominované krajiny. V souvislosti s regulací řeky byl na silnici do Řečan nad Labem vystavěn v letech 1925–1926 již zmíněný nový železobetonový most a u Řečanských vrat nový obytný domek pro hlídače (Příloha č. 1 – Schéma nominovaného statku k roku 1920 č. 007.04).

V roce 1930 byl dvůr v Kladrubech nad Labem ohrazen v rámci obce novým plotem, takže nebyl nadále průchozí. Zároveň, v důsledku narůstajícího objemu dopravy, začalo být neúnosné dosavadní vedení okresních silnic přes hlavní stájové dvory. Na počátku 30. let 20. století byl proto vybudován silniční obchvat podél západní strany dvora v obci Kladruby nad Labem a v Selmicích byla doprava po východním obvodu dvora Františkov odvedena až k severnímu okraji této vsi (Příloha č. 1 – Historické mapy a plány – plány č. 036).

Oba stájové dvory (v obci Kladruby nad Labem a Františkov) byly ve 30. letech po celém obvodu ohrazeny typickým dřevěným laťovaným plotem s podezdívkou a sloupky vyzděnými z režných vápenopískových cihel.

I v nové společenské situaci samostatné Československé republiky pokračovala tradice nadstandardní péče o estetický vzhled nominované krajiny. Samozřejmostí byla pečlivá údržba parteru stájových dvorů, obcí i celé krajiny. Stáje a jejich okolí, otevřené pro veřejné prohlídky chovu vzácných koní, se stávaly stále vyhledávanějším cílem turistických výprav.

Ve druhé polovině 30. let 20. století začala přestavba stodol jižní fronty dvora v Kladrubech nad Labem na kočárovnu. Do začátku 2. světové války byla realizována pouze západní polovina stavby. Budova kočárovny svým tradicionalistickým a architektonicky neutrálním stylem zapadla do klasicistního kontextu historického areálu.

Po 2. světové válce byl hřebčín začleněn do Státního plemenářského podniku. V době kolem poloviny 20. století bylo v budově zámku zřízeno zemědělské učiliště pro obor chovatel koní. Hospodářské lesy v severní části areálu, které vždy tvořily nedílnou součást krajiny, byly přičleněny k podniku Státní lesy (Příloha č. 2 – Historická vyobrazení nominovaného statku – č. 015).

Dálkové pohledy směrem z nominovaného statku do jeho okolí byly někde mírně narušeny stavbou komína elektrárny Chvaletice z 80. let 20. stol. (stavba byla zahájena v roce 1973), která je ale již za historickou hranicí statku i za vnější hranicí jeho nárazníkové zóny. Komponované části statku – parku Mošnice – se tato stavba nedotkla vizuálně ani v náznaku.

V tomto období také byla dokončena přestavba jižní fronty dvora v Kladrubech nad Labem. Místo původně zamýšlené další kočárovny však byla na východní straně Řečanské brány vybudována dvoupodlažní ubytovna internátu. V nominované krajině byl přestavěn a dále rozšířen areál živočišné výroby v hospodářském dvoře. Na Borku a postaveny další obytné domky pro zaměstnance. Posíleno bylo využití krajinářského parku Mošnice jako bažantnice. Kromě velké odchovny bažantů tam vyrostla nová hájovna a dřevěná lovecká chata, které navazují na sice sekundární, avšak tradiční loveckou funkci této části nominované krajiny.

V 60. letech byl vybudován skromný jezdecký areál na pastvině západně od rozcestí se sochou sv. Jana Nepomuckého, který se v nominované krajině vizuálně neuplatňuje. K travnaté ploše s překážkami byla postavena jednoduchá nezastřešená tribuna a věž subtilní ocelové konstrukce pro rozhodčí. Jiné vybavení pro příležitostné akce do nominované krajiny vkládáno nebylo.

Dokončení nového areálu zemědělského učiliště v 70. letech 20. století, skrytého na okraji lesa, umožnilo přesunout postupně výukový provoz z historických budov zámku. Tím byly vytvořeny předpoklady pro pečlivou památkovou rehabilitaci zámku. Ta byla zahájena v roce 1996 restaurováním souboru bývalých císařských pokojů v patře zámku. Historická expozice se stala součástí prohlídkové trasy návštěvníků hřebčína. Současně byly do zámku v souladu s historickou tradicí navráceny kanceláře ředitelství hřebčína.

Nové provozní a ekonomické potřeby si ve 2. polovině 20. století vynutily i doplnění historického stavebního souboru hřebčína, a tak na ploše bývalé zámecké zahrady vyrostly nové stavby administrativně provozní budovy, kočárovna a kotelna. Tento negativní zásah do zahrady však umožnil uvolnit většinu prostor zámku od administrativních funkcí a zahájit jejich zmíněnou rehabilitaci (s odstraněním těchto staveb na ploše bývalé zámecké zahrady se počítá v nejbližší době – viz další text).

Pro udržení ekologických hodnot nominované krajiny, a to zejména hodnot jeho vodotečí a čistoty ovzduší bylo důležité, že na pastvině západně od obce Kladruby nad Labem, v nominované krajině, byla na počátku 90. let 20. století vystavěna obecní čistička odpadních vod a celá obec byla plynofikována.

V roce 2007 byla Kulturní krajina hřebčína v Kladrubech nad Labem[55] zapsána na národní indikativní seznam pro budoucí nominaci na Seznam světového dědictví, což akcelerovalo jak přípravu komplexní obnovy stájových celků, tak v neposlední řadě i přípravu odborných materiálů, které jsou k nominaci nezbytné. V několika etapách byl připraven vůbec první Management Plán a byla posílena mezinárodní spolupráce.

Významným nástrojem k posílení zachování nominované krajiny[56] bylo vyhlášení rozsáhlého území souvisejícího s hřebčínem za památkovou zónu s názvem Kladrubské Polabí v roce 2015. Protože se péče o krajinu kočárových koní na národní úrovni týká několika vládních resortů, byla v roce 2015 založena meziresortní řídící skupina a podepsána Dohoda o obecných zásadách obnovy a dalšího

---

[55] Tento název nyní nominovaného staku byl jen předběžný a pracovní pro účely indikativního seznamu. Během přípravy nominační dokumentace byl zvolen jiný, více vypovídající název, tj. Krajina pro chov a výcvik ceremoniálních kočárových koní v Kladrubech nad Labem.

[56] Z hlediska společenského byl další přelomovou událostí v nahlížení na starokladrubského koně a samotný nominovaný statek v novodobé historii prodej šestispřeží starokladrubských běloušů dánskému královskému dvoru v roce 1994 a tím začátek opětovného využívání starokladrubských koní jako ceremoniálních koní u evropských královských dvorů. Tento významný moment je definován jako návrat starokladrubského koně ke svému původnímu účelu – do služeb panovnického dvora a potvrzením funkce nominované Krajiny pro chov a výcvik kočárových koní. O pět let později bylo šestispřeží na dánském dvoře rozšířeno o další dva koně. Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o., je dvorním dodavatelem starokladrubských koní do Dánského království dodnes. I tato skutečnost přispěla k tomu, že ve šlechtění starokladrubského koně nedošlo k žádným experimentům a jeho chovným cílem zůstal bez pochyb původní galacarrossier.
Později o starokladrubské koně projevil zájem i švédský královský dvůr, kam se od roku 2005 také dodávají. Členové královských rodin se setkali se zástupci starokladrubských koní mnohokrát. Prezident Václav Havel daroval starokladrubskou klisnu španělskému králi Juanu Carlosovi I. při jeho návštěvě České republiky v roce 1995. V témže roce starokladrubští hřebci táhli svatební kočár při svatbě prince Joachima Dánského ulicemi Kodaně. Pro Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o., byl ve znamení královských návštěv rok 1996, kdy hřebčín navštívil manžel anglické královny Alžběty II., princ Philip, vévoda z Edinburghu. V roce 1996 ještě následovala návštěva jordánského korunního prince Hasana bin Talála. V roce 1998 navštívil hřebčín princ Henrik, manžel dánské královny a prezident organizace Europa Nostra. V roce 2007 navštívila hřebčín princezna

rozvoje národní kulturní památky Hřebčína v Kladrubech nad Labem, vyvažující více veřejných zájmů v tomto mimořádně cenném krajinném prostředí (viz též kapitola 5.c a 7).

Nepostradatelnou součástí nominované krajiny a součástí jejích hodnot jsou místní lidé, pro něž po staletí tvoří základ obživy práce v hřebčíně a v krajině, která zajišťuje materiální zdroje pro chov koní. Bez jejich know-how potřeb chovu a výcviku ceremoniálních kočárových koní, tzv. barokních galacarrossierů, bez jejich detailní znalosti prostředí a schopnosti reagovat včas správným způsobem na průběh počasí či chování řeky Labe by uchování chovu a výcviku starokladrubských koní a hodnot krajiny nebylo možné. Nominovaný statek je tak na světě posledním vynikajícím příkladem tradičního způsobu života lidí v krajině, jenž je spjat s chovem a výcvikem ceremoniálních kočárových koní. Ten je v nominované krajině zachován ve své celistvosti, tedy od cílené plemenitby, přes odchov hříbat, výcvik mladých koní až po prezentaci umění dospělých koní veřejnosti. K tomu všemu musí místní lidé pečovat v nominované krajině o travní porosty a sklízet seno, udržovat ohrazení pastvin, pečovat o stromořadí, vodoteče, les a park Mošnici, udržovat stájové soubory v dobrém technickém stavu a v předepsaných hygienických standardech atd.

2.b.4 Shrnutí vývoje krajiny

Nominovaná krajina nese dodnes autentické stopy svého vývoje:

- Z původní krajiny lužních lesů se dochovala slepá ramena řeky a kosterní druhy dřevin (duby, jilmy a lípy) v říční nivě, na kterou na severu navazuje nízká písčitá terasa s převahou autochtonních borovic v porostu.
- Cesty z Kladrub nad Labem směrem na Hlavečník a Selmice jsou pozůstatky středověké cestní sítě.
- Z doby renesanční se dochovala část budovy zámku, skrytá v pozdějších přestavbách.
- Doba barokní po sobě zanechala Kladrubský náhon, zajišťující zásobování nominované krajiny vodou a její odvodňování, hřbitovní kapli Povýšení sv. Kříže a sochy svatých, cíleně rozmístěné v krajině a barokní plemeno starokladrubských koní.
- Určující vrstvu představují zásahy klasicistní v pozdně osvícenském duchu, a to jak ve strohé architektuře všech tří dvorů, tak v racionálním uspořádání dílců pastvin, luk a lesa a v soustavě alejí, stromořadí a průseků.
- Romantismus se projevil stavbou neorenesančního kostela sv. Václava a Leopolda v Kladrubech nad Labem, stavbou neogotického kostela sv. Vavřince v Selmicích, stavbou stáje Paddock ve dvoře v Kladrubech nad Labem, náhradou vlašských topolů v Selmické aleji lipami, výsadbou jabloňových alejí, skrýváním klasicistní architektury dvorů výsadbami stromů a zejména založením parku Mošnice, který představuje mimořádně kreativní aplikaci principů anglické krajinářské školy, tak jak se projevila v Muskau,[57] Lednicko-valtickém areálu a zejména v Průhonickém parku, využitím principů tzv. malířské perspektivy.
- Funkcionalismus se v nominovaném statku projevil výstavbou vodojemu ve dvoře Kladruby nad Labem (Příloha č. 1 – Schéma historické a slohové vrstevnatosti nominovaného statku č. 006.05).

Shora shrnutý vývoj nominovaného statku je spjat s plemenným stádem starokladrubských koní typu galacarrossier, neboť nominovaná krajina se vyvíjela v souladu s potřebami chovu a výcviku těchto koní, který je v ní zachován ve své celistvosti (k ní viz výše).

Anna, členka britské královské rodiny. V roce 2011 také starokladrubští koně při státním pohřbu táhli ve smutečním průvodu lafetu houfnice s ostatky prvního prezidenta České republiky Václava Havla (Příloha č. 2 – Fotodokumentace současného stavu nominovaného statku, obr. 109).

[57] http://whc.unesco.org/en/list/1127.

Vývoj nominovaného statku je však nedílně spjat i s místními lidmi, pro něž po staletí tvoří základ obživy práce ve stájích a v krajině, která zajišťuje materiální zdroje pro chov koní a příležitosti pro jejich výcvik a která je zároveň díky práci lidí užívána ke svému účelu a udržována ve tvaru popsaném v kapitole 2.a, který jí vtiskly různé etapy jejího vývoje nahoře shrnuté a podrobně popsané v předchozím textu kapitoly 2.b. **Vzhledem k tomu je statek navrhován k zápisu jako krajina kulturní.**

3. ODŮVODNĚNÍ ZÁPISU

3. ODŮVODNĚNÍ ZÁPISU

3.1.a Stručná syntéza

(i) Resumé faktických informací

Nominovaná krajina leží v centru tzv. Středního Polabí, v hospodářsko-geologickém útvaru Polabská nížina, kterou formuje řeka Labe. Krajina říční nivy, byla osídlována ve středověku. Po odlesnění se plochy s vysokou hladinou spodní vody a často zaplavované, příliš nehodily jako orná půda, poskytovaly však ideální podmínky pro pastvu koní a jejich chov. O dlouhé historii chovu koní v lokalitě svědčí řada historických zpráv (viz kap. 2.b).

Chov koní v krajině ovlivnily geomorfologické danosti území, které umožnily rozvinout jedinečnou krajinnou strukturu určenou k chovu a výcviku ceremoniálních kočárových koní. Rovinatý terén krajiny spolu s hlinitopísčitou půdou je ideální pro plnohodnotný výcvik kočárových koní, zejména v zápřahu. Současně umožnil efektivní aplikaci zásad tvorby prostoru podle André Le Nôtra (francouzská zahrada). Obojí by v kopcovitém terénu bylo obtížné.

Půdní prostředí ve vazbě s vodním režimem a s tím související činnosti (lesnictví a těžba dřeva, polní zemědělství) měly zásadní vliv na vznik krajiny umožňující soběstačné zásobování chovu a výcviku kočárových koní. Travino-bylinná společenstva na tamních pastvinách a loukách jsou díky přírodním výchozím podmínkám bohatá na živiny. Převážně písčité půdy tvoří ideální prostředí pro výcvik koní.

Po roce 1491 přešly Kladruby nad Labem, jako součást panství Pardubice, do rukou jednoho z nejvýznamnějších rodů českého království – Pernštejnů, kteří tam před rokem 1522 založili oboru, v níž byli chováni také koně („koňskou oboru“) a tím navázali na středověkou tradici chovu koní v krajině. Panství Pardubice, na jehož území se obora nacházela, zakoupila roku 1560 pro panovníka Česká komora. Císař Maxmilián II. Habsburský na tomto panství založil v roce 1563 hřebčín, který byl 6. března 1579 jeho nástupcem Rudolfem II. Habsburským povýšen na hřebčín dvorní. Hřebčín se v přímé vazbě s okolní krajinou specializoval od počátku 17. století na chov ceremoniálních kočárových koní určených výhradně pro potřeby císařského dvora. Tento hřebčín funguje dodnes a stal se funkčním ohniskem jedinečné krajiny.

Nominovaná krajina je jednou z nejstarších kontinuálně užívaných krajin pro chov koní (již od středověku). Pokud však jde o chov a výcvik kočárových koní, je nejstarší dosud fungující krajinou na světě. Kontinuita chovu kočárových koní v ní nebyla přerušena. Kočároví ceremoniální koně typu galacarrossier starokladrubského plemene, jsou v ní chováni a cvičeni nepřetržitě od počátku 17. století.

Základem kladrubského chovu byli v 16. století koně španělští. Za císaře Leopolda byli dováženi hřebci neapolští (neapolitáni) a obecně italští, protože jsou těžší, větší a silnější, a byli kříženi se španělskými klisnami. Cílem bylo získat plemeno schopné tahat výpravné carrossy, které se staly důležitou součástí reprezentace panovnických dvorů, dvůr rakouských Habsburků nevyjímaje. Tažní koně, určení ke kočárové službě a cvičeni v Kladrubech nad Labem, v krajině za tím účelem založené, jsou od té doby v pramenech nazýváni kladrubští.

Nominovaný statek je vzácnou syntézou dvou kategorií kulturní krajiny, a sice živé organicky se vyvíjející krajiny do dnešních dnů s dominantním funkčním určením, která poskytuje obyvatelům krajiny tradiční způsob obživy, a krajiny záměrně komponované člověkem představující výjimečně dokonalý typ specializovaného okrasného statku, ferme ornée, zaměřeného na chov a výcvik kočárových koní. Stopy tohoto vývoje statek dodnes nese: Zachovány jsou v něm relikty přirozeně se obnovujícího lužního lesa a mrtvých říčních ramen jako stopa jejího výchozího stavu, stopy středověké etapy patrné v trasování některých cest, etapy renesanční, která je skryta ve stavební podstatě budov zámku a kostela sv. Václava a Leopolda, vrstva z etapy barokní zachovaná v základním vodním díle v krajině (Kladrubský kanál) umožňujícím její funkci (zavodňování

a odvodňování), v sochařské výzdobě krajiny, hřbitovní kapli a v dosud chovaném plemeni koní – barokních galacarrossierů. Velmi markantní jsou znaky etapy klasicistní, jimiž je jednak architektura všech tří dvorů, jednak racionální uspořádání dílců pastvin a lesa a především soustava alejí, stromořadí a průseků založená na klasicistních principech francouzské zahrady. Rovněž romantismus zanechal v nominované krajině svou vrstvu, a to v neogotickém kostele sv. Vavřince v Selmicích, v náhradě vlašských topolů v Selmické aleji lipami, ve výsadbě jabloňových alejí, ve skrývání klasicistní architektury dvorů výsadbami stromů a zejména založením parku Mošnice, který představuje mimořádně kreativní aplikaci principů anglické krajinářské školy využitím malířské perspektivy pro tvorbu krajiného prostoru. Funkcionalistická etapa dějin architektury v nominované krajině zanechala svou stopu, mimo jiné ve vodojemu ve dvoře Kladruby nad Labem. Dokladem přirozeného vývoje hospodářské krajiny, jakou nominovaná krajina je, jdoucího napříč slohovými etapami jejího vývoje, je po staletí samovýsevem se obnovující bylinný porost luk a pastvin ovlivňovaný člověkem výhradně jen sečením a pastvou koní. Zachováním všech uvedených vrstev je nominovaná krajina světově unikátní (viz kapitola 3.2).

Vzácná syntéza dvou kategorií kulturní krajiny je dána tím, že živá evolutivní krajina s jasnou chovatelskou funkcí je uspořádána s využitím svých přírodních daností do dvou kontrastních, avšak navzájem provázaných části – formálně uspořádanou pastevní krajinu vycházející z principů francouzské zahrady (aleje, étoile, patte d´oie, bosquety s cabinety, jejichž velikost odpovídá pastevním potřebám) se záměrně potlačenou architekturou dvorů, odstíněnou strukturou sídel a sochami akcentujícími významná místa doplňuje romantický krajinářský park v Mošnici využívající principů malířské perspektivy a bohatého sortimentu pěstovaných dřevin při tvorbě prostoru. Různou barevností dřevin byly vytvořeny prostorové iluze, tedy zkracování nebo naopak prohlubování (prodlužování) krajinného prostoru.

Výjimečnost nominované krajiny v mezinárodním měřítku je dána rovněž tím, že její základní účel je vyjádřen krajinářskými kompozičními prostředky – stěžejní bod kompozice hlavních linií je u hlavního vchodu do stájového dvora v Kladrubech nad Labem, což je velmi neobvyklé, protože v jiných komponovaných krajinách při hřebčínech (viz kap. 3.2) jsou tyto stěžejní body vázány výhradně na rezidence panovníka nebo majitele či správce. Situováním kompozičního ohniska nominované krajiny je vyjádřen mimořádný respekt k účelu krajiny. Podobně je tomu i se strukturací hmot hřebčínských staveb. Ve dvoře Kladruby nad Labem je překvapivě a neočekávaně hmota císařského zámku potlačena nejen vizuálně (skrytím za řadou stromů), ale též absolutně – jeho hmota je mnohem nižší než vstupní stájové křídlo.

Hřebčín složený ze tří samostatných historických stájových dvorů v krajině plní stále všechny historické funkce. Budovy dvorů současně vytváří tři těžiště základní kostry klasicistního uspořádání krajiny dochovaného z dvacátých let 19. století, které je založeno na monumentálních lipových alejích.

Přímočaré aleje, kombinované v blízkosti dvorů se stříhanými ploty, upomínají na uspořádání krajiny ve velkolepých projektech krajinných a urbanistických úprav podle zásad André Le Nôtre. Ohniskem patte d´oie je vchod do stájí klisen ve dvoře Kladruby nad Labem. Výrazovými prostředky zahradní tvorby, tj. krajinářskou kompozicí, je tak podtrhnuta hlavní funkce krajiny – chov a výcvik kočárových koní.

Na strukturu hlavních os navazují aleje nižšího řádu, které krajinu formálně člení. Cesty lemované alejemi mají ovšem vedle své funkce formálně estetické též jasnou užitnou funkci – slouží k výcviku kočárových koní v zápřahu.

Izolační liniové výsadby stromů mezi pastvinami navozují dojem cabinetů v bosquetech francouzské zahrady. Na rozdíl od cabinetů klasické francouzské zahrady tyto cabinety v nominované krajině mají jasnou, hospodářskou funkci – slouží k pastvě koní, případně ke sklizni sena.

Pastvinami a loukami protékají vodoteče, jak přirozené (Strašovský potok a jeho přítoky), tak uměle vybudované zavodňovací a odvodňovací kanály. Ty mají kromě této své funkce i funkci kompoziční, protože, podobně jako aleje, rastrují svou břehovou zelení krajinu podle racionálního řádu. Některé z nich jsou existenciálně důležité pro celou nominovanou krajinu (např. Kladrubský náhon) a představují (mimo jiných elementů) barokní vrstvu v krajině.

Základem krajiny jsou plochy s travními porosty, zejména louky a pastviny s charakteristickou vegetací. Do bylinného porostu jsou situovány dva typy výsadeb dřevin: přímá stromořadí (v duchu

klasicistního přístupu ke krajině) a v kontrastu k nim malebné skupiny a porosty, malebně vedené aleje a malebně rozmístěné solitéry (v duchu pozdně romantického přístupu ke krajině). Všechny typy výsadby naplňují záměr vybudovat ferme ornée, plní jak účelovou, tak kompoziční funkci.

V jihozápadní části nominovaného statku leží výjimečně hodnotný romantický krajinářský park Mošnice, který se svou kompozicí liší od shora popsané „klasicistní části" krajiny, s níž je ovšem propojen: kolem cesty procházející parkem se vějířově otevírají působivé přírodně krajinářské scenerie využívající tvůrčím způsobem rozvinuté principy malířské perspektivy odjinud[58] zcela neznámé a využívající bohatého sortimentu dřevin k dosažení prostorotvorných efektů.

Potřeby chovu a výcviku koní měly přímý vliv na uspořádání území nominované krajiny a její velikost, čímž vznikla jedinečná krajina ovlivňující uspořádání širšího krajinného celku: Celkový počet koní chovaných v nominované krajině odpovídající požadavkům císařského dvora byl 350–400 kusů. Na základě výnosnosti pozemků, pokud jde o krmivo pro koně a velikosti stáda se ustálila plošná velikost nyní nominované krajiny a její základní členění na pastviny, louky (na seno), ornou půdu (jadrné krmivo pro koně) a lesy (dřevo pro stavby a ohrazení a otop) (viz kap. 2.a).

Severně od pásu pastvin leží převážně jehličnatý les, funkčně vázaný na provoz hřebčína, jehož jednotlivé úseky jsou ortogonálně uspořádány do dílců ve velikosti podobné pozemků pastvin. Obdobně je organizována síť lesních cest sloužících k výcviku kočárových koní.

Svou strukturací navazující na užitkovou funkci se nominovaná krajina markantně vyčleňuje z okolní krajiny, která leží za jejími hranicemi, a která je užívána pro jiné účely a nenese znaky záměrné krajinářské kompozice. V souvislosti s funkcí nominované krajiny se v historii formovala velikost a v zásadě rektangulární struktura jejích dílců. Protože zemědělsky využívaná krajina za hranicemi nominované krajiny měla jiné funkčně účelové určení než nominovaný statek a měla jiný vývoj vlastnických vztahů k pozemkům, takovouto strukturu co do velikosti a tvaru zemědělsky užívaných pozemků v ní nenajdeme[59] (viz kapitola 2a). Geometrická struktura nominované krajiny je markantním znakem (atributem), který odlišuje nominovaný statek od ostatních komparovaných krajin (viz kapitola 3.2).

Uchování struktury pastevních, lučních aj. dílců nominované krajiny je mimořádné i z hlediska její autenticity formální a je klíčové i pro její funkční autenticitu, tj. chov a výcvik ceremoniálních kočárových koní. Dlouhodobá stabilita funkčně-kompoziční struktury nominované krajiny se otiskla ve stabilním katastru z roku 1836 a platí i v současných katastrálních mapách.

Nominovaná krajina je přeživším příkladem a svědectvím jedinečného vztahu krajiny, lidí a kočárových koní. Součástí nominované krajiny jsou dvě tradiční rostlá sídla vesnického typu, z jejichž obyvatel řada pracuje přímo ve službách správce statku, tj. Národního hřebčína Kladruby nad Labem, s.p.o., v chovu a výcviku kočárových koní a v péči o krajinu (sečení luk a sklizeň sena, práce ve stájích, dílnách, orba polí pro jadrné krmivo a jeho sklizeň, těžba dřeva zahradnictví aj.). Někteří zaměstnanci hřebčína dodnes využívají také deputátní byty, které jsou součástí historického stavebního fondu dvora v Kladrubech nad Labem.

Život tamních lidí je natolik spjat s chovem a výcvikem koní, že dokonce až dodnes, je tamními obyvateli obcí užíván hřbitov, který je součástí dvora v Kladrubech nad Labem, se kterým má právo hospodařit správce statku. Také zámecký kostel, ve správě správce statku, spojený s tradiční zbožností místních obyvatel a jejich životními událostmi a jimi využívaný, je součástí dvora Kladruby nad Labem.

Nominovaná krajina byla v průběhu staletého vývoje vycizelována do podoby, která ukázkově zabezpečuje optimální potřeby chovu a výcviku kočárových koní, čímž ilustruje významné období evropské historie, které tohoto typu koní využívalo v novověku pro potřeby svých společenských elit. V případě nominované krajiny byl těmito elitami císařský dvůr Habsburků, kteří starokladrubskými koňmi obdarovávali také jiné panovnické rody a vysoké církevní hodnostáře.

---

[58] V komparovaných krajinách – viz kapitola 3.2.

[59] K tomu srovnej letecký snímek nominovaného statku z roku 1938 (viz obr. č. 015 v Příloze č. 2, v části 2.2 Historická vyobrazení statku) a letecký snímek z roku 2015 (viz obr. č. 001 v Příloze č. 2, v části 2.1 Fotodokumentace současného stavu statku).

Vlastnictví starokladrubského ceremoniálního kočárového koně bylo znakem příslušnosti k nejvyšší společenské elitě od 18. století až do zániku Habsburské monarchie (1918).

(ii) Resumé kvalit

Nominovaná krajina je syntézou dvou kategorií kulturní krajiny, jejíž vývoj stále probíhá a vykazuje přitom zřetelné hmotné projevy svého vývoje v minulosti.

Nominovaná krajina je živou evolutivní krajinou využívanou člověkem dodnes, a to cíleně po staletí pro chov a výcvik kočárových koní a pro související zemědělské činnosti včetně lesnictví, a s využitím jejích daností lužní krajiny.

Nominovaná krajina nese znaky svého slohového vývoje z různých etap uměleckého ztvárňování krajiny (viz resumé vlastností nahoře), proto je svědectvím dlouhodobého vývoje světové krajinářské tvorby v čase. Krajina pro chov a výcvik kočárových koní v Kladrubech nad Labem je co do stupně zachovaných stop slohového vývoje mimořádným fenoménem. Dokladem přirozeného vývoje hospodářské krajiny, jakou je nominovaná krajina, je po staletí samovýsevem se obnovující bylinný porost luk a pastvin ovlivňovaný člověkem výhradně jen sečením a pastvou koní, a přirozeně se obnovující dřeviny v reliktech lužního lesa v části parku Mošnice (viz níže).

Na rozdíl od jiných dosud existujících komparovaných krajin (viz kapitola 3.2), byla a stále je účelovost nominované krajiny nejvíce patrná v její celkové funkční a kompoziční struktuře. Pro účel chovu a výcviku kočárových koní byla krajina záměrně modelovaná tvůrčí aplikací principů klasicistní kompozice krajiny a aplikací principů anglické krajinářské tvorby.

Nominovaná krajina obsahuje zřetelné a funkční prvky (atributy) krajinné kompozice (osy, cesty, aleje, stromořadí, vodní díla, symetrické stavby, vazby mezi prvky), které jsou uchopeny natolik kreativním způsobem, že jde o výjimečně dokonalý příklad tvůrčí aplikace kompozičních zásad tvorby krajinného prostoru podle André Le Nôtra (francouzská zahrada) do krajiny se specifickým funkčním určením. Nominovaná krajina byla cíleně zorganizována pro svou specifickou funkci uplatněním os ve struktuře patte d´oie (husí stopa), které současně tvoří základ organizace a kompozice krajiny, uplatněním struktury os vytvářející typickou étoile (hvězda) a členěním převážně pastevních pozemků způsobem velmi připomínající bosquety s cabinety ve francouzských zahradních a krajinných úpravách, přičemž plochy cabinetů jsou využívány jako pastviny, případně pro sklizeň sena, a osy s cestami jsou využívány pro výcvik kočárových koní v zápřahu.

Tato aplikace lenotrovských principů v nominované krajině je mimořádným dokladem pevnosti jejich zakotvení v čase, neboť byly aplikovány v nominované krajině ve velkém časovém odstupu od jejich vzniku, v době, kdy byly úplně opuštěny. Zároveň je tato pozdní aplikace lenotrovských principů dokladem velmi konzervativního vkusu hlavního zadavatele úprav této krajiny, jímž byl Habsburský dvůr, a je tak svébytným obrazem kulturních poměrů v době, kdy v jiných oblastech umění převládal v Habsburské monarchii biedermeier (konzervatismus rodu Habsburků se projevil také v chovu koní: přestože mohli chovat např. tažné anglické polokrevníky, stále preferovali pro oficiální ceremoniální účely plemeno barokních galacarrossierů.)

Principy anglické krajinářské tvorby se v krajině zachovaly v úpravách realizovaných na počátku 20. století a to velmi významně – lokalita Mošnice byla proměněna v romantický krajinářský park, v němž jsou krajinářské scenérie komponovány ze starých porostů dubů a lip doplněných o pestrý sortiment introdukovaných dřevin zrcadlících se na hladině jezer vzniklých ze slepých ramen řeky Labe. Mimořádně tvůrčí aplikace principů anglické krajinářské tvorby v krajinářském parku v Mošnici je dána tím, že byly při ní využity i principy malířské perspektivy. Krajinářský architekt tam využil barevnosti dřevin pro vytváření prostorových iluzí, tedy zkracování nebo naopak prohlubování (prodlužování) krajinného prostoru.

V Mošnici je uchován relikt původní lužní krajiny s její vegetací, která harmonicky kontrastuje s druhou částí lužní krajiny, jež však byla uchopena tvůrčími krajinářskými prostředky.

Rovněž některé z pastvin byly pod vlivem anglické krajinářské tvorby obohaceny typickými skupinami stromů – clumps, majících ovšem i funkci přistínění pro pasoucí se koně, podobně jako aleje podél cest.

Nominovaná krajina je tak živým svědectvím dokumentujícím pronikání vlivů klasicistní a anglické krajinářské tvorby na formování krajiny, v tomto případě středoevropské krajiny zaměřené na chov a výcvik kočárových koní.

Touto aplikací obou skupin zásad, vznikl zcela unikátní a světově výjimečný reprezentant ferme ornée, a to zvláštní jednak svou specializovanou funkcí, dále použitým tvaroslovím, které je odlišné od jiných statků tohoto typu (viz kap. 3.2), jednak tím, že funkční stránka ferme ornée je plnohodnotná a rovnocenná uměleckému zpracování a není pouze doprovodem hry na venkovské hospodaření.

Mimořádný respekt k účelu krajiny je vyjádřen krajinářskými kompozičními prostředky. Stěžejním ohniskem bodem základních kompozičních os klasicistní části krajiny je hlavní vchod do stájového areálu dvora v Kladrubech nad Labem, nikoli do zámku či panské rezidence, jako je tomu v krajinách pro chov koní při jiných hřebčínech (viz kap. 3.2).[60]

Účel krajiny je kompozičními prostředky vyjádřen také hmotami budov. Nejlépe je to patrné ve dvoře Kladruby nad Labem, kde je hmota císařského zámku potlačena nejen vizuálně (skrytím za řadou stromů), ale též absolutně – jeho hmota je mnohem nižší než vstupní stájové křídlo, podobně ani výška lodi kostela sv. Václava a Leopolda tamtéž nepřesahuje výškovou hladinu hlavních budov vlastního stájového areálu. Takováto akcentace hospodářské funkce krajiny prostředky krajinářské a architektonické kompozice je velmi neobvyklá, zejména tam, kde je v krajině sídlo příslušníka vysoké společenské elity.

Nominovaný statek oplývá vysokou míra harmonie mezi stavbami hřebčína, sídelními strukturami a stavbami a okolní krajinou záměrně koncipovanou pro chov a výcvik kočárových koní. Tři základní stájové dvory jsou do krajiny organicky začleněny a jejich začlenění je podtrženo jak jejími kompozičními osami, tak odstíněním jejich hmot zelení, tak jejich architektonickým řešením podporujícím kompoziční členění krajiny. Například řešení dvora Františkov respektuje hlavní kompoziční osu krajiny tak, že umožňuje její volný vizuální i funkční průchod tímto stavebním celkem, o ohnisku patte d´oie u hlavního vchodu do stájového dvora v Kladrubech nad Labem byla už řeč, apod. Hmoty budov hřebčína včetně budov zámku a kostela krajinu vizuálně neuzurpují, a nejsou ve vztahu k ní hypertrofovány.

Historickou součástí nominované krajiny jsou také dvě vesnická sídla, která se rozvíjela v kontextu s hřebčínem a která svou urbanistickou strukturou rostlých sídel, která nebyla narušena novodobým rozvojem průmyslu, svou rozlohou a převažujícím charakterem hmot zástavby (rodinné domky) tvoří harmonickou součást krajiny pro chov a výcvik kočárových koní. Zástavba obcí se v hodnotách krajiny nijak negativně neprojevuje, a to zejména tím, že obě obce jsou odcloněny od extravilánu prostředky krajinářské tvorby (zahrady, aleje, stromořadí). Svým měřítkem nová zástavba odpovídá starší zástavbě sídel. V obci Kladruby nad Labem, v níž se nachází hlavní dvůr hřebčína s budovami zámku a kostela sv. Václava a Leopolda, je výšková hladina budov a ostatní zástavby v obci vyvážená, protože zámek i hospodářské budovy dvora jsou dvoupodlažní, ostatní zástavba obce pak jednopodlažní (zejména v prostoru návsi, kde se průčelí zámku uplatňuje) nebo dvoupodlažní. Věž kostela sv. Václava a Leopolda pak vytváří drobnou a pro česká vesnická sídla typickou, jen místně významnou výškovou dominantu.

Uspořádání nominované krajiny, které je velmi komplexní, pracuje s liniovými výsadbami podél cest, vodotečí a mezi pastvinami, vytvářejícími geometrický, převážně pravoúhlý, rastr cabinetů s pastvinami, případně s lukami na seno, a polí. Nominovaná krajina se touto svou strukturací zcela jasně vyděluje z krajiny, která je za jejími hranicemi. Mezi jinými krajinami pro chov koní nemá ve světovém srovnání v tomto směru obdoby (viz kapitola 3.2).

Mezi typické komponenty (atributy) nominované krajiny, které se podílejí na utváření její mimořádné světové hodnotě a které jsou uchovány, patří historické půdorysné členění jejího pozemkového fondu (viz výše) a prostorová skladba jednotlivých funkčních druhů pozemků,

[60] Využití principů francouzské zahrady pro zdůraznění funkce krajiny (ohniskem kompozice je místo, kde se setkává interiér stájí pro chov kočárových koní s krajinným exteriérem) – je patrné ze Schématu kompozičních os nominovaného statku, viz schéma č. 005 06 v Příloze č. 2, v části 005 Schémata funkčních krajinných struktur.

klasicistní síť cest, systém alejí, stromořadí, stromů ve skupinách i solitérních, jejich prostorové, druhové a kompoziční vztahy a vazby, vodní plochy a přírodní i umělé vodoteče, včetně břehů a pobřežních porostů a historických systémů vodního hospodářství, historické stavební soubory budov dvorů hřebčína a další historické architektonicky i technicky významné stavby, historický půdorys sídel a jejich hmotová a prostorová skladba, včetně výškové hladiny, siluety sídel nerušící krajinu v blízkých i dálkových pohledech, a vzájemné prostorové vztahy mezi těmito faktory spoluutvářejícími ve svém komplexu světově výjimečnou hodnotu nominované krajiny.

Hodnota nominované krajiny tkví v původnosti a kontinuální funkčnosti všech těchto jejích komponentů (atributů), které se vyvíjely v přímé vazbě na přírodní danosti území, mezi které patří zejména rovinatý charakter území formovaný řekou Labe. Ten umožnil rozvinutí zásad organizace prostoru krajiny podle André Le Nôtra (viz výše) a je také zásadní pro výcvik ceremoniálních kočárových koní v zápřahu.

Nominovaná krajina byla velkoryse rozšiřována a koncipována s ohledem na její účel tak, aby byla zajištěna její relativní nezávislost, pokud jde o zdroje potřebné pro chov a výcvik koní, na zdrojích mimo ni (např. pastviny, louky, pole a ovocné aleje, pole k produkci píce jako krmiva, lesy. Příznivé klimatické, hydrologické, pedologické a botanické vlastnosti území předurčují hospodářskou výnosnost nezbytnou pro výživu kočárových koní od jejich narození až po plný výcvik, pro topné a stavební dřevo, atd.). Hospodářský význam krajiny pro chov a výcvik kočárových koní je zcela zásadní. Vzájemná synergie mezi zdroji, kterými nominovaná krajiny disponuje, a potřebami chovu a výcviku kočárových koní je ve světovém měřítku jedinečná.

Nominovaná krajina je příkladem a svědectvím plného vztahu krajiny, lidí a ceremoniálních kočárových koní, protože její přírodní danosti byly a jsou lidmi přetvářeny a využívány za účelem chovu a výcviku koní, přičemž řada obyvatel žijících v nominované krajině v ní po staletí pracuje v chovu kočárových koní a při jejich výcviku a v péči o krajinu (sečení luk a sklizeň sena, práce ve stájích, dílnách, polní zemědělství, těžení dřeva v lesích, zahradnictví a ovocnářství aj.).[61] Tím je jejich způsob života s nominovanou krajinou nerozlučně spjat a ona je od něj odvislá jak v zachování svého určení, tak v zachování svého tvaru.

Výjimečná funkce nominovaného statku je dána také světově výjimečným postavením původně císařského hřebčína zaměřeného na chov a výcvik ceremoniálních kočárových koní – galacarrossierů, který je v soudobé literatuře považován za vynikající již od 17. století.

Nominovaná krajina vykazující přesvědčivě unikátní projevy tohoto svého kontinuálního monofunkčně zaměřeného užívání na sebe postupně nabrala formy nejvyšší estetické kvality odpovídající „císařskému“ významu a účelu této krajiny, čímž vznikl jedinečný typ okrasného statku, ferme ornée. Svým ztvárněním je svědkem celé etapy civilizace užívající kočárových koní – galacarrossierů pro reprezentační a ceremoniální účely společenských elit od dob baroka, jakou byl v historii Habsburský císařský dvůr. Vlastnictví a užívání galacarrossierů bylo a je znakem postavení ve společenské hierarchii.

Nominovaná krajina byla nedílně svým účelem spjata s vrcholem společenské hierarchie po dobu čtyř století dějin evropské civilizace a představuje ve světovém měřítku mimořádně komplexní svědectví o hipologické kultuře vyvíjející se v Evropě, pokud jde o chov a výcvik ceremoniálních kočárových koní.

[61] Řada obyvatel využívá pro náboženské účely kostela, který je součástí dvora v Kladrubech nad Labem, případně přímo v tomto dvoře bydlí v deputátních bytech, které jsou součástí jeho historického stavebního fondu.

3.1.b Kritéria, podle nichž je navržen zápis

Kritérium (ii) ***Navrhovaný statek musí svědčit o výrazné výměně vlivů po dané období nebo ve vymezené kulturní oblasti, či ve vývoji*** *stavebnictví nebo technologie, monumentálního umění,* ***projektování*** *měst nebo* ***krajinné tvorby.***

Krajina pro chov a výcvik kočárových koní v Kladrubech nad Labem dosvědčuje významné pronikání vlivů během 17.–19. století v Evropě, a to v oblasti krajinné tvorby. Nominovaná krajina je významným svědectvím o tvůrčím použití klasicistních kompozičních principů André Le Nôtre, jakož i principů anglického krajinářství, při uspořádání krajiny užívané pro chov a výcvik kočárových koní. Pokud jde o užití klasicistních principů, krajinná kompozice je uchopeny natolik kreativním způsobem, že jde o výjimečně dokonalý příklad tvůrčí aplikace kompozičních zásad tvorby prostoru podle André Le Nôtra (francouzská zahrada) do krajiny se specifickým funkčním určením. Tato jejich aplikace v nominované krajině je mimořádným dokladem pevnosti zakotvení lenotrovských principů v čase, neboť v ní byly aplikovány ve velkém časovém odstupu od jejich vzniku, v době, kdy tyto byly úplně opuštěny. Zároveň je tato pozdní aplikace lenotrovských principů dokladem velmi konzervativního vkusu hlavního zadavatele úprav této krajiny, jímž byl Habsburský dvůr, a je tak svébytným obrazem kulturních poměrů v době, kdy v jiných oblastech umění převládal v Habsburské monarchii biedermeier (konzervatismus rodu Habsburků se projevil také v chovu koní: přestože mohli chovat např. tažné anglické polokrevníky, stále preferovali barokní plemeno chované a cvičené pro ceremoniální kočárovou službu, a to od roku 1823 výhradně v nominované krajině.)

Aplikací principu clumps na pastvinách, vymezených ovšem klasicistní kompozicí, je nominovaná krajina dokladem pronikání vlivů anglického krajinářství. Principy anglické krajinářské tvorby byly v krajině uplatněny v úpravách lokality Mošnice, která byla proměněna v romantický krajinářský park, v němž jsou krajinářské scenérie komponovány z původních lužních porostů a introdukovaných dřevin, a to mimořádně tvůrčím a ojedinělým způsobem tím, že bylo použito principů malířské perspektivy a barevnosti bohatého sortimentu dřevin pro dosažení prostorových efektů a iluzí (prostřednictvím vhodného seskupení dřevin je dosaženo zkracování či naopak prohlubování prostorů; scenérie se zrcadlí na hladině jezer vzniklých ze slepých ramen řeky Labe).

Účelově uspořádaná skladba pozemků s pastvinami, loukami a lesy je zároveň výsledkem výměny informací a zkušeností s chovem a výcvikem kočárových koní, které byly předávány mezi panovnickými dvory využívajícími kočárových koní pro ceremoniální účely.

Statek dodnes nese stopy svého vývoje: Zachovány jsou v něm relikty přirozeně se obnovujícího lužního lesa s mrtvými říčními rameny; stopy středověké etapy patrné v trasování některých cest; etapy renesanční, která je skryta ve stavební podstatě budov zámku a kostela sv. Václava a Leopolda; etapy barokní v základním vodním díle v krajině umožňujícím její funkci, sochařské výzdobě krajiny, hřbitovní kapli a v dosud chovaném plemeni barokních galacarrossierů. Velmi markantní jsou znaky etapy klasicistní, o níž byla řeč výše, jimiž je jednak architektura všech tří dvorů, jednak racionální uspořádání dílců pastvin a lesa a především soustava alejí, stromořadí a průseků. Rovněž romantismus zanechal v nominované krajině svou vrstvu, a to v neogotickém kostele sv. Vavřince v Selmicích, náhradou vlašských topolů v Selmické aleji lipami, výsadbou jabloňových alejí, skrýváním klasicistní architektury dvorů výsadbami stromů a zejména založením parku Mošnice, který představuje mimořádně kreativní aplikaci principů anglické krajinářské školy. Funkcionalistická etapa dějin architektury v nominované krajině zanechala svou stopu, mimo jiné, ve vodojemu ve dvoře Kladruby nad Labem.

Jak vyplývá z uvedeného, nese nominovaná krajina zřetelně znaky svého slohového vývoje z různých etap uměleckého ztvárňování krajiny. Je proto dokladem vývoje krajinářství v čase a je dodnes plně funkčním a mimořádně zachovalým příkladem vývoje názorů na kultivaci a záměrné formování hospodářské krajiny určené pro chov a výcvik kočárových koní kombinujících přísně specifické hospodářské účely s formální estetizací. Dokumentuje přesvědčivě hodnoty, jichž bylo dosaženo v nominované krajině záměrnou kreativní lidskou činností v různých dobách. Zachováním všech uvedených vrstev je nominovaná krajina světově unikátní.

Kritérium (iv) ***Navrhovaný statek musí představovat vynikající příklad určitého typu*** *stavby nebo stavebního či technologického komplexu anebo* ***krajiny, která je dokladem jednoho či více příznačných období v lidských dějinách***.

Krajina pro chov a výcvik kočárových koní v Kladrubech nad Labem je výjimečným příkladem živé evolutivní krajiny záměrně uzpůsobené pro tento účel člověkem, která vykazuje zřetelné hmotné projevy svého postupného vývoje, a zároveň příkladem krajiny záměrně komponované člověkem s uměleckým záměrem. Představuje výjimečně dokonale typ ferme ornée, zaměřeného po několik století speciálně na chov a výcvik kočárových koní, kombinujícího přísně specifické hospodářské účely s formální estetizací.

Statek je jednou z nejstarších kontinuálně užívaných krajin pro chov a výcvik kočárových koní. K chovu koní je nepřetržitě užívána od středověku a k chovu a výcviku výhradně koní kočárových typu galacarrossier, od počátku 17. století.

Nominovaný statek je na světě jedinečným příkladem krajinné kompozice snoubící v sobě estetické hodnoty klasicismu a anglického krajinářství. Nominovaná krajina byla totiž cíleně zorganizována pro svou specifickou funkci – chov a výcvik kočárových koní, podle zásad tvorby André Le Nôtra, a to uplatněním os ve struktuře patte d´oie (husí stopa), které současně tvoří základ organizace a kompozice krajiny, uplatněním struktury os vytvářející typickou étoile (hvězda) a členěním ploch liniemi zeleně na dílce tak, že velmi připomínají bosquety s cabinety ve francouzských zahradních a krajinných úpravách, přičemž plochy cabinetů jsou užívány jako pastviny, případně louky. Některé z pastvin byly pod vlivem anglické krajinářské tvorby obohaceny typickými skupinami stromů – clumps. Mimořádně vzácná je aplikace principů malířské perspektivy v krajinářském parku Mošnice – krajinářský architekt tam využil barevnosti dřevin pro vytváření prostorových iluzí, tedy ke zkracování nebo naopak prohlubování (prodlužování) krajinného prostoru.

Výjimečnost nominované krajiny v mezinárodním měřítku je dána rovněž tím, že její základní účel je vyjádřen krajinářskými kompozičními prostředky – stěžejní bod kompozice hlavních linií (patte d´oie) je v hlavním vchodu do stájového dvora v Kladrubech nad Labem, což je velmi neobvyklé, protože běžně jsou tyto stěžejní body vázány na rezidence panovníka nebo majitele či správce. Podobně je tomu i se strukturací hmot staveb – ve dvoře v Kladrubech nad Labem je překvapivě a neočekávaně hmota císařského zámku potlačena nejen vizuálně (skrytím za řadou stromů), ale též absolutně – jeho hmota je mnohem nižší než vstupní stájové křídlo. Tímto způsobem je v nominované krajině vyjádřen mimořádný respekt k účelu krajiny – chov a výcvik kočárových koní.

Nominovaná krajina byla v průběhu staletého vývoje vycizelována do podoby, která ukázkově zabezpečuje optimální potřeby chovu a výcviku kočárových koní, čímž ilustruje významné období evropské historie, které tohoto typu koní využívalo v novověku pro potřeby svých společenských elit. V případě nominované krajiny byl touto elitou císařský rod Habsburků, kteří starokladrubskými koňmi obdarovávali také jiné panovnické rody a vysoké církevní hodnostáře. Vlastnictví a užívání starokladrubského ceremoniálního kočárového koně bylo znakem příslušnosti k nejvyšší společenské elitě od 17. století. Nominovaná krajina tak byla nedílně svým účelem spjata s vrcholem společenské hierarchie po dobu čtyř století dějin evropské civilizace. Ve světovém měřítku představuje mimořádně komplexní svědectví o hipologické kultuře vyvíjející se v Evropě, pokud jde o chov a výcvik ceremoniálních kočárových koní, po dobu čtyř století.

Při kontinuální kultivaci původně lužní krajiny byly tvůrčím způsobem aplikovány umělecké principy krajinářské tvorby různého původu, od klasicismu po anglické krajinářství. Výsledkem je nevšedně působivá syntéza evolutivní utilitární a záměrně komponované krajiny typu ferme ornée.

Kritérium (v) – ***Navrhovaný statek musí být vynikajícím příkladem tradičního*** *lidského sídla, tradičního* ***využití suchozemského území*** *nebo moře,* ***které je reprezentativní pro určitou kulturu (nebo kultury) či pro vzájemné působení člověka a životního prostředí****, zejména pokud se toto prostředí stalo zranitelným pod dopadem nezvratné přeměny*.

Nominovaný statek je na světě posledním vynikajícím příkladem užitné krajiny spjaté se staletým chovem a výcvikem kočárových koní, tzv. galacarrossierů v ní, přičemž v krajině je chov

a výcvik ceremoniálních kočárových koní zachován ve své celistvosti, neboť v ní nejde o využívání krajiny jen pro určitou věkovou kategorii koně (např. jen pro odchov hříbat, výcvik mladých koní atd.), ale pro všechna stádia chovu a výcviku ceremoniálního kočárového koně – galakarrossiera.

Svým účelem byla krajina spojena se společenskými elitami, pro které bylo vlastnictví a užívání ceremoniálních kočárových koní znakem jejich prestižního postavení ve společenské hierarchii rodové, mocenské či duchovní. V daném případě tedy s císařským rodem rakouských Habsburků a panovníky či vysokými církevními hodnostáři, kteří byli takovýmto koněm obdarováni. Nominovaná krajina je tedy reprezentativní pro tu skupinu kulturních krajin, která sloužila chovu a výcviku těchto koní užívaných pro reprezentativní ceremoniální účely počínaje barokem.

Nominovaná krajina byla velkoryse koncipována a plošně rozšiřována v průběhu dějin s ohledem na její účel tak, aby byla zajištěna její relativní nezávislost, pokud jde o zdroje potřebné pro chov a výcvik koní, na zdrojích mimo ni. Potřeby chovu a výcviku kočárových koní měly přímý vliv na členění ploch krajiny na dílce a touto strukturací se nominovaná krajin liší od strukturace krajiny za jejími hranicemi.

Chov koní se v nominovaném statku po staletí vyvíjí v přímé vazbě na přírodní podmínky: pozitivní klimatické, hydrologické, pedologické a botanické vlastnosti území předurčily hospodářskou soběstačnost krajiny nezbytnou pro chov a výcvik kočárových koní od jejich narození až po plný výcvik*;* travino-bylinná společenstva na tamních pastvinách a loukách jsou díky přírodním výchozím podmínkám bohatá na živiny; převážně písčité a písčitohlinité půdy tvoří ideální prostředí pro výcvik koní a rovinatý terén krajiny umožňuje plnohodnotný výcvik kočárových koní pro zápřah; rovinatý charakter terénu současně umožnil vizuálně účinnou aplikaci zásad tvorby prostoru podle André Le Nôtra (francouzská zahrada).

Nominovaná krajina je ovšem též příkladem a svědectvím plného vztahu krajiny, lidí a ceremoniálních kočárových koní. Součástí nominované krajiny jsou dvě tradiční rostlá sídla vesnického typu, z jejichž obyvatel řada pracuje přímo ve službách hřebčína. Obyvatelé po staletí hospodaří a pracují v krajině za účelem chovu a výcviku kočárových koní (sečení luk a sklizeň sena, práce ve stájích, dílnách, orba polí pro jadrné krmivo a jeho sklizeň, lesnictví, zahradnictví aj.), někteří zaměstnanci hřebčína dodnes využívají také deputátní byty, které jsou součástí historického stavebního fondu v nominované krajině, Nominovaná krajina od baroka tradičně užívaná pro chov a výcvik kočárových koní je tak nedílně spjata s životem[62] obyvatel v ní.

Rozvoj obcí ležících v nominovaném statku je závislý na funkci krajiny. Mezi obyvateli obcí a správcem statku panuje synergie. Jejím výsledkem je krajina, která odnepaměti dává obživu tamním lidem, kteří svou činností spoluutvářejí a uchovávají její jedinečnou světovou hodnotu.

Nominovaná krajina reprezentuje vynikajícím způsobem společné dílo přírody a člověka vzniklé vzájemným, dlouhotrvajícím a kontinuálním působením obou činitelů tak, že výstupem je vynikající příklad syntézy kontinuálně se vyvíjející utilitární krajiny s uvedeným účelem a krajiny záměrně komponované člověkem podle konkrétních kompozičních principů. Také v tomto směru je nominovaná krajina světově mimořádně komplexním svědectvím, zachycujícím dějiny evropské hipologické kultury po dobu čtyř set let, pokud jde o chov a výcvik ceremoniálních kočárových koní.

---

[62] Život tamních lidí je natolik spjat s chovem a výcvikem koní, že dokonce, až dodnes, je tamními obyvateli obcí užíván hřbitov, který je historickou součástí dvora v Kladrubech nad Labem a s nímž má právo hospodařit správce statku. Obyvateli je také využíván zámecký kostel, spojený s jejich tradiční zbožností a jejich životním událostmi, je historickou součástí dvora Kladrub nad Labem.

3.1.c Prohlášení integrity

Nominovaná krajina se dodnes dochovala a je nominována ve svých historických hranicích a v původní rozloze, která odpovídala velikosti stáda nutného pro dosažení počtu vycvičených ceremoniálních kočárových koní, stanoveného císařským dvorem. Obsahuje proto všechny historické komponenty (atributy) a jejich vztahy, které jsou rozhodné pro její světově výjimečnou hodnotu. Rozloha nominované krajiny zajišťuje zachování a prezentování komponent (atributů) a jejich funkčních i kompozičních vztahů, které jí dávají světový význam.

Funkční integrita krajiny nebyla dosud narušena. Je zajištěna tím, že na pokračování historického využívání krajiny pro chov a výcvik kočárových koní starokladrubského plemene má trvale zájem stát a ten také tento chov a výcvik v jejich komplexnosti podporuje finančními i právními nástroji (viz kap. 5f).

Účelovost krajiny je stále v plné míře patrná v integrálně uchované celkové funkční struktuře krajiny tím, že komponentami (atributy) krajiny jsou: velikosti stáda přiměřené pastviny; louky pro sklizeň sena; orná půda pro získávání jadrného krmiva; lesy pro těžbu dřeva pro stavby i otop; dostatečné vodní zdroje; cesty nezbytné pro výcvik kočárových koní v zápřahu; funkčně diverzifikované stavební celky, jejichž organizace respektuje osvědčené rozdělení chovu koní podle jejich pohlaví, stáří a účelu atd. Nominovaná krajina tak zajišťuje, stejně jako ve své historii, všechny zdroje potřebné pro úspěšný chov těchto koní a prostředí pro jejich výcvik. Nominovaná krajina dodnes obsahuje všechny prvky (atributy), které spoluvytvářejí její světově výjimečnou hodnotu a jsou pro ni rozhodné z hlediska uchování chovu a výcviku kočárových koní ve všech jeho stádiích, tedy v jeho integritě (viz kapitola 2a).

Funkční integrita je uchována díky vztahu krajiny, lidí a ceremoniálních kočárových koní; lidé v nominované krajině stále nacházejí obživu při chovu a výcviku těchto koní a při péči o krajinu a její komponenty (atributy) – pravidelně sečou louky, těží dřevo v tamních lesích, provádějí jejich periodickou obnovu, ošetřují ovocné stromy v ovocných alejích, ošetřují a obnovují historické aleje a vodoteče atd.

Hmotná integrita je rovněž nenarušena a je uchovávána standardními prostředky památkové péče.

Chov koní je vázán na plně funkční diverzifikované historické stájové soubory budov a další doprovodné stavby. Stavební soubory všech stájových dvorů reflektují dlouhý vývoj požadavků kladených na ustájení kočárových koní, a to od počátku 19. století. Tyto soubory nebyly demolovány, ani výrazně přestavovány, byly pouze citlivě doplňovány a následně v letech 2014–2015 citlivě rehabilitovány, což platí i pro budovu zámku, kostela, hřbitovní kaple a další historické budovy v krajině (viz kapitola 4a). Kolem nich je organizována prostředky klasicistní kompozice jedinečná krajinná infrastruktura, charakteristická celistvě dochovaným systémem kočárových cest a vodotečí doprovázených liniovými výsadbami dřevin, které území stále funkčně člení do rektangulární, na některých místech triangulární, mozaiky. Současně byla udržena integrita v historii stabilizované struktury krajiny v jejím funkčním členění na dílce pastevní, luční, orné půdy i lesní nutné pro zachování její, výše zmíněné, funkční integrity.

Pro péči o udržení vyvážené kvality pastvin a luk byly zbudovány umělé vodní kanály upravující vodní režim v území, které jsou zachovány v historickém rozsahu.

Formální kompozice klasicistní části nominované krajiny je uchována ve své integritě, protože jsou uchovány všechny její prvky (atributy) – cesty s alejemi, které jsou jejími kompozičními osami vytvářejícími patte d´oie, včetně jejího ohniska ve vchodu do hlavního stájového dvora, s výjimkou jedné z nich, která byla přerušena v roce 1865 stavbou stáje Paddock, představující další vrstvu ve vývoji krajiny, přičemž ale její trasa v krajině je i nadále zřejmá. Rovněž další prvky (atributy) klasicistního kompozičního schématu, jako je šestipaprsková étoile, systém alejí druhého a třetího řádu a liniová zeleň vymezující bosquety s cabinety jsou uchovány ve své celistvosti. Na pastvinách jsou v historickém rozsahu uchovány skupinové výsadby stromů – clumps.

Krajinářská kompozice romantického parku Mošnice se svými skladebními prvky (atributy) je rovněž uchována ve své integritě – kočárová cesta k výcviku koní v zápřahu, z níž se vějířovitě rozevírají

průhledy, sortimentálně bohaté solitérní i skupinové výsadby dřevin seskupené podle zásad malířské perspektivy tak, aby bylo dosaženo zkracování či naopak prohlubování (prodlužování) prostorů, vodní plochy vzniklé z mrtvých ramen řeky, a přirozeně se obnovující litorální porosty v reliktu lužního lesa.

Ve své historické celistvosti jsou dochovány také hospodářské lesy v severní části nominovaného statku včetně systému přímých průseků s cestami využívanými k výcviku koní. Jejich trasování odpovídá racionální kompoziční struktuře klasicistní části krajiny.

Přirozeně rostlá sídla vesnického typu ležící v nominované krajině mají integrálně zachovanou historickou půdorysnou i hmotovou strukturu vytvářenou převážně rodinnými domky. Výjimkou je provizorní stavba pěstírny žampiónů v obci Kladruby nad Labem, která však již pro své účely není užívána. Svou výškou se v krajině neuplatňuje, a tudíž vizuální integritu nominované krajiny neovlivňuje.

V nominované krajině do současnosti panují všechny podstatné kompoziční i funkční vztahy mezi prvky (atributy), které se postupně vyvíjely v předešlém období.

Statek neprodělal žádné negativní vlivy spojené s rozvojem, nebo nedostatečnou údržbou, což bylo, mimo jiné, dáno tím, že byl stále používán k chovu a výcviku kočárových koní, a toto využití bylo plně respektováno, neboť bylo ve státním zájmu.

Všechny podmínky pro pokračování chovu a výcviku kočárových koní v nominované krajině přetvářené za tím účelem, jakož i pro uchování slohových vrstev a kompozice této krajiny, jsou zajištěny jednak trvajícím zájmem na pokračování chovu a výcviku kočárových koní, jednak prostřednictvím nepřetržité péče o všechny komponenty (atributy) a vztahy mezi nimi. Tato péče je umožněna efektivní aplikací právních předpisů, včetně těch, které zajišťují postavení správce statku, jako státní organizace s nárokem na stabilní příspěvek ze státního rozpočtu, odpovídající kvalifikací jak zaměstnanců správce statku, tak pracovníků orgánů památkové péče, i zaměřením výběrových dotačních programů (viz kapitola 5.i) pro získání prostředků pro nadstandardní péči o nominovanou krajinu, a konečně citlivostí veřejnosti na otázky související se stavem zachování nominované krajiny.

3.1.d Prohlášení autenticity pro statky nominované podle kritérií (i) až (vi)

Funkční autenticita nominovaného statku je dochována, nominovaná krajina stále slouží k chovu a výcviku kočárových koní typu galacarrossier, a to starokladrubského plemene, jehož jedinečnou genetickou vybavenost se podařilo zachovat pro další generace, jak o tom svědčí plemenné knihy s dlouhou tradicí, která je písemně doložena od požáru kladrubského dvora v roce 1757. Plemeno je nadále užíváno ke společenské reprezentaci, mimo jiné některých panovnických dvorů, a státním účelům.

Funkční autenticita statku je dána tím, že je statek uchován ve svých hranicích stabilizovaných v 90. létech 19. stol. a v plošném rozsahu odpovídajícím velikosti stáda nutného pro to, aby byly uspokojeny potřeby císařského dvora na počet z nominované krajiny dodávaných vycvičených kočárových koní. Dále je funkční autenticita zajištěna tím, že se nominovaná krajina uchovala ve své skladbě se všemi podstatnými prvky (atributy) na pastevní, luční a lesní dílce vymezené v době klasicistních úprav a doplněné v době založení romantického parku Mošnice podle principů krajinářské školy.

Autenticita nominovaného statku je založena též na tom, že krajina je, stejně jako v minulých stoletích, hospodářsky soběstačná. Obsahuje funkčně diverzifikované zemědělské plochy produkující dostatek sena a píce ke krmení koní, stejně tak je zajištěn dostatek dřeva z tamních lesů.

Způsob hospodaření v krajině a správa statku včetně chovu a výcviku koní samých jsou prováděny s respektem k původním a ověřeným postupům a procesům a nové metody jsou aplikovány po kritickém vyhodnocení, mimo jiné s ohledem na hodnoty statku.

Unikátní kompozice nominované krajiny, založená na kombinaci principů francouzské a anglické zahrady, je plně uchována: stájové dvory (Kladruby nad Labem, Františkov, Josefov) tvoří těžiště jedinečné kostry uspořádání krajiny; vstup do stájí klisen a hřebců ve dvoře Kladruby nad Labem je stále kompozičním uzlem krajinné struktury typu patte d´oie; u sochy sv. Jana Nepomuckého se rozbíhá z klasicismu uchovaná šestipaprsková hvězda étoile; liniové výsadby stromů mezi pastvinami tvoří formální strukturu cabinetů připomínající bosquety francouzské zahrady a sloužící i nyní, stejně jako v minulosti, jako pastviny a louky; v cabinetech jsou i dnes rozmístěny skupiny stromů typu clumps; na formální řád krajiny navazuje romantický krajinářský park s výjimečně zachovalou kompozicí založenou na principech malířské perspektivy využívající netradiční kombinace a sortiment dřevin. V jeho rámci je uchován i relikt lužního lesa s přirozeně se obnovující vegetací.

Stájové soubory dvorů hřebčína se zachovaly v jednotné klasicistní formě, která je výsledkem jejich poslední podstatné stavební přeměny, na níž navázaly svým rozsahem málo výrazné stavební úpravy z konce 19. století a z 20. a 30. let 20. století, které nepoškodily velkorysý klasicistní záměr. Stavební soubory hřebčína a další související stavby, jejich konstrukční prvky, povrchy svislých a vodorovných konstrukcí, barevnost fasád, střešní krytiny, výplně dveří a oken, včetně umělecko-řemeslných prvků a vybavení, disponují vysokou mírou původnosti, která je z převážné většiny vztažena k jejich poslední klasicistní přestavbě.

Stavební soubory dvorů hřebčína s dalšími doprovodnými stavbami byly pečlivě památkově rehabilitovány na základě důkladného stavebně-historického průzkumu započatého v roce 2000 (viz kapitola 4a) v souladu s dochovanou klasicistní koncepcí. Při rehabilitaci byly zohledněny také dílčí hodnotné úpravy budov z pozdějšího období, čímž je prezentována stavební a slohová vrstevnatost dokumentující postupný vývoj stavební složky statku.

Historické sídelní útvary obcí ležících uvnitř nominovaného statku se vyvíjely postupně v přímé vazbě na rozvoj a potřeby hřebčína. Historická urbanistická struktura sídel nebyla narušena novodobým rozvojem průmyslu a původní vazby na extravilán jsou uchovány. To respektuje i platná územní plánovací dokumentace těchto obcí.

Liniové výsadby dřevin (aleje, stromořadí, větrolamy, doprovody vodotečí) kompozičně členících krajinu a obohacené solitérními a skupinovými výsadbami dřevin (clumps) a doplněné romantickým krajinářským parkem jsou zachovány do současnosti díky stáří jednotlivých vegetačních komponent,

a to co do původnosti materiálové, resp. botanického sortimentu (lipové, topolové, jírovcové a ovocné aleje, autochtonní i introdukované dřeviny parku), tak co do uchování formálních kompozičních vztahů. (Odumřelé dřeviny jsou nahrazovány sazenicemi shodných taxonů tak, aby nebyla měněna autenticita sortimentu odpovídající jednotlivým etapám vývoje statku. Sazenice jsou vysazovány na místa odumřelých dřevin, aby byla zachována autenticita kompozice. Bylinné patro se obnovuje samovýsevem. Polní kultury jsou za účelem uchování funkční autenticity nominovaného statku vedeny tak, aby odpovídaly tradiční skladbě produktů potřebných pro chov kočárových koní, tj. oves, ječmen.)

Funkčně i kompozičně významná síť vodotečí je uchována ve struktuře, která se ustálila do současné podoby v roce 1876, a je tedy autentická. Při její údržbě se zásadně užívá původních materiálů. Podobně se postupuje při údržbě dřevěného ohrazení pastvin, pro nějž je užíváno dřeva z lesů náležejících do nominované krajiny, jehož autentická barevnost je zajištěna užíváním tradičního vápna.

3.1.e Požadovaná ochranná a správní opatření

Opatření 1: jak je uvedeno v kapitole 5.b, celé nominované území „Krajiny pro chov a výcvik ceremoniálních kočárových koní v Kladrubech nad Labem" je chráněno podle zákona č. 20/1987 Sb. o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů (památkový zákon), – a to „překryvem" různých ochranných režimů stanovených podle tohoto zákona.

Nominovaná krajina je chráněna jako památková zóna. Jádrem nominované krajiny je národní kulturní památka Hřebčín Kladruby nad Labem, která požívá nejvyšší možný status památkové ochrany v České republice a vztahují se proto na ni zvláštní ustanovení podle shora uvedeného předpisu. Na území nominované krajiny se dále též nachází několik jednotlivých nemovitých kulturních památek, na něž se vztahuje režim, který je stanoven pro kulturní památky podle zmíněného památkového zákona. Jak národní kulturní památka Hřebčín Kladruby nad Labem, tak jednotlivě prohlášené kulturní památky v nominované krajině jsou tedy chráněny násobně, tedy jako takové a podle režimu památkové zóny, v níž se nacházejí.

Památková zóna svou rozlohou výrazně překračuje rozsah nominované krajiny (viz příloha č. 1 – mapa č. 003) a tato její část, která je již mimo hranice nominovaného statku vytváří dostatečně velkou nárazníkovou zónu. Protože nárazníková zóna je součástí památkové zóny, jak vyplývá z předchozí věty, platí v ní režim stanovený pro památkové zóny památkovým zákonem. Tím je právně zaručeno, že nárazníková zóna bude efektivně plnit svojí funkci ve vztahu k nominované krajině.

Podle § 14 památkového zákona musí vlastník[63] kulturní památky, zamýšlí-li provést údržbu, opravu, rekonstrukci, restaurování nebo jinou úpravu kulturní památky nebo jejího prostředí (dále jen „obnova"), si předem vyžádat závazné stanovisko obecního úřadu obce s rozšířenou působností, jímž je v případě nominované krajiny Městský úřad Přelouč,[64] a jde-li o národní kulturní památku Hřebčín Kladruby nad Labem, závazné stanovisko Krajského úřadu Pardubického kraje.[65]

Režim památkové zóny však právně zajišťuje, aby nedošlo k porušování hodnot nominované krajiny zásahy na nemovitostech, které sice nejsou kulturními památkami, ale leží na jejím území nebo v její nárazníkové zóně. Již zmíněný § 14 totiž rovněž stanoví, že vlastník (správce, uživatel) těchto nemovitosti, je povinen k zamýšlené stavbě, změně stavby, terénním úpravám, umístění nebo odstranění zařízení, odstranění stavby, úpravě dřevin nebo udržovacím pracím na této nemovitosti si předem vyžádat závazné stanovisko obecního úřadu obce s rozšířenou působností, tj. Městského úřadu Přelouč.

V závazném stanovisku se příslušný úřad[66] vyjádří, zda práce tam uvedené jsou z hlediska zájmů státní památkové péče přípustné a stanoví základní podmínky, za kterých je lze připravovat a provést. Základní podmínky musí vycházet ze současného stavu poznání kulturně historických hodnot, které je nezbytné zachovat při umožnění realizace zamýšleného záměru.

Příslušný úřad,[67] jako orgán státní památkové péče, vydá závazné stanovisko po předchozím písemném vyjádření odborné organizace státní památkové péče, jíž je Národní památkový ústav,[68]

---

[63] V následujícím textu se uvádí pojem vlastník (vlastník kulturní památky, národní kulturní památky, vlastník nemovitosti, která není památkou, ale je na území památkové zóny). Dominantním vlastníkem v nominované krajině je Česká republika zastoupená Ministerstvem zemědělství ČR, které pověřilo správou tohoto majetku Národní hřebčín v Kladrubech nad Labem, s.p.o. a některé další státní organizace (blíže viz v kapitole 5.a). V tomto případě má podle § 43 památkového zákona práva a povinnosti stanovené tímto zákonem vlastníku kulturní památky Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o., a další státní organizace spravující státní majetek v nominované krajině.

[64] K jeho působnosti viz též kapitolu 5.c.

[65] K působnosti Krajského úřadu Pardubického kraje viz též kapitolu 5.c.

[66] V případě národní kulturní památky Hřebčín Kladruby nad Labem je, jak již bylo výše v textu uvedeno, je tímto úřadem Krajský úřad Pardubického kraje; v případě kulturních památek a nemovitostí, které nejsou kulturními památkami, ale nalézají se v nominované krajině nebo její nárazníkové zóně, je tímto úřadem Městský úřad Přelouč.

[67] Viz předchozí poznámka.

[68] Blíže k Národnímu památkovému ústavu a jeho územně příslušnému pracovišti viz v kapitole 5.c.

se kterou projedná na její žádost před ukončením řízení návrh tohoto závazného stanoviska. § 14 památkového zákon stanoví v odst. (6) lhůty pro písemná vyjádření Národního památkového ústavu.

Podle zmíněného § 14, resp. jeho odstavce (4) v územním řízení, při vydání územního souhlasu a v řízení o povolení staveb, změn staveb, terénních úprav,[69] umístění nebo odstranění zařízení, odstranění stavby a udržovacích prací, prováděném v souvislosti s úpravou území nominované krajiny nebo její nárazníkové zóny, nebo v souvislosti s obnovou nemovité kulturní památky, popřípadě se stavbou, změnou stavby, terénními úpravami, umístěním nebo odstraněním zařízení, odstraněním stavby nebo udržovacími pracemi na nemovitosti, která není kulturní památkou, ale je na území nominované krajiny nebo v její nárazníkové zóně, rozhoduje stavební úřad v souladu se závazným stanoviskem Městského úřadu Přelouč, jde-li o národní kulturní památku Hřebčín Kladruby nad Labem, v souladu se závazným stanoviskem Krajského úřadu Pardubického kraje.

Zásahy na nemovitostech v nominované krajině, jakož i na historických vztazích mezi nimi, zejména kompozičních, jsou posuzovány ve velkém detailu. Podle § 14, odst. (7) památkového zákona totiž přípravnou a projektovou dokumentaci obnovy nemovité kulturní památky nebo stavby, změny stavby, terénních úprav, umístění nebo odstranění zařízení, odstranění stavby, úpravy dřevin nebo udržovacích prací na nemovitosti, která není kulturní památkou, ale nachází se na území nominované krajiny nebo její nárazníkové zóny, vlastník nebo projektant projedná v průběhu zpracování s odbornou organizací státní památkové péče z hlediska splnění podmínek závazného stanoviska uvedených výše. Při projednávání poskytuje Národní památkový ústav, potřebné podklady, informace a odbornou pomoc. Ke každému dokončenému stupni dokumentace zpracuje ústav, jako odborná organizace památkové péče, písemné vyjádření jako podklad pro závazné stanovisko Městského úřadu Přelouč, jde-li o národní kulturní památku Hřebčín Kladruby nad Labem jako podklad pro závazné stanovisko Krajského úřadu Pardubického kraje.

Pro zachování hodnot nominované krajiny je velmi důležité, že rovněž ke všem územním plánům, na celém území nominované krajiny a její nárazníkové zóny, uplatňují orgány státní památkové péče své stanovisko. Památkový zákon ve svém § 28, odst. (2), písm. c) stanoví, že krajský úřad (jakožto orgán státní památkové péče) uplatňuje stanovisko k územně plánovací dokumentaci pro území, ve kterém je památková zóna nebo nemovitá národní kulturní památka. V případě nominované krajiny a její nárazníkové zóny (připomínáme, že obě tato území spadají pod režim památkové zóny) toto stanovisko vydává Krajský úřad Pardubického kraje, a to opět v úzké spolupráci s odbornou organizací státní památkové péče, tj. Národním památkovým ústavem, jako odborným garantem, který zpracovává odborná vyjádření.

Pro uchování hodnot nominované krajiny je rovněž významná ohlašovací povinnost vlastníků kulturních památek, nota bene národní kulturní památky. Památkový zákon totiž stanoví v § 12, že vlastník je povinen bez zbytečného odkladu každé ohrožení nebo poškození kulturní památky oznámit Městskému úřadu Přelouč, šlo-li by o národní kulturní památku Hřebčín Kladruby nad Labem Krajskému úřadu Pardubického kraje, a vyžádat si rozhodnutí o způsobu odstranění závady. Jde-li o nemovitou kulturní památku, která je stavbou, vyrozumí stavebník též místně příslušný stavební úřad[70]. Týž § 12 rovněž stanoví, že vlastník je povinen každou zamýšlenou změnu užívání nemovité kulturní památky včetně jejího zamýšleného vyklizení, předem oznámit Městskému úřadu Přelouč, jde-li o národní kulturní památku Hřebčín Kladruby nad Labem Krajskému úřadu Pardubického kraje.

Předmětem památkové ochrany je v památkové zóně Kladrubské Polabí, ve které leží nominovaná krajina také archeologické dědictví. Část území statku je podle § 22, odst. (2) památkového zákona územím s archeologickými nálezy. Má-li se provádět stavební činnost na území s archeologickými nálezy, jsou stavebníci již od doby přípravy stavby povinni tento záměr oznámit Archeologickému ústavu a umožnit jemu nebo oprávněné organizaci provést na dotčeném území záchranný archeologický výzkum, čímž se zamezí případnému znehodnocení nálezů.

---

[69] Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů.

[70] Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Pro zachování hodnot nominované krajiny cestou zákona je podstatné, že památkový zákon rovněž stanoví v § 35 a § 39 opatření – sankce za jeho porušování, a to jednak pokuty právnických osobám a fyzickým osobám při výkonu podnikání, jednak fyzickým osobám. Sankce jsou stanoveny mj. za nesplnění oznamovacích povinností, které jsou jim památkovým zákonem stanoveny; nepečují-li o zachování kulturní památky nebo národní kulturní památky, neudržují-li ji v dobrém stavu, užívají-li ji způsobem neodpovídajícím jejímu kulturně politickému významu, památkové hodnotě nebo technickému stavu, nechrání-li jí před ohrožením, poškozením nebo znehodnocením nebo ji znehodnotí nebo zničí; provádějí-li obnovu kulturní památky nebo národní kulturní památky bez závazného stanoviska věcně příslušného úřadu nebo nedodržují-li podmínky určené v tomto závazném stanovisku; provádějí-li stavbu, změnu stavby, terénní úpravy, umístění nebo odstranění zařízení, odstranění stavby, úpravu dřevin nebo udržovací práce na nemovitosti, která není kulturní památkou, ale je v památkové rezervaci, v památkové zóně, v ochranném pásmu nemovité kulturní památky, nemovité národní kulturní památky, památkové rezervace nebo památkové zóny bez závazného stanoviska obecního úřadu obce s rozšířenou působností, nebo nedodržují-li podmínky uvedené v tomto závazném stanovisku; nechrání-li věc nebo stavbu před poškozením, zničením nebo odcizením od doručení vyrozumění o podání návrhu na prohlášení této věci nebo stavby za kulturní památku nebo o tom, že Ministerstvo kultury ČR hodlá věc nebo stavbu prohlásit za kulturní památku z vlastního podnětu, až do rozhodnutí Ministerstva kultury ČR. Pokuty jsou rovněž udíleny za neoprávněné archeologické výkopy, neoprávněné restaurování, za přemístění stavby, která je kulturní památkou, bez předchozího souhlasu krajského úřadu, nebo za trvalé přemístění z veřejně přístupného místa movité věci, která je kulturní památkou, bez předchozího souhlasu krajského úřadu a za další porušování povinností stanovených památkovým zákonem.

V kontextu shora vyložených vybraných ustanovení památkového zákona se považuje za klíčové opatření pro zachování světově výjimečné hodnoty nominovaného statku v čase striktní dodržování památkového zákona a důsledné uplatňování sankcí oběma, k tomu památkovým zákonem zmocněnými, úřady, tj. Krajským úřadem Pardubického kraje nebo Městským úřadem Přelouč podle jejich věcné působnosti, za jeho porušování. K tomu též využívat specializovaného kontrolního orgánu – Památkové inspekce zřízené Ministerstvem kultury ČR.[71]

Opatření 2: pro zachování OUV nominované krajiny je neméně důležité systematické sledování jejího stavu a v případě nepříznivého vývoje nebo jeho hrozby včasná identifikace rizik a vydání doporučení k odstranění nedostatků. V České republice je již po řadu let zaveden národní systém pravidelného každoročního monitoringu stavu statků zapsaných na Seznam světového dědictví a jeho systém je podrobněji popsán v kapitole 6.

V případě zápisu nominovaného statku na Seznam světového dědictví bude ze strany odborné organizace státní památkové péče – Národního památkového ústavu každoročně prováděn národní periodický monitoring dochování atributů OUV nominovaného statku.

---

[71] Úkoly Památkové inspekce jakožto specializovaného kontrolního orgánu zřízeného Ministerstvem kultury ČR v oboru státní památkové péče stanoví § 27 památkového zákona. Hlavním posláním památkové inspekce je vykonávat ústřední dozor nad dodržováním památkového zákona a předpisů vydaných k jeho provedení. Památková inspekce plní zejména tyto úkoly:
a) dozírá, jak je zabezpečována komplexní péče o kulturní památky,
b) dozírá, jak jsou dodržována rozhodnutí orgánů státní památkové péče k zajištění péče o kulturní památky a jak vlastníci (správci, uživatelé) kulturních památek plní stanovené povinnosti.
c) na základě poznatků získaných při výkonu dozoru provádí rozbor stavu státní památkové péče a navrhuje opatření k jejímu prohloubení.
Památková inspekce při plnění svých úkolů spolupracuje s orgány státní památkové péče, v případě nominované krajiny tedy s Krajským úřadem Pardubického kraje anebo s Městským úřadem Přelouč, a ostatními správními úřady, kontrolními orgány, kraji, obcemi a s odbornou organizací státní památkové péče, tj. Národním památkovým ústavem, a opírá se o jejich pomoc.
Zjistí-li památková inspekce nedostatky v péči o kulturní památky, navrhne příslušnému orgánu státní památkové péče opatření k odstranění zjištěných nedostatků, popřípadě uložení pokuty, a dozírá, aby se uložená opatření řádně plnila.

Dalším opatřením pro zachování OUV nominované statku bude, jako nástroj prevence a včasného vydání doporučení orgánům státní památkové péče a správci statku, pravidelná každoroční aplikace národního systému monitoringu nominované krajiny.

Opatření 3: dalším důležitým faktem, a to jak z hlediska památkové péče, tak i správy nominovaného statku, je skutečnost, že dominantním vlastníkem statku je Česká republika, zastoupená Ministerstvem zemědělství ČR (ke struktuře vlastnictví podrobněji v kapitole 5.a.). Ministerstvo zemědělství ČR pověřilo správou tohoto majetku tři jím zřizované organizace, a to Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o., Lesy České republiky, s.p. a Povodí Labe, s.p. Mezi těmito třemi správci je nejdůležitější Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o., který již nyní plní roli správce nominovaného statku (tzv. Site Manager). Tím je zajištěno koherentnější a snazší prosazování zájmů památkové péče a jsou tak vytvořeny předpoklady pro systém správy celého nominovaného statku z jednoho centra.

Jako opatření, které by právně zakotvilo systém správy nominovaného statku z jednoho centra a jednodušší koordinaci realizace platného Management Plánu, bude proveden převod správy veškerého majetku českého státu v nominované krajině na jediného správce, a to Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o.

Opatření 4: pro management nominovaného statku z hlediska určování priorit a naplňování dlouhodobých cílů jeho zachování a trvale udržitelného rozvoje v současnosti zpracovává podklady již v roce 2015 založená, odborná pracovní skupina Ministra zemědělství ČR, pověřená koordinací činností souvisejících s přípravou zápisu Krajiny pro chov kočárových koní v Kladrubech nad Labem na Seznam světového dědictví.[72] Odborná pracovní skupina je koordinována a kontrolována Radou památky Kulturní krajina hřebčína v Kladrubech nad Labem. Rada mimo jiné stanovuje úkoly plynoucí z již zpracovaného Management Plánu platného pro nominovanou krajinu (příloha č. 4) a dohlíží na jejich plnění. Tato vzájemně provázaná struktura obou grémií představuje základní institucionální základnu pro jeho realizaci.

Jako další opatření pro správu, trvale udržitelný rozvoj a široké zprostředkování mimořádných hodnot nominovaného statku se předpokládá další působení Rady památky Kulturní krajina hřebčína v Kladrubech nad Labem jako Steering Group po případném zápisu Krajiny pro chov kočárových koní v Kladrubech nad Labem, na Seznam světového dědictví. V její působnosti by do budoucna mělo být nejen projednávání hodnocení plnění Management Plánu a návrhů na jeho aktualizaci, ročních monitorovacích zpráv (viz kap. 6) a včasné projednávání velkých projektů, které by snad mohly ohrozit hodnotu nominované krajiny s cílem být touto formou nápomocna decizním orgánům. Hlavním úkolem Steering Group však bude projednávání koncepčních dokumentů,[73] které by se mohly dotknout statku. Stálými hosty Rady budou v případě zápisu na Seznam světového dědictví zástupci dotčených orgánů samosprávy.

Opatření 5: rehabilitaci a rozvoj nominovaného statku má zajistit uzavřená Dohoda o obecných zásadách obnovy a dalšího rozvoje areálu národní kulturní památky Hřebčín v Kladrubech nad Labem podepsaná 30. 5.2016 mezi Ministerstvem zemědělství ČR, Ministerstvem životního prostředí ČR a Ministerstvem kultury ČR (viz kapitola 2.b a 7.b) stanoví mj. závazek smluvních stran respektovat Management Plán a v jeho duchu rozvíjet statek podle Koncepčního dokumentu postupné obnovy a dalšího rozvoje hřebčína, který bude zpracován v souladu s Management Plánem Ministerstvem zemědělství ČR dle čl. I. odst. 1) této dohody.

Opatřením k zachování OUV nominovaného statku a jeho trvale udržitelného rozvoje je zpracování dokumentu týkajícího se postupné rehabilitace a dalšího rozvoje hřebčína v souladu s platným Management Plánem (příloha č. 4). Ten je již částečně realizován a je třeba v realizaci pokračovat.

---

[72] Odborná pracovní skupina je tvořena zástupci věcně příslušných ministerstev, tj. Ministerstva kultury ČR, Ministerstva zemědělství ČR a Ministerstva životního prostředí ČR, Pardubického kraje, Národního hřebčína Kladruby nad Labem, s.p.o., Národního památkového ústavu a zpracovatelů Management Plánu.

[73] World Heritage Resource Manual. UNESCO / ICCROM / ICOMOS / IUCN, 2013.

Opatření 6: vzhledem k tomu, že pro nominovanou krajinu jsou významné z utilitárního a kompozičního hlediska mj. vegetační prvky (aleje, pastviny, louky, lesy, parky apod.), byly ve shora uvedené dohodě mezi ministerstvy zemědělství, kultury a životního prostředí, stanoveny základní nápravné principy, jejichž cílem je zabránit nebezpečí její degradace, především jejím stářím nebo nevhodným výběrem sortimentu. Principy směřují mimo jiné k zachování její autentické sortimentální skladby a k uchování její autentické funkce pro kompozici nominované krajiny a utilitární funkce pro chov kočárových koní, přičemž podle této dohody odborní zástupci ochrany přírody stanoví seznam dřevin v krajině, které je potřeba prozatím prioritně zachovat jakožto jádrové zóny výskytu předmětných druhů evropsky významné lokality Kladruby nad Labem, a to páchníka hnědého a lesáka rumělkového. Dohoda rovněž stanoví, že bude zpracován Souhrn doporučených opatření (příloha č. 6), ve kterém budou zohledněny body dohody, tedy včetně principů rehabilitace zeleně, a který bude respektovat prioritu komponované a chovatelské struktury krajiny hřebčína v Kladrubech nad Labem.

Vzhledem k významu stavu historické zeleně pro zachování kompozice nominované krajiny i její funkce jako krajiny pro chov kočárových koní, je klíčovým opatřením implementovat do praxe již stanovené principy její rehabilitace, ať to s přihlédnutím k zájmům Evropsky významné lokality Kladruby nad Labem a s respektem k Souhrnu doporučených opatření pro tuto lokalitu.

Opatření 7: vzhledem k tomu, že zachování nominovaného statku, resp. OUV je závislé konec konců i od disponibilních finančních prostředků, **je třeba, aby správce statku vedle svých prostředků včetně těch, které jsou mu přidělovány ze státního rozpočtu jako státní příspěvkové organizaci, v maximální možné míře usiloval o získávání účelových dotací, které mu mohou být přiděleny z výběrových dotačních programů. Dotační programy jsou uvedeny v kapitolách 5.f a 5.i na projekty související s rehabilitací statku a jeho prezentací**.

Opatření 8: vzhledem k tomu, že z faktorů, které by mohly vyvolat negativní tlak na nominovaný statek, se jeví potenciálně jako nejrizikovější tlaky na stavební investice do nemovitostí pro turistický ruch, jehož nárůst lze očekávat, jak je uvedeno v kapitole 4.b (iv), **je třeba důsledně postupovat podle opatření sub 1), které je uvedeno výše, a aby správce nominované krajiny využíval své pozice správce majetku České republiky, jímž je právě podstatná část území statku a staveb, které se v něm nacházejí.** K posílení této jeho pozice povede mj. i realizace opatření uvedeného sub 3).

Opatření 9: vzhledem k tomu, že jako další z faktorů, které by potencionálně mohly svými důsledky poškodit nominovaný statek i chov a výcvik kočárových koní, je nárůst počtu návštěvníků v souvislosti s eventuálním zápisem statku na Seznam světového dědictví, **je třeba, aby správce statku využil všech možností pro regulaci počtu návštěvníků systémem rezervací, návštěvnických okruhů počínaje a – v krajním případě – cenovou politikou konče, a v souvislosti s případným nárůstem požadavků na parkování využil pozemkových rezerv, kterými pro tyto účely disponuje.**

Opatření 10: vzhledem k očekávanému nárůstu návštěvníků (viz kap. 4.b) v případě zápisu nominované krajiny na Seznam světového dědictví, je třeba zpracovat komplexní Koncepci návštěvnického ruchu včetně managementu dopravy, parkování, návalů návštěvníků (congestion management) v souladu s regionální politikou šetrného cestovního ruchu; její relevantní ustanovení promítnout do příští aktualizace Management Plánu.

3.2 Srovnávací analýza

3.2.1 Předmět komparace

Předmětem komparace byly krajiny, o nichž bylo v odborné literatuře uvedeno, že tam byl založen hřebčín a kde bylo možné předpokládat jistou míru cíleného vztahu mezi chovem koní a krajinou účelově koncipovanou či komponovanou jako součást chovatelského, pracovního, provozního a reprezentačního zázemí pro chov a výcvik koní chovaných v daném hřebčínu.[74] Jinak řečeno, s ohledem na to, že předmětem nominace je krajina pro chov a výcvik kočárových koní, byly do komparačního vzorku zařazeny takové krajiny při hřebčínech, u nichž bylo důvodné předjímat, že hřebčín využívá pro chov a výcvik koní pastviny, louky a popřípadě také ornou půdu v přilehlé krajině pro zajištění výživy stáda, trasy v ní pro výcvik, popř. další její součásti pro zvýšení hospodářské soběstačnosti, např. lesy dotyčné krajiny pro získání materiálu pro stavby a ohrazení pastvin apod.

Vzhledem k tomu, že nominovaný statek byl zaměřen na chov ceremoniálních kočárových koní, byla komparace zúžena na krajiny hřebčínů, u nichž bylo možné předpokládat podobné zaměření, tedy hřebčíny královské a knížecí. Tento soubor byl ověřen pomocí mapových zdrojů s dálkovým přístupem (http://mapire.eu/en/, https://www.google.cz/maps/). Dalším srovnávacím materiálem byl Seznam světového dědictví (http://whc.unesco.org/en/list/) a indikativní seznamy smluvních stran, kde byly zkoumány komponované a evolutivní kulturní krajiny stejného funkčně účelového určení jako nominovaná krajina, aby bylo ověřeno, že se na Seznamu světového dědictví, popř. v indikativních seznamech, nevyskytuje statek stejného funkčně účelového určení, a pokud ano, jaké jsou jeho hodnoty podle předem nastaveného souboru kritérií (viz níže). Byla rovněž sledována autenticita, integrita a samozřejmě funkce komparovaných statků. Výběr komparovaných krajin proběhl ve třech fázích (viz níže).

3.2.2 Fáze srovnávací analýzy

Fáze 1 – rámcové stanovení krajin pro chov koní pro účely komparační analýzy

V této fázi byla provedena (2006–2008) prvotní rámcová analýza zpracovaná pro účely Indikativního seznamu České republiky. V této fázi byly také z komparace vyloučeny krajiny pro chov kočárových koní v Česku, protože, s výjimkou nominované krajiny, se nedochovaly (šlo o krajiny při hřebčínech hrabat z Valdštejna, knížat ze Schwarzenbergu, hrabat Kinských, biskupů Olomouckých a knížat z Liechtensteinu) nebo jen velmi, velmi fragmentárně.

Analýza vycházela ze znalosti složení Seznamu světového dědictví v té době a informací uvedených na indikativních seznamech dalších smluvních států Úmluvy o ochraně světového dědictví a studovala zejména vztahy stájových zařízení k jejich krajinnému kontextu a i podle základních charakteristik architektonického pojetí hlavních stájových objektů. Tato etapa přinesla základní poznání vybraných hřebčínů, nástin jejich odlišností i paralel a byla realizována jak studiem dostupných publikací a informací, tak přímým poznáním vybraných areálů na místě. Zároveň bylo rozhodnuto, že předmětem komparace nebude kvalita výcviku koní sama o sobě, protože tradiční metody výcviku koní jsou sice kulturním dědictvím svého druhu, avšak náležejí do okruhu nemateriálního kulturního dědictví. Toto dědictví však není předmětem Úmluvy o světovém dědictví, ale úmluvy jiné.[75]

Z první etapy analýzy také vyplynulo, že přestože je chov koní celosvětovým fenoménem, chov a výcvik kočárových koní byl primárně vázán na evropský prostor a, v případě kočárových koní užívaných pro ceremoniální účely, na jeho panovnické dvory; teprve s evropskou kulturou se šířil po světě. Analýza se proto zaměřila na srovnatelné evropské areály.

---

[74] Hřebčínem pro účely této nominace i komparace je stavební objekt (soubory objektů), kde je přítomný chov koní ve své celistvosti, tj. ve všech svých stádiích, tedy, kde jsou stáje hřebců, klisen, rodí se zde hříbata, probíhá odchov a výcvik koní, kde jsou jízdárny a jiné stavební objekty spojené s chovem a výcvikem koní (sýpky, seníky, dílny, kočárovny apod.).

[75] Úmluva o zachování nemateriálního kulturního dědictví lidstva.

Fáze 2 – zpřesnění komparovaného vzorku

Výstupem této fáze bylo vytvoření zpřesněného seznamu krajin, které byly komparovány s nominovanou krajinou. Byly vybrány jednak krajiny, u nichž bylo lze hypoteticky předpokládat cílené úpravy krajiny za primárním účelem chovu a výcviku koní, jednak, jako kontrolní vzorek, krajiny užívané sice pro chov koní, ale u nichž cílenost úprav musela být prověřena. Seznam komparovaných krajin následuje v dalším textu. Ve 2. fázi byl také zpracován soubor kritérií pro posouzení hodnot komparovaných krajin s nominovanou krajinou.

Fáze 3 – zpracování komparační analýzy

Vybrané statky byly poté prozkoumány a zdokumentovány v terénu v letech 2016 a 2017. Proběhlo základní mapování krajin zařazených do komparačního vzorku in situ, jejich popis, pořízení fotografické dokumentace, rozhovory s místními lidmi. Následovalo přiřazování hodnot dílčích kritérií a zpracování výstupů hodnocení do grafické podoby.

Výstupem této fáze 3 je níže uvedený text, srovnávající nominovanou krajinu se souborem krajin pro chov a výcvik koní.

3.2.3 Srovnávací kritéria užitá při komparační analýze

Při komparaci bylo sledováno, zda je zachována hlavní funkce komparovaných krajin, jíž je chov koní (autenticita funkce), dále integrita původní krajiny, autenticita jednotlivých součástí kulturních krajin.

Pro komparaci byl užit následující soubor kritérií, vycházející z definice a systematiky kulturních krajin, jak jsou uvedeny v Příloze č. 3 ke Směrnici pro provádění Úmluvy o světovém dědictví.

a

DOBA EXISTENCE STATKU (existence místa od data oficiálního založení)
Poznámka: toto kritérium bylo pouze orientační.[76]

1 do 150 let

2 151 až 250 let

3 251 až 350 let

4 350 až 450 let či více

b

HISTORICKÁ KONTINUITA FUNKCE KRAJINY JAKO KRAJINY PRO CHOV A VÝCVIK KONÍ
(krajina hřebčína je prostředím pro chov a výcvik)

1 kontinuita přerušena, nebo krajina takto vědomě koncipována nebyla

2 kontinuita přerušena dočasně, ale navrácena, ovlivněn byl vývoj struktury krajiny

3 kontinuita nepřerušena s výjimkou nevýznamného přerušení a bez vlivu na strukturu krajiny (válka, živelná událost…)

4 nepřerušena od doby založení

[76] Toto kritérium bylo pouze orientační a nebylo bráno jako spolurozhodující pro přiznání hodnoty té které komparované krajině. Blíže viz další text.

c

ÚČELOVOST KRAJINY VE VZTAHU K CHOVU KOČÁROVÝCH[77] KONÍ

1 bez vztahu krajiny k účelu hřebčína

2 vztah krajiny k účelu hřebčína je v náznaku či fragmentu (jedna účelová alej, fragmenty výcvikové infrastruktury v krajině apod.)

3 krajina je účelová pro výcvik koní v jiných, než kočárových službách (sedlové ježdění)

4 krajina je koncipována pro chov a výcvik kočárových koní

d

KRAJINA ZÁMĚRNĚ KONCIPOVANÁ PRO CHOV (KOČÁROVÝCH) KONÍ S UMĚLECKÝM ZÁMĚREM NESE STOPY VRSTEV SVÉHO VÝVOJE ZE SLOHOVÉHO HLEDISKA

1 v krajině nejsou patrné stopy jejího slohového vývoje,

2 v krajině jsou jen fragmentárně uchovány stopy jejího slohového vývoje

3 krajina je uchována v určité slohové podobě v úplnosti nebo alespoň v převážné míře, předchozí etapy nejsou patrné

4 krajina nese zcela zřetelné stopy svého slohového vývoje v různých etapách a je tak dokladem vývoje krajinných úprav po delší dobu.

e

KRAJINÁŘSKO-URBANISTICKÁ HARMONIE (harmonie mezi stavbami hřebčína a okolní krajinou záměrně koncipovanou pro chov koní a s dalšími stavbami v ní)

1 zničená nebo nečitelná krajinářsko-urbanistická harmonie mezi stavbami hřebčína a okolní krajinou záměrně koncipovanou pro chov koní a s dalšími stavbami v ní

2 poškozená harmonie mezi stavbami hřebčína, sídelními strukturami a stavbami a okolní krajinou záměrně koncipovanou pro chov koní významným nebo nenapravitelným architektonicko-urbanistickým balastem

3 vysoká míra harmonie mezi stavbami hřebčína, sídelními strukturami a stavbami a okolní krajinou záměrně koncipovanou pro chov koní, avšak s nevýznamným nebo napravitelným architektonicko-urbanistickým balastem

4 plná harmonie mezi stavbami hřebčína, sídelními strukturami a novodobými občanskými stavbami a okolní krajinou koncipovanou pro chov koní

f

KRAJINÁŘSKO-ARCHITEKTONICKÁ HODNOTA KRAJINY KONCIPOVANÉ PRO CHOV KONÍ JAKO VÝSLEDEK ZÁMĚRNÉHO TVŮRČÍHO PŘÍNOSU ČLOVĚKA (míra tvůrčího přínosu lidí ke krajině)

1 krajinářsky bezvýznamný tvůrčí vliv člověka = nevýznamná krajinářská kompozice krajiny určené pro chov koní

2 slabý tvůrčí vliv člověka = harmonická, komponovaná krajina méně významné architektonické hodnoty

3 střední tvůrčí vliv člověka = harmonická, komponovaná krajina méně středně významné architektonické hodnoty

4 vysoký tvůrčí vliv člověka = harmonická, komponovaná krajina vysoké architektonické hodnoty

---

[77] Rozumí se ceremoniálních, tj. typu galacarrossier.

g

DOPAD ROZLOHY KRAJINY KONCIPOVANÉ PRO CHOV KONÍ NA USPOŘÁDÁNÍ ŠIRŠÍHO ÚZEMNÍHO CELKU, JEHOŽ SOUČÁSTÍ KRAJINA JE

1 rozloha krajiny koncipované pro chov koní je nicotná z hlediska dopadů na širší územní celek

2 rozloha krajiny koncipované pro chov koní má jen malý dopad na uspořádání širšího územního celku

3 krajina koncipovaná pro chov koní je střední velikosti a svou rozlohou představuje velikostně významný podíl plochy širšího územního celku,

4 krajina je takové rozlohy, že určila podstatným způsobem strukturu širšího územního celku

h

MÍRA SPOLUŽITÍ KONÍ, LIDÍ a KRAJINY
(míra soužití stran vztahu jako hrozba nebo záruka uchování krajiny)

1 vztah je nicotný – složky koně-lidé-krajina žijí vedle sebe a vyvíjejí nezávisle na sobě a s potencionálním nebezpečím kolize v jejich rozvoji

2 vztah je narušený – jedna strana vztahu zcela chybí, chybí koně nebo krajina

3 dvě strany vztahu převažují – krajina pro chov koní je v této trojici v submisivní pozici s potencionálním nebezpečím pro její hodnoty

4 plná synergie – spolužití složek koně-lidé-krajina je vyvážené a je ve prospěch trvale udržitelného zachování kulturní krajiny pro chov koní

i

HOSPODÁŘSKÝ VÝZNAM KRAJINY PRO FUNKCI HŘEBČÍNA

1 bez významu

2 nízká míra hospodářské závislosti fungování hřebčína na okolní krajině

3 krajina jako hospodářské zázemí hřebčína je plně využívána (využití pastvin, lesů, orné půdy, ploch a tras v krajině pro výcvik), avšak hřebčín využívá ve vysoké míře zdrojů nepocházejících z okolní krajiny

4 hospodářské potřeby hřebčína jsou plně nebo ve velmi vysoké míře saturovány zdroji, které mu poskytuje jeho účelově uspořádaná krajina

3.2.4 Krajiny pro chov koní vybrané pro srovnávací analýzu:

Poznámka: není-li uvedeno jinak, jsou komparované krajiny nazvány podle oficiálního názvu dotyčného hřebčína. Srovnávané statky jsou uvedeny v abecedním pořadí anglických názvů států, vnichž se krajina nachází.

stát: **Rakousko (Austria)**
anglický název hřebčína: **National Stud Piber**
národní název hřebčína: **Lipizzanergestüt Piber**

stát: **Česko (Czechia)**
anglický název hřebčína: **The National Stud at Kladruby nad Labem**
národní název hřebčína: **Národní hřebčín Kladruby nad Labem s.p.o.**

stát: **Francie (France)**
anglický název hřebčína: **National Stud Le Pin**
národní název hřebčína: **Le Haras national du Pin**

stát: **Francie (France)**
anglický název hřebčína: **National Stud Saint-Lô**
národní název hřebčína: **Haras national de Saint-Lô**

stát: **Německo (Germany)**
anglický název hřebčína: **Principal Stud Graditz**
národní název hřebčína: **Hauptgestüt Graditz**

stát: **Německo (Germany)**
anglický název hřebčína: **Principal and Federal Stud Marbach**
národní název hřebčína: **Haupt und Landgestüt Marbach**

stát: **Německo (Germany)**
anglický název hřebčína: **Moritzburg State Stud**
národní název hřebčína: **Landgestüt Moritzburg**

stát:	**Německo (Germany)**
anglický název hřebčína:	**Principal and State Stud Neustadt (Dosse)**
národní název hřebčína:	**Neustädter Gestüte**

stát:	**Maďarsko (Hungary)**
anglický název hřebčína:	**National Stud Bábolna**
národní název hřebčína:	**Bábolna Nemzeti Ménesbirtok**

stát:	**Maďarsko (Hungary)**
anglický název hřebčína:	**Hortobágy non-profit Company for Nature Conservation and Gene Preservation**
národní název hřebčína:	**Mátai Ménes**

stát:	**Maďarsko (Hungary)**
anglický název hřebčína:	**National Stud of Mezöhegyes**
národní název hřebčína:	**Nemzeti Ménesbirtok és Tangazdaság Zrt.**

stát:	**Itálie (Italy)**
anglický název hřebčína:	**Royal Stud of Persano**
národní název hřebčína:	**Royal Stud of Persano**

stát:	**Polsko (Poland)**
anglický název hřebčína:	**Janów Podlaski Stud**
národní název hřebčína:	**Stadnina Koni Janów Podlaski Sp. z o.o.**

stát:	**Polsko (Poland)**
anglický název hřebčína:	**Walewice Stud**
národní název hřebčína:	**Stadnina Koni Walewice Sp. z o.o.**

stát:	**Portugalsko (Portugal)**
anglický název hřebčína:	**Stud Alter Real**
národní název hřebčína:	**Coudelaria de Alter Real**

stát:	**Slovensko (Slovakia)**
anglický název hřebčína:	**Kopcany Stud Farm**
národní název hřebčína:	**Cisársky a kráľovský žrebčín Kopčany**

stát:	**Slovinsko (Slovenia)**
anglický název hřebčína:	**Lipica Stud Farm**
národní název hřebčína:	**Kobilarna Lipica**

stát:	**Španělsko (Spain)**
anglický název hřebčína:	**Cartuja Stud Farm at Jerez**
národní název hřebčína:	**Yeguada de la Cartuja Hierro del Bocado**

3.2.5 Popis komparovaných statků a jejich hodnocení podle stanovených kritérií

3.2.5.1 Krajina pro chov koní při National Stud Piber

stát: **Rakousko (Republik Österrech)**

anglický název hřebčína: **National Stud Piber**

národní název hřebčína: **Lipizzanergestüt Piber**

www stránky: www.srs.at

založen: r. 1796

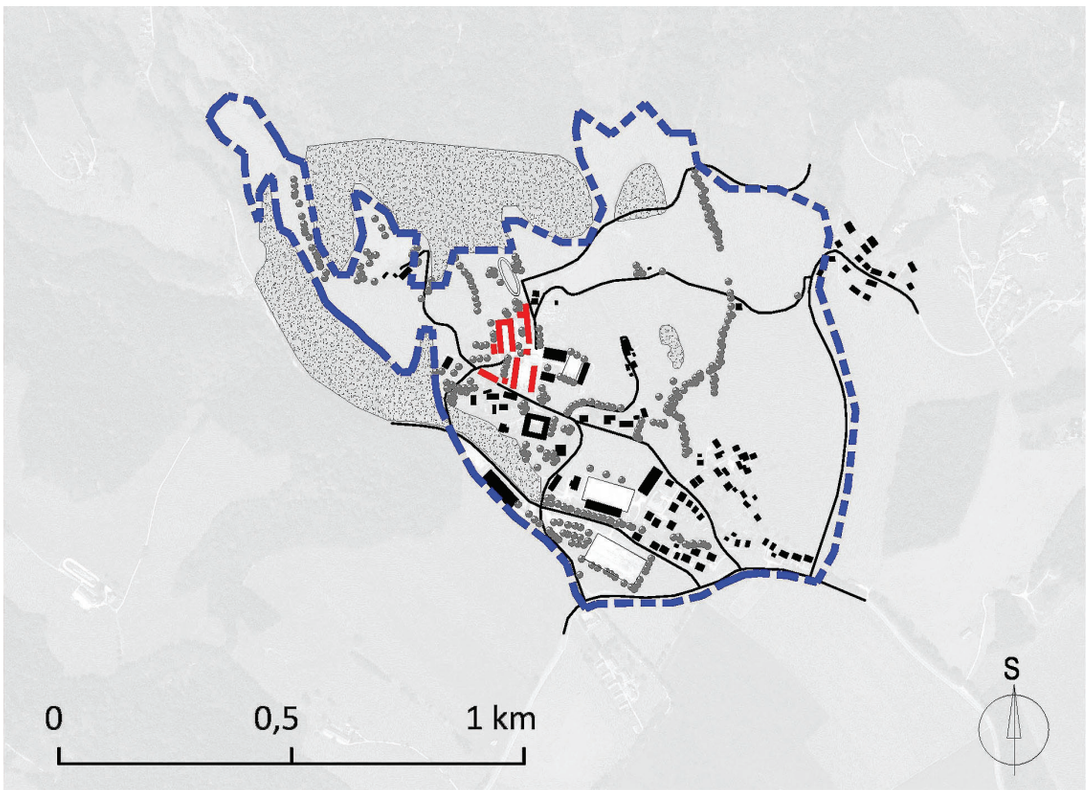

Základní srovnávací otázky

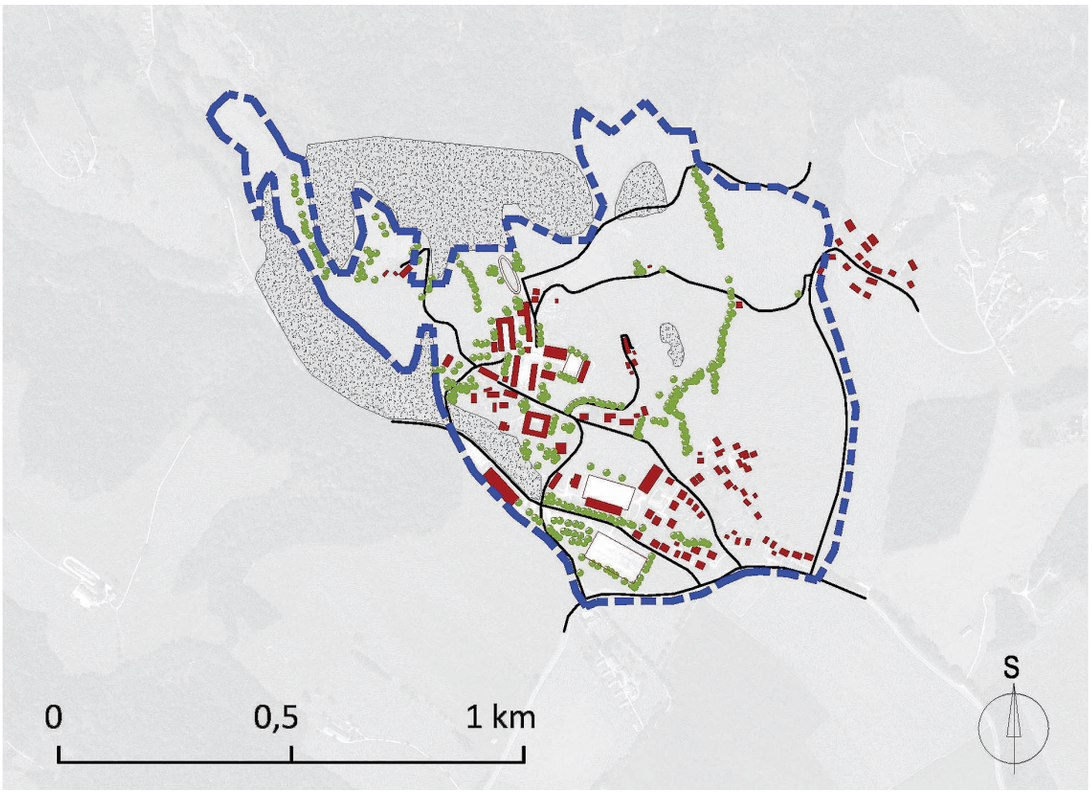
Krajina pro chov koní zachována (ano/ne): ANO

Chov koní ve své komplexnosti zachován (ano/ne): ANO

Převládající nebo určující typ chovaných koní: jezdečtí a lehcí kočároví koně

Kompoziční schéma statku

Mapa krajinářsko-urbanistické struktury statku

Historie a současnost

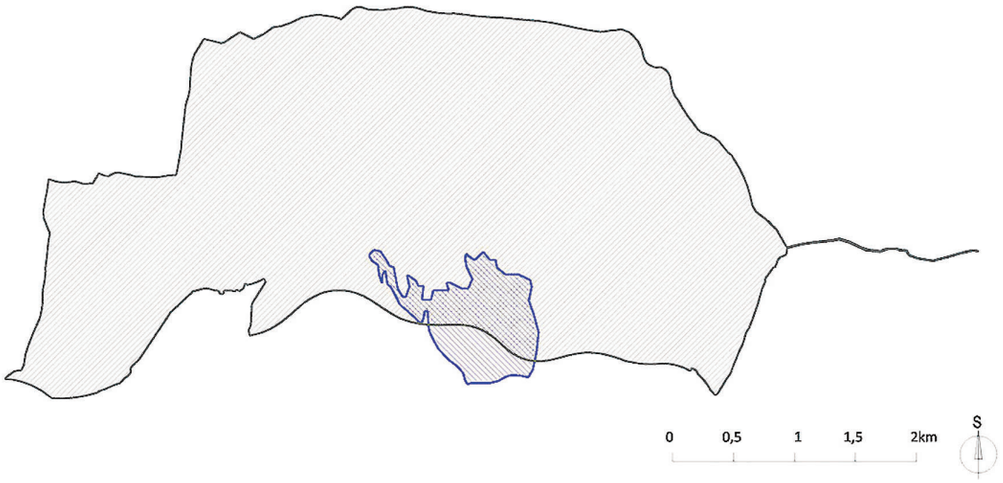
Po uzavření staršího hřebčína v nedalekém klášteře St. Lambrecht byl v roce 1798 založen v Piberu výcvikový depot pro rakouskou armádu. Stavebním jádrem a hmotovou dominantou areálu hřebčína je původně čtyřkřídlý renesanční zámek, barokně upravený v roce 1696. V období klasicismu byl zámek adaptován na ředitelství hřebčína. Do konce první světové války sloužil jako vedlejší hřebčín pro hlavní armádní hřebčín monarchie Rakousko-Uherska v Radauti/Radovci na Bukovině v dnešním Rumunsku. Po přičlenění Lipice s někdejším významným habsburským hřebčínem k Jugoslávii po první světové válce získali Lipicánští koně novou domovskou stáj právě v Piberu. Hřebčín byl od roku 1920 postupně rozšiřován a dnes je Piber základním zdrojem koní pro Classical Horsemanship and the High School of the Spanish Riding School Vienna.

Krajina

Krajina pro chov koní je organickou a přirozenou, tedy nekomponovanou krajinou západního Štýrska. Kopcovitá krajina s typickým krajinným obrazem alpských lesů, luk a pastvin pro stáda Lipických koní je svou přirozeností velice harmonická a ve spojitosti s chovem koní jedinečná. Jedná se však o krajinu organickou, s typickým charakterem alpského pastevního a lučního hospodaření. Obec Piber se do krajiny včleňuje svými stavbami původního zámku, kostela sv. Ondřeje, stájovým dvorem a sídelními stavbami alpského typu naprosto přirozeně.

Dovětek

Lze říci, že krajina Piberu je pro účely chovu koní krajinou obrazově i funkčně neutrální, přestože dnešní identita Piberu je s chovem Lipických koní nedílně spjata. Autentická kulturní krajina vzešlá z přirozenosti přírody není krajinou účelově koncipovanou pro chov koní, nota bene s krajinářsko-uměleckým záměrem, ale jen krajinou využívanou.

Proporční mapa nominovaného statku (šedě) a statku srovnávaného (modře)

Fotodokumentace – viz Příloha č. 3.

Plnění kritérií srovnávací analýzy

a

orientační kritérium DOBA EXISTENCE STATKU (existence místa od data oficiálního založení)

2 151 až 250 let

b

HISTORICKÁ KONTINUITA FUNKCE KRAJINY JAKO KRAJINY PRO CHOV A VÝCVIK KONÍ (krajina hřebčína je prostředím pro chov a výcvik)

3 kontinuita nepřerušená s výjimkou nevýznamného přerušení a bez vlivu na strukturu krajiny (válka, živelná událost,...)

c

ÚČELOVOST KRAJINY VE VZTAHU K CHOVU KOČÁROVÝCH KONÍ

1 bez vztahu krajiny k účelu hřebčína

d

KRAJINA ZÁMĚRNĚ KONCIPOVANÁ PRO CHOV (KOČÁROVÝCH) KONÍ S UMĚLECKÝM ZÁMĚREM NESE STOPY VRSTEV SVÉHO VÝVOJE ZE SLOHOVÉHO HLEDISKA

1 v krajině nejsou patrné stopy jejího slohového vývoje

e

KRAJINÁŘSKO-URBANISTICKÁ HARMONIE (harmonie mezi stavbami hřebčína a okolní krajinou záměrně koncipovanou pro chov koní a s dalšími stavbami v ní)

4 plná harmonie mezi stavbami hřebčína, sídelními strukturami a občanskými stavbami a okolní krajinou koncipovanou pro chov koní

f

KRAJINÁŘSKO-ARCHITEKTONICKÁ HODNOTA KRAJINY KONCIPOVANÉ PRO CHOV KONÍ JAKO VÝSLEDEK ZÁMĚRNÉHO TVŮRČÍHO PŘÍNOSU ČLOVĚKA (míra tvůrčího přínosu lidí ke krajině)

1 krajinářsky bezvýznamný koncepčně tvůrčí vliv člověka = nevýznamná krajinářská kompozice krajiny určené pro chov koní

g

DOPAD ROZLOHY KRAJINY KONCIPOVANÉ PRO CHOV KONÍ NA USPOŘÁDÁNÍ ŠIRŠÍHO ÚZEMNÍHO CELKU, JEHOŽ SOUČÁSTÍ KRAJINA JE

1 rozloha krajiny koncipované pro chov koní je nicotná z hlediska dopadů na širší územní celek

h

MÍRA SPOLUŽITÍ KONÍ, LIDÍ a KRAJINY (míra soužití stran vztahu, vzájemná závislost s krajinou)

4 plná synergie – spolužití „koně-lidé-krajina" je vyvážené a je ve prospěch trvale udržitelného zachování kulturní krajiny pro chov koní

i

HOSPODÁŘSKÝ VÝZNAM KRAJINY PRO FUNKCI HŘEBČÍNA

3 krajina jako hospodářské zázemí hřebčína je plně využívána (využití pastvin, lesů, orné půdy, ploch a tras v krajině pro výcvik), avšak hřebčín využívá ve vysoké míře zdrojů nepocházejících z jeho okolní krajiny

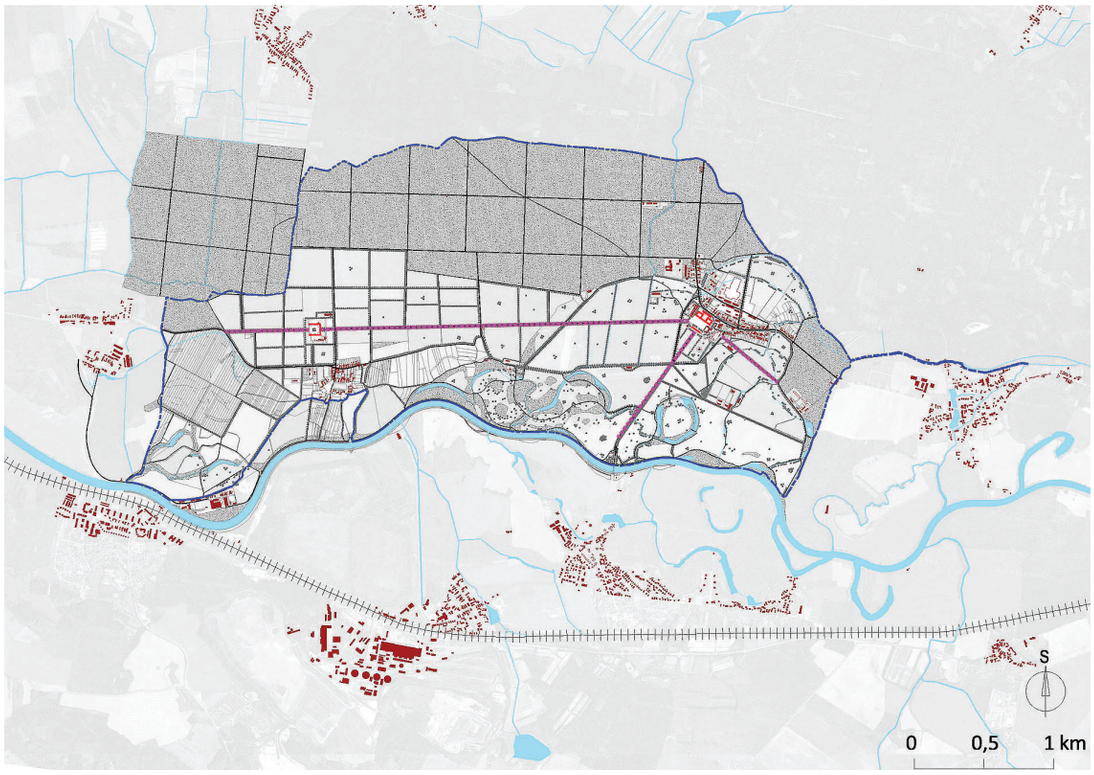
3.2.5.2 Krajina pro chov a výcvik kočárových koní v Kladrubech nad Labem

stát:	**Česko (Czechia)**
anglický název hřebčína:	**The National Stud at Kladruby nad Labem**
národní název hřebčína:	**Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o.**
www stránky:	http://www.nhkladruby.cz
založen:	založen ve středověku, přesné datum vzniku není známo; na císařský hřebčín povýšen v roce 1579

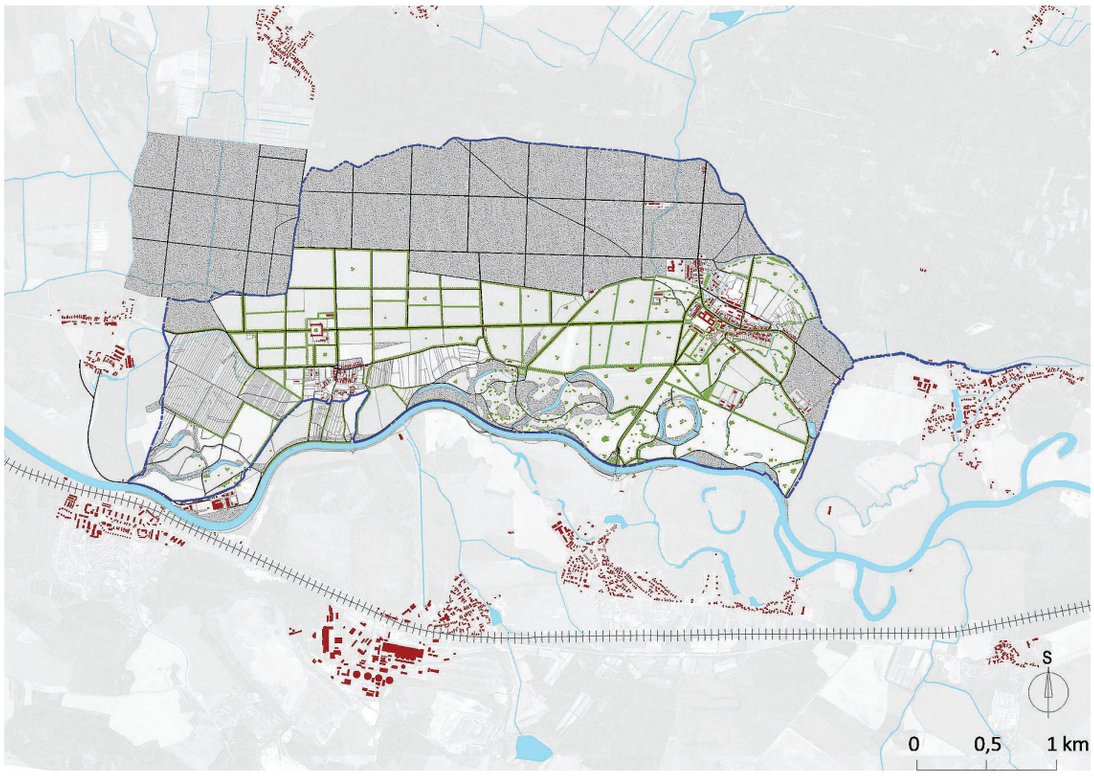

Základní srovnávací otázky

Krajina pro chov koní zachována (ano/ne):	ANO
Chov koní ve své komplexnosti zachován (ano/ne):	ANO
Převládající nebo určující typ chovaných koní:	ceremoniální kočároví koně (typ galacarrossier)

Kompoziční schéma statku

Mapa krajinářsko-urbanistické struktury statku

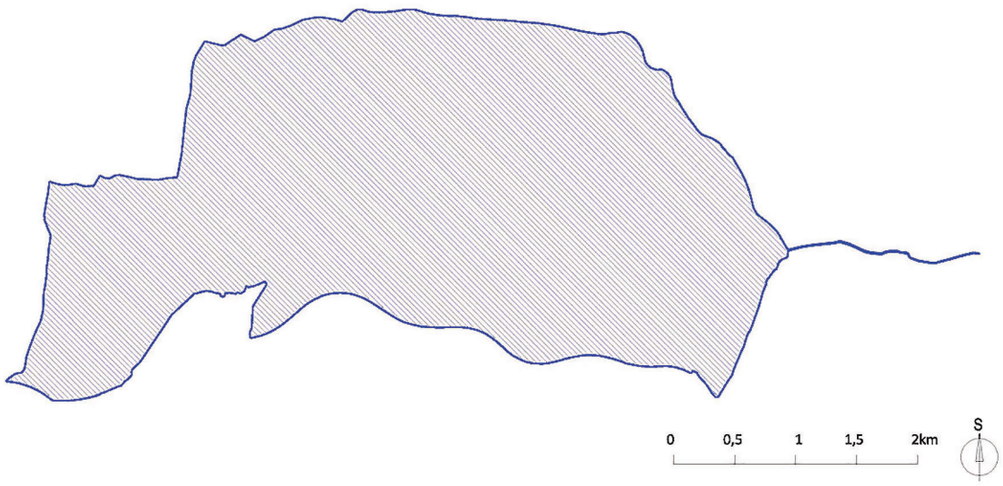
Krajina

Tamní živá evolutivní krajina s jasnou chovatelskou funkcí je uspořádána s využitím svých přírodních daností do dvou kontrastních, avšak navzájem provázaných části. Jde jednak o část užívanou pro pastvu a výcvik koní formálně uspořádanou podle principů klasicistní francouzské zahrady se záměrně potlačenou a střídmou klasicistní architekturou dvorů, ve vedení os a v členění krajiny na boskety s kabinety. Plochy kabinetů jsou užívány jako pastviny, což mimo jiné ovlivnilo jejich velikost. Právě tato kombinace klasicistních principů s principy využívání krajiny pro chov koní určila její strukturu, jíž se krajina liší od struktury obklopujícího území a která ji vyčleňuje ze souboru všech ostatních komparovaných krajin, u nichž takovýto rozdíl není patrný. Aplikací principu clumps na pastvinách, vymezených ovšem klasicistní kompozicí, je nominovaná krajina dokladem pronikání anglického krajinářství. Využitím principů klasicistní krajinářské kompozice, jejíž ohnisko (pate d´oie) je v hlavním vstupu do stájového areálu ve dvoře v Kladrubech nad Labem a nikoliv ve vstupu do císařského zámku, jako je tomu v Le Pin, Moritzburgu a v Kopčanech (Holíči), je vyjádřen jasně účel nominované krajiny. Toto podtržení funkce krajiny prostředky krajinářské kompozice je rovněž vyjádřeno hierarchií hmot v areálu dvora v Kladrubech nad Labem, kde hmota císařské rezidence je zcela potlačena ve prospěch stájové části.

Tuto část doplňuje přírodně krajinářský park využívající principů malířské perspektivy a bohatého sortimentu pěstovaných dřevin. V jeho případě jde o tvůrčí uchopení principů užitých v parku Muskau, který sám je tvůrčí aplikací anglické krajinářské školy. Na rozdíl od romantických krajinářských úprav v krajinách při hřebčínech Graditz a Neustadtu (Dosse), kterou jsou ovšem plošně mnohem menší, než je tomu v nominované krajině, v ní bylo pro tyto krajinářské úpravy využito potenciálu lužního lesa a mrtvých říčních ramen, a to tak, že část těchto ploch zůstala zachována do dnešních dnů v přirozeném stavu.

Dovětek

Zdejší krajina si uchovala svou funkční autenticitu v plném rozsahu. Spojením vysoce uměleckých principů krajinářské tvorby a funkčního využití přírodních daností krajiny vznikl de facto úzce specializovaný okrasný statek (ferme ornée) o nebývalém rozsahu 1310 ha související s nezbytnou velikostí stáda nutnou pro naplnění dodávek vycvičených galacarrossierů pro císařský dvůr. V krajině existuje plná synergie mezi chovem a výcvikem koní, krajinou a lidmi. Jejich spolužití je vyvážené.

Proporční mapa nominovaného statku (šedě) a statku srovnávaného (modře)

Fotodokumentace – viz Příloha č. 2 – 2.1 Fotodokumentce současného stavu nominovaného statku.

Plnění kritérií srovnávací analýzy

a

orientační kritérium DOBA EXISTENCE STATKU (existence místa od data oficiálního založení)

4 350–450 let

b

HISTORICKÁ KONTINUITA FUNKCE KRAJINY JAKO KRAJINY PRO CHOV A VÝCVIK KONÍ (krajina hřebčína je prostředím pro chov a výcvik)

4 nepřerušená od doby založení

c

ÚČELOVOST KRAJINY VE VZTAHU K CHOVU KOČÁROVÝCH KONÍ

4 krajina je koncipována pro chov a výcvik kočárových koní

d

KRAJINA ZÁMĚRNĚ KONCIPOVANÁ PRO CHOV (KOČÁROVÝCH) KONÍ S UMĚLECKÝM ZÁMĚREM NESE STOPY VRSTEV SVÉHO VÝVOJE ZE SLOHOVÉHO HLEDISKA

4 krajina nese zcela zřetelné stopy svého slohového vývoje v různých etapách a je tak dokladem vývoje krajinných úprav po delší dobu

e

KRAJINÁŘSKO-URBANISTICKÁ HARMONIE (harmonie mezi stavbami hřebčína a okolní krajinou záměrně koncipovanou pro chov koní a s dalšími stavbami v ní)

3 vysoká míra harmonie mezi stavbami hřebčína, sídelními strukturami a stavbami a okolní krajinou záměrně koncipovanou pro chov koní, avšak s nevýznamným nebo napravitelným architektonicko-urbanistickým balastem

f

KRAJINÁŘSKO-ARCHITEKTONICKÁ HODNOTA KRAJINY KONCIPOVANÉ PRO CHOV KONÍ JAKO VÝSLEDEK ZÁMĚRNÉHO TVŮRČÍHO PŘÍNOSU ČLOVĚKA (míra doprovodu tvůrčího přínosu lidí ke krajině)

4 vysoký tvůrčí vliv člověka = harmonická komponovaná krajiny vysoké architektonické hodnoty

g

DOPAD ROZLOHY KRAJINY KONCIPOVANÉ PRO CHOV KONÍ NA USPOŘÁDÁNÍ ŠIRŠÍHO ÚZEMNÍHO CELKU, JEHOŽ SOUČÁSTÍ KRAJINA JE

4 krajina je takové rozlohy, že určila podstatným způsobem strukturu širšího územního celku

h

MÍRA SPOLUŽITÍ KONÍ, LIDÍ a KRAJINY (míra soužití stran vztahu, vzájemná závislost s krajinou)

4 plná synergie – spolužití složek koně-lidé-krajina je vyvážené a je ve prospěch trvale udržitelného zachování kulturní krajiny pro chov koní

i

HOSPODÁŘSKÝ VÝZNAM KRAJINY PRO FUNKCI HŘEBČÍNA

4 hospodářské potřeby hřebčína jsou plně nebo ve velmi vysoké míře saturovány zdroji, které mu poskytuje jeho účelově uspořádaná krajina

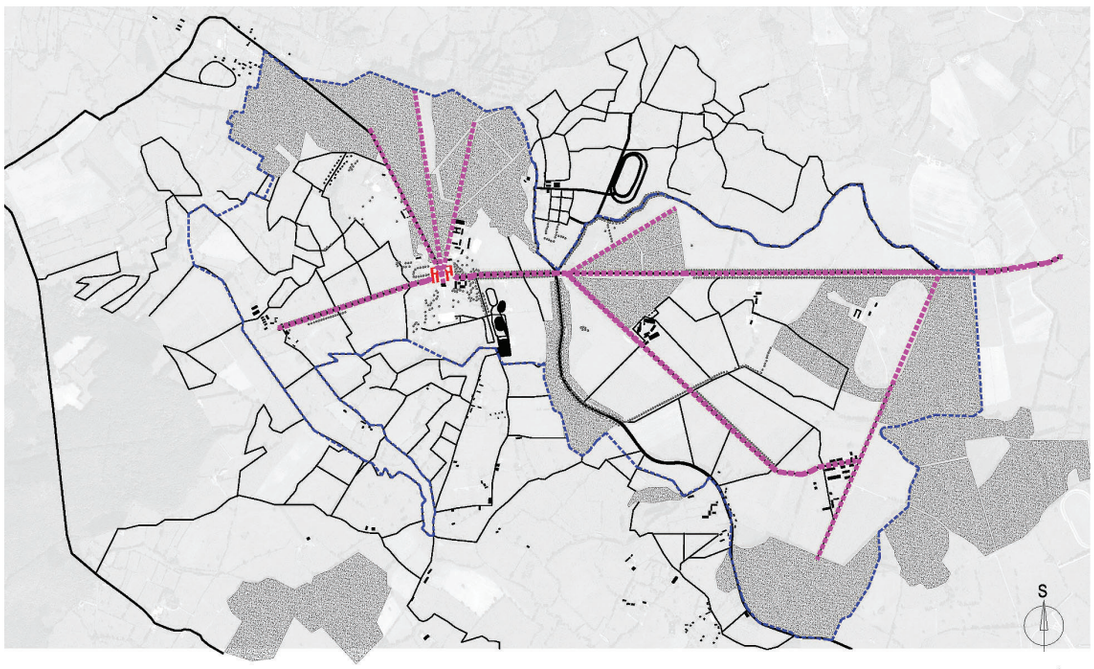
3.2.5.3 Krajina pro chov koní při National Stud Le Pin

stát:	**Francie (France)**
anglický název hřebčína:	**National Stud Le Pin**
národní název hřebčína:	**Le Haras national du Pin**
www stránky:	http://www.haras-national-du-pin.com/
založen:	r. 1715

Základní srovnávací otázky

Krajina pro chov koní zachována (ano/ne):	ANO
Chov a výcvik koní ve své komplexnosti existuje (ano/ne):	NE
Převládající nebo určující typ chovaných koní:	jezdečtí a kočároví koně

Kompoziční schéma statku

Mapa krajinářsko-urbanistické struktury statku

Historie a současnost

Zakladatelem hřebčína a také jeho velkorysé krajiny, koncipované podle vzorových pravidel francouzské krajinářské školy architekta André Le Nôtre, byl francouzský král Ludvík XIV. Důvodem stavby hřebčína byl nedostatek kvalitních hřebčínů v té době ve Francii. Královští koně potřebovali lepší pastviny a potřebovali je mít soustředěny v blízkosti stájí. V roce 1714 dostal králův hipolog Francois Gédéon de Garsault úkol nalézt vhodnější místo pro chov královských koní. Dne 2. dubna 1715 bylo vyhlášeno převedení původního hřebčína Saint-Léger do Buisson d'Exmes, vzdáleného asi 7 km od Le Vieux Pin. Po třinácti letech stavby byl areál hřebčína dokončen.

Komplex hřebčína na rozloze 600 ha byl vystavěn ve stylu klasické francouzské architektury 17. století. Cílem krále bylo postavit „Versailles také koním". S výstavbou královského hřebčína, postaveného mezi lety 1715 a 1724 jsou spojena dvě jména. Robert de Cotte, nástupce Jules-Hardouina Mansarta (od roku 1708), nakreslil plány centrální budovy. Pierre le Mousseux podle plánů Roberta de Cotte realizoval stavbu nového hřebčína. Následně le Mousseux spolupracoval několik let s Jacquesem Julesem Gabrielem, který v roce 1735 stal nástupcem Roberta de Cotte.

Posláním královského hřebčína bylo chovat a vychovávat koně pro armádu a také pro hlavní stáj ve Versailles pro potřeby dvora. Chov koní byl zaměřen na těžší plemena Percheron a Normannen-Cob.

Hřebčín byl situován do zvlněné krajiny Normandie severozápadně od Paříže. Srdcem jeho kompozice je stavební soubor tvořený drobným zámkem a soustavou stájových staveb kolem několika vnitřních dvorů komponovaných osově.

Krajina

V ose hlavního stavebního celku, projektovaného do tvaru podkovy, stojí zámek, pravoúhlá budova z šedého vápence s výrazným trojúhelným štítem v čele čestného dvora, jehož postranní křídla tvoří dvě soustavy budov s koňskými stájemi kolem vnitřních dvorů, které také připomínají malé a velké stáje ve Versailles postavené architektem Mansartem. Zámek a jeho balkony poskytují výhled do krajiny o rozloze 300 ha.

Krajina pro chov koní je komponována systémem cest a velkorysých osových průhledů loukami mezi vysokými stěnami bloků listnatých stromů. Pro krajinu jsou typické široké pruhy luk v řádu desítek metrů. Cesty pro vozy a kočáry jsou buď uprostřed této linie v ose průhledu, nebo na okraji

louky ve stínu stromů. Tyto louky byly používány jako louky výcvikové, cvalové či slavnostní, ale pravděpodobně také pro pořádání loveckých akcí. Tyto velkorysé volné a dlouhé prostory v krajině (3 až 5 km) jsou doplňovány v bocích loukami a pastvinami, souvislými lesíky se sítí přímých cest a zásadní roli zde hraje také terén, který je součástí atmosféry a scénického pojetí krajiny.

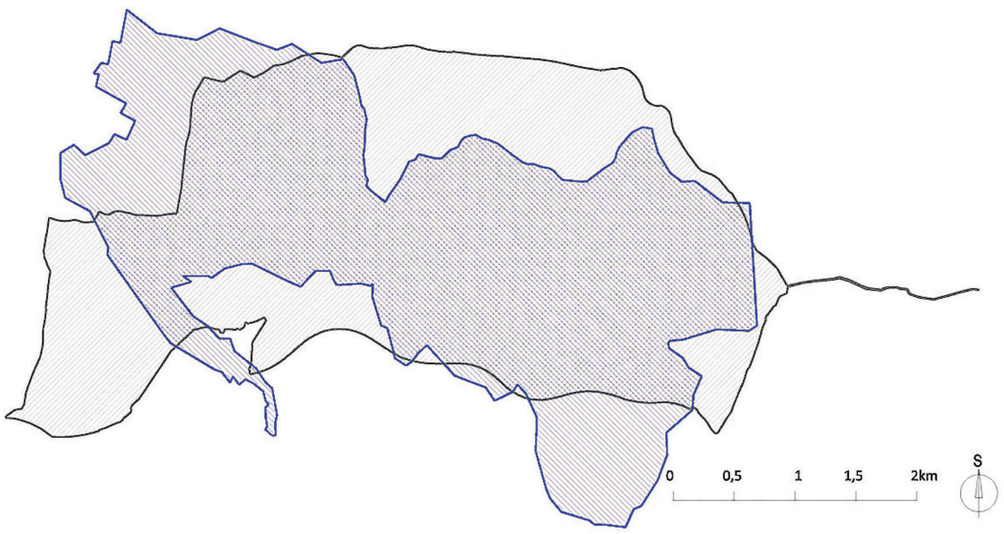
Hlavním principem tvorby krajiny je použití patte d'oie. S ohniskem kompozice v bráně centrálního zámeckého dvora (cour d´honneur) se rozevírá první trojzubec cestní sítě navazující na symetrii palácové struktury hřebčína. Další trojzubec se rozevírá na boční východní cestě, vycházející bokem stájového komplexu hřebčína do krajiny. Tento princip se v drobnějším měřítku opakuje dále v krajině a lesících hřebčína. Nejdelší kompoziční osa, vycházející ze středu hřebčína východním směrem, se asi po 700 metrech dělí do zmíněného, druhého patte d'oie krajiny pro chov koní. Osa protíná krajinu východním směrem až k areálu závodiště vystavěného v secesním slohu. Závodiště je postaveno bokem osy v borovém lese jako součást hipologické infrastruktury zdejší krajiny pro chov koní. V důsledku stavby nebyla změněna původní kompozice krajiny. Další důležité objekty hřebčína, například hříbárna – odchovna hříbat, jsou opět postaveny na systému os, které velkoryse protínají krajinu pastvin a lesíků. Tyto pak tvoří součást komplexního chovatelského díla. Plošší, rovinatá část krajiny se střídá s terénem zvlněným. Terén je pak další důležitou součástí využitou v tvorbě krajiny.

Pěstované mohutné bloky stromové zeleně a aleje doprovází osy v krajině a jsou rovněž hlavním tvůrčím principem krajiny hřebčína. Dnešní součástí souboru staveb hřebčína je kromě hlavního palácového dvora také nedaleko postavený soubor vzdělávacích a tréninkových staveb, mezi nimi např. krytá jízdárna, řemeslné dílny a škola.

Dovětek

Krajina pro chov koní u Le Haras national du Pin patří mezi nejkvalitnější krajiny pro chov kočárových koní na světě. Krajina je velkoryse komponována podle nejvyšších měřítek architektonické práce s krajinou. Světově proslulá francouzská krajinářská škola 18. století je zde čitelná v proporcích, měřítku i kvalitě. Přestože tato krajina patří mezi nejlepší a nejvýznamnější díla krajinářského hipologického umění, z hlediska celistvého významu a funkce přišla o to základní – o chov koní. Krajina bez svých koní přestává být funkčně autentická a nemůže se tak zařadit mezi příklady krajiny pro chov koní chápaný celostně.

Přestože autentické úpravy krajiny pro chov koní jsou stále cítit, celostní rytmus života autentického hřebčína a jeho krajiny zde chybí. Přestože jsou koně v krajině k vidění, zdaleka se nejedná o plnohodnotnou součást základní funkční autenticity krajiny pro chov koní.

Proporční mapa nominovaného statku (šedě) a statku srovnávaného (modře)

Fotodokumentace – viz Příloha č. 3.

Plnění kritérií srovnávací analýzy

a

orientační kritérium DOBA EXISTENCE STATKU (existence místa od data oficiálního založení)

3 251 až 350 let

b

HISTORICKÁ KONTINUITA FUNKCE KRAJINY JAKO KRAJINY PRO CHOV A VÝCVIK KONÍ (krajina hřebčína je prostředím pro chov a výcvik)

1 kontinuita přerušena, nebo krajina nikdy takto koncipována nebyla

c

ÚČELOVOST KRAJINY VE VZTAHU K CHOVU KOČÁROVÝCH KONÍ

3 krajina je účelová pro výcvik koní v jiných, než kočárových službách (sedlové ježdění)

d

KRAJINA ZÁMĚRNĚ KONCIPOVANÁ PRO CHOV (KOČÁROVÝCH) KONÍ S UMĚLECKÝM ZÁMĚREM NESE STOPY VRSTEV SVÉHO VÝVOJE ZE SLOHOVÉHO HLEDISKA

3 krajina je uchována v určité slohové podobě v úplnosti nebo alespoň v převážné míře, předchozí etapy nejsou patrné

e

KRAJIN-URBANISTICKÁ HARMONIE (harmonie mezi stavbami hřebčína a okolní krajinou záměrně koncipovanou pro chov koní a s dalšími stavbami v ní)

4 plná harmonie mezi stavbami hřebčína, sídelními strukturami a občanskými stavbami a okolní krajinou koncipovanou pro chov koní

f

KRAJINÁŘSKO-ARCHITEKTONICKÁ HODNOTA KRAJINY KONCIPOVANÉ PRO CHOV KONÍ JAKO VÝSLEDEK ZÁMĚRNÉHO TVŮRČÍHO PŘÍNOSU ČLOVĚKA (míra tvůrčího přínosu lidí ke krajině)

4 vysoký koncepčně tvůrčí vliv člověka = harmonická, komponovaná krajina vysoké architektonické hodnoty

g

DOPAD ROZLOHY KRAJINY KONCIPOVANÉ PRO CHOV KONÍ NA USPOŘÁDÁNÍ ŠIRŠÍHO ÚZEMNÍHO CELKU

3 krajina koncipovaná pro chov koní je střední velikosti a svou rozlohou představuje velikostně významný podíl plochy širšího územního celku

h

MÍRA SPOLUŽITÍ KONÍ, LIDÍ a KRAJINY (míra soužití stran vztahu, vzájemná závislost s krajinou)

2 vztah je narušený – jedna strana vztahu zcela chybí, chybí koně nebo krajina[78]

i

HOSPODÁŘSKÝ VÝZNAM KRAJINY PRO FUNKCI HŘEBČÍNA

3 krajina jako hospodářské zázemí hřebčína je plně využívána (využití pastvin, lesů, orné půdy, ploch a tras v krajině pro výcvik), avšak hřebčín využívá ve vysoké míře zdrojů nepocházejících z jeho okolní krajiny

[78] V krajině jsou koně sice přítomni, nejde ale o přítomnost koní z chovu chápaného v jeho celistvosti.

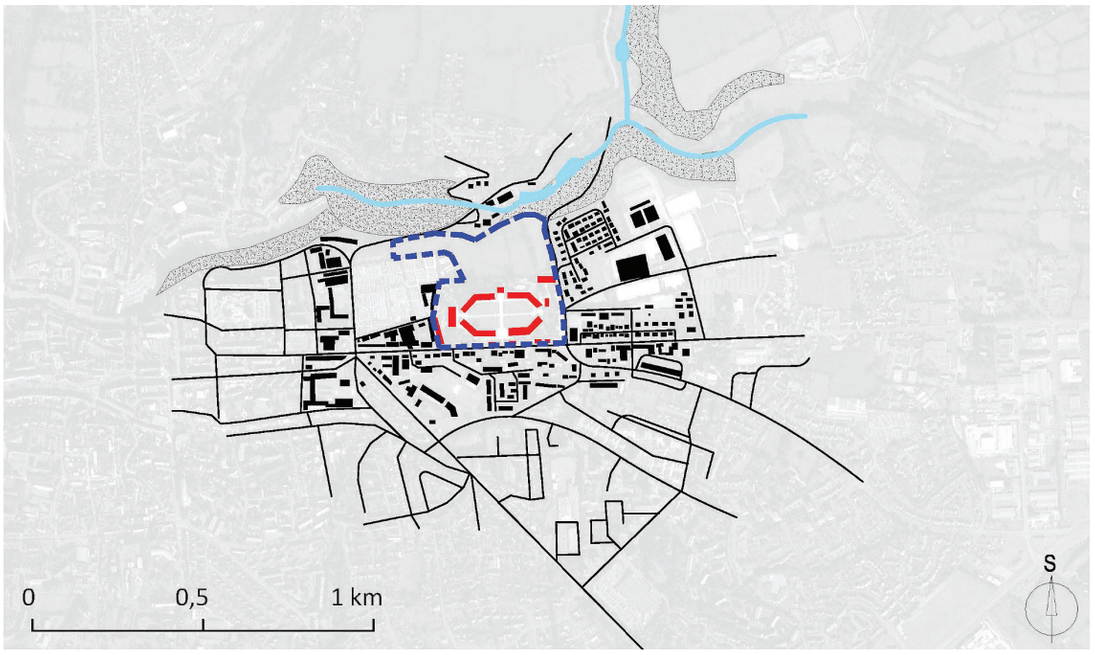
3.2.5.4 Krajina pro chov koní při National Stud Saint-Lô

stát:	**Francie (République Française)**
anglický název hřebčína:	**National Stud Saint-Lô**
národní název hřebčína:	**Haras national de Saint-Lô**
www stránky:	http://www.ifce.fr/
založen:	r. 1806

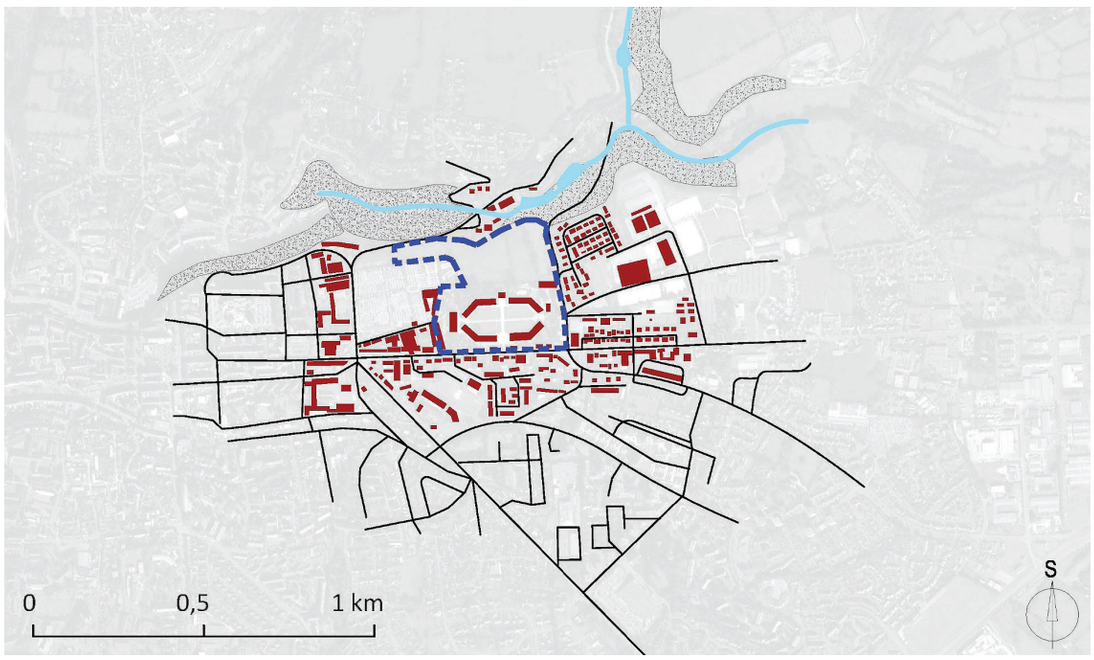

Základní srovnávací otázky

Krajina pro chov koní zachována (ano/ne):	NE
Chov koní ve své komplexnosti existuje (ano/ne):	NE
Převládající nebo určující typ chovaných koní:	jezdečtí a kočároví koně

Kompoziční schéma statku

Mapa krajinářsko-urbanistické struktury statku

Historie a současnost

Hřebčín v Saint-Lô byl zřízen v roce 1806 na příkaz císaře Napoleona, vybudovaný na podporu jeho vojenských tažení. Je nedílnou součástí starší části města Saint-Lô, hlavní fronta hřebčína přiléhá přímo k rušné západovýchodní komunikaci městem. Dnes se jedná o jedno z nejprestižnějších chovatelských zařízení vůbec a významný je také jako sportovní středisko Francie. Známá jsou „Normandie Horse Show", mezinárodní jezdecké závody mladých hřebců. Je zde velice významná sbírka starých kočárů.

Nejedná se v pravém slova smyslu o hřebčín, kde jsou také klisny a rodí se zde hříbata. Jedná se o velkorysou chovnou stanici hřebců. Hřebčín chová Selle Francais (francouzské teplokrevné), Percheron a Norman Cob, ale také anglo-arabská a anglo-normandská plemena, cvičená k zápřahu a tahu kočárů.

Klasicistní areál na místě bývalého kláštera Saint-Croix byl poté v roce 1879 velkoryse přebudován do dnešní podoby, tehdy se jednalo o jeden z nejvýznamnějších projektů podobného typu ve Francii. Stáj byla schopna pojmout 240 hřebců a měla zázemí pro 80 pečovatelů o koně. Starý objekt Saint-Croix zůstal v provozu pro případ, že by nové stáje nestačily.

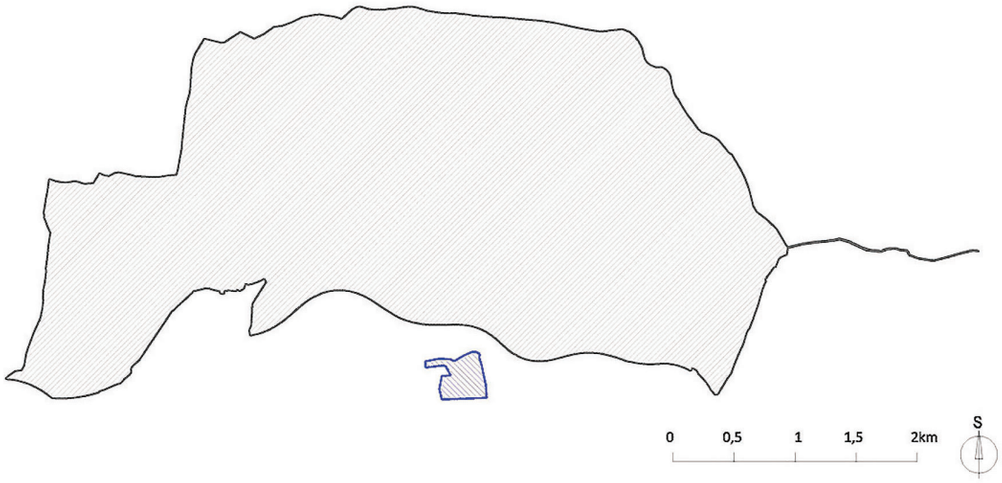
Zahradní úpravy představuje neobvykle rozsáhlý, centrálně a symetricky komponovaný prostor dvora ve tvaru protáhlého osmiúhelníku, který obklopují čtyři veliké stáje s dominantní stavbou residence. Celek je vyzdoben zahradnickými úpravami, parterovými trávníky a lemy květinových záhonů po obvodu a podél stájí. Velkorysé pískové plochy jsou součástí půdorysné kompozice po obvodu dvora a slouží jako pracovní a kočárové cesty. Východně od hlavních staveb hřebčína leží novodobý areál závodiště s tribunami.

Krajina

Okolní krajina je urbanizovaná a s funkcí hřebčince zemědělsky nesouvisí.

Dovětek

Z hlediska krajiny pro chov kočárových koní je tento srovnávaný objekt málo významný. Skutečná krajina koní zde neexistuje.

Proporční mapa nominovaného statku (šedě) a statku srovnávaného (modře)

Fotodokumentace – viz Příloha č. 3.

Plnění kritérií srovnávací analýzy

a

orientační kritérium DOBA EXISTENCE STATKU (existence místa od data oficiálního založení)

1 do 150 let

b

HISTORICKÁ KONTINUITA FUNKCE KRAJINY JAKO KRAJINY PRO CHOV A VÝCVIK KONÍ (krajina hřebčína je prostředím pro chov a výcvik)

1 kontinuita přerušena, nebo krajina takto vědomě koncipována nebyla

c

ÚČELOVOST KRAJINY VE VZTAHU K CHOVU KOČÁROVÝCH KONÍ

1 bez vztahu krajiny k účelu hřebčína

d

KRAJINA ZÁMĚRNĚ KONCIPOVANÁ PRO CHOV (KOČÁROVÝCH) KONÍ S UMĚLECKÝM ZÁMĚREM NESE STOPY VRSTEV SVÉHO VÝVOJE ZE SLOHOVÉHO HLEDISKA

1 v krajině nejsou patrné stopy jejího slohového vývoje

e

KRAJINÁŘSKO-URBANISTICKÁ HARMONIE (harmonie mezi stavbami hřebčína a okolní krajinou záměrně koncipovanou pro chov koní a s dalšími stavbami v ní)

1 zničená nebo nečitelná krajinářsko-urbanistická harmonie mezi stavbami hřebčínem a okolní krajinou záměrně koncipovanou pro chov koní a s dalšími stavbami v ní

f

KRAJINÁŘSKO-ARCHITEKTONICKÁ HODNOTA KRAJINY KONCIPOVANÉ PRO CHOV KONÍ JAKO VÝSLEDEK ZÁMĚRNÉHO TVŮRČÍHO PŘÍNOSU ČLOVĚKA (míra tvůrčího přínosu lidí ke krajině)

1 krajinářsky bezvýznamný koncepčně tvůrčí vliv člověka = nevýznamná krajinářská kompozice krajiny určené pro chov koní

g

DOPAD ROZLOHY KRAJINY KONCIPOVANÉ PRO CHOV KONÍ NA USPOŘÁDÁNÍ ŠIRŠÍHO ÚZEMNÍHO CELKU, JEHOŽ SOUČÁSTÍ KRAJINA JE

1 rozloha krajiny koncipované pro chov koní je nicotná z hlediska dopadů na širší územní celek

h

MÍRA SPOLUŽITÍ KONÍ, LIDÍ a KRAJINY (míra soužití stran vztahu, vzájemná závislost s krajinou)

1 vztah „koně-lidé-krajina“ je nicotný, žijí vedle sebe a vyvíjejí se nezávisle na sobě

i

HOSPODÁŘSKÝ VÝZNAM KRAJINY PRO FUNKCI HŘEBČÍNA

3 bez významu

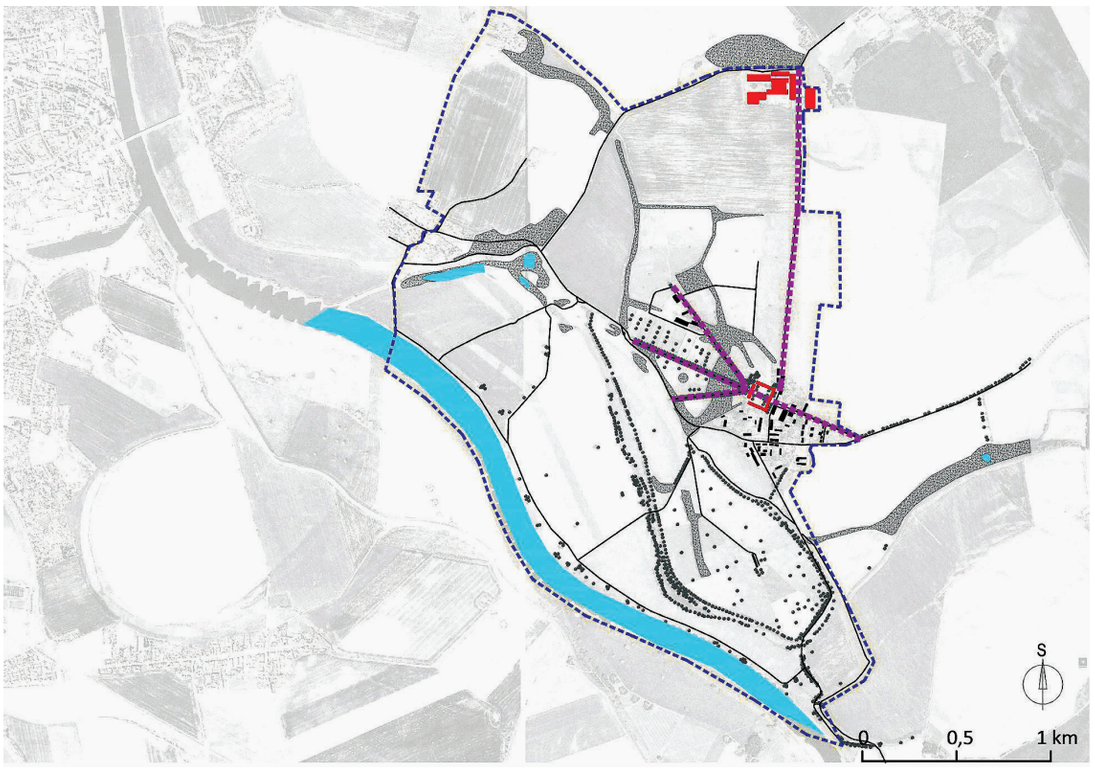
3.2.5.5 Krajina pro chov koní při Principal Stud Graditz

stát:	**Německo (Germany)**
anglický název hřebčína:	**Principal Stud Graditz**
národní název hřebčína:	**Hauptgestüt Graditz**
www stránky:	www.gestuet-graditz.de
založen:	r. 1686

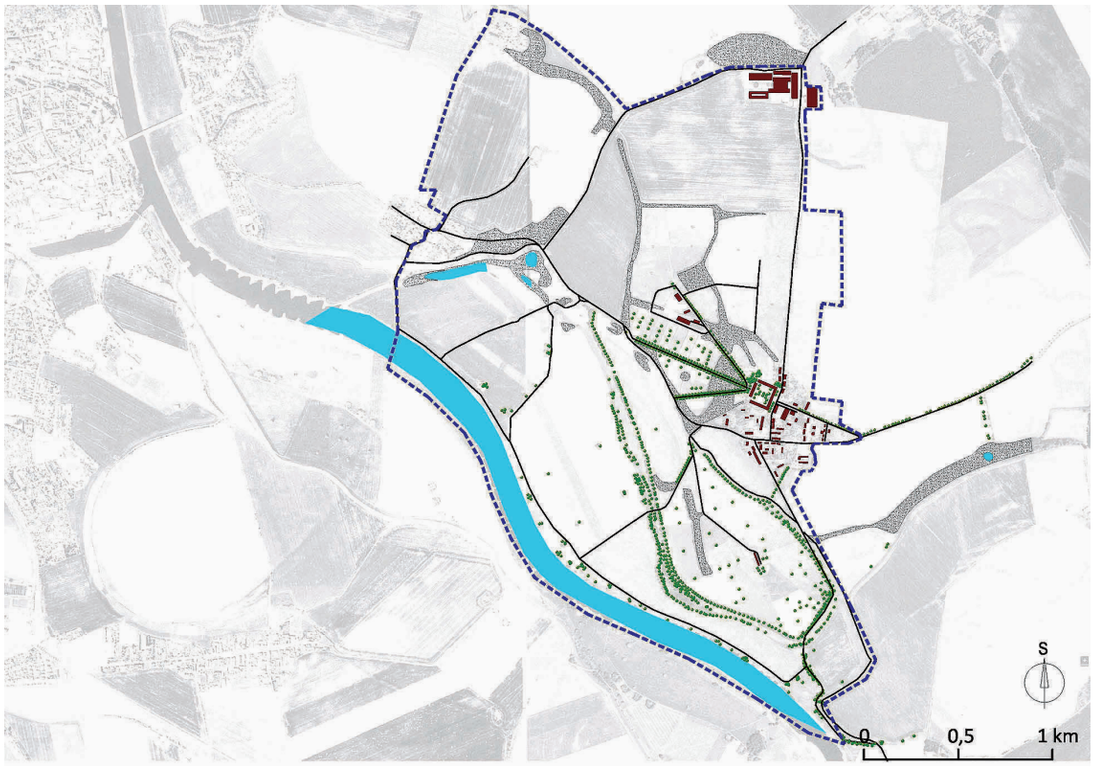

Základní srovnávací otázky

Krajina pro chov koní zachována (ano/ne):	ANO
Chov koní ve své komplexnosti zachován (ano/ne):	ANO
Převládající nebo určující typ chovaných koní:	jezdečtí, lehcí kočároví koně

Kompoziční schéma statku

Mapa krajinářsko-urbanistické struktury statku

Historie a současnost

Hřebčín v Graditz u Torgau má dlouhou historii. V 17. století stoupala poptávka po vojenských koních. Chyběli nejenom v armádě, ale také v dopravě. Rozhodnutím saského kurfiřta Augusta Silného byly v roce 1721 dosavadní hřebčíny jeho panství centralizovány a jako hlavní stanoven právě Graditz. V roce 1722 byla zahájena přestavba zámečku v Graditz včetně stájového zázemí a krajiny pro chov koní. V průběhu 18. století byl soubor doplněn o sedlářské dílny, kolářské a kovářské dílny, jízdárnu a také 15 ha reprezentačního parku. Letní stodoly byly postaveny také na 80 ha při řece Labi.

Další velkorysý rozvoj nastal po roce 1815, kdy byl hřebčín převzat pruským státem. Areál byl doplněn o anglický park. V 19. století byl v Graditz chován anglický plnokrevník. V roce 1866 pruská správa hřebčína rozhodla o chovu koní Trakenských a o sdružení hřebčínů v Neustadt/Dosse a Graditz. Rozvoj zastavila až II. světová válka. Dnes je chov v Graditz stabilizován. Součástí komplexního chovatelského zázemí jsou hlavní stájový dvůr, dlouhé stáje, výběhy, letní stáje, závodiště a celkem asi 80 ha pastvin. Hlavní stájový dvůr je centrem obce Graditz a s tím také komponované krajiny pro chov koní.

Krajina

Základem kompozice je osová symetrie krajiny pro chov koní včetně výběhů a pastevních dílců. Jádrem je uzavřený dvůr (čtverec o rozměru 100x100 metrů), který v centrální ose protíná Dorfstrase obce Graditz (500 m dlouhá osa na východ od hřebčína), ta protíná hlavní východní bránu hřebčína a směrem na východ končí u cesty/silnice do Torgau. Osa pokračuje skrze hlavní nádvoří, opět alejí 90 m dlouhou a dále pokračuje skrze západní bránu. Toto místo je zároveň kompozičním ohniskem patte d'oie, přičemž hlavní osa protíná krajinu pro chov koní v délce 700 m, zpět na hlavní cestu/silnici do Torgau. Hlavní osa je tak celkově dlouhá v kompozičním rytmu 500m/90m/700m. Oba její konce pojí hřebčín s jižní starou cestou/silnicí do Torgau. Spolu s bočními osami krajiny hřebčína, či spíše komponovaného parku hřebčína v principu patte d'oie tvoří velkorysý krajinářský koncept zdejší krajiny. Do úhlů mezi osami je vložen anglický park, který v jednom úhlu pokračuje

pastvinou s rondelem stromů, ve druhém řadou obdélníkových pastvin. Krajina hřebčína v Graditz je účelově komponována v principech zahradního umění a dodává tak místu reprezentační charakter a architektonickou vážnost. Stromořadí na hlavní ose je lipové (*Tilia cordata*). Dvě boční osy krajiny, rovněž lipové aleje, jsou osou symetrie pastvin a výběhů, rozprostřených podél os. Centrální nádvoří je členěno čtyřmi symetrickými dílci pískových výběhů. Ohniskem kompozice je západní brána hřebčína. Koně (klisny s hříbaty) jsou zde živou součástí scény, která je vlastní vysoké kultuře císařských a královských hřebčínů.

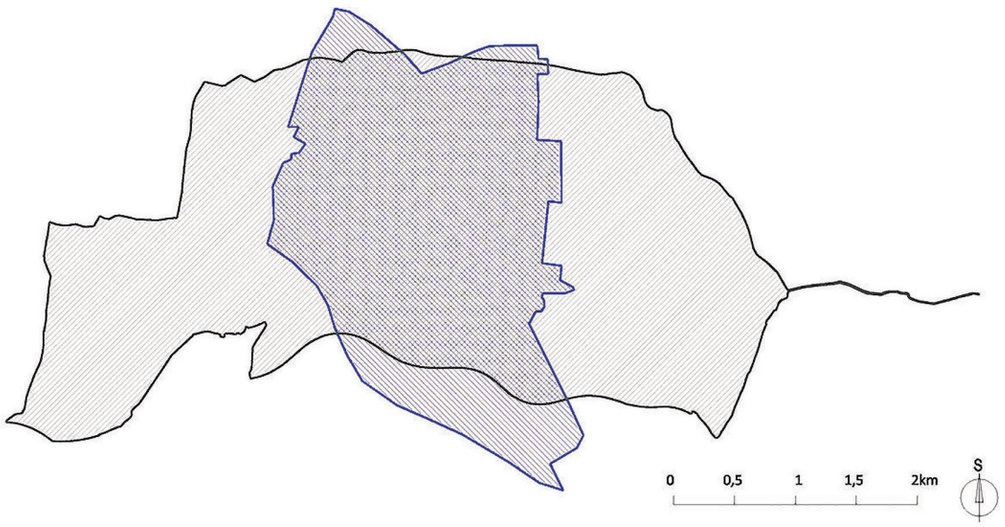
V Graditz upoutá řemeslná kvalita krajinářského provedení včetně povrchů cest, zahradnického řemesla a obecné kultury prostředí hřebčína.

Lze předpokládat, že podobně jako v Kladrubech nad Labem, bylo místo pro hřebčín vybráno pro své klimatické, terénní a půdní podmínky. Písčité půdy v kontaktu s říční nivou řeky Labe jsou ideálním prostředím pro pastviny, pro louky k produkci píce a v neposlední řadě ideální pro výcvik, práci a trénink koní na cestách či v jízdárně.

Místo je v těsném kontaktu s hranicí chráněné lokality Natura 2000 Údolí Labe mezi Mühlbergu a Greudnitz, pod evidenčním číslem 064E.

Dovětek

Zdejší krajina není zdaleka tak veliká a rozsáhlá, jako je nominovaná krajina, je však stejně důstojná a krásná. Ve srovnání s nominovanou krajinou působí skromně, ale stejně vážně. Hřebčín je zaměřen nikoliv na kočárové koně, ale na sportovní plnokrevníky. Tréninkové plochy jsou právě tomu přizpůsobeny. Autentická struktura krajiny pro chov koní existuje, míra integrity je vysoká.

Proporční mapa nominovaného statku (šedě) a statku srovnávaného (modře)

Fotodokumentace – viz Příloha č. 3.

Plnění kritérií srovnávací analýzy

a

orientační kritérium DOBA EXISTENCE STATKU (existence místa od data oficiálního založení)

3 251 až 350 let

b

HISTORICKÁ KONTINUITA FUNKCE KRAJINY JAKO KRAJINY PRO CHOV A VÝCVIK KONÍ (krajina hřebčína je prostředím pro chov a výcvik)

4 nepřerušená od doby založení

c

ÚČELOVOST KRAJINY VE VZTAHU K CHOVU KOČÁROVÝCH KONÍ

3 krajina je účelová pro výcvik koní v jiných, než kočárových službách (sedlové ježdění)

d

KRAJINA ZÁMĚRNĚ KONCIPOVANÁ PRO CHOV (KOČÁROVÝCH) KONÍ S UMĚLECKÝM ZÁMĚREM NESE STOPY VRSTEV SVÉHO VÝVOJE ZE SLOHOVÉHO HLEDISKA

4 krajina je uchována v určité slohové podobě v úplnosti nebo alespoň v převážné míře, předchozí etapy nejsou patrné

e

KRAJINÁŘSKO-URBANISTICKÁ HARMONIE (harmonie mezi stavbami hřebčína a okolní krajinou záměrně koncipovanou pro chov koní a s dalšími stavbami v ní)

4 plná harmonie mezi stavbami hřebčína, sídelními strukturami a novodobými občanskými stavbami a okolní krajinou koncipovanou pro chov koní

f

KRAJINÁŘSKO-ARCHITEKTONICKÁ HODNOTA KRAJINY KONCIPOVANÉ PRO CHOV KONÍ JAKO VÝSLEDEK ZÁMĚRNÉHO TVŮRČÍHO PŘÍNOSU ČLOVĚKA (míra doprovodu tvůrčího přínosu lidí ke krajině)

3 střední tvůrčí vliv člověka = harmonická, komponovaná krajina středně významné architektonické hodnoty

g

DOPAD ROZLOHY KRAJINY KONCIPOVANÉ PRO CHOV KONÍ NA USPOŘÁDÁNÍ ŠIRŠÍHO ÚZEMNÍHO CELKU, JEHOŽ SOUČÁSTÍ KRAJINA JE

1 rozloha krajiny koncipované pro chov koní je nicotná z hlediska dopadů na vyšší územní celek

h

MÍRA SPOLUŽITÍ KONÍ, LIDÍ a KRAJINY (míra soužití stran vztahu, vzájemná závislost s krajinou)

4 plná synergie – spolužití složek koně-lidé-krajina je vyvážené a je ve prospěch trvale udržitelného zachování kulturní krajiny pro chov koní

i

HOSPODÁŘSKÝ VÝZNAM KRAJINY PRO FUNKCI HŘEBČÍNA

3 krajina jako hospodářské zázemí hřebčína je plně využívána (využití pastvin, lesů, orné půdy, ploch a tras v krajině pro výcvik), avšak hřebčín využívá ve vysoké míře zdrojů nepocházejících z jeho okolní krajiny

3.2.5.6 Krajina pro chov koní při Principal and Federal Stud Marbach

stát:	**Německo (Germany)**
anglický název hřebčína:	**Principal and Federal Stud Marbach**
národní název hřebčína:	**Haupt und Landgestüt Marbach**
www stránky:	http://www.gestuet-marbach.de/pb/,Lde/Startseite
založen:	1491

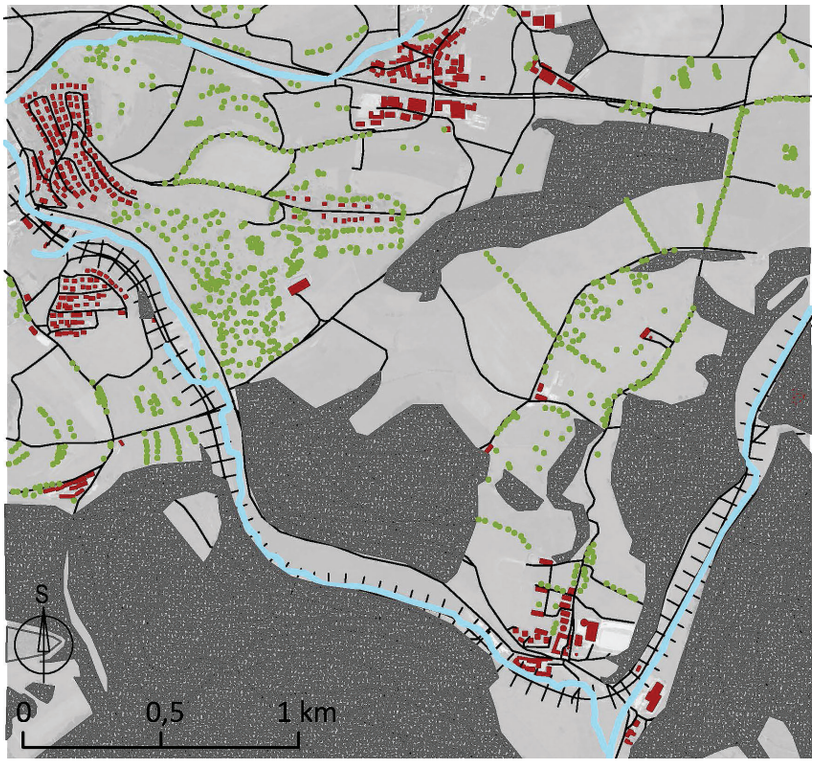

Základní srovnávací otázky

Krajina pro chov koní zachována (ano/ne):	ANO
Chov koní ve své komplexnosti existuje (ano/ne):	ANO
Převládající nebo určující typ chovaných koní:	jezdečtí, tažní a lehcí kočároví koně

Kompoziční schéma statku

Mapa krajinářsko-urbanistické struktury statku

Historie a současnost

Hřebčín v Marbachu je situován ve spolkové zemi Baden-Württemberg, v regionu rozsáhlé a rozmanité kopcovité krajiny. Jedná se o typickou krajinu smíšených lesů, luk a pastvin včetně sadů. Součástí této krajiny kultivované tradičním hospodařením je také místo, kde se nachází starobylý hřebčín v Marbachu. Chov koní je provozován od 15. století. V 19. a 20. století byl stabilizován chov Wuerttemberského plemene koní pro víceúčelové hospodářské, ale také rekreační využití. Dnes je chov rozšířen a stabilizován na německá plemena se zaměřením na sportovního jezdeckého a lehkého kočárového koně. Nejsou zde výjimkou ani jezdečtí koně angličtí či arabští. Hřebčín k chovu využívá cca 1000 ha pastvin a půdy pro krmení kolem 550 koní.

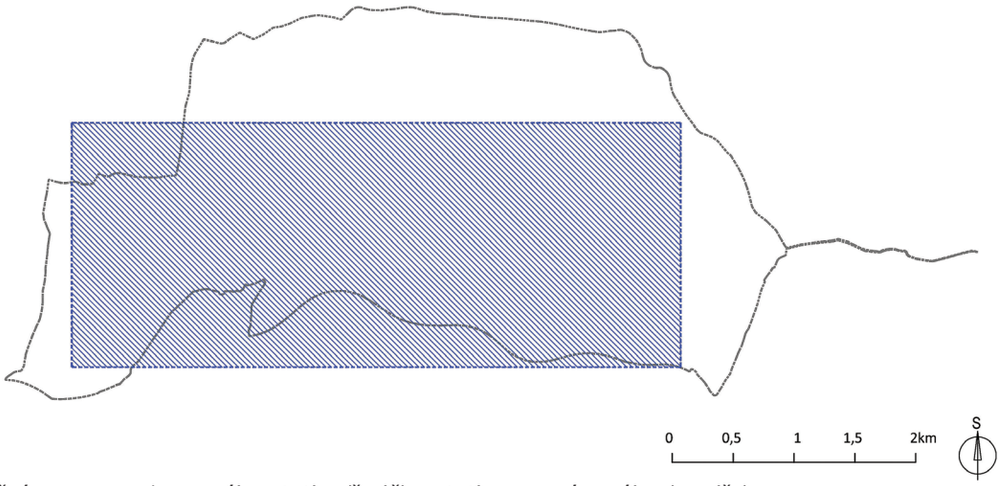
Hlavní objekty hřebčína jsou situovány do třech farem. V Marbachu, Offenhausenu a Ss. Johannu.

Krajina

Krajina pro chov koní je organickou krajinou kultivovanou tradičním způsobem hospodaření. Jedná se krajinu nekomponovanou, kopcovitou, v níž převažují louky a pastviny mezi bloky smíšených, převážně listnatých lesů. Stáda koní zde chovaných jsou nedílnou součástí krajiny, která je, podobně jako v rakouském Piberu, svou přirozeností velmi harmonická. Krajina při hřebčíně se nevymyká z širšího krajinného okolí, a to ani typem funkce ani svou strukturací, neboť je stejně jako její okolí, krajinou převážně pastevní. Architektura dvorů hřebčína je s krajinou v harmonii.

Dovětek

Typově je možné krajinu při hřebčíně v Marbachu zařadit mezi krajiny pro chov koní bez kompoziční a slohové stopy, podobně jako je tomu v příkladu krajin v Piberu, v Jerez či v Alter Real. Krajina v Marbachu je pro účely chovu koní krajinou obrazově i funkčně neutrální, protože chov koní je do tamní krajiny pouze vložen. Přestože chov koní v ní trvá po několik staletí, krajina pro něj nebyla tvůrčím způsobem upravována. Autentická kulturní krajina vzešlá z přirozenosti přírody není krajinou účelově koncipovanou pro chov koní, nota bene s krajinářsko-uměleckým záměrem.

Proporční mapa nominovaného statku (šedě) a statku srovnávaného (modře)

Fotodokumentace – viz Příloha č. 3.

Plnění kritérií srovnávací analýzy

a

orientační kritérium DOBA EXISTENCE STATKU (existence místa od data oficiálního založení)

4 350 až 450 let či více

b

HISTORICKÁ KONTINUITA FUNKCE KRAJINY JAKO KRAJINY PRO CHOV A VÝCVIK KONÍ (krajina hřebčína je prostředím pro chov a výcvik)

4 nepřerušena od doby založení

c

ÚČELOVOST KRAJINY VE VZTAHU K CHOVU KOČÁROVÝCH KONÍ

1 bez vztahu krajiny k účelu hřebčína

d

KRAJINA ZÁMĚRNĚ KONCIPOVANÁ PRO CHOV (KOČÁROVÝCH) KONÍ S UMĚLECKÝM ZÁMĚREM NESE STOPY VRSTEV SVÉHO VÝVOJE ZE SLOHOVÉHO HLEDISKA

1 v krajině nejsou patrné stopy jejího slohového vývoje

e

KRAJINÁŘSKO-URBANISTICKÁ HARMONIE (harmonie mezi stavbami hřebčína a okolní krajinou záměrně koncipovanou pro chov koní a s dalšími stavbami v ní)

4 plná harmonie mezi stavbami hřebčína, sídelními strukturami a občanskými stavbami a okolní krajinou koncipovanou pro chov koní

f

KRAJINÁŘSKO-ARCHITEKTONICKÁ HODNOTA KRAJINY KONCIPOVANÉ PRO CHOV KONÍ JAKO VÝSLEDEK ZÁMĚRNÉHO TVŮRČÍHO PŘÍNOSU ČLOVĚKA (míra tvůrčího přínosu lidí ke krajině)

1 krajinářsky bezvýznamný koncepčně tvůrčí vliv člověka = nevýznamná krajinářská kompozice krajiny určené pro chov koní

g

DOPAD ROZLOHY KRAJINY KONCIPOVANÉ PRO CHOV KONÍ NA USPOŘÁDÁNÍ ŠIRŠÍHO ÚZEMNÍHO CELKU, JEHOŽ SOUČÁSTÍ KRAJINA JE

1 rozloha krajiny koncipované pro chov koní je nicotná z hlediska dopadů na širší územní celek

h

MÍRA SPOLUŽITÍ KONÍ, LIDÍ a KRAJINY (míra soužití stran vztahu, vzájemná závislost s krajinou)

4 plná synergie – spolužití „koně-lidé-krajina" je vyvážené a je ve prospěch trvale udržitelného zachování kulturní krajiny pro chov koní

i

HOSPODÁŘSKÝ VÝZNAM KRAJINY PRO FUNKCI HŘEBČÍNA

3 krajina jako hospodářské zázemí hřebčína je plně využívána (využití pastvin, lesů, orné půdy, ploch a tras v krajině pro výcvik), avšak hřebčín využívá ve vysoké míře zdrojů nepocházejících z okolní krajiny

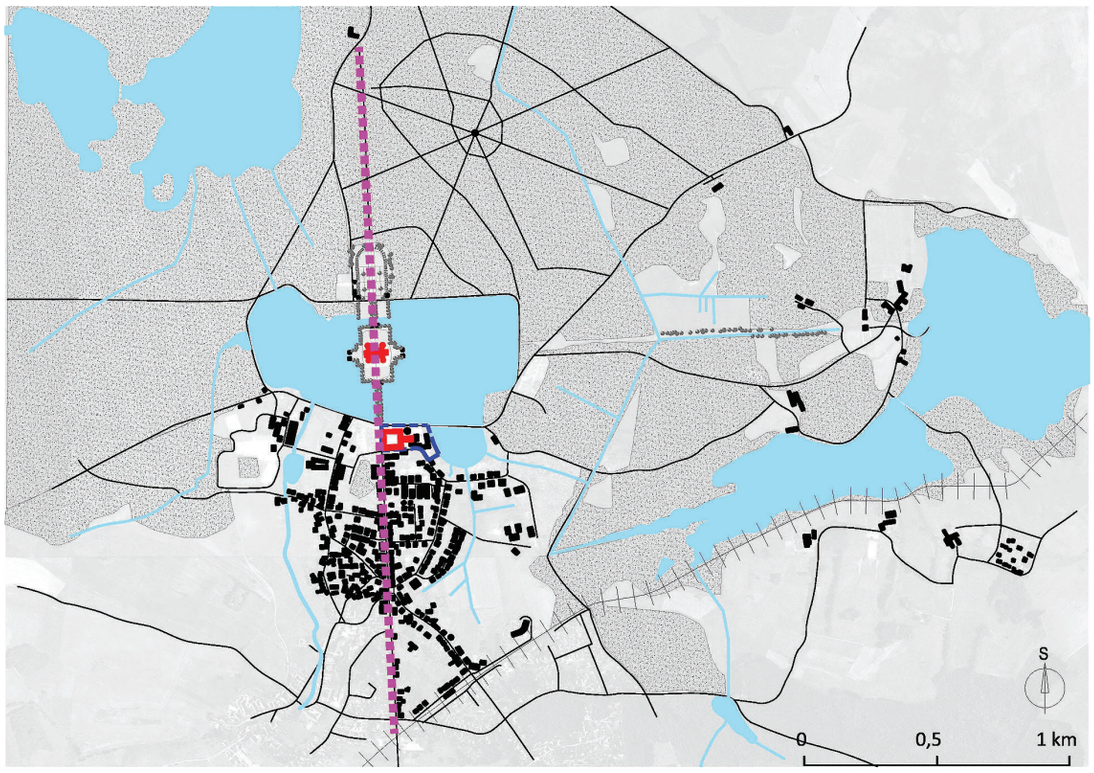
3.2.5.7 Krajina pro chov koní při Moritzburg State Stud

stát:	**Německo (Germany)**
anglický název hřebčína:	**Moritzburg State Stud**
národní název hřebčína:	**Landgestüt Moritzburg**
www stránky:	https://www.saechsische-gestuetsverwaltung.de/startseite/
založen:	r. 1733

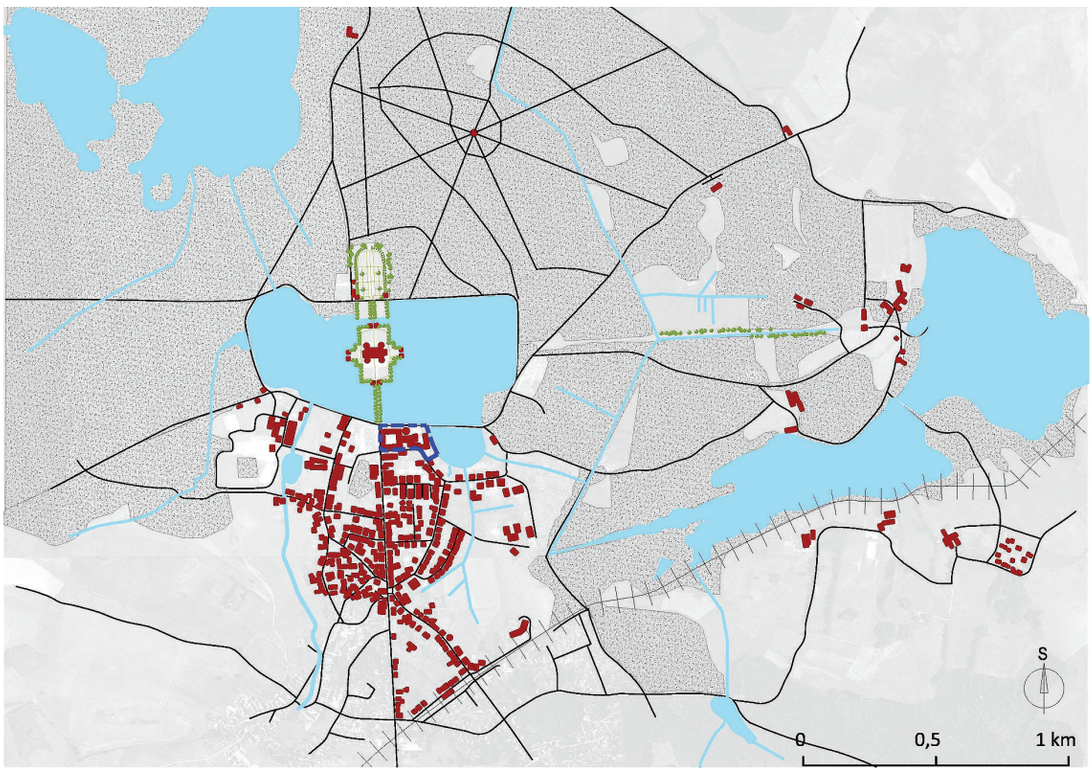

Základní srovnávací otázky

Krajina pro chov koní zachována (ano/ne):	NE
Chov koní ve své komplexnosti existuje (ano/ne):	NE
Převládající nebo určující typ chovaných koní:	jezdečtí a lehcí kočároví koně

Kompoziční schéma statku

Mapa krajinářsko-urbanistické struktury statku

Historie a současnost

Zemský hřebčín leží v předpolí loveckého zámku Moritzburg a byl založen v 18. století. Reprezentativní lovecký zámek krále a kurfiřta Augusta Silného, obklopený vodní plochou, byl v letech 1733–1735 architektem M. D. Pöppelmanem doplněn areálem stájí s vizuální vazbou na zámek. Stáje byly později rozšířeny o funkci hřebčince. Po začlenění Saska do pruského státu byl hřebčinec v roce 1815 stanoven jako zemský a stavebně rozšířen.

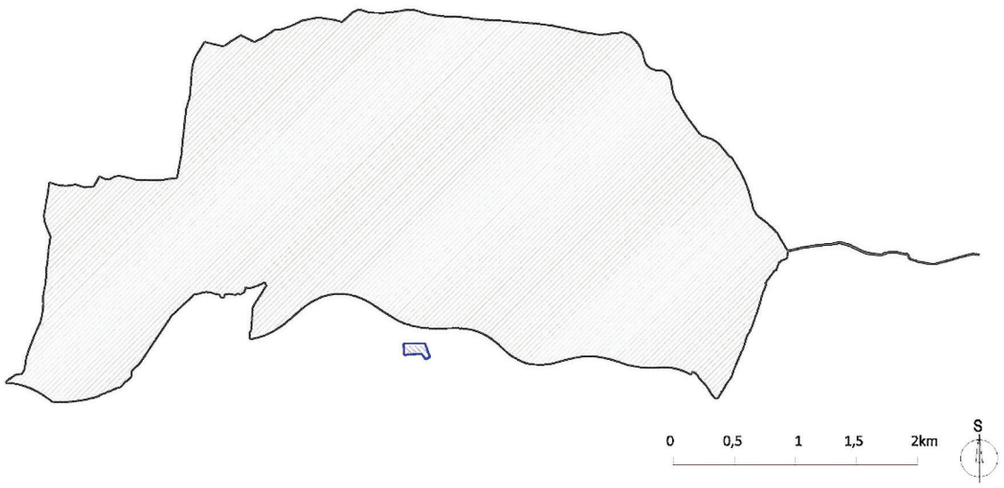
Jde o noblesní stájový dvůr – komplex s hlavními stavbami okolo přibližně čtvercového nádvoří. Stavby stájového dvora jsou dvoupodlažní. Jihovýchodním směrem je areál rozšířen o mladší budovu velké jízdárny a další doprovodné objekty. V nedaleké vzdálenosti pěšky je od tohoto kompaktního celku stájí a cvičišť hřebčína další velký areál budov s novou jízdárnou, dalšími stájemi, předváděcím dvorem s lehkou tribunou pro návštěvníky a vazbami na volnou krajinu. Vzájemně nejsou tyto dva celky prostorově ani pohledově propojeny, nejde o žádnou krajinářskou kompozici. V bezprostředním okolí historického hřebčínského dvora leží velkokapacitní parkoviště a rostlá bytová zástavba, která noblesní architekturu budov hřebčína svou orientací nerespektuje.

Krajina

Krajina v Moritzburgu je komponována, nikoliv však jako krajina pro chov koní. Krajina je zde dílem zahradního a parkového umění, jako krajina reprezentační a honební včetně romantických staveb v krajině, letohrádků, bažantnice a podobně. Koně však nejsou součástí živé scény a mohou do krajiny velice omezeně. S koňmi se krajina nikterak neváže. Prostředí krajiny, komponované, volné i lesní, sloužilo také v minulosti k reprezentačním projížďkám a k honebním účelům. Koně na pastvinách nejsou.

Dovětek

Autentická struktura krajiny pro chov koní neexistuje.

Proporční mapa nominovaného statku (šedě) a statku srovnávaného (modře)

Fotodokumentace – viz Příloha č. 3.

Plnění kritérií srovnávací analýzy

a

orientační kritérium DOBA EXISTENCE STATKU (existence místa od data oficiálního založení)

2 151 až 250 let

b

HISTORICKÁ KONTINUITA FUNKCE KRAJINY JAKO KRAJINY PRO CHOV A VÝCVIK KONÍ (krajina hřebčína je prostředím pro chov a výcvik)

4 nepřerušená od doby založení

c

ÚČELOVOST KRAJINY VE VZTAHU K CHOVU KOČÁROVÝCH KONÍ

1 bez vztahu krajiny k účelu hřebčína

d

KRAJINA ZÁMĚRNĚ KONCIPOVANÁ PRO CHOV (KOČÁROVÝCH) KONÍ S UMĚLECKÝM ZÁMĚREM NESE STOPY VRSTEV SVÉHO VÝVOJE ZE SLOHOVÉHO HLEDISKA

4 krajina nese zcela zřetelné stopy svého slohového vývoje v různých etapách a je tak příkladem vývoje krajinářství po delší dobu.

e

KRAJINÁŘSKO-URBANISTICKÁ HARMONIE (harmonie mezi stavbami hřebčína a okolní krajinou záměrně koncipovanou pro chov koní a s dalšími stavbami v ní)

3 vysoká míra harmonie mezi stavbami hřebčína, sídelními strukturami a stavbami a okolní krajinou záměrně koncipovanou pro chov koní, avšak s nevýznamným nebo napravitelným architektonicko-urbanistickým balastem

f

KRAJINÁŘSKO-ARCHITEKTONICKÁ HODNOTA KRAJINY KONCIPOVANÉ PRO CHOV KONÍ JAKO VÝSLEDEK ZÁMĚRNÉHO TVŮRČÍHO PŘÍNOSU ČLOVĚKA (míra doprovodu tvůrčího přínosu lidí ke krajině)

1 krajinářsky bezvýznamný koncepčně tvůrčí vliv člověka = nevýznamná krajinářská kompozice krajiny určené pro chov koní

g

DOPAD ROZLOHY KRAJINY KONCIPOVANÉ PRO CHOV KONÍ NA USPOŘÁDÁNÍ ŠIRŠÍHO ÚZEMNÍHO CELKU, JEHOŽ SOUČÁSTÍ KRAJINA JE

1 rozloha krajiny koncipované pro chov koní je nicotná z hlediska dopadů na širší územní celek

h

MÍRA SPOLUŽITÍ KONÍ, LIDÍ a KRAJINY (míra soužití stran vztahu, vzájemná závislost s krajinou)

2 vztah je narušený – jedna strana vztahu zcela chybí, chybí koně nebo krajina

i

HOSPODÁŘSKÝ VÝZNAM KRAJINY PRO FUNKCI HŘEBČÍNA

1 bez významu

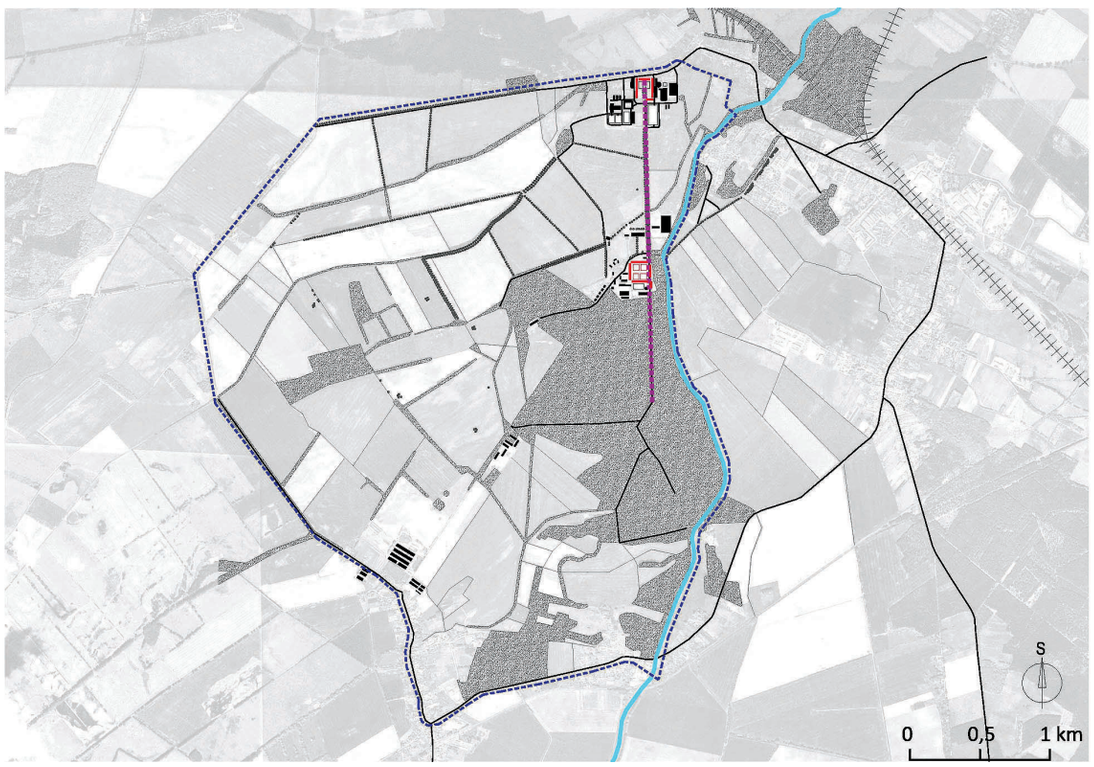
3.2.5.8 Krajina pro chov koní při Principal and State Stud Neustadt (Dosse)

stát:	**Německo (Germany)**
anglický název hřebčína:	**Principal and State Stud Neustadt (Dosse)**
národní název hřebčína:	**Neustädter Gestüte**
www stránky:	http://www.neustaedter-gestuete.de/
založeno:	r. 1788

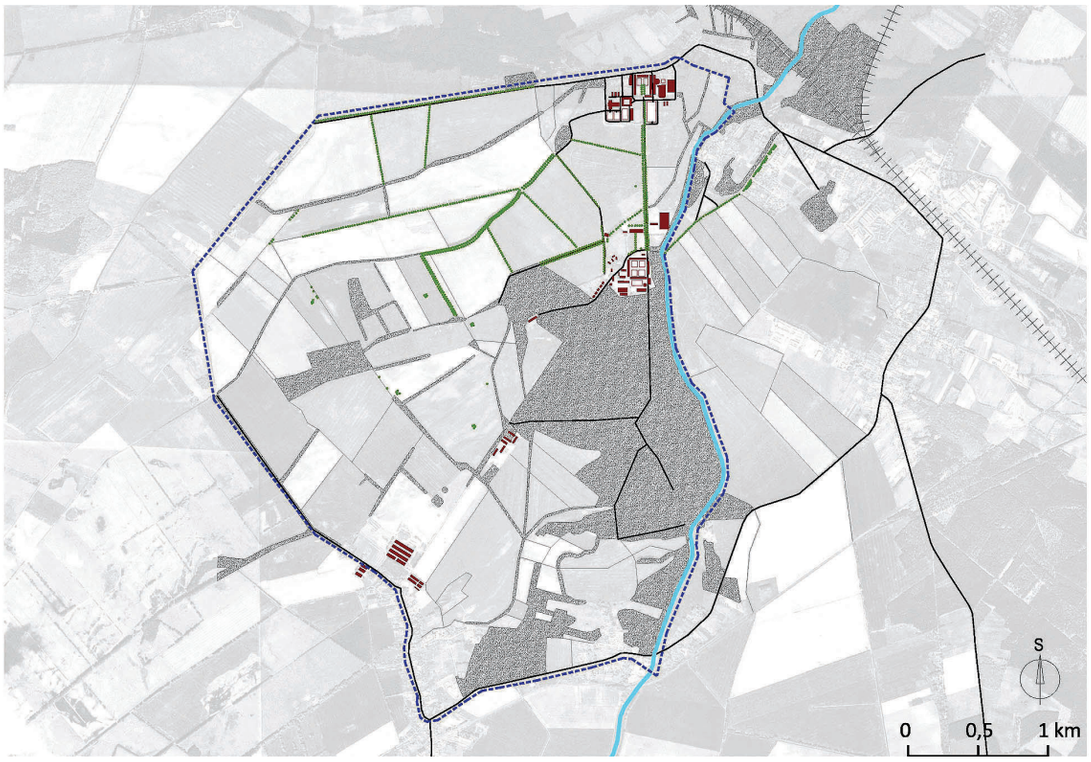

Základní srovnávací otázky

Krajina pro chov koní zachována (ano/ne):	ANO
Chov koní ve své komplexnosti existuje (ano/ne):	ANO
Převládající nebo určující typ chovaných koní:	jezdečtí a lehcí kočároví koně

Kompoziční schéma statku

Mapa krajinářsko-urbanistické struktury statku

Historie a současnost

Braniborský státní hřebčín byl založen pruským králem Friedrichem Vilhelmem II., opět v zájmu zvýšení produkce vojenských koní. Král Friedrich Wilhelm II. nařídil vévodovi Carl Lindenau v roce 1788 vybudovat chov koní s cílem zajistit koně pro pruskou armádu a navíc je prodávat do zahraničí. Pod vedením vévody Lindenau a architekta Ephraima Wolfganga Glasewaldta byly postaveny dva pravoúhlé dvory v konvenčním architektonickém vzoru, mezi kterými byla rozvinuta hlavní kompoziční osa – čtyřřadá alej.

Na ploše 400 ha pastvin, luk a polí byl vystavěn chovatelský soubor staveb v krajině komponované pro chov koní. Hřebčín Neustadt patří mezi několik státních hřebčínů s posláním hlavního šlechtitelského statku s domovem pro chovné stádo klisen a plemenné hřebce německých typů jezdeckých sportovních koní.

Hlavní areál je spojen s venkovským sídlem a je pokládán za významnou architekturu svého druhu v Německu. Soubory ve svém hmotovém utváření ztělesňovaly i dobové principy typizace hospodářských dvorů. Na rozdíl od barokních architektonických principů, podle nichž byla hmotově zdůrazňována panská sídla oproti stájovým objektům, jsou všechny stavby ve výrazové a hmotové jednotě (podobně jako je tomu v Kladrubech nad Labem). Na rozdíl od barokního pojetí venkovských dvorů s oddělenými funkcemi jsou zde budovy propojeny, východně uzavírá vymezení nádvoří stavební forma *corps-de-logis* v duchu francouzských palácových staveb ze 17. a 18. století, s centrální dvoupodlažní a bočními jednopodlažními stavbami, všechny s mansardovými střechami. Při podélných (jižní a severní) stranách dvora se nacházejí stáje klisen jedno a půl patra vysoké. Dva dvoupodlažní úřednické obytné objekty přiléhají k západní straně dvora a mezi nimi je stáj hříbat. Nádvoří člení dvě vzájemně se křížící lipové aleje a výběhy koní. Dva pravoúhlé hospodářské dvory ztělesňují vůdčí téma pragmatické klasicistní architektury.

Druhý areál stojí přímo při průjezdní silnici obce Neustadt, v části Lindenau. Je to rovněž pravoúhlý celek, jehož vnitřní nádvoří člení výběhy. Hlavní dvoupodlažní budova při severní straně dvora je kompaktní stavba. Do centrální osy v konstrukci střechy je vložena edikula s hodinovým strojem se zvonkohrou. Jednopodlažní stáje při východní a západní straně nádvoří jsou architektonicky prostší, než je tomu u hlavního stavebního areálu. Pro srovnání v Kladrubech and Labem je rezidenční budova samostatná, stájový komplex je nicméně stejného pojetí, s centrální vyšší budovou stájí klisen a sýpkovým patrem a bočními jednopodlažními stájemi.

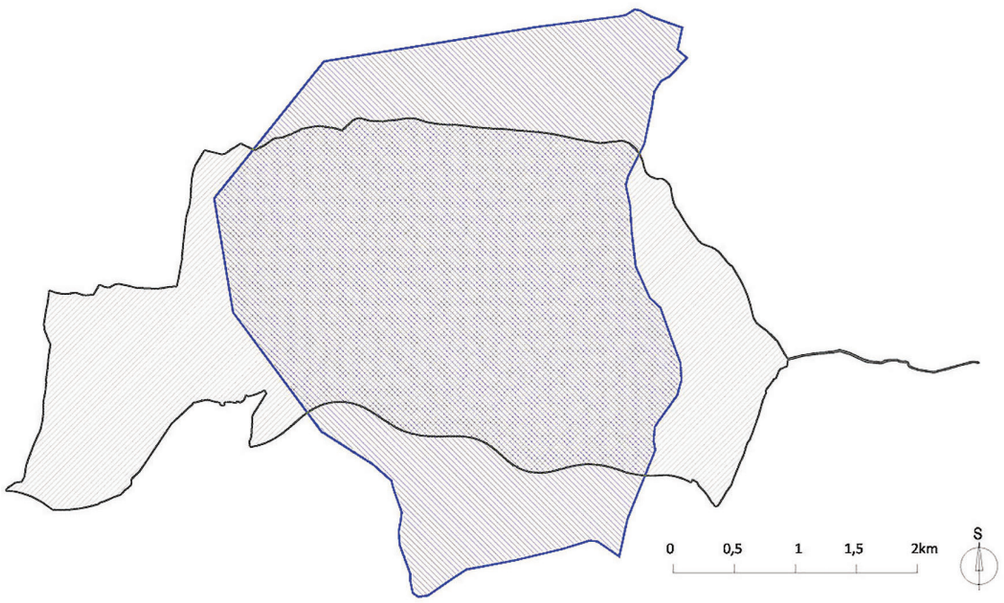
Krajina

Oba areály jsou spolu spojeny přímou, 1200 m dlouhou osou – čtyřřadou řadou alejí jírovců (Aesculus hippocastaneum). Je orientována přesně v severojižní linii. Kompoziční osa symetrie lemovaná dnes impozantním stromořadím, vstupuje až do nádvoří hlavního hřebčína. Na tuto osu se v krajině napojují větší dílce luk – pastvin různých proporcí. Druhý dvůr je na ose postaven jakoby bokem, což působí jako obohacující architektonický plán. Oba dvory se na sebe „dívají" a udržují mezi sebou živou atmosféru a denní rytmus hřebčína. Přítomnost koní na pastvinách je zde součástí života hřebčína. Na hlavní alej – osu kompozice, nasedají organické linie remízu s odvodňovací svodnicí, ale také kolmá alej – osa, vedoucí ke hřbitovu. Takřka v přesné polovině hlavní osy je postavena velice zdařilá stavba vysokého vodojemu. Proporční postavení těchto vyjmenovaných prvků je kompozičním tvůrčím záměrem, stejně jako je tomu také v nominované krajině. Proporční rytmus je zde 1200 m/800 m/600 m/400 m.

Zdejší krajina obsahuje všechny hospodářské složky nezbytné pro chov ušlechtilých koní. Součástí krajiny jsou nejenom prvky architektonizované, ale také přirozeně rostlé. Mezi ně patří porosty hřebčínského lesa, háje a remízy. Hlavní kostrou jsou však aleje v okolí centrálního hřebčína, pastviny, louky a orná půda. Krajinu protíná systém odvodňovacích a zavlažovacích kanálů, nikoliv však v tak rozsáhlé podobě, jako je tomu v Kladrubech nad Labem.

Dovětek

Krajina pro chov koní při hřebčíně v Neustad (Dosse) také, stejně jako krajina v Graditz, není tak rozsáhlá, jako je nominovaná krajina. Ve srovnání s nominovanou krajinou v Kladrubech nad Labem působí skromněji, ale stejně vážně a noblesně. Hřebčín je zaměřen nikoliv na kočárové koně, ale na sportovní plnokrevníky. Tréninkové plochy jsou tomu přizpůsobeny. Také zde je k vidění zcela ojedinělý a autentický koncept hřebčínské architektury s celostním pojetím včetně krajiny. Autentická struktura krajiny pro chov koní existuje, integrita celku je vysoká.

Proporční mapa nominovaného statku (šedě) a statku srovnávaného (modře)

Fotodokumentace – viz Příloha č. 3.

Plnění kritérií srovnávací analýzy

a

orientační kritérium DOBA EXISTENCE STATKU (existence místa od data oficiálního založení)

2 151 až 250 let

b

HISTORICKÁ KONTINUITA FUNKCE KRAJINY JAKO KRAJINY PRO CHOV A VÝCVIK KONÍ (krajina hřebčína je prostředím pro chov a výcvik)

4 nepřerušená od doby založení

c

ÚČELOVOST KRAJINY VE VZTAHU K CHOVU KOČÁROVÝCH KONÍ

3 krajina je účelová pro výcvik koní v jiných, než kočárových službách (sedlové ježdění)

d

KRAJINA ZÁMĚRNĚ KONCIPOVANÁ PRO CHOV (KOČÁROVÝCH) KONÍ S UMĚLECKÝM ZÁMĚREM NESE STOPY VRSTEV SVÉHO VÝVOJE ZE SLOHOVÉHO HLEDISKA

1 v krajině nejsou patrné stopy jejího slohového vývoje,

e

KRAJINÁŘSKO-URBANISTICKÁ HARMONIE (harmonie mezi stavbami hřebčína a okolní krajinou záměrně koncipovanou pro chov koní a s dalšími stavbami v ní)

4 plná harmonie mezi stavbami hřebčína, sídelními strukturami a novodobými občanskými stavbami a okolní krajinou koncipovanou pro chov koní

f

KRAJINÁŘSKO-ARCHITEKTONICKÁ HODNOTA KRAJINY KONCIPOVANÉ PRO CHOV KONÍ JAKO VÝSLEDEK ZÁMĚRNÉHO TVŮRČÍHO PŘÍNOSU ČLOVĚKA (míra doprovodu tvůrčího přínosu lidí ke krajině)

3 střední tvůrčí vliv člověka = harmonická, komponovaná krajina středně významné architektonické hodnoty

g

DOPAD ROZLOHY KRAJINY KONCIPOVANÉ PRO CHOV KONÍ NA USPOŘÁDÁNÍ ŠIRŠÍHO ÚZEMNÍHO CELKU, JEHOŽ SOUČÁSTÍ KRAJINA JE

2 rozloha krajiny koncipované pro chov koní má jen malý dopad na uspořádání širšího územního celku

h

MÍRA SPOLUŽITÍ KONÍ, LIDÍ a KRAJINY (míra soužití stran vztahu, vzájemná závislost s krajinou)

4 plná synergie – spolužití složek koně-lidé-krajina je vyvážené a je ve prospěch trvale udržitelného zachování kulturní krajiny pro chov koní

i

HOSPODÁŘSKÝ VÝZNAM KRAJINY PRO FUNKCI HŘEBČÍNA

4 hospodářské potřeby hřebčína jsou plně nebo ve velmi vysoké míře saturovány zdroji, které mu poskytuje jeho okolní krajina

3.2.5.9 Krajina pro chov koní při National Stud Bábolna

stát:	**Maďarsko (Hungary)**
anglický název hřebčína:	**National Stud Bábolna**
národní název hřebčína:	**Bábolna Nemzeti Ménesbirtok**
www stránky:	http://www.babolnamenes.hu/index.php/hu/
založen:	r. 1789

Základní srovnávací otázky

Krajina pro chov koní zachována (ano/ne):	NE
Chov koní ve své komplexnosti zachován (ano/ne):	ANO
Převládající nebo určující typ chovaných koní:	jezdečtí vojenští, lehcí kočároví koně

Kompoziční schéma statku

Mapa krajinářsko-urbanistické struktury statku

Historie a současnost

Národní hřebčín v Bábolně v severozápadním Maďarsku je světově významný chovatelský podnik. Hřebčín v Bábolně vznikl v době, kdy císař Josef II. musel po válečných konfliktech, které způsobily obrovské ztráty koní, naléhavě řešit tristní situaci chovu koní pro potřeby armády a kdy se většina koní musela dovážet ze zahraničí. Proto v 80. letech 18. století pověřil odborníka v chovu koní v Uhrách kapitána Josefa Csekonicse, aby vybral vhodné místo pro další hřebčín. Založení hřebčína v Bábolně se datuje k roku 1789 a postupně byl během padesáti let vybudován komplex stájí, jízdárny, školy, nemocnice, kasáren a dalších objektů. Jeho posláním byl chov rychlých a vytrvalých koní pro armádu a také civilní veřejnost. Samostatný chov koní začal roku 1807, kdy Bábolna byla povýšena císařským dekretem Františka I. na samostatný dvorní hřebčín.

Během bitvy u Györu v roce 1809 byl hřebčín Bábolna prakticky zničen (včetně plemenných knih). Systematický chov byl obnoven v roce 1816, kdy ředitelství vojenských hřebčínů založilo nový chov a vzniklo světově významné plemeno Shagya, kůň s geny anglických plnokrevníků a plnokrevníků arabských. Mezi dvěma světovými válkami patřil zdejší chov k nejlepším na světě, hřebčín se stal uznávaným a byl odpovídajícím způsobem rozvíjen. Na konci II. světové války byl chov zrušen a po válce postupně opět obnovován chov plemene Shagya.

Vlastní areál hřebčína je tvořen kompozicí dvou obdélných půdorysných útvarů, na sebe kolmých. Jedním je vlastní stavební soubor hřebčína. Druhým je zámecká zahrada. Jde o soubor budov převážně z 19. století, které vznikaly od klasicismu do doby pozdních historizujících slohů. Dnešní hřebčín tvoří centrální uzavřený stájový dvůr s upraveným parterem na nádvoří, s centrálně postavenou krytou jízdárnou z roku 1809 a zázemím pro vedení hřebčína. Na ose stojící bývalý zámeček rodu Szapáry je dnes sídlem vedení hřebčína. Druhým obdélným prostorem je reprezentační neoklasicistní, na kolmých osách cest založený park. K hřebčínu nasedá také zahrada s kostelem sv. Jana Nepomuckého. Na hlavní ose hřebčína je přes cestu vystavěný dům „starých oficírů“, kterému se říká kasino a který dnes slouží jako muzeum historie chovu koní v Bábolně a v Maďarsku a také restaurace s kavárnou.

V městečku Bábolna je dnes rozsáhlý komplex sportovního hipologického zázemí pro pořádání světových i národních přehlídek koní a sportovních soutěží. Částečně jde o zcela samostatně vystavěný hipologický sportovní areál, částečně je sportovní hipologická infrastruktura postavena na bývalých pastvinách hřebčína.

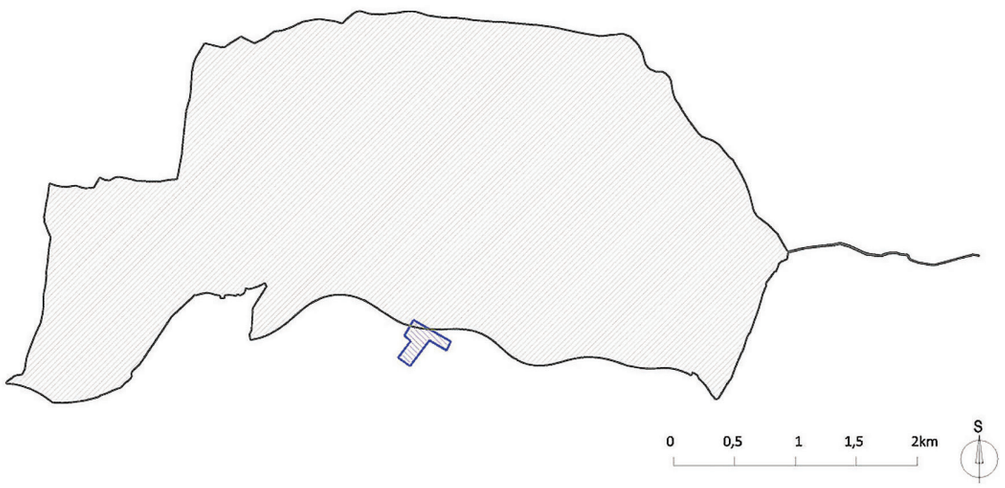
K hřebčínu dříve patřilo několik stájových objektů v krajině, ty dílem fyzicky zanikly nebo zanikl jejich vztah s centrálním hřebčínem.

Krajina

Zdejší krajina pro chov koní byla podstatnou součástí chovu koní. Hřebčín obklopovaly pastviny, louky, výběhy a také velkorysé aleje v krajině, kterými koně chodili na pastviny a do výcviku. To však v průběhu 2. poloviny 20. století zmizelo pod rozsáhlou soustavou elektrického vedení vysokého napětí (v Bábolně sídlí energetický podnik) a zejména pod tlakem dopravy, zvláště dopravy kamionové. Stavební bytový rozvoj a bytová infrastruktura neměla na rozvoj městečka a zničení vztahu hřebčína s krajinou tak zásadní vliv, jako transitní doprava skrze Bábolnu, která vytvořila kolem hřebčína prstenec frekventované silnice. Koně jen těžko překonávají tuto silnici při cestě do skromných výběhů v obci. Zemědělský zpracovatelský průmysl, energetika a nákladní doprava zničily vztah hřebčína k původní krajině pro chov koní. Stromořadí podél cest a silnic dnes neexistují, pastviny jsou zanedbané. K hřebčínu dnes patří také komponované parkové arboretum, které však pro chov koní nemá význam. Pravděpodobně jediným hipologickým zázemím v předmětné krajině je zmíněný stadion hipologického sportu a přehlídek a překážkové závodiště.

Dovětek

V Bábolně je cítit silný kontrast majestátu budov historického hřebčína, v současnosti bohužel úplně odtrženého od navazující krajiny, a úpadku celostní péče o krajinné prostředí. Integrita krajiny je zásadně porušena. Autentická struktura původní krajiny rovněž neexistuje.

Proporční mapa nominovaného statku (šedě) a statku srovnávaného (modře)

Fotodokumentace – viz Příloha č. 3.

Plnění kritérií srovnávací analýzy

a

orientační kritérium DOBA EXISTENCE STATKU (existence místa od data oficiálního založení)

2 151 až 250 let

b

HISTORICKÁ KONTINUITA FUNKCE KRAJINY JAKO KRAJINY PRO CHOV A VÝCVIK KONÍ (krajina hřebčína je prostředím pro chov a výcvik)

1 kontinuita přerušena, nebo krajina nikdy takto koncipována nebyla

c

ÚČELOVOST KRAJINY VE VZTAHU K CHOVU KOČÁROVÝCH KONÍ

2 vztah krajiny k účelu hřebčína je v náznaku či fragmentu (jedna účelová alej, fragmenty výcvikové infrastruktury v krajině apod.)

d

KRAJINA ZÁMĚRNĚ KONCIPOVANÁ PRO CHOV (KOČÁROVÝCH) KONÍ S UMĚLECKÝM ZÁMĚREM NESE STOPY VRSTEV SVÉHO VÝVOJE ZE SLOHOVÉHO HLEDISKA

1 v krajině nejsou patrné stopy jejího slohového vývoje

e

KRAJINÁŘSKO-URBANISTICKÁ HARMONIE (harmonie mezi stavbami hřebčína a okolní krajinou záměrně koncipovanou pro chov koní a s dalšími stavbami v ní)

1 zničená nebo již nečitelná krajinářsko-urbanistická harmonie mezi stavbami hřebčína a okolní krajinou záměrně koncipovanou pro chov koní a s dalšími stavbami v ní

f

KRAJINÁŘSKO-ARCHITEKTONICKÁ HODNOTA KRAJINY KONCIPOVANÉ PRO CHOV KONÍ JAKO VÝSLEDEK ZÁMĚRNÉHO TVŮRČÍHO PŘÍNOSU ČLOVĚKA (míra tvůrčího přínosu lidí ke krajině)

1 krajinářsky bezvýznamný koncepčně tvůrčí vliv člověka = nevýznamná krajinářská kompozice krajiny určené pro chov koní

g

DOPAD ROZLOHY KRAJINY KONCIPOVANÉ PRO CHOV KONÍ NA USPOŘÁDÁNÍ ŠIRŠÍHO ÚZEMNÍHO CELKU, JEHOŽ SOUČÁSTÍ KRAJINA JE

1 rozloha krajiny koncipované pro chov koní je nicotná z hlediska dopadů na vyšší územní celek

h

MÍRA SPOLUŽITÍ KONÍ, LIDÍ a KRAJINY (míra soužití stran vztahu, vzájemná závislost s krajinou)

2 vztah je narušený – jedna strana vztahu zcela chybí, chybí koně nebo krajina

i

HOSPODÁŘSKÝ VÝZNAM KRAJINY PRO FUNKCI HŘEBČÍNA

2 nízká míra hospodářské závislosti fungování hřebčína na okolní krajině

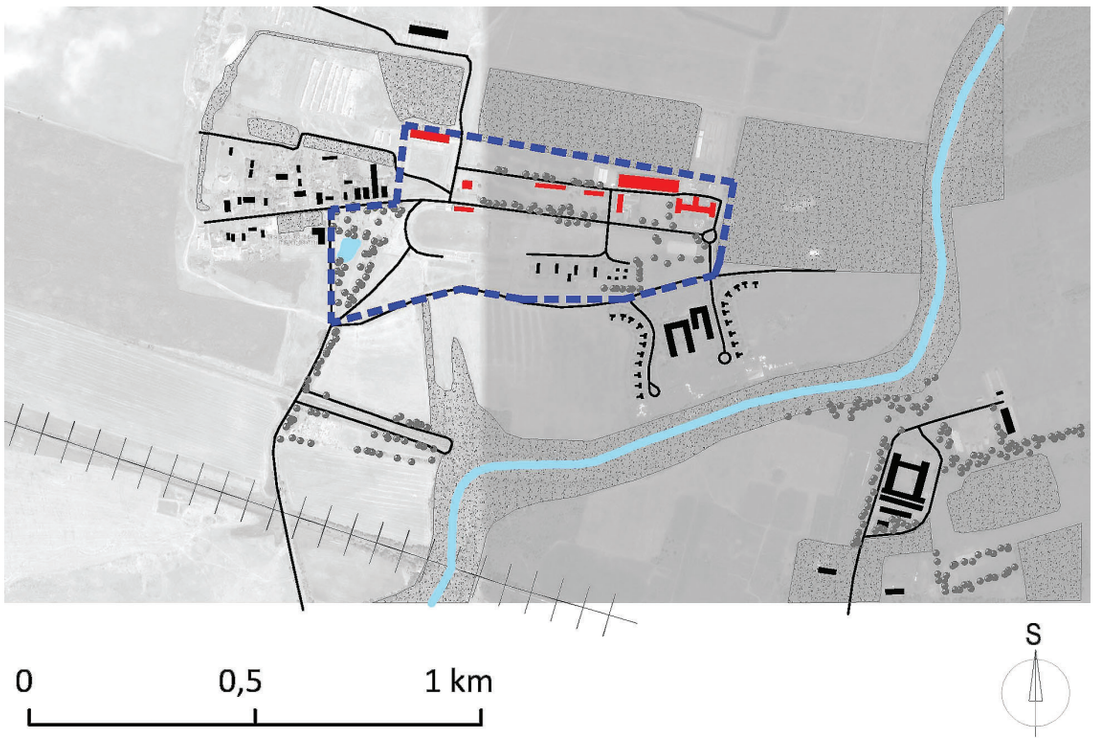
3.2.5.10 Krajina pro chov koní Hortobágy for Nature Conservation and Gene Preservation

stát:	**Maďarsko (Hungary)**
anglický název hřebčína:	**Hortobágyi non-profit Company for Nature Conservation and Gene Preservation**
národní název hřebčína:	**Mátai Ménes**
www stránky:	http://www.hnp.hu/hu http://www.hortobagy.eu/en/ http://mataimenes.hu/hu/
založen:	r. 1671 (r. 1887)

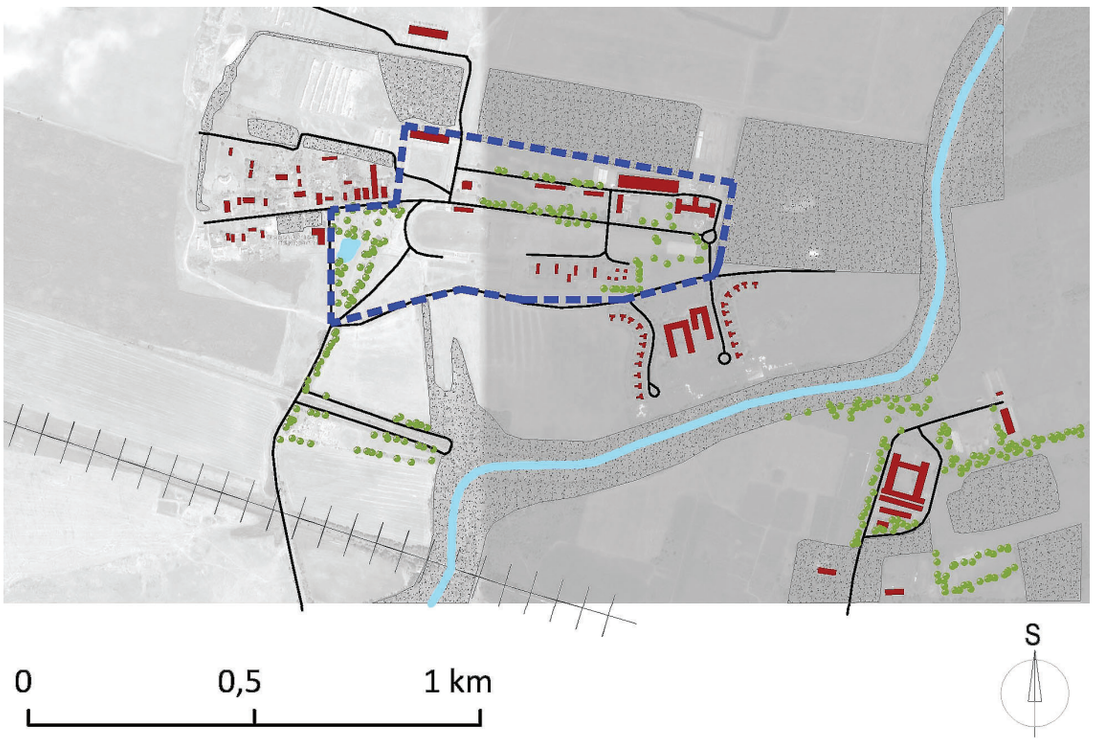

Základní srovnávací otázky

Krajina pro chov koní zachována (ano/ne):	ANO
Chov koní ve své komplexnosti zachován (ano/ne):	ANO
Převládající nebo určující typ chovaných koní:	jezdečtí koně pro vozy a zápřeže

Kompoziční schéma statku

Mapa krajinářsko-urbanistické struktury statku

Historie a současnost

Kulturní krajina Hortobágy ve východním Maďarsku je zapsána na Seznam světového dědictví[79]. Je vynikajícím příkladem krajiny, která zachovává nedotčené a viditelné důkazy o svém tradičním pasteveckém užívání více než dvě tisíciletí (odtud název Puszta, což znamená maďarsky pastvinu). Skládá se z rozsáhlých plání, využívaných pro chov odolných plemen zvířat přizpůsobených přírodním podmínkám alkalických pastvin, stepí, luk a mokřadů. Jde o krajinu s velmi zajímavou tradicí vztahu lidí k ní. Kromě velikého množství druhů specifických živočichů rostlin, které se tam vyskytují, se tam tradičně chovají hospodářská zvířata, včetně koní, srostlých právě s touto krajinou a místními zvyky lidí. Rozloha je téměř 75 000 ha.

Krajina je sama o sobě magická svým dlouhým, v iluzi nekonečným plochým horizontem. Ze země rostou mokřadní vrbové porosty, jemně se chvějí stepní trávy a byliny a také však lidská hospodářská stavení a pastevecké usedlosti. Zcela typické jsou zde také mohutné vahadlové studně, které jsou hlavním zdrojem vody pro zvířata. (Tyto „chytré studny" dokáží čerpat vodu nezávisle na lidské přítomnosti díky vahadlu a zavěšeným nádobám na nich.)

Národní park byl založen pro zachování autentických specifik, především pastevectví, jako prvku formujícího zdejší krajinu a fungujícího jako živá genová banka původních plemen hospodářských zvířat. Oblast je chráněna také pro neobvyklé množství rozmanitých druhů ptáků. V obci Hortobágy teče říčka stejného jména, přes kterou vede kamenný most, jehož nabílené oblouky jsou vidět již z dálky a jsou součástí typického obrazu kraje. Most sloužil především jako součást obchodní cesty s dobytkem, který odtud býval hnán až na německé, holandské a francouzské trhy.

Místo, kde leží vlastní hřebčín, se jmenuje Máta, osada v severní části obce Hortobágy. Hřebčín je vystavěn jako soubor dlouhých jednopodlažních stájových objektů, ke kterým přiléhají individuální výběhy hřebců před hlavním objektem hřebčína a výběhy stád klisen, případně stád klisen s hříbaty, umístěnými za zadními fasádami stájové fronty. Hřebčín se jeví v krajině jako „solitérní" soubor staveb a krajina jej obklopuje. Drobné pravidelné úpravy před stájemi nikterak nesouvisí s uspořádáním krajiny pro chov koní a v místě působí spíše cize.

Zdejší architektonická díla jsou, až na výjimky, díly lidového stavitelství.

[79] http://whc.unesco.org/en/list/474.

Krajina

Krajina není upravena pro chov kočárových či jezdeckých koní.

Dovětek

Kulturní vztah lidí ke krajině je v Hortobágy postaven na zcela jiné rovině než tvůrčí. Krajina není nikterak záměrně komponována. Koně jsou zde přirozenou součástí denního života lidí v krajině, přesto nelze říci, že se jedná o krajinu záměrně koncipovanou pro chov koní, ale „jen" pro něj užívanou. Celostní význam kulturního vztahu lidí a krajiny spočívá v samotné existenci krajiny jako prostředí pro soužití lidí s jinými hospodářskými zvířaty. Jedná se o vztah, který nelze popsat jinak, než jako nejvyšší míru vztahu zvířat, krajiny a lidí. Všechny strany vztahu jsou na sobě závislé.

Proporční mapa nominovaného statku (šedě) a statku srovnávaného (modře)

Fotodokumentace – viz Příloha č. 3.

Plnění kritérií srovnávací analýzy

a

orientační kritérium DOBA EXISTENCE STATKU (existence místa od data oficiálního založení)

4 350 až 450 let

b

HISTORICKÁ KONTINUITA FUNKCE KRAJINY JAKO KRAJINY PRO CHOV A VÝCVIK KONÍ (krajina hřebčína je prostředím pro chov a výcvik)

1 kontinuita přerušena, nebo krajina takto vědomě koncipována nebyla

c

ÚČELOVOST KRAJINY VE VZTAHU K CHOVU KOČÁROVÝCH KONÍ

2 závislost krajiny na účelu hřebčína je v náznaku či fragmentu (jedna účelová alej, fragmenty výcvikové infrastruktury v krajině apod.)

d

KRAJINA ZÁMĚRNĚ KONCIPOVANÁ PRO CHOV (KOČÁROVÝCH) KONÍ S UMĚLECKÝM ZÁMĚREM NESE STOPY VRSTEV SVÉHO VÝVOJE ZE SLOHOVÉHO HLEDISKA

1 v krajině nejsou patrné stopy jejího slohového vývoje,

e

KRAJINÁŘSKO-URBANISTICKÁ HARMONIE (harmonie mezi stavbami hřebčína a okolní krajinou záměrně koncipovanou pro chov koní a s dalšími stavbami v ní)

4 plná harmonie mezi stavbami hřebčína, sídelními strukturami a občanskými stavbami a okolní krajinou, koncipovanou pro chov koní.

f

KRAJINÁŘSKO-ARCHITEKTONICKÁ HODNOTA KRAJINY KONCIPOVANÉ PRO CHOV KONÍ JAKO VÝSLEDEK ZÁMĚRNÉHO TVŮRČÍHO PŘÍNOSU ČLOVĚKA (míra doprovodu tvůrčího přínosu lidí ke krajině)

1 krajinářsky bezvýznamný koncepčně tvůrčí vliv člověka = nevýznamná krajinářská kompozice krajiny určené pro chov koní

g

DOPAD ROZLOHY KRAJINY KONCIPOVANÉ PRO CHOV KONÍ NA USPOŘÁDÁNÍ ŠIRŠÍHO ÚZEMNÍHO CELKU, JEHOŽ SOUČASTÍ KRAJINA JE

4 krajina je takové rozlohy, že určila podstatným způsobem strukturu širšího územního celku

h

MÍRA SPOLUŽITÍ KONÍ, LIDÍ a KRAJINY (míra soužití stran vztahu, vzájemná závislost s krajinou)

4 plná synergie – spolužití složek koně-lidé-krajina je vyvážené a je ve prospěch trvale udržitelného zachování kulturní krajiny pro chov koní

i

HOSPODÁŘSKÝ VÝZNAM KRAJINY PRO FUNKCI HŘEBČÍNA

4 hospodářské potřeby hřebčína jsou plně nebo ve velmi vysoké míře saturovány zdroji, které mu poskytuje jeho okolní krajina

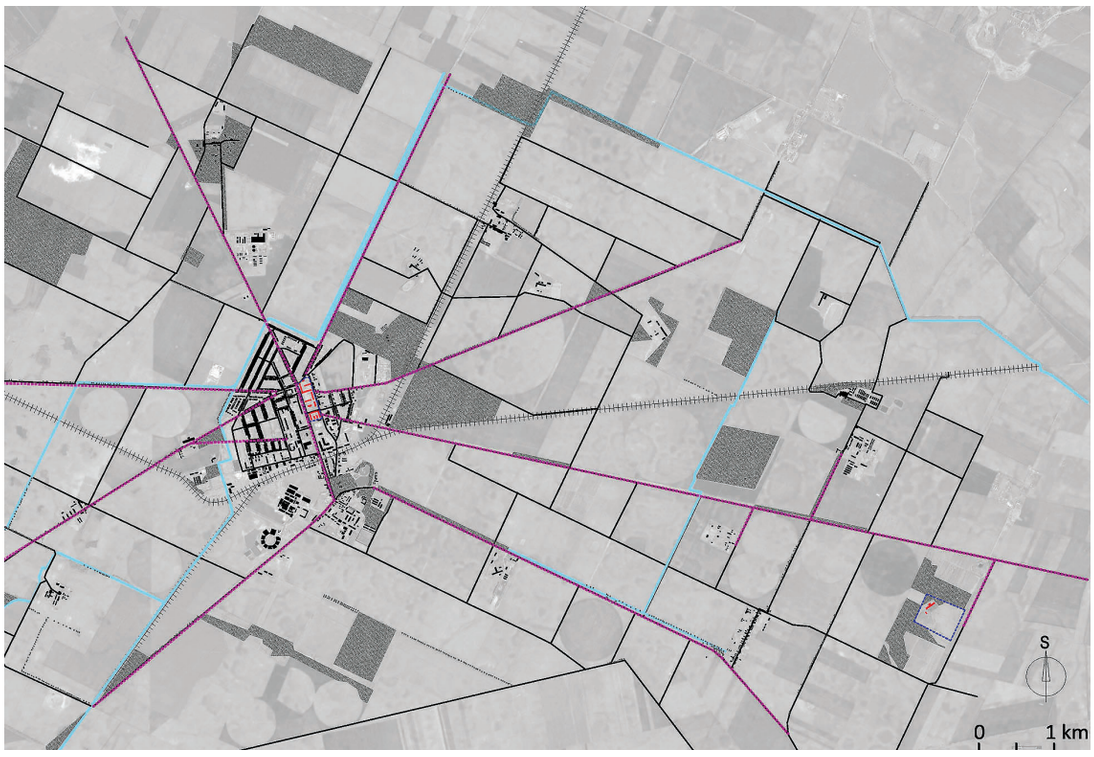
3.2.5.11 Krajina pro chov koní při National Stud of Mezöhegyes

stát:	**Maďarsko (Hungary)**
anglický název hřebčína:	**National Stud of Mezöhegyes**
národní název hřebčína:	**Nemzeti Ménesbirtok és Tangazdaság Zrt.**
www stránky:	http://www.mezohegyes.hu/,http://menesbirtok.hu/index.html
založen:	r. 1784

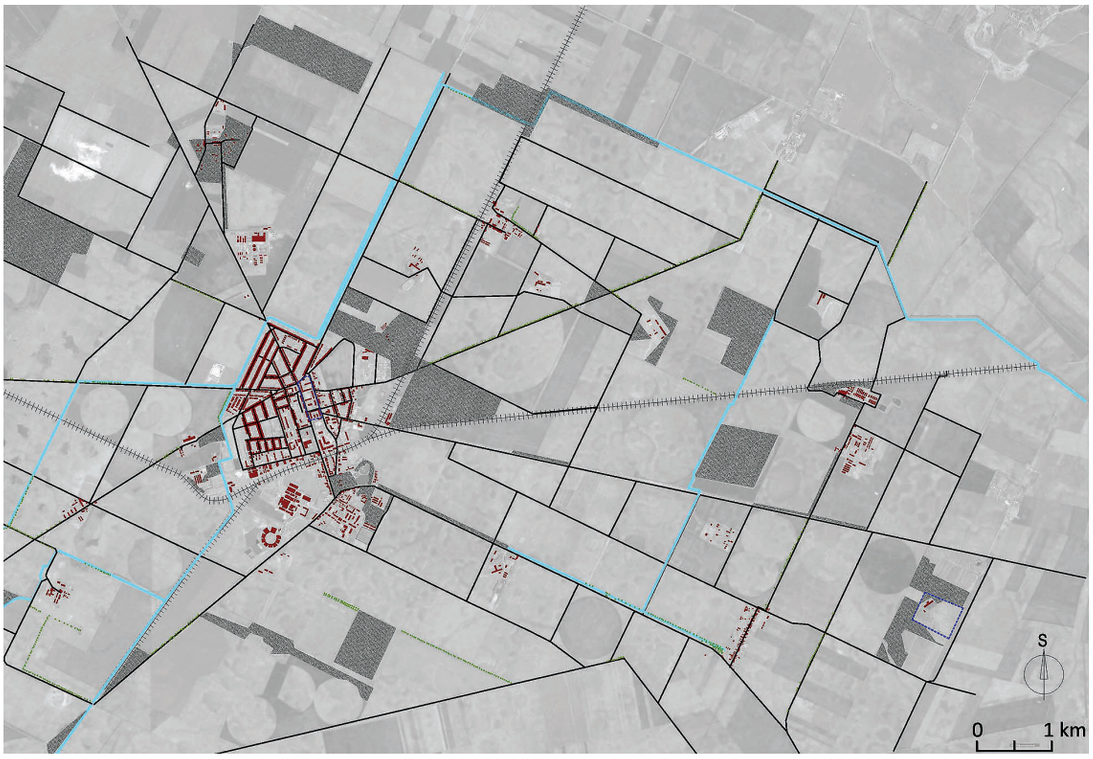

Základní srovnávací otázky

Krajina pro chov koní zachována (ano/ne):	NE
Chov koní ve své komplexnosti zachován (ano/ne):	ANO
Převládající nebo určující typ chovaných koní:	koně pro vojenská a hospodářská spřežení

Kompoziční schéma statku

Mapa krajinářsko-urbanistické struktury statku

Fotodokumentace – viz Příloha č. 3.

Historie a současnost

Státní hřebčín v Mezöhegyes je státním chovatelským podnikem. Chovají se zde původně vojenská plemena koní pro hospodářské, obchodní a vojenské zápřeže Nonius a Gidran.

Nachází se v jihovýchodní části Maďarska při hranicích s Rumunskem. Hřebčín vznikl v době, kdy císař Josef II. musel v 80. letech 18. století naléhavě řešit tristní situaci armádního chovu koní a kdy se většina koní musela nakupovat v zahraničí. Souhlasil s návrhem odborníka v chovu koní v Uhrách kapitána Josefa Csekonicse a rozšířil státní chov koní pro dopravní účely, přepravu zboží a pro armádu. Dne 20. prosince 1784 podepsal zakládací listinu ke zřízení Císařského a královského institutu pro chov koní, který se rozkládal na 16 997 ha. Ve své době a ještě do II. světové války se jednalo pravděpodobně o plošně nejrozsáhlejší krajinu pro chov koní pro vojenské účely v rámci Rakousko-uherské monarchie. V raných fázích se plán rozvoje zakládal na projektech architekta Joszefa Junga z Budapešti. Po roce 1805 pak převzal plánování rozvoje hřebčína János Hild. Koncepcí rozsáhlé hospodářské krajiny, kde ekonomickým základem bylo pěstování cukrové řepy a chov a výcvik vojenských koní, byl rozvoj krajiny s jedním centrálním dvorem v jádru obce Mezöhegyes a množstvím dalších hospodářských a chovatelských dvorů rozprostřených na přímých osách cest v rovinaté krajině kolem centra. Množství dvorů kontinuálně rostlo až do I. světové války v roce 1914, kdy dosáhlo počtu 90 dvorů. Rozrůstal se zde zároveň cukrovarnický průmysl. Byla postavena železnice a Mezöhegyes se stal důležitou součástí evropské železniční sítě. Hospodářská koncepce regionu se silným chovem koní se stala vzorem komplexního hospodaření v zemědělské krajině. Pastviny se střídaly s ornou půdou pro pěstování zemědělských plodin, jednotlivé dvory spojovaly přímé cesty lemované stromořadími, některé dvory spojovala místní síť železničních tratí, vybudovaná pro svoz cukrové řepy do místního cukrovaru. Cukrovarnický průmysl a chov koní pro vojenské účely byly základem prudkého rozvoje městečka, kde bylo kromě objektů hřebčína a cukrovaru postaveno množství vil a domů včetně domů s byty pro stájníky, centrální hotel s restaurací pro císařské inspekční a vojenské návštěvy, základní škola a školka, artéské studny pro zásobování vodou s vodárenskou věží, sýpky, řemeslné dílny, kostel, hřbitov na okraji městečka v krajině a jiné objekty. Toto období utvářelo nejenom krajinu, ale také městečko. Hřebčín, který byl samotným centrem rozvíjejícího se městečka, byl vystavěn jako reprezentační sídlo chovu

koní s klasicistním zahradním parterem v osové kompozici s hřebčínem. Ten byl později zastavěn rozvíjející se zástavbou rodinných domů.

Prudký rozvoj městečka během I. světové války dále vyvinul tlak na rozvoj obce i krajiny, kromě domů pro stálé zaměstnance a obyvatele zde byla kasárna, ubytovny pro zaměstnance včetně ubytoven pro vojenské vězně jako pracovní síly, rozvíjely se také přilehlé dvory jako zázemí hřebčína. Některé dvory se staly skutečnými hospodářskými dvory s několika hospodářskými objekty.

Zlomovým obdobím pro tuto krajinu pro chov koní bylo období po II. světové válce. Základní vojenské stádo bylo rozpuštěno, krajina i hospodářství postupně upadalo. Cukrovarnický průmysl byl transformován na socialistický velkopodnik, který ovlivňoval také další rozvoj městečka s hřebčínem – obec byla urbanizována v duchu socialistického realismu. Mezi budovy hřebčína a kolem nich pronikla novodobá bytová výstavba, která zcela znejasnila dřívější proporce, řád a měřítko. Městečko ztratilo přirozený kontakt s krajinou, byly zrušeny navazující pastviny, louky. Krajinářská kompozice, typická pro rovinatou krajinu s alejemi směřujícími k radiálně rozprostřeným dvorům, byla definitivně setřena. Z původních 90 dvorů patří dnes k centrálnímu dvoru pouze jeden, číslo 48 východně od obce. Ostatní dvory spíše chátrají, pouze některé patří soukromým hospodářům, kteří pěstují na zdejší půdě například byliny a koření. Někteří se snaží zachraňovat hospodářská stavení či jejich soubory v krajině. V současnosti je výskyt koní v předmětné krajině v disproporci k jejímu původnímu velkorysému založení.

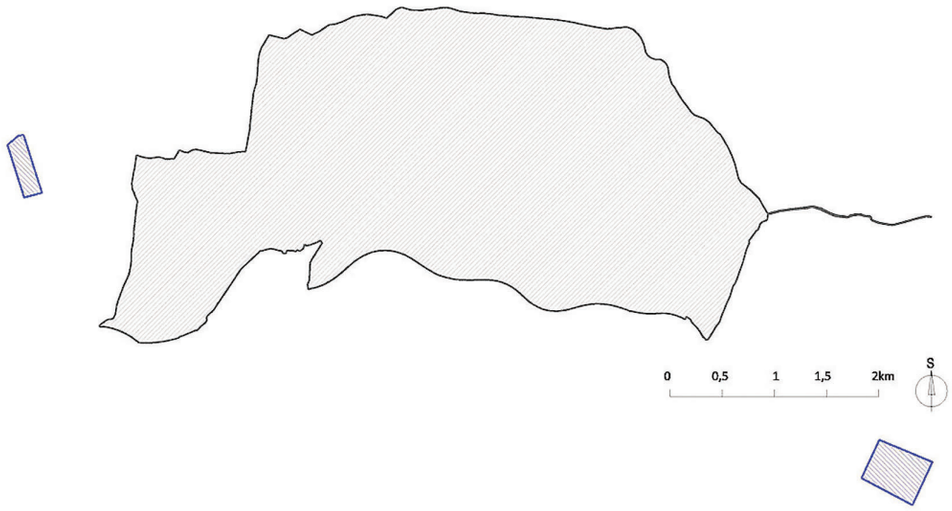
Po roce 1989 nastala snaha o obnovení původní slávy hřebčína, ovšem s privatizací přišla další vlna stagnace chovu i hospodaření. Dnes je hřebčín opět státním podnikem s cílem oživit ducha silného maďarského hřebčína.

Krajina

Krajina pro chov koní v Mezöhegyes měla ve své době (19. století do pol. 20. století) proporce skutečně monumentální chovatelské komponované krajiny. Dodnes je cítit silný krajinářský a urbanistický základ tehdejší krajiny pro chov koní pro vojenská a hospodářská spřežení. Znakem rovinaté krajiny bylo budování velikého množství stájových a hospodářských dvorů (manors) a hospodářských stavení. Byly stavěny radiálně od centra obce a hřebčína na „hvězdici" přímých os – alejí v celém obvodu Mezöhegyes. Kolmo na hlavní cesty byly stavěny takováto drobná hospodářská a chovatelská centra, dnešním jazykem připomínající satelity na orbitu. Dnes ještě čitelné stopy rychle mizí. Zůstal pouze centrální objekt hřebčína, avšak bez bezprostřední návaznosti na krajinu. Od silnic a dřívějších cest zmizela stromořadí. Krajina se v rovině jeví jako krajina bez porostů a struktury, působí nudně. Většina stromořadí, hájů a obecně krajinných dřevinných struktur se již rozpadla. Ta nejstarší, která je ještě připomínkou atmosféry dotyčné krajiny, rychle dožívá. Péče o stromy a parkové struktury je zřetelná pouze v jádru městečka a v samotném centrálním areálu hřebčína. Krajinářsky se tato snaha jevila při komparaci jako nevýznamná pro obnovu původní kompozice krajiny pro chov koní jako celku. Nepěstovaná vegetace stromů a keřů zůstává v nahodilých zbytcích původních lesíků v rovinaté krajině či tam, kam se zemědělská a jiná technika nedostane.

Dovětek

Kdysi slavná krajina pro chov koní a bohatý region přišel o svůj potenciál. Stále jsou v krajině čitelné zbytky struktur hospodářských dvorů pro chov koní a dalších hospodářských zvířat. Prudké majetkoprávní změny v 2. polovině 20. století a v počátku 21. století, společenské a hospodářské poměry po II. světové válce vážně narušily integritu zdejší krajiny. Lidé neobnovují klíčové prvky, které dříve krajinu cest, pastvin a stromořadí charakterizovaly. Krajina koní v Mezöhegyes již není.

Proporční mapa nominovaného statku (šedě) a statku srovnávaného (modře)

Fotodokumentace – viz Příloha č. 3.

Plnění kritérií srovnávací analýzy

a

orientační kritérium DOBA EXISTENCE STATKU (existence místa od data oficiálního založení)

2 151 až 250 let

b

HISTORICKÁ KONTINUITA FUNKCE KRAJINY JAKO KRAJINY PRO CHOV A VÝCVIK KONÍ (krajina hřebčína je prostředím pro chov a výcvik)

1 kontinuita přerušena, nebo krajina nikdy takto koncipována nebyla

c

ÚČELOVOST KRAJINY VE VZTAHU K CHOVU KOČÁROVÝCH KONÍ

2 závislost krajiny na účelu hřebčína je v náznaku či fragmentu (jedna účelová alej, fragmenty výcvikové infrastruktury v krajině apod.)

d

KRAJINA ZÁMĚRNĚ KONCIPOVANÁ PRO CHOV (KOČÁROVÝCH) KONÍ S UMĚLECKÝM ZÁMĚREM NESE STOPY VRSTEV SVÉHO VÝVOJE ZE SLOHOVÉHO HLEDISKA

2 v krajině jsou jen fragmentárně uchovány stopy jejího slohového vývoje

e

KRAJINÁŘSKO-URBANISTICKÁ HARMONIE (harmonie mezi stavbami hřebčína a okolní krajinou záměrně koncipovanou pro chov koní a s dalšími stavbami v ní)

2 poškozená harmonie mezi stavbami hřebčína, sídelními strukturami a stavbami a okolní krajinou záměrně koncipovanou pro chov koní významným nebo nenapravitelným architektonicko-urbanistickým balastem

f

KRAJINÁŘSKO-ARCHITEKTONICKÁ HODNOTA KRAJINY KONCIPOVANÉ PRO CHOV KONÍ JAKO VÝSLEDEK ZÁMĚRNÉHO TVŮRČÍHO PŘÍNOSU ČLOVĚKA (míra doprovodu tvůrčího přínosu lidí ke krajině)

2 slabý koncepčně tvůrčí vliv člověka = harmonická, komponovaná krajina méně významné architektonické hodnoty

g

DOPAD ROZLOHY KRAJINY KONCIPOVANÉ PRO CHOV KONÍ NA USPOŘÁDÁNÍ ŠIRŠÍHO ÚZEMNÍHO CELKU, JEHOŽ SOUČÁSTÍ KRAJINA JE

1 rozloha krajiny koncipované pro chov koní je nicotná z hlediska dopadů na širší územní celek

h

MÍRA SPOLUŽITÍ KONÍ, LIDÍ a KRAJINY (míra soužití stran vztahu, vzájemná závislost s krajinou)

1 vztah je nicotný – koně-lidé-krajina žijí vedle sebe a vyvíjejí se nezávisle na sobě a s potencionálním nebezpečím kolize v jejich rozvoji

i

HOSPODÁŘSKÝ VÝZNAM KRAJINY PRO FUNKCI HŘEBČÍNA

2 nízká míra hospodářské závislosti fungování hřebčína na okolní krajině

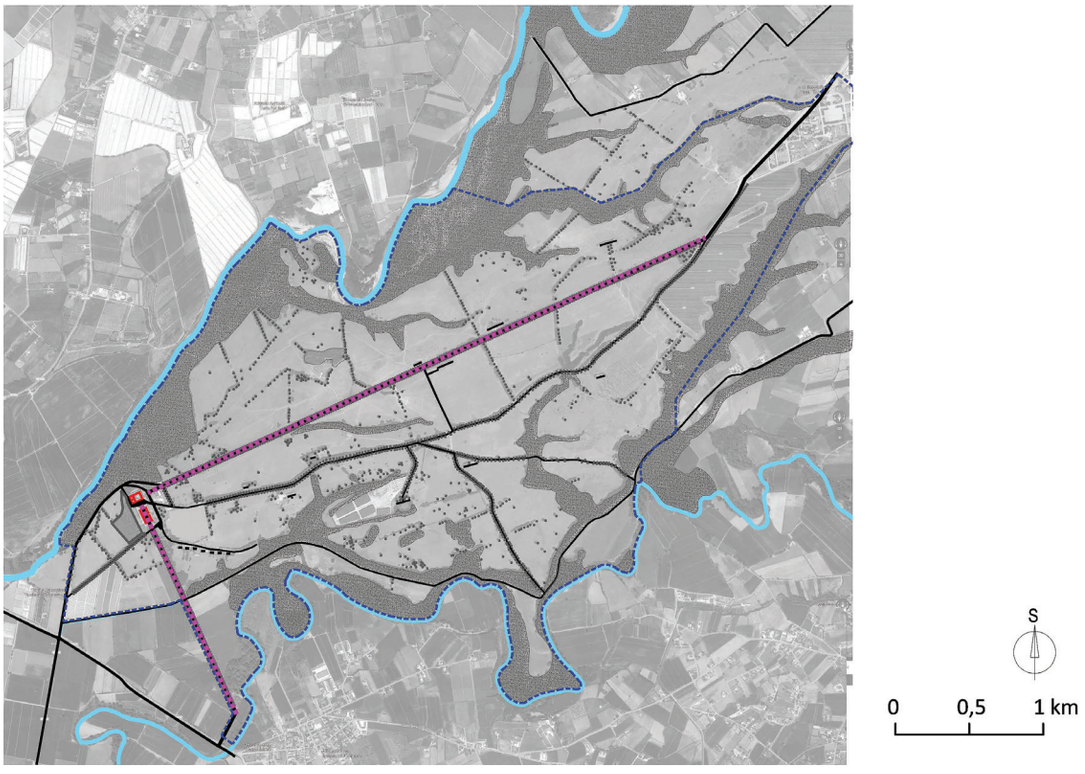
3.2.5.12 Krajina pro chov koní při Royal Stud Persano

stát:	**Itálie (Italy)**
anglický název hřebčína:	**Royal Stud Persano (v současnosti oficiální název hřebčína neexistuje)**
(historický) název hřebčína:	**Royal Stud Persano**
www stránky:	samostatná webová adresa neexistuje
založen a obnoven:	1742–1874 a 1900–1974

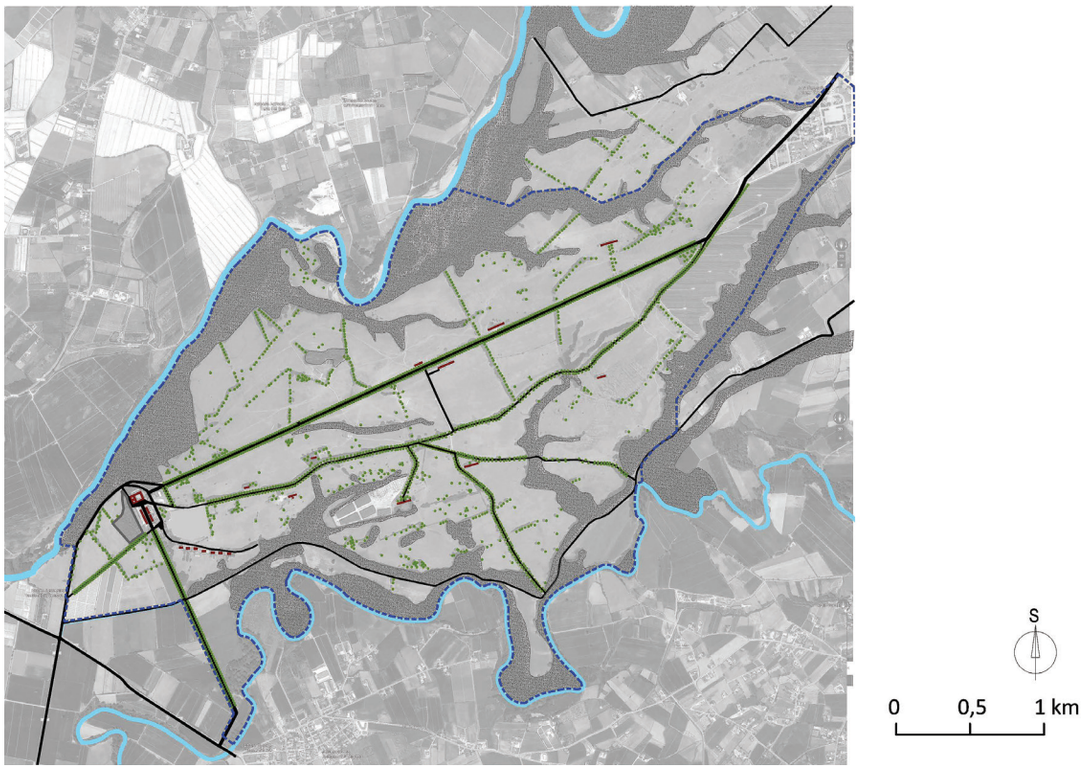

Základní srovnávací otázky

Krajina pro chov koní zachována (ano/ne):	NE
Chov koní ve své komplexnosti existuje (ano/ne):	NE
Převládající nebo určující typ chovaných koní:	v minulosti jezdecké

Kompoziční schéma statku

Mapa krajinářsko-urbanistické struktury statku

Historie a současnost

Hřebčín se nachází v regionu Kampánie jižně od přímořských měst Salerno a Neapole. Zde vzniklý chov významného italského teplokrevného koně v této krajině zanikl a chov zdejšího plemene byl přenesen jinam. Stále však patří mezi nejatraktivnější italská plemena.

Hřebčín v Persanu založil v první polovině 18. století Bourbon Karel III., král Neapolský a později španělský. Koně chovaní v Persanu, nazývaní v té době persanští koně, vznikli na neapolitánech, kteří se chovali v blízkosti Sorrenta a Neapole a na čisté španělské a berberské krvi. K vytvoření nevšedního, kvalitního jezdeckého koně posloužily i další španělské a arabské importy.

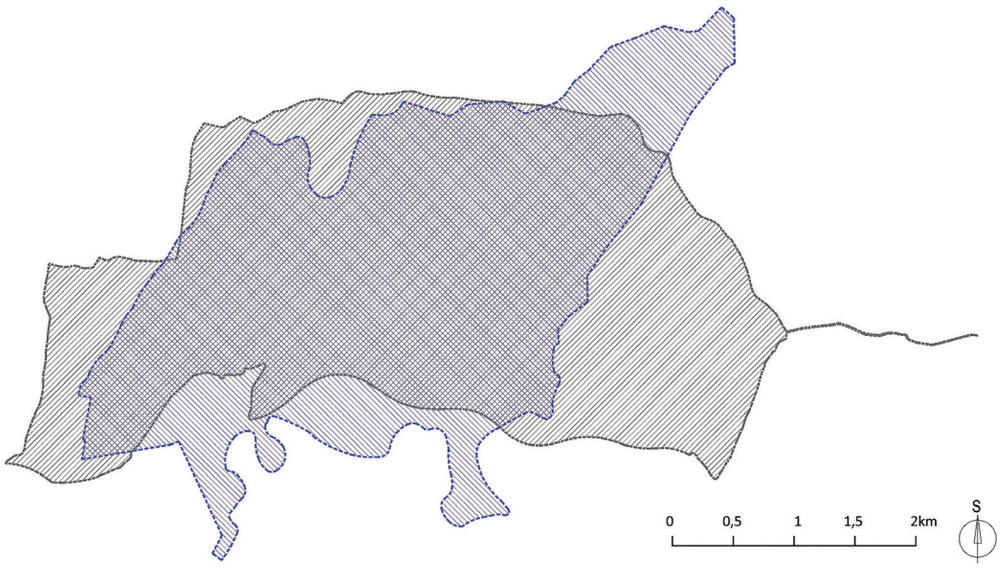
Hřebčín byl uzavřen po ustavení Italské republiky. V roce 1900 byl hřebčín obnoven, v roce 1974 byl však zrušen. Dnes je součástí vojenského prostoru a dříve hospodářské objekty jsou dnes patrně užívány pro vojenské účely. Krajina pro chov koní se zrušením chovu ztratila svůj význam.

Krajina

Krajina je dnes součástí přímořské hospodářské krajiny jižně od Neapole. Dříve komponovaná krajinná struktura na hřebeni a pahorku nad zaplavovanou nivou řek Sele a Calare dodnes vykazuje zbytky původní kompozice s hlavní osou, takřka 4 km dlouhou, která vedla přímo do centra v Persano (Casino Reale di Persano). Podrobnější popis nelze ověřit, území je z vojenských důvodů nepřístupné v běžném veřejném režimu. Koně zde již chováni nejsou, krajina koní neexistuje.

Dovětek

Vzhledem k ukončení chovu koní v osmdesátých letech 20. století a s ohledem na statut zóny a místo nelze považovat krajinu v Persano za jakkoliv významnou s výjimkou reliktů původní krajinářské kompozice.

Proporční mapa nominovaného statku (šedě) a statku srovnávaného (modře)

Fotodokumentace – viz Příloha č. 3.

Plnění kritérií srovnávací analýzy

a

orientační kritérium DOBA EXISTENCE STATKU (existence místa od data oficiálního založení)

1 do150 let

b

HISTORICKÁ KONTINUITA FUNKCE KRAJINY JAKO KRAJINY PRO CHOV A VÝCVIK KONÍ (krajina hřebčína je prostředím pro chov a výcvik)

1 kontinuita přerušena, nebo krajina nikdy takto koncipována nebyla

c

ÚČELOVOST KRAJINY VE VZTAHU K CHOVU KOČÁROVÝCH KONÍ

1 bez závislosti krajiny k účelu hřebčína

d

KRAJINA ZÁMĚRNĚ KONCIPOVANÁ PRO CHOV (KOČÁROVÝCH) KONÍ S UMĚLECKÝM ZÁMĚREM NESE STOPY VRSTEV SVÉHO VÝVOJE ZE SLOHOVÉHO HLEDISKA

2 v krajině jsou jen fragmentárně uchovány stopy jejího slohového vývoje

e

KRAJINÁŘSKO-URBANISTICKÁ HARMONIE (harmonie mezi stavbami hřebčína a okolní krajinou záměrně koncipovanou pro chov koní a s dalšími stavbami v ní)

2 poškozená harmonie mezi stavbami hřebčína, sídelními strukturami a stavbami a okolní krajinou záměrně koncipovanou pro chov koní významným nebo nenapravitelným architektonicko-urbanistickým balastem

f

KRAJINÁŘSKO-ARCHITEKTONICKÁ HODNOTA KRAJINY KONCIPOVANÉ PRO CHOV KONÍ JAKO VÝSLEDEK ZÁMĚRNÉHO TVŮRČÍHO PŘÍNOSU ČLOVĚKA (míra tvůrčího přínosu lidí ke krajině)

3 střední tvůrčí vliv člověka = harmonická, komponovaná krajina středně významné architektonické hodnoty

g

DOPAD ROZLOHY KRAJINY KONCIPOVANÉ PRO CHOV KONÍ NA USPOŘÁDÁNÍ ŠIRŠÍHO ÚZEMNÍHO CELKU, JEHOŽ SOUČÁSTÍ KRAJINA JE

1 rozloha krajiny koncipované pro chov koní je nicotná z hlediska dopadů na širší územní celek

h

MÍRA SPOLUŽITÍ KONÍ, LIDÍ a KRAJINY (míra soužití stran vztahu, vzájemná závislost s krajinou)

1 vztah je nicotný – koně-lidé-krajina žijí vedle sebe a vyvíjejí se nezávisle na sobě a s potencionálním nebezpečím kolize v jejich rozvoji

i

HOSPODÁŘSKÝ VÝZNAM KRAJINY PRO FUNKCI HŘEBČÍNA

1 bez významu

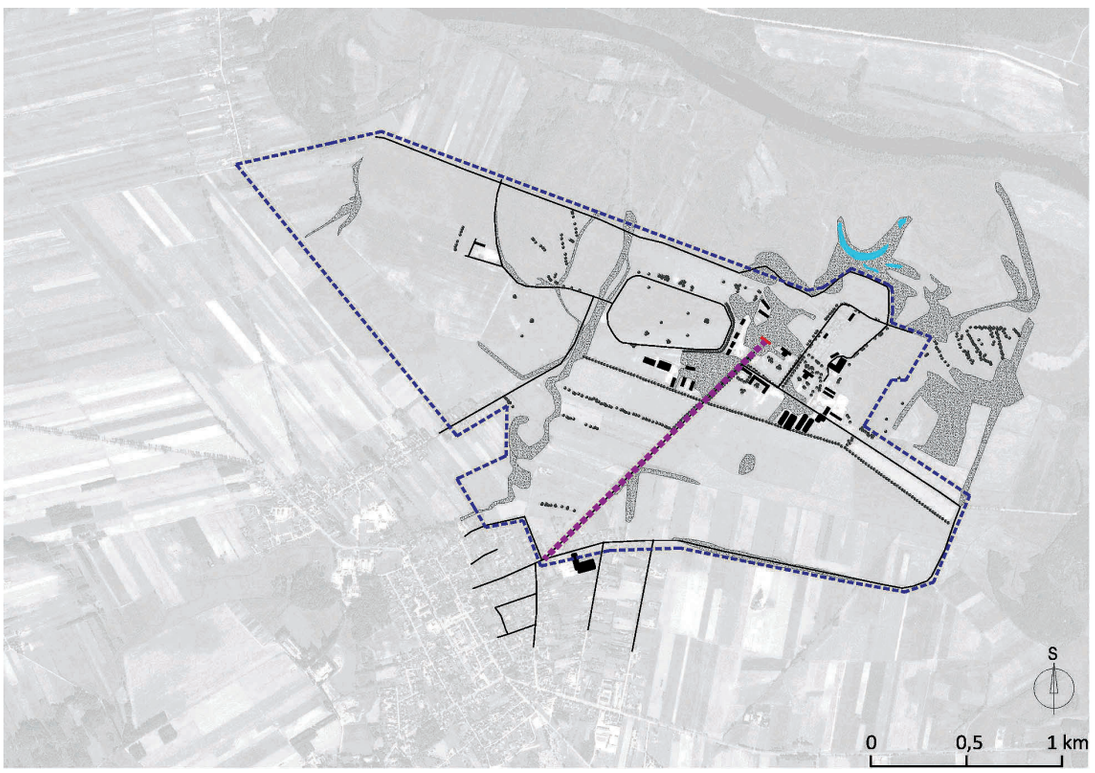
3.2.5.13 Krajina pro chov koní při Janów Podlaski Stud

stát:	**Polsko (Poland)**
anglický název hřebčína:	**Janów Podlaski Stud**
národní název hřebčína:	**Stadnina Koni Janów Podlaski Sp. z o.o.**
www stránky:	http://skjanow.pl/
založen:	r. 1817

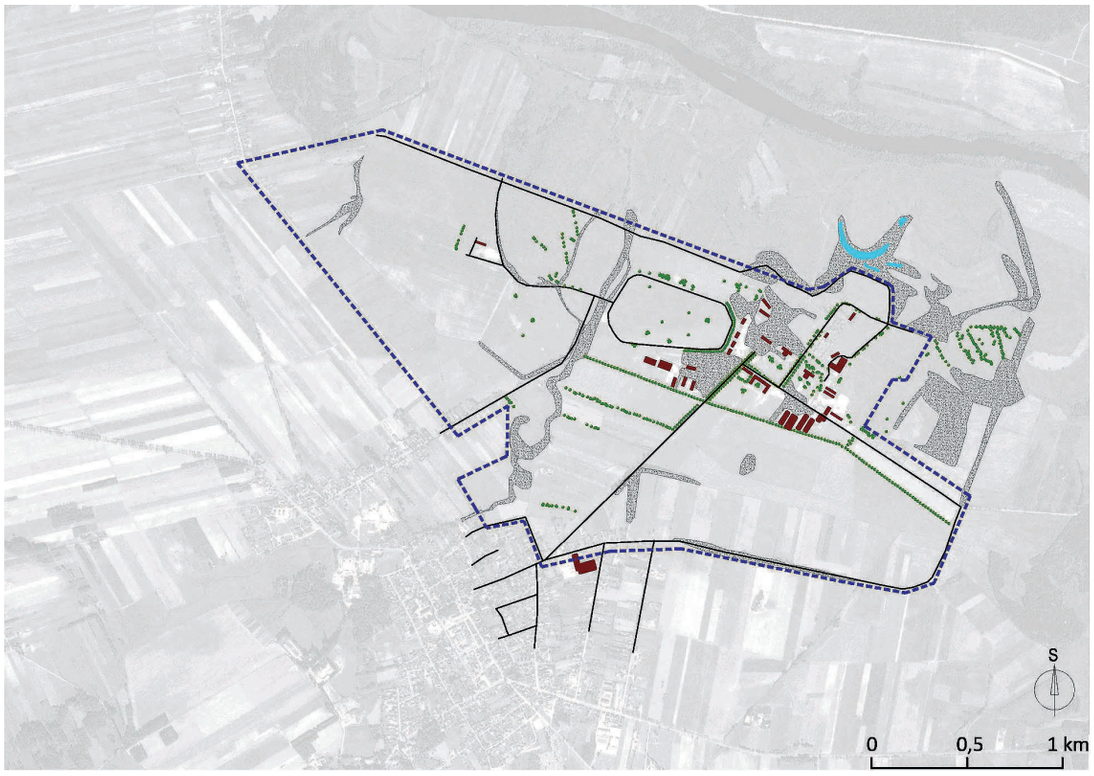

Základní srovnávací otázky

Krajina pro chov koní zachována (ano/ne):	ANO
Chov koní ve své komplexnosti zachován (ano/ne):	ANO
Převládající nebo určující typ chovaných koní:	jezdečtí

Kompoziční schéma statku

Mapa krajinářsko-urbanistické struktury statku

Historie a současnost

Hřebčín se nachází v místě zvaném Wygoda severovýchodně od městečka Janów Podlaski na východě Polska při řece Bug, která zde tvoří hranici s Běloruskem. Jedná se o nejstarší hřebčín na území nynějšího Polska. Byl založen v roce 1817 po Vídeňském kongresu administrativou polského kongresového království se souhlasem ruského cara Alexandra I. Spravován byl polskými chovateli, ale po protiruském povstání v roce 1863 převzali správu carští úředníci a úřad byl převeden přímo do Sankt Peterburgu. Na počátku I. světové války tamní stádo ušlechtilých koní prakticky zaniklo. Po obnově Polska jako samostatného státu byl roku 1919 Janów Podlaski vybrán jako hlavní polský hřebčín. Na počátku II. světové války se situace prakticky opakovala, ale chov byl pracně obnoven. Od července 1944 změnil chov vlivem válečných událostí několikrát místo, koně byli dokonce přesunuti do Německa, do blízkosti Drážďan. Po konci války se někteří koně vrátili zpět do Polska, od 60. let byl hřebčín stabilizován pro chov čistokrevných arabských koní a polokrevných koní anglo-arabských.

Základem hřebčína v Janów Podlaski je v rovinaté nivní krajině na levém břehu řeky Bug postavený komplex typických bílých stájových budov s administrativou a další infrastrukturou chovatelského zázemí hřebčína. Pět hlavních budov tvoří kompoziční urbanistický komplex ve vzájemném osovém postavení a rozloženy jsou v „parkově" upravených prostorech, rozčleněných a propojených systémem takřka pravoúhle se křížících alejí, které se rozbíhají také do okolní krajiny. Samotný hřebčín je postaven na 1200 m dlouhé přímé ose od městečka Janów Podlaski. Tato osa, tedy hlavní příjezdová cesta do hřebčína, pokračuje dalšími 500 metry, která končí v bráně hlavní stáje č. 7 s centrální věží s věžními hodinami. Právě tato stáj je v jistém slova smyslu architektonickým symbolem bílé architektury hřebčína. Největší budova hřebčína má půdorys U a na ni osově je orientována jedna ze dvou budov půdorysu T. Další dvě budovy mají protáhlý obdélný půdorys s krajními rizality. „Osadu" Wygoda tvoří i další hospodářské, šlechtitelské a chovatelské budovy a objekty, související s provozem hřebčína, včetně obytných budov pro personál hřebčína. V jihovýchodní části vznikl ve druhé polovině 20. století novodobý kravín a plechová sila.

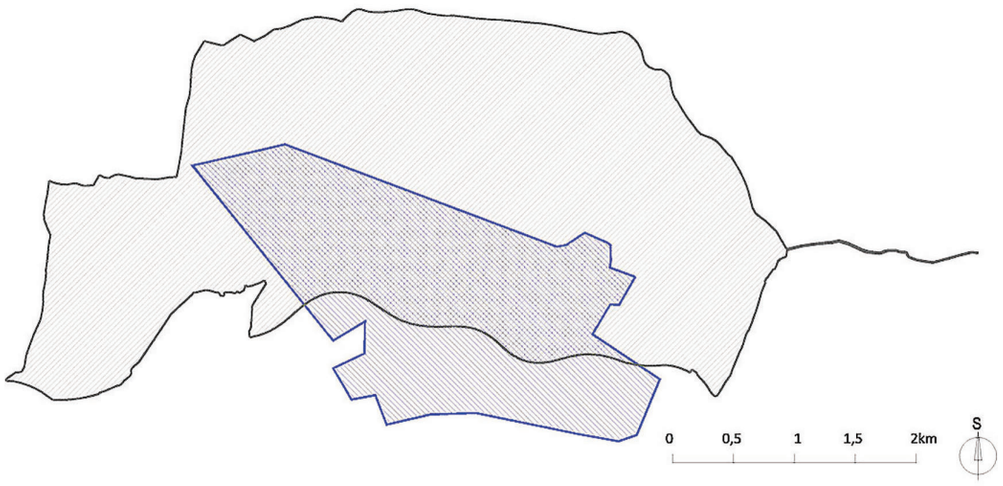
Krajina

Dotyčná krajina pro chov koní svou hlinitopísčitou, ne příliš živinami bohatou půdou tvoří velice vhodné prostředí pro pastviny a louky pro pěstování píce pro koně a jak volná krajina, tak i její „parkově“ upravená část uvnitř stájového areálu hřebčína je, v pravém slova smyslu, krajinou pro chov koní s rozsáhlými výběhy a loukami pro výcvik koní. Vnitřní krajina v prostoru hřebčína je krajinářsky architektonizována, prostor vnější, tedy okolní krajina hřebčína nikterak komponována není, je krajinou volnou. Louky severovýchodně od budov hřebčína, v prostoru mezi stájemi a řekou Bug jsou rozsáhlým přírodním prostředím chudých nivních luk a spolu s meandry ramen hlavní regulované řeky a jeho lužními porosty tvoří kvalitní přírodní prostředí regionu.

Bohužel kvalita krajinářských úprav v Janów Podlaski není na stejně vysoké úrovni jako architektura staveb a krajina je krajinářsky nedotvořena.

Dovětek

Krajina pro chov koní v Janów Podlaski je kvalitním prostředím s celostním chovem koní. Architektonicko-krajinářská kvalita krajiny není profesionální prioritou managementu hřebčína, přesto je svým charakterem zcela typická a tvoří součást krajinného obrazu místa a patří k jeho identifikačním znakům. Dospělé a mohutné jasanové, jírovcové a dubové aleje (Fraxinus excelsior, Aesculus hippocastaneum, Quercus robur) tvoří typickou a neodmyslitelnou součást atmosféry krajiny. Integrita a autenticita je zde silná, přestože hřebčín byl atakován různými nucenými přerušeními v průběhu 20. století. Integrita je oslabena novodobými hospodářskými stavbami zmíněnými výše.

Proporční mapa nominovaného statku (šedě) a statku srovnávaného (modře)

Fotodokumentace – viz Příloha č. 3.

Plnění kritérií srovnávací analýzy

a

orientační kritérium DOBA EXISTENCE STATKU (existence místa od data oficiálního založení)

2 151 až 250 let

b

HISTORICKÁ KONTINUITA FUNKCE KRAJINY JAKO KRAJINY PRO CHOV A VÝCVIK KONÍ (krajina hřebčína je prostředím pro chov a výcvik)

3 kontinuita nepřerušená s výjimkou nevýznamného přerušení a bez vlivu na strukturu krajiny (válka, živelná událost…)

c

ÚČELOVOST KRAJINY VE VZTAHU K CHOVU KOČÁROVÝCH KONÍ

3 krajina je účelová pro výcvik koní v jiných, než kočárových služeb (sedlové ježdění)

d

KRAJINA ZÁMĚRNĚ KONCIPOVANÁ PRO CHOV (KOČÁROVÝCH) KONÍ S UMĚLECKÝM ZÁMĚREM NESE STOPY VRSTEV SVÉHO VÝVOJE ZE SLOHOVÉHO HLEDISKA

2 v krajině jsou jen fragmentárně uchovány stopy jejího slohového vývoje

e

KRAJINÁŘSKO-URBANISTICKÁ HARMONIE (harmonie mezi stavbami hřebčína a okolní krajinou

3 vysoká míra harmonie mezi stavbami hřebčína, sídelními strukturami a stavbami a okolní krajinou záměrně koncipovanou pro chov koní, avšak s nevýznamným nebo napravitelným architektonicko-urbanistickým balastem

f

KRAJINÁŘSKO-ARCHITEKTONICKÁ HODNOTA KRAJINY KONCIPOVANÉ PRO CHOV KONÍ JAKO VÝSLEDEK ZÁMĚRNÉHO TVŮRČÍHO PŘÍNOSU ČLOVĚKA (míra tvůrčího přínosu lidí ke krajině)

2 slabý koncepčně tvůrčí vliv člověka = harmonická, komponovaná krajina méně významné architektonické hodnoty

g

DOPAD ROZLOHY KRAJINY KONCIPOVANÉ PRO CHOV KONÍ NA USPOŘÁDÁNÍ ŠIRŠÍHO ÚZEMNÍHO CELKU, JEHOŽ SOUČÁSTÍ KRAJINA JE

2 rozloha krajiny koncipované pro chov koní má jen malý dopad na uspořádání širšího územního celku

h

MÍRA SPOLUŽITÍ KONÍ, LIDÍ a KRAJINY (míra soužití stran vztahu, vzájemná závislost s krajinou)

4 plná synergie – spolužití složek koně-lidé-krajina je vyvážené a je ve prospěch trvale udržitelného zachování kulturní krajiny pro chov koní

i

HOSPODÁŘSKÝ VÝZNAM KRAJINY PRO FUNKCI HŘEBČÍNA

3 krajina jako hospodářské zázemí hřebčína je plně využívána (využití pastvin, lesů, orné půdy, ploch a tras v krajině pro výcvik), avšak hřebčín využívá ve vysoké míře zdrojů nepocházejících z jeho okolní krajiny

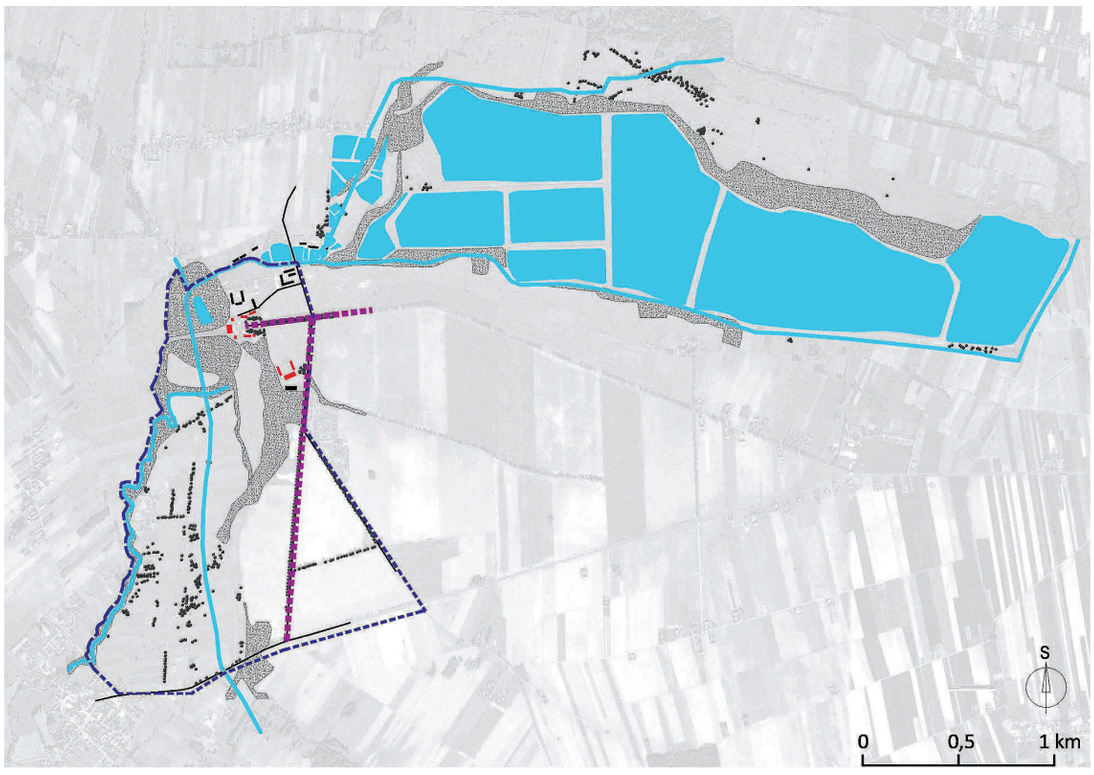
3.2.5.14 Krajina pro chov koní při Walewice Stud

stát:	**Polsko (Poland)**
anglický název hřebčína:	**Walewice Stud**
národní název hřebčína:	**Stadnina Koni Walewice Sp. z o.o.**
www stránky:	http://www.walewice.pl/
založen:	r. 1931

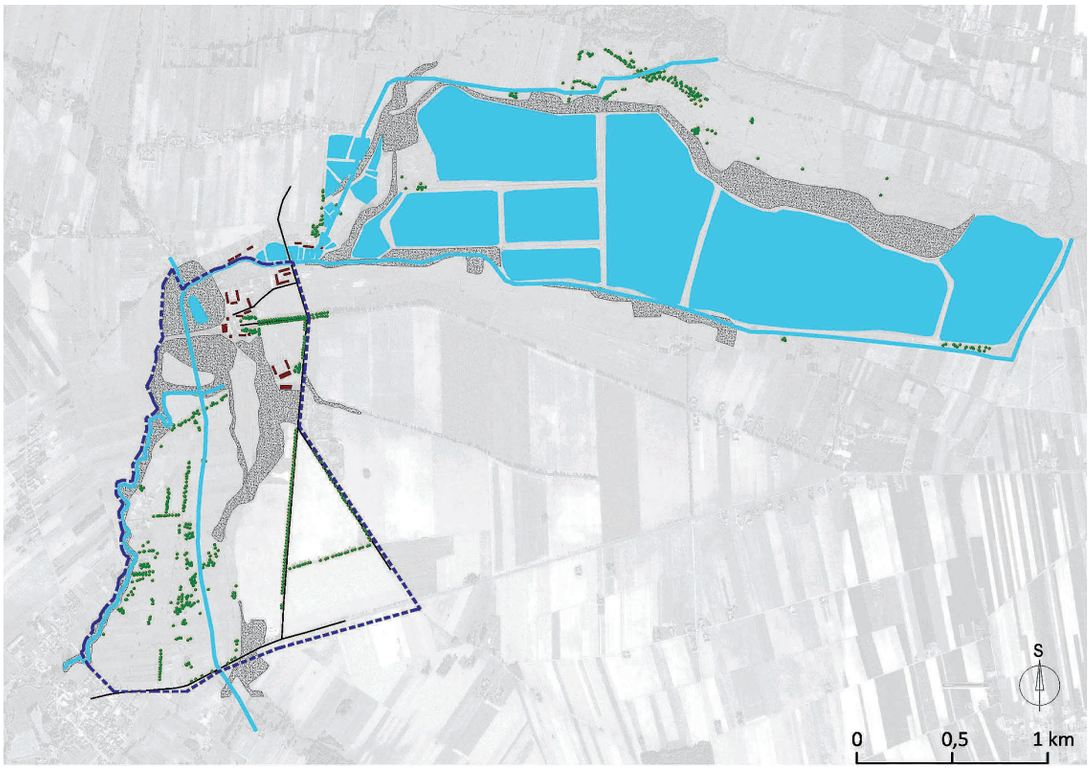

Základní srovnávací otázky

Krajina pro chov koní zachována (ano/ne):	ANO
Chov koní ve své komplexnosti existuje (ano/ne):	NE
Převládající nebo určující typ chovaných koní:	jezdečtí a lehcí kočároví koně

Kompoziční schéma statku

Mapa krajinářsko-urbanistické struktury statku

Historie a současnost

Severovýchodně od polského města Lodž stojí na břehu říčky Mroga zámek postupně upravený do klasicistního slohu a u něj, jako součást hospodářského zázemí zámku, byl vybudován také hřebčín. Rozvoj Walewic započal s rokem 1783, kdy byly vystavěny cihlové paláce komorníkem polského krále Stanislava Augusta, Anastaziem Colonna-Walewském. Zámek je vystavěn na centrální ose, příjezdové cestě od východu lemované lipovým stromořadím, které symetricky vstupuje k bráně paláce z krajiny a končí slavnostním parterem před zámeckým průčelím. Osa pokračuje od zámku na západ do anglického parku. To vše s malebnou linkou říčky Mroga, která park protíná svou zvlněnou linií kolmou na hlavní centrální osu zámeckého komplexu.

Počátek chovu koní ve Walewicích se datuje k roku 1931, s příchodem arabské klisny Damašek z Janówa Podlaski do Walewic. Hřebčín je známý pro chov koní angloarabských. Poslední soukromý chovatel koní zde byla Jadwiga Grabinska Potocki, která pomohla zařadit zdejší chov koní mezi důležité chovy v Polsku. V tu dobu se zde chovali koně pro polské vojenské jezdectví. Kvalita angloarabských koní byla na vysoké úrovni.

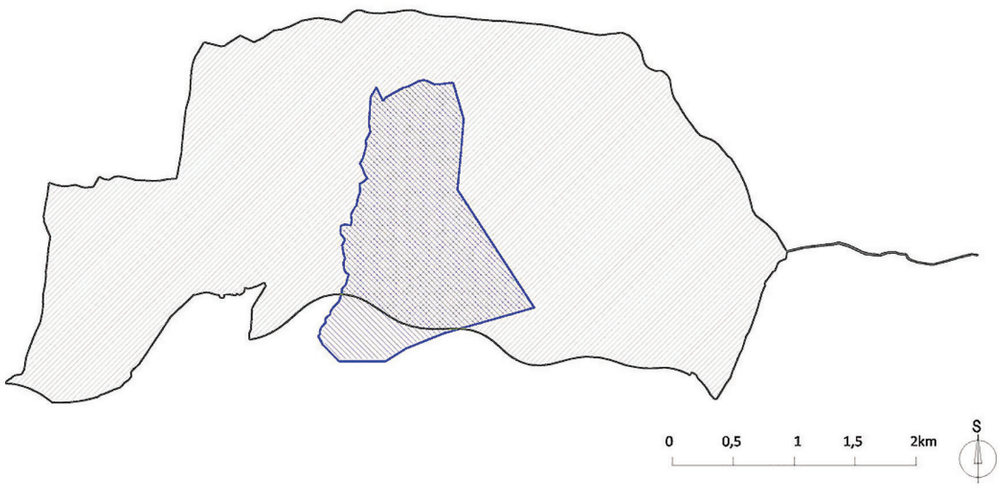
V červnu 1945 převzal Walewické panství stát a hřebčín se stal jedním z polských státních hřebčínů. Chov angloarabských koní se postupně stal kvalitním chovem angloarabského polokrevníka. Dnes je však hřebčín skromným chovem.

Krajina

Hřebčín a jeho krajina je dnes spíše skromným pokračovatelem slavnější historie. Stájový komplex a okolní pastviny v údolí říčky Mroga drží sice tradici chovu stáda, ale charakter v celku působí spíše rozpačitě. Koně se pasou v nivě říčky na veliké louce (loukách), která je pohledově znehodnocena skládkou odpadů. Přes viditelné snahy o péči a údržbu to přesto svědčí o nízké úrovni péče o zdejší krajinu. Hřebčín disponuje základní sestavou hipologické krajinné infrastruktury, tedy výběhy, loukami, jízdárnou a projížďkovými a tréninkovými cestami, avšak z pohledu celistvosti a autenticity nelze hovořit o vysoké kvalitě krajiny pro chov koní. Krajina je výrazně porušena novodobými zemědělskými stavbami, jejichž účel ne vždy souvisí s chovem koní.

Dovětek

Krajina pro chov koní ve Walewicích neexistuje. Autenticita je potlačena, integrita je značně rozdrobena.

Proporční mapa nominovaného statku (šedě) a statku srovnávaného (modře)

Fotodokumentace – viz Příloha č. 3.

Plnění kritérií srovnávací analýzy

a

orientační kritérium DOBA EXISTENCE STATKU (existence místa od data oficiálního založení)

1 do 150 let

b

HISTORICKÁ KONTINUITA FUNKCE KRAJINY JAKO KRAJINY PRO CHOV A VÝCVIK KONÍ (krajina hřebčína je prostředím pro chov a výcvik)

1 kontinuita přerušena, nebo krajina nikdy takto koncipována nebyla

c

ÚČELOVOST KRAJINY VE VZTAHU K CHOVU KOČÁROVÝCH KONÍ

2 vztah krajiny k účelu hřebčína je v náznaku či fragmentu (jedna účelová alej, fragmenty výcvikové infrastruktury v krajině apod.)

d

KRAJINA ZÁMĚRNĚ KONCIPOVANÁ PRO CHOV (KOČÁROVÝCH) KONÍ S UMĚLECKÝM ZÁMĚREM NESE STOPY VRSTEV SVÉHO VÝVOJE ZE SLOHOVÉHO HLEDISKA

3 krajina je uchována v určité slohové podobě v úplnosti nebo alespoň v převážné míře, předchozí etapy nejsou patrné

e

KRAJINÁŘSKO-URBANISTICKÁ HARMONIE (harmonie mezi stavbami hřebčína a okolní krajinou záměrně koncipovanou pro chov koní a s dalšími stavbami v ní)

2 poškozená harmonie mezi stavbami hřebčína, sídelními strukturami a stavbami a okolní krajinou záměrně koncipovanou pro chov koní významným nebo nenapravitelným architektonicko-urbanistickým balastem

f

KRAJINÁŘSKO-ARCHITEKTONICKÁ HODNOTA KRAJINY KONCIPOVANÉ PRO CHOV KONÍ JAKO VÝSLEDEK ZÁMĚRNÉHO TVŮRČÍHO PŘÍNOSU ČLOVĚKA (míra tvůrčího přínosu lidí ke krajině)

1 krajinářsky bezvýznamný koncepčně tvůrčí vliv člověka = nevýznamná krajinářská kompozice krajiny určené pro chov koní

g

DOPAD ROZLOHY KRAJINY KONCIPOVANÉ PRO CHOV KONÍ NA USPOŘÁDÁNÍ ŠIRŠÍHO ÚZEMNÍHO CELKU, JEHOŽ SOUČÁSTÍ KRAJINA JE

1 rozloha krajiny koncipované pro chov koní je nicotná z hlediska dopadů na širší územní celek

h

MÍRA SPOLUŽITÍ KONÍ, LIDÍ a KRAJINY (míra soužití stran vztahu, vzájemná závislost s krajinou)

3 dvě strany vztahu převažují – krajina pro chov koní je v trojici koně-lidé-krajina v submisivní pozici s potencionálním nebezpečím pro její hodnoty

i

HOSPODÁŘSKÝ VÝZNAM KRAJINY PRO FUNKCI HŘEBČÍNA

1 bez významu, hřebčín se svou funkcí je na okolní krajině nezávislý

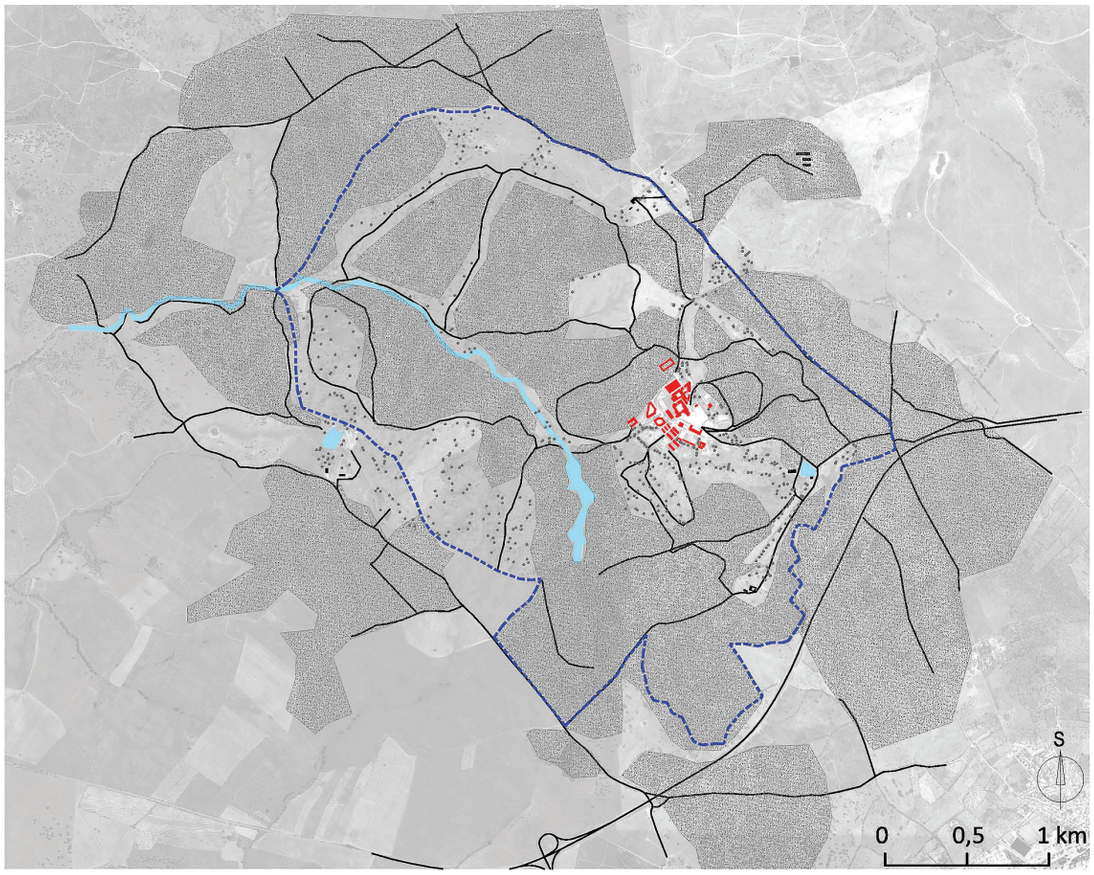
3.2.5.15 Krajina pro chov koní při Stud Alter Real

stát:	**Portugalsko (Portugal)**
anglický název hřebčína:	**Stud Alter Real**
národní název hřebčína:	**Coudelaria De Alter**
www stránky.	http://www.alterreal.pt/
založen:	r. 1748

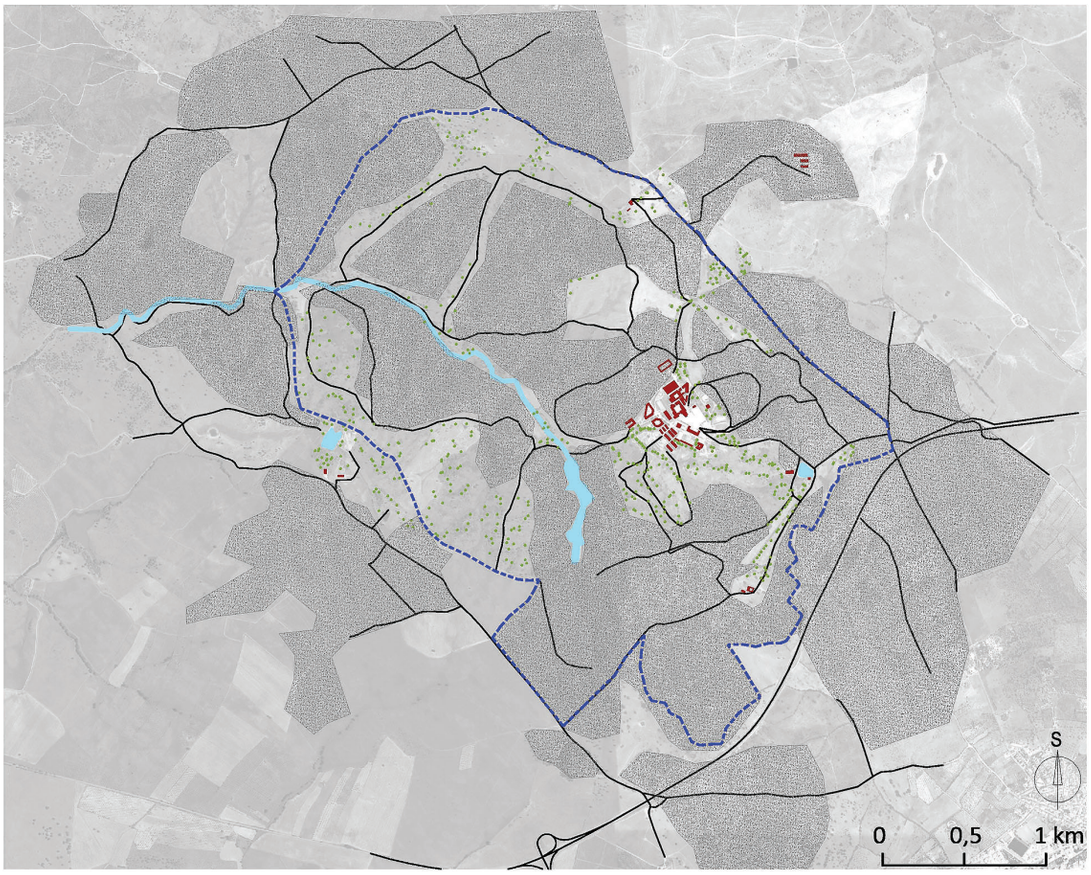

Základní srovnávací otázky

Krajina pro chov koní zachována (ano/ne):	ANO
Chov koní ve své komplexnosti existuje (ano/ne):	ANO
Převládající nebo určující typ chovaných koní:	jezdečtí, lehcí kočároví koně

Kompoziční schéma statku

Mapa krajinářsko-urbanistické struktury statku

Historie a současnost

Starobylý hřebčín patří mezi portugalské kulturní dědictví jako součást významné hipologické historie. Leží v kopcovité krajině jižního Portugalska 4 km severozápadně od vesnice Alter do Chão, v hornatém regionu Alto Alenteio, 200 km východně od Lisabonu, při hranici se Španělskem.

Krajinu hřebčína tvoří soubor zděných staveb, poskytujících kompletní zázemí pro chov a výcvik koní – od stájí, výcvikových ploch, veterinárního zařízení, jezdecké školy, sakrální stavby až po administrativní budovy – v lokálním architektonickém stylu, a okolních 800 ha pozemků kopcovité stepní krajiny. To vše po obvodu oploceno kamennou zdí.

Krajina pro chov koní je nedílnou součástí tamní typické přírodní krajiny s pozoruhodnou botanickou strukturou vegetace, a to jak přirozené, tak tradiční hospodářské. Typickým znakem zdejší krajiny je víceméně řídký pastevní les pro hospodářská zvířata a hojně zastoupené sady olivovníků a korkových dubů. Krajina pro chov koní se odlišuje od ostatní zdejší krajiny pouze přítomností stád po staletí zde chovaných koní.

Historie královského chovu sahá až do roku 1748, kdy hřebčín založil král Jan V (Joao V). Místo je cenné také jako archeologické naleziště. Krajina kopcovitého regionu Alto Alentejo včetně krajiny pro chov koní je rovněž aktivní krajinou honební, s vysokou přírodní hodnotou.

Od srpna 2013 je hřebčín a jeho krajina obhospodařován společností Companhia das Lezírias. V současnosti je v Alter Real chováno kolem 500 koní, z čehož asi 3/4 zůstávají v majetku hřebčína, zatímco 1/4 koní je distribuováno jiným subjektům (univerzitám, školám, jezdeckým klubům atd.).

Krajina hřebčína produkuje koně, kteří jsou užíváni pro Portuguese School of Equestrian Art, a tradice jezdeckého umění užívajících koní chovaných v Alter Real (plemeno Lusitano) je specifickým elementem nemateriálního kulturního dědictví.

Krajina

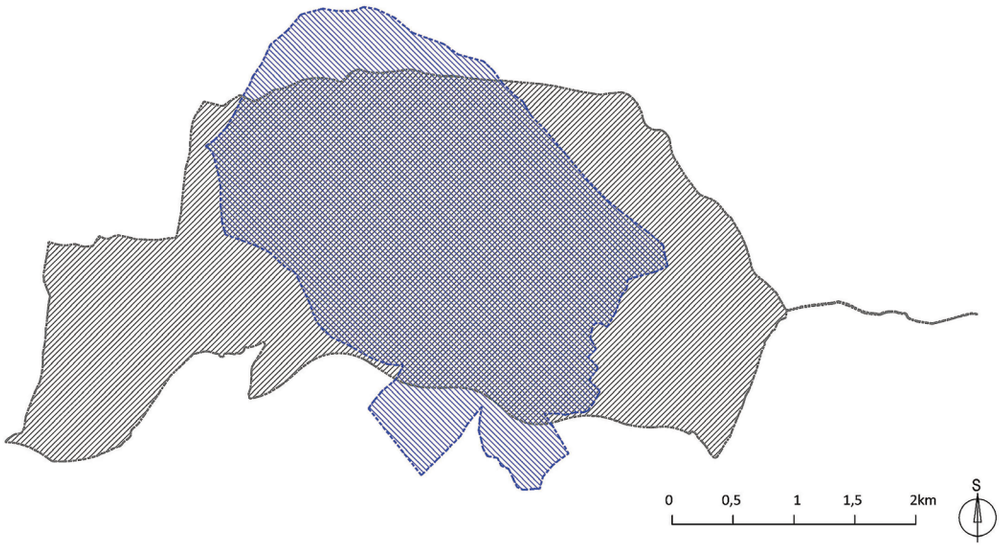
Krajina pro chov koní v Alter Real není krajinou nijak významně odlišnou od krajiny celého regionu. Její jedinečnost a magie však spočívá v typickém kamenném sevření obvodovým plotem, uvnitř kterého se nachází zvlněná kopcovitá prérie s typickými balvany a skalními výchozy oblých tvarů, s roztroušenými řídkými porosty korkových dubů (*Quercus suber*) a jasanových hájů v údolních úžlabích (Fraxinus ornus). V tomto řídkém pastevním lese lze nalézt stáda zde chovaných koní, což vytváří zcela typickou atmosféru pastevního koňského lesa. V zimním a jarním období je barevnost krajiny zelenější, v létě a na podzim je typicky žlutá až žlutohnědá. Suchá step nevytváří ideální podmínky pro pastvu koní, koně jsou přivyklí skromné potravě v období sucha na konci léta a podzimu. Současný chov je postaven na přikrmování krmnými granuláty, tím dochází k podstatnému oslabení pastevní funkce krajiny pro chov koní a její hospodářské soběstačnosti. Přesto lze říci, že místní koně, svalnatí a mohutní, přesto typově subtilnější oproti koním z bohatší krajiny Kladrub nad Labem, patří ke zdejší krajině tak, jako patří koně lipičtí do Lipice v jižním Slovinsku či koně kladrubští do nominované krajiny. Krajina po staletí formuje svého koně.

Krajina je nekomponovaná a nikterak nekoncipovaná. Lidé oplocují dílčí pastevní celky, dnes bohužel drátěným pletivem, které kazí obraz krajiny pro chov koní a je vážným porušením jeho autenticity. Podobně jako v Lipici, pastevní les je koním domovem, přístřeškem a stínem v určité části roku.

Krajina pro chov koní se svou vnitřní strukturací nijak nevyčleňuje z širšího okolí.

Dovětek

Krajina pro chov koní v Alter Real je svou koncepcí opět podobná krajině v Lipici či v Piberu. Jedná se o přirozenou krajinu s kulturními stopami, tj. zde pěstovanými korkovými háji a sady olivovníků. Na rozdíl od Lipice zde není patrný žádný systém alejí či kompozičních a provozních výcvikových linií. Přesto, že integrita a urbanisticko-architektonická harmonie sídla v Alter Real a celkové obvodové oplocení krajiny pro chov koní působí jako významná hodnota, nelze konstatovat jiný významný tvůrčí vliv člověka na krajinářskou kompozici a v krajině nejsou patrné stopy několika etap jejího slohového vývoje. Krajina není komponávana ani koncipována pro chov a výcvik kočárových koní.

Proporční mapa nominovaného statku (šedě) a statku srovnávaného (modře)

Fotodokumentace – viz Příloha č. 3.

Plnění kritérií srovnávací analýzy

a

orientační kritérium DOBA EXISTENCE STATKU (existence místa od data oficiálního založení)

3 251 až 350 let

b

HISTORICKÁ KONTINUITA FUNKCE KRAJINY JAKO KRAJINY PRO CHOV A VÝCVIK KONÍ (krajina hřebčína je prostředím pro chov a výcvik)

4 nepřerušena od doby založení

c

ÚČELOVOST KRAJINY VE VZTAHU K CHOVU KOČÁROVÝCH KONÍ

1 bez vztahu krajiny k účelu hřebčína

d

KRAJINA KONCIPOVANÁ S UMĚLECKÝM ZÁMĚREM NESE STOPY VRSTEV SVÉHO VÝVOJE ZE SLOHOVÉHO HLEDISKA

1 v krajině nejsou patrné stopy jejího slohového vývoje

e

KRAJINÁŘSKO-URBANISTICKÁ HARMONIE (harmonie mezi stavbami hřebčína a okolní krajinou záměrně koncipovanou pro chov koní a s dalšími stavbami v ní)

4 plná harmonie mezi stavbami hřebčína, sídelními strukturami a občanskými stavbami a okolní krajinou koncipovanou pro chov koní

f

KRAJINÁŘSKO-ARCHITEKTONICKÁ HODNOTA KRAJINY KONCIPOVANÉ PRO CHOV KONÍ JAKO VÝSLEDEK ZÁMĚRNÉHO TVŮRČÍHO PŘÍNOSU ČLOVĚKA (míra doprovodu tvůrčího přínosu lidí ke krajině)

2 slabý koncepčně tvůrčí vliv člověka = harmonická, komponovaná krajina méně významné architektonické hodnoty

g

DOPAD ROZLOHY KRAJINY KONCIPOVANÉ PRO CHOV KONÍ NA USPOŘÁDÁNÍ ŠIRŠÍHO ÚZEMNÍHO CELKU, JEHOŽ SOUČÁSTÍ KRAJINA JE

1 rozloha krajiny koncipované pro chov koní je nicotná z hlediska dopadů na širší územní celek

h

MÍRA SPOLUŽITÍ KONÍ, LIDÍ a KRAJINY (míra soužití stran vztahu, vzájemná závislost s krajinou)

4 plná synergie – spolužití koně-lidé-krajina je vyvážené a je ve prospěch trvale udržitelného zachování kulturní krajiny pro chov koní

i

HOSPODÁŘSKÝ VÝZNAM KRAJINY PRO FUNKCI HŘEBČÍNA

2 nízká míra hospodářské závislosti fungování hřebčína na okolní krajině

3.2.5.16 Krajina pro chov koní při Kopčany Stud Farm

stát:	**Slovensko (Slovakia)**
anglický název hřebčína:	**Kopcany Stud Farm**
(historický) název hřebčína:	**Cisársky a kráľovský žrebčín Kopčany**
www stránky:	http://www.zrebcinkopcany.eu/, http://ckz.kopcany.sk/
založen:	r. 1736

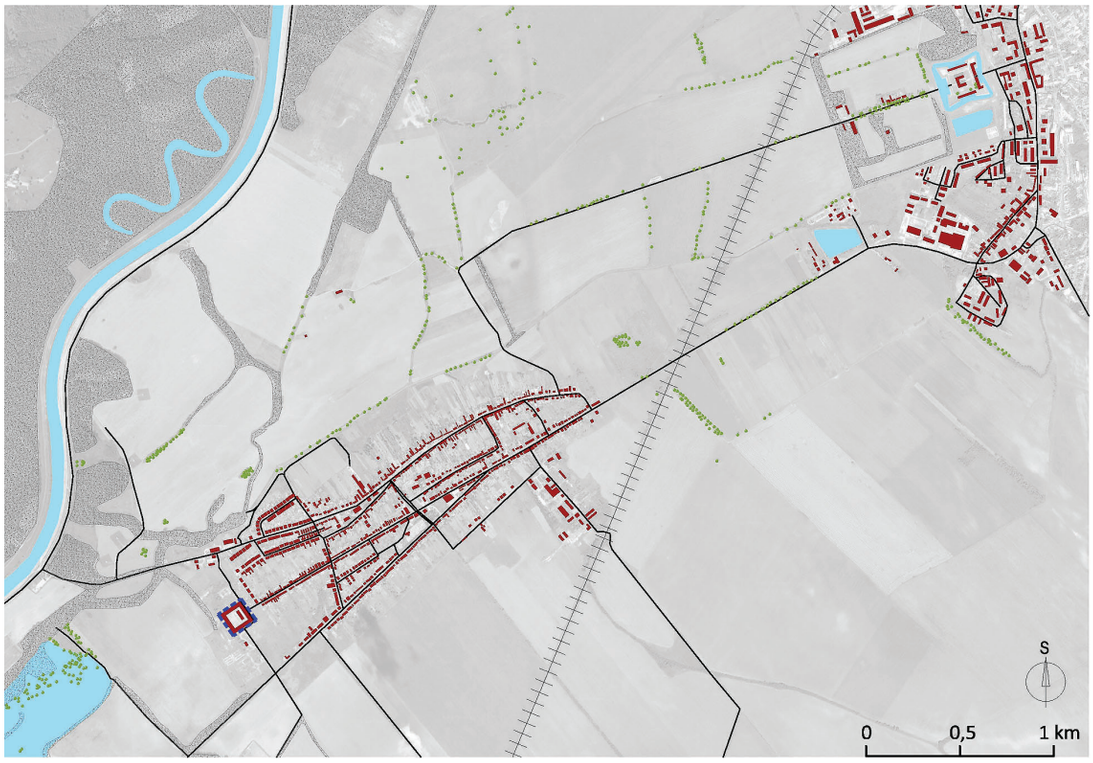

Základní srovnávací otázky

Krajina pro chov koní zachována (ano/ne):	NE
Chov koní ve své komplexnosti existuje (ano/ne):	NE
Převládající nebo určující typ chovaných koní:	jezdecké

Kompoziční schéma statku

Mapa krajinářsko-urbanistické struktury statku

Historie a současnost

V 18. století zdejší hřebčín pro chov koní, včetně kočárových patřil spolu s Kladruby nad Labem a Lipicí, mezi tři nejvýše postavené hřebčíny rakouského císařského dvora. Založen byl Františkem Štěpánem Lotrinským, manželem císařovny Marie Terezie v roce 1736. Ten také koupil související panství v Holíči. V roce 1765 císařovna Marie Terezie povýšila hřebčín na dvorní. Na záplavových loukách řeky Moravy vznikl v Kopčanech u Holíče velkorysý dvůr. Krajina byla v 18. století kultivována jako umělecké dílo pro chov císařských ceremoniálních kočárových koní, samotný dvůr v Kopčanech patřil do osové kompozice celku Holíč – Kopčany. Císařská rezidence Holíč byla nejenom politickým a hospodářským zázemím rodiny, ale také reprezentačním útočištěm s honební krajinou pro pořádání reprezentačních lovů a honů.

Tento hřebčín měl jako jediný z hřebčínů bývalé monarchie krátkou, přesto společnou historii s hřebčínem v Kladrubech nad Labem. Kopčanský hřebčín posloužil jako útočiště starokladrubskému stádu po požáru v Kladrubech v roce 1757. S Kopčany jsou spojeny též některé nejstarší linie starokladrubských běloušů. Na konci 18. století byli starokladrubští koně v Kopčanech nahrazeni anglickými plnokrevníky. V roce 1826 (1828) byl rozhodnutím císaře dvorní hřebčín v Kopčanech zrušen. Tehdejší významná „trojice“ císařských dvorních hřebčínů s chovem ceremoniálních kočárových koní Kladruby nad Labem, Kopčany a Lipice se zúžila na dva hlavní dvorní hřebčíny – v Kladrubech nad Labem a v Lipici.

Dnes je kopčanský hřebčín takřka opuštěn. Přes přítomnou snahu objekt opravit bude trvat ještě řadu let vrátit dvoru a krajině plný život. Koně jsou zde pouze v malém množství a v proporcích velkorysého prostoru dvora bývalých císařských stájí je dojem z celku zatím rozpačitý. Krajina pro chov koní je dnes bohužel bez vazby na její původní účel. Část zůstává ladem, část je zemědělsky využívána pro produkci s chovem koní nesouvisejících zemědělských komodit.

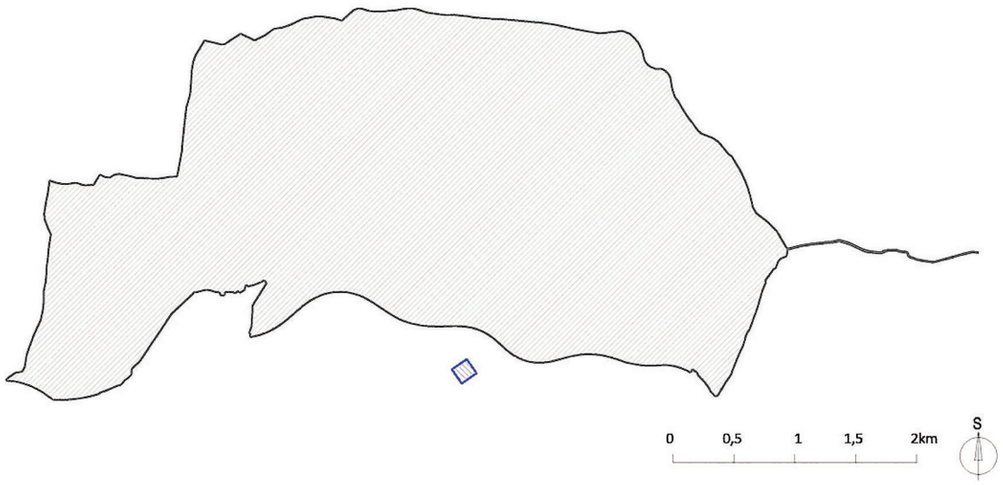
Krajina

K hřebčínu patřilo na přelomu 18. a 19. století kolem 400 ha pastvin, luk a hájů s velkoryse koncipovanými alejemi, které protínaly pastviny a honební louky a háje při blízké řece Moravě.

Tato nížina a rovinatá krajina byla často zaplavována, což činilo značné potíže s chovem císařských ceremoniálních kočárových koní. Krajina, koncipovaná v 18. století jako krajina reprezentační a pro chov ceremoniálního kočárového koně, je dnes pouze připomínkou tehdejší urbanistické a krajinářské kvality.

Dovětek

Dříve silný krajinářský vztah mezi Holíčí a Kopčany je dnes čitelný, bohužel však bez autentických stop krajiny pro chov koní. Dnešní snahy po oživení hipologických i reprezentačních aktivit se jeví zatím v náznacích. Autenticita a integrita bohužel již zcela chybí a funkce krajiny jako domovského zázemí celostně chápaného chovu zcela zanikla.

Proporční mapa nominovaného statku (šedě) a statku srovnávaného (modře)

Fotodokumentace – viz Příloha č. 3.

Plnění kritérií srovnávací analýzy

a

orientační kritérium DOBA EXISTENCE STATKU (existence místa od data oficiálního založení)

2 151 až 250 let

b

HISTORICKÁ KONTINUITA FUNKCE KRAJINY JAKO KRAJINY PRO CHOV A VÝCVIK KONÍ (krajina hřebčína je prostředím pro chov a výcvik)

1 kontinuita přerušena, nebo krajina nikdy takto koncipována nebyla

c

ÚČELOVOST KRAJINY VE VZTAHU K CHOVU KOČÁROVÝCH KONÍ

1 bez závislosti krajiny k účelu hřebčína

d

KRAJINA ZÁMĚRNĚ KONCIPOVANÁ PRO CHOV (KOČÁROVÝCH) KONÍ S UMĚLECKÝM ZÁMĚREM NESE STOPY VRSTEV SVÉHO VÝVOJE ZE SLOHOVÉHO HLEDISKA

2 v krajině jsou jen fragmentárně uchovány stopy jejího slohového vývoje

e

KRAJINÁŘSKO-URBANISTICKÁ HARMONIE (harmonie mezi stavbami hřebčína a okolní krajinou záměrně koncipovanou pro chov koní a s dalšími stavbami v ní)

1 zničená nebo již nečitelná krajinářsko-urbanistická harmonie mezi stavbami hřebčína a okolní krajinou záměrně koncipovanou pro chov koní a s dalšími stavbami v ní

f

KRAJINÁŘSKO-ARCHITEKTONICKÁ HODNOTA KRAJINY KONCIPOVANÉ PRO CHOV KONÍ JAKO VÝSLEDEK ZÁMĚRNÉHO TVŮRČÍHO PŘÍNOSU ČLOVĚKA (míra tvůrčího přínosu lidí ke krajině)

2 slabý tvůrčí vliv člověka = harmonická, komponovaná krajina méně významné architektonické hodnoty

g

DOPAD ROZLOHY KRAJINY KONCIPOVANÉ PRO CHOV KONÍ NA USPOŘÁDÁNÍ ŠIRŠÍHO ÚZEMNÍHO CELKU, JEHOŽ SOUČÁSTÍ KRAJINA JE

1 rozloha krajiny koncipované pro chov koní je nicotná z hlediska dopadů na širší územní celek

h

MÍRA SPOLUŽITÍ KONÍ, LIDÍ a KRAJINY (míra soužití stran vztahu, vzájemná závislost s krajinou)

1 vztah je nicotný – koně-lidé-krajina žijí vedle sebe a vyvíjejí se nezávisle na sobě a s potencionálním nebezpečím kolize v jejich rozvoji

i

HOSPODÁŘSKÝ VÝZNAM KRAJINY PRO FUNKCI HŘEBČÍNA

3 bez významu

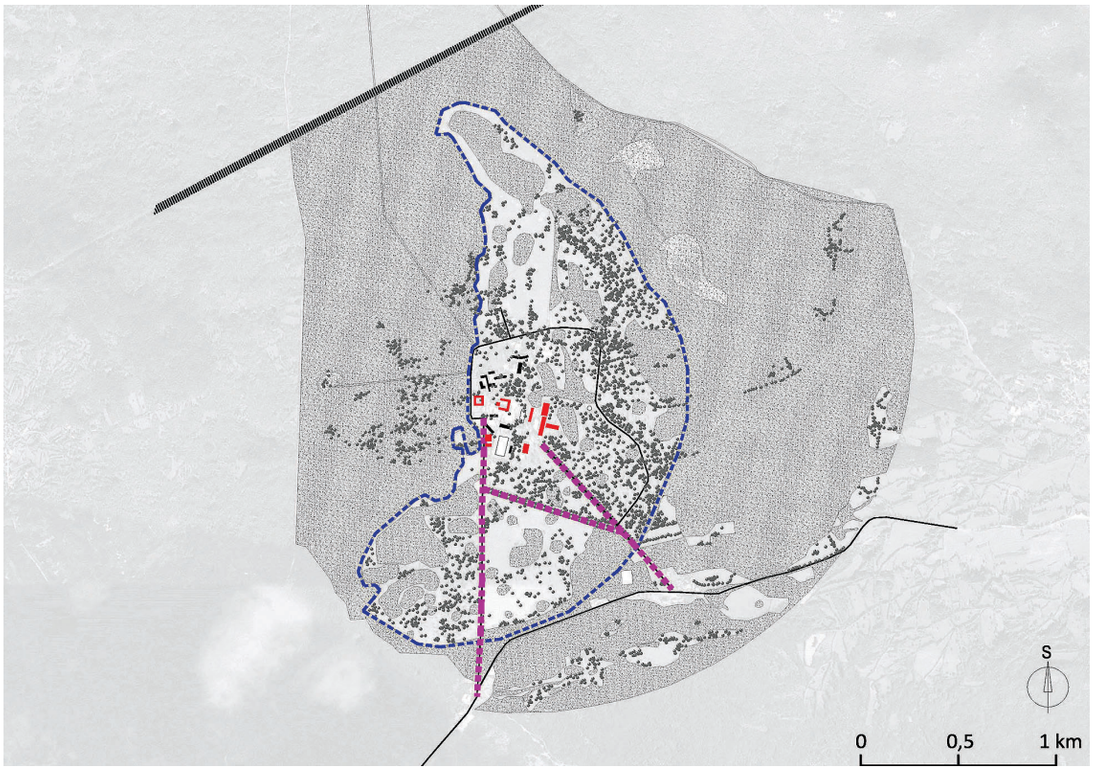
3.2.5.17 Krajina pro chov koní při Lipica Stud Farm

stát:	**Slovinsko (Slovenia)**
anglický název hřebčína:	**Lipica Stud Farm**
národní název hřebčína:	**Kobilarna Lipica**
www stránky:	http://www.lipica.org/si/
založen:	r. 1580

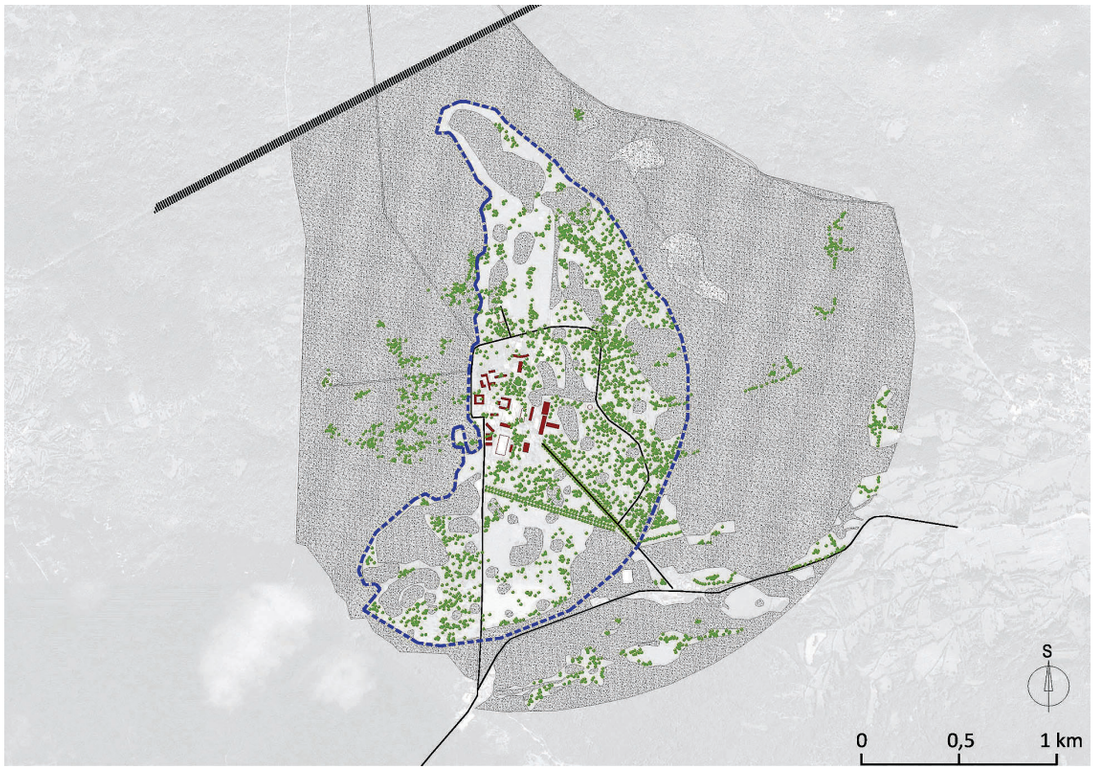

Základní srovnávací otázky

Krajina pro chov koní zachována (ano/ne):	ANO
Chov koní ve své komplexnosti existuje (ano/ne):	ANO
Převládající nebo určující typ chovaných koní:	jezdečtí, lehcí kočároví koně

Kompoziční schéma statku

Mapa krajinářsko-urbanistické struktury statku

Historie a současnost

Dnešní hřebčín je, podobně jako hřebčín Kladruby nad Labem, živým a autentickým odkazem hipologické historie, spojený s historií Habsburků v Evropě. Oficiálně založen byl v roce 1580. Zakládací listinu podepsal rakouský arcivévoda Karel II., bratr císaře Maximilliana II. Z jeho pověření koupil vyslanec Hans Khevenhüller první tři plemenné hřebce ve Španělsku a založil chov dnešního Lipického koně a chovatelské zázemí včetně krajiny pro chov těchto reprezentačních koní dvora. Lipica dodávala koně jezdecké, později i lehké kočárové.

Za vlády Ferdinanda II. získal hřebčín status hřebčína dvorního s výsadou dodávat koně pro vídeňský dvůr. Během své historie se lipický chov několikrát přemístil do ciziny, například do hřebčínů maďarských během napoleonských válek. Roku 1915 byla v důsledku I. světové války Lipica evakuována do Laxenburgu pod Vídní, odkud byli mladí koně v počtu 137 koní posláni do Kladrub nad Labem. Po rozpadu monarchie založili Rakušané svůj lipický chov v hřebčíně Piber ve Štýrsku. Další evakuaci Lipice zapříčinila II. světová válka.

Od 60. let 20. století je Lipica prezentována jako významné místo cestovního ruchu. Historický vzhled areálu se významně změnil a měnil se nadále až do dnešní doby.

Teprve od 90. let 20. století je místo rozvíjeno pod dohledem památkové péče, Slovinsko chrání svůj hřebčín jako národní kulturní poklad. Bohužel, hotel Klub postavený v roce 1971, postavený k oslavě 400 let od založení hřebčína, restaurace, Casino a jiné objekty turistické infrastruktury jsou příčinou ztráty integrity hřebčína a jeho krajiny. K vážnému narušení integrity tamní krajiny pro chov koní hřebčína přispěla také výstavba rozsáhlého parkoviště pro osobní automobily a autobusy a v neposlední řadě také výstavba golfového hřiště.

Zvláštní ochranu kulturní památky drží Slovinsko nad historickým jádrem „hřebčínské obce“, jmenovitě panským stájovým dvorem s osově umístěnou tzv. Velbankou (stáj plemenných hřebců, 1703) a kaplí sv. Antona z Padovy, stájový komplex se silem, drezúrními jezdeckými objekty, hotelem Klub a další.

Krajina

Podobně jako krajina pro chov kočárových koní v Kladrubech nad Labem je také krajina lipického hřebčína je koncipována jako krajina pro chov jezdeckých koní s druhotným využitím jako koní pro lehká kočárová spřežení.

Lipica leží v krajině klimaticky příznivého vápencového krasového terénu při hranici mezi Slovinskem a Itálií, nedaleko italského města Terst. Jde o původně rostlou „obec císařského hřebčína", přirozeně vystavěnou v mírném svahu krajiny Lipice s hlavními stájovými objekty hřebčína, zámkem, kostelem a stájí hřebců. Krajinářský tvůrčí přínos spočíval ve vložení několika hlavních alejí do přirozeného krasového terénu s typickým rozvolněným lesem (pastevním lesem) s kosterními dřevinami dubů pýřitých (Quercus pubescens) a javorů francouzských (*Acer monspessulanum*). Nedílnou součástí pastevní krajiny lipických koní je také pro Lipici typické oplocení pastvin a výběhů. Typická zelenožlutá atmosféra pastvin či řídkého pastevního lesa se stády bílých lipických koní, jejichž hřbety malebně „plavou" nad přísnými horizonty bílého oplocení tvoří podstatu organické přírodní kompozice krajiny v Lipici. Krajinu lze považovat za krajinu cíleně komponovanou v nenápadné umělecké vyjádření vztahu koní, lidí a krajiny. Také zde, podobně jako v Kladrubech nad Labem, je autentickou součástí denních rituálů vyhánění stád na pastviny a jejich shánění do stájí. Koně jsou po některá období ponecháni na pastvinách přes noc, krajina je skutečným domovem koní.

Dnešní snahy vedení hřebčína, krajinářských architektů a architektů vedou krajinu k jisté podobnosti s dobou kolem roku 1817. Snahou je ohraničit krajinu tak, jak byla ohraničena před rokem 1817, tj. suchou kamennou zídkou. Stejně jako v nominované krajině v Kladrubech nad Labem je také krajina Lipice domovem autentického plemene původních koní užívaných pro Classical Horsemanship and the High School of the Spanish Riding School Vienna. Krajina, která je chráněna jako kulturní památka, zahrnuje pastviny, louky, lipické aleje pastevním lesem, 3 rybníčky a další prvky chovatelské infrastruktury.

Krajina je harmonická, typická a z hlediska stability krajinářských struktur stabilizovaná. Jistou pochybnosti vyvolává nedůsledné používání původních dřevin při obnově stromořadí. Typické javory francouzské (*Acer monspessulanum*) se svou nezaměnitelnou rustikální atmosférou nahrazují přesné stromy „evropského školkařského standardu" (Acer campestre, Acer campestre Élsrijk'). Tyto mladé stromy nejsou jenom nevhodnou náhradou chřadnoucích stromů, ale jsou náhradou, která může zásadně změnit atmosféru lipických alejí. Některé aleje jsou lipové (Tilia cordata), vyskytují se také ale Acer platanoides, Celtis occidentalis, Aesculus hippocastaneum a další dřeviny. Aleje jsou do organické krajiny hřebčínského lesa vloženy jako přímé osy pro pracovní a výcvikové účely. Jsou také spojeny s hlavním stájovým dvorem a slouží k vyhánění stád na pastviny. Hlavními osami, alejemi, jsou Terstská alej (The Avenue of Trieste), která je dlouhá 1 500 m a vede přímo na jih na samou hranici krajiny hřebčína a zároveň dnešní hranici Slovinska a Itálie a původně spojovala hřebčín s nejdůležitějším habsburským přístavem v Terstu. Druhou hlavní alejí je Marmontova alej (The Marmont Avenue), dlouhá 610 m a vede k jihovýchodu. Tyto dvě hlavní aleje tvoří základní pár vějířovité kompozice hlavních cest z hřebčína do krajiny. Jejich kompoziční ohnisko je, podobně jako v Kladrubech nad Labem, nikoliv před zámkem, ale před stájovými vraty klenuté stáje Velbanca z roku 1703. Třetí přímou alejí je příčná diagonála vložená mezi dvě hlavní aleje, 730 m dlouhá alej Dunajská nebo také Vídeňská (The Avenue of Vienna). Tyto přímé cesty jsou součástí organicky rostlé krajiny pastevního dubového lesa. Poslední alej je Alej kaštanová (The Chestnut Avenue), která vede z Terstské aleje na pastviny pro mladé klisny v západní krajině hřebčína a k podzemním zásobárnám vody.

Pro Lipickou krajinu je typickou pastevní dřevinou dub pýřitý (*Quercus pubescens*). Duby jsou letité a starobylé, přesto nikterak obrovské vlivem chudých krasových půd. Jejich kůra odolá stádům koní, kteří se zde denně pasou s přestávkami již půltisíciletí. V chudé krasové, takřka stepní krajině se vyskytují také typické byliny, mezi nimi různé pelyňky, kručinky, ale také například pivoňka lékařská (Paeonia officinalis).

Dovětek

Krajina pro chov koní v Lipici je svou koncepcí velmi podobná krajině v Piberu, jde de facto o přirozenou krajinu, do níž je vložen systém alejí, který odpovídá racionalismu 18. století. Nominovaná krajina v Kladrubech nad Labem je svou atmosférou kontrastní ke krajině v Lipici, neboť krajina v Lipici je krajinou krasovou. Jsou stejně staré, s podobným posláním „dvorské služby". Svým pojetím si byly podobné do konce 18. století. Nominovaná krajina v Kladrubech nad Labem se poté výrazně proměnila vložením dlouhých os – alejí a na tyto aleje ortogonálně postavenými pastvinami, a přírodně krajinářského parku. Zatímco krajina Lipice zůstala organická, krajina Kladrub nad Labem se vyvinula v architektonické komponované dílo. Integrita a autenticita je dnes v krajině pro chov koní v Lipici porušena vložením prvků a objektů, které s chovem koní nemají nic společného.

Proporční mapa nominovaného statku (šedě) a statku srovnávaného (modře)

Fotodokumentace – viz Příloha č. 3.

Plnění kritérií srovnávací analýzy

a

orientační kritérium DOBA EXISTENCE STATKU (existence místa od data oficiálního založení)

4 350 až 450 let

b

HISTORICKÁ KONTINUITA FUNKCE KRAJINY JAKO KRAJINY PRO CHOV A VÝCVIK KONÍ (krajina hřebčína je prostředím pro chov a výcvik)

3 kontinuita nepřerušená s výjimkou nevýznamného přerušení a bez vlivu na strukturu krajiny (válka, živelná událost…)

c

ÚČELOVOST KRAJINY VE VZTAHU K CHOVU KOČÁROVÝCH KONÍ

3 krajina je účelová pro výcvik koní v jiných, než kočárových služeb (sedlové ježdění)

d

KRAJINA ZÁMĚRNĚ KONCIPOVANÁ PRO CHOV (KOČÁROVÝCH) KONÍ S UMĚLECKÝM ZÁMĚREM NESE STOPY VRSTEV SVÉHO VÝVOJE ZE SLOHOVÉHO HLEDISKA

3 krajina je uchována v určité slohové podobě v úplnosti nebo alespoň v převážné míře, předchozí etapy nejsou patrné

e

KRAJINÁŘSKO-URBANISTICKÁ HARMONIE (harmonie mezi stavbami hřebčína a okolní krajinou záměrně koncipovanou pro chov koní a s dalšími stavbami v ní)

2 poškozená harmonie mezi stavbami hřebčína, sídelními strukturami a stavbami a okolní krajinou záměrně koncipovanou pro chov koní významným nebo nenapravitelným architektonicko-urbanistickým balastem

f

KRAJINÁŘSKO-ARCHITEKTONICKÁ HODNOTA KRAJINY KONCIPOVANÉ PRO CHOV KONÍ JAKO VÝSLEDEK ZÁMĚRNÉHO TVŮRČÍHO PŘÍNOSU ČLOVĚKA (míra doprovodu tvůrčího přínosu lidí ke krajině)

2 slabý koncepčně tvůrčí vliv člověka = harmonická, komponovaná krajina méně významné architektonické hodnoty

g

DOPAD ROZLOHY KRAJINY KONCIPOVANÉ PRO CHOV KONÍ NA USPOŘÁDÁNÍ ŠIRŠÍHO ÚZEMNÍHO CELKU, JEHOŽ SOUČÁSTÍ KRAJINA JE

2 rozloha krajiny koncipované pro chov koní má jen malý dopad na uspořádání širšího územního celku

h

MÍRA SPOLUŽITÍ KONÍ, LIDÍ a KRAJINY (míra soužití stran vztahu, vzájemná závislost s krajinou)

4 plná synergie – spolužití koně-lidé-krajina je vyvážené a je ve prospěch trvale udržitelného zachování kulturní krajiny pro chov koní

i

HOSPODÁŘSKÝ VÝZNAM KRAJINY PRO FUNKCI HŘEBČÍNA

4 hospodářské potřeby hřebčína jsou plně nebo ve velmi vysoké míře saturovány zdroji, které mu poskytuje jeho okolní krajina

3.2.5.18 Krajina pro chov koní při Cartuja Stud Farm at Jerez

stát:	Španělsko (Spain)
anglický název hřebčína:	**Cartuja Stud Farm at Jerez**
národní název hřebčína:	**Yeguada de la Cartuja Hierro del Bocado**
www stránky:	http://www.yeguadacartuja.com/
založen:	r. 1484

Základní srovnávací otázky

Krajina pro chov koní zachována (ano/ne):	NE
Chov koní ve své komplexnosti existuje (ano/ne):	ANO
Převládající nebo určující typ chovaných koní:	jezdečtí, lehcí kočároví koně

Kompoziční schéma statku

Mapa krajinářsko-urbanistické struktury statku

Historie a současnost

Starobylý, patrně nejstarší fungující hřebčín na světě, kde však kontinuita chovu v přilehlé krajině (Finca Fuente del Suero) byla přerušena politickými či válečnými důvody, zejména v 19. století. Tento hřebčín je nejvýznamnější chovatelskou rezervou starošpanělského andalúzského koně, který patří, podobně jako koně z portugalského Alter Real, mezi koně iberské. Je zde po staletí chována podstatná část takzvané Pura Rasa Espaniola, tedy čistokrevné rasy španělských koní. Dalo by se říci, že právě odsud pochází, pravděpodobně od doby císaře Karla V. z rodu Habsburků, základ všech typů takzvaných barokních koní, mezi které dnes řadíme koně starokladrubské (Kladruby nad Labem), lipické (Lipica, Piber), lusitánské (Alter Real) a další. 16. století představovalo čas největšího lesku nejen pro tamní chov koní, ale i pro slávu Španělska a panující dynastie. Právě za císaře Karla V. španělský kůň dosáhl nejvyšší popularity a zastoupení v panovnických a šlechtických chovech koní. Koně tam chovaní patří mezi základní genovou rezervou pro chov hřebců pro tradiční Španělskou jezdeckou školu (Hight School Horsemen Training), která je specifickým elementem nemateriálního kulturního dědictví.

Krajina

Dnešní centrum krajiny pro chov koní zahrnuje stájový komplex, výcvikové zázemí, veterinární zázemí, administrativní stavby a další. Krajina pro chov koní náležející k hřebčínu, dnes o rozloze 40 ha, je však v současnosti méně krajinářsky hodnotná: jedná se o pole a pastviny oplocené drátěným vysokým plotem, částečně s umělými závlahami pro účinnou produkci dostatku krmiva pro koně v suchém létu a podzimu, její celek je však bohužel vážně narušen jednak dopravní dálniční osou El Puerto de Santa María – Jerez de la Frontera – Sevilla, jednak mohutnou a v krajině super dominující cementárnou. Původní celostní charakter krajiny pro chov koní a vazba mezi sídlem správce této krajiny a chovu, tj. kartuziánským klášterem v Jerezu (The Charterhouse of Jerez de la Frontera) a vlastním areálem hřebčína byla nevratně prostorově přerušena.

Krajina takřka nemá v současnosti pastviny. Koně jsou v současnosti krmeni také ve volných výběžích doplňkovým krmivem, tím dochází k podstatnému oslabení pastevní funkce zdejší

krajiny pro chov koní a její hospodářské soběstačnosti. Lze předpokládat, že krajina pro chov koní, dříve jistě typická krajina jižního horkého Španělska užívaná pro chov koní světově významného plemene, dnes postrádá jedinečnost krajiny s tímto účelovým určením. Antropogenní vlivy, stavební a dopravní infrastruktura obraz krajiny zásadně narušily, jakož i její původní funkční strukturu a její užívání.

Dovětek

Bohužel, navzdory světovému významu hipologického střediska chovu koní krajina pozbyla významu pro celostně chápaný chov. Současná krajina pro chov koní nevykazuje znaky záměrné krajinářské kompozice, přesto je součástí přirozeného krajinného obrazu regionu Jerez de la Frontera v údolní nivě významné řeky regionu Guadalete River. Z krajiny nejsou patrné stopy jejího slohového vývoje. Původní vnitřní struktura krajiny, která byla situována u kartuziánského kláštera, není uchována a není patrna vazba mezi ní a současnou krajinou pro chov koní. Současná krajina se svou strukturou nevyděluje z širšího okolí. Integrita této krajiny pro chov koní je velmi významně narušena.

Proporční mapa nominovaného statku (šedě) a statku srovnávaného (modře)

Fotodokumentace – viz Příloha č. 3.

Plnění kritérií srovnávací analýzy

a

orientační kritérium DOBA EXISTENCE STATKU (existence místa od data oficiálního založení)

4 350 až 450 let (a víc)

b

HISTORICKÁ KONTINUITA FUNKCE KRAJINY JAKO KRAJINY PRO CHOV A VÝCVIK KONÍ (krajina hřebčína je prostředím pro chov a výcvik)

2 kontinuita přerušena dočasně, ale navrácena, ovlivněn byl vývoj struktury krajiny

c

ÚČELOVOST KRAJINY VE VZTAHU K CHOVU KOČÁROVÝCH KONÍ

1 bez vztahu krajiny k účelu hřebčína

d

KRAJINA KONCIPOVANÁ S UMĚLECKÝM ZÁMĚREM NESE STOPY VRSTEV SVÉHO VÝVOJE ZE SLOHOVÉHO HLEDISKA

1 v krajině nejsou patrné stopy jejího slohového vývoje

e

KRAJINÁŘSKO-URBANISTICKÁ HARMONIE (harmonie mezi stavbami hřebčína a okolní krajinou záměrně koncipovanou pro chov koní a s dalšími stavbami v ní)

1 zničená nebo nečitelná krajinářsko-urbanistická harmonie mezi stavbami hřebčína a okolní krajinou záměrně koncipovanou pro chov koní a s dalšími stavbami v ní

f

KRAJINÁŘSKO-ARCHITEKTONICKÁ HODNOTA KRAJINY KONCIPOVANÉ PRO CHOV KONÍ JAKO VÝSLEDEK ZÁMĚRNÉHO TVŮRČÍHO PŘÍNOSU ČLOVĚKA (míra doprovodu tvůrčího přínosu lidí ke krajině)

1 krajinářsky bezvýznamný tvůrčí vliv člověka = nevýznamná krajinářská kompozice krajiny určené pro chov koní

g

DOPAD ROZLOHY KRAJINY KONCIPOVANÉ PRO CHOV KONÍ NA USPOŘÁDÁNÍ ŠIRŠÍHO ÚZEMNÍHO CELKU, JEHOŽ SOUČÁSTÍ KRAJINA JE

1 rozloha krajiny koncipované pro chov koní je nicotná z hlediska dopadů na širší územní celek

h

MÍRA SPOLUŽITÍ KONÍ, LIDÍ a KRAJINY (míra soužití stran vztahu, vzájemná závislost s krajinou)

2 vztah je narušený – jedna strana vztahu zcela chybí, chybí koně nebo krajina

i

HOSPODÁŘSKÝ VÝZNAM KRAJINY PRO FUNKCI HŘEBČÍNA

3 nízká míra hospodářské závislosti fungování hřebčína na okolní krajině

3.2.6 Závěry komparační analýzy

3.2.6.1 Komparační analýza podle stupně plnění jednotlivých kritérií

Plnění jednotlivých kritérií komparovanými krajinami ukazuje následující tabulka, v níž znak x označuje nejvyšší možný stupeň plnění daného kritéria (ze čtyř) a znak x označuje plnění kritéria o stupeň nižší, než je nejvyšší stupeň plnění.
Pokud jde o kritérium a), znak „x" není podbarven z důvodů, které jsou uvedeny pod tabulkou; zde je jím označeno pět krajin, které lze označit za nejstarší.
Pokud v řádku není uveden žádný znak, znamená to, že daná krajina pro chov koní kritérium nenaplňuje, nebo jen velmi slabě. Komparované krajiny jsou v tabulce označeny pouze místem, v němž sídlí hřebčín, k němuž ta, která krajina náleží.

	a	b	c	d	e	f	g	h	i
Piber		x			x			x	x
Kladruby nad Labem	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Le Pin			x	x	x	x	x		x
Saint Lo									
Graditz		x	x	x	x	x		x	x
Marbach	x	x			x			x	x
Moritzburg		x		x	x				
Neustadt		x	x		x	x		x	x
Babolna									
Hortobagyi	x				x		x	x	x
Mezöhegyes									
Persano						x			
Janow Podlaski		x	x		x			x	x
Walewice				x				x	
Alter Real		x			x			x	
Kopčany									
Lipica	x	x	x	x				x	x
Jerez	x								

Tabulka č. 001 Tabulka plnění jednotlivých kritérií komparovanými krajinami

Ad kritérium a) – doba existence statku:

Jak už bylo uvedeno, kritérium stáří komparovaných krajiny pro chov (kočárových) koní nebylo při komparaci bráno jako rozhodující, neboť stáří, vzato samo o sobě, nezaručuje automaticky vysokou hodnotu posuzovaného statku. V tabulce je tedy uvedeno jen pro úplnost. Kritérium tedy bylo chápáno jako orientační a relativní, které bez dalšího, např. kontinuity, nesmí být absolutizováno. (Zásada relativnosti kritérií ovšem platí i pro všechna ostatní, jejich vypovídací hodnota je směrodatná jen v jejich vzájemné relaci.)

Nicméně se ukázalo, pokud jde o kritérium a), že nominovaná kulturní krajina je z hlediska svého účelu a ztvárňování mezi komparovanými krajinami jednou z nejstarších a z toho pohledu srovnatelná pouze s krajinami pro chov koní v Marbachu (Německo), Lipici (Slovinsko), kulturní krajinou v Hortobágyi (Maďarsko) a s krajinou pro chov koní Jerezu (Španělsko), přičemž ale pro všechny 4 posledně uvedené krajiny platí, že z hlediska plnění některých dalších kritérií jsou tato plněna v nižší míře, než je tomu v případě nominované krajiny.

Ad kritérium b) – historická kontinuita funkce krajiny jako krajiny pro chov[80] a výcvik koní:

Z komparativní analýzy vyplynulo, že nejvyššího stupně plnění tohoto kritéria dosahují dodnes, kromě nominované krajiny, ještě krajiny při hřebčíně v Marbachu, Neustadtu (Německo), okolí hřebčína v Moritzburgu, které je pro chov koní kontinuálně užíváno po dlouhou dobu a v Alter Real. Ve všech těchto případech totiž kontinuita chovu koní nebyla přerušena.

Ad kritérium c) – účelovost krajiny pro chov kočárových koní:

Z komparativní analýzy vyplynulo, že jen krajina pro chov kočárových koní v Kladrubech nad Labem splňuje toto kritérium v nejvyšší míře, protože byla pro tento účel, tj. chov a výcvik kočárových koní, koncipována; u řady dalších krajin pro chov koní (Le Pin, Graditz, Neustadt, Janow Podlaski, Lipica) je účelovost krajiny rovněž zřejmá, ale kritérium není plněno v tak vysoké míře, jako je tomu v případě nominovaného statku anebo je účelovost sice vysoce zřejmá, ale pro koně v jiných než kočárových službách, což má samozřejmě vliv na ztvárnění krajiny, například ve vedení linií cest[81]. U krajin ostatních hřebčínů (Piber, Saint Lô, Moritzburg, Kopčany, Hortobágy, Babolna, Mezöhegyes, Walewice) nemá krajina vztah k účelu hřebčína nebo je tento účel krajiny vyjádřen v krajině jen v náznaku či fragmentu.

Ad kritérium d) – krajina záměně koncipovaná pro chov (kočárových) koní s uměleckým záměrem nese stopy vrstev svého vývoje ze slohového hlediska:

Komparativní analýza ukázala, že jen nominovaná krajina a krajiny hřebčína v Graditz a v Moritzburgu nesou znaky svého slohového vývoje z různých etap jejich uměleckého ztvárňování a jsou tak dokladem vývoje krajinářství v čase; krajiny pro chov koní v Le Pin, Walewici a v Lipici jsou také dokladem určité slohové etapy, avšak jen jediné, byť velmi významné, a nejsou tedy průřezem vývoje krajinářství ze slohového hlediska, jako je tomu v případě prvních tří krajin.

Ad kritérium e) – krajinářsko-urbanistická harmonie mezi stavbami hřebčína a okolní krajinou záměrně koncipovanou pro chov koní a s dalšími stavbami v ní:

Komparativní analýza ukázala, že nejvyššího stupně plnění tohoto kritéria dosahují krajiny pro chov koní v Piberu, Le Pin, Graditz, Marbach, Neustadt, Hortobagyi a Alter Real. Nominovaná krajina v případě tohoto kritéria dosahuje jen druhého nejvyššího stupně plnění tohoto kritéria, neboť harmonie mezi stavbami hřebčína a okolní krajinou je sice vysoká, je však dočasně narušena nevhodnou novodobou provizorní stavbou pěstírny žampiónů, která sice do celkového obrazu nominované krajiny svou hmotou nevstupuje, nicméně se v ní uplatňuje jako cizorodý prvek, který bude podle Management Plánu odstraněn.

Ad kritérium f) – krajinářsko-architektonická hodnota krajiny pro chov koní jako výsledek záměrného tvůrčího přínosu člověka:

Komparativní analýza ukázala, že jen nominovaná krajina pro chov kočárových koní v Kladrubech nad Labem a krajina hřebčína v Le Pin vykazují nejvyšší míru krajinářsko-architektonické hodnoty, jíž bylo dosaženo záměrnou kreativní činností. Vysoký, nicméně o něco nižší stupeň této hodnoty, je patrný rovněž u krajin pro chov koní v Graditz, Neustadtu, které jsou kompozičně a typově příbuzné starší a mnohem větší nominované Krajině pro chov kočárových koní v Kladrubech nad Labem, a v krajině při hřebčíně v Persano.

---

[80] Připomínáme na tomto místě, že chov koní chápeme v jeho celistvosti, nelze ho ztotožňovat jen s některou fází života či výcviku koní.

[81] Je zřejmé, že pro výcvik kočárových koní ve vícespřeží bylo třeba oblouky a zatáčení cest vést jinak, mnohem pozvolněji, než u koní cvičených k jízdě pod sedlem.

Ad kritérium g) – dopad rozlohy krajiny koncipované pro chov kočárových koní na uspořádání širšího územního celku:

Komparativní analýza ukázala, že komparované krajiny se v různém stupni promítly do uspořádání svého širšího okolí, které nějakým způsobem ovlivnily. Ukázalo se, že nejvýznamněji měla a má tento vliv svou rozlohou nominovaná krajina, což jí spojuje s krajinou hřebčína v Le Pin, kde však tento vliv je o něco nižší, neboť kompozičně se krajina v Le Pin, na rozdíl od krajiny v Kladrubech, nevyčleňuje ze svého širšího okolí, a kulturní krajina Hortobágy, v jejímž případě je to způsobeno její rozlohou.

Ad kritérium h) – míra spolužití koní, lidí a krajiny:

Komparativní analýza ukázala nejvyšší míru vyváženosti spolužití složek koně-lidé-krajina, které je ve prospěch trvale udržitelného zachování kulturní krajiny pro chov koní u nominované krajiny pro chov kočárových koní v Kladrubech nad Labem, a dále u krajin při hřebčínech v Piberu, v Graditz, Marbachu, Neustadtu, v Hortobagyi, v krajině Janow Podlaski, Alter Real a v Lipici. Toto spolužití mj. představuje i velmi důležitý fenomén propojení chovu koní a jejich výcviku s tradičním způsobem života tamních obyvatel, kteří nacházejí při výcviku a chovu koní a v péči o krajinu tak, aby mohla sloužit svému účelu, svou tradiční obživu.

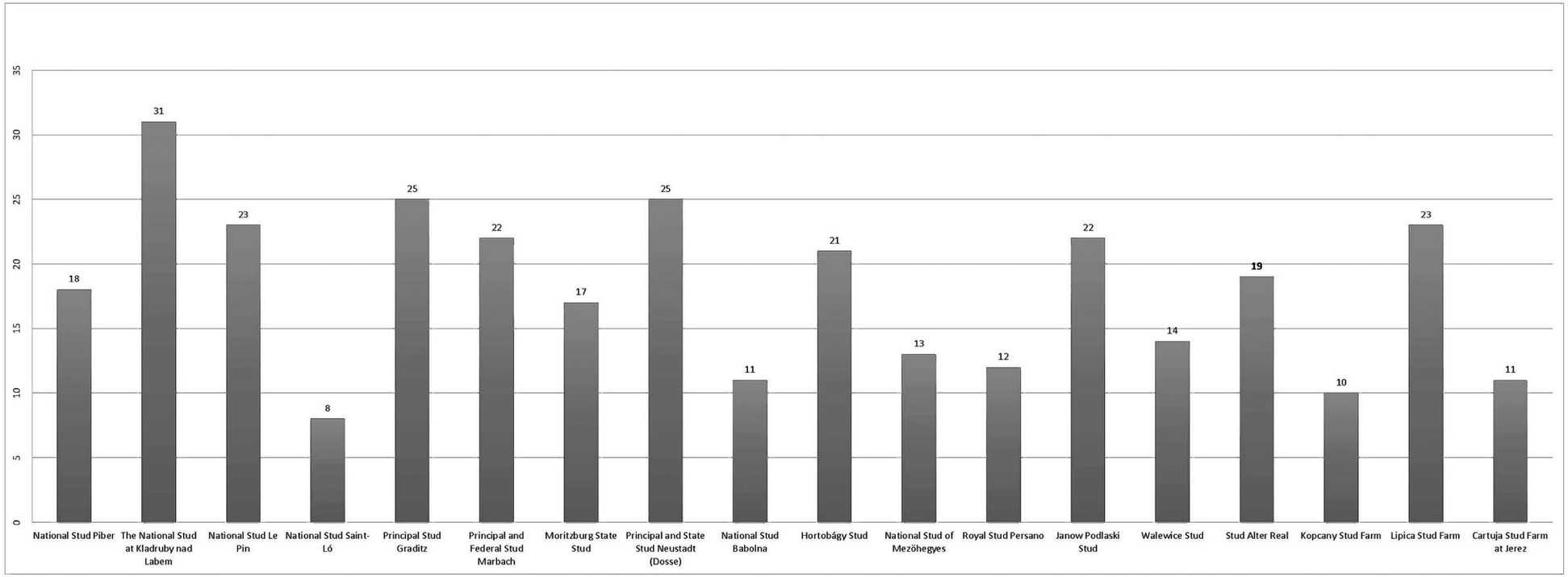
Ad kritérium i) – hospodářský význam krajiny pro funkci hřebčína:

Komparativní analýza prokázala nejvyšší možný stupeň plnění tohoto kritéria jednak u nominované krajiny, jednak u krajiny hřebčína v Neustadtu, v Hortobagyi a v Lipici. Toto kritérium de facto poukazuje na velkorysost koncipování dané krajiny s ohledem na její účel tak, aby byla zajištěna její relativní nezávislost, pokud jde o zdroje potřebné pro chov a výcvik koní, na zdrojích mimo ni. Pochopitelně, v případě Hortobagyie tato „zásobovací autarkie“ sice plně platí, avšak není výsledkem velkorysosti koncepce, ale je výsledkem obrovské velikosti této krajiny a přítomnosti potřebných zdrojů v ní. Vysokou míru soběstačnosti, pokud jde o zdroje, vykázaly rovněž krajiny pro chov koní při hřebčínec v Piberu, Le Pin, Graditz, Marbach a v Janow Podlaski, i když v stupni nižším než je tomu u nominované Krajiny pro chov kočárových koní v Kladrubech nad Labem a v krajinách hřebčínů v Neustadtu, v Hortobagyi a v Lipici.

Jak je nahoře uvedeno, komparace byla provedena podle souboru vzájemně provázaných kritérií, které je třeba hodnotit v jejich vzájemné relaci, protože světově výjimečná hodnota je, v případě kulturních krajin, v nichž se snoubí jasné funkčně účelové určení s tvůrčími zásahy člověka, mezi něž náleží i nominovaná Krajina pro chov kočárových koní v Kladrubech nad Labem, natolik komplexním jevem, že s jediným či dvěma kritérii nelze pro posouzení hodnoty vystačit, neboť pohled by byl nutně parciální, a tudíž nevýstižný. Jedině kombinací kritérií uvažovaných ve svých relacích lze alespoň částečně vystihnout komplexnost a zároveň specifickou výjimečnost hodnoty krajiny pro chov (kočárových) koní. Srovnávací hodnocení podle shora uvedeného souboru kritérií ukazuje následující graf. Z něj a z výše uvedené tabulky je zřejmé, že podle osmi kritérií stanovených pro komparaci nejvyšších hodnot dosahuje nominovaná Krajina v Kladrubech nad Labem jako jediná podle sedmi hledisek (kritérií). Žádná z dalších komparovaných krajin tak vysokého hodnocení „napříč“ všemi osmi kritérii, tedy celkově nedosáhla.[82]

[82] Graf ukazuje souhrnné hodnocení dle stanovených kritérií a není jím nijak řečeno a nelze z něj ani vyvozovat Nže sledované krajiny nemají ještě jiné hodnoty, než byly ty, které byly sledovány jako klíčové pro postižení světově výjimečné hodnoty krajiny pro chov koní jako hodnoty komplexní.

Souhrnný přehled statků podle plnění kritérií stanovených pro komparativní analýzu podává následující graf.

Graf. č. 001 Souhrnný přehled statků podle plnění kritérií stanovených pro komparativní analýzu

3.2.6.2 Křížová komparační analýza

Z komparativního hodnocení vyplývá ojedinělost nominované krajiny oproti krajinám jiným a to především proto, že její funkční autenticita nebyla nikdy přerušena. V nominované krajině je zcela zřejmé to, že její přírodní danosti byly postupně koncepčně transformovány pro její účel, přičemž některé relikty výchozí lužní krajiny zůstaly zachovány. V krajině pro chov kočárových koní v Kladrubech nad Labem je navíc chov a výcvik ceremoniálních kočárových koní zachován ve své celistvosti a nejde jen o využívání krajiny pro určité věkové stádium koně (např. jen pro odchov hříbat, výcvik mladých koní apod.).

Krajiny pro chov koní při hřebčínech v Marbachu, Neustadtu, Moritzburgu, Alter Real a Jerezu sice vykazují stejně vysoký stupeň kontinuity chovu koní jako nominovaná krajina, avšak v případě krajin při hřebčínech v Marbachu, Neustadtu, Moritzburgu a v Alter Real je v nižší míře plněno kritérium účelovosti krajiny ve vztahu k chovu kočárových koní (kritérium c), neboť buď nejde o koně kočárové (Marbach, Neustadt), nebo je vztah krajiny k účelu hřebčína jen v náznaku (např. v Moritzburgu není žádný vztah mezi hřebčínem a účelem krajiny, neboť tato nebyla pro chov koní koncipována, podobně jako v Piberu, kde jde o přirozenou krajinu pro chov koní „pouze“ užívanou, či Marbach, Alter Real a Jerez).

Kromě toho, krajiny pro chov koní při hřebčínech v Marbachu, Neustadtu, Alter Real, Jerezu nenesou znaky svého slohového vývoje (kritérium d). Co do zachování těchto znaků je krajina při hřebčíně v Moritzburgu sice plně srovnatelná s nominovanou krajinou, ale na rozdíl od ní nenese znaky krajinářské kompozice, která by byla spjata s chovem koní (kritérium f), a neměla vliv na uspořádání širšího územního celku, jehož je součástí (kritérium g); pokud jde o krajinu pro chov koní při hřebčíně v Graditz z hlediska specifické hodnoty, jakou je zachování stop slohového vývoje (kritérium d), viz níže.

Nominovaná krajina, stejně jako krajiny pro chov koní při hřebčínech v Piberu, Graditzi, Marbachu, Neustadtu, Hortobagyie, v Janow Podlaski, Alter Real a Lipici vykazuje ve vysoké míře zvláštní hodnotu, kterou je zachování staleté tradiční vazby mezi místními obyvateli, kteří v ní nacházejí tradiční obživu při chovu a výcviku koní a při péči o krajinu (kritérium h). V případě krajiny pro chov koní při hřebčíně v Janow Podlaski jsou však všechna ostatní kritéria pro sledování dalších hodnot (kritéria b), c), d), e), f), g) a i) plněna na nižším stupni, než je tomu v případě nominované krajiny; podobně je tomu u krajiny pro chov koní při hřebčíně v Lipici, s výjimkou kritéria sledujícího saturaci potřeb hřebčína, tj. potřeb chovu a výcviku koní, zdroji krajiny (kritérium i). Podobně je tomu i u krajin při hřebčínech v Piberu a v Marbachu, kde jde však o jiný typ krajiny, tj. krajiny přirozené, do níž byla funkce užívání pro chov koní pouze „vložena“ stejně jako u krajinyHortobágyie, v jejímž případě jde sice o vysoce hodnotnou kulturní krajinu, která však nebyla jako celek záměrně funkčně a ani umělecky upravována pro chov koní, tím méně pro chov a výcvik koní kočárových. Vysoký stupeň hodnoty, jakou je provázanost mezi místními lidmi a krajinou pro chov koní, jak bylo již uvedeno, vykazuje i krajina pro chov koní při hřebčíně v Alter Real, v níž je srovnatelně vysoký i stupeň kontinuity funkce krajiny pro chov koní jako v případě nominované krajiny (kritérium b), a kde, stejně jako v nominované krajině, existuje vysoká krajinářsko urbanistická harmonie (kritérium e), avšak, pokud jde o ostatní hodnoty sledované při komparační analýze, krajina pro chov koní při hřebčíně v Alter Real jich, na rozdíl od nominované krajiny, nedosahuje (hodnoty sledované podle kritérií c), d), f), g) a i).

Pokud jde o krajiny pro chov koní při hřebčínech v Graditzi, Marbachu, Neustadtu, ty sice ve srovnání s krajinou pro chov kočárových koní v Kladrubech nad Labem také vykazují stejně vysoký stupeň soudržnosti mezi lidmi, koňmi a krajinou, což je mj. důležité pro její funkční autenticitu i udržení jejích formálních kvalit, a i v případě některých dalších kritérií vykazují shodně vysoký stupeň hodnocení jako nominovaná krajina (viz předchozí tabulka a text pod ní), nicméně jejich celkové plnění dalších hodnot sledovaných při komparativní analýze je nižší, než je tomu u nominované krajiny, protože některá z kritérií plní na nižším stupni než krajina nominovaná.

Krajina pro chov kočárových koní v Kladrubech nad Labem je co do stupně zachovaných stop slohového vývoje (kritérium d) mimořádným fenoménem a na téže úrovni je pouze krajina v Moritzburgu, o níž byla už řeč, a v Graditz, u níž však platí, že kontinuita jejího užívání je nižší než v případě krajiny v Kladrubech nad Labem a také účelovost krajiny je nižší, neboť tato krajina byla

užívána pro chov a výcvik koní v jiných než kočárových službách (kritérium c), a jde o krajinu, u níž je míra tvůrčího přínosu člověka (kritérium f) nižší, než je tomu v případě nominované krajiny.

Pokud jde o vysoký tvůrčí vliv člověka ve smyslu jasného uměleckého záměru (kritérium f), dosahuje nominovaný statek úrovně krajiny pro chov koní při hřebčíně v Le Pin, která však v porovnání s krajinou v Kladrubech nad Labem nese pouze stopu jedné slohové etapy (kritérium d). Naproti tomu, krajina v Kladrubech nad Labem je, díky tomu, že nese stopy různých etap svého vývoje, svědectvím dlouhodobého vývoje světové krajinářské tvorby a na rozdíl od ní byl v krajině pro chov koní při hřebčíně v Le Pin chov koní chápaný v jeho celistvosti (kritérium b) přerušen a krajina není účelově spjata s výcvikem koní pro kočárovou službu, proto v hodnocení podle kritéria c) dosahuje nižšího stupně plnění, než je tomu v případě nominované krajiny. Podobně je tomu u dopadů rozlohy krajiny pro chov koní při hřebčíně v Le Pin na uspořádání širšího územního celku, jehož je součástí (kritérium g).

Pokud jde o krajinářsko-urbanistickou harmonii (kritérium e), jsou na stejně vysoké úrovni krajiny pro chov koní při hřebčínech v Piberu, Le Pin, Graditzi, Marbachu, Neustadtu, Hortobagyi a v Kladrubech nad Labem, kde je však harmonie dočasně porušena provizorní utilitární stavbou nesouvisející s chovem a výcvikem koní. Proto, ale jen v případě této jediné hodnoty, je krajinářsko urbanistická harmonie nominované krajiny o jeden stupeň nižší než u shora uvedených krajin, avšak vzhledem k provizornímu charakteru rušící stavby jen dočasně.

Komparativní analýza ukázala, že svou koncepcí se vzájemně blíží krajiny hřebčínů, a sice v Graditzi a v Kladrubech nad Labem, a že je mezi nimi patrná určitá myšlenková příbuznost v kombinaci použití principů francouzské a krajinářské zahrady; z analýzy však nelze vyvozovat nějakou filiaci, nicméně je patrné, že krajina v Kladrubech nad Labem je výchozím reprezentantem určitého typu krajiny pro chov kočárových koní, k němuž náleží i krajina pro chov koní při hřebčíně v Graditzi, která se stejně jako nominovaná krajina nachází v povodí řeky Labe. Tento názor podporuje i to, že nominovaná krajina v Kladrubech nad Labem je, z hlediska svého vývoje, starší.

Velké specifikum krajiny v Kladrubech nad Labem je to, že jde o krajinu evolutivní, záměrně člověkem po staletí přetvářenou za stále stejným účelem – chovem a výcvikem kočárových koní, nikoli však o krajinu, do níž byl účel, tj. chov koní, „pouze“ vložen (jako v Marbachu, Moritzburgu, Piberu, Alter Real a Jerezu).

Nominovaná krajina je mimořádně unikátní tím, že nese znaky etap svého vývoje v čase.[83]

Zachovány jsou v ní relikty přirozeně se obnovujícího lužního lesa a mrtvých říčních ramen jako stopa jejího výchozího stavu, stopy středověké etapy v trasování některých cest, etapy renesanční, která je skryta ve stavební podstatě budov zámku a kostela sv. Václava a Leopolda, etapy barokní v základním vodním díle v krajině umožňujícím její funkci, sochařské výzdobě krajiny, hřbitovní kapli a v dosud chovaném plemeni koní, velmi markantní jsou znaky etapy klasicistní, jimiž je jednak architektura všech tří dvorů, jednak racionální uspořádání dílců pastvin a lesa a především soustava alejí, stromořadí a průseků. Rovněž romantismus zanechal v nominované krajině svou vrstvu, a to v neogotickém kostele sv. Vavřince v Selmicích, náhradou vlašských topolů v Selmické aleji lipami, výsadbou jabloňových alejí, skrýváním klasicistní architektury dvorů výsadbami stromů a zejména založením parku Mošnice, který představuje mimořádně kreativní aplikaci principů anglické krajinářské školy, tak jak se projevila v Muskau.[84] Také funkcionalistická etapa dějin architektury v nominované krajině zanechala svou stopu, mj. ve vodojemu ve dvoře Kladruby nad Labem. Dokladem přirozeného vývoje hospodářské krajiny, jakou nominovaná krajina je, jdoucího napříč slohovými etapami jejího vývoje, je po staletí se samovýsevem obnovující bylinný porost luk a pastvin ovlivňovaný člověkem výhradně jen sečením a pastvou koní. Zachováním všech uvedených vrstev je nominovaná krajina ve vzorku komparovaných krajin unikátní.

---

83 Podrobněji viz kapitola 2.b. 4 a předchozí.

84 http://whc.unesco.org/en/list/1127.

Uspořádání krajiny v Kladrubech nad Labem, které je velmi komplexní a pracuje s liniovými výsadbami podél cest, vodotečí a mezi pastvinami, vytvářející geometrický rastr kabinetů s pastvinami, nemá ve srovnávaných krajinách obdoby v podobně velkorysém rozsahu, což je, mimo jiné, distinktivní znak od krajiny v Le Pin, kde se struktura krajiny hřebčína neliší od krajiny, která ji obklopuje, který staví nominovanou krajinu do zcela výjimečné pozice.

Komparativní analýza dále prokázala, že krajina pro chov kočárových koní v Kladrubech nad Labem je zcela unikátním a světově výjimečným zvláštním reprezentantem ferme ornée, a to zvláštním jednak svou specializovanou funkcí, dále použitým tvaroslovím, které je odlišné od jiných statků tohoto typu (např. Garden Kingdom of Dessau-Wörlitz,[85] Germany, podobně jako Woburn Farm[86], near Addlestone, Surrey, England nebo The Leasowes, Shropshire, England, byly vytvořeny jen na principech anglické zahrady), jednak tím, že funkční stránka ferme ornée je plnohodnotná uměleckému zpracování a není „pouze" doprovodem hry na venkovské hospodaření (např. Le Hameau de la Reine ve Versailles). To spojuje krajiny v Kladrubech nad Labem a v Le Pin, avšak s tím, že v krajině hřebčína v Le Pin již celostní chov koní zanikl, a s krajinou v Graditz a v Neustadt, kde však tento vztah není realizován na tak rozsáhlém území. Podobně velkorysé pojetí maďarských krajin typu ferme ornée koncipovaných pro chov koní (Bábolna, Mezöhegyies) zaniklo. Struktura ferme ornée v krajině někdejšího hřebčína v Kopčanech (Slovensko) je rovněž nevratně porušena a funkce tamní krajiny pro celostně chápaný chov koní zanikla a i také hodnoty sledované podle ostatních kritérií jsou nízké.

Krajina pro chov koní v Kladrubech nad Labem, která je přeživším příkladem a svědectvím plného vztahu krajiny, lidí a ceremoniálních kočárových koní, je svým ztvárněním svědkem celé etapy civilizace užívající koní pro reprezentační ceremoniální účely společenských elit. Dále je unikátní tím, že její specializovaná funkční autenticita nebyla nikdy přerušena, ani pozměněna, přestože smluvní strana její produkty (vycvičené ceremoniální kočárové koně) již 100 let nevyužívá ke svým státním ceremoniím; elit.

Výjimečnost nominované krajiny v mezinárodním měřítku je dána rovněž tím, že její základní účel je vyjádřen krajinářskými kompozičními prostředky – stěžejní bod kompozice hlavních linií je u hlavního vchodu do stájového areálu dvora v Kladrubech nad Labem, což je velmi neobvyklé, protože v ostatních komparovaných krajinách tyto stěžejní body jsou vázány na rezidence panovníka nebo majitele či správce. Tím je vyjádřen mimořádný respekt k účelu krajiny.

Podobně je tomu i se strukturací hmot hřebčínských staveb. V areálu dvora v Kladrubech nad Labem je překvapivě a neočekávaně hmota císařského zámku potlačena nejen vizuálně (skrytím za řadou stromů), ale též absolutně – jeho hmota je mnohem nižší než vstupní stájové křídlo.

Velmi vzácné je rovněž to, že v nominované krajině jsou propojeny dvě části – jedna klasicistně komponovaná s využitím principů francouzské zahrady a druhá, založená na principech romantické krajinářské zahrady. Podobnou kombinaci ve vzorku komparovaných krajin lze nalézt pouze v krajině při hřebčíně v Graditzi, avšak v Kladrubech nad Labem je tento princip obohacen navíc ještě tím, že v romantické krajinářské části (Mošnice) je uchován relikt původní lužní krajiny s její vegetací a mrtvými říčními rameny, která harmonicky kontrastuje s druhou částí lužní krajiny, jež však byla uchopena tvůrčími krajinářskými prostředky.

Mimořádně vzácná je aplikace principů malířské perspektivy ve shora uvedené krajinářské části. Krajinářský architekt zde využil barevnosti dřevin pro vytváření prostorových iluzí, tedy zkracování nebo naopak prohlubování (prodlužování) krajinného prostoru.

Závěrem lze uvést, že z komparační analýzy vyplynulo, že je-li nominovaná krajina posuzována podle předem stanoveného souboru kritérií, dosahuje mimořádně vysokých hodnot, jakých ostatní komparované krajiny nedosahují. Ve výsledku, tj. v souhrnu těchto sledovaných hodnot, je její souhrnná hodnota na nejvyšším stupni.

Je-li krajina posuzována křížově, tj. jak je shora uvedeno podle jejích atributů, ukazuje se, že je naprosto výjimečná.

---

85 http://whc.unesco.org/en/list/534/.

86 Považovaná za vzor všech ferme ornée.

Máme tedy za to, že nominovaná Krajina pro chov a výcvik ceremoniálních kočárových koní v Kladrubech nad Labem má světově výjimečnou hodnotu. Tato krajina je na světě jediným a nejúplnějším svědectvím o hipologické kultuře (ve vztahu k ceremoniálním kočárovým koním) dochovaným ve své komplexnosti.

3.3 Návrh prohlášení výjimečné světové hodnoty

a) Stručná syntéza

Nominovaná krajina leží v centru tzv. Středního Polabí v hospodářsko-geologickém útvaru Polabská nížina, kterou zformovala řeka Labe. Chov koní v krajině ovlivnily geomorfologické danosti území, které umožnily rozvinout jedinečnou krajinnou strukturu určenou k chovu a výcviku ceremoniálních kočárových koní.

Krajina byla osídlována ve středověku. Po roce 1491 přešly Kladruby nad Labem do rukou rodu Pernštejnů, kteří tam založili oboru. Panství Pardubice, na jehož území se obora nacházela, zakoupila roku 1560 pro panovníka Česká komora. Císař Maxmilián II. Habsburský tam založil v roce 1563 hřebčín, který byl 6. března 1579 jeho nástupcem Rudolfem II. Habsburským povýšen na hřebčín dvorní. Hřebčín se v přímé vazbě s okolní krajinou specializoval od počátku 17. století na chov ceremoniálních kočárových koní typu galacarrossier určených výhradně pro potřeby císařského dvora. Historické dvory hřebčína fungují dodnes a jsou funkčními ohnisky jedinečné krajiny.

Nominovaný statek je vzácnou syntézou dvou kategorií kulturní krajiny, a sice živé, organicky se vyvíjející krajiny do dnešních dnů s dominantním funkčním určením, a krajiny záměrně komponované člověkem představující výjimečně dokonalý typ specializovaného okrasného statku, ferme ornée, zaměřeného na chov ceremoniálních kočárových koní. Tato syntéza je dána tím, že živá evolutivní krajina s jasnou chovatelskou funkcí je uspořádána s využitím svých přírodních daností do dvou kontrastních, avšak navzájem provázaných části – formálně uspořádanou pastevní krajinu vycházející z principů klasicistní francouzské zahrady se záměrně potlačenou a střídmou klasicistní architekturou dvorů, odstíněnou strukturou sídel a sochami akcentujícími významná místa, doplňuje romantický krajinářský park.

Nominovaná krajina je živým svědectvím dokumentujícím výměnu vlivů ve formování krajiny zaměřené na chov a výcvik kočárových koní. Obsahuje zřetelné a funkční prvky krajinné kompozice (osy, cesty, aleje, stromořadí, vodoteče, symetrické stavby, vazby mezi prvky), které jsou výjimečně dokonalým příkladem tvůrčí aplikace kompozičních zásad tvorby prostoru podle André Le Nôtra (francouzská zahrada) do krajiny se specifickým funkčně účelovým určením. Statek je výjimečný také tím, že byl do své podoby uspořádán podle zásad francouzské zahrady v době, kdy tyto byly úplně opuštěny. Tím je tato pozdní aplikace lenotrovských principů v nominované krajině dokladem vysoké životaschopnosti těchto principů a zároveň velmi konzervativního vkusu hlavního zadavatele úprav této krajiny, jímž byl Habsburský dvůr, a je tak svébytným obrazem kulturních poměrů.

Principy anglické krajinářské tvorby byly mimořádně tvůrčím způsobem uplatněny v nominované krajině při tvorbě krajinářského parku Mošnice, v němž jsou krajinářské scenérie komponovány z původních lužních porostů a introdukovaných dřevin, tím, že při aplikaci těchto principů byly využity i principy malířské perspektivy pracující s barevností bohatého sortimentu dřevin pro vytváření prostorových iluzí a efektů; scenérie se zrcadlí na hladině jezer vzniklých ze slepých ramen řeky Labe. Aplikace principu clumps na pastvinách, vymezených ovšem klasicistní kompozicí, je dalším dokladem pronikání anglického krajinářství do nominované krajiny.

Výsledkem kreativní kombinace zásad francouzské a anglické krajinářské zahrady aplikovaných na krajinu s prioritně hospodářským využitím je nominovaná krajina unikátní.

Mimořádný respekt k účelu krajiny je vyjádřen krajinářskými kompozičními prostředky. Společným výchozím bodem hlavních kompozičních os klasicistní části krajiny je hlavní vchod do stájového dvora v Kladrubech nad Labem, nikoli do zámku, jako je tomu v krajinách při jiných hřebčínech. Účel krajiny je vyjádřen také kompozicí hmot budov ve dvoře Kladruby nad Labem, kde je hmota císařského zámku potlačena nejen vizuálně (skrytím za řadou stromů), ale též absolutně – jeho hmota je mnohem nižší než vstupní stájové křídlo, podobně ani výška lodi kostela sv. Václava a Leopolda tamtéž nepřesahuje výškovou hladinu hlavních budov vlastního stájového dvora.

Takováto akcentace ryze hospodářské funkce krajiny prostředky krajinářské a architektonické kompozice je velmi neobvyklá, je-li v krajině sídlo příslušníka společenské elity.

Nominovaná krajina vykazuje přesvědčivě všechny znaky svého kontinuálního monofunkčně zaměřeného užívání pro chov kočárových koní, která na sebe postupně nabrala formy nejvyšší estetické kvality odpovídající „císařskému" významu a účelu této krajiny, čímž vznikl jedinečný typ okrasného statku (ferme ornée).

Nominovaná krajina byla svým účelem nedílně spjata s vrcholem společenské hierarchie po dobu čtyř století dějin evropské civilizace a představuje ve světovém měřítku mimořádně komplexní svědectví o hipologické kultuře vyvíjející se v Evropě, pokud jde o chov a výcvik ceremoniálních kočárových koní.

b) Zdůvodnění kritérií

Ad kritérium (ii) – nominovaná krajina vykazuje významné pronikání vlivů během 17.–19. století v Evropě, a to v oblasti krajinné tvorby. Krajina je významným svědectvím o tvůrčím použití klasicistních kompozičních principů André Le Nôtre, jakož i principů anglického krajinářství, při uspořádání krajiny s utilitárním účelem. Účelově uspořádaná skladba krajina je zároveň výsledkem výměny informací a zkušeností s chovem a výcvikem kočárových koní, které byly předávány mezi panovnickými dvory využívajícími těchto koní pro ceremoniální účely. Nominovaná krajina je dodnes plně funkčním a mimořádně zachovalým příkladem vývoje názorů na kultivaci a záměrné formování hospodářské krajiny určené pro chov a výcvik kočárových koní kombinujících přísně specifické hospodářské účely s formální estetizací.

Ad kritérium (iv) – nominovaný statek je na světě jedinečným příkladem krajiny v průběhu staletého vývoje vycizelované prostředky krajinářské kompozice, snoubící v sobě principy klasicismu a anglického krajinářství, do podoby, která ukázkově zabezpečuje optimální potřeby chovu a výcviku kočárových koní, čímž ilustruje významné období evropské historie, které tohoto typu koní využívalo v novověku pro potřeby svých společenských elit. V případě nominované krajiny byl touto elitou císařský rod Habsburků. Nominovaná krajina tak byla nedílně svým účelem spjata s vrcholem společenské hierarchie po dobu čtyř století dějin evropské civilizace. Ve světovém měřítku představuje nominovaná krajina mimořádně komplexní svědectví o hipologické kultuře vyvíjející se v Evropě, pokud jde o chov a výcvik ceremoniálních kočárových koní, po dobu čtyř století.

Ad kritérium (v) – nominovaný statek je na světě posledním vynikajícím příkladem tradičního způsobu využití krajiny pro chov a výcvik ceremoniálních kočárových koní, tzv. galacarrossierů, a je tak reprezentativní pro etapu dějin, počínaje barokem, která takto krajinu užívala, aby uspokojila potřebu společenských elit vyjádřit své výjimečné postavení nádherou ceremonií, při nichž byli galacarrossieři užíváni. Chov a výcvik těchto koní se v nominovaném statku po staletí vyvíjí v přímé vazbě na přírodní podmínky: pozitivní klimatické, hydrologické, pedologické a botanické vlastnosti území předurčily hospodářskou soběstačnost krajiny nezbytnou pro chov a výcvik kočárových koní od jejich narození až po plný výcvik. Chov a výcvik kočárových koní a s nimi související péče o nominovanou krajinu je tradičním pracovní příležitostí tamních obyvatel.

c) Prohlášení integrity

Nominovaná krajina se dodnes dochovala a je nominována ve svých historických hranicích a v původní rozloze, která odpovídala velikosti stáda nutného pro dosažení počtu vycvičených ceremoniálních kočárových koní, stanoveného císařským dvorem.

Účelovost krajiny je stále v plné míře patrná v integrálně uchované celkové funkční struktuře krajiny tím, že komponentami krajiny jsou: velikosti stáda přiměřené pastviny; louky pro sklizeň sena; orná půda pro získávání jadrného krmiva; lesy pro těžbu dřeva pro stavby i otop; dostatečné vodní zdroje; cesty nezbytné pro výcvik kočárových koní v zápřahu; funkčně diverzifikované stavební celky atd. Nominovaná krajina tak zajišťuje, stejně jako ve své historii, všechny zdroje potřebné pro úspěšný chov těchto koní a prostředí pro jejich výcvik.

Chov koní je vázán na plně funkční diverzifikované historické stájové soubory budov a další doprovodné stavby. Stavební soubory všech stájových dvorů reflektují dlouhý vývoj požadavků kladených na ustájení kočárových koní, a to od počátku 19. století. Tyto soubory nebyly demolovány, ani výrazně přestavovány, byly pouze citlivě doplňovány a následně v letech 2014–2015 citlivě rehabilitovány.

Formální kompozice klasicistní části nominované krajiny je uchována ve své integritě, protože jsou uchovány všechny její prvky – cesty s alejemi, vodoteče, rastrování dílců pastvin aj.

Krajinářská kompozice romantického parku Mošnice je rovněž uchována ve své integritě – kočárová cesta, z níž se vějířovitě rozevírají průhledy, sortimentálně bohaté solitérní i skupinové výsadby dřevin seskupené podle zásad malířské perspektivy, vodní plochy vzniklé z mrtvých ramen řeky, a s přirozeně se obnovujícími litorálními porosty v reliktu lužního lesa.

Ve své historické celistvosti jsou dochovány také hospodářské lesy v severní části nominovaného statku včetně systému přímých průseků s cestami využívanými k výcviku koní.

Přirozeně rostlá sídla vesnického typu ležící v nominované krajině mají integrálně zachovanou historickou půdorysnou i hmotovou strukturu vytvářenou převážně rodinnými domky.

d) Prohlášení autenticity

Funkční autenticita nominovaného statku je dochována, nominovaná krajina stále slouží k chovu a výcviku kočárových koní typu galacarrossier, a to starokladrubského plemene. Unikátní kompozice nominované krajiny založená na kombinaci principů francouzské (patte d´oie, étoile, cabinet de verdure) a anglické zahrady (clumps, krajinářský park) je uchována. Liniové výsadby dřevin (aleje, stromořadí, větrolamy, doprovody vodotečí) kompozičně členících krajinu jsou zachovány do současnosti, a to co do původnosti materiálové, resp. botanického sortimentu, tak co do uchování kompozičních vztahů. Stavební soubory dvorů hřebčína s dalšími doprovodnými stavbami byly pečlivě památkově rehabilitovány v souladu s dochovanou klasicistní koncepcí a jsou tedy autentické. Při rehabilitaci byly zohledněny také dílčí hodnotné úpravy budov z pozdějšího období, čímž je prezentována stavební a slohová vrstevnatost dokumentující postupný vývoj stavební složky statku.

Funkčně i kompozičně významná síť vodotečí je uchována ve struktuře, která se ustálila v roce 1876, a je tedy autentická. Při její údržbě se zásadně užívá původních materiálů. Podobně se postupuje při údržbě dřevěného ohrazení pastvin.

Historická urbanistická struktura sídel nebyla narušena novodobým rozvojem průmyslu a původní vazby na extravilán jsou uchovány.

e) Požadovaná ochranná a správní opatření

Pro uchování světově výjimečné hodnoty nominovaného statku a jeho trvale udržitelný rozvoj je třeba aplikovat: pravidelně každý rok národní systém monitoringu jako nástroj prevence a včasného vydání doporučení orgánům státní památkové péče a správci statku; právně zakotvit systém správy nominovaného statku z jednoho centra převodem správy veškerého majetku českého státu v nominované krajině na jediného správce, a to Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o.; implementovat do praxe již stanovené a mezi odpovědnými ministerstvy dohodnuté principy rehabilitace historické zeleně pro zachování kompozice nominované krajiny i její funkce jako krajiny pro chov kočárových koní; pokračovat v realizaci platného Management Plánu, vyhodnotit ho a včas ho aktualizovat; k tomu využít i Steering Group složenou z vysokých zástupců ministerstev, územně příslušných orgánů státní památkové péče, odborné organizace památkové péče, národního komitétu ICOMOS a správce statku a spolupracující s externími odborníky a zástupci místních samospráv.

4. STAV ZACHOVÁNÍ STATKU A FAKTORY, KTERÉ STATEK ZASAHUJÍ

4. STAV ZACHOVÁNÍ STATKU A FAKTORY, KTERÉ STATEK ZASAHUJÍ

4.a Stav zachování statku

Vzhledem ke svému kulturně hospodářskému významu i svému hospodářskému využití je stav nominované krajiny předmětem zájmu několika orgánů veřejné správy České republiky (např. Ministerstvo zemědělství ČR, Ministerstvo kultury ČR, Ministerstvo životního prostředí.).[87] Z tohoto důvodu se postupně do její regenerace a jejího financování zapojily a podpořily i využití prostředků fondů Evropské unie.

4.a.1 Celkový stav zachování kompozice

Nominovaný statek se do současnosti zachoval ve stavu plně vypovídajícím o historickém uspořádání krajiny se zachovalými stopami všech etap jejího vývoje (Příloha č. 2 – obr. 001–005).

Nominovaná krajina se rozkládá ve svých historických hranicích, tzn. stále v sobě pojímá všechny prvky krajinné kompozice zabezpečující hospodářské funkce – dvory hřebčínů, pastviny, louky, pole a lesy, včetně systému kočárových cest určených k výcviku kočárových koní a jedinečný systém vodního hospodářství – odvodňovací a zavodňovací kanály podmiňující hospodářský užitek z krajiny (Příloha č. 1 – Mapa dokumentující vztah mezi současnou rozlohou nominovaného statku a jeho rozlohou v roce 1771 č. 006.01).

Vrcholně klasicistní úpravy, respektující jednak předchozí vývoj, jednak využití krajiny zcelily nominovaný statek do jednotné formy, která dodnes umožňuje naplňovat jeho účel. Krajinářský park se zcela odlišnou kompozicí je také do současnosti funkční a užíván pro potřeby chovu a výcviku kočárových koní. Jeho kompoziční propojení s klasicistním jádrem nominované krajiny původními alejemi je rovněž zachováno (Příloha č. 2 – obr. 013, 014, 016).

Stájové dvory nominovaného statku jsou navzájem provázány stále aktivními funkčními a kompozičními vazbami, zděděnými z minulosti (Příloha č. 1 – Mapa dnešního stavu Krajiny pro chov kočárových koní v Kladrubech nad Labem č. 006.04).

Nominovaný statek je protkán formální strukturou cest a vodních kanálů doprovázených alejemi a stromořadími historických dřevin. Liniové výsadby dřevin funkčně člení převážnou část nominovaného statku do jednotně působící formální koncepce (Příloha č. 2 – obr. 002, 011, 012).

Kočárové cesty v krajině se zachovaly v plošném historickém rozsahu plně zabezpečujícím provozní funkce statku i funkce spojené s výcvikem kočárových koní. Na ústřední systém cest (Řečanská a Selmická alej) se zpevněným povrchem navazují cesty nižšího řádu většinou kryté rehabilitovaným povrchem tvořeným hutněným kamenivem. Na ně navazující cesty s nezpevněnými povrchy (polní a lesní cesty). Kočárové cesty se zachovaly jak v klasicistně řešené části krajiny, kde tvoří pravidelnou strukturu organizující krajinu, tak i v přírodní části statku (krajinářský park), kde jsou rehabilitované cesty stále vedeny v ladných křivkách a kryty mechanicky zpevněným kamenivem (Příloha č. 2 – obr. 019, 031, 049). Ve formálně řešené části statku, se zachovalou klasicistní kompozicí, je část cest doprovázena tradičním bílým dřevěným oplocením, které se skládá ze sloupků spojených horizontálními latěmi. Oplocení je periodicky udržováno v typické barevnosti s využitím tradičních materiálů (dřevo, vápno na bílení) (Příloha č. 2 – obr. 021, 022, 040; Schéma struktury cest v krajině nominovaného statku č. 005.03).

---

[87] Důkazem tohoto společného zájmu je Dohoda o obecných zásadách obnovy a dalšího rozvoje areálu národní kulturní památky Hřebčína v Kladrubech nad Labem, která je uvedena v příloze č. 3 – dokument č. 004 k nominační dokumentaci.

Síť vodotečí nominované krajiny je zachována a plní svou zavodňovací i odvodňovací funkci a uplatňuje se svým vegetačním doprovodem v kompozičním členění krajiny a je v případě potřeb opravována, nicméně se již zvažuje její celková rehabilitace, k čemuž směřuje projekt „Regenerace historické vodní soustavy Národního hřebčína Kladruby nad Labem“[88] (Příloha č. 1 – Schéma struktury vodních ploch a vodotečí nominovaného statku č. 005.04).

Historické sídelní útvary jednotlivých obcí ležící uvnitř nominovaného statku se vyvíjejí postupně v přímé vazbě na rozvoj a potřeby hřebčína. Dochovaná urbanistická struktura rostlých sídelních útvarů vesnického typu na území statku nebyla narušena novodobým rozvojem průmyslu a dálkové dopravy a ani se nic podobného nepředpokládá podle platné územně plánovací dokumentace. V jejich struktuře jsou dobře patrné stopy jejich vývoje.

Nominovaná krajina neprodělala žádné negativní vlivy spojené s rozvojem nebo nedostatečnou stavebně technickou údržbou, tzn., že krajina nebyla zastavěna žádnými moderními areály, nebyla zmenšena a ani nebylo změněno její historické funkční využití, což je, mimo jiné, dáno tím, že byla stále používána k chovu kočárových koní, a toto využití bylo plně respektováno, neboť bylo ve státním zájmu. Přispěla k tomu i její památková ochrana, jejíž stupeň se postupně prohluboval od počátku 60. let 20. století. O dochovanou kompozici krajiny je soustavně pečováno s cílem uchovat její, v historii utvořené kompoziční krajinářské vztahy a prvky, to mimo jiné i protože mají svůj význam pro užitkovou funkci nominované krajiny (Příloha č. 1 – Schéma nominovaného statku k roku 2017 č. 007.05).

4.a.2 Stav zachování stavebních souborů a uměleckých děl v krajině

Nominovaný statek dodnes obsahuje všechny tři hlavní funkčně diverzifikované stájové dvory, z nichž při stájovém souboru v Kladrubech nad Labem je též zámek, kostel a další stavby včetně domů pro deputátní bydlení zaměstnanců, hřbitov s kaplí atd. (Příloha č. 2 – obr. 006, 008, 010).

Dvory stále slouží historické funkci – chovu kočárových koní, typu galacarrossier, čímž je zachována jak funkční autenticita každého z nich, tak také jejich autentická funkční provázanost.

Stájové dvory se zachovaly ve svém plošném a hmotovém historickém rozsahu, tzn., že nebyly modifikovány pro nové funkce, nebyly přestavěny, dostavovány ani demolovány. K velké míře zachovalosti přispěla rovněž dlouhodobá kontinuita funkčního využití jako stájí k chovu kočárových koní, tedy k udržení funkční autenticity. Při změně funkce by totiž jistě došlo i k jejich stavebním změnám.

Zásadním počinem pro uchování stavu stájových dvorů a dalších staveb v krajině bylo zpracování podrobného stavebně historického průzkumu v letech 2001–2003.[89] Tento průzkum kromě detailního popisu staveb podrobně pojmenoval jak veškeré hodnotné prvky jednotlivých staveb, tak i hlavní případné stavebně technické nebo architektonické závady, které se na stavbách vyskytovaly.

---

[88] Pracovní označení připravovaného projektu.

[89] Stavebně historické průzkumy jsou v České republice stěžejní materiály identifikace a popisu kulturního dědictví. Zároveň tak jsou základním podkladem pro péči o kulturní památky, respektive nominovaný statek. V letech 2001–2003 byl zpracován stavebně historický průzkum pro areál hřebčína, jehož zhotovitelem byl Národní památkový ústav. Zpracování stavebně-historického průzkumu kladrubského hřebčína bylo iniciováno v roce 2000 Národním hřebčínem Kladruby nad Labem, s.p.o ve spolupráci s památkovým odborem Ministerstva kultury ČR v rámci koncepční přípravy celkové rehabilitace nominovaného statku a v souvislosti s prohlášením podstatné části nominované krajiny za národní kulturní památku s perspektivou její výhledové nominace k zápisu na Seznam světového dědictví.
Průzkum byl zpracováván výhradně nedestruktivními metodami. Rozsah zpracovávaného území byl postupně stanoven tak, aby odpovídal stavu, vzniklému kontinuálním historickým vývojem.
Rozsah zadání stavebně historického průzkumu, stejně jako následné vyhlášení podstatné části nyní nominované krajiny za národní kulturní památku, sledovalo cíl udržitelnosti kulturního dědictví, a to s maximálním zřetelem na udržitelnost chovu starokladrubského koně a v celém rozsahu zajištění jeho životního prostředí – a to v historicky ustálené harmonické kulturní krajině hospodaření bývalého císařského dvorního hřebčína první čtvrtiny 20. století.

Tím byl položen základ pro veškeré projektové práce v areálu a vytýčení priorit pro postupnou rehabilitaci, k níž viz níže. Na základě uvedeného průzkumu byl také koncipován Management Plán, který je samostatnou přílohou této nominační dokumentace (Příloha č. 4).

V nominované krajině je umístěno několik barokních soch. Jejich umístění v ní je dokladem postupného vývoje krajiny a víry v ochrannou moc světců nad hospodařením v ní (socha sv. Gottharda, socha sv. Donáta) a jejími obyvateli (socha sv. Jana Nepomuckého, sousoší Anděla strážce, socha Piety). Některé z nich byly restaurovány, ostatní, které jsou zatím v dobrém technickém stavu, budou restaurovány v nadcházejícím období (socha sv. Jana Nepomuckého, socha sv. Gottharda, sousoší Anděla strážce) (Příloha č. 2, obr. 090–095).

4.a.3 Stav zachování vegetačních součástí nominované krajiny

V krajině se dochoval systém kočárových cest (viz výše) a vodotečí, který je stále doprovázen historickými liniovými výsadbami (stromořadí, aleje, doprovod vodotečí), které jsou konstitutivními prvky její kompozice, protože dodávají půdorysné kompozici třetí rozměr a činí ji tak jasně smyslově vnímatelnou.

V nominované krajině se dochovala velmi zajímavá hierarchizovaná struktura liniových výsadeb, a to ve svém historickém rozsahu i materiálové pravosti. Na částečně rehabilitované monumentální lipové aleje převážně čtvrtého věkového stádia,[90] které jsou základem patte d´oie a stále tvoří základní kostru klasicistní části krajiny, navazují liniové výsadby stromů, které v uspořádání krajiny vytvářejí organizační a kompoziční strukturu nižšího řádu. Ty se skládají jednak z částečně rehabilitovaných alejí a stromořadí druhého věkového stádia a ze starších alejí a stromořadí třetího a čtvrtého věkového stádia, přičemž jsou liniové dřeviny čtvrtého věkového stádia postupně rehabilitovány. Organizační a kompoziční struktura liniových dřevin nižšího řádu dále funkčně člení krajinu na celky využívané v souladu s historickou tradicí, čímž vzniká strukturu cabinetů připomínající bosquety francouzské zahrady. Jsou to jednak liniové výsadby ohraničující pozemky pastvin podél Selmické aleje a dále jabloňové aleje třetích a čtvrtých věkových stádií[91] lemující cesty v okolí dvora Josefov (Příloha č. 2 – obr. 016, 017, 035–038, 080; Příloha č. 1 – Schéma alejí nominovaného statku v její kompoziční hierarchii č. 005.05).

O všechny aleje je soustavně pečováno realizací pěstebních opatření, chybějící, či odumřelé části jsou kontinuálně rehabilitovány. Některé z alejí již prošly nebo právě procházejí celkovou rehabilitací, např. v roce 2012 byla částečně rehabilitovaná Selmická alej. S ohledem na zachování materiálové pravosti původně použitého sortimentu dřevin bylo při výsadbě vysazeno 420 kusů lip (*Tillia cordata*), přičemž perspektivní úseky dřevin na pomezí třetího a čtvrtého věkového stádia byly v aleji zachovány; realizace pěstebních opatření na dubové aleji (*Quercus rubra*) vedoucí do parku Mošnice, rehabilitace topolových alejí (*Populus x canadensis ´*Regenerata´) alejí aj.

Liniová vegetace doprovázející historický systém vodotečí v krajině je složena z obdobných druhů dřevin jako doprovody cest (lípy, duby, topoly). Převažující v nich dřeviny třetího věkového stádia. Některé z vodotečí jsou doprovázeny pouze keři autochtonních dřevin mírného pásma.

---

[90] Věková stádia dřevin: 1 = nová výsadba, charakteristická převládajícími znaky druhu s projevujícím se ujímáním na stanovišti; 2 = odrostlá výsadba, jedná se o novou výsadbu, která není dosud plně stabilizovaná na stanovišti se základní architekturou koruny s patrnými znaky intenzivní péče; 3 = stabilizovaný dospívající jedinec vyznačující se dotvářením typických charakteristik pro daný taxon (habitus, kůra…), znatelný výrazný prodlužující růst, často začátek plodnosti; 4 = dospělý jedinec s vyvinutými charakteristickými znaky taxonu; 5 = veterán vyznačující se rozpadem struktury s doprovodnými projevy (úbytek kosterních větví, nástup přirozených patogenů).

[91] Sortiment starých odrůd jabloní v alejích byl určen odborníky z Mendelovy univerzity v Brně a je udržován jako specifická kulturní hodnota statku užívaná a slouží jako genetická rezerva při postupné rehabilitaci alejí.

Některé z alejí jsou doplněné tvarovanými živými ploty. Živé ploty jsou pravidelně udržovány v architektonickém tvaru. Živé ploty jsou postupně rehabilitovány s převažujícím podílem původní dřeviny – habru obecného (*Carpinus betulus*).

Na některých pastvinách jsou zachovány skupiny stromů (clumps) třetího a čtvrtého věkového stádia. Neperspektivní skupiny stromů (clumps), v závěrečných stádiích svého vývoje (4 a 5) jsou postupně rehabilitovány v jedno-druhových shlucích po třech až pěti (sedmi) kusech (Příloha č. 2 – obr. 018, 039, 040). Kolem skupin stromů je postupně rehabilitováno také tradiční oplocení. Jde o oplocení „kladrubského typu", které je z bíle vápnem natřeného dřeva a sladěno tak s oplocením kolem pastvin.

Na klasicistní část krajiny navazuje romantický krajinářský park Mošnice. V parku se dochovaly přírodně krajinářské scenerie založené na aplikaci zásad malířské perspektivy, a to v mimořádné kvalitě a rozsahu v kompozici. V parku se zachoval pestrý sortiment dřevin čtvrtého věkového stádia v netradičních sestavách (viz kapitola 2.a) (Příloha č. 2 – obr. 019, 020, 041–047)

Severní část nominovaného statku souvisle pokrývá les hospodářského charakteru, který je pravidelně členěný sítí přímých cest a průseků navazujících na formální schéma luk a pastvin. Les je zachován v rozloze a umístění z období kolem poloviny 19. století. Lesní cesty mají nezpevněné, místy písčité povrchy a jsou využívány také k výcviku kočárových koní. Ve druhové skladbě převažují jehličnany třetího věkového stádia. Přímé lesní cesty stále les člení na jednotlivá pole přibližně čtvercového půdorysu, což také odpovídá historickému způsobu hospodaření. Pozemky k plnění funkcí lesa a zásahy na nich se určují Lesním hospodářským plánem platným od roku 2016. Jeho strategie vychází z historické tradice hospodaření v lesích nominovaného statku[92] (Příloha č. 2 – obr. 024, 049, 107).

Na jižní hranici statku se kromě krajinářského parku Mošnice nacházejí zachovalé fragmenty lužních lesů vysoké ekologické hodnoty, v nichž probíhá přirozená sukcese vegetace.

Veškeré úpravy přírodních prvků a zemědělská činnost jsou v nominované krajině prováděny s ohledem na zachování její dochované historické struktury. Aleje a stromořadí, včetně tzv. krycích stromořadí u budov, se zachovaly na původních místech z různých časových období (viz kapitola 2.b) a jsou standardními metodami péče o památky zahradní a krajinářské architektury udržovány v původní formě a původním sortimentu dřevin. Odumřelé dřeviny jsou nahrazovány sazenicemi shodných taxonů tak, aby nebyla měněna autenticita sortimentu odpovídající jednotlivým etapám vývoje statku. Sazenice jsou vysazovány na místa odumřelých dřevin, aby byla zachována autenticita kompozice. Principy péče o liniovou zeleň stanoví mj. Dohoda mezi Ministerstvem kultury ČR, Ministerstvem zemědělství ČR a Ministerstvem životního prostředí[93] (Příloha č. 1 – Schéma struktury stromové vegetace nominovaného statku č. 005.02).

Pastviny a louky jsou zachovány ve velikosti a rozložení stanovenému na počátku 20. století. Díky tradičnímu způsobu obhospodařování jsou stále tvořeny autochtonními společenstvy bylin typickými pro severní mírné pásmo. Porosty luk a pastvin se obnovují samovýsevem. Louky jsou pravidelně minimálně dvakrát ročně sečeny pro získání sena a pastviny pravidelně vypásány a přirozeně hnojeny koňským trusem (Příloha č. 1 – Schéma funkčního využití nominovaného statku v členění na lesy, stromy, pastviny a louky a ornou půdu č. 005.01).

Účelově uspořádaná skladba pozemků s pastvinami, loukami, lesy, dotvořené strukturou cest, vodotečí s vegetačními doprovody a přírodně krajinářskými scenériemi je stabilní a schopná plnit všechny funkce související s posláním nominovaného statku – chov a výcvik kočárových koní a do značné míry určuje jeho materiálovou autarkii nominované krajiny, pokud jde o jeho poslání.

Orná půda se v současné době vyskytuje zejména na drobných soukromých pozemcích v přímé návaznosti na zastavěná území obou obcí; na pozemcích ve správě Národního hřebčína Kladruby nad Labem, s.p.o. pouze doplňuje dominantní roli luk a pastvin a její podíl (v období 20. století mírně zvětšený) se stále snižuje na původní rozsah.

---

92 Jeho resumé je uvedeno v kapitole 7.b a je k ní připojen v plném rozsahu v českém znění.

93 Jde o dohodu zmíněnou výše, resp. o její čl. II. Je uvedena v příloze č. 6 k této nominační dokumentaci.

Polní kultury jsou za účelem uchování funkční autenticity nominovaného statku vedeny tak, aby odpovídaly skladbě píce pro kočárové koně, tj. zaměřeny na oves a ječmen.

4.a.4 Ukončené velké projekty rehabilitace statku

Vysoká míra zachování klasicistní úpravy stavebních areálů spolu s dobře zachovanou podrobnou dokumentací z období klasicistní dostavby a přestavby umožnila jejich památkovou rehabilitaci na základě zmíněného stavebně historického průzkumu.[94]

Rehabilitace stavebních areálů hřebčína v Kladrubech nad Labem, Františkov a Josefov Všechny tři hlavní stavební areály (Kladruby nad Labem, Františkov a Josefov), byly památkově rehabilitovány z dotačních zdrojů Evropské unie z Integrovaného operačního programu v rámci projektu s názvem „Obnova součástí národní kulturní památky Hřebčín v Kladrubech nad Labem". Rehabilitace byla prováděna v letech 2013–2015.

Předmětem projektu bylo památkově rehabilitovat historické řešení, očistit ho od novodobých nevhodných zásahů a zachovat hmotnou podstatu, kterou tvoří originální konstrukce, povrchy, materiály a technologie včetně interiérového řešení. Dílčí hodnotné prvky z druhé poloviny 19. století, z přelomu 19. a 20. století i prvky z meziválečného období byly ovšem plně respektovány a jsou uchovány v jejich historické formě (např. vodojem). Případné nové konstrukce a doplňky (např. podlahy, výplňové prvky, technická a technologická zařízení, atd.) byly při rehabilitaci navrženy tak, aby nerušily historické prostředí historických budov hřebčína. Jako nově použité materiály byly rovněž přednostně uplatněny tradiční historické materiály (např. pálené cihly, keramická střešní krytina, maltoviny s vápenným pojivem, dřevo a kov na výplně otvorů).

Dle doporučení obsažených ve stavebně historických průzkumech byly rehabilitovány zámek, kostel sv. Václava a Leopolda, hřbitovní kaple Povýšení sv. Kříže, porodna, hlavní stáje, stáj plemenných hřebců, krytá jízdárna, kočárovna a postrojovna s expozicemi, nízké stáje, lesovna, dvůr Františkov, dvůr Josefov, obytné domy, zámecký park, venkovní jízdárny, prostor návsi v obci Kladruby nad Labem a vodárenská věž.

Stavební objekty statku lze zařadit zhruba do několika typologických skupin:

a) všechny stájové dvory (Kladruby nad Labem, Františkov a Josefov), které slouží primární činnosti hřebčína, a to chovu koní starokladrubského plemene (Příloha č. 2 – obr. 013, 014, 016);

b) objekty doprovázející funkce hřebčína, včetně objektů či jejich částí určených pro kulturně vzdělávací programy (objekty bývalé chlapecké ubytovny, kočárovny, kryté jízdárny, bývalé vodárny a bytových domů) (Příloha č. 2 – obr. 067, 068, 071, 073, 074);

c) zámek s kostelem sv. Václava a Leopolda a hřbitovní kaple Povýšení sv. Kříže (obr. 063–068);

d) vnější prostory před zámkem, venkovní jízdárna (Příloha č. 2 – obr. 034).

Převážná část objektů ze skupiny **ad a)** užívaných pro potřeby chovu památkově chráněného plemene starokladrubských koní, prošla celkovou rehabilitaci, a to dle provozních požadavků hřebčína, při samozřejmém respektování odůvodněných požadavků materiálové a konstrukční původnosti.

Byly opraveny nosné konstrukce, podlahy, konstrukce stropů, krovů, střešní krytiny, vnější fasády s výplňovými prvky a s navrácením tektonických článků fasády, vnitřní omítky, interiéry s vnitřním vybavením, mycí boxy, napájecí a krmné žlaby, zázemí pro zaměstnance, nové instalace kanalizace, vodovodu a elektroinstalace. Byly osazeny seníkové vikýře a volská oka do střech. Rovněž byly odstraněny některé nevhodné úpravy a prvky, které rušily původní koncept. Stájové dvory jsou tak

[94] Jde o již zmíněný důkladný stavebně historický průzkum provedený v létech v létech 2001–2003, který podmínil úspěšnost rehabilitace.

do budoucna zachovány v původní klasicistní podobě (povrchy a barvy fasád, střešní krytiny, výplně oken a dveří, včetně interiérového vybavení – viz kapitola 2.a) shodující se s původní klasicistní kompozicí podstatné části nominované krajiny (Příloha č. 2 – obr. 025, 028, 034, 054–062, 076–083).

Objekty ze skupiny **ad b)** byly také památkově rehabilitovány. Objekt bývalé chlapecké ubytovny je po provedené celkové rehabilitaci využit pro instalace expozic v rámci kulturně vzdělávacího programu. Objekt kočárovny po rehabilitaci slouží svému původnímu účelu s tím, že prostor je rozdělen na část expozice kočárů přístupnou návštěvníkům a část sloužící provozním kočárům hřebčína. U obou objektů, tj. ubytovny a kočárovny, byla rehabilitována vnější fasáda i vnitřní omítky (Příloha č. 2 – obr. 069, 071, 073).

Krytá jízdárna prošla opravou krovu, stropu, vnějších omítek včetně výplňových prvků, vnitřních omítek a na objektu byla nahrazena novodobá plechová krytina za krytinu keramickou, která na objektu původně byla[95] (Příloha č. 2 – obr. 070).

Funkcionalistická vodárna ve dvoře Kladruby má po rehabilitaci nové využití a stala se rozhlednou. Pro přístup je nově doplněna vřetenovým schodištěm a bývalá nádrž je upravena na vyhlídkový ochoz (Příloha č. 2 – obr. 074).

Plně památkově rehabilitovány byly také objekty skupiny **ad c)**. U zámku byly rehabilitovány svislé nosné konstrukce a konstrukce kleneb, stropů, krovů, střešní krytiny, podlah, vnějších omítek včetně výplňových prvků, vnitřních omítek a vnitřních truhlářských výrobků.

Prostory zámku slouží nyní pro každodenní administrativní provoz v prostorách, kdy byly za „císařských dob“ původně kanceláře, tak i pro expozice přístupné návštěvníkům.

Památková rehabilitace kostela, dispozičně a objemově provázaného se zámkem, spočívala v restaurování vnějších omítek včetně všech výplňových prvků s vitrážemi, v rehabilitaci schodů k varhanám, zvonice, dřevěných stupňů v přízemí, oratoře a restaurování vnitřní výmalby, mobiliáře a varhan (Příloha č. 2 – obr. 025, 063–066).

Hřbitovní kaple byla rehabilitací navrácena do barokní podoby s jednotnou výškou hlavní lodě a presbytáře, přistavěnou sakristií a sanktusníkem (Příloha č. 2 – obr. 067–068).

Vnější prostory přiléhající ke stájovým objektům a zámku (**ad d**) byly také komplexně rehabilitovány. Provedena byla úprava venkovní jízdárny, rehabilitace vnitřních dvorů stájového komplexu a rehabilitace návsi – prostoru před zámkem jako hlavního nástupního prostoru do nominované krajiny (Příloha č. 2 – obr. 054).

Venkovní jízdárna je po rehabilitaci obehnáno pevným ohrazením v tradiční bílé barevnosti všech ohrazení pastvin v nominované krajině.

Historické prostředí dvorů bylo doplněno mobiliářem z tradičních výrobků, jejichž výraz vychází z historických vzorů s tradičním materiálem litiny a dřeva. Rovněž také nově osazené svítilny veřejného osvětlení na návsi mají tradiční tvarosloví v černé barevnosti litiny. Mobiliář tvoří lavičky, stojany na kola, informační tabule, vitríny a odpadkové koše. Součástí rehabilitace tohoto prostoru bylo i nové umístění soch, a to sochy Piety a Misijního kříže, po jejich odborném restaurování, a barokní sochy sv. Donáta.

Nominovaná krajina obsahuje několik dalších barokních soch. Jejich umístění v ní je dokladem postupného vývoje krajiny a dokladem historické snahy o posílení estetického účinku. Většina z nich již byla restaurována, ostatní budou restaurovány v nadcházejícím období (socha sv. Jana Nepomuckého, socha sv. Gottharda, sousoší Anděla strážce) (Příloha č. 2 – obr. 090–095).

Rehabilitace vodní soustavy parku Mošnice

V souladu s původní kompozicí parku Mošnice byl mezi roky 2006–2008 realizován projekt s názvem „Revitalizace soustavy odstavených říčních ramen v areálu Národního hřebčína Kladruby

[95] Rehabilitován byl i historický strážní domek u tzv. Řečanských vrat.

nad Labem“ zaměřený na rehabilitaci slepých ramen Labe důležitých pro zadržení vody v krajině s plochami tůní včetně litorárních pásem a majících svůj význam pro krajinářskou úpravu této části nominovaného statku. Tímto projektem bylo rehabilitováno šest vzájemně propojených protáhlých vodních ploch. Přes vodu byly opět postaveny zaniklé mostky pro přejezd kočárů. V souvislosti s revitalizací tůní bylo ve stejném období obnoveno 7 ha květnatých luk a v souladu s historickým stavem bylo vysazeno 60 ks solitérních stromů (Příloha č. 2, obr. 013).

4.a.5 Připravované velké projekty rehabilitace statku

Rehabilitace vybraných částí krajiny a staveb nominovaného statku

Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o., připravuje také pro nadcházející období další rehabilitační akce, jejichž cílem je uchovat jedinečnou hodnotu statku.

Mezi léty 2018–2019 se předpokládá realizace projektu s názvem „Revitalizace kulturní krajiny a vybraných historických objektů Národní kulturní památky Hřebčín Kladruby nad Labem,“ který by měl být podpořen k realizaci ze strukturálních fondů Evropské unie prostřednictvím dotačního titulu Integrovaný regionální operační program.

Cílem je z projektu rehabilitovat stáj Paddock v souladu s jejím historickým stavem z konce 19. století, kdy byla postavena. Rehabilitováno bude také její bezprostřední okolí. Po obvodu výběhu budou dosazeny dřeviny (solitéry, skupiny, živé ploty) a také čtveřice symetricky rozmístěných skupin stromů uvnitř výběhu.[96]

V rámci tohoto projektu bude rehabilitováno také okolí dvora Josefov. Dvůr Josefov je v současnosti poměrně znatelně obohacen okrasnými i užitkovými dřevinami. Některé z nich pocházejí ze 30. let 20. století, jiné jsou náletového původu. Stáří a charakter některých z nich vyžaduje rehabilitaci. Projekt počítá s rehabilitací prostoru podle původního stavu z 20. a 30. let 20. století. Zásadní bude rehabilitace ovocného sadu, který navazuje západně na plochu výběhu pro koně. Přestárlé stromy čtvrtého a pátého věkového stádia budou odstraněny s autentickou náhradou z genetické rezervy jabloňových alejí zmíněných výše.

Nejvýznamněji se tento projekt projeví při rehabilitaci krajinářského parku Mošnice.

Přestože je území parku Mošnice zachováno v historickém odkazu s určujícími prvky kompozice, byla vývojem v druhé polovině 20. století část specifických prvků setřena. Plné vyznění hodnotné krajinářské kompozice parku v současnosti částečně znejasňují porosty mladších náletových dřevin. Prostřednictvím tohoto projektu bude plně rehabilitována vegetační složka kompozice parku Mošnice na původní rozsah a zviditelněna jeho náletovými dřevinami znejasněná kompozice.

Kromě projektů uvedených v předchozím textu, připravuje Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o., další záměry. Jejich realizací se završí záměr celkové rehabilitace nominovaného statku.[97]

V nadcházejícím období je k realizaci připravována mj. výstavba provozně stravovacího objektu v areálu hospodářského dvora v Kladrubech nad Labem. Jeho výstavbou budou dostatečně pokryty služby pro návštěvníky a účastníky konferencí i řadových zaměstnanců Národního hřebčína Kladruby nad Labem, s.p.o.,[98] a jeho provozní potřeby.

V návaznosti na tuto akci bude provedena demolice nekvalitní správní budovy, kotelny a kočárovny postavené v 70. letech 20. století. Všechny tři objekty jsou již v havarijním stavu, jejich další dlouhodobější provoz je nadále neudržitelný. Budovy stojí v bezprostřední blízkosti zámku uprostřed

---

96 V současnosti je většina stromů ve špatném zdravotním stavu, s omezenou perspektivou dlouhodobější existence.

97 Na některé investice Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o., využívá dotační tituly z národních programů, jiné jsou připravovány k financování za podpory strukturálních fondů Evropské unie. Dílčí záměry jsou financovány z vlastních investičních prostředků Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o.

98 V současné době nedisponuje Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o., žádným větším zázemím pro účastníky těchto akcí.

bývalé zámecké zahrady, kde působí rušivě. Po jejich odstranění bude rehabilitována zámecká zahrada.

Rehabilitací projde také objekt bývalé fary v Kladrubech nad Labem.[99]

Některé budovy sloužící pro deputátní bydlení zaměstnanců hřebčína a k nim přilehlé zahrádky stojící u hřbitova v Kladrubech nad Labem nebyly rehabilitovány v rámci shora uvedeného projektu „Obnova součástí národní kulturní památky Hřebčín v Kladrubech nad Labem". Tyto objekty budou rehabilitovány do původní podoby odkazující na jejich formu na přelomu 19. a 20. století s maximálně možným využitím původních konstrukcí a materiálů.

V současnosti se připravuje také zadání pro zpracování projektové dokumentace na revitalizaci vodního hospodářství hřebčína, pod pracovním názvem „Regenerace historické vodní soustavy Národního hřebčína Kladruby nad Labem", jehož cílem je rehabilitace původního vodního systému v krajině.

Kromě výše specifikovaných konkrétních akcí již nedávno realizovaných dílčích prací pokračuje koncepční a projektová příprava dalších rozsáhlejších akcí (například revitalizace topolových a hlavních lipových, dubových a ovocných alejí, skupinové výsadby stromů k rehabilitaci krajinářského parku Mošnice, komplexní regenerace zámecké zahrady).

V obci Kladruby nad Labem se v současnosti nachází dočasná budova sloužící k produkci žampiónů (žampionárna), která zatěžuje historický urbanismus sídla. Tato stavba bude odstraněna. Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o., v současnosti jedná s majitelem o její likvidaci a přesunu výroby mimo nominovaný statek.

[99] Při rehabilitací objektu vystaveného kolem roku 1730, který byl využíván jako obydlí vrchního písaře hřebčína, později jako fara, škola a byt učitele, bude zachováno původní využití části budovy pro umístění místní pobočky České pošty a archivu hřebčína. Ostatní část objektu bude sloužit k administrativnímu provozu (kanceláře hřebčína).

4.b Faktory zasahující statek

Stejně jako jiná lidská díla čelí i kulturní krajina, k níž náleží i nominovaný statek, faktorům, které mohou poškodit její universálně výjimečnou hodnotu nebo ji ohrozit.

(i) Tlaky podmíněné vývojem (např. narušení, adaptace, zemědělství, hornictví)

Statek není vystaven tlakům důlní činnosti, protože na jeho území se nenacházejí žádná ložiska, která by mohla být předmětem zájmu podnikání v této oblasti.

V případě tlaků vyvolávaných zájmy o novou výstavbou, demolice, přestavby apod., mj. i v souvislosti s investičními zájmy podnikatelů v cestovním ruchu, lze očekávat jejich růst, avšak nominovaný statek je podle platných právních předpisů předmětem památkové ochrany jako celek. Jakákoli z těchto činností podléhá tedy ze zákona souhlasu orgánů památkové péče, jejichž hlavním předmětem činnosti je ochrana hodnot nominovaného území jako celku i jeho jednotlivých částí. Souhlasu orgánů památkové péče také podléhají všechny návrhy na demolice. Činností těchto orgánů je tak také zabezpečeno uchování integrity a autenticity statku (podrobněji viz opatření č. 1). Kromě toho je dominantním vlastníkem nemovitostí, zejména pozemků na území statku, Česká republika zastoupená Ministerstvem zemědělství ČR, která jejich správou pověřila Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o., (podrobněji viz kapitola 5.a), který také vykonává funkci správce nominované krajiny. Protože jde o státní majetek, není myslitelné, aby byl, ať již prodejem nebo darem, zcizen ve prospěch zájemců o novostavby, přestavby atd.

Pokud jde o tlaky vyvolané nárůstem cestovního ruchu, lze je očekávat. Správce statku ve spolupráci s místně příslušnými orgány veřejné správy má dostatek nástrojů k usměrňování této návštěvnosti (k tomu blíže v následujícím odstavci – iv).

Tlaky související se zavlečením exotických druhů vegetace nehrozí. Správce statku disponuje v tomto směru dostatečnými lidskými, technickými a odbornými zdroji, aby je případně odstranil.

Pokud jde o tlaky vyvolávané zemědělstvím, tyto tlaky nehrozí, protože nominovaná krajina je typem zemědělsky využívané krajiny, a to pro chov a výcvik kočárových koní a související zemědělské a lesnické činnosti, a to správcem statku, který je na uchování jejího charakteru existenčně závislý. Některé plochy nominované krajiny, které byly ve 2. polovině 20. století přechodně používány jako orná půda, jsou od 90. let 20. století v závislosti na stoupajícím uznání významu nominované krajiny a důležitosti její funkce opět přeměňovány na pastviny.

Prevence eventuálních dopadů, které by mohla mít rehabilitace zeleně v původním sortimentu na druhy hmyzu, kvůli nimž byla určitá část nominované krajiny vyhlášena za Evropsky významnou lokalitu je ošetřena článkem III Dohody o obecných zásadách obnovy a dalšího rozvoje areálu Národního hřebčína v Kladrubech nad Labem mezi ministerstvy zemědělství, kultury a životního prostředí, a navazujícími dokumenty (viz příloha č. 6).

Platná územně plánovací dokumentace obcí nacházejících se v nominované krajině plně respektuje hodnoty nominované krajiny (podrobně viz kapitola 5.d), protože podle platných právních předpisů se k ní vyjadřují příslušné orgány státní památkové péče.

(ii) Vlivy prostředí (např. znečištěné ovzduší, změny klimatu, změna území v poušť

Jižně od nominované krajiny, za řekou Labe se nachází tepelná elektrárna Chvaletice (cca 6 km vzdušnou čarou, 8 km po silnici, od hlavního stájového areálu v obci Kladruby nad Labem), postavená ve 2. polovině 70. let 20. století s výkonem 4x 200 MW. V posledních letech byla elektrárna dvouetapově odsířena, čímž se výrazně zlepšila kvalita ovzduší.[100]

---

[100] Elektrárna byla postavena v letech 1973–1979. Její radikální odsíření proběhlo ve dvou etapách (1997, 1998). V současnosti Elektrárna Chvaletice provozuje dvě stanice měření emisí, které jsou zapojeny do systému Automatického imisního monitoringu Českého hydrometeorologického ústavu.

V České republice převažuje západní a severozápadní proudění větru (60–70 % z větrných dní). Poloha elektrárny, vzhledem ke své jihozápadní poloze od centra nominovaného území, nezpůsobuje žádné negativní ovlivnění ovzduší v krajině. V oblasti probíhá soustavný a celkový monitoring stavu životního prostředí. Jiné zdroje průmyslového znečištění se na území statku, ani v jeho nárazníkové zóně a ani v blízkosti její vnější hranice nenacházejí.

Dopady postupných změn klimatu nebyly v nominované krajině zaznamenány.

(iii) Přírodní hrozby a připravenost na rizika

Ohrožení vichřicemi

Za potencionální rizikový faktor lze v nominované krajině považovat výskyt lokálních vichřic, které mohou působit škody na porostech, liniových a solitérních výsadbách. Výskyt takovýchto jevů je v podmínkách mírného pásma České republiky ale velmi ojedinělý.

Eliminaci škod způsobených výskytem vichřic je předcházeno kontinuální rehabilitací porostů, liniových a solitérních výsadeb. Celá otevřenější část nominované krajiny je navíc chráněna před potenciálními negativními větry (což jsou v České republice, zejména větry od severozápadu) prostřednictvím lesního masivu, který tvoří součást nominovaného statku. Přírodní prvky nominované krajiny, zejména dřeviny, jsou v dobré fyziologické kondici. Rozsah lesního masivu je, a také v budoucnu bude, zachován a rehabilitován ve stávajícím historickém rozsahu.

Solitérní stavby a stavební soubory nominované krajiny nejsou vzhledem ke svému charakteru výstavby těmito vlivy ohroženy.

Ohrožení vodním živlem a přijatá protipovodňová opatření

Česká republika, která má řadu zkušenosti s povodňovými situacemi (zejména roky 1997 a 2002), věnuje eliminaci rizik zvýšenou pozornost.

Z hlediska povodňových rizik jsou pro nominovanou krajinu důležité dva dokumenty, a sice Koncepce protipovodňové ochrany Pardubického kraje (mající následující části: Stav ochrany před povodněmi a vodního režimu krajiny, Cíle ochrany před negativními účinky povodní a pro zlepšování vodního režimu krajiny, Opatření na ochranu území před extrémními vodními stavy a Identifikace obcí ohrožených zvláštními povodněmi) a Povodňový plán správního obvodu obce s rozšířenou působností Přelouč (mající tyto části: Přípravná opatření a opatření při nebezpečí vzniku povodně, Opatření za povodně a Součásti povodňových opatření).

Dokumenty obsahují mj. analýzy území v Pardubickém kraji nejvíce ohrožené povodněmi včetně navržených opatření. Z jejich výsledků vyplývá, že území v okolí řeky Labe přiléhající k nominované krajině nejsou v současnosti povodňově riziková. Zásluhu na tom má systematické zlepšování únosnosti území v okolí řeky Labe – hlavního vodního toku celého kraje. Řeka Labe, tvořící velkou část jižní hranice nominovaného statku, byla sice po dlouhá desetiletí jedním z rizikových faktorů v území, avšak technické upravení průtoků na Labi vytvořilo dostatečnou rezervu pro možnost navýšení vody v řece, aniž by došlo k rozlivu. Nebezpečí ničivých záplav bylo eliminováno na minimum. I kdyby snad došlo k povodním a byl by zasažen park Mošnice (viz příloha č. 4), není krátkodobé zaplavení při povodních na závadu vzhledem k tomu, že jde o upravený lužní les. Z dostupných povodňových map vyplývá, že ostatní části nominované krajiny by zaplaveny nebyly, čemuž odpovídají i dlouholeté zkušenosti.

Ohrožení ohněm a protipožární opatření

V nominované krajině, v obci Kladruby nad Labem, působí jednotka Sboru dobrovolných hasičů, založená již v roce 1922. Sbory dobrovolných hasičů působí také v sousedních obcích Řečany nad Labem (5 km) a Bílé Vchynice (6 km). Profesionální jednotky jsou ve městě Přelouč (11 km) a zejména stálá jednotka je v elektrárně Chvaletice (6 km).

Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o., má pro jednotlivé objekty stanovený Požární řád a vydané poplachové požární směrnice, zpracované podle předpisů platných na národní úrovni (zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, v platném znění). V těchto materiálech jsou podrobně vyhodnocena bezpečnostní rizika z hlediska vloupání, požáru, havárie inženýrských sítí, přípojek nebo rozvodů, úniku nebezpečných látek (pokud jsou vůbec na některých místech skladovány), živelních pohrom. Zaměstnanci Národního hřebčína Kladruby nad Labem, s.p.o. jsou rovněž v pravidelných intervalech školeni pro případ požáru nebo jiné živelné pohromy. Všechny budovy hřebčína jsou dle těchto dokumentů rovněž vybaveny náležitým počtem přenosných hasicích přístrojů.

Z důvodů protipožární prevence jsou vedením Národního hřebčína Kladruby nad Labem, s.p.o. stanoveny minimální operativní objemy sena (jež tvoří největší rizikový faktor) uložené ve stájích v příručních skladech. Tato minimalizace objemů sena má za cíl také vyloučit riziko požáru. Ostatní objemy sena a slámy jsou uskladněny v senících mimo hlavní dvory hřebčína, odkud se seno průběžně do stájí doplňuje.

Velmi důležitým nástrojem ochrany při katastrofách je Integrovaný záchranný systém Pardubického kraje. Systém je vymezen právními předpisy České republiky a používá se zejména při vzniku mimořádné události (např. povodně, větrné kalamity nebo epidemie) a při potřebě provádět zároveň současně záchranné a likvidační práce dvěma nebo více složkami záchranného systému. Mezi základní složky systému patří Hasičský záchranný sbor České republiky, jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí Pardubického kraje, Policie České republiky, a další sbory vč. sborů ozbrojených, zdravotních atd.

(iv) Odpovědná návštěva míst Světového dědictví

Rozsah a frekvence turistických návštěv nominované krajiny jsou Národním hřebčínem Kladruby nad Labem, s.p.o., regulovány.

Dostupná data o návštěvnosti jsou následující:[101]

ROK	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
POČET NÁVŠTĚVNÍKŮ	16 476	10 796	8 463	4 790	0[102]	3 927	42 977	61 736

Tabulka č. 002 Návštěvnost nominovaného statku v jednotlivých letech.

V roce 2016 evidoval Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o., 34 000 návštěvníků, kteří využili nabídky komentovaných prohlídek, a dalších 9 000 návštěvníků se účastnilo seminářů, koncertů a dalších speciálních programů. Celkem tedy Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o., evidoval 43 000 návštěvníků v roce 2016, jak je uvedeno v tabulce.

Předpokládá se, že by návštěvnost mohla, v případě zápisu na Seznam světového dědictví, dosáhnout cca 100 000 návštěvníků za rok. Tento odhad se opírá o zkušenosti z návštěvnosti jiných památek České republiky zapsaných na Seznam světového dědictví, která je dlouhodobě pravidelně sledována v rámci národních ročních monitorovacích zpráv, které se v České republice zpracovávají (k tomu podrobně viz kapitola 6).

Rozptylová plocha nominovaného statku je ovšem velká. Turistické aktivity probíhají ve stájovém dvoře v Kladrubech nad Labem, Františkov a Josefov a částečně také na území obce Kladruby nad Labem, kde je pod regulací a kontrolou. Vzhledem k tomu je recepční kapacita statku přiměřená očekávanému nárůstu návštěvnosti.

Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o., zatím nepatří k místům poznamenaným neočekávanými přílivy návštěvníků, které by nominovaný statek negativně ovlivňovaly. Potřebou zlepšení

---

101 Další údaje o návštěvnosti jsou uvedeny v kapitole 5 h.

102 V roce 2014 byl nominovaný statek návštěvníkům nepřístupný z důvodu probíhající rehabilitace (podrobně viz kapitola č. 4.a).

řady skutečností si je hřebčín, potažmo Ministerstvo zemědělství ČR, vědomo, jakož i orgány samosprávného Pardubického kraje, jehož strategické dokumenty s nominovanou krajinou počítají jako s hlavním atrakčním bodem pro turistický ruch (podrobně viz kapitola 5.i). Současně ale předpokládají, že proud návštěvníků se bude rozptylovat po širším území kraje mimo nominovanou krajinu, a to – mimo jiné – v souladu se zájmy podnikání v oblasti turistického ruchu v sídlech, která jsou mimo uvedenou krajinu a její nárazníkové pásmo a kde budou poskytovány také ubytovací služby (na území statku a v jeho nárazníkovém pásmu je vzhledem k systému zákonem stanovené památkové ochrany výstavba takovýchto zařízení vyloučena). Žádná výstavba nových velkokapacitních objektů pro ubytování turistů na území nominované krajiny se v územních plánech nepředpokládá a nebude ani povolována bez výslovného souhlasu orgánů památkové péče, pokud by svým řešením nové stavby nebo přestavby vedly k narušování hodnot nominovaného statku, a správce statku, pokud by se to mělo stát na jím spravovaných státních pozemcích.

Cílem je ovšem také rozšiřovat služby pro návštěvníky formou turistické infrastrukturu (infocentra, parkování) přímo na území statku. Opatření jsou uvedena v Management Plánu statku a též v kapitole 5.h.

V nadcházejícím období bude mj. ukončena výstavba provozně stravovacího objektu v hospodářském dvoře hřebčína v Kladrubech nad Labem. Jeho stavbou bude rozšířena nabídka služeb pro návštěvníky a pokryty stravovací a ubytovací potřeby zaměstnanců hřebčína a jeho provozní potřeby.

Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o., má zkušenost s turistickým ruchem a na možný zvýšený počet návštěvníků je proto připraven.

Stávající služby pro turisty poskytuje průvodcovská služba zajišťovaná zaměstnanci hřebčína, kterou bude možné v hlavní turistické sezoně personálně posílit.

Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o., v současnosti nabízí prohlídkové okruhy v režimu rezervací a časových vstupenek jak pro individuální návštěvníky, tak pro skupinové návštěvníky, aby nedošlo k narušení průběhu chovu a výcviku kočárových koní a přetěžování nominované krajiny. Vzhledem k rostoucí návštěvnosti je rezervační systém užíván obdobně jako u jiných památek zpřístupněných veřejnosti. Vzhledem k tomu, že se tento systém osvědčil, počítá se s rezervačním systém jako s hlavním nástrojem pro regulaci návštěvnosti i v celé nominované krajině.

Informace o službách pro turisty poskytují již nyní informační centra v místě i v okolních obcích (Pardubice, Přelouč). Účinná je spolupráce s Destinační společností Východní Čechy, kterou zřizuje Pardubický kraj.

Správa nominovaného statku ve spolupráci s Klubem českých turistů, což je národní nevládní organizace, podporuje rozšiřování značených turistických tras pro regulaci individuální pěší turistiky krajinou. Tento v evropském kontextu ojedinělý systém značení tras podle barev (červená, žlutá, zelená) má v České republice staletou tradici. Nominovaným statkem již nyní probíhá turistická značená trasa číslo 0434 (červená) Klubu českých turistů spojující Přelouč a Kladruby nad Labem, která je 17,5 km dlouhá.

Nominovaným statkem rovněž vede mezinárodní cyklotrasa Labská stezka,[103] která má svůj počátek ve Špindlerově Mlýně u pramene řeky Labem v Krkonoších a pokračuje přes Pardubice, Kladruby nad Labem, Mělník do Spolkové republiky Německo (města Dresden, Dessau-Roßlau, Hamburg), kde končí u Severního moře.

S ohledem na stálou přítomnost personálu národního hřebčína v nominované krajině, permanentně v průběhu celého roku využívané pro chov a výcvik kočárových koní, je vyloučené realizovat nepovolené piknikování a táboření v krajině.

Hlavní branou do nominované krajiny je stále dvůr v Kladrubech nad Labem. Parkování osobních vozů a autobusů pro organizované turistické skupiny je možné v prostoru hospodářského dvora (současná kapacita cca 100 vozidel) a na návsi obce Kladruby nad Labem (celková kapacita

[103] www.elberadweg.de; www.labska-stezka.cz.

cca 30 vozidel). Tato kapacita pro parkování byla zatím ve stávajícím územním plánu rozšířena oproti reálně existujícímu stavu v době pořízení územního plánu (rok 2007).[104] V současnosti se rozšiřuje další parkoviště v prostoru hospodářského dvora a připravuje se nový územní plán obce Kladruby nad Labem (s předpokládaným termínem schválení v roce 2019), který se musí vyrovnat se zvýšenou potřebou parkování. Tento požadavek je důsledně reflektován v probíhajícím řádném připomínkovém řízení.

Pro cyklisty jsou vyhrazena stání pro jízdní kola na návsi obce.

V důsledku nárůstu turistického ruchu v nominované krajině se dá předpokládat zvýšený atak motorové dopravy v pohybu. Tomu bude v případě zápisu statku čeleno v souladu s národní legislativou zaměřenou na provoz na pozemních komunikacích formou dopravního značení organizujícího dopravu, případně zakazujícího průjezd nominovanou krajinou pro motorová vozidla. Dalším opatřením je budování záchytných parkovišť mimo zájmové území a doprava turistů organizovanou veřejnou hromadnou dopravou zajišťovanou ve spolupráci s Krajským úřadem Pardubického kraje, samosprávou obcí a správcem statku.

(v) Počet obyvatel uvnitř statku (v nárazníkové zóně)

Z charakteru nominované krajiny vyplývá, že její primární funkcí není bydlení.

Celkový počet osob trvale žijících **v nominované krajině** byl k 31. 12. 2016 860 osob. (Vlastní obec Kladruby nad Labem, měla celkem 649 obyvatel. Obec Selmice, je ještě menší, v roce 2016 ji obývalo pouze 206 obyvatel).

V nárazníkové zóně bylo k datu 31. 12. 2016 evidováno 773 trvale žijících osob, a to v obcích Semín a Labské Chrčice.

Celkový počet stálých obyvatel v území nominovaného statku a jeho nárazníkové zóny je tedy 1633 k 31. 12. 2016.

---

[104] V nominované krajině se každoročně koná řada sportovních a předváděcích akcích souvisejících s chovem a výcvikem kočárových koní, při kterých přijíždí velké množství účastníků (i koňmi a ubytovacími karavany) a návštěvníků – diváků. Pro tyto akce s většími nároky na parkovací kapacity je vždy vyhrazen některý z pastevních travnatých dílců v blízkosti konání akce (plochy jsou v péči Národního hřebčína Kladruby nad Labem, s.p.o.). Není proto nyní nutné pro tyto nárazové akce zřizovat další větší zpevněné plochy. Údržba a regenerace těchto ploch je jednoduchá a správcem statku organizačně dobře zvládaná.

5. OCHRANA A SPRÁVA STATKU

5. OCHRANA A SPRÁVA STATKU

5.a Vlastnické právo

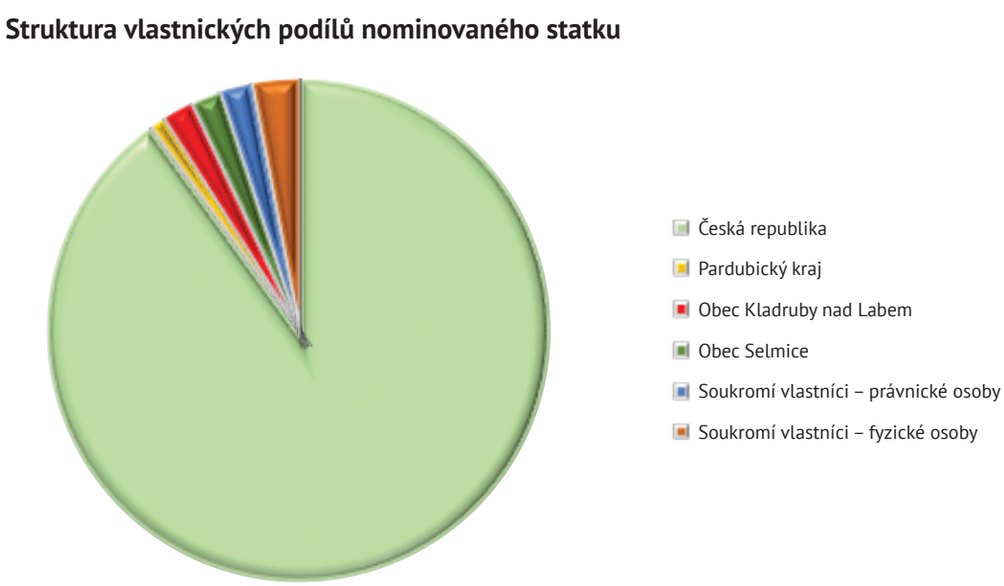
Dominantním vlastníkem nominovaného statku je Česká republika zastoupená Ministerstvem zemědělství ČR, které pověřilo správou tohoto vlastnictví jím zřizovaný Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o., správou části lesních pozemků pověřilo Lesy České republiky, s.p., a správou některých pozemků vodní soustavy[105] nominované krajiny Povodí Labe, s.p., resp. Státní pozemkový úřad.

V době zpracování této nominační dokumentace jedná Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o., s Ministerstvem zemědělství ČR o tom, aby i správcovství těchto státních lesních pozemků (Lesy České republiky, s.p.) a státních pozemků ve správě Povodí Labe, s.p., přešlo na Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o. Předpokládá se, že tato jednání budou ukončena v průběhu roku 2018. Tím se však na vlastnictví nic nezmění – dominantním vlastníkem zůstane Česká republika.

Strukturu vlastnických podílů ilustrují níže uvedená tabulka a graf.

Vlastnictví	**v %**
Česká republika (příp. státní instituce – Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o., Lesy České republiky s.p., Povodí Labe s.p., Státní pozemkový úřad)	**90 %**
Pardubický kraj	**1 %**
Obec Kladruby nad Labem	**2 %**
Obec Selmice	**2 %**
Soukromí vlastníci – právnické osoby	**2 %**
Soukromí vlastníci – fyzické osoby	**3 %**
Celkem	**100 %**

Tabulka č. 003 Struktura vlastnických podílů nominovaného statku.

Graf č. 002 Struktura vlastnických podílů nominovaného statku.

[105] Jedná se o pozemky vodních toků, které jsou součástí Kladrubského náhonu.

5.b Kategorie ochrany

Krajina pro chov kočárových koní je spojitým územím, které je celé chráněno podle zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

Krajina je dle shora uvedeného zákona plošně chráněna prostřednictvím právního institutu památkové zóny, která byla pojmenována Kladrubské Polabí, jež zajišťuje celostní ochranu krajinného, urbanistického, architektonického a přírodního dědictví jak nominované krajiny, tak vysoce hodnotného pásma kulturní krajiny, které nominovaný statek obklopuje a tvoří jeho nárazníkovou zónu[106] (příloha č. 1 – mapa č. 002).

Část území památkové zóny Kladrubské Polabí, která není součástí nominované Krajiny pro chov kočárových koní, má tedy funkci nárazníkové zóny ve vztahu k nominované krajině. Efektivnost této její funkce je dána právě tím, že v nárazníkové zóně platí režim památkové zóny.

Památkovou zónou bylo Kladrubské Polabí prohlášeno Opatřením obecné povahy č. 1/2015, č. j. MK 72096/2015 OPP, vydaným Ministerstvem kultury ČR dne 1. 12. 2015. Předmětem ochrany v památkové zóně je dle citovaného Opatření obecné povahy již zmiňovaná kulturní krajina, která je unikátním příkladem formování a využívání krajiny odvíjející se od chovu koní, jejímiž kulturními hodnotami jsou areál národní kulturní památky Hřebčín Kladruby nad Labem (viz kapitola 7.b). Památková zóna zahrnuje i historické systémy vodního hospodářství, historické půdorysné členění pozemkového fondu, systém alejí a další prvky.

Ohniskem nominované krajiny je národní kulturní památka s názvem Hřebčín v Kladrubech nad Labem. Ohnisko nominované krajiny, která je jako celek chráněna režimem památkové zóny, bylo k 1. lednu roku 2002 zařazeno podle shora uvedeného předpisu do nejvyšší kategorie ochrany kulturních památek, tj. mezi národní kulturní památky, a to pod číslem 272 Ústředního seznamu kulturních památek. Stalo se tak Nařízením vlády č. 132/2001 Sb., o prohlášení některých kulturních památek za národní kulturní památky, ze dne 28. března 2001 (viz kapitola 7.b.). Předmětem ochrany dle tohoto právního předpisu je soubor budov a jiných nemovitých objektů na pozemcích vymezených prostorovými identifikačními znaky, včetně těch pozemků tvořících dvory historického hřebčína, jakož i kmenové chovné stádo starokladrubského koně v počtu 65 klisen a 4 hřebců v barvě bílé. Chráněno je tedy jako národní kulturní památka i samo plemenné stádo.

Právní status národní kulturní památka zajišťuje dotčenému předmětu, na národní úrovni, nejvyšší stupeň ochrany.

V této části nominované krajiny, která má statut národní kulturní památky, platí tedy zdvojený režim ochrany – režim ochrany odpovídající statutu národní kulturní památky a režim odpovídající statutu památkové zóny.

Ostatní části nominované krajiny, které nejsou národní kulturní památkou, jsou chráněny jako památková zóna.

Překryv režimů právní ochrany statku (památková zóna a národní kulturní památka) znázorňuje mapa statku navrženého na zápis uvedená v příloze č. 1 – mapa č. 003.

Část nominované Krajiny pro chov kočárových koní je prohlášena za Evropsky významnou lokalitu (kód lokality: CZ0533698), náležející do soustavy NATURA 2000, jejíž celá plocha se rozkládá na území nominované krajiny (příloha č. 1 – mapa č. 003), a to Nařízením vlády 73/2016 ze dne 3. února 2016, kterým se mění nařízení vlády č. 318/2013 Sb., o stanovení národního seznamu evropsky významných lokalit.

Předmětem ochrany v této Evropsky významné lokalitě, vymezené přílohou č. 619a Nařízení vlády č. 318/2013 Sb., je zejména výskyt některých evropsky významných druhů arborikolních brouků.

---

[106] Nominovaná Krajina pro chov kočárových koní je menšího rozsahu než krajinná památková zóna Kladrubské Polabí.

Na území nominované krajiny se kromě shora uvedené národní kulturní památky Hřebčín v Kladrubech nad Labem nacházejí ještě další nemovitosti a artefakty, které byly prohlášeny Ministerstvem kultury ČR za samostatné kulturní památky. Jedná se o:

- kulturní památku „Historický areál hřebčína v Kladrubech nad Labem“, nacházející se na území obcí Kladruby nad Labem, Selmice a Semín, číslo Ústředního seznamu kulturních památek 16212/6-2096,
- kulturní památku „Hájovna“, v obci Kladruby nad Labem, číslo Ústředního seznamu kulturních památek 100876,
- kulturní památku „socha Anděla Strážce“, v obci Kladruby nad Labem, číslo Ústředního seznamu kulturních památek 38421/6-2100,
- kulturní památku „areál kostela sv. Vavřince“, v obci Selmice, číslo Ústředního seznamu kulturních památek 49639/6-6023.

5.c Prováděcí nástroje k opatřením na ochranu

5.c.1 Přehled opatření na ochranu

Na území nominovaného statku se uplatňují zejména následující právní předpisy:

- Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů (česká verze – https://www.npu.cz/portal/npu-a-pamatkova-pece/pamatky-a-pamatkova-pece/pravni-predpisy-a-mezinarodni-dokumenty/text-zakona-o-pamatkove-peci.pdf), jenž stanoví právní rámec, v němž se uplatňuje péče o národní kulturní památku Hřebčín v Kladrubech nad Labem a krajinnou památkovou zónu Kladrubské Polabí.
- Vyhláška č. 66/1988 Sb., k provedení zákona o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, (česká verze – https://www.npu.cz/portal/npu-a-pamatkova-pece/pamatky-a-pamatkova-pece/pravni-predpisy-a-mezinarodni-dokumenty/provadeci-vyhlaska-c-66_1988.pdf) a Vyhláška č. 420/2008 Sb., kterou se stanoví náležitosti a obsah plánu ochrany památkových rezervací a památkových zón, (česká verze – https://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=67565&nr=420~2F2008&rpp=15#local-content), podle nichž se provádí zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči.
- Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (lesní zákon) (česká verze – http://eagri.cz/public/web/ws_content?contentKind=regulation&section=1&id=43356&name=289/1995), který se uplatňuje při správě lesů v nominovaném statku.
- Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (vodní zákon), (česká verze – http://eagri.cz/public/web/ws_content?contentKind=regulation&section=1&id=51514&name=254/2001), který se na území nominovaného statku uplatňuje zejména z důvodu přítomnosti vodního systému Kladrubského náhonu a dalších vodotečí vč. řeky Labe.
- Zákona č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, ve znění pozdějších předpisů, (česká verze – http://eagri.cz/public/web/ws_content?contentKind=regulation&section=1&id=40058&name=334/1992), který se uplatňuje ve vztahu k zemědělské půdě (trvalé travní porosty, orná půda aj.) v Krajině pro chov kočárových koní v Kladrubech nad Labem.
- Zákon č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (plemenářský zákon), (česká verze – http://eagri.cz/public/web/ws_content?contentKind=regulation&section=1&id=49385&name=154/2000), který se uplatňuje při plemenitbě koní, pro jejichž chov nominovaný statek vznikl a je užíván.
- Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů (česká verze – http://eagri.cz/public/web/ws_content?contentKind=regulation&section=1&id=47908&name=166/1999), který se uplatňuje při veterinární péči o starokladrubského koně a při dozoru nad ní.
- Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, ve znění pozdějších předpisů (stavební zákon), (česká verze – http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=62549&nr=183~2F2006&rpp=15#local-content), jímž se zejména řídí územní plánování a stavební činnost v Krajině pro chov kočárových koní v Kladrubech nad Labem a v její nárazníkové zóně.

- Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, (česká verze – http://www.mzp.cz/www/platnalegislativa.nsf/58170589E7DC0591C125654B004E91C1/%24file/Z%20114_1992.pdf), jemuž podléhá ochrana Evropsky významné lokality nalézající se na území Krajiny pro chov kočárových koní, 107 ochrana zvláště chráněných území nacházejících se v nárazníkové zóně nominované krajiny a ochrana zvláště chráněných druhů vyskytujících se na tomto území.108
- Směrnice 92/43/EHS, o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, (česká verze –http://www.nature.cz/publik_syst2/files16/smernice_o_stanovistich.pdf), která je podkladem pro implementaci právní úpravy Evropsky významných lokalit.
- Vyhláška č. 166/2005 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny ve znění pozdějších předpisů, v souvislosti s vytvářením soustavy NATURA 2000, ve znění pozdějších předpisů (česká verze – https://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=60052&nr=166~2F2005&rpp=15#local-content), jimiž se provádí zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve vztahu k ochraně Evropsky významných lokalit.
- Zákon č. 44/1988 Sb. o ochraně a využití nerostného bohatství, ve znění pozdějších předpisů (horní zákon), (česká verze – http://www.mzp.cz/www/platnalegislativa.nsf/0F98B34F089A0137C12564EA003FAE03/%24file/Z%2044_1988.pdf), který se uplatňuje ve vztahu k chráněným ložiskovým územím Hlavečník, Trnávka a Břehy na území Krajiny pro chov kočárových koní v Kladrubech nad Labem, resp. v její nárazníkové zóně.
- Zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů, (česká verze – http://eagri.cz/public/web/ws_content?contentKind=regulation&section=1&id=49516&name=219/2000), a Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (rozpočtová pravidla), které upravují právní postavení právní formy státní příspěvkové organizace, jíž je Národní hřebčín Kladruby nad Labem, státní příspěvková organizace, který je správcem nominovaného statku.
- Zákon č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek (česká verze – https://www.portal-vz.cz/getmedia/7ac57407-c2b9-4f21-8471-c450b7d24f09/sb0051-2016_1.pdf), dle něhož je Národní hřebčín Kladruby nad Labem, státní příspěvková organizace, jako státní příspěvková organizace veřejným zadavatelem.

S ohledem na skutečnost, že jednotlivá ustanovení výše uvedených předpisů se vzájemně doplňují, nebylo nutno pro nominované území a jeho potencionální status statku zapsaného na Seznam světového dědictví účelově definovat další zvláštní právní režim.

---

[107] Vstupem Česka do Evropské unie, byly do zákona o ochraně přírody a krajiny transponovány základní předpisy Evropské unie pro oblast ochrany přírody a krajiny. Transpozicí těchto směrnic došlo k modifikaci druhové ochrany podle ustanovení těchto směrnic, včetně seznamů zvláště chráněných druhů. Kromě toho, převzalo Česko touto transpozicí závazky v oblasti územní ochrany přírody, spočívající ve vytvoření odpovídající části soustavy chráněných území evropského významu – Natura 2000, do níž je zařazena také podstatná část krajiny nominovaného statku.

[108] V roce 2010 bylo provedeno vyhodnocení stavu populací saproxylického hmyzu, s důrazem na druhy lesák rumělkový a páchník hnědý, ptáků hnízdících v dutinách a netopýrů vázaných svým výskytem na území nominovaného statku, včetně návrhů managementových opatření v péči o dřeviny. Z průzkumu vyplývá, že v nominované krajině se kromě zmíněných „naturových „ brouků vyskytují přes tři desítky dalších zvláště chráněných druhů brouků, ptáků, netopýrů a dalších živočichů, kteří podléhají české legislativě podle zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

5.c.2 Prostředky naplňování opatření na ochranu

Základním právním instrumentem na úseku památkové péče o nominovaný statek je výše uvedený zákon č. 20/1987 Sb. o státní památkové péči (památkový zákon), ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon předepisuje organizační strukturu výkonu státní správy v této oblasti a vymezuje řadu práv a povinností vlastníků kulturních památek, vlastníků nemovitostí nacházejících se v památkově chráněných územích, tedy i na území památkových zón, správních orgánů (činných v oblasti památkové péče, ale např. i stavebním úřadům), odborných organizací památkové péče, obcí a ostatních fyzických a právnických osob. Tímto zákonem je stanoveno, že též i „*organizace a občané, i když nejsou vlastníky kulturních památek, jsou povinni si počínat tak, aby nezpůsobili nepříznivé změny stavu kulturních památek nebo jejich prostředí a neohrožovali zachování a vhodné společenské uplatnění kulturních památek.*“ Pro případ porušení povinností zákon definuje sankce.

Zákon rovněž stanoví právní režim pro nemovitosti, které nejsou kulturními památkami, ale nalézají se na památkově chráněném území[109] (podrobněji viz kapitola 3.1.e.), zřizuje Památkovou inspekci (k ní viz další text a kapitolu 3.1.e), odbornou organizaci státní památkové péče (k ní blíže viz další text) a stanoví ingerence orgánů státní památkové péče v oblasti územního plánování (viz kapitolu 3.1.e).

Vlastníkům kulturních památek a národních kulturních památek ukládá památkový zákon řadu povinností, zejména pečovat na vlastní náklad o její zachování, udržovat ji v dobrém stavu a chránit ji před ohrožením, poškozením, znehodnocením nebo odcizením a užívat pouze způsobem, který odpovídá jejímu kulturně politickému významu, památkové hodnotě a technickému stavu. Vzhledem k tomu, že vlastníkem nominovaného statku je Česká republika, připadá tato povinnost přímo státu, resp. správci, jemuž byl tento majetek svěřen do správy (podrobně viz kapitola 5.a).

V oblasti památkové péče je v České republice dlouhodobě rozvíjen soubor národních metodických materiálů, z nichž většinu zpracovává Národní památkový ústav, který je v citovaném zákoně definován jako odborná organizace státní památkové péče.

Ochrana přírody a krajiny na území nominované krajiny podléhá právní úpravě zakotvené zejména zákonem č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů a podzákonnými právními předpisy jej provádějícími, jak uvedeno výše. Vzhledem ke skutečnosti, že část území nominované krajiny je chráněna jako Evropsky významná lokalita (Příloha č. 1 – mapa č. 003), spravuje se ochrana přírodních hodnot na tomto území zejména režimem stanoveným pro tento typ chráněného území. Dle uvedeného zákona jsou Evropsky významné lokality chráněny před poškozováním a ničením. Je možné je využívat pouze tak, aby nedošlo k závažnému či nevratnému poškození lokalit samých či evropských stanovišť anebo stanovišť evropsky významných druhů; rovněž nesmí být narušena celistvost těchto lokalit. K zásahům, které by mohly vést k takovým nežádoucím důsledkům, je třeba souhlasu orgánu ochrany přírody.

Velmi významná území jsou podle zákona o ochraně přírody a krajiny vyhlašována a chráněna jako území zvláště chráněná. Na území nárazníkové zóny nominované krajiny jsou jimi národní přírodní památka Semínský přesyp a přírodní památka Labské rameno Votovka. Tato území požívají zvláštní zpřísněné ochrany, spočívající především v zákazu jejich změn, poškozování či poškozujícím hospodářském využívání.

Rovněž i ty části přírody a krajiny, které nejsou chráněny v rámci některého sofistikovaného právního režimu, podléhají obecné ochraně přírody a krajiny ve smyslu zákona o ochraně přírody a krajiny. Tato obecná ochrana přírody spočívá zejména v ochraně významných krajinných prvků, jimiž jsou ze zákona všechny lesy, rašeliniště, vodní toky, rybníky, jezera a údolní nivy, ochraně krajinného rázu a tvorbě územních systémů ekologické stability. Obecně chráněny jsou též všechny rostlinné a živočišné druhy, specifické ochraně pak podléhají dřeviny.

Komplexní péče o kulturní a přírodní dědictví České republiky se účastní především následující subjekty a orgány:

---

[109] Památkově chráněnými územími se podle uvedeného zákona rozumí památkové rezervace a památkové zóny.

- **Vláda České republiky** přijímá zásadní koncepční dokumenty a zavazuje své členy k jejich provádění. Vláda svým nařízením prohlašuje národní kulturní památky a stanovuje obecné podmínky zabezpečování státní památkové péče o ně a o součásti památkových rezervací.

- **Česká komise pro UNESCO** byla zřízena usnesením vlády ze dne 1. 6. 1994 jako poradní orgán vlády, mj. i ve věcech týkajících se Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví. Jejím účelem je především zajištění plnění úkolů vyplývající z členství ČR v UNESCO.
  Adresa: Sekretariát České komise pro UNESCO
  Rytířská 31
  110 00 Praha 1

- **Ministerstvo kultury ČR** je ústředním orgánem státní správy pro kulturní památky v České republice. Vydává podzákonné právní předpisy k provádění památkového zákona. V rámci Ministerstva kultury ČR plní úkoly svěřené mu v oblasti památkové péče památkovým zákonem a dalšími předpisy odbor památkové péče. Ze zákona je rovněž přiměřeně svým kompetencím stanoveným v zákoně č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy, ve znění pozdějších předpisů, odpovědné za plnění mezinárodních závazků České republiky vyplývajících pro ni z mezinárodně právních instrumentů, tedy i z Úmluvy o světovém dědictví (analogicky to platí i pro Ministerstvo zemědělství ČR a další ministerstva).

  Ministerstvo kultury ČR především sestavuje a provádí programy komplexní péče o kulturní památky a vytváří pro ni všestranné podmínky, přiděluje finanční prostředky na rehabilitaci památek z centrálních zdrojů, prohlašuje kulturní památky a ruší tato prohlášení, je odvolacím orgánem proti rozhodnutí krajských úřadů, je dotčeným orgánem k projednání návrhu opatření obecné povahy, jímž jsou vydávány plány ochrany památkových rezervací a památkových zón, atd.

  Ministerstvo uplatňuje stanovisko k územně-plánovací dokumentaci, jakožto prostředku pro udržitelný rozvoj území. Uplatňuje jako orgán státní památkové péče stanovisko k celostátní Politice územního rozvoje, kde jsou stanoveny priority a k návaznému koncepčnímu nástroji územního plánování pro území kraje – Zásadám územního rozvoje, které pořizuje Krajský úřad (viz dále), V případě zápisu statku na Seznam světového dědictví uplatňuje ministerstvo své stanovisko k územně plánovací dokumentaci území, ve kterém je nemovitá věc nebo soubor nemovitých věcí zapsaných na Seznamu světového dědictví, a ve vztahu k tomuto území uplatňuje stanovisko k vymezení zastavěného území.

  Restaurování kulturních památek nebo jejich částí, které jsou díly výtvarných umění nebo uměleckořemeslnými pracemi, mohou provádět jen fyzické osoby s prokázanou odbornou způsobilostí na základě povolení vydaného Ministerstvem kultury ČR.

  Ministerstvo je zřizovatelem odborné organizace státní památkové péče – Národního památkového ústavu (viz dále).

  Ministerstvo dále zřizuje Památkovou inspekci jako svůj specializovaný kontrolní orgán v oboru státní památkové péče. Památková inspekce je specializovaným kontrolním orgánem v oboru státní památkové péče. Hlavním posláním památkové inspekce je vykonávat ústřední dozor nad dodržováním památkového zákona a předpisů vydaných k jeho provedení. Zjistí-li památková inspekce nedostatky v péči o kulturní památky, navrhne příslušnému orgánu státní památkové péče opatření k jejich odstranění, popřípadě uložení pokuty a dozírá, aby se uložená opatření řádně plnila.

  Ministerstvo kultury ČR vyhlašuje výběrové dotační programy na záchranu, rehabilitaci a prezentaci památek a památkově chráněných území.

  Adresa: Ministerstvo kultury ČR
  Maltézské náměstí 1
  118 11 Praha 1
  Česká republika

- **Ministerstvo zemědělství ČR** se v případě nominovaného statku významně podílí na tvorbě a udržování právního prostředí z hlediska péče o lesy a vodní režim. Je ústředním orgánem státní správy v oblasti zemědělství, lesů, rybníkářství, rybářství a myslivosti, je též ústředním vodoprávním úřadem, není-li zákonem stanoveno jinak. Zároveň je zřizovatelem správce statku, Národního hřebčína Kladruby nad Labem, státní příspěvkové organizace.

  Adresa: Ministerstvo zemědělství ČR
  Těšnov 65/17
  110 00 Praha 1
  Česká republika

- **Česká plemenářská inspekce** je orgánem státní správy podřízeným Ministerstvu zemědělství ČR. Předmětem její činnosti je především kontrola dodržování povinností vyplývajících ze zákona č. 154/2000 Sb., plemenářského zákona. Tuto kontrolu provádí i ve vztahu ke správci nominovaného statku, Národnímu hřebčínu Kladruby nad Labem, s.p.o., která je na základě uvedeného zákona uznaným chovatelským sdružením.

  Adresa: Česká plemenářská inspekce
  Slezská 100/7
  120 00 Praha 2
  Česká republika

- **Státní veterinární správa** je nejvyšším orgánem veterinárního dozoru. Podřízena je Ministerstvu zemědělství ČR. Státní veterinární správa dohlíží, zda jsou dodržovány povinnosti, požadavky a podmínky stanovené zákonem č. 166/1999 Sb., veterinárním zákonem, a dalšími právními předpisy. Dozoru tohoto orgánu podléhá i chov starokladrubských koní. Organizační složkou Státní veterinární správy, do jejíž působnosti chov starokladrubských koní spadá, je Krajská veterinární správa státní veterinární správy pro Pardubický kraj.

  Adresa: Státní veterinární správa
  Slezská 100/7
  120 00 Praha 2
  Česká republika

  Adresa krajské veterinární správy: Krajská veterinární správa státní veterinární správy pro Pardubický kraj
  Husova 1747
  530 03 Pardubice
  Česká republika

- **Ministerstvo pro místní rozvoj ČR** se podílí na vydávání obecně závazných právních předpisů k provedení památkového zákona, týkajících se památkových zón. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR je ústředním orgánem státní správy na úseku stavebního práva a územního plánování, ale i koordinace strukturálních fondů a programů Evropské unie.

  Ministerstvo je rovněž ústředním správním orgánem ve věcech cestovního ruchu. (viz dále, kapitola 5.i.).

  Adresa: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR
  Staroměstské náměstí 6
  110 15 Praha 1
  Česká republika

- **Ministerstvo životního prostředí ČR** je ústředním orgánem státní správy ochrany přírody v České republice. V případě nominovaného statku se významně podílí na tvorbě a udržování právního prostředí z hlediska péče o přírodní hodnoty území, zejména o Evropsky významnou lokalitu

Kladruby nad Labem, přičemž pro zachování nebo zlepšení dochovaného stavu předmětů ochrany, v evropsky významných lokalitách, zajišťuje ministerstvo zpracování souhrnů doporučených opatření. Ministerstvo dále vypracovává zprávu o stavu Evropsky významné lokality, jíž předkládá Evropské komisi a veřejnosti. Orgány ochrany přírody podřízenými Ministerstvu životního prostředí ČR jsou především Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky a Česká inspekce životního prostředí (viz dále). Ministerstvo životního prostředí ČR je orgánem vrchního dozoru v ochraně přírody.

Adresa: Ministerstvo životního prostředí ČR
Vršovická 1442/65
100 10 Praha 10
Česká republika

- **Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky** je správním úřadem podřízeným Ministerstvu životního prostředí ČR, který vykonává státní správu v ochraně přírody a krajiny v rozsahu stanoveném zákonem č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Současně je též odbornou organizací ochrany přírody. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR mimo jiné vykonává státní správu v ochraně přírody a krajiny na území národních přírodních památek. Regionální pracoviště Východní Čechy je proto orgánem ochrany přírody pro Národní přírodní památku a Evropsky významnou lokalitu Semínský přesyp, jež se nachází v nárazníkové zóně nominované krajiny.

  Adresa: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR
  Kaplanova 1931/1
  148 00 Praha 11
  Česká republika

  Adresa regionálního pracoviště: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR
  Regionální pracoviště Východní Čechy
  Jiráskova 1665
  530 02 Pardubice
  Česká republika

- **Národní památkový ústav** je odbornou organizací státní památkové péče. Jedná se o státní příspěvkovou organizaci zřízenou Ministerstvem kultury ČR, jejímž úkolem je dle památkového zákona výkon a koordinace veškeré odborné činnosti v oboru státní památkové péče. Ústav především zpracovává koncepční materiály a potřebné odborné podklady pro ostatní orgány státní památkové péče, zabezpečuje odborný dohled nad prováděním komplexní péče o kulturní památky apod.

  V oblasti Světového dědictví v rámci České republiky významně napomáhá implementaci Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví a je mimo jiné pověřen Ministerstvem kultury ČR monitoringem statků zapsaných na Seznam světového dědictví (podrobně viz kapitola 6.).

  Národní památkový ústav sestává z generálního ředitelství, 14 územních odborných pracovišť a 4 územních památkových správ.

  Činnost v Pardubickém kraji, kde se nachází nominovaný statek, zajišťuje územní odborné pracoviště v Pardubicích. Národní památkový ústav vyhotovuje odborná vyjádření k vydání závazného stanoviska k rehabilitaci kulturních památek a jiných aktů a postupů orgánů státní památkové péče.

  Ústav dále projednává s vlastníkem památky či projektantem přípravnou a projektovou dokumentaci rehabilitace nemovité kulturní památky v průběhu zpracování z hlediska splnění podmínek závazného stanoviska.

  Adresa: Národní památkový ústav
  Generální ředitelství
  Valdštejnské náměstí 162/3
  118 01 Praha 1
  Česká republika

- **Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Pardubicích** je odborným pracovištěm Národního památkového ústavu pro území Pardubického kraje, kde se nachází nominovaný statek. Poskytuje odbornou pomoc výkonnému orgánu státní památkové péče – obecnímu úřad obce s rozšířenou působností, tj. v případě nominovaného statku Městskému úřadu Přelouč (viz níže). V případě zápisu na Seznam světového dědictví bude toto pracoviště pověřeno monitoringem a přípravou Periodických zpráv o této památce (konkrétněji k úkolům tohoto pracoviště viz kapitolu 3.1.e.).

  Adresa: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Pardubicích
  Zámek 5
  531 16 Pardubice
  Česká republika

- **Kraj – Krajský úřad Pardubického kraje**. Nominovaný statek se nachází na území Pardubického kraje. Krajský úřad Pardubického kraje prostřednictvím odboru kultury, sportu a cestovního ruchu, oddělení kultury a památkové péče metodicky řídí výkon státní památkové péči v Pardubickém kraji.

  Úkoly Krajského úřadu spočívají především ve výkonu přenesené působnosti na úseku státní památkové péče. Krajský úřad zejména plní úkoly orgánu státní památkové péče pro národní kulturní památky, pokud nepřísluší Ministerstvu kultury ČR nebo vládě ČR, tedy i pro národní kulturní památku Hřebčín v Kladrubech nad Labem, která je součástí nominované krajiny. Dále vede odvolací řízení vůči rozhodnutím a závazným stanoviskům vydaným úřady obcí s rozšířenou působností v kraji na úseku památkové péče, uplatňuje stanovisko k územně plánovací dokumentaci a vyjadřuje se též k návrhům na prohlášení či zrušení prohlášení za kulturní památku.

  V samostatné působnosti kraj schvaluje koncepci podpory státní památkové péče v kraji, schvaluje návrhy plánů a programů zachování a rehabilitace kulturních památek v kraji a usměrňuje kulturně výchovné využití kulturních památek v kraji.

  Krajský úřad v Pardubicích rovněž vydává závazná stanoviska k rehabilitaci národní kulturní památky Hřebčín v Kladrubech nad Labem, a to na podkladě vyjádření Národního památkového ústavu. V tomto závazném stanovisku úřad uvede, zda jsou práce na rehabilitaci památky z hlediska zájmů státní památkové péče přípustné a stanoví základní podmínky, za kterých lze tyto práce připravovat a provést.

  Správní úřady a orgány krajů a obcí vydávají svá rozhodnutí podle zvláštních právních předpisů, jimiž mohou být dotčeny zájmy státní památkové péče na ochraně nebo zachování kulturních památek nebo památkových rezervací a památkových zón a na jejich vhodném využití, jen na základě závazného stanoviska obecního úřadu obce s rozšířenou působností, a jde-li o národní kulturní památky, jen na základě závazného stanoviska krajského úřadu.

  Na úseku ochrany přírody a krajiny vykonává Krajský úřad státní správu ochrany přírody mimo jiné pro území přírodních památek, tj. je orgánem ochrany přírody pro přírodní památku Labské rameno Votovka a zejména též pro Evropsky významnou lokalitu Kladruby nad Labem (CZ0537007 Kladruby nad Labem) Krajský úřad zajišťuje péči o Evropsky významnou lokalitu a vydává závazná stanoviska k zásahům do ní. Povinností kraje je též ve spolupráci s Ministerstvem životního prostředí ČR vypracovávat prognózy, koncepce a strategie ochrany přírody ve své územní působnosti. Krajský úřad také kontroluje, zda v obvodu jeho působnosti nedochází k ohrožování zájmů ochrany přírody a krajiny, dozírá nad dodržováním prováděcích předpisů týkajících se ochrany přírody a krajiny a ukládá opatření k odstranění zjištěných závad.

  Krajský úřad Pardubického kraje je dále jedním z orgánů státní správy lesů, myslivosti, rybářství a je vodoprávním úřadem, přičemž ústředím správním orgánem je v těchto oblastech Ministerstvo zemědělství ČR.

  Krajský úřad Pardubického kraje se podílí na územním plánování jakožto prostředku pro udržitelný rozvoj území. Uplatňuje jako orgán státní památkové péče stanoviska k územně plánovací dokumentaci pro území, ve kterém je památková zóna nebo nemovitá národní kulturní

památka. Pořizuje koncepční nástroj územního plánování pro území kraje – zásady územního rozvoje, jež jsou následně schvalovány zastupitelstvem kraje, popř. i regulační plán.[110] Krajský úřad vyhlašuje výběrové dotační programy na záchranu, rehabilitaci a prezentaci památek a památkově chráněných území (podrobně viz kapitola 5.i).

Adresa: Krajský úřad Pardubického kraje
Komenského nám. 125
532 11 Pardubice
Česká republika

- **Obec s rozšířenou působností – Městský úřad Přelouč** na základě památkového zákona obecní úřad obce s rozšířenou působností v přenesené působnosti vykonává a organizuje státní památkovou péči ve stanoveném správním obvodu v souladu s koncepcí rozvoje státní památkové péče v České republice. V případě Krajiny pro chov kočárových koní a její nárazníkové zóny je tímto úřadem od 1. 1. 2017 Městský úřad Přelouč.[111] Výkonem této činnosti je pověřen odbor stavební.

  Působnost Městského úřadu je určena ustanovením § 29 památkového zákona. Zahrnuje zejména uplatňování stanovisek k územně plánovací dokumentaci pro území v nominované krajině a v její nárazníkové zóně, usměrňování péče o kulturní památky zajišťované obcemi aj. Vyjadřuje se též k návrhům na prohlášení či zrušení prohlášení za kulturní památku. Městský úřad vykonává státní správu na úseku státní památkové péče, pokud podle tohoto zákona není příslušný jiný orgán státní památkové péče. Zabezpečuje předpoklady pro komplexní péči o kulturní památky a nemovitosti, které nejsou kulturní památkou, ale jsou v památkové rezervaci, v památkové zóně nebo v ochranném pásmu, a v souvislosti s tím vydává jako dotčený orgán na návrh nebo z vlastního podnětu závazné stanovisko a poskytuje další podklady do řízení vedených jinými správními úřady než orgány státní památkové péče. V závazném stanovisku se vyjádří, zda zamýšlené práce jsou z hlediska zájmů státní památkové péče přípustné, a stanoví se základní podmínky, za kterých lze tyto práce připravovat a provést, a to na podkladě vyjádření Národního památkového ústavu. Vydané stanovisko úřadu je pro vlastníka závazné.

  Obec s rozšířenou působností vykonává dozor při rehabilitaci kulturních památek a při stavbě, změně stavby, terénních úpravách, umístění nebo odstranění zařízení, odstranění stavby nebo udržovacích pracích na nemovitosti, která není kulturní památkou, ale je v památkové zóně, z hlediska státní památkové péče. Obecní úřad obce s rozšířenou působností se při plnění svých úkolů opírá o odbornou pomoc odborné organizace státní památkové péče.

  V oblasti ochrany přírody a krajiny spočívá činnost obce s rozšířenou působností především ve vydávání závazných stanovisek k zásahům do významných krajinných prvků, k odlesňování a zalesňování pozemků nad 0,5 ha apod. Kromě dalších zákonem stanovených kompetencí též v rámci zbytkové působnosti vykonává státní správu v ochraně přírody a krajiny tehdy, není-li příslušný jiný orgán ochrany přírody a nejde-li o zvláště chráněná území a jejich ochranná pásma.

  Městský úřad Přelouč je dále jedním z orgánů státní správy lesů, myslivosti, rybářství a je vodoprávním úřadem, přičemž ústředím správním orgánem je v těchto oblastech Ministerstvo zemědělství ČR.

  Městský úřad obce s rozšířenou působností se účastní územního plánování v obcích v obvodu jeho působnosti – především pořizuje územní plány a regulační plány obcí, které jsou zastupitelstvy těchto obcí vydávány, a pořizuje územně plánovací podklady.

  Adresa: Městský úřad Přelouč
  Československé armády 1665
  535 33 Přelouč
  Česká republika

---

110 Zásady územního rozvoje Pardubického kraje byly vydány dne 29. 4. 2010 a nabyly účinnosti dne 15. 5. 2010.

111 Do 31. 12. 2016 vykonával tuto činnost na základě veřejnoprávní smlouvy Městský úřad Pardubice.

- **Obec**. Obce pečují o kulturní památky v místě a kontrolují, jak vlastníci kulturních památek plní povinnosti uložené jim tímto zákonem. Vycházejí přitom z odborných vyjádření Národního památkového ústavu, respektive jeho územních odborných pracovišť.

  V oblasti ochrany přírody a krajiny se kompetence obcí týkají zejména povolování kácení dřevin a ukládání náhradní výsadby, nejde-li o místa ve zvláště chráněných územích. V rámci samosprávy pak obce pečují o rozvoj svého území, včetně příznivého životního prostředí, tedy mimo jiné i veřejné zeleně či čistoty obce.

  Obce mají významný rozsah působnosti ve věcech územního plánování. Městské úřady obcí poskytují informace pro zpracování územně plánovacích podkladů a územně plánovací dokumentace Městskému úřadu obce s rozšířenou působností, tj. Městskému úřadu Přelouč, a dalším orgánům, které tyto nástroje územního plánování pořizují. Zastupitelstvo obce v samostatné působnosti rozhoduje o pořízení územního plánu, popř. regulačního plánu, schvaluje jejich zadání a vydává je.

Činností výše uvedených orgánů byly rovněž vydány následující nelegislativní dokumenty, vztahující se k nominovanému statku:

- **Dohoda o obecných zásadách rehabilitace a dalšího rozvoje areálu národní kulturní památky Hřebčín v Kladrubech nad Labem**, uzavřená dne 30. 5. 2017 mezi Ministerstvem kultury ČR, Ministerstvem zemědělství ČR a Ministerstvem životního prostředí ČR.

  Smyslem této dohody je pečovat o rovnováhu a synergii zájmů hospodaření v zemědělské krajině s prioritou chovu starokladrubského koně, uchování památkových hodnot této kulturní krajiny, péče o vysokou úroveň vztahu koní, lidí a krajiny a v neposlední řadě zájmů ochrany přírody a typičnosti krajiny Kladrubského Polabí (příloha č. 6).

- **Memorandum o zřízení Rady památky Kulturní krajina hřebčína v Kladrubech nad Labem**, uzavřené mezi Ministrem zemědělství ČR a Ministrem kultury ČR dne 9. 6. 2016.

  Smyslem tohoto memoranda je zodpovědné nakládání s kulturně historickým dědictvím národního, ale i světového významu v Kladrubech nad Labem, které tvoří, historická krajina pro chov kočárových koní a soubor staveb, které jsou nedílně a zodpovědně spravovány jako národní kulturní památka, a kmenové stádo koní. Zřízením Rady byl vytvořen předpoklad pro synergii péče o nominovanou krajinu a pro zpracování nominace k zapsání této krajiny na Seznam světového dědictví (příloha č. 6).

5.d Stávající plány týkající se správy města a regionu, v němž se navržený statek nachází (např. regionální nebo místní plán, plán památkové péče, plán rozvoje turistického ruchu, popis územně plánovací dokumentace obcí aj.)

Od 1. ledna 2007 platí v České republice zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, ve znění pozdějších předpisů, který obcím mimo jiné ukládá aktualizaci územně plánovací dokumentace. Do aktualizací stávajících i do nově vznikajících územních plánů je postupně promítána památková ochrana území a jednotlivých památkově chráněných objektů, jakožto památkově chráněných komponent nominovaného území.

Územní plány obcí

Územní plány obcí v nominované krajině jsou základními dokumenty pro rozhodování v území, zejména pro rozhodování stavebního úřadu.

Pro tak rozsáhlé území, jakým je nominovaný statek, bylo zpracováno několik územních plánů. Jedná se o územní plány obcí Kladruby nad Labem, Selmice, které leží na území statku. Toho se také týká územní plán obce Semín, která je sice již v jeho nárazníkové zóně, ale dotýká se bezprostředně Kladrubského náhonu, který je součástí statku. Dále pak pro území nárazníkové zóny byly zpracovány územní plány obcí, na jejichž územích se nachází. Jedná se celkem o 13 katastrálních území obcí Břehy, Hlavečník, Kojice, Kolesa, Komárov u Přelouče, Labětín, Labské Chrčice, Lhota pod Přeloučí, Přelouč, Řečany nad Labem, Semín, Sopřeč, Strašov a Trnávka. To představuje celkem 11 následujících územních plánů: Břehy, Hlavečník, Kladruby nad Labem (Kolesa, Komárov u Přelouče), Kojice, Labské Chrčice, Přelouč (Přelouč a Lhota u Přelouče), Řečany nad Labem (Řečany nad Labem a Labětín), Semín, Sopřeč, Strašov a Trnávka.

Zadání takových územních plánů bylo zpracováno vždy v dohodě s dotčenými orgány státní správy, a to včetně orgánů státní památkové péče. Pro všechny územní plány pokrývající území nominovaného statku je dotčeným orgánem státní památkové péče Krajský úřad Pardubického kraje, který ve spolupráci s odbornou organizací státní památkové péče (Národním památkovým ústavem) na jejich zpracování odborně dohlíží. Pořizovatelem všech územních plánů pro území nominovaného statku, a to včetně území tzv. nárazníkové zóny, je Městský úřad Přelouč (podrobně viz kapitola 5.c).

Odpovídající koordinace (provázanost) mezi jednotlivými územními plány obcí, je zajištěna Zákonem o územním plánování a stavebním řádu stanovující rámcově hierarchii a povinnou provázanost územně-plánovací dokumentace. Z hlediska ochrany kulturního dědictví je zajištěna provázanost zákonným rámcem zajišťujícím kompetence v oblasti územního plánování a rolí jediného pořizovatele územních plánů pro nominovaný statek a nárazníkovou zónu. V budoucnu bude tato provázanost (v případě aktualizací těchto územních plánů) ještě posílena jejich návazností na Zásady územního rozvoje Pardubického kraje a Management Plánem.

Aktuální územní plán obce Selmice byl schválen usnesením zastupitelstvem obce dne 10. 12. 2012. Zpracovatelem územního plánu obce Selmice byla společnost Ateliér Aurum, s.r.o., Jiráskova 21, 530 02 Pardubice, zodpovědný projektant: Ivana Petrů (příloha č. 5).

Aktuální územní plán obce Kladruby nad Labem byl schválen usnesením zastupitelstvem obce dne 15. 12. 2006. Zpracovatelem územního plánu obce Kladruby nad Labem byla společnost Studio P, Nádražní 2186/52, 591 01 Žďár nad Sázavou, zodpovědný projektant: Jan Psota (příloha č. 5). V listopadu roku 2016 vzniklo nové zadání územního plánu s cílem zpracovat nový územní plán obce Kladruby nad Labem a v současné době se zpracovává tento nový plán a jeho zpracovatelem je Pavel Tománek ze společnosti A-Projekt s. r. o., Jiráskova 1275, Pardubice 530 02.

Platný územní plán obce Semín byl vydán formou opatření obecné povahy číslo OOP 1/2015 usnesením zastupitelstva obce ze dne 15. 4. 2015 s účinností od 7. 5. 2015. Zpracovatelem územního plánu je společnost Ateliér Aurum, s. r. o., Jiráskova 21, 530 02 Pardubice, zodpovědný projektant: Ivana Petrů. Řešeným územím je správní území obce Semín s jedním katastrálním územím (k. ú. Semín) – viz příloha č. 5.

Ve všech územních plánech jsou převzaty principy ochranných výnosů (viz výše) a podrobněji specifikovány hlavní hodnoty území z krajinářského a urbanistického hlediska, které je třeba respektovat. Těmito principy jsou:

- ochrana a respektování krajinných hodnot území (krajinný ráz, uspořádání krajiny, prostorové vazby krajiny) uvedených v Management Plánu a chráněných jako významné krajinné prvky (viz příloha č. 4),
- ochrana stávajících architektonických, urbanistických a archeologických hodnot území,
- ochrana kulturního dědictví (národní kulturní památky, kulturní památky, území s archeologickými nálezy) s důrazem na chov kočárových koní,
- ochrana urbanistické struktury krajiny pro chov kočárových koní,
- ochrana historické siluety obcí včetně určujícího krajinného reliéfu okolní kulturní krajiny a kompozičních vazeb.

Zásady územního rozvoje Pardubického kraje

Zastupitelstvo Pardubického kraje na svém jednání dne 29. 4. 2010 (1. aktualizace 7. 10. 2014) schválilo Zásady územního rozvoje Pardubického kraje. Zpracovatelem zásad byla společnost Aurs, s. r. o., ve spolupráci se společností DHV CR, s. r. o., Sokolovská 100/94, 186 00 Praha 8, vedoucí projektant Milan Körner v lednu 2010.

Součástí zásad jsou zásady pro zajištění ochrany kulturních, urbanistických hodnot území kraje včetně stanovení zásad možného rozvoje těchto území.

Zásady vycházejí ze schválené Politiky územního rozvoje České republiky, kde v kapitole 2 –

Republikové priority územního plánu pro zajištění udržitelného rozvoje území, odst. (19), str. 12, se praví: *„Ve veřejném zájmu chránit a rozvíjet přírodní, civilizační a kulturní hodnoty území, včetně urbanistického, architektonického a archeologického dědictví. Zachovat ráz jedinečné urbanistické struktury území, struktury osídlení a jedinečné kulturní krajiny, které jsou výrazem identity území, jeho historie a tradice...“*

V zásadách je nominovaná krajina uváděna jako krajinářsky hodnotné území a dále je zařazena mezi významné kulturní hodnoty na území Pardubického kraje (příloha č. 5).

Koncepce podpory památkové péče na území Pardubického kraje na léta 2017–2020

Koncepce podpory státní památkové péče v Pardubickém kraji je hlavním pracovním nástrojem k prosazování zájmů státní památkové péče v Pardubickém kraji. Krajská koncepce vychází z národní Koncepce památkové péče v České republice, kterou vždy na určité období zpracovává Ministerstvo kultury ČR a schvaluje vláda České republiky svým usnesením (blíže k ní viz kapitola 5.i.).

Důvodem zpracování krajské koncepce byla výrazná potřeba účinnější podpory péče o nemovité i movité kulturní památky v Pardubickém kraji a památkově chráněná území.

Zpracovaný materiál stručně charakterizuje stav památkového fondu na území kraje, popisuje stávající stav jeho financování a označuje hlavní problémové oblasti v tomto oboru. V jeho stěžejní části jsou formulovány strategické cíle rozhodné pro další zachování kulturních památek a památkově chráněných území a navrhuje opatření, která mohou napomoci při realizaci stanovených cílů. Vytyčuje základní směry rozvoje památkové péče a shromažďuje, třídí a následně analyzuje poznatky a data z oblasti památkové péče v kraji. Stanovuje cíle dosažitelné ve vymezeném období a navrhuje přiměřená opatření k jejich dosažení. Je tak v dostatečné míře koncepčně pečováno o zabezpečení odpovídající památkové ochrany i celého cenného území nominovaného statku, který se nachází právě na území Pardubického kraje.

Stávající Koncepce podpory památkové péče na území Pardubického kraje na léta 2017–2020 byla schválena Radou Pardubického kraje na jejím jednání dne 11. 9. 2017. V tomto dokumentu je jednoznačně deklarována podpora nominovaného statku, a to zejména z hlediska vysoké míry jeho památkové ochrany a standardů odpovídajících jedinečnosti nominované krajiny pro zápis na Seznam světového dědictví, a pro budoucí udržitelnost jejich hodnot (příloha č. 5).

Koncepce péče o památkový fond v Pardubickém kraji

Koncepce péče o památkový fond v Pardubickém kraji (zpracoval: Ladislav Svoboda, 2004; aktualizace údajů o technickém stavu kulturních památek v letech 2010–2011), byla zpracovaná v souladu s § 28a písm. a) zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů. Zahrnuje všechny kulturní památky na území Pardubického kraje. Rada Pardubického kraje schválila koncepci péče o památkový fond na svém jednání dne 31. 8. 2004 (aktualizaci dne 28. 6. 2011).

Cílem pořízeného dokumentu bylo shromáždění maximálního množství informací o objektech památkové hodnoty na území Pardubického kraje a vyhodnocení jejich aktuálního stavu tak, aby se mohl stát podkladem pro účinnou a efektivní pomoc Pardubického kraje při rehabilitaci památek. Koncepce péče o památkový fond analyzuje a vyhodnocuje stav památkového fondu kraje a výsledky péče o něj a na základě výsledků této analýzy a dalších koncepčních materiálů stanovuje základní priority památkové péče na území Pardubického kraje. Dokument v kapitole sumarizace navrhovaných opatření už v roce 2003 navrhl, aby hřebčín v Kladrubech nad Labem se svou krajinou byl pro svou vysokou kvalitu uvážen k nominaci na zápis na Seznam světového dědictví, a to mimo jiné pro svou komponovanou krajinu a to včetně stavebních objektů a kmenového stáda koní (příloha č. 5).

Lesní hospodářský plán

Součást nominované krajiny tvoří také lesy. Pro ně je vypracován, v souladu s příslušným právním předpisem (viz níže), Lesní hospodářský plán, a to z důvodu kvalitní péče o les a hospodaření v něm. Pro území nominovaného statku byl zpracován tento plán, který pro les nominovaného statku užívá označení – Lesní hospodářský celek Národní hřebčín Kladruby nad Labem. Označení je podle § 1, odst. 2 vyhlášky č. 84/1996 Sb., o lesním hospodářském plánování a jedná se o soubor lesních pozemků v evidenci a správě Národního hřebčína Kladruby nad Labem, s.p.o.

Lesní hospodářský celek Národní hřebčín Kladruby nad Labem leží částečně v hranicích nominované krajiny, zejména lesními porosty na katastru obcí Hlavečník a Kolesa, a na katastru obce Kladruby nad Labem.

Porosty ve správě správce nominovaného statku, tj. Národního hřebčína Kladruby nad Labem, s.p.o., jsou v kategorii lesy zvláštního určení.

Lesní hospodářský plán, jehož zpracování ukládá zákon č.289/1995 Zákon o lesích a o změně některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů, jako nástroj vlastníka, pro uvedené lesní porosty, navazuje na oblastní plán rozvoje lesů, jehož zpracování zadává a schvaluje Ministerstvo zemědělství ČR, přičemž pro schválení oblastních plánů rozvoje lesů je vydáváno závazné stanovisko ústředního orgánu státní správy ochrany přírody z hlediska zavádění geograficky nepůvodních druhů lesních dřevin.

Platný plán je zpracován na období od 1. 1. 2016 do 31. 12. 2025. Obecně lze konstatovat, že tento plán přistupuje k péči o porosty v nominované krajině citlivě, a to selektivním způsobem. Zajišťuje zachování typického krajinného rázu ve vyhlášené památkové zóně Kladrubské Polabí a i v její krajinářsky nejcennější části – nominované krajině pro chov kočárových koní, a to včetně důležité péče o porosty v části Mošnice a přilehlém území labské nivy.

Labská niva je významným přírodním celkem lužních porostů stromoví, luk a slepých ramen, bývalého řečiště Labe. Zahrnuje území Kančin, Velkého pole, Zemanství, Březinův sen, Malá a Velká Kladrubská, Miláček, Mošnice a Závodí. Jde o rozsáhlé území na pravém břehu Labe, které je typem krajinářského parku[112] (příloha č. 5).

Strategie cestovního ruchu Pardubického kraje 2016–2020

Zastupitelstvo Pardubického kraje na svém jednání dne 21. 4. 2016 schválilo Strategii cestovního ruchu Pardubického kraje 2016–2020. Jedním z hlavních marketingových témat celého kraje je „Krajina ušlechtilých tradic", do které je zahrnut také hřebčín Kladruby nad Labem. V rámci naplňování rozvojových priorit a opatření ve výše uvedeném dokumentu je kraj rozdělen do čtyř turistických oblastí. A pro turistickou oblast Pardubicko je zařazeno i marketinkové téma „Koně a jezdectví", které zahrnuje území nominovaného statku (nové zámecké expozice, prohlídky hřebčína a kočárové projížďky nominovanou krajinou) (příloha č. 5).

Koncepce cyklo a in-line turistiky v Pardubickém kraji

Zastupitelstvo Pardubického kraje na svém jednání dne 21. 4. 2016 schválilo Koncepci cyklo a in-line turistiky v Pardubickém kraji. V rámci naplňování rozvojových priorit a opatření ve výše uvedeném dokumentu je za podpory Pardubického kraje realizováno budování základní infastruktury pro dálkové cyklotrasy mezi které patří i nadnárodní produkt cyklotrasa č. 2 „Labská stezka" (1200 km). Labská stezka je vedena krajinou Kladrubského Polabí, jejíž součástí je nominovaný statek. V této souvislosti je hřebčín v Kladrubech nad Labem, jako jádro nominované krajiny, prezentován jako významná turistická atraktivita (bod zájmu). Cyklotrasa č. 2 je marketingově propagována společně s partnery na německé straně – Eelberadweg, za českou stranu je koordinátorem marketingu Nadace Partnerství o.p.s. (příloha č. 5).

[112] Lesní hospodářský plán navazuje na předchozí, který platil od 1. 1. 2006 do 31. 12. 2015.

5.e Plán správy statku nebo zdokumentovaný systém správy s výkladem cílů správy pro statek navržený na zápis do světového dědictví

Management Plán nominovaného statku je samostatnou přílohou této nominační dokumentace (viz příloha č. 4). Zde uvedená anotace ho nenahrazuje ani co do úplnosti, ani co do přesnosti.

Dokument je výsledkem dlouhodobého procesu záměru navrhnout Krajinu pro chov kočárových koní v Kladrubech nad Labem k zápisu na Seznam světového dědictví. Jeho příprava byla od počátku vnímána jako příležitost zajistit této cenné lokalitě koncepční materiál nadstandarního rozsahu a ve značné podrobnosti.

Přiložený Managemnt Plan je výsledkem kolektivní činnosti odborné pracovní skupiny, která byla ustanovena ministrem zemědělství ČR pro přípravu nominační dokumentace.

V letech odborných konzultací přípravy Management Plánu a jeho vlastní realizace se stabilizovala skupina zkušených osobností, které se znalostí hodnot nominované krajiny, místních, krajských i národních podmínek, napomohly široké analýze stavu a formulovaly racionální cíle pro tento dokument.

Management Plán navazuje na dříve zahájené dílčí projekty a konkretizuje naplňování obecných cílů. Zároveň využívá mnohaleté zkušenosti s právní ochranou nejstarší, stavební části statku a zkušenosti z uplatňování a sledování nejrůznějších dotačních možností pro rehabilitaci hodnot statku.

Management Plán přináší na základě analýzy stavu statku soubor opatření pro zachování mimořádné hodnoty statku, jeho autenticity a integrity, která jsou již v současné době částečně realizována a také soubor plánovaných opatření. V návaznosti na problémy identifikované v Management Plánu jsou formulována konkrétní projekty a subjekty, které je přijímají. Na základě dílčích racionálně formulovaných projektů budou trvale naplňovat hlavní smysl dokumentu, kterým je uchování mimořádné světové hodnoty nominované krajiny.

Management Plán podrobněji uvádí i základní institucionální platformu pro řízení ochrany statku, jakož i možné finanční zdroje pro uchování statku.

Management Plán navrhuje také nové vhodné funkční využití některých stavebních objektů v nominované krajině, posiluje edukativní roli a možnosti interpretace hodnot statku a jeho částí.

Pro účel nominace a případného zápisu na Seznam světového dědictví nebylo pro nominovaný statek potřebné vytvářet nové mechanismy řízení. Všechny plánované stavební aktivity, které jsou v plánu obsaženy, budou detailněji rozpracovány v příslušné projektové dokumentaci a projednávány podle platných právních předpisů. V tomto směru nemůže Management Plán tyto zákonné povinnosti nahradit, napomůže však včasné a logicky navazující přípravě.

Systém povinného projednávání veškerých stavebních zásahů, popsaný v kapitolách 5.b a 5.c, je již v současnosti shledáván jako dostatečný. Hlavní odlišností od obecné praxe v péči o kulturní dědictví je právě širší projednání všech významnějších záměrů, týkajících se nominovaného statku, protože dílčí záměry a opatření budou před zadáním projektové dokumentace a jejím projednáváním s dotčenými orgány konzultovány s koordinační skupinou památky (Steering Group). Nejdůležitější a realizované akce z Management Plánu jsou uvedeny jednak v kapitole 4a., jednak jsou patrné z barevného vyznačení v Management Plánu.

Realizace Management Plánu byla potvrzena Dohodou o obecných zásadách obnovy a dalšího rozvoje areálu národní kulturní památky Hřebčína v Kladrubech nad Labem (příloha č. 6), kterou uzavřeli ministři zemědělství kultury a životního prostředí.

5.f Zdroje a úrovně financování

5.f.1 Hlavní zdroje

Správce nominovaného statku – Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o., je samostatným právním subjektem, jehož zřizovatelem je Ministerstvo zemědělství ČR. Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o., je zřízen podle ustanovení § 54, odst. 2 zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů, a § 4b zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů.

Jeho rozpočet je samostatný, s pravidelným státním příspěvkem, primárně určeným na provozní náklady včetně nezbytných nákladů personálních k zajištění chovu a výcviku kočátových koní. Roční výše provozního příspěvku činí 5,02 milionů €.

Kromě toho, je správce statku příjemcem příspěvku ze státního rozpočtu na investice. Roční výše příspěvku na investice činí 4,3 milionů €.[113] Tyto částky jsou garantovány ve státním rozpočtu České republiky a jsou využívány k rehabilitaci nominovaného statku.

Ostatní náklady správce nominovaného statku hradí z vlastních zdrojů, které získává hospodařením ze svých činností uvedených v jeho zřizovací listině. Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o., poskytuje řadu placených služeb, které spolu s provozním příspěvkem Ministerstva zemědělství ČR, napomáhají vyrovnanému rozpočtu.

Vzhledem k tomu, že je Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o., organizací zřizovanou a financovanou Ministerstvem zemědělství ČR, nemůže čerpat finanční prostředky z úvěrů, protože to zákon neumožňuje. Správce statku proto nemůže být zatížen úvěry bankovního charakteru.

5.f.2 Komplementární národní zdroje

Kromě shora uvedených hlavních zdrojů může správce statků využívat dalších zdrojů. V České republice totiž existuje řada systémů finanční podpory pro regeneraci krajiny, rehabilitaci a restaurování nemovitých kulturních památek, která je poskytována na centrální i krajské úrovni. I tyto komplementární zdroje mohou být využívány k zajištění projektů nasměrovaných na plnění cílů stanovených v Management Plánu nominovaného statku a tedy k získání finančních podpor pro jeho realizaci a implementaci. Pro získání finančních prostředků je důležité koordinovat záměry v území a spolupracovat s jednotlivými orgány státní správy, samosprávy, krajským úřadem i místními neziskovými organizacemi a akčními skupinami, majícími zájem na aplikaci Management Plánu a udržitelném rozvoji území směrem k zachování statku Světového dědictví.

5.f.2.1 Státní zdroje

Ministerstvo kultury ČR

Pro zachování kulturního dědictví jsou významné dotační programy Ministerstva kultury ČR, které primárně směřují k fyzickému uchování historických urbanistických a architektonických hodnot nemovitého kulturního dědictví. Tyto programy jsou výběrové a určené na podporu projektů týkajících se kulturních památek a památkově chráněných území (což je i případ nominovaného statku), památek se statutem národní kulturní památky, což je rovněž případ nominovaného statku a památek mezinárodního významu, přičemž obě posledně uvedené kategorie jsou při nezbytném zvažování priorit v rámci příslušného řízení zvýhodňovány.

[113] Přepočet směnného kurzu 26,50 Kč/€ ke dni 5. 7. 2017

Nejvýznamnějším a pro rehabilitaci nominované krajiny a zejména jejích stavebních souborů je Program záchrany architektonického dědictví.[114] Z jeho prostředků také správce nominovaného statku v minulých letech opakovaně prostředky čerpal (např. v letech 2004–2009 na rehabilitaci budovy Císařského hostince ve výši 1,1 milionu €, v letech 2008–2010 na rehabilitaci krovů a řešení havarijního stavu střech vybraných objektů hřebčína ve výši 210 tisíc €, nebo v letech 2010–2011 na řešení havárie kanalizace, jež ohrožovala bezpečnost i hygienu osob a koní, nehledě na nebezpečí podmáčení objektů, ve výši 650 tisíc €.[115]

Pro nečekané opravy památek, například po živelních katastrofách, je určen Havarijní fond,[116] z jehož prostředků je možno žádat pomoc při statickém zajištění památek a opravách střech. Tento fond je také potenciálním zdrojem dotace. Z tohoto dotačního programu správce statku dosud nečerpal, protože k tomu nebyl důvod.

Další programy Ministerstva kultury ČR jsou určeny zejména pro památkově chráněná území ve městech (Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón), jejichž využití pro nominovaný statek nepřipadá z jejich definice v úvahu) a na vesnicích a volné krajině (Program péče o vesnické památkové rezervace, vesnické památkové zóny a krajinné památkové zóny[117]), který je pro nominovaný statek využitelný, neboť nominovaná krajina je památkovou zónou krajinného typu. Správce statku však dosud o příspěvek z tohoto programu nežádal.[118]

Pro úplnost také uvádíme Program restaurování movitých kulturních památek,[119] například pro restaurování mobiliárního vybavení uměleckořemeslné hodnoty, a pro záchranné archeologické výzkumy.

Je třeba rovněž zmínit Program Kulturní aktivity v památkové péči, který umožňuje finančně podporovat veřejně prospěšné projekty předložené spolky, popř. dalšími subjekty, jejichž činnost napomáhá k ochraně nemovitého i movitého památkového fondu v ČR a k nejširší popularizaci péče o něj.[120]

Dotační program Ministerstva kultury ČR s názvem Podpora pro památky UNESCO od roku 2008 podporuje rozvoje památek České republiky zapsaných na Seznamu světového dědictví a památek, u nichž se počítá s podáním návrhu na zápis na Seznam světového dědictví (tzv. Národní indikativní seznam). Tento dotační titul je přednostně zaměřen na přípravu Management Plánů pro památky, které jej nemají, nebo pro jeho aktualizaci a také na podporu a propagaci těchto památek a vědecko-výzkumné projekty, které se těchto památek týkají (více o programu též v kapitole 5.i.1.).

---

[114] Příspěvky z **Programu záchrany architektonického dědictví** jsou poskytovány zejména na záchranu a zachování kulturních památek nebo těch jejích částí, které tvoří podstatu kulturní památky. Programem je podporována rehabilitace kulturních památek tvořících nejcennější součást našeho architektonického dědictví, jako jsou hrady, zámky, kláštery, historické zahrady, kostely a podobně. Zamýšlené práce přitom musejí směřovat k záchraně kulturní památky nebo záchraně těch jejich částí, které tvoří podstatu kulturní památky.

[115] Přepočet směnného kurzu 26,50 Kč/€ ke dni 5. 7. 2017.

[116] Finanční prostředky z **Havarijního programu** jsou určeny na záchranu nemovitých kulturních památek v havarijním technickém stavu, zejména na jejich statické a celkové stavební zajištění, včetně restaurátorských prací a na opravy krovů a střech (včetně opravy nebo provedení klempířských a zámečnických prací, komínů a hlavní římsy budovy).

[117] **Program péče o vesnické památkové rezervace a zóny a krajinné památkové zóny**, je v rámci komplexní péče o památkový fond v České republice určen na podporu rehabilitace a zachování nemovitých kulturních památek, zejména památek lidové architektury, jakými jsou například zemědělské usedlosti, chalupy, kapličky, boží muka, ale i ve prospěch rehabilitace a zachování venkovských kostelů, zámečků, tvrzí, technických děl, soch a pomníků, zahrad apod., které se nacházejí na území vesnických památkových rezervací a zón a krajinných památkových zón.

[118] Žádost o podporu z tohoto programu je připravována.

[119] Z **programu restaurování movitých kulturních památek** jsou poskytovány finanční příspěvky na náklady spojené s rehabilitací (restaurováním) movitých kulturních památek, zejména takových, které jsou významnými díly výtvarných umění nebo uměleckořemeslnými pracemi a jsou umístěny v budovách zpřístupněných veřejnosti pro kulturní, výchovně-vzdělávací nebo náboženské účely.

[120] Ve spolupráci s Klubem českých turistů je s ohledem na rozvoj popularizace statku připravován rozvoj dalších značených turistických tras v krajině statku.

Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o., z tohoto dotačního programu opakovaně čerpal prostředky. V roce 2009 na přípravu Management Plánu – koncept 5,5 tisíc €, v roce 2010 vytvoření Management Plánu 19 tisíc € a v roce 2015 na první etapu komparativní studie 11,5 tisíc €.[121]

Ministerstvo zemědělství ČR

Hlavním cílem programu Program rozvoje venkova na léta 2014–2020 Ministerstva zemědělství ČR je rehabilitace, zachování a zlepšení ekosystémů závislých na zemědělství zejména prostřednictvím agroenvironmentálních opatření, dále investice pro konkurenceschopnost a inovace zemědělských podniků, podpora vstupu mladých lidí do zemědělství nebo krajinná infrastruktura. Podporován je také komunitně vedený místní rozvoj, resp. metoda LEADER, která přispívá k lepšímu zacílení podpory na místní potřeby daného venkovského území a rozvoji spolupráce aktérů na místní úrovni. Obec Kladruby nad Labem spadá svým umístěním do Místní akční skupiny Zálabí, správce statku je jejím členem a spolupracuje s ním na přípravě projektů.

Správce statku čerpá prostřednictvím Státního zemědělského a intervenčního fondu každoročně dotaci na jím zemědělsky využívané pozemky v nominované krajině. V roce 2017 správce statku využíval dotaci na pěstování plodin (na pěstování travin, jetelotravních směsí a obilnin) na části pozemků ve výši 170.000 €.[122]

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR

Na celostátní úrovni je možné čerpat finanční prostředky i v rámci Národního programu podpory cestovního ruchu s cílem vytvořit nástroj, který efektivním způsobem přispěje k podpoře sociálního cestovního ruchu. Jedná se o systémovou dotaci ze státního rozpočtu na vymezené aktivity podporující sociální cestovní ruch. Tento program přispívá na rekonstrukce služeb pro turisty a hygienického zázemí pro pěší, cyklisty a handicapované turisty podél pěších tras, naučných stezek, jezdeckých stezek, vodních tras, cyklotras pro zvýšení návštěvnosti včetně marketingu vytvořených produktů cestovního ruchu. Dále pro zpřístupnění atraktivit cestovního ruchu nadregionálního a regionálního významu.

Správce nominovaného statku v uplynulém období projektovou žádost v rámci tohoto programu nepředložil. Žádost o dotaci z programu připravuje pro nadcházející období. Projekt bude zaměřen na podporu cestovního ruchu v nominované krajině realizací služeb pro turisty, se zaměřením na vybudování hygienického zázemí pro hendikepované turisty.

Ministerstvo životního prostředí ČR

Z hlediska péče o krajinné kvality nominovaného statku jsou významné dotační tituly spravované Ministerstvem životního prostředí ČR, respektive jím zřízeným Státním fondem životního prostředí. Jsou to zejména programy zaměřené na ochranu a péči o krajinu, zejména cenná stanoviště, zlepšování kvality životního prostředí, posílení přirozené funkce krajiny nebo péče o vzácné druhy živočichů na principu trvale udržitelného rozvoje.

Z hlediska nominované krajiny se opakovaně uplatňuje finanční podpora z Programu ochrany a péče o krajinu, a to jak v oblasti regenerace alejí, výsadby nových stromů, tak revitalizace vodních kanálů na území nominované krajiny. V roce 2007 proběhla regenerace Selmické aleje, jejíž rozpočet činil více jak 62 tisíc €, přičemž Státní fond životního prostředí přispěl částkou 22 tisíc € a Pardubický kraj částkou 19 tisíc €.[123]

Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o., může být potenciálním příjemcem dotací pro projekty zaměřené na rehabilitaci krajinných struktur, optimalizaci vodního režimu krajiny a podporu

---

121 Přepočet směnného kurzu 26,50 Kč/€ ke dni 5. 7. 2017.

122 Přepočet směnného kurzu 26,50 Kč/€ ke dni 5. 7. 2017.

123 Přepočet směnného kurzu 26,50 Kč/€ ke dni 5. 7. 2017.

regenerace urbanizované krajiny. O jeho využití se proto uvažuje při přípravě dílčích projektů z Management Plánu.

5.f.2.2 Regionální úroveň

Pardubický kraj, na jehož území se nachází nominovaná krajina, ze svého rozpočtu poskytuje finanční granty v mnoha oblastech, mimo jiné v oblasti životního prostředí a zemědělství. Správce statku je každoročně příjemcem finančních příspěvků na obnovu lesních porostů, na výchovu a zajištění lesních porostů, případně na zpracování lesního hospodářského plánu v průměrné výši 12 tisíc €.[124] Tyto granty jsou poskytovány podle Zásad pro poskytování finančních podpor na hospodaření v lesích z rozpočtu Pardubického kraje, nově též i z rozpočtové kapitoly Ministerstva zemědělství ČR.

Pardubický kraj dále poskytuje v rámci Programu podpory kultury a památkové péče finanční prostředky na stavební rehabilitace a restaurování kulturních památek a drobných objektů památkového charakteru. Pro přehlednost a transparentnost poskytování grantů byly zpracovány Zásady pro poskytování grantů z rozpočtu Pardubického kraje. Správce nominované krajiny z programu nečerpal. Projekt zaměřený na rehabilitaci vybraných objektů v nominované krajině připravuje k podpoře pro budoucí období.

Pro budování infrastruktury cestovního ruchu nabízí Pardubický kraj dotační programy Podpora budování infrastruktury cestovního ruchu v Pardubickém kraji a Program podpory a péče o životní prostředí a venkov. Správce nominovaného statku z programů finanční prostředky zatím nečerpal.

5.f.2.3 Soukromé zdroje

Dárcovský projekt pro výsadbu stromů

Kromě získávání finančních prostředků z grantových systémů na národní a regionální úrovni, vytvořil Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o., možnost konkrétní dárcovské akce pro výsadbu stromů, nazvaný Dárcovský projekt pro výsadbu stromů.

V minulých letech poskytovali dobrovolní dárci příspěvek ve výši cca 200 € na výsadbu jednoho stromu v kategorii alejový strom. Takto se doposud realizovala výsadba 25 stromů.[125]

Finanční prostředky od právnických osob

Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o., opakovaně obdržel i finanční prostředky od právnických osob na dílčí revitalizaci zeleně (výsadba solitérních stromů, příp. dosadba alejí).

5.f.3 Mezinárodní úroveň – Evropská unie

Integrovaný operační program

Česká republika pro období 2007–2013 úspěšně projednala s Evropskou komisí významný nástroj pro poskytování finančních prostředků Evropské unie. Nese název Integrovaný operační program. V jeho rámci byly realizovány tematické projekty, včetně rehabilitace kulturních památek nadregionálního významu.

Zcela zásadní regenerace historických stavebních souborů Národního hřebčína Kladruby nad Labem, s.p.o. se uskutečnila v letech 2014–2015 pod názvem „Obnova součástí národní kulturní památky Hřebčín v Kladrubech nad Labem“. Projekt byl spolufinancován z Integrovaného operačního programu a celková výše dotace činila 9,5 milionu €[126] (podrobně viz kapitola 4.a).

---

[124] Přepočet směnného kurzu 26,50 Kč/€ ke dni 5. 7. 2017.

[125] Přepočet směnného kurzu 26,50 Kč/€ ke dni 5. 7. 2017.

[126] Přepočet směnného kurzu 26,50 Kč/€ ke dni 5. 7. 2017.

Integrovaný regionální operační program

Program je zaměřen na revitalizaci a zatraktivnění vybraných památek, mimo jiné těch, které jsou zapsány na Seznamu světového dědictví, Indikativním seznamu České republiky a národních kulturních památek. Finanční prostředky z Integrovaného regionálního operačního programu Evropské unie, jehož správu zajišťuje Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, chce v programovém období 2014–2020 využít správce statku na revitalizaci parku Mošnice, pro vybrané aleje a pro památkovou rehabilitaci vybraných historických objektů.

V současné době je v rámci programu podána žádost o dotaci na rehabilitaci vybraných historických objektů a parku Mošnice pod názvem „Revitalizace kulturní krajiny a vybraných historických objektů národní kulturní památky Hřebčín Kladruby nad Labem". Žádost je ve fázi posouzení ze strany poskytovatele dotace. V případě schválení dotace může správce čerpat až 4,5 milionů €[127] (blíže k ní viz kapitola 4.a).

[127] Přepočet směnného kurzu 26,50 Kč/€ ke dni 5. 7. 2017.

5.g Zdroje specializovaných odborností a školení v odbornostech památkové péče a správy

Odborná stanoviska ke způsobům obnov a konzervacím jednotlivých památkových objektů v krajině nominovaného statku připravují kvalifikovaní pracovníci Národního památkového ústavu a orgánů státní památkové péče (podrobně viz kapitolách 3.1.e a 5.c). Všichni pracovníci, kteří zpracovávají podklady pro rozhodování dotčených orgánů státní památkové péče nebo tato rozhodnutí vydávají, mají příslušné vysokoškolské vzdělání a praxi ve specializovaných oborech. To platí i pro pracovníky orgánů státní památkové péče.

Oborné vzdělání v oborech souvisejících s péčí o nominovaný statek mají též zaměstnanci správce statku. Zdroje vzdělávání jsou následující:

Ministerstvo vnitra ČR pravidelně organizuje pro pracovníky úřadů všech stupňů veřejné správy vzdělávání, zaměřené na nejrůznější aspekty jejich působnosti. Odborný kurs je proto organizován i v oblasti státní památkové péče. I do těchto přednáškových cyklů jsou jako lektoři zapojeni odborní pracovníci Národního památkového ústavu a další externí odborníci z Ministerstva kultury ČR a dalších organizací. Podobná školení jsou pro úředníky organizována v oblasti stavebního práva a územního plánování.

Vysokoškolské a odborné středoškolské vzdělání v oborech potřebných pro péči o nominovanou krajinu lze získat na níže uvedených vysokých a středních školách:

- **Mendelova univerzita v Brně**

  Na **Zahradnické fakultě lze studovat** studijní obory: Zahradní a krajinářská architektura, Zahradní a krajinářské realizace, Zahradnictví, Správa zeleně.

  Zahradní a krajinářská architektura je tvořivou syntézou umění, sociálních věd, biologie, ekologie, techniky, technologie a ekonomiky. Její podstatou je funkční a estetické formování prostorů sídel a krajiny. V sídlech se zaměřuje na navrhování a obohacování urbánních prostorů vegetačními prvky, vody, drobné architektury, umění, funkčního a programového zařízení. Jedná se především o tvorbu zahrad, parků, dotváření ulic, náměstí, nábřeží, obytných i výrobních zón sídel s akcentem na jejich estetickou, obytnou, rekreační a ekologickou funkci. Absolventi oboru jsou připravováni i na péči o další přírodní prvky sídel s významným podílem vegetace. Mimo sídelní útvary se s jinými profesemi spolupodílí na dotváření, rehabilitaci a ochraně krajiny ve vztahu k jejím kulturním a přírodním hodnotám, výrobě, bydlení, rekreaci a dopravě.

  Na **Lesnické a dřevařské fakultě** lze studovat obory využitelné pro lesní porosty, které jsou na území statku a v Brně, např. obory: arboristika, dřevařství, fytologie lesa, hospodářská úprava lesa, krajinné inženýrství, lesní inženýrství, lesnictví, ochrana lesa, pěstění lesa, technika a mechanizace lesnické výroby a další obory.

- **České vysoké učení technické**
  Fakulta architektury
  Studijní obor: Krajinářská architektura.

  Absolventi uplatňují základní znalosti, přírodovědné, technické, společenskovědní a kulturní, které jsou předpokladem pro výkon profese krajinářského architekta. Důraz je kladen na propojenost s příbuznými obory, zejména urbanismu, územního plánování, architektury a výtvarného umění a etiku. Současně je student informován o přírodních procesech, které tvůrčí aktivity krajinářského architekta významně ovlivňují.

- **Česká zemědělská univerzita, Praze**
  Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů
  Studijní obor: Zahradní a krajinářská architektura, Zahradní a krajinářské úpravy.

  Absolvent bakalářského stupně studia po ukončení studia disponuje rozsáhlými teoretickými, ale i praktickými znalostmi v rámci oboru Zahradní a krajinářská architektura, získanými studiem profilových předmětů. Absolvent je schopen vysoce odborné samostatné tvůrčí práce v daném oboru, ale i vedení menších oborových týmů, řešících problematiku zahradní a krajinářské architektury.

  Fakulta lesnická a dřevařská poskytuje vzdělávání v oborech využitelných v péči o lesní porosty na území nominovaného statku a v péči o tamní zeleň, např. Biologie lesa, dendrologie a šlechtění lesních dřevin, dřevařství, Forestry, Water and Landscape Management, hospodářská a správní služba v lesním hospodářství, hospodářská úprava lesa, lesnictví, ochrana lesů a myslivost, pěstování lesa, Technology and Mechanization in Forestry a další související obory.

Veřejné vysoké i soukromé školy v České republice nabízí tradičně celou škálu studijních programů a oborů z oblasti přírodních a společenských věd, jejichž poznatky jsou využitelné v péči o krajinu nominovaného statku a při edukativní a popularizační činnosti zaměřené na ní.

V první řadě jde o Univerzitu Karlovu v Praze, zmínit je však nutné vysoké školy v bližším okolí nominovaného statku:

- **Univerzita Pardubice**
  Filosofická fakulta
  Studijní obory: Kulturní dějiny, Historicko-literární studia, Humanitní studia.

  Obor kulturní dějiny připravuje odborníky, kteří jsou vybaveni základními poznatky moderního dějepisného bádání a znalostí nezbytné faktografie evropských národních a regionálních dějin s přihlédnutím ke kontextu dějin světových. Absolvent má potřebnou komunikativní kompetenci minimálně ve dvou světových jazycích a potřebné vědomosti z historických disciplín a odborné znalosti a potřebné dovednosti z muzeologie a základů archivnictví. Absolventi oboru Kulturní dějiny mají schopnost reagovat na aktuální společenskou poptávku po odbornících schopných zajistit kvalifikovanou a kvalitní lektorskou, konzultační a rešeršní službu v muzeích, galeriích a jiných kulturních střediscích, v oblasti správy (odbory kultury a památkové péče úřadů veřejné správy).

- **Univerzita Hradec Králové**
  Filosofická fakulta
  Studijní obory: Prezentace a ochrana kulturního dědictví, Historie, České a československé dějiny.

  Studijní obor nabízí základní znalosti a dovednosti v oboru národních a obecných dějin, dějin a teorie kultury a dále archeologie a etnografie; a kompetence v oblasti prezentace. Absolventi se uplatňují tam, kde je požadováno vysokoškolské vzdělání na bakalářské úrovni, např. v muzeích, při ochraně národního kulturního dědictví v organizacích památkové péče či orgánech veřejné správy činných v oblasti státní památkové péče, při popularizaci vědy a kultury, v cestovním ruchu, apod.

Problematice Světového dědictví, péči o ně a otázkám jeho správy se věnují i následující vzdělávací instituce:

- **Vysoká škola ekonomická, Praha**
  Fakulta podnikohospodářská
  Studijní obor: Ekonomika a management, Arts management.

  Vysoká škola připravuje studenty pro funkce střední a vyšší úrovně řízení různých druhů firem a organizací. Od absolventů se očekává schopnost koordinovat činnosti a prostředky a vytvářet tak prostředí a podmínky pro plnění vytyčených cílů organizace včetně schopnosti tyto cíle

stanovit. V rámci studijního oboru Arts management je výuka zaměřená na ekonomiku kultury a další související přístupy (marketing, management, legislativa, atd.) a je těsně propojena s kulturní praxí. Na kulturní praxi jsou orientována témata zaměřená na analýzu provozu efektivity a management kulturních organizací a institucí. Formou expertizních studií jsou studenti průběžně zapojováni do řešení praktických otázek na hraně umění a ekonomiky v oblasti živé kultury kulturního dědictví.

- **Masarykova univerzita v Brně**
  Filosofická fakulta, Katedra UNESCO pro muzeologii a světové dědictví

  Katedra UNESCO pro muzeologii a světové dědictví při Masarykově univerzitě působí od roku 1994 a je dosud jedinou Katedrou UNESCO na světě, která svoji pozornost zaměřuje na podporu muzeologie. Katedra UNESCO pro muzeologii a světové dědictví je profilována coby myšlenkové centrum, místo setkávání a výměny poznatků v oblasti muzeologie a s ní souvisejících oborů. Katedra směřuje k cílené podpoře celospolečenského vědomí úlohy muzeí a památek pro trvale udržitelný rozvoj společnosti, posilování jejich významu coby nositelů kulturního a mezikulturního dialogu a poznatků paměti minulých generací. Je formována jako centrum odborné podpory muzejním a dalším kulturním institucím, které se zabývají fenoménem kulturního dědictví.

- **České vysoké učení technické, Praha**
  Fakulta architektury
  Studijní obor: Architektura.

  Vysoká škola dlouhodobě rozvíjí obory změřené na historickou architekturu, její teorii, dějiny a praktickou přípravu absolventů k projektování v historickém prostředí a na projektování stavebních rehabilitací památkově chráněných objektů.

Pokud jde o středoškolské vzdělání související s péčí o statek, poskytují ho:

- pokud jde o **obory zahradník**, jehož absolventi se mohou uplatnit mj. v kvalifikované praktické péči o zeleň v nominovaném statku, existuje v České republice k 1. 10. 2017 celkem 25 středních škol poskytujících střední odborné vzdělání v tomto oborou. Jsou to: Střední odborná škola a Základní škola, Město Albrechtice, poskytující střední vzdělání v oborech zahradník a zahradnické práce ukončená výučním listem; Vyšší odborná škola ekonomická a zdravotnická a Střední škola, Boskovice, poskytující střední odborné vzdělání v oboru zahradník ukončené výučním listem; MESIT střední škola, o.p.s., Uherské Hradiště, poskytující střední odborné vzdělání v oboru zahradník ukončené výučním listem; Střední škola sociální péče a služeb, Zábřeh, poskytující střední odborné vzdělání v oborech zahradník a zahradnické práce ukončená výučním listem; nejstarší (od r. 1850) česká Střední škola zahradnická a zemědělská Antonína Emanuela Komerse, Děčín – Libverda, poskytující střední odborné vzdělání s maturitou v oboru zahradnictví; Střední škola zahradnická, Kopidlno, poskytující jednak odborné vzdělání ukončené maturitou, nebo výučním listem v oborech zahradnictví a zahradník; Střední zahradnická škola Rajhrad, poskytující v oboru zahradnictví jednak vzdělání s maturitou, jednak s výučním listem; Střední odborná škola, Znojmo, poskytující střední odborné vzdělání ukončené výučním listem v oboru zahradník; Střední odborné učiliště služeb, Vodňany, poskytující střední odborné vzdělání v oboru zahradník ukončené výučním listem;

  Česká zahradnická akademie Mělník – střední škola a vyšší odborná škola, Mělník, poskytující jednak střední odborné vzdělávání v oboru zahradnictví ukončené maturitou, jednak ukončené výučním listem; Masarykova střední škola zemědělská a Vyšší odborná škola, Opava, poskytující odborné vzdělání v oboru zahradník ukončené výučním listem; Střední odborná škola stavební a zahradnická, Praha, poskytující jednak vzdělání v oboru zahradnictví ukončené maturitou, jednak v oboru zahradník ukončené výučním listem; Střední odborná škola technická a zahradnická,

Lovosice, poskytující vzdělání v oboru zahradník ukončené výučním listem; Střední odborná škola veterinární, mechanizační a zahradnická a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky, České Budějovice, poskytující střední odborné vzdělání v oboru zahradnictví ukončené maturitou; Základní škola, Střední škola, Dětský domov a Internát, Velké Heraltice, poskytující střední vzdělání v oboru zahradnické práce ukončené výučním listem; Střední odborné učiliště, Liběchov, poskytují střední odborné vzdělání v oboru zahradník ukončené výučním listem; Odborné učiliště, Kanina, poskytující vyučení v oboru zahradnické práce bez výučního listu.

- pokud jde o **odbornou péči o lesy**, které jsou součástí nominované krajiny, odborné střední vzdělání poskytuje v České republice Vyšší odborná škola lesnická a Střední lesnická škola Bedřicha Schwarzenberga v Písku, existující od r. 1885, která má řadu mezinárodních kontaktů a poskytuje jednak střední odborné vzdělání s maturitou, jednak střední odborné vzdělání s výučním listem, mj. nově též v oboru krajinář-zahradník. Kromě ní existuje v České republice řada dalších podobně zaměřených středních škol. Jsou to:

  Česká lesnická akademie Trutnov – střední škola a vyšší odborná škola, Trutnov; Střední škola gastronomie, hotelnictví a lesnictví, Bzenec; Střední lesnická škola a Střední odborné učiliště, Křivoklát; Střední lesnická škola, Žlutice; Střední lesnická škola a Střední odborná škola, Šluknov; Střední lesnická škola, Hranice; Střední škola zemědělská a lesnická, Frýdek-Místek; Střední škola lesnická a rybářská, Bzenec; Střední škola hospodářská a lesnická, Frýdlant.

Na vzdělávání se podílí i **Národní památkový ústav, který pořádá:**

a) **jednoletý kurs památkové péče**
Je určen absolventům vysokých škol, kteří začínají profesionální kariéru v památkové péči. Doplní si jim poznatky z oborů, které se ve škole běžně neučí: věnuje se průzkumům, evidenci a dokumentaci památek, vývoji památkové péče, právním předpisům, metodologii památkové péče, technologii údržby a restaurování nemovitých památek i malířských a sochařských uměleckých děl, osídlení a formování kulturní krajiny atd. Výuka probíhá i formou odborných exkurzí. Studium je ukončeno závěrečnou prezentací. Úspěšní absolventi obdrží osvědčení o absolvování kursu.

b) **dvouletý rekvalifikační kurs památkové péče akreditovaný Ministerstvem školství ČR**
Je určen pracovníkům i laickým zájemcům o památkovou péči, kteří mají středoškolské vzdělání ukončené maturitou. Vychází z potřeb památkářské praxe a poskytuje účastníkům ucelený přehled o všech činnostech souvisejících s péčí o památky – od základní charakteristiky přes právní ochranu až k problematice péče o jednotlivé druhy památek a základní technologické postupy při opravě, obnově a restaurování památek a jejich prezentaci. Kurs je orientován na pracovníky působící v památkové péči na nejrůznějších pozicích jako např. odborní pracovníci památkové péče, průvodci, správci depozitářů, dokumentátoři, archiváři, restaurátoři, projektanti, úředníci odborů památkové péče, pracovníci firem obnovujících památky. Výuka památkové péče je realizována v poloze teoretické disciplíny, i v rovině praktické činnosti směřující k poznání, ochraně a rehabilitaci památek se zvláštním zřetelem ke stavebnímu dědictví. Studium rozvíjí znalosti historických materiálů a konstrukcí, odpovídajících postupů obnovy a zejména tradičních konstrukcí a technologií.

c) **program Řemeslná obnova historických staveb**
Je určen pro vyučené, zkušené a praktikující řemeslníky z oborů **zedník, štukatér, kameník, malíř a natěrač, truhlář, tesař, kovář, pokrývač a klempíř.** Získají v něm znalosti a dovednosti potřebné pro práci, která přesahuje běžnou kvalifikovanou práci řemeslníka a tvoří jakýsi mezičlánek k práci restaurátorů.
Kurz seznamuje řemeslníky se současnými i tradičními postupy citlivé památkové obnovy historických staveb. Teoretická část je zasvětí do základů památkové péče a objasní jim, na co vše se vztahuje, jaký má význam a jakými nástroji lze památky chránit. Důraz je kladen především na praktickou výuku, která se odehrává přímo na památkových objektech. Po ukončení kursu získají úspěšní absolventi certifikát.

Zachování funkční autenticity statku předpokládá i zachování chovu koní, i když jejich plemeno samo předmětem nominace na Seznam světového dědictví není. Příslušné školy jsou zde tedy uváděny jen pro úplnost. Odborné vzdělávání v chovu koní poskytují:

- **Střední škola chovu koní a jezdectví Kladruby nad Labem, Kladruby nad Labem**
  Studijní obor: Jezdec a chovatel koní.

  Odborní zaměstnanci z úseku chovu koní nachází zázemí ve Střední škole chovu koní a jezdectví Kladruby nad Labem, která se ve výukovém programu Chovatel koní a jezdec zaměřuje na chov a výcvik koní. V rámci teoretických hodin nechybí předměty jako Chov koní, Teorie jízdy, Životospráva jezdce, či Dostihový řád a provoz. Praktické hodiny jsou věnovány ježdění na koni, trénování koní, péči o ně, či jejich výživě. Absolventi školy se uplatní zejména v povoláních jezdec, ošetřovatel a chovatel koní v provozech zajišťujících chov a výcvik koní – pro zemědělské, ale dnes především sportovní a rekreační účely. Jsou schopni zajišťovat výcvik koní pod sedlem i v zápřeži, pracují ve sportovních a dostihových stájích, jezdeckých klubech a turistických jízdárnách, uplatňují se jako průvodci na koních při agroturistice, v hipporehabilitačních centrech i u jízdní policie. Jsou připraveni pro práci v chovu koní a odchovu hříbat.

- **Střední škola dostihového sportu a jezdectví, Praha**
  Studijní obor: Jezdec a chovatel koní, Trenérství dostihových a sportovních koní, Chovatelství.

  Absolvent zná základní vztahy chovu koní a dostihového sportu k životnímu prostředí a zásady jeho ochrany před možnými negativními vlivy.

5.h Zařízení pro návštěvníky a jejich statistika

Služby pro návštěvníky

Pro návštěvníky nominované krajiny je v současné době připraveno několik prohlídkových okruhů a služeb:

Prohlídkové okruhy:

- **Stáje**
  Prohlídka zrekonstruovanými stájemi, v rámci které jsou k vidění: stáje plemenných hřebců, císařská jízdárna, vazná stání – stáje využívané žáky místní Střední školy chovu koní a jezdectví, stáj sportovních koní a mladých koní ve výcviku.

- **Kočárovna, postrojovna a muzeum**
  Kočárovna – v ní je umístěna celá řada unikátních historických i současných provozních kočárů a kočárových saní nebo státní kočár prvního československého prezidenta po vzniku samostatné Československé republiky v roce 1918 Tomáše G. Masaryka.
  Postrojovna a muzeum – v postrojovně jsou umístěné makety starokladrubských koní s císařskými a arcibiskupskými postroji, dále jsou tam vystavené různé postroje, a to jak chomoutové, tak i poprsní. V horním patře se nachází ucelená expozice věnovaná historii chovu a využití starokladrubských koní.

- **Zámek**
  Zámecká expozice je věnovaná císařskému páru Františku Josefovi I. a jeho ženě Alžbětě Bavorské, zvané Sissi. K vidění je celá řada osobních věcí a předmětů, které mohl císař nebo císařovna využívat. Do prohlídkové trasy náleží reprezentativní i soukromé místnosti císaře a císařovny, pokoje komorných i salon plemenné knihy. V přízemí si mohou návštěvníci prohlédnout expozici rehabilitaci hřebčína, jíž dominuje velkolepý plastický model, který je propracovaný do nejmenších detailů. Na závěr je možné nahlédnout do zámeckého kostela sv. Václava a Leopolda.

- **Lesovna**
  V budově lesovny je umístěna expozice věnovaná lesnímu úředníkovi Richardu Pivetzovi, který byl ve své době (1882–1954) významnou osobností v oboru lesnictví a myslivosti. Dále je tam situován simulátor jízdy se spřežením nominovanou krajinou. Ta zavádí návštěvníky do krajiny tvořené loukami, pastvinami, lesy, vodotečemi a vodními plochami a historickými stavbami. Během této „projížďky" získávají informace o historii hřebčína a starokladrubského koně.

- **Vyhlídková věž**
  Bývalá funkcionalistická vodárenská věž byla nově adaptována na rozhlednu, díky které se mohou návštěvníci, po 87 schodech, dostat do výšky 17 metrů a prohlédnout si dvůr hřebčína v Kladrubech nad Labem a přilehlou část krajiny z ptačí perspektivy.

Všechny prohlídky jsou vedené s odborným komentářem průvodce. Výklad je možný v češtině, angličtině nebo němčině.

Návštěvníci mají možnost zapůjčit si v infocentru audioprůvodce, který je individuálně provede po osmi zastaveních – významných stavebních a krajinných prvcích (náves, kostel, vodárna, kaple Sv. Kříže, kulturní krajina, sousoší, lesovna).

Volně přístupné jsou dále návštěvníkům dva okruhy po nominované krajině:

- Menší – centralizovaný – okruh je veden po obvodu stájových areálů hřebčína. Je doprovázen pěti informačními stojany zaměřenými na centrum hřebčína.
- Širší okruh je doprovázen třinácti panely věnovanými hodnotám památkové zóny Kladrubské Polabí. Je veden po silnici směrem od Koles do obce Kladruby nad Labem a Wolfovou alejí, tvořenou červenými duby (*Quercus rubra*), do krajinářského parku Mošnice.[128]

Služby

- **Předvedení koně**
  Předvedení probíhá pod sedlem nebo na ruce, kdy je kůň prezentován v zootechnickém postoji a posléze i v pohybu. Předvádění je doplněno odborným komentářem vztahujícím se k představení jeho rodové linie, exteriéru, využití a úspěchů.

- **Jízda v kočáře**
  Vyjížďka kladrubským kočárem taženým dvojspřežím nebo čtyřspřežím je vedena nominovanou krajinou.

- **Jízda na koni**
  Výcvik jízdy na koni probíhá dle jezdeckých zkušeností jezdce, a to buď na lonži, v jízdárně nebo v terénu.

Ostatní služby

Hlavním informačním a turistickým centrem pro návštěvníky je hlavní pokladna, ve které je možné zakoupit vstupenky na vybrané prohlídkové okruhy nebo dárkové předměty a suvenýry. Pokladna také disponuje mnoha informačními a propagačními materiály různých turistických míst v nominované Krajině pro chov kočárových koní.

Turisté se mohou účastnit celé řady oblíbených kulturních i sportovních akcí, které se v Kladrubech nad Labem organizují. Po roce 1989 bylo rehabilitováno pořádání slavností a akcí, které si kladou za cíl propagaci starokladrubského koně. Navazují na organizaci Jezdeckých dnů, jejichž první ročník se konal již v roce 1946. V roce 1991 je nahradily veřejnosti přístupné Slavnosti starokladrubského koně.

Od roku 2004 jsou opět pořádány Velké jezdecké dny. Vrcholem těchto jezdeckých dnů je závěrečná ukázka vícespřeží. V roce 2008 se podařilo předvést úctyhodné dvaadvacetispřeží. Každým rokem pak hřebčín pořádá mezinárodní soutěž spřežení Rudolfův pohár nebo speciální noční prohlídky, které probíhají při Muzejní noci, Noci kostelů či Hradozámecké noci.

V rámci vzdělávacího programu pro veřejnost se v Kladrubech nad Labem pořádají odborné přednášky, semináře a kurzy.

Ve vnitřních prostorách zámku, na venkovním prostranství nebo v kostele sv. Václava a Leopolda se pořádají i svatební či jiné obřady.

[128] V současnosti je zpracována projektová dokumentace na vznik třetího návštěvnického okruhu přes Paddock a hospodářské objekty v nominované krajině.

Statistika návštěvnosti

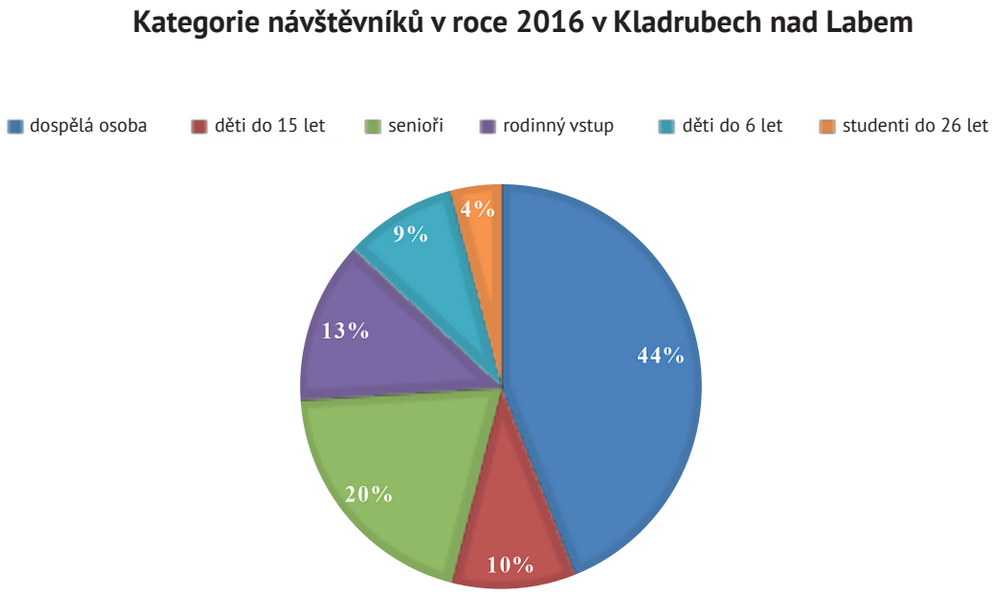
Přehled o počtu návštěvníků, kteří navštívili nominovanou krajinu v rámci běžných prohlídek a pořádaných mimořádných akcích.

ROK	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
POČET NÁVŠTĚVNÍKŮ	16 476	10 796	8 463	4 790	0[129]	3 927	42 977	61 736

Tabulka č. 004 Statistika návštěvnosti nominovaného statku v jednotlivých letech.

Složení návštěvníků

Přehled základních kategorií návštěvníků byl sestavený dle evidovaných vstupenek v roce 2016. Jedná se o návštěvníky, kteří absolvovali komentované prohlídky.

Graf č. 003 Věkové složení návštěvníků nominovaného statku.

Ubytování a restaurační zařízení v obci Kladruby nad Labem a jejím okolí

Nominovaný statek láká větší množství návštěvníků a je zvýšený zájem o ubytování a stravování, které je v menší míře nabízeno přímo v Kladrubech nad Labem a v nejbližším okolí.

Nejvýznamnějšími ubytovateli jsou Pension Kolesa, Pension Na Staré Poště a Hotel Koruna. Další ubytovatelé mají menší ubytovací kapacity. S ohledem na blízkost cca 20 km vzdáleného krajského města Pardubice, je možnost ubytování a využití restaurací ve větší míře právě tam.

[129] V roce 2014 a po většinu roku 2015 byl nominovaný statek z důvodu probíhající rehabilitace návštěvníkům nepřístupný, proto statistika návštěvnost vykázala výkyv.

Přehled významnějších ubytovatelů (stav 2017)

Název/webové stránky	Adresa	Kapacita lůžek
Pension Kolesa www.elektrovasury.cz/penzion-kolesa	Kladruby nad Labem 28 Kladruby nad Labem	22
Pension Tillerova vila www.penziontillerovavila.cz	Langrova 38 Lázně Bohdaneč	38
Pension Hospůdka ve Mlýně	Seník 19 Přelouč	11
Pension Na Staré Poště www.pension-nastareposte.cz	Tylova 53 Přelouč	25
Pension Tony	Vilémova 771 Lázně Bohdaneč	12
Rodinný penzion *** Bílá Vrána http://www.bila-vrana.cz/	Pernštýnská 140 Lázně Bohdaneč	11
Pension Zahrádka	Langrova 40 Lázně Bohdaneč	21
Hotel VM Přelouč www.hotel-vm-prelouc.hotel.cz	Dukelské nám. 269 Přelouč	16
Hotel Koruna www.hotel-koruna.hotel.cz	Pražská 10 Chlumec nad Cidlinou	40
Sporthotel Relax www./sporthotel-relax.hotel.cz	Veletov 106 Veletov	22
Rekreační dům Mezilesí	Uhlířská Lhota Rasochy	14

Tabulka č. 005 Přehled významnějších ubytovatelů (stav 2017) na území nominovaného statku a ve spádových oblastech.

Přehled významnějších restaurací (stav 2017)

Název/webové stránky	Adresa
Císařský hostinec	Kladruby nad Labem 23 Kladruby nad Labem
Country Saloon www.country-restaurace.cz	Kozelkova 51/IV Chlumec nad Cidlinou
Hospoda u Koblihů	Spálená 47 Řečany nad Labem
Pension Kolesa	Kladruby nad Labem 28
www.elektrovasury.cz	Kladruby nad Labem
Pension Na Staré Poště www.pension-nastareposte.cz	Tylova 53 Přelouč
Restaurace Bakchus www.restauracebakchus.cz	28. října 1525 Přelouč
Restaurace „Cikánka“ www.restaurace-cikanka.cz	Obránců míru 53 Břehy
Restaurace Flora Přelouč www.restauraceflora prelouc.cz	28. října 1488 Přelouč
Restaurace Stará Brána	Starobranská 1 Chlumec nad Cidlinou
Restaurace U Jiřího www.restauraceujiriho.cz	Masarykovo nám. 24 Přelouč
Zámecká restaurace www.restaurace-chlumec.cz	Pražská 11 Chlumec nad Cidlinou

Tabulka č. 006 Přehled významnějších restaurací (stav 2017) na území nominovaného statku a ve spádových oblastech.

Konferenční zařízení v Kladrubech nad Labem

V obci Kladruby nad Labem je k dispozici větší konferenční zázemí. K přednáškám je možno využít přednáškový sál v budově Císařského hostince s kapacitou 100 míst.

V budově zámku je nově zřízený multifunkční sál s kapacitou 30 míst a také zasedací místnost s kapacitou rovněž 30 míst. Tyto prostory je možné využít nejen pro přednášky či semináře, ale také konference, případně svatby.

Sportovní zařízení v Kladrubech nad Labem a okolí

V obci Kladruby nad Labem mimo jezdeckého sportovního zařízení Národního hřebčína Kladruby nad Labem, s.p.o. není v současné době k dispozici žádné další sportovní zařízení. Přibližně 10 km od obce Kladruby nad Labem, v městě Přelouče je fotbalové hřiště, florbalové hřiště, dopravní hřiště a sportoviště určené pro děti. V nejbližším okolí vedou cyklostezky do Lázní Bohdaneč a obce Valy u Přelouče. V současné době je připravována Labská stezka, která by propojila Pardubice s Kladruby nad Labem a s dalšími polabskými městy.

Zdravotnická zařízení v Kladrubech nad Labem a okolí

Obec Kladruby nad Labem, vzhledem ke své velikosti, není v oblasti poskytování zdravotních a sociálních služeb v základní i odborné péči vybavena. Obyvatelé a návštěvníci musí vyhledávat péči v okolních obcích, a to v Řečanech nad Labem, Přelouči, Pardubicích, případně v Chlumci nad Cidlinou.

- Nemocnice Pardubice je krajskou nemocnicí, leží zhruba 20 km od nominovaného statku. Nemocnice zahrnuje lůžková oddělení, oddělení ARO, a další specializovaná oddělení.

  Adresa: Nemocnice Pardubického kraj, a.s.
  Kyjevská 44, Pardubice
  Infolinka nonstop: +420 840 111 246
  Spojovatelka: +420 466 011 111 nebo +420 467 431 111

- Klinika EUC Přelouč poskytuje ambulantní lékařskou péči v oblasti praktického lékařství, stomalogie a některých speciálních lékařských oborech. Od nominované krajiny je vzdálena cca 6 km.

  Adresa: EUC Klinika Přelouč
  Libušina 203, Přelouč 535 01
  Spojovatelka: +420 467 002 801-4

- Lékařská služba první pomoci pro Kladruby nad Labem je dostupná na telefonu: +420 466 650 647, +420 466 650 658

Návštěvníci mají k dispozici ve městě Přelouč dostatečnou síť lékáren:

- Adresa: EUR Lékárna Přelouč
  Libušina 203, Přelouč 535 01
  Telefon: +420 467 002 870
  Otevírací doba: Po–Pá: 7:00-17:00, So: 8:00-11:00
- Adresa: Lékárna V Agře
  Hradecká 1383, 535 01 Přelouč
  Telefon: +420 466 953 213
  Otevírací doba: Po: 7:30–16:00; Út: 7:30–16:00; St: 7:30–16:00; Čt: 7:30–16:00; Pá: 7:30 – 13:00;
- Adresa: Lékárna U Zlatého Raka
  Zborovská 51, 535 01 Přelouč
  Telefon: +420 466 672 918
  Otevírací doba: Po: 8:00–17:00; Út: 8:00–17:00; St: 8:00–17:00; Čt: 8:00–17:00;
  Pá: 8:00 – 17:00; So: 8:00 – 11:00

Dostupnost nominovaného statku veřejnou dopravou

Nejbližší vlakové zastávky se nachází ve stanici Řečany nad Labem (3 km), stanici Lhota pod Přeloučí (4 km) a Chvaletice (5 km). Autobusová doprava obsluhuje Kladruby nad Labem z Přelouče, Týnce nad Labem a Chlumce nad Cidlinou. Potenciál výletní dopravy je spojen se splavností Labe a lodní dopravou. Nejbližší mezinárodní letiště se nachází v Pardubicích.

Pro cyklisty je nominovaný statek napojen na celou řadu cyklotras – úsek dálkové cyklotrasy č. 24 (Vysoká nad Labem – Mělník) a úsek cyklotrasy č. 4290 (Ohnišťany – Kladruby nad Labem).

Pěší turisté využívají síť turistických tras a jejich značení. Českou republiku protkává nejhustší a nejdokonalejší síť turistických značek na světě. Nominovaný statek je jejich součástí. Turistická značená trasa 0434 je 17,5 km dlouhá červeně značená turistická trasa Klubu českých turistů spojující Přelouč a Kladruby nad Labem. Trasa prochází severním okrajem Semína a pokračuje lesy dál k západu na severní okraj Kladrub nad Labem, kde na rozcestí Jeleniště končí. Zde navazuje modře značená trasa 1085 do Týnce nad Labem nebo v opačném směru do Řečan nad Labem. Všechny se setkávají se zmíněnými cyklistickými trasami 4290 a 24.

5.i Politika a programy týkající se rozvoje a popularizace statku

Veřejný zájem na ochraně a uchovávání kulturního dědictví, na jeho poznávání a na jeho zprostředkování, je vyjádřen v úvodních ustanoveních zákona o státní památkové péči (podrobně viz kapitola č. 5b a 5c).

Při ochraně, uchovávání, poznávání a zprostředkování kulturního a přírodního dědictví je v podmínkách České republiky povinna veřejná správa, příslušná jak podle památkového zákona, tak podle dalších právních předpisů (např. podle zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, ve znění pozdějších předpisů, nebo podle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů), činit taková opatření, aby nedocházelo k neodůvodněným ztrátám kulturních a přírodních hodnot nebo samotných prvků památkového a přírodního fondu, aby bylo zajištěno průběžné vědecké poznávání a aby tyto poznatky byly předávány široké laické i odborné veřejnosti.

Působností v oblasti identifikace, ochrany, studia, zachování a prezentování jedinečného kulturního fondu je ~~jsou~~ na národní úrovni pověřena a mimo jiné za tím účelem zákonem zřízena specializovaná odborná organizace – Národní památkový ústav.

5.i.1 Politika a programy týkající se rozvoje a popularizace statku na národní úrovni

5.i.1.1 Kulturní dědictví

Česká republika věnuje nemalou pozornost výzkumu, ochraně, uchování, prezentování a rehabilitaci celého spektra kulturního dědictví. Speciální politikou je v tomto směru vládou ČR schválená Koncepce památkové péče na léta 2017–2020.[130] V jejím rámci jsou výslovně uvedena památkově chráněná území a ochrana kulturní krajiny, mezi něž náleží i nominovaný statek, jako cílová, tj. prioritní, oblast.

Pokud jde o osvětu, Koncepce památkové péče na léta 2017–2020 jasně stanoví jako jeden ze svých cílů osvětu, edukační aktivity a odborné vzdělávání a k tomuto cíli uvádí, že „ke zprostředkování a přibližování jedinečných hodnot památkového fondu a k prohlubování pozitivního vztahu, širšího povědomí a zájmu občanů o kulturní dědictví České republiky přispívají nejrůznější osvětové a edukační aktivity. Jelikož řada realizovaných projektů nedosahuje očekávané úrovně, je v souvislosti s edukačními činnostmi pro děti a mládež zapotřebí profesionalizovat výchovu v řadách pedagogických intencí, umožnit větší vzájemnou informovanost všech poskytovatelů a zajistit spolupráci s pedagogickými pracovníky a specialisty z oboru“. K tomu stanoví Koncepce jako prováděcí opatření „rozvíjení edukačních aktivit spojených s oborem památkové péče pro konkrétní cílové skupiny občanů, děti a mládež“, přičemž nositelem tohoto úkolu jsou Ministerstvo kultury ČR a Národní památkový ústav.

Koncepce památkové péče na léta 2017–2020, jako specializovaná vládní politika, se popularizace nominovaného statku dotýká také v cílové oblasti Výzkum a vývoj v oblasti památkové péče. V koncepci totiž výslovně stanoví, že „nelze opominout výzkum v oblasti prezentace a vzdělávání“. K tomu stanoví jako opatření mj.: „Kontinuální podpora výzkumné činnosti vysokých škol, výzkumných ústavů a odborných pracovišť v oblasti památkové péče“, přičemž nositelem

[130] Koncepce památkové péče na léta 2017–2020 není dokument jednorázový. Takovéto speciální kulturní politiky jsou připravovány cyklicky a navazují jedna na druhou, přičemž každá z následujících ve své první části hodnotí implementaci předchozí, kterou v daném případě byla Koncepce památkové péče na léta 2011–2016, kterážto zase navázala na předchozí Koncepci účinnější péče o památkový fond v České republice do roku 2005, atd.

tohoto úkolu je Ministerstvo kultury ČR, a „Transparentnější prezentace probíhajících výzkumů zajišťovaných Národním památkovým ústavem a výsledků jeho vědecké činnosti směrem k širší odborné a laické veřejnosti", kterýžto úkol je Koncepcí uložen Národnímu památkovému ústavu.

Orgány veřejné správy České republiky, jakož i široká odborná i laická veřejnost, si jsou dobře vědomi souvislostí mezi kulturním dědictvím a rozvojem prostřednictvím turistického ruchu, což se pochopitelně týká i nominovaného statku. Uvedená Koncepce k tomu výslovně stanoví v cílové oblasti Památky a cestovní ruch toto: „Různorodost a regionální bohatství památkového fondu České republiky nabízí velké možnosti využitelné jednak v rámci reprezentace našeho státu v zahraničí, jednak v rámci rozvoje cestovního ruchu, který je nejenom významným finančním zdrojem, ale také úspěšným garantem množství pracovních míst a motivačním nástrojem pro celou řadu místních podnikatelských činností. Z těchto důvodů je obecně vítána podpora šetrného, důstojného, etického a smysluplného zapojování kulturních památek do širokých aktivit na poli cestovního ruchu, pokud přitom ovšem nebude docházet k nadměrnému zatěžování, komerční banalizaci, nebo dokonce k přímému fyzickému poškozování a ničení chráněných památkových hodnot." Jako prováděcí opatření k tomuto cíli stanoví Koncepce „Podpora využití všestranného potenciálu památek pro poskytování služeb v cestovním ruchu šetrným a trvale udržitelným způsobem", přičemž nositelem tohoto úkolu je Ministerstvo kultury ČR, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR a Národní památkový ústav. Uvedené se pochopitelně týká i nominované krajiny, která náleží mezi cílové oblasti zmíněné Koncepce.

Rozvoje nominované krajiny se také týká zapojení Ministerstva kultury ČR do Meziresortního koordinačního výboru pro implementaci Evropské úmluvy o krajině, jíž je Česká republika smluvní stranou, a příkladem spolupráce Ministerstva kultury ČR a Ministerstva pro místní rozvoj ČR, která se týká i nominovaného statku, je pracovní skupina ke Strategii regionálního rozvoje České republiky na léta 2014–2020, Konzultačního výboru politiky územního rozvoje nebo Zmírňování dopadu živelných katastrof na stav památkového fondu.

Pro prezentaci a rozvoj nominované krajiny je klíčový Program aplikovaného výzkumu a vývoj národní a kulturní identity schválený Usnesením vlády č. 880/2009. Program je administrován Ministerstvem kultury ČR, které na jeho základě může vybraným projektům poskytnout podporu. Program je určen na podporu výzkumných projektů orientovaných – mimo jiné – na zpřístupňování kulturního dědictví široké obci zájemců a uživatelů, využití výsledků výzkumu ve vzdělávání, založeném na poznání národní identity a kultury, využívání výsledků výzkumu pro prezentaci regionů a na posílení programů pro všechny formy cestovního ruchu a turistiky, a na systematické a efektivní využívání prostředků technologií pro rozvoj kulturní identity obyvatelstva. Z této charakteristiky vyplývá, že z něj jsou podporovány i projekty aplikovaného výzkumu, které se týkají nebo mohou týkat nominované krajiny v oblasti osvěty či šetrného turistického průmyslu respektujícího principy trvale udržitelného rozvoje.

Výzkumná činnost týkající se kulturního dědictví je v opodstatněných případech realizována ve spolupráci s dalšími subjekty, zejména s vysokými školami, výzkumnými ústavy anebo odbornými pracovišti. V častých případech tyto výzkumy cílí také výhradně na kulturní krajinu.131 Výsledky výzkumu jsou odborné ale i široké laické veřejnosti zprostředkovávány prostřednictvím řady tematicky zaměřených výstav, workshopů, národních a mezinárodních konferencí, či prostřednictvím knih, katalogů, mapový podkladů a specializovaných metodických postupů zaměřených také na správu, uchování a prezentování kulturních a přírodních hodnot krajiny, do níž patří také nominovaný statek.

Orgány veřejné správy České republiky si jsou vědomy, že podmínkou jakéhokoli zhodnocování památek a památkově chráněných území, mezi něž náleží i nominovaná krajina, je jejich zachování. K zachování slouží jednak právní nástroje, o nichž byla řeč v kapitole 5.c, jednak dotační programy. Podrobnosti k nim jsou uvedeny v kapitole 5.f. a v předchozím textu, pokud jde o výzkum.

---

131 Např. Ochrana a péče o historickou kulturní krajinu prostřednictvím institutu krajinných památkových zón; Kulturně historicky cenná území jako součást národní a kulturní identity České republiky; Metody a nástroje krajinářské architektury pro rozvoj území; Kulturní krajina jako prostor pro společenskou reprezentaci a relaxaci vybraných aristokratických rodů od 17. do počátku 20. století, Obory a bažantnice v kulturní historii, aj.

Na druhé straně jsou si orgány veřejné správy vědomy, že financování těchto programů není možné bez podpory veřejnosti, protože zdrojem prostředků alokovaných pro účely těchto programů jsou konec konců výnosy z daní. Podpory veřejnosti ovšem nelze dosáhnout bez osvěty a propagace, proto mají orgány veřejné správy k dispozici dotační programy, z nichž mohou být podpořeny projekty zaměřené tímto směrem. I o nich bude řeč v dalším textu. Naplňování tohoto cíle napomáhají i dotační programy Ministerstva kultury ČR, které vznikly ovšem již dávno před přijetím Koncepce památkové péče na léta 2017–2020. Jde jednak o program Podpora pro památky UNESCO, jednak o program Kulturní aktivity v památkové péči. Oba programy jsou určeny pro finanční podporu projektů předkládaných širokému spektrem subjektů a jsou vyhlašovány každoročně s tím, že podpora je poskytnuta jen nejlepším projektům.

Program Podpora pro památky UNESCO ministerstvo zřídilo za účelem dostát závazkům, které vyplývají z přijetí Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví. Mohou z něj být podpořeny pouze projekty, které se týkají statků zapsaných do Seznamu světového dědictví a jsou na území České republiky nebo statků, které jsou zapsány na Indikativním seznamu České republiky. Program se tedy výslovně vztahuje i na nominovaný statek.

Program má stanoveny tři větve. Jsou to:

- podpora projektům zaměřeným na zpracování Management Plánů a přípravu nominačních dokumentací,
- podpora vědecko-výzkumným projektům prohlubující poznání o historii a hodnotách statků zapsaných na Seznam světového dědictví nebo uvedených v Indikativním seznamu České republiky,
- podpora projektům z oblasti prezentace, propagace a edukace ve prospěch shora uvedených statků.[132]

Jak je ze shora uvedeného patrné, program ovšem nemá zaměření jen na prezentaci, propagaci a edukaci, ale jeho záběr je širší. Z hlediska rozvoje je zvláště významná podpora zpracování nebo aktualizace Management Plánu, protože právě ony mohou obsahovat i cíle, opatření a realizační projekty zaměřené na trvale udržitelný rozvoj statku, který je jejich předmětem, a nejen na jeho zachování.[133]

Program Kulturní aktivity v památkové péči umožňuje finančně podporovat veřejně prospěšné projekty předložené spolky, popř. dalšími subjekty, jejichž činnost napomáhá k ochraně nemovitého i movitého památkového fondu v ČR a k nejširší popularizaci péče o něj.[134] Program přispívá i k realizaci cíle Koncepce památkové péče na léta 2017–2020, který zní „Dobrovolnictví – účast dalších subjektů na záchraně, dokumentaci a popularizaci památkového fondu". K němu Koncepce uvádí „dobrovolný podíl jednotlivců, mecenášů, knižních nakladatelství, nejrůznějších spolků a neziskových organizací se zájmem o památky, kulturní krajinu a památkovou péči na monitoringu, dokumentaci, prezentaci a záchraně památkového fondu České republiky, včetně těch případů historických staveb, objektů a věcí, které nejsou prohlášenými kulturními památkami, představuje jeden z nejpřirozenějších a nejchvályhodnějších projevů kulturní úrovně a vyspělosti občanské společnosti." Jak je tedy patrné, v oblasti propagace památkového fondu, k němuž náleží i nominovaná krajina, se počítá i na vládní úrovni s dobrovolnictvím. K realizaci uvedeného cíle pak Koncepce stanoví jako opatření – mimo jiné – „spolupráce a podpora nestátních neziskových

---

[132] Dotace na projekty uvedeného zaměření jsou administrovány odborem památkové péče Ministerstva kultury ČR a přímo se řídí příkazem ministryně kultury č. 39/2012, který upravuje veškeré nároky na přidělení, realizaci a vypořádání projektu podpořeného z Programu podpora pro památky UNESCO. Obecná pravidla pro poskytování dotací z tohoto programu vychází z příkazu ministra kultury č. 25/2010, zákona č. 218/2000 Sb. a vyhlášky č. 560/2006 Sb.

[133] O čerpání prostředků z tohoto programu ve prospěch nominované krajiny viz blíže v kapitole 5.f. V případě této krajiny, byly prostředky alokována právě na zpracování Management Plánu.

[134] Pokud jde o tento program a nominovaný statek viz blíže v kapitole 5.f.

organizací při péči o památkový fond, jeho propagaci a popularizaci". Nositelem tohoto úkolu je Ministerstvo kultury ČR a Národní památkový ústav.

Se státní podporou propagace kulturního dědictví souvisí i sytém oceňování fyzických a právnických osob. Jde jednak o udělování medaile ARTIS AMICIS BOHEMIAE,[135] jednak od roku 2015 o udělování čestného titulu MECENÁŠ UMĚNÍ.[136] Obé může být uděleno i za zvláštní zásluhy o propagaci kulturního dědictví.

5.i.1.2 Přírodní danosti nominované krajiny a její životní prostředí

Na národní úrovni Česká republika věnuje pozornost výzkumu, ochraně, uchování, prezentování a rehabilitaci přírodního prostředí, a to zejména prostřednictvím vládou České republiky schválené Státní politiky životního prostředí ČR na léta 2012–2020. Jejím hlavním cílem je zajistit zdravé a kvalitní životní prostředí pro občany žijící v České republice, výrazně přispět k efektivnímu využívání veškerých zdrojů a minimalizovat negativní dopady lidské činnosti na životní prostředí, včetně dopadů přesahujících hranice státu, a přispět tak ke zlepšování kvality života v Evropě i celosvětově.

Ministerstvo životního prostředí ČR podporuje výzkum biodiverzity, ekosystémových služeb a funkcí a možnosti jejich ochrany, zejména ochrany druhů a přírodních stanovišť a podmínek pro jejich zachování. Podporuje rovněž vhodné formy zapojení veřejnosti do ochrany, správy a plánování krajiny a do rozhodování o využívání krajiny ve smyslu Evropské úmluvy o krajině. Implementace a realizace opatření probíhá zejména ve formě legislativních úprav a úpravy nastavení či podmínek poskytování prostředků z existujících národních dotačních a evropských titulů.

V gesci Ministerstva životního prostředí ČR je implementován **Operační program Životní prostředí**. Jeho Prioritní osa 6 – Zlepšení stavu přírody a krajiny – má stanoveny následující specifické cíle: implementace soustavy Natura 2000, rehabilitace a ochrana přírodních a přírodě blízkých biotopů a ohrožených rostlinných a živočišných druhů, rehabilitace ekologické stability krajiny, optimalizace vodního režimu krajiny, regenerace urbanizované krajiny, prevence sesuvů a skalních řícení.

Vhledem k tomu, že na území statku se nachází rovněž Evropsky významná lokalita Natura 2000, vztahuje se i na ní tento program.

Ministerstvo zemědělství ČR má v gesci dotační **Program rozvoje venkova ČR**. Hlavním cílem programu je rehabilitace, zachování a zlepšení ekosystémů závislých na zemědělství prostřednictvím zejména agroenvironmentálních opatření, dále investice pro konkurenceschopnost a inovace zemědělských podniků, podpora vstupu mladých lidí do zemědělství nebo krajinná infrastruktura. Program bude také podporovat diverzifikaci ekonomických aktivit ve venkovském prostoru s cílem vytvářet nová pracovní místa a zvýšit hospodářský rozvoj. Podporován bude komunitně vedený místní rozvoj, resp. metoda LEADER, která přispívá k lepšímu zacílení podpory na místní potřeby daného venkovského území a rozvoji spolupráce aktérů na místní úrovni.

---

[135] Od roku 2000 ministři kultury oceňují rezortní medailí ARTIS BOHEMIAE AMICIS významné osoby, které cílevědomě přispěly nebo přispívají k šíření dobrého jména české kultury v tuzemsku i v zahraničí. Pokud jde o fyzické osoby, je Medaile Artis Bohemiae Amicis určena k ocenění dlouhodobé a významné činnosti osoby, která cílevědomě přispěla nebo přispívá k šíření dobrého jména české kultury v tuzemsku i v zahraničí, ať již svou vlastní systematickou uměleckou činností nebo mimořádným uměleckým výkonem, sponzorstvím, zprostředkovatelstvím a propagací kulturního dědictví včetně lidového umění, soudobé umělecké a literární tvorby a umělecké interpretace, uměnovědy a kritiky nebo soudobého českého kulturního dění a jeho dějin obecně. Pokud jde o ocenění právnické osoby, Medaile se uděluje za zásluhy o systematickou prezentaci a poznání materiálního i nemateriálního kulturního dědictví v tuzemsku i v zahraničí nebo o systematickou prezentaci a poznání soudobých děl hudebních, literárních včetně literatury faktu a poezie, dramatických a scénografických, filmových, fotografických, dále děl volného a užitého umění včetně designu, uměleckého i lidového řemesla a děl uměnovědných, jakož i za systematickou prezentaci soudobého českého umění interpretačního.

[136] Od roku 2015 se uděluje každoročně, jako resortní ocenění, čestný titul Mecenáš umění. Titul Mecenáš umění může získat soba či instituce, která značnou měrou podporuje umělecké projekty i památky. Ocenění se uděluje v rámci mezinárodního projektu Mene Tekel. O laureátech rozhoduje ministr kultury.

Horizontální prioritou je předávání znalostí a inovací formou vzdělávacích aktivit a poradenstvím a spolupráce v oblasti zemědělství a lesnictví.

Program se potenciálně týká nominovaného statku vzhledem k tomu, že je zemědělsky využívanou krajinu, že se na jeho území nachází Evropsky významná lokalita soustavy Natura 2000 a že jeho správcem je zemědělský podnik, tj. Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o.[137]

Program LIFE je integrovaným finančním nástrojem EU. Jeho cílem je zajišťovat a šířit řešení a osvědčené postupy pro dosažení cílů v oblasti životního prostředí a klimatu a podporovat inovativní technologie. Člení se na dva podprogramy:

- Podprogram pro životní prostředí s prioritními oblastmi životní prostředí a účinné využívání zdrojů, příroda a biologická rozmanitost, správa a informace v oblasti životního prostředí;
- Podprogram pro oblast klimatu s prioritními oblastmi zmírňování změny klimatu, přizpůsobování se změně klimatu, správa a informace v oblasti klimatu.

Také v tomto případě může být správce statku žadatelem o podporu.

Ministerstvo životního prostředí ČR poskytuje podporu z **Programu péče o krajinu**. Dotační program předpokládá postupné naplňování a realizaci opatření, která povedou k udržení a systematickému zvyšování biologické rozmanitosti. Program je zaměřen na provádění drobného managementu a dělí se na tři samostatné podprogramy lišící se vzájemně způsobem financování a rozsahem prováděných opatření:

- Podprogram pro naplňování opatření vyplývajících z plánů péče o zvláště chráněná území a jejich ochranná pásma a zajišťování opatření k podpoře předmětů ochrany ptačích oblastí a evropsky významných lokalit;
- Podprogram pro zlepšování dochovaného přírodního a krajinného prostředí (PPK volná krajina);
- Podprogram pro zabezpečení péče o ohrožené a handicapované živočichy (PPK handicapy).

V gesci Ministerstva zemědělství ČR jsou každoročně poskytovány finanční prostředky v oblasti vodního hospodářství prostřednictvím **Národní podpory Ministerstva zemědělství v oblasti vod**. Podpory jsou poskytovány v souladu s vodním zákonem na opatření ve veřejném zájmu, především prevenci před povodněmi, odstraňování povodňových škod a rehabilitaci a rekonstrukci vodních děl. Podle předmětu podpory se člení na:

- Podpora obnovy, odbahnění a rekonstrukce rybníků a výstavby vodních nádrží;
- Podpora prevence před povodněmi III;
- Odstranění následků povodní na státním vodohopodářském majetku II;
- Podpora opatření na drobných vodních tocích a na malých vodních nádržích.

Národní program Životní prostředí podporuje dotacemi projekty a aktivity přispívající k ochraně životního prostředí v České republice. Program je navržen jako doplňkový k jiným dotačním titulům, především k Operačnímu programu Životní prostředí a k programu Nová zelená úsporám. Obsahové zaměření vychází z aktuálních priorit koncepčních a strategických dokumentů Ministerstva

[137] Prostřednictvím Státního zemědělského intervenčního fondu čerpá Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o., finance na obhospodařované pozemky, čili je oprávněným žadatelem o dotační prostředky.

životního prostředí ČR, zejména Státní politiky životního prostředí na léta 2012–2020. Program je rozdělen do šesti prioritních oblastí:

- Voda;
- Ovzduší;
- Odpady, staré zátěže, environmentální rizika;
- Příroda a krajina;
- Životní prostředí ve městech a obcích;
- Environmentální prevence.[138]

Pro nominovaný statek je aktuálně připravován k realizaci projekt podpořený v rámci Integrovaného regionálního operačního programu.[139] Integrovaný regionální operační program spravovaný Ministerstvem pro místí rozvoj ČR navazuje na sedm regionálních operačních programů a částečně na Integrovaný operační program z programového období 2007–2013. Z programu je možné podporovat bohaté spektrum záměrů i z oblasti přírodního a kulturního dědictví. Prioritou programu je umožnění vyváženého rozvoje území, zkvalitnění infrastruktury, zlepšení veřejných služeb a veřejné správy a zajištění udržitelného rozvoje v obcích, městech a regionech. Tematickými cíli programu jsou rozvoj využívání informačních a komunikačních technologií, snižování energetické náročnosti ekonomiky, omezování přírodních rizik, povodní a ekologické zátěže, ochrana životního prostředí a využívání přírodního bohatství, modernizace dopravní infrastruktury a ekologická doprava, fungující sociální systém a boj proti chudobě, zkvalitnění systému vzdělávání, kvalitní, efektivní a transparentní veřejná správa a instituce.

5.i.1.3 Cestovní ruch

Cestovní ruch je velmi citlivým odvětvím národního hospodářství s významnými přesahy nejen do jiných ekonomických činnosti, ale také do sociálního a kulturního prostředí. Cestovní ruch je prostřednictvím daňových výnosů zdrojem příjmů pro veřejné rozpočty, z nichž je, mimo jiné financována i památková péče, a je zdrojem pracovních příležitostí. Je výrazným faktorem ekonomického a sociálního rozvoje.

Kulturní turismus je jedním z nejefektivnějších druhů cestovního ruchu, který se podílí na rozvoji zahraničního cestovního ruchu a představuje pro Českou republiku neopomenutelné příjmy. Spolu s interním domácím cestovním ruchem je zdrojem prosperity regionů i jednotlivých obcí a všech podnikatelských subjektů, které se na jeho rozvoji přímo i nepřímo podílejí.

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR je ústředním orgánem státní správy ve věcech cestovního ruchu. Nezbytným nástrojem pro činnost ministerstva v oblasti cestovního ruchu je Koncepce státní politiky cestovního ruchu v České republice na období 2014– 2020.[140]

V Koncepci státní politiky cestovního ruchu v ČR na období 2014–2020 se uvádí: *„V souladu se zásadami udržitelného rozvoje intenzivněji využívat efektivních nástrojů a inovací v oblasti řízení a marketingu destinací cestovního ruchu. Zásadním atributem všech návrhů v rámci této koncepce je jejich udržitelnost. Cestovní ruch je v tomto smyslu poněkud specifickým odvětvím. Má celou řadu jak pozitivních, tak negativních efektů, které se mohou při nerespektování principů udržitelného rozvoje nekontrolovatelně a nerovnovážně projevovat. Z pohledu socio-kulturních a environmentálních dopadů je zde problém tzv. turistické pasti, tedy vlastnosti cestovního ruchu degradovat svými aktivitami svůj*

---

138 Mezi úspěšné a v nedávné době ukončené programy patří Program revitalizace říčních systémů, který byl zaměřen na obnovu vodních zdrojů a přírodního prostředí užívaných člověkem.

139 Jde o projekt Revitalizace kulturní krajiny a vybraných historických objektů Národní kulturní památky Hřebčín Kladruby nad Labem.

140 Usnesení vlády České republiky ze dne 27. března 2013 č. 220 o Koncepci státní politiky cestovního ruchu v České republice na období 2014–2020.

vlastní kapitál (atraktivitu destinace pro návštěvníky). Udržitelnost v ekonomickém, environmentálním i sociálním smyslu musí být paradigmatem všech strategií a aktivit odvětví cestovního ruchu. Na tuto skutečnost musí umět politika cestovního ruchu reagovat".

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR je zřizovatelem organizace s **názvem Česká centrála cestovního ruchu CzechTourism**, která má bohatou internetovou prezentaci (http://www.czechtourism.cz/). Základním cílem této organizace je široká propagace České republiky jako destinace cestovního ruchu v zahraničí i v České republice. CzechTourism koordinuje státní propagaci cestovního ruchu s aktivitami prováděnými podnikatelskými subjekty a rozvíjí střednědobou a aktuální strategii pro marketing produktů cestovního ruchu na domácím i zahraničním trhu.

Agentura Czechtourism má dva aktuální dokumenty pro období 2013–2020, s názvy Marketingová strategie cestovního ruchu 2013–2020, a Marketingová koncepce cestovního ruchu 2013–2020. Součástí dokumentů je právě důraz na statky zapsané do Seznamu světového dědictví. Kromě toho pokrývá působnost agentury i další tematické okruhy. Právě téma Světového dědictví a dalších témat UNESCO je předmětem zvýšeného zájmu agentury a od poloviny roku 2016 je formována nová pracovní skupina, do které jsou kromě Czechtourismu přizváni zástupci památkové péče, ochrany přírody, sdružení České dědictví UNESCO (= sdružení měst a obcí, na jejichž území se nachází statek zapsaný na Seznam světového dědictví) i akademické sféry. Cílem je sjednocování a vzájemná informovanost o aktuálních tématech, která je vhodné prezentovat a propagovat. V případě zápisu Krajiny pro chov kočárových koní v Kladrubech nad Labem do Seznamu světového dědictví budou mimořádné hodnoty předmětem zvýšené prezentace a dalšího prohloubení spolupráce, včetně zapojení do standardní působnosti agentury prostřednictvím zahraničních zastoupení.[141]

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR koordinuje několik národních programů zaměřených na cestovní ruch v regionech České republiky.

Cílem dotačního programu **Národní program podpory cestovního ruchu v regionech** (2016–2020) je zvýšení potenciálu a konkurenceschopnosti regionů, usnadnění pohybu návštěvníků v destinacích, rozvoj základní a doprovodné infrastruktury cestovního ruchu, rozprostření návštěvnosti, rozvoj kvality služeb a v neposlední řadě podpora socioekonomických přínosů cestovního ruchu. Jedná se o národní dotační titul spolufinancovaný z prostředků státního rozpočtu zahrnující dva podprogramy:

- Rozvoj základní a doprovodné infrastruktury cestovního ruchu;
- Marketingové aktivity v cestovním ruchu.

Podprogram **Rozvoj základní a doprovodné infrastruktury cestovního ruchu** je zaměřen na podporu vzniku nové nebo rozvoj a zkvalitnění stávající infrastruktury a služeb cestovního ruchu v regionech. Je zaměřen na rozvoj aktivit, které slouží návštěvníkům případně rezidentům v rámci volnočasových aktivit. Účelem podprogramu je podpořit rozvoj investic do cestovního ruchu a rozšíření rozsahu a zvýšení kvality poskytovaných služeb, případně přizpůsobení infrastruktury novým specifickým cílovým skupinám. V rámci podprogramu budou podporovány aktivity zaměřené na rozvoj doprovodné infrastruktury cestovního ruchu v regionech, podporu vybavenosti turistických tras (v případě nominovaného statku jde o pěší, cyklo, a další udržitelné formy cestovního ruchu), rozvoj navigačních a informačních systémů v destinacích, podporu ekologicky šetrné dopravy návštěvníků v turistických regionech a v neposlední řadě i monitoring návštěvníků.

---

[141] Jako informační portál agentury CzechTourism slouží portál Kudy z nudy (www.kudyznudy.cz), který nabízí kompletní informace o turistických destinacích v České republice včetně informací o všech komponentách nominovaného statku. Formou krátkých výstižných informací je zde na několika tematických sekcích prezentován i Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o., a jeho přírodní a kulturní dědictví.

Podprogram je členěn na 3 dotační tituly:

- Podpora nadregionálních aktivit;
- Rozvoj základní a doprovodné infrastruktury cestovního ruchu;
- Rozvoj veřejné infrastruktury cestovního ruchu.

Podprogram **Marketingové aktivity v cestovním ruchu** je určen destinačním společnostem na podporu realizace marketingových aktivit. Cílem je zvýšení povědomí o regionech za účelem zvýšení návštěvnosti. V rámci podprogramu budou podporovány aktivity zaměřené na podporu řízení destinací, realizaci marketingových výzkumů, podporu produktů a zavádění inovací v cestovním ruchu, podporu distribuce produktů cestovního ruchu, branding destinací a marketingovou komunikaci. Podprogram je členěn na 2 dotační tituly:

- Marketingové aktivity na úrovni krajů;
- Marketingové aktivity na oblastní a lokální úrovni.

5.i.2 Politika a programy týkající se rozvoje a popularizace statku na regionální úrovni

Nominovaný statek, Krajina pro chov kočárových koní v Kladrubech nad Labem, leží v Pardubickém kraji.

Zastupitelstvo kraje schvaluje mj. koncepce, strategie a programy jeho rozvoje. Mezi koncepce a rozvojové programy kraje vstoupivší v platnost a související s nominovaným statkem, patří koncepce dotýkající se kulturního i přírodního dědictví zaměřené na vzdělávání, výchovu, rehabilitaci, ochranu i prezentaci.

Program rozvoje Pardubického kraje,[142] je základním střednědobým koncepčním dokumentem kraje. Jedním z jeho průřezových úkolů je zformulovat rozvojové aktivity kraje na období pěti let tak, aby co nejúčinněji přispívaly k vyváženému a udržitelnému rozvoji územního obvodu kraje. Aktualizovaný Program rozvoje Pardubického kraje je zpracováván pro návrhové období 2012–2020. Strategickými cíli a opatřeními rozvoje Pardubického kraje jsou:

- Kvalitní lidské zdroje;
- Konkurenceschopná ekonomika;
- Zdravé životní prostředí;
- Koordinovaný prostorový rozvoj kraje.

Na základě programového rozvoje Pardubického kraje jsou periodicky připravovány konkrétní dotační programy zaměřené na výzkum, uchování, prezentování a rehabilitaci kulturního a přírodního dědictví.

Smyslem **Koncepce environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty Pardubického kraje**[143] je především vzbuzovat a udržovat poptávku po ekologicky příznivějších způsobech života, po zdravé přírodě a krajině, po aktivitách a občanské angažovanosti vedoucích k udržitelnému rozvoji obce, kraje i Země.

---

[142] Schválen Zastupitelstvem Pardubického kraje usnesením Z/363/11 dne 15. 12. 2011.
Změna návrhového období schválena Zastupitelstvem Pardubického kraje usnesením Z/242/14 dne 11. 12. 2014.

[143] Rada Pardubického kraje schválila na svém zasedání dne 3. 4. 2003 Koncepci environmentální výchovy, vzdělávání a osvěty Pardubického kraje. Následně dne 17. 4. 2003 schválilo tuto koncepci rovněž Zastupitelstvo Pardubického kraje.

Cílem **Koncepce ochrany přírody Pardubického kraje** je stanovit systém pravidel a opatření pro ochranu a vytváření ekologicky stabilní krajiny, při zachování biologické rozmanitosti a trvale udržitelného rozvoje. Hlavním výstupem zpracované koncepce jsou také projekty v geografickém informačním systému ArcGIS 8 a ArcExplorer 2, obsahující vytříděná a zpracovaná data z analytické části a aplikaci doporučených opatření.[144] Klíčovou speciální krajskou politikou týkající se péče o kulturní dědictví nacházející se na území Pardubického kraje, kde se nachází i nominovaná krajina, je **Koncepce podpory státní památkové péče v Pardubickém kraji.** K tomuto dokumentu viz blíže v kapitole 5.d. Koncepce vymezuje Strategické cíle rozhodné pro zachování památkového fondu v kraji, kterými jsou:

- Zvýšení důrazu na preventivní péči o kulturní památky:
  - Propagace a prezentace jednotlivých kulturních památek;
  - Průběžná evidence technického stavu kulturních památek;
  - Ocenění kvalitně prováděné běžné údržby a rehabilitace památek.
- Pomoc vlastníkům památek při financování jejich rehabilitace
  - Grantové a dotační programy Pardubického kraje;
  - Pomoc vlastníkům při získávání prostředků ze zdrojů státu a EU;
  - Zvýšení vlivu na samosprávy obcí v zájmu jejich zapojení do obnovy památek;
  - Podpora kulturních památek v tradičních turistických a poutních místech.

Koncepce rozvoje cyklo a in-line turistiky v Pardubickém kraji je ideovým, metodickým, organizačním a strategickým nástrojem rozvoje cyklo a inline turistiky na území Pardubického kraje zejména za účelem rozvoje cestovního ruchu, současně však i sportu, volnočasových aktivit a cyklodopravy. Koncepce jasně vymezuje roli veřejné správy v této oblasti a řeší kompetenční překryvy a nejasnosti. Cílem koncepce je stanovit priority, vycházející z aktuálních trendů, reálných potřeb a návazností na nadregionální projekty s co nejefektivnějším využitím potenciálu kraje.[145] Další informace k této strategii jsou v kapitole 5.d.

Z koncepčních dokumentů Pardubického kraje vychází strategické dokumenty kraje.
Strategie cestovního ruchu Pardubického kraje, byla zpracovávána jako součást projektu „Zlepšení kvality řízení a tvorba zásadních dokumentů v oblasti cestovního ruchu v Pardubickém kraji". Cílem strategie je, na základě analýzy stavu infrastruktury, služeb, systému řízení a organizační struktury a marketingu cestovního ruchu, stanovit strategické cíle a priority rozvoje cestovního ruchu na území kraje od roku 2016 do roku 2020, v návaznosti na krajskou strategii platnou do roku 2015. V nyní platné strategii jsou zohledněny o nové informace, trendy a poptávky na trhu a je zajištěna synergie s dokumenty národní úrovně v oblasti cestovního ruchu. Cílem strategie je také podpora existujících silných značek území, mezi něž patří také nominovaná krajina a vytvoření jasné, nezaměnitelné a osobité tváře kraje, a to s co nejlepším využitím jeho potenciálu a jedinečnosti.[146] Strategie cestovního ruchu Pardubického kraje 2016–2020 má tři základní priority, z nichž vychází i aktivity Národního hřebčína Kladruby nad Labem, s.p.o.:

- Zkvalitnění nabídky cestovního ruchu – rozvoj základní a doplňkové turistické infrastruktury a služeb;
- Efektivní propagace a prezentace regionu, tvorba marketingových témat a produktů, budování značky;
- Organizace a rozvoj efektivního systému řízení cestovního ruchu destinace, destinační management, rozvoj lidských zdrojů.

Další informace k této strategii jsou v kapitole 5.d.

---

144 Cíle a principy Koncepce ochrany přírody Pardubického kraje vychází z cílů a principů Státního programu ochrany přírody a krajiny, dokumentu schváleném usnesením vlády č. 415 ze dne 17. června 1998, a dále z provedené analýzy území.

145 Zastupitelstvo Pardubického kraje na svém jednání dne 21. 4. 2016 schválilo Koncepci cyklo a in-line turistiky v Pardubickém kraji.

146 Strategie byla schválena Zastupitelstvem Pardubického kraje usnesením Z/420/16 dne 21. 4. 2016.

V souladu s koncepčními dokumenty a strategiemi rozvoje Pardubického kraje jsou připravovány konkrétní nástroje zaměřené na výzkum, uchování, prezentování a rehabilitaci kulturního a přírodního dědictví.

Dotační program **Podpora činnosti a provozu turistických informačních center v Pardubickém kraji**[147] je určen na podporu aktivit turistických informačních center na území Pardubického kraje. Cílem dotačního programu je kvalitní poskytovaní informaci souvisejících s cestovním ruchem turistům a návštěvníkům kraje, sběr a aktualizace údajů databanky krajského turistického portálu www.vychodni-cechy.info, zapojeni jednotlivých turistických center do profesního sdruženi Asociace turistických informačních center ČR včetně jejich certifikace podle metodiky „Jednotné klasifikace turistických center ČR".

Dotační program Podpora budování infrastruktury cestovního ruchu v Pardubickém kraji[148] je zaměřen na dílčí podporu budování infrastruktury cestovního ruchu. Cílem programu je kvalitativní a kvantitativní rozvoj infrastruktury cestovního ruchu na území Pardubického kraje.

Program podpory Kultury a památkové péče v Pardubickém kraji se z hlediska zaměření člení do šesti podprogramů:

- Podpora kulturních aktivit;
- Podpora preventivní péče o sbírky muzeí a galerií v Pardubickém kraji (správce ataku dle své Zřizovací listiny plní též funkci muzea);
- Podpora stavební rehabilitace a restaurování kulturních památek a drobných objektů památkového charakteru v Pardubickém kraji;
- Podpora subjektů činných v oblasti kultury;
- Příspěvky na provoz a návratná finanční výpomoc příspěvkovým organizacím v oblasti kultury zřizovaným Pardubickým krajem;
- Podpora Východočeského divadla a Komorní filharmonie Pardubice.[149]

Pardubický kraj prostřednictvím své zřizované organizace Destinační společnost Východní Čechy, která pomáhá s realizací uvedeného strategického dokumentu, dlouhodobě provozuje zmiňovaný portál na podporu cestovního ruchu v regionu www.vychodni-cechy.info.

Projekt má vlastní logo, internetový webový portál a nový způsob prezentace regionu za využití sedmi turistických oblastí, jejichž koncepční a vzájemně provázanou prezentaci cíleně zajišťuje Destinační společnost Východní Čechy.

Pardubický kraj již několik let vydává a aktualizuje tematické propagační materiály – mezi nejaktuálnější patří například:

- Pardubický kraj v proměnách času;
- Turistické noviny;
- Katalog turistických akcí – Pardubický kraj;
- Vaše východní Čechy;
- Labská stezka;
- Po stopách tradic Pardubického kraje;
- Po stopách koňských kopyt v Pardubickém kraji;
- Vlastivědné listy.

---

147 Schváleno usnesením Rady Pardubického kraje č. R/355/17 ze dne 15. 5. 2017.

148 Schváleno usnesením Rady Pardubického kraje č. R/81/16 ze dne 5. 12. 2016.

149 Vyhlášeno usnesením Rady Pardubického kraje č. R/46/16 ze dne 21. 11. 2016.

O hodnotách nominovaného statku informují i webové stránky různých subjektů, zaměřených na potenciál kulturního dědictví v tomto regionu, například:

http://www.vychodni-cechy.info/pardubicko/ v anglické verzi

http://www.east-bohemia.info/pardubice-region/ jsou dokonce specializované informace určené zájemcům i o jízdu na koni.

5.i.3 Politika a programy týkající se rozvoje a popularizace statku na místní úrovni

Pro udržitelný rozvoj nominované krajiny je důležitý vyvážený vztah mezi ochranou kulturního dědictví a plněním hospodářských funkcí. Z hlediska propagace statku a trvale udržitelného rozvoje turistického ruchu, jsou důležité aktivity na místní úrovni.

Politika a programy týkající ochrany, rehabilitace a prezentace nominovaného statku jsou stanoveny v postupně naplňovaném Management Plánu (příloha č. 4). Cílovými, postupně naplňovanými, realizačními aktivitami na úrovni nominovaného statku, postupně naplňovanými, jsou podle Management Plánu mj.:

- zpracování místní politiky šetrného cestovního ruchu a udržitelné návštěvnosti v intencích Management Plánu;
- zpracování marketingové strategie;
- vytvoření zázemí v cílech správce statku pro rozvoj rekreační a turistické infrastruktury (doporučení a podmínky);
- zpracování strategie prezentace nominované krajiny a chovu kočárových koní návštěvníkům a vystupování informačních pracovníků a průvodců, formulace zásad výkladu poskytovaného návštěvníkům;
- zpracování koncepce, muzejních, audiovizuálních a jiných prezentací;
- připravenost občanské vybavenosti a dopravní a technické infrastruktury;
- zpracování doporučení a podmínek pro programy (kulturní, vzdělávací apod.) pořádané nebo spolupořádané na úrovni Národního hřebčína Kladruby nad Labem s.p.o.;
- zpracování konceptu systému cyklostezek napojeného na Labskou cyklostezku evropského významu;
- zpracovávání koncepcí celoročních programů kulturních a společenských akcí (doporučení a podmínky);
- vytvoření informačního návštěvnického systému;
- zpracování koncepce vzdělávání, včetně koncepce mimoškolní výchovy a vzdělávání ve vztahu ke kulturnímu dědictví a nominované krajině;
- zpracování výhledu zadání vědeckovýzkumných úkolů;
- spolupráce s Národním památkovým ústavem při prezentování kulturního dědictví v evropském měřítku;
- zpracování politiky Národního hřebčína Kladruby nad Labem, s.p.o. pro prezentaci jím spravovaného kulturního dědictví. K tomu:
  – zpracovat koncepci knižní a jiné publikační prezentace (vydavatelská a nakladatelská činnost),
  – zpracovat koncepci tvorby audiovizuální a mediální prezentace,
  – zpracovat koncepci tvorby webové prezentace;
- zpracování 3D modelu nominované krajiny;
- vytvoření materiálů pro kulturní a vzdělávací projekty;
- vytvoření odborných publikací;
- zřízení expozice IN-SITU.

Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o., se ve spolupráci s ostatními zainteresovanými subjekty cílevědomě podílí na projektech souvisejících se širokou popularizací statku i na projektech zaměřených na odbornou veřejnost. Postupnými kroky a aktivní prezentací zajímavého tématu vzrostl významně zájem o nominovaný statek a jeho kulturní dědictví jak mezi odbornou veřejností, tak i širokou veřejností.

Zároveň Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o., provozuje samostatnou domovskou webovou stránku http://www.nhkladruby.cz/ ve třech jazykových mutacích (čeština, angličtiny, němčina) a připravují se zcela nové webové stránky. Samostatná webová stránka www.nhkladruby.cz podává základní informace o historii hřebčína v Kladrubech nad Labem, o struktuře krajiny kolem něj, o chovu starokladrubských koní, včetně podrobných údajů o jednotlivých plemenných koních.

Ve spolupráci s dalšími subjekty bylo v nedávné době uspořádáno několik tematických konferencí, workshopů a seminářů, úzce souvisejících s tématy nominace, z nichž nejvýznamnější byly:

Mezinárodní konference o ochraně kulturní krajiny
(25.–26. května 2017)

Konference byla koncipována jako soubor přednášek a diskusní fórum o tématu kulturní krajiny, jejích formách, hodnotách, principu udržitelného rozvoje, způsobech ochrany v různých zemích s popisem konkrétních příkladů. Konference se účastnili experti z České republiky i ze zahraničí z oblasti krajinného plánování, památkové péče, historici a zástupci akademické sféry i centrálních orgánů státní správy.

Seminář Evropské státní hřebčíny jako kulturní dědictví
(21. září 2016)

Cílem semináře bylo seznámit posluchače s historií, strukturou krajiny a architekturou jednotlivých evropských státních hřebčínů a jejich odkazem pro budoucí generace. Seminář vedla bývalá tajemnice Evropského sdružení státních hřebčínů paní Alexandra Lotz.

Seminář Historie chovu starokladrubského koně
(17. května 2016)

Seminář chov starokladrubského koně v historických souvislostech jako nezbytnou součástí nominované kulturní krajiny.

Seminář Národní hřebčín Kladruby nad Labem jako kulturní dědictví
(8. dubna 2016)

Seminář byl určen jak pro odbornou, tak i laickou veřejnost na téma kulturní dědictví a jeho ochrana a správa.

Větší propagace nominovaného statku a hřebčína vůbec je vždy spojena s aktuální připravovanou akcí (např. Mezinárodní jezdecké závody Rudolfův pohár, Den starokladrubského koně, Muzejní noc v národním hřebčíně, Víkend otevřených zahrad, Hradozámecká noc v národním hřebčíně, Den evropského dědictví v Národním hřebčíně Kladruby nad Labem, o.p.s. apod.). K těmto aktivitám hřebčín vydává tiskoviny, které jsou distribuovány v místě konání akce a v blízkém okolí.

Informace o událostech ve statku poskytuje řada médií, zejména veřejnoprávní Česká televize a Český rozhlas, dále regionální Český rozhlas Pardubice a rovněž komerční i nekomerční média.

Pro popularizaci statku byla vydána řada knih a publikací. Aktuálně jsou návštěvníkům nabízeny publikace:

Název publikace	Autor	Popis
Kronika kladrubská I	Jiří Hájek (2011)	Celobarevná fotografická publikace zachycující historii Kladrub nad Labem od 14. do 18. století
Kronika kladrubská II	Jiří Hájek (2012)	Celobarevná fotografická publikace zachycující historii Kladrub nad Labem v období 1720–1850
Kronika kladrubská III	Jiří Hájek (2013)	Celobarevná fotografická publikace zachycující historii Kladrub nad Labem od roku 1850 do 90. let 20. století
Hlavní plemeníci hřebčína v Kladrubech nad Labem v letech 1986–2012	Karel Regner (2014)	Celobarevná fotografická publikace zachycující hlavní plemenné hřebce v Kladrubech nad Labem v letech 1986–2012, včetně rodokmenů
Hlavní plemeníci hřebčína ve Slatiňanech v letech 1955–2015	Zdenka Dyková (2015)	Celobarevná fotografická publikace zachycující hlavní plemenné hřebce ve Slatiňanech v letech 1955–2015, včetně rodokmenů
Hřebčín v Kladrubech nad Labem: Krajina koní	Miroslav Kroulík, Věra Kučová, Petr Hořín (2016)	Celobarevná fotografická publikace s texty věnující se historii a vývoji krajiny a objektů v Kladrubech nad Labem
A Landscape of Horses Kladruby nad Labem Stud	Petr Hořín, Miroslav Kroulík, Věra Kučová (2017)	Celobarevná fotografická publikace s texty věnující se historii a vývoji krajiny a objektů v Kladrubech nad Labem (anglicky)
The Hamilton Brothers Aristocratic Hunting Paintings in the 18th century	Ludmila Ourodová-Hronková (2016)	Celobarevná obrazová publikace s texty věnující se tématice koní (angličtina)
Johann Georg de Hamilton (1672–1737) Malíř zvířat a lidí	Ludmila Ourodová-Hronková (2015)	Celobarevná obrazová publikace s texty Obrazová publikace věnující se malířskému dílu J. G. Hamiltona orientovanému na tématiku koní
František Bílek – otec české hipologie a zootechniky	Lenka Gotthardová (2012)	Celobarevná fotografická publikace
Nationalgestüt Kladruby nad Labem – Equitana Essen	Marion und Hans Kuczka	Celobarevná fotografická publikace v německém jazyce
Motiv Pferd	Christiane Slawik (2007)	Celobarevná fotografická publikace
Kladrubáčci, aneb vyprávění starokladrubského hříběte	Dalibor Gregor (2013)	Celobarevná fotografická publikace o prvním roce života starokladrubského hříběte (česky a anglicky)
Kouzlo spřežení	Dalibor Gregor (2011)	Celobarevná fotografická publikace přibližující koňská spřežení, která jsou součástí chovu koní i jezdeckého sportu (česky, anglicky, německy)
Národní hřebčín Kladruby nad Labem	Dalibor Gregor (2012)	Celobarevná fotografická publikace zachycující historii i současnost Národního hřebčína Kladruby nad Labem (česky, anglicky)
Ušlechtilost starokladrubských koní	Milan Vítek (2016)	Celobarevná fotografická publikace o historii i současnosti Národního hřebčína Kladruby nad Labem
Využití starokladrubského koně	Dalibor Gregor (2017)	Celobarevná fotografická publikace věnující se využití starokladrubského koně (česky, anglicky)

Tabulka č. 007 Přehled aktuálně distribuovaných publikací Národním hřebčínem Kladruby nad Labem, s.p.o.

5.j Stupeň kvalifikace zaměstnanců (v oboru profesním, technickém, v údržbě)

Péči o nominovaný statek se primárně věnují zaměstnanci Národního hřebčína Kladruby nad Labem, s.p.o., který je správcem statku, ve spolupráci se státními i krajskými institucemi (Národní památkový ústav, Krajský úřad Pardubického kraje, Městský úřad Přelouč.).

Zaměstnanců pracujících v Národním hřebčínu Kladruby nad Labem, s.p.o. je celkem 101. Zaměstnanci mají odborné (74), středoškolské (15) a vysokoškolské (12) vzdělání. Průměrný věk zaměstnanců je 41,09 let a průměrná délka odpracovaných let je 9,89 roku. Je zřejmé, že kvalifikace zaměstnanců v oblasti chovu koní a péče o krajinu se formuje v rámci dlouhodobého zaměstnaneckého poměru, je nenahraditelná a obtížně přenositelná. Snahou správce statku, jako zaměstnavatele, je udržet nízkou fluktuaci na odborných pozicích.

Klíčové odborné pozice (vyjma manažerských) v rámci organizační struktury s přihlédnutím k charakteru nominovaného statku jsou: zootechnik, lesník, referent pro zemědělství, zahradník, polesný, chovatel, kurátor sbírkových a mobiliárních fondů, trenér a metodik výcviku.

Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o., plní dle zřizovací listiny roli muzea a je členem Asociace muzeí a galerií České republiky, což je profesní sdružení institucí a osob činných v muzejnictví v České republice. Činnost asociace se zaměřuje zejména na propagaci a popularizaci činnosti muzeí a galerií v České republice, ale také na pořádání konferencí a seminářů a ediční činnost. Tím trvale přispívá ke vzdělávání muzejních pracovníků.

Prezentaci statku a návštěvníkům se věnují zaměstnanci informační centra s vysokoškolským vzděláním. Zajišťují průvodcovské služby v českém, německém a anglickém jazyce. Poskytují informace návštěvníkům o široké nabídce služeb. Na své odborné kvalifikaci pracují prakticky kontinuálně, své znalosti prohlubují při přípravě náplně nových expozic. Přispívají odbornými články do odborných periodik ale i do nejrůznějších publikací.

6. MONITORING

6. MONITORING

6.a Klíčové ukazatele stavu zachování statku

Klíčové indikátory stavu zachování Krajiny pro chov kočárových koní v Kladrubech nad Labem budou sledovány a zaznamenávány na národní úrovni v rámci zpracovávání ročních monitorovacích zpráv o stavu statků zapsaných na Seznam světového dědictví i pro potřeby Periodického reportingu podle Operační směrnice k provádění Úmluvy o ochraně světového dědictví.

Zpracování ročních monitorovacích zpráv o stavu statků zapsaných na Seznam světového dědictví je v České republice upraveno jednotnou celonárodní metodikou;[150] každoroční zpracování národních zpráv má patnáctiletou tradici.

Účelem zpracování ročních monitorovacích zpráv je sledování stavu statku a v případě nepříznivého vývoje nebo jeho hrozby včasná identifikace rizik a vydání doporučení k odstranění nedostatků.

Vzhledem k tomu, že území nominovaného statku i jednotlivé objekty v něm jsou chráněny podle zákona č. 20/1987 Sb. o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, a jsou pod pravidelným dohledem orgánů památkové péče, nebudou se jednotlivé sledované indikátory významněji odlišovat od stavu zachování hodnot, který je již nyní předmětem zájmu uvedených orgánů a odborné organizace památkové péče.

Indikátory monitoringu vycházejí z navržené definice mimořádné univerzální hodnoty (viz kapitola 3) a jejích atributů a navazují na popis stavu statku v době nominace (viz kapitola 4.a).

Nominovaný statek svým charakterem odpovídá dvěma kategoriím kulturních krajin ve smyslu Přílohy 3 k Operační směrnici pro provádění Úmluvy o ochraně světového dědictví. Reprezentuje krajinu zřetelně a záměrně komponovanou a vytvořenou člověkem i pokračující organicky vyvinutou krajinu, která si uchovala aktivní společenskou roli v soudobé společnosti a je úzce propojená s tradičním způsobem života. Na základě toho byly stanoveny indikátory monitoringu stavu statku, resp. stavu jeho OUV.

Těmito indikátory jsou: (viz formát nominace dle Operační směrnice)

Indikátor	**Četnost posuzování**	**Uložení**
1 – zachování krajinné a urbanistické struktury statku	každoročně	Národní památkový ústav, Ministerstvo kultury ČR Ministerstvo zemědělství ČR
2 zachování a prezentace stavebního, řemeslného a uměleckého dědictví	každoročně	Národní památkový ústav, Ministerstvo kultury ČR Ministerstvo zemědělství ČR
3 – zachování tradičního managementu krajiny	každoročně	Národní památkový ústav, Ministerstvo kultury ČR Ministerstvo zemědělství ČR

Tabulka č. 008 Indikátory monitoringu stavu zachování výjimečné světové hodnoty nominovaného statku.

[150] Metodika sledování památek zapsaných na Seznamu světového dědictví v České republice, která byla schválena Ministerstvem kultury ČR již v r. 1999; v současnosti platí již její aktualizovaná verze.

Tyto základní indikátory zahrnují následující aspekty statku:

1 – Zachování krajinné a urbanistické struktury statku

- Zachování půdorysného členění krajiny a funkce pozemků, historického půdorysu sídel, veřejných prostranství, cest, vodních ploch a vodotečí. Monitoring provádí Národní památkový ústav.
- Zachování hmotové a prostorové skladby sídel, systému alejí a vegetačních pásů, stromů solitérních i ve skupinách, bloků lesního masivu. Monitoring provádí Národní památkový ústav ve spolupráci s Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR.
- Zachování prostorové a proporční účinnosti prvků, pohledových os, působení architektonických dominant, siluet sídel v blízkých i dálkových pohledech. Monitoring provádí Národní památkový ústav.
- Působení externích faktorů na krajinné prostředí statku. Monitoring provádí Národní památkový ústav ve spolupráci s Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR.

2 – Zachování a prezentace stavebního, řemeslného a uměleckého dědictví

- Zachování historických staveb a součástí hřebčína (fyzické zachování a stav dochovaných autentických součástí statku a jeho vybavení). Monitoring provádí Národní památkový ústav ve spolupráci se správcem statku.
- Prezentace statku (funkční úplnost, materiálová jednota a barevnost stavebních součástí nominovaného statku a její charakteristické prvky). Monitoring provádí Národní památkový ústav ve spolupráci se správcem statku.
- Zachování hodnotných částí zástavby sídel, staveb a uměleckých děl umístěných v krajině (stav zachování hodnotných venkovských domů, drobných památek, včetně archeologického dědictví). Monitoring provádí Národní památkový ústav.
- Působení zástavby sídel a ostatních staveb na území statku (řešení hmot a průčelí všech staveb, včetně výplní otvorů, krytin aj.). Monitoring provádí Národní památkový ústav

3 – Zachování tradičního managementu krajiny

- Vlastnosti nominované krajiny nutné pro udržení chovu starokladrubského plemene kočárových koní v ní. Monitoring provádí správce statku v souladu se specializovanými právními předpisy.
- Tradice a nehmotné součásti chovu koní. Monitoring provádí správce statku.
- Působení externích faktorů na prostředí pro chov kočárových koní (zátěž dopravou, turismem, škůdci, hlukem, exhalacemi a dalšími vlivy s původci i mimo vlastní území statku). Monitoring provádí správce statku.
- Soulad užívaní pozemků s jejich historickou funkcí. Monitoring provádí správce statku.
- Funkčnost vodního režimu. Monitoring provádí správce statku v souladu se specializovanými právními předpisy.
- Biologická hodnota území. Monitoring provádí Agentura ochrany přírody a krajiny ČR.

Vyhodnocování změn po dobu sledování umožňuje stanovit opatření k nápravě a předcházet nežádoucím změnám. Sledování se bude provádět na základě vizuálního průzkumu statku in situ, vyhodnocováním statistických údajů o návštěvnosti částí statku s průvodcem a tematických akcí, spisové dokumentace aj., pořizování indikačních fotografií ze stálých stanovišť, operativní fotodokumentace změn statku a záznamy do plánových podkladů tak, aby srovnávací výpověď byla co nejpřesnější.

Při péči o Evropsky významnou lokalitu, která leží na části nominovaného statku, bude věnován specifický monitoring po linii orgánů státní ochrany přírody. Dokument zpracovala Agentura ochrany a přírody ČR, č. j. 01502/VC/17 jako „Souhrn doporučených opatření" pro Evropsky významnou lokalitu Kladruby nad Labem CZ0533698. V materiálu je pečlivě popsán specifický monitoring chráněných živočichů a dřevin.

Monitoring Evropsky významné lokality nebude přímou součástí monitoringu z hlediska OUV, protože má pevně stanovená opatření a intervaly sledování a managementových opatření. Některé aktivity budou četné, a to 1x za dva roky (například asanace dřevní hmoty určené k ponechání na místě – kácení, odvětvení, odkornění). Jiná sledování a opatření jsou definována 1x za pět let (například instalace individuální ochrany výsadeb a přirozeného zmlazení, výsadba dřevin mimo les, ošetření významných stromů, nevyhnutelné kácení přestárlých stromů z bezpečnostních důvodů, péče o vegetační liniové prvky).

Dílčí opatření jsou z hlediska obrazu krajiny méně výrazná a slouží ke zlepšení podmínek života vzácného hmyzu (příloha č. 6).

Případné úpravy dřevin budou předmětem monitorovacích zpráv podle indikátoru č. 1.

6.b Administrativní ustanovení pro monitoring statku

Na národní úrovni je v České republice systém monitoringu kulturních statků zapsaných na Seznam světového dědictví dobře zorganizován. Více než 15 let je prováděn průběžný roční monitoring a jsou zpracovávány Roční monitorovací zprávy o každém statku zapsaném na Seznam světového dědictví, jak bylo uvedeno výše.

Monitoring statků zapsaných na Seznam světové dědictví provádí z pověření Ministerstva kultury ČR Národní památkový ústav.

Roční monitorovací zprávy zpracovávají územně příslušná odborná pracoviště Národního památkového ústavu, v nichž jsou pro přípravu takových zpráv přímo určení odborní pracovníci, aby byla zajištěna kontinuita sledování a kontaktů s partnery na různých úrovních, přičemž pracovníci z různých územních pracovišť se každoročně setkávají a vyměňují si zkušenosti s monitoringem.

Koordinací ročního monitoringu kulturních statků zapsaných na Seznam světového dědictví je pověřen Referát památek s mezinárodním statusem začleněný do generálního ředitelství Národního památkového ústavu.

Hlavním výchozím dokumentem pro tyto roční zprávy, o každém statku Světového dědictví na území České republiky, je nominační dokumentace k návrhu na jeho zápis, definice OUV a veškerá Rozhodnutí Výboru světového dědictví týkající statku od doby jeho zápisu do Seznamu světového dědictví, dále Operační směrnice pro naplňování Úmluvy, příslušné předchozí roční periodické zprávy o něm, jeho Management Plán a další relevantní materiály, které lze pro tento účel využívat.

Protože nominovaný statek leží na správních územích obcí Kladruby nad Labem, Selmice a Semín, bude pro monitoring zavedena pravidelná spolupráce se zástupci dotčených obcí, aby bylo možno zachytit veškeré záměry a včas je na příslušné úrovni projednat a tyto obce budou zapojeny do procesu projednávání Ročních monitorovacích zpráv.

Roční monitorovací zprávy se zpracovávají na základě průběžného sběru podkladů a odevzdávají se Ministerstvu kultury ČR poté, kdy je jejich obsah vybaven komentářem správce statku (site-manager) a územně příslušných orgánů veřejné správy. V případě nominovaného statku budou předkládány k připomínkování správci statku (Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o.) a obcím, na jejichž katastrálním území se nominovaný statek nachází (obec Kladruby nad Labem, obec Selmice) a orgánům státní památkové péče (Krajský úřad Pardubického kraje – oddělení kultury a památkové péče, Městský úřad Přelouč – odbor stavební).

Zároveň s textovými částmi je zpracovávána průběžná fotografická, případně jiná dokumentace, která má dokládat závažná zjištění v péči o statek.

Pro nominovaný statek tuto činnost bude provádět Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Pardubicích. S ohledem na víceleté působení Řídící meziresortní skupiny (Steering group) a pracovní meziresortní a mezioborové skupiny (Working group) pro přípravu nominace statku Krajina pro chov kočárových koní v Kladrubech nad Labem, se počítá s kontinuálním zapojením jejich členů – zástupců zainteresovaných institucí jak do naplňování Management Plánu, tak i pro účely sběru údajů pro monitoring podle výše uvedených indikátorů (viz kapitola 3.1e).

V souladu s národní metodikou pro zpracování Ročních monitorovacích zpráv uvedenou v kapitole 6.a. budou v závěru procesu zpracování zprávy ukládány na Ministerstvu kultury ČR, v Národním památkovém ústavu a u správce statku. V případě nominovaného statku budou zprávy též předávány Ministerstvu zemědělství ČR, a to vzhledem k povaze statku jako kulturní krajiny s funkčním využitím a vzhledem k tomu, že toto ministerstvo je zřizovatelem organizace plnící úlohu správce statku.

6.c Výsledky předložení předchozích zpráv

Národní hřebčín v Kladrubech nad Labem, s.p.o. je povinen připravovat o stavu majetku České republiky, který je mu svěřen do správy, zprávy různé povahy pro svého zřizovatele, tj. Ministerstvo zemědělství ČR. Jak bylo výše uvedeno, toto ministerstvo bude příjemcem Roční monitorovací zprávy, kromě toho se však relevantní informace z Roční monitorovací zprávy budou promítat i do zpráv o stavu svěřeného státního majetku.

Roční monitorovací zpráva a ani Zpráva o nominovaném statku podle Směrnic pro zpracování Periodických zpráv pro Výbor světového dědictví nebyly ještě zavedeny, protože statek není dosud zapsán na Seznamu světového dědictví.

V návaznosti na realizaci významného projektu „Obnova součástí národní kulturní památky Hřebčín v Kladrubech nad Labem“ (podrobně viz kapitola 5.d), byla zpracována zpráva o jeho realizaci za roky 2011 – 2015.[151]

Monitoring Evropsky významné lokality bude teprve zahájen; na jaře roku 2017 proběhlo projednání pokynů pro zadání tohoto monitoringu.

[151] Ta je dostupná na webu Národního hřebčína Kladruby nad Labem, s.p.o. http://www.nhkladruby.cz/prilohy/Kronika%20projektu%20NHK.pdf.

7. DOKUMENTACE

7. DOKUMENTACE

7.a Fotografie, diapozitivy, seznam vyobrazení a tabulka oprávnění k reprodukci, a další audiovizuální dokumentace

Fotografie nominovaného statku jsou součástí samostatné přílohy – příloha č. 2 Vyobrazení nominovaného statku a to její části 2.1 Fotodokumentace současného stavu nominovaného statku.

Seznam obrazového materiálu a tabulka oprávnění k reprodukci

Číslo	**Popis**	
001	Družicový snímek nominovaného statku. Vpravo dvůr Kladruby nad Labem se stejnojmennou obcí, vlevo dvůr Františkov. Mezi dvory a v jejich okolí se rozkládá krajina pro chov a výcvik kočárových koní tvořená formálně členěnými pastvinami a loukami (ve středu), krajinářským parkem (na jihu) a hospodářským lesem (na severu).	
Formát	**Bezvýlučná práva k fotografii**	ano
	Fotograf **Kontaktní údaje majitele autorských práv**	Vojenský geografický a hydrometeorologický úřad, Čs. odboje 676, Dobruška 518 16, © Ministerstvo obrany České republiky 2017; Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o. CZ 533 14 Kladruby nad Labem, tel. +420 466 736 530, e-mail: kladruby@nhkladruby.cz
Digitální	**Datum pořízení fotografie**	08/2015
Číslo	**Popis**	
002	Nominovaný statek od západu. V popředí dvůr Františkov, v pozadí na ose dvůr Kladruby nad Labem, vpravo v popředí obec Selmice.	
Formát	**Bezvýlučná práva k fotografii**	ano
	Fotograf **Kontaktní údaje majitele autorských práv**	Kelcom International spol. s.r.o. Tomkova 142, Hradec Králové 500 03; Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o. CZ 533 14 Kladruby nad Labem, tel. +420 466 736 530, e-mail: kladruby@nhkladruby.cz
Digitální	**Datum pořízení fotografie**	06/2017

Číslo	**Popis**	
003	Nominovaný statek od západu z nižšího pohledového úhlu. V popředí dvůr Františkov, vpravo obec Selmice.	
Formát	**Bezvýlučná práva k fotografii**	ano
	Fotograf **Kontaktní údaje majitele autorských práv**	Jiří Podrazil Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o. CZ 533 14 Kladruby nad Labem, tel. +420 466 736 530, e-mail: kladruby@nhkladruby.cz
Digitální	**Datum pořízení fotografie**	10/2017
Číslo	**Popis**	
004	Nominovaný statek od východu. V popředí dvůr Josefov, vpravo dvůr Kladruby nad Labem se stejnojmennou obcí, vlevo řeka Labe tvořící jižní hranici statku a meandry jejího původního toku. Uprostřed pravidelná struktura pastvin členěná alejemi a stromořadími.	
Formát	**Bezvýlučná práva k fotografii**	ano
	Fotograf **Kontaktní údaje majitele autorských práv**	Kelcom International spol. s.r.o. Tomkova 142, Hradec Králové 500 03; Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o. CZ 533 14 Kladruby nad Labem, tel. +420 466 736 530, e-mail: kladruby@nhkladruby.cz
Digitální	**Datum pořízení fotografie**	06/2017
Číslo	**Popis**	
005	Nominovaný statek od jihu v rozsahu krajinářského parku Mošnice (v popředí), uprostřed formálně uspořádaná pastevní krajina, v pozadí hospodářský les.	
Formát	**Bezvýlučná práva k fotografii**	ano
	Fotograf **Kontaktní údaje majitele autorských práv**	Jiří Podrazil Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o. CZ 533 14 Kladruby nad Labem, tel. +420 466 736 530, e-mail: kladruby@nhkladruby.cz
Digitální	**Datum pořízení fotografie**	10/2016
Číslo	**Popis**	
006	Dvůr Kladruby nad Labem od severovýchodu. Vlevo císařský zámek s kostelem sv. Václava a Leopolda, vpravo stáje a budovy s byty zaměstnanců, v pozadí snímku selmická alej vedoucí ke dvoru Františkov.	
Formát	**Bezvýlučná práva k fotografii**	ano
	Fotograf **Kontaktní údaje majitele autorských práv**	Aerodata, s.r.o. Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o. CZ 533 14 Kladruby nad Labem, tel. +420 466 736 530, e-mail: kladruby@nhkladruby.cz
Digitální	**Datum pořízení fotografie**	06/2017

Číslo	**Popis**	
007	Pohled na přísně symetrické hlavní stájové budovy dvora Kladruby nad Labem. V průjezdu stájí se setkávají hlavní kompoziční osy nominované krajiny. V pozadí stáj plemenných hřebců, vlevo vodojem. Pohled od jihozápadu.	
Formát	**Bezvýlučná práva k fotografii**	ano
	Fotograf **Kontaktní údaje majitele autorských práv**	Aerodata, s.r.o. Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o. CZ 533 14 Kladruby nad Labem, tel. +420 466 736 530, e-mail: kladruby@nhkladruby.cz
Digitální	**Datum pořízení fotografie**	10/2016
Číslo	**Popis**	
008	Dvůr Františkov od východu. V pozadí pastviny členěné cestami a vodotečemi doprovázenými alejemi a stromořadími. Dvůr protíná nekonečná osa směřující k západu.	
Formát	**Bezvýlučná práva k fotografii**	ano
	Fotograf **Kontaktní údaje majitele autorských práv**	Jiří Podrazil Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o. CZ 533 14 Kladruby nad Labem, tel. +420 466 736 530, e-mail: kladruby@nhkladruby.cz
Digitální	**Datum pořízení fotografie**	06/2017
Číslo	**Popis**	
009	Detail struktury krajiny v okolí dvora Františkov. Pohled od severovýchodu.	
Formát	**Bezvýlučná práva k fotografii**	ano
	Fotograf **Kontaktní údaje majitele autorských práv**	Jiří Podrazil Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o. CZ 533 14 Kladruby nad Labem, tel. +420 466 736 530, e-mail: kladruby@nhkladruby.cz
Digitální	**Datum pořízení fotografie**	06/2017
Číslo	**Popis**	
010	Dvůr Josefov od západu ležící v jihovýchodní části nominovaného statku.	
Formát	**Bezvýlučná práva k fotografii**	ano
	Fotograf **Kontaktní údaje majitele autorských práv**	Aerodata, s.r.o. Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o. CZ 533 14 Kladruby nad Labem, tel. +420 466 736 530, e-mail: kladruby@nhkladruby.cz
Digitální	**Datum pořízení fotografie**	10/2016
Číslo	**Popis**	
011	Krajina jižně od dvora Kladruby nad Labem. Aleje a stromořadí v místě vytvářejí šesti paprskovou hvězdu (étoile). V pastvinách rostou skupiny stromů typu clumps. Pohled od jihovýchodu.	
Formát	**Bezvýlučná práva k fotografii**	ano
	Fotograf **Kontaktní údaje majitele autorských práv**	Jiří Podrazil Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o. CZ 533 14 Kladruby nad Labem, tel. +420 466 736 530, e-mail: kladruby@nhkladruby.cz
Digitální	**Datum pořízení fotografie**	10/2017

Číslo	**Popis**	
012	Pastviny ve střední části nominovaného statku členěné cestami a vodotečemi doprovázenými alejemi a stromořadími, které vytvářející strukturu cabinetů připomínající bosquety Francouzské zahrady. Pohled od východu.	
Formát	**Bezvýlučná práva k fotografii**	ano
	Fotograf **Kontaktní údaje majitele autorských práv**	Jiří Podrazil Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o. CZ 533 14 Kladruby nad Labem, tel. +420 466 736 530, e-mail: kladruby@nhkladruby.cz
Digitální	**Datum pořízení fotografie**	10/2016
Číslo	**Popis**	
013	Vodní zrcadlo vzniklé ze slepého ramene řeky Labe v západní části krajinářského parku Mošnice. Pohled od východu.	
Formát	**Bezvýlučná práva k fotografii**	ano
	Fotograf **Kontaktní údaje majitele autorských práv**	Jiří Podrazil Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o. CZ 533 14 Kladruby nad Labem, tel. +420 466 736 530, e-mail: kladruby@nhkladruby.cz
Digitální	**Datum pořízení fotografie**	06/2017
Číslo	**Popis**	
014	Východní část parku Mošnice v pohledu od západu; v pozadí anglicizující část nominované krajiny.	
Formát	**Bezvýlučná práva k fotografii**	ano
	Fotograf **Kontaktní údaje majitele autorských práv**	Jiří Podrazil Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o. CZ 533 14 Kladruby nad Labem, tel. +420 466 736 530, e-mail: kladruby@nhkladruby.cz
Digitální	**Datum pořízení fotografie**	06/2017
Číslo	**Popis**	
015	Pohled do nekonečna Řečanskou bránou dvora Kladruby nad Labem jihozápadním směrem do Řečanské aleje osazené lípami (*Tilia cordata*).	
Formát	**Bezvýlučná práva k fotografii**	ano
	Fotograf **Kontaktní údaje majitele autorských práv**	Jiří Podrazil Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o. CZ 533 14 Kladruby nad Labem, tel. +420 466 736 530, e-mail: kladruby@nhkladruby.cz
Digitální	**Datum pořízení fotografie**	10/2016
Číslo	**Popis**	
016	Kočárová cesta lemovaná alejí dubů červených (*Quercus rubra*) vedoucí do parku Mošnice. V pozadí vegetační doprovod lemující Kladrubský náhon.	
Formát	**Bezvýlučná práva k fotografii**	ano
	Fotograf **Kontaktní údaje majitele autorských práv**	Věra Kučová Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o. CZ 533 14 Kladruby nad Labem, tel. +420 466 736 530, e-mail: kladruby@nhkladruby.cz
Digitální	**Datum pořízení fotografie**	10/2016

Číslo	**Popis**	
017	Kočárová cesta vedoucí ke dvoru Josefov doprovázená historickou jabloňovou alejí.	
Formát	**Bezvýlučná práva k fotografii**	ano
	Fotograf **Kontaktní údaje majitele autorských práv**	Magdaléna Straková Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o. CZ 533 14 Kladruby nad Labem, tel. +420 466 736 530, e-mail: kladruby@nhkladruby.cz
Digitální	**Datum pořízení fotografie**	07/2017
Číslo	**Popis**	
018	Pastvina uvnitř jednoho z cabinetů s malebnou skupinou stromů (clumps) ležící mezi dvory Kladruby nad Labem a Josefov. V pozadí typické bílé ohrazení pastvin.	
Formát	**Bezvýlučná práva k fotografii**	ano
	Fotograf **Kontaktní údaje majitele autorských práv**	Michaela Dusíková Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o. CZ 533 14 Kladruby nad Labem, tel. +420 466 736 530, e-mail: kladruby@nhkladruby.cz
Digitální	**Datum pořízení fotografie**	10/2016
Číslo	**Popis**	
019	Esovitě vedená kočárová cesta parkem Mošnice trasovaná tak, aby umožnila pohyb vícespřeží.	
Formát	**Bezvýlučná práva k fotografii**	ano
	Fotograf **Kontaktní údaje majitele autorských práv**	Magdaléna Straková Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o. CZ 533 14 Kladruby nad Labem, tel. +420 466 736 530, e-mail: kladruby@nhkladruby.cz
Digitální	**Datum pořízení fotografie**	08/2016
Číslo	**Popis**	
020	Využití malířské perspektivy v kompozici parku Mošnice pro dosažení iluze větší hloubky obrazu.	
Formát	**Bezvýlučná práva k fotografii**	ano
	Fotograf **Kontaktní údaje majitele autorských práv**	Jiří Podrazil Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o. CZ 533 14 Kladruby nad Labem, tel. +420 466 736 530, e-mail: kladruby@nhkladruby.czz
Digitální	**Datum pořízení fotografie**	05/2017
Číslo	**Popis**	
021	Výběh hřebců s typickým bílým ohrazením. V pozadí jižní křídlo dvora Kladruby nad Labem s Řečanskou branou a alejí.	
Formát	**Bezvýlučná práva k fotografii**	ano
	Fotograf **Kontaktní údaje majitele autorských práv**	Jiří Podrazil Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o. CZ 533 14 Kladruby nad Labem, tel. +420 466 736 530, e-mail: kladruby@nhkladruby.cz
Digitální	**Datum pořízení fotografie**	10/2017

Číslo	**Popis**	
022	Jedna z větví zavlažovací a odvodňovací soustavy Kladrubského náhonu. Pastviny s typickým bílým ohrazením.	
Formát	**Bezvýlučná práva k fotografii**	ano
	Fotograf **Kontaktní údaje majitele autorských práv**	Jiří Machek Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o. CZ 533 14 Kladruby nad Labem, tel. +420 466 736 530, e-mail: kladruby@nhkladruby.cz
Digitální	**Datum pořízení fotografie**	03/2017
Číslo	**Popis**	
023	Slepé rameno řeky Labe v jihovýchodní části nominovaného statku.	
Formát	**Bezvýlučná práva k fotografii**	ano
	Fotograf **Kontaktní údaje majitele autorských práv**	Aerodata, s.r.o. Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o. CZ 533 14 Kladruby nad Labem, tel. +420 466 736 530, e-mail: kladruby@nhkladruby.cz
Digitální	**Datum pořízení fotografie**	10/2016
Číslo	**Popis**	
024	Okraj hospodářského lesa v severní části nominovaného statku.	
Formát	**Bezvýlučná práva k fotografii**	ano
	Fotograf **Kontaktní údaje majitele autorských práv**	Jiří Podrazil Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o. CZ 533 14 Kladruby nad Labem, tel. +420 466 736 530, e-mail: kladruby@nhkladruby.cz
Digitální	**Datum pořízení fotografie**	10/2017
Číslo	**Popis**	
025	Nádvoří dvora Kladruby nad Labem (cour d´honneur) vymezené klasicistními budovami stájí, kostela sv. Václava a Leopolda, zámku a jižního křídla se vstupní branou. Pohled od západu.	
Formát	**Bezvýlučná práva k fotografii**	ano
	Fotograf **Kontaktní údaje majitele autorských práv**	Archív Národního hřebčína Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o. CZ 533 14 Kladruby nad Labem, tel. +420 466 736 530, e-mail: kladruby@nhkladruby.cz
Digitální	**Datum pořízení fotografie**	08/2017
Číslo	**Popis**	
026	Stáje plemenných hřebců ve dvoře Kladruby nad Labem.	
Formát	**Bezvýlučná práva k fotografii**	ano
	Fotograf **Kontaktní údaje majitele autorských práv**	Archív Národního hřebčína Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o. CZ 533 14 Kladruby nad Labem, tel. +420 466 736 530, e-mail: kladruby@nhkladruby.cz
Digitální	**Datum pořízení fotografie**	08/2016

Číslo	**Popis**	
027	Stáje chovných klisen ve dvoře Kladruby nad Labem.	
Formát	**Bezvýlučná práva k fotografii**	ano
	Fotograf **Kontaktní údaje majitele autorských práv**	Jiří Podrazil Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o. CZ 533 14 Kladruby nad Labem, tel. +420 466 736 530, e-mail: kladruby@nhkladruby.cz
Digitální	**Datum pořízení fotografie**	08/2016
Číslo	**Popis**	
028	Nádvoří dvora Františkov s centrální výsadbou čtveřice dubů (*Quercus robur*). Pohled od severozápadu.	
Formát	**Bezvýlučná práva k fotografii**	ano
	Fotograf **Kontaktní údaje majitele autorských práv**	Jiří Podrazil Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o. CZ 533 14 Kladruby nad Labem, tel. +420 466 736 530, e-mail: kladruby@nhkladruby.cz
Digitální	**Datum pořízení fotografie**	09/2017
Číslo	**Popis**	
029	Uspořádání architektury a vegetace vymezující nekonečnou osu nominované krajiny. Průhled průjezdem dvora Františkov do Selmické aleje, která ho propojuje s dvorem Kladruby nad Labem. V popředí symetrická výsadba dubů (*Quercus robur*).	
Formát	**Bezvýlučná práva k fotografii**	ano
	Fotograf **Kontaktní údaje majitele autorských práv**	Jiří Podrazil Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o. CZ 533 14 Kladruby nad Labem, tel. +420 466 736 530, e-mail: kladruby@nhkladruby.cz
Digitální	**Datum pořízení fotografie**	09/2017
Číslo	**Popis**	
030	Stáj hříbat ve dvoře Františkov s polosloupy nesoucími klenbu.	
Formát	**Bezvýlučná práva k fotografii**	ano
	Fotograf **Kontaktní údaje majitele autorských práv**	Šárka Veinhauerová Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o. CZ 533 14 Kladruby nad Labem, tel. +420 466 736 530, e-mail: kladruby@nhkladruby.cz
Digitální	**Datum pořízení fotografie**	07/2017
Číslo	**Popis**	
031	Starokladrubský plemenný hřebec. Dvůr Kladruby nad Labem.	
Formát	**Bezvýlučná práva k fotografii**	ano
	Fotograf **Kontaktní údaje majitele autorských práv**	Magdaléna Straková Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o. CZ 533 14 Kladruby nad Labem, tel. +420 466 736 530, e-mail: kladruby@nhkladruby.cz
Digitální	**Datum pořízení fotografie**	08/2017

Číslo	**Popis**	
032	Osmispřeží starokladrubských koní při průjezdu Řečanskou alejí.	
Formát	**Bezvýlučná práva k fotografii**	ano
	Fotograf **Kontaktní údaje majitele autorských práv**	Marcela Kvochová Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o. CZ 533 14 Kladruby nad Labem, tel. +420 466 736 530, e-mail: kladruby@nhkladruby.cz
Digitální	**Datum pořízení fotografie**	08/2017

Tabulka č. 009 Seznam obrazového materiálu, k němuž se udělují reprodukční práva.

7.b Texty týkající se klasifikace ochrany, vyhotovené plány správy statku nebo zdokumentovaných systémů správy a výňatky dalších plánů, které se statku týkají

7.b.1 Dokumenty, na něž odkazuje kapitola 5.b

a) Opatření obecné povahy č. 1/2015, o prohlášení části krajinného celku – území Kladrubského Polabí za památkovou zónu:

Ministerstvo kultury

Maltézské náměstí 1
118 11 Praha 1

telefon: 257 085 111
fax: 224 318 155
e-mail: posta@mkcr.cz

MKCRXØØ6JIS7

Zveřejněno dne:

Sejmuto dne:

**Opatření obecné povahy č. 1/2015,
o prohlášení části krajinného celku – území Kladrubského Polabí
za památkovou zónu**

Ministerstvo kultury, jako příslušný správní orgán, podle § 6 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění zákona č. 132/2000 Sb. a zákona č. 320/2002 Sb., a § 171 a násl. zákona č. 500/2004 Sb., správní řád (dále jen „správní řád“), vydává opatření obecné povahy, kterým

prohlašuje

**část krajinného celku - území Kladrubského Polabí (okres Pardubice), katastrální území nebo jejich část: k.ú. Hlavečník (638951), k.ú. Kolesa (668079), k.ú. Komárov u Přelouče (668702), k.ú. Strašov (756318), k.ú. Sopřeč (752452), k.ú. Břehy (613771), k.ú. Semín (747319), k.ú. Přelouč (734560), k.ú. Lhota pod Přeloučí (681113), k.ú. Labětín (744778), k.ú. Řečany nad Labem (744786), k.ú. Trnávka (744794), k.ú. Selmice (747149), k.ú. Kojice (667901), k.ú. Labské Chrčice (678821) a Kladruby nad Labem (665410),
za památkovou zónu.**

Článek 1
Předmět ochrany

Předmětem ochrany v památkové zóně Kladrubské Polabí je kulturní krajina, která je unikátním příkladem formování a využívání krajiny odvíjející se od chovu koní, jejímiž kulturními hodnotami jsou areál národní kulturní památky Hřebčín Kladruby nad Labem, kulturní památky a další historické architektonicky i technicky významné stavby, včetně historických systémů vodního hospodářství, historické půdorysné členění pozemkového fondu, prostorová skladba jednotlivých druhů pozemků, cesty a komunikační síť, systém alejí

a vegetačních pásů, stromů ve skupinách i solitérních a jejich prostorová a proporční účinnost, vodní plochy a vodoteče včetně břehů a pobřežních porostů, historický půdorys sídel a jemu odpovídající hmotová a prostorová skladba, včetně výškové hladiny, pozice a rozsahu veřejných prostranství, architektonické dominanty, siluety sídel v blízkých i dálkových pohledech, vzájemné prostorové vztahy a archeologické dědictví.

Článek 2
Podmínky ochrany

1) K zajištění památkové ochrany památkové zóny a jejího prostředí, které se sídly, architektonickými soubory, jednotlivými památkovými objekty, strukturou pozemků, komunikacemi, vodními plochami, vodními toky, trvalými porosty, vykazují významné kulturní hodnoty, se stanovují tyto podmínky ochrany:

a) využití pozemků musí být v souladu s jejich historickým charakterem a kapacitními a technickými možnostmi,

b) veškeré úpravy veřejných prostranství, ploch, staveb a objektů v zastavěném území památkové zóny a veškeré zásahy v nezastavěném území památkové zóny nesmí poškodit předmět ochrany a musí směřovat k zachování kulturních hodnot památkové zóny vymezených v článku 1,

c) při rozhodování o nové výstavbě, modernizaci objektů a přestavbě musí půdorysné a výškové uspořádání staveb, hmotové řešení objektů, členění fasád a použité materiály respektovat charakter a měřítko dochované zástavby charakteristické pro obec, na jejímž území se památková zóna nachází. Významné dominanty v území a pohledy na ně musí být zachovány.

2) Podmínky ochrany památkové zóny stanovené v odstavci 1 se nevztahují na lesní hospodaření, pokud se na dotčeném lesním majetku hospodaří podle schváleného lesního hospodářského plánu nebo lesní hospodářské osnovy.

Článek 3
Vymezení hranice památkové zóny

Hranice památkové zóny Kladrubské Polabí začíná v jižní části obce Tetov, k.ú. Hlavečník, na jižní straně silnice III. třídy 32717 vedoucí od západu z Hlavečníku do obce Tetov, u p.p.č. 116/1. Poté hranice opouští k.ú. Hlavečník a pokračuje podél hranice k.ú. Kolesa p.p.č. 486, obchází jižně obec Tetov a pokračuje podél severní hranice lesa Soudník k východu podél p.p.č. 459/1, 490, opět p.p.č. 459/1, vede podél p.p.č. 413/4, 413/2, 415/3, 413/3, 413/1, 484/4, 484/3, 433/1, 433/2, 436, 447/1, 443, 437/2, 384, přetíná p.p.č. 382/10, pokračuje podél p.p.č. 382/3, 459/1, 382/11, 459/1, 365/2, 459/11. Jižně od obce Kolesa hranice pokračuje ke Strašovskému potoku, vede proti jeho toku podél p.p.č. 456/5, 456/3, 456/1, 456/2, přechází komunikaci p.p.č. 480 a pokračuje dál podél p.p.č. 457. Hranice přechází do k.ú. Komárov u Přelouče a pokračuje podél Strašovského potoka p.p.č. 298/3, a dále vede podél p.p.č. 298/2, 298/29, 298/1, 298/16, 298/19, 298/17, 298/20, 298/18, 298/21, 298/24, 298/22, 298/23, 298/25, 298/26, 298/27, 298/28, 298/5, 298/6, 298/15, 298/7, 298/8 až k soutoku s Babidolským potokem. Pokračuje dál podél Strašovského potoka p.p.č. 298/10, 298/12, 298/11 až k p.p.č. 272/7, kde potok opouští. Vede dále po severním rozhraní lesa Podmokří p.p.č. 272/7 a 277. Přechází do k.ú. Strašov, kde přechází p.p.č. 496/1 a pokračuje podél p.p.č. 439/1, 268/6, 270, opět p.p.č. 439/1, 405/10, 405/9 a 405/6. Hranice vede jižně od obce Strašov, přechází silnici Strašov – Semín p.p.č. 504 a pokračuje po severovýchodní

straně vodní nádrže p.p.č. 443/1, dále pokračuje podél lesa p.p.č. 480, přechází p.p.č. 479 a pokračuje opět podél lesa p.p.č. 478, 520, 473/1, 473/2 a st.p.č. 70. Opět vede podél p.p.č. 473/1 na okraj lesa Soudný. Přechází cestu p.p.č. 522 a pokračuje dále v k.ú. Sopřeč přes p.p.č. 462 a pokračuje podél p.p.č. 359/1, 361, 368, 358, 359/2, překračuje silnici III.třídy Sopřeč-Břehy p.p.č. 523, sleduje hranici lesa podél p.p.č. 351, 342/4, 343/2 a 344. Hranice přechází do k.ú. Břehy, kde vede podél p.p.č. 319 až k silnici Sopřeč – Břehy p.p.č. 845/1. Pokračuje podél p.p.č. 846/1 k okraji obce Břehy, přechází vodoteč p.p.č. 864/7 a pokračuje podél p.p.č. 327/8, 327/83, 327/12 a 327/3. Přechází potok p.p.č. 860/1, vede dále podél p.p.č. 389/5, 389/27, 389/28, 389/25, 389/26, 389/29, 389/56, 389/22, 850/2, 389/51, 389/52 a 390/22. Zde se hranice památkové zóny stáčí k jihozápadu, vede podél p.p.č. 849, 392/1, 498, 500, 533, 538, 569, 571, přechází p.p.č. 818/25 a pokračuje podél p.p.č. 572, 601, 600/3, 600/4, 453/4, 543/36, dále vede po vodoteči p.p.č. 543/12, 565/3, 574/3, 599/3, 543/11, 634/4, 660/2, 659/3, 672/3, 543/9, 671/3, 672/4, 683/5, 683/7, 683/8, 543/3, 696/3, 697/3, 698/1, přechází p.p.č. 814/1, pokračuje podél p.p.č. 731/7, 731/6, 731/8, 719/1, 724/1, přechází p.p.č. 813, vede podél p.p.č. 747/1, 747/2, stáčí se jižním směrem podél p.p.č. 774/2, 774/8, 774/9, 814/4, 774/14, 774/1, 774/11, 773/3, 774/3, 772 a podél p.p.č. 866/19 a 870 se dostává k toku Labe p.p.č. 866/18. P.p.č. 870 a tok Labe p.p.č. 866/18 přechází, a pokračuje dál v k.ú. Přelouč, kde přetíná západní konec p.p.č.1882. Pokračuje dál jižním směrem podél p.p.č. 1700/3, 1700/1, 1853/5, 1853/12, opět p.p.č. 1853/5, přechází p.p.č. 1853/5 a pokračuje podél p.p.č. 1525/2, 1533/2, 1541/1, 1544/4, 1868/1, 1868/9, 1562/1, 1567/2, 1868/8, opět sleduje jižní okraj toku podél p.p.č. 1875/2 a 1875/3, v k.ú. Semín pokračuje podél p.p.č. 814/1, opět se vrací do k.ú. Přelouč, kde vede podél p.p.č. 1867/24, vrací se zpět do k.ú. Semín p.p.č. 813/1, pokračuje v k.ú. Lhota pod Přeloučí p.p.č. 598/1, dále vede v k.ú. Semín podél p.p.č. 821/2, v k.ú. Labětín přechází p.p.č. 468/10, pokračuje podél slepého ramena Votoka p.p.č. 468/10, dál vede podél p.p.č. 468/32, 468/64, 468/72, 225/1, 221, 213, 211, 468/31, 441/1, 468/31, 170/1, 166, a 164/2. Za ním se stáčí k jihozápadu podél cesty k Labětínu podél p.p.č. 468/19, 468/37, 468/55, 468/56, obchází obec Labětín po severním okraji zástavby p.p.č. 64/16, 64/7, 64/17, kolem Labeckého rybníka p.p.č. 64/6, dál vede podél p.p.č. 64/19, 67/1, navazuje na okraj zástavby obce Řečany nad Labem, pokračuje podél p.p.č. 67/4, 67/2, 68/1. Přechází do k.ú. Řečany nad Labem, tuto obec od severu a západu obchází až k silnici Řečany – Trnávka podél p.p.č. 535/17, 528/1, 528/2, 503, 695/5, 486/1, rybníka p.p.č. 351/1, komunikace p.p.č.722, kterou u p.p.č. 689/2 přechází a pokračuje podél této komunikace p.p.č. 689/2 a komunikace p.p.č. 351/2, vede podél p.p.č. 259/1, 259/3, 264/1 a 264/2. Přechází p.p.č. 685/2 a pokračuje podél p.p.č. 194/1, přechází p.p.č. 684/1, dál vede podél p.p.č. 180/16, 180/12, 180/21, 184/2, pokračuje dál západním směrem podél p.p.č. 179/6, 179/7, zamokřeného území 179/5, vodoteče p.p.č. 167, přechází do k.ú. Trnávka, kde vede podél vodoteče p.p.č. 1055/3, 1055/4, 1055/2, 1055/6, 1055/5, odbočuje severním směrem podél potoka p.p.č. 1053/6, 1053/29, 1053/28, 1053/14, 1053/16, 1053/31, 1053/17, 1053/18, 1053/21, 1053/20, 1053/19, 1053/27, 1053/26, 1053/25, 1053/24, 1053/23, 1058/4, 912/6, 786, 787, 788, 790, 829/34, 829/31, 829/30, 829/29, 829/28, 829/24, 829/23, 829/22, 829/4, 995/45, 995/56, přechází p.p.č. 995/42 a 995/1. Hranice vede až do středu toku Labe v lokalitě Trnov, kde se napojuje na hranici k.ú. Selmice. Vede dále po jižní hranici k.ú. Selmice podél p.p.č. 722, 724, s výjimkou areálu přístavu, který obchází po jeho východní a severní hranici. Přechází p.p.č. 724, 308/24 a 308/22, pokračuje podél p.p.č. 308/8, 308/1, 308/3, 725/2, 737/4, 725/1, vede podél jižního břehu Labe p.p.č. 724, v části k.ú. Labské Chrčice vede podél p.p.č. 436/1, pokračuje v k.ú.Telčice podél p.p.č. 1511/4, 1511/1, přechází do k.ú. Kojice a vede podél p.p.č. 1056/1, vrací se do k.ú. Labské Chrčice a vede podél p.p.č. 435/1 a 435/2, pokračuje opět v k.ú. Kojice podél p.p.č. 1057/1 až k hranici Středočeského kraje, kterou sleduje směrem k severu přes lokalitu Týnecké mokřiny až k Černé strouze, tj. vede podél p.p.č. 1067, 1006/3, 1006/2, 1006/4, 1006/1, 1000/2, 987/7, 987/14, 1055/2, 987/9, pokračuje v k.ú. Labské Chrčice podél p.p.č. 285/1, 420, 288, 295/1, 295/2, 335, 341/1,

341/2, 371, 376, opět podél p.p.č. 341/1, dále vede podél p.p.č. 423/1 a 337. Přechází vodoteč p.p.č. 450 a pokračuje podél ní dál k severovýchodu, přechází p.p.č. 429/2 a pokračuje podél p.p.č. 449 až ke komunikaci p.p.č. 402 na hranici k.ú. Hlavečník. Zde se lomí k severu po hranici k.ú. Hlavečník podél p.p.č. 735/3 a Černé strouhy p.p.č. 819, přechází strouhu p.p.č. 819, pokračuje podél p.p.č. 643/2 a 649/2, obchází zemědělský areál podél p.p.č. 649/1, 648/2, 653, 683/21, přechází p.p.č. 683/21 a vodoteč p.p.č. 815/2. Sleduje tuto vodoteč až k p.p.č. 643/1, pokračuje podle p.p.č. 643/1, přechází p.p.č. 745, pokračuje podél p.p.č. 731/1, přechází vodoteč p.p.č. 817, pokračuje podél p.p.č. 746/43, 746/42, 746/41, opět 746/42, 746/40, 746/5, přechází p.p.č. 798/1 a podél této komunikace směřuje až na hranici k.ú. Kolesa, pokračuje dále k severu, překračuje komunikaci p.p.č. 797, dále vede podél p.p.č. 116/1, 164, 165 a opět podél p.p.č. 116/1 až k silnici III. třídy 32717 směřující k obci Tetov, kde se hranice uzavírá.

Hranice území památkové zóny je orientačně graficky znázorněna na mapě uvedené v příloze k tomuto opatření obecné povahy.

(Zpracováno podle právního stavu ke dni 18. 3. 2014 a ke dni 6. 11. 2015.)

Článek 4
Účinnost

Toto opatření obecné povahy nabývá účinnosti v souladu s ustanovením § 173 odst.1 správního řádu patnáctým dnem ode dne jeho zveřejnění.

Článek 5
Poučení

Do opatření obecné povahy a jeho odůvodnění může podle § 173 odst. 1 správního řádu každý nahlédnout u správního orgánu, který opatření obecné povahy vydal. Proti prohlášení památkové zóny vydanému formou opatření obecné povahy nelze podle § 173 odst. 2 správního řádu, podat opravný prostředek.

Odůvodnění

A. Textová část

Ustanovení § 6 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, umožňuje část krajinného celku, který vykazuje významné kulturní hodnoty, prohlásit za památkovou zónu. Pro prohlášení památkové zóny je podle § 2 odst. 1 vyhlášky č. 66/1988 Sb., kterou se provádí zákon České národní rady č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, určující charakteristika významných kulturních hodnot území, vymezení hranice památkové zóny, popis předmětu ochrany, stanovení podmínek pro stavební a další činnosti směřující k ochraně území a zvýšení kvality životního prostředí.

Opatření obecné povahy je v souladu s ústavním pořádkem České republiky, s Listinou základních práv a svobod a s Ústavou České republiky, respektuje obecné zásady ústavního pořádku České republiky a opatření obsažená v tomto opatření obecné povahy neporušují ústavní principy rovnosti v právech a zákazu retroaktivity.

Prohlášení památkové zóny formou opatření obecné povahy na rozdíl od dosavadní aplikační praxe vychází z doporučení pracovní komise Legislativní rady vlády – komise pro správní právo *k návrhu vyhlášky o prohlášení území vybraných částí krajinných celku za památkové zóny*. Pracovní komise ve svém vyjádření vychází z toho, že podle § 6 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, může Ministerstvo kultury po projednání s krajským úřadem prohlásit území sídelního útvaru nebo jeho části s menším podílem kulturních památek, historické prostředí nebo část krajinného celku, které vykazují významné kulturní hodnoty, za památkovou zónu a určit podmínky její ochrany, ale ustanovení výslovně neuvádí formu vyhlášky ministerstva ve smyslu čl. 79 odst. 3 Ústavy ČR. Výslovné zmocnění k vydání vyhlášky pak neobsahuje ani § 45 uvedeného zákona, a proto ji nelze vydat. Vzhledem k tomu, že prohlášení území za památkovou zónu svou povahou a obsahem po materiální stránce není podle názoru komise právním předpisem, ale spíše opatřením obecné povahy, neboť jde o správní akt s konkrétně vymezeným předmětem a obecně určeným okruhem adresátů, doporučuje tato komise vyhlásit památkovou zónu formou opatření obecné povahy podle části šesté správního řádu. Ministerstvo kultury pravomoc k vyhlášení památkových zón má a k vydání opatření obecné povahy se na rozdíl od vyhlášky podle ustálené soudní judikatury výslovné zákonné zmocnění nevyžaduje, postačuje pravomoc vydat závazný správní akt, který není ani právním předpisem ani rozhodnutím ve správním řízení. K dané problematice se pak vztahuje zejména nález ÚS sp. zn. Pl. ÚS 14/07 ze dne 19. 11. 2008, který se přiklonil k materiálnímu pojetí institutu opatření obecné povahy, tzn. že není nezbytné výslovné zákonné zmocnění k vydání opatření obecné povahy, postačuje naplnění pojmových znaků (konkrétnost předmětu a obecnost adresátů) a pravomoc příslušného orgánu. Nutno dodat, že opatření obecné povahy je nový institut zakotvený ve správním řádu s účinností od roku 2006, přičemž Ministerstvo kultury od roku 2005 nepřistoupilo k vydání žádné vyhlášky o prohlášení území za památkovou zónu, až v roce 2014 na základě stanoviska pracovní komise Legislativní rady vlády prohlásilo nové památkové zóny právě opatřením obecné povahy.

Navrhované opatření obecné povahy není v rozporu se závazky vyplývajícími pro Českou republiku z mezinárodních smluv ani obecně uznávaných zásad mezinárodního práva. Konkrétně se to týká mezinárodních smluv, ke kterým Česká republika přistoupila, jako je například Úmluva o architektonickém dědictví Evropy (publikovaná pod č. 73/2000 Sb. m. s.), Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví (publikovaná pod č. 159/1991 Sb. m. s.) a Evropská úmluva o krajině (publikovaná pod č. 13/2005 Sb. m. s.). Pro prohlašování památkových zón nejsou v rámci Evropské unie stanovena jednotná pravidla, právní úprava je plně ponechána na pravomoci členských států.

Důvody k prohlášení památkové zóny

Účelem vyhlášení krajinné památkové zóny Kladrubské Polabí je zvýšená ochrana kulturně historických a přírodních hodnot specifické části krajiny na středním toku řeky Labe a jejich pokrytí v celé jejich územní a obsahové integritě.

Podnětem k přípravě prohlášení krajinné památkové zóny Kladrubské Polabí byla potřeba zajistit ochranu hodnot širšího krajinného prostředí a dochovaných vazeb s národní kulturní památkou Hřebčín Kladruby nad Labem. Další souvislostí je zařazení této národní kulturní památky na indikativní seznam statků pro budoucí zápis na Seznam světového dědictví UNESCO. Z potřeby chápat a chránit tento areál v širších územních, prostorových i obsahových souvislostech vyplynulo, že kulturně historické a přírodní hodnoty je třeba ošetřit prohlášením památkové zóny na celistvém území odpovídajícím významu v národním měřítku.

K poznání kulturně historických a přírodních hodnot významně přispěl stavebně historický průzkum, který pro areál národní kulturní památky Hřebčín v Kladrubech nad Labem zpracoval Národní památkový ústav již v roce 2003, a to v kontextu širších územních vazeb a s deklarací potřeby ošetření hodnot v rámci plošné památkové ochrany. Potřebu ošetření kulturně historických a přírodních hodnot v rozsahu územní a obsahové integrity a udržitelného rozvoje území navrhuje také Management Plan, který v roce 2010 zpracoval a v roce 2012 aktualizoval ateliér New Visit s. r. o.

Proces kultivace a využívání související s hřebčínem se odehrával na území většího rozsahu, než představuje areál národní kulturní památky Hřebčín v Kladrubech nad Labem. V zájmu celistvosti je do památkové zóny Kladrubské Polabí zahrnuto území s významnými stopami a indiciemi uvedeného procesu. Památková zóna obsahuje lokality někdejších tzv. vrat a samot tzn. strážních domků a dalších obytných a zemědělských objektů, z nichž některé zůstaly mimo areál národní kulturní památky (Semínská vrata, Koleská vrata, samota Merenda). Součástí památkové zóny je také celý Kladrubský náhon, historické technické dílo, které přivádí vodu na území hřebčína z dalšího technického díla, a to z Opatovického kanálu. Na území památkové zóny leží starý úsek Opatovického kanálu i jeho nová spojnice s Labem a Semínský aquadukt, který mimoúrovňově převádí Opatovický kanál přes Sopřečský potok a je dokladem důmyslných konstrukcí budovaných na Opatovickém kanálu. Součástí zóny se stávají zastavěná území, především obec Kladruby nad Labem, jejíž historie je bytostně spjata se založením a rozvojem hřebčína, obec Selmice s pozůstatky starého hospodářského stájového dvora zvaného Starý kštít i obec Semín, na jejímž katastru leží historická technická díla. Do památkové zóny jsou rovněž zahrnuty lesní komplexy, které tvoří širší prostředí hřebčína a v minulosti patřily k jeho funkčnímu a provoznímu zázemí. Stejně tak jsou do památkové zóny začleněny lužní porosty provázející tok řeky Labe i meandry jeho odstavených ramen, které spolu s někdejším renesančním pastevním lesem později krajinářsky upraveným na park (Mošnice), zahrnutým do areálu národní kulturní památky, tvoří jižní konturu charakteristické krajiny Kladrubského Polabí.

Základem pro vymezení území památkové zóny byl provedený terénní průzkum. Podkladem pro definování zásad urbanizace a hospodaření v území památkové zóny krajinného typu a navržení krajinářských, urbanistických a architektonických regulativů včetně definování nedovolených zásahů v předmětných územích jsou závěry odborné pracovní skupiny, která byla ustanovena Národním památkovým ústavem za účelem zpracování podkladových materiálů pro památkovou zónu Kladrubské Polabí.

Součástí památkové zóny je vše, co se nachází uvnitř hranic zóny. V případě proluk v rámci památkové zóny lze zastavovat pouze území, kde již v minulosti (nejpozději v první pol. 20. století) prokazatelně zástavba byla a logicky navazovala na zástavbu charakteristickou pro obec, na jejímž území se památková zóna nachází. Nové stavby by měly na okolní zástavbu navázat výškou a hmotovým uspořádáním.

Vyhlášením památkové zóny Kladrubské Polabí se má zabránit nežádoucímu rozvoji území, jehož významnou součástí je státní zařízení ručící za chov a udržení jedinečného plemene starokladrubských běloušů, a zároveň se mají vytvořit podmínky pro uchování celistvosti zdejšího krajinného prostředí a jeho základních estetických kvalit včetně pohledových vazeb.

Charakteristika předmětného území

Na území Kladrubského Polabí hraje významnou roli přírodní podstata území i výsledky záměrné kultivace a exploatace, které formovaly zdejší krajinu v průběhu staletí. V charakteru zóny mají určující význam dva unikátní způsoby využití přirozeného potenciálu krajiny a její kultivace. Ve východní třetině památkové zóny se jedná o formace se závěrečným úsekem Opatovického kanálu, ve střední a západní třetině jde o rozsáhlý areál hřebčína v Kladrubech nad Labem a k němu přiléhající krajinné zázemí.

U Kladrub nad Labem začíná jádrové území památkové zóny. Tvoří je krajina hřebčína, která je unikátním příkladem formování a využívání odvíjejícího se od chovu koní. Táhne se od obce na západ a představuje podstatnou část střední a západní třetiny zóny. Jedná se v převážné míře o areál Hřebčína Kladruby nad Labem, který byl prohlášen za národní kulturní památku.

Formace se závěrečným úsekem Opatovického kanálu souvisejí s velkolepým hospodářským programem Viléma z Pernštejna, který se jako majitel Pardubského panství rozhodl močálovité plochy nezpůsobilé k zemědělskému využívání přeměnit na přelomu 15. a 16. století v rozsáhlou rybniční oblast. Za účelem napájení rybníků dal v letech 1498-1514 postavit tzv. Opatovický kanál. Na území památkové zóny Kladrubské Polabí leží poslední část Opatovického kanálu včetně jeho zpětného zaústění do Labe jižně od obce Semín. Území obsahuje i významné dobové dílo tzv. Semínský aquadukt, což je technické zařízení, které Opatovický kanál mimoúrovňově převádí přes Sopřečský potok. Součástí Opatovického kanálu se později stala též odbočka v Semíně, která tvoří jeho západní větev. Vznikla za účelem přívodu vody do důmyslné sítě zavlažovacích a odvodňovacích kanálů areálu hřebčína v Kladrubech nad Labem. Tato závěrečná hydrotechnická součást Opatovického kanálu byla budována ve druhé polovině 19. století a dokončena na počátku 20. století.

Komplex hřebčína ve střední a západní třetině památkové zóny Kladrubské Polabí se rozkládá na území, které bylo k výchově koní využíváno již v 15. století za Viléma z Pernštejna. Po prodeji Pardubského panství české komoře v roce 1560 se toto území vyvíjelo samostatně a téměř kontinuálně bylo využíváno pro chov koní. Zařízení pro chov ušlechtilých hřebců zde založil císař Maxmilián II. v roce 1563. Posléze v roce 1579 mu císař Rudolf II. udělil statut císařského dvorního hřebčína. Na začátku sedmileté války (1756 – 1763) došlo k vážnému poškození areálu hřebčína. V roce 1770 císař Josef II. rozhodl o jeho obnově. V této souvislosti byl též komplex rozšířen o tzv. Josefův dvůr. Největší rozmach je zaznamenán následně po roce 1820 za císaře Františka I. (II.). Tato etapa zahrnovala kromě klasicistní přestavby starších objektů a výstavby nových včetně tzv. Františkova dvora, též velkorysé řešení krajinné kompozice. Jejím ústředním bodem se stala brána do středního dvora stájí, ze které se rozbíhají hlavní osy krajinného konceptu. Jedná se o symbolicky významné místo, v němž se kříží dennodenní cesta hřebců s dennodenní cestou klisen při jejich putování ze stájí na pastviny.

Ve smyslu tří hlavních kategorií kulturní krajiny definovaných Výborem světového dědictví UNESCO spadá krajinná památková zóna Kladrubské Polabí do prvních dvou kategorií,

z nichž první představuje krajinu zřetelně a záměrně komponovanou a vytvořenou člověkem a druhá kategorie pak organicky vyvinutou krajinu.

Podstatná část území památkové zóny se rozkládá severně od řeky Labe. Symbolický vstup do zóny od východu, tedy ve směru toku Labe, představuje březová alej z obce Břehy. Od ní směrem k Semínu pokračuje rovinná zemědělská krajina, jejíž členění z části překrývají porosty. Plochy rýsující dna zaniklých rybníků, potoky a kanály uchovávají historickou informaci o existenci složitějšího vodního díla. Původní síť potoků a kanálů z části zanikla nebo se modifikovala na systém pro přísun vody k pohonu technických zařízení a závlahám luk a polí. Dochovanou součástí této sítě je Kladrubský náhon z roku 1792, který odebírá vodu z Opatovického kanálu. V obou případech jde o významná historická vodní díla s určujícím vlivem na funkčnost širokého území. Opatovický kanál leží z větší části mimo území památkové zóny. Na území památkové zóny u Semína se však nachází jeho důležitá součást, a to Semínský aquadukt, který je jedním z dokladů důmyslných konstrukcí na Opatovickém kanálu, s jejichž pomocí se řešilo mimoúrovňové míjení vodních toků. Semínský aquadukt převádí Opatovický kanál přes Sopřečský potok. Jihozápadně od Semína leží starý úsek Opatovického kanálu, který na sklonku 19. století nahradila nová spojnice zaústěná do Labe přímo pod Semínem. V obci Semín je kostel sv. Jana Křtitele, dřevěná zvonice a zámek, později pivovar. V severní části Semína se nachází písečná duna zvaná Semínský přesyp. Jedná se nejen o úkaz vátých písků, ale i doklad písčitých půd Kladrubska. Masív lesa severně od Semína je členěn charakteristickým pěstebním rastrem. Charakter jižní části první (východní) třetiny zóny určuje tok řeky Labe s meandrujícími tzv. odstavenými rameny a porostním doprovodem.

Výchozím bodem urbanistického rozvrhu a krajinné kompozice areálu je těžiště významově spjaté s ideou zachování ušlechtilého plemene starokladrubských koní. Tímto kompozičním a symbolickým těžištěm je vjezd na ose hlavních stájí starokladrubského kmenového stáda umístěný v bráně z velkého nádvoří do středního dvora. Kolem velkého nádvoří jsou organizovány jak hlavní stájové objekty plemenných hřebců a klisen, mezi něž je vložena sýpka, tak zámek a kostel sv. Václava a Leopolda a bytové objekty. Součástí kladrubského významového centra je též hřbitovní kaple sv. Kříže.

Památková zóna obsahuje dodnes zachovanou komunikační síť. Osa symetrie hlavních kladrubských stájových objektů směřuje do Řečan. Vedena je Řečanskou alejí (silnice do Řečan oboustranně lemovaná stromořadími). Jako hlavní osa krajinné kompozice je vnímána alejová osa, která z velkého nádvoří směřuje na západ ke dvoru Františkov a pokračuje ve směru západním ještě i za ním. Alej původně Františka I. dnes Selmická prochází pásmem výběhů a pastvin členěným pravidelným rastrem zdůrazněným vegetačními pásy. Dvůr Františkov je součástí obce Selmice, ve které se nachází kostel sv. Vavřince a tzv. Starý kštít, což jsou pozůstatky někdejšího selmického hřebčína. Staršího původu než dvůr Františkov je dvůr Josefov obklopený poli, loukami a extenzivními ovocnými sady jižně od obce Kladruby nad Labem.

Severně od pásma výběhů a pastvin se zvedá masív někdejšího Císařského lesa členěný mohutným tzv. Heranovým průsekem a charakteristickým pěstebním rastrem i stezkami.

Charakter jižního pásu střední a západní třetiny zóny opět určuje tok řeky Labe s meandrujícími odstavenými rameny a porostním doprovodem lužního charakteru. Západně od Řečanské aleje na pravém břehu Labe je krajinářský park zvaný Mošnice, jehož podstatu ale tvoří renesanční pastevní les. Dále na západ běží pole a louky u Selmic a louky s parkově komponovanými porosty Na Jitrech.

Proces kultivace a využívání území související s hřebčínem se odehrával na území rozsahem přesahujícím areál národní kulturní památky Hřebčín Kladruby nad Labem. V zájmu celistvosti je do památkové zóny Kladrubské Polabí zahrnuto území s významnými stopami a indiciemi tohoto procesu, a to v krajinném kontextu sledujícím, uchovávajícím a dokumentujícím vztahové poměry i funkční logiku.

Z hlediska sídelní struktury vykazuje území památkové zóny Kladrubské Polabí kvality historicky utvářené kulturní krajiny, v níž existuje mezi přírodními podmínkami a vývojem osídlení úzká souvislost. Jedná se bez nadsázky o kulturní krajinu, která je typickým představitelem kombinovaného díla přírody a člověka. Toto dílo vznikalo kontinuálně po staletí. Do vývoje osídlení, charakteru výstavby i formování krajiny a jejího obrazu se zde promítala hospodářská racionalita, avšak se smyslem pro komponování, které bylo účelné a zároveň organické a estetické.

Celé území je územím s archeologickými nálezy.

Přínosy památkové zóny pro region

Vyhlášení krajinné památkové zóny je v souladu se zájmy rozvoje regionu. Zatímco péče o území národní kulturní památky probíhá tradičním způsobem, rozvoj a udržitelnost v krajinné památkové zóně je možné řídit ve smyslu aktivní podpory služeb cestovního ruchu, agroturistiky, udržitelného zemědělství a služeb.

Atraktivita prostředí vyvolává zvýšenou návštěvnost tohoto území a zvýšený rozvoj cestovního ruchu. V současné době je v rámci Hřebčína Kladruby nad Labem zpřístupněna zámecká galerie s expozicí historie hřebčína, lze absolvovat prohlídku stájí, případně vyjížďku v okolí hřebčína. V rámci speciálních služeb je např. organizace svateb a dalších akcí v prostorách areálu Hřebčína. Dostupné jsou ubytovací a stravovací zařízení v dané oblasti. V rámci rozvoje cestovního ruchu se počítá s jejich zkvalitňováním i rozšiřováním. Propagace území je zajištěna prostřednictvím infocenter, informačních portálů, vydáním nových průvodců, realizací akcí apod.

Turismus má obecně relativně vysoké multiplikační efekty v území, a to zejména z hlediska zaměstnanosti, zejména v oblasti služeb, což pro region rozhodně bude znamenat přínos.

Dopady na lesní hospodaření ve vztahu ke kulturní krajině

V článku 2 Podmínky ochrany je v odstavci 2 uvedeno, že podmínky ochrany památkové zóny stanovené v odstavci 1 se nevztahují na lesní hospodaření, pokud se na dotčeném lesním majetku hospodaří podle schváleného lesního hospodářského plánu nebo lesní hospodářské osnovy. Tím je deklarován právní stav, který je poněkud nepřehledně kodifikován v právních normách tak, aby bylo postaveno najisto, že lesní hospodaření nebude prohlášením znemožněno, protože ochrana kulturního dědictví není s hospodářskou lesní činností v rozporu. Podle § 14 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění, je vlastník (správce, uživatel) nemovitosti, která není kulturní památkou, ale je v památkové rezervaci, v památkové zóně nebo v ochranném pásmu nemovité kulturní památky, nemovité národní kulturní památky, památkové rezervace, nebo památkové zóny (§ 17), povinen k zamýšlené stavbě, změně stavby, terénním úpravám, umístění nebo odstranění zařízení,

odstranění stavby, úpravě dřevin nebo udržovacím pracím na této nemovitosti si předem vyžádat závazné stanovisko obecního úřadu obce s rozšířenou působností, není-li tato jeho povinnost podle tohoto zákona nebo na základě tohoto zákona vyloučena (§ 6a, § 17). Lesní hospodářské plány a lesní hospodářské osnovy jsou nástrojem cílevědomého hospodaření v lesích, podávají všestranný obraz o současném stavu lesů, určují na základě nejnovějších poznatků cíle a úkoly hospodaření v lesích, a to zejména z hlediska pěstování a ochrany lesů, těžby dříví a ostatních funkcí lesa. Ustanovení § 14 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb. se na lesní hospodaření nevztahuje, jak bude podrobněji vysvětleno níže, přičemž opatření obecné povahy nemůže mít větší právní sílu než zákonný předpis. Z dikce § 14 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb. a zaměření lesních hospodářských plánů, příp. osnov, je zjevné, že se nejedná o činnosti stavební apod. Nejedná se ani o úpravu dřevin ve smyslu zákona č. 20/1987 Sb., protože termín „úprava dřevin“ je zde legislativní zkratkou s přesným výkladem, který lesní hospodaření nezahrnuje. V tomto případě je pojem „úprava dřevin“ poprvé použit v ustanovení § 6a odst. 1 a na dalších místech, kde se tento pojem používá [§ 14 odst. 2 a odst. 7, § 17 odst. 1, § 35 odst. 1 písm. h) nebo § 39 odst. 1 písm. g)] již tento obsah pojmu znovu vymezován není a pojem musí být používán v rozsahu a podobě tak, jak byl vymezen na místě prvního použití. Ustanovení § 6a odst. 1 předpokládá, že pojem úprava dřevin se vztahuje výlučně k veřejným prostranstvím, a že úpravou dřevin je pouze kácení a výsadba dřevin na těchto prostranstvích. Jinými slovy úpravou dřevin není „pěstování a ochrana lesů, těžba dříví a zachování ostatních funkcí lesa“ – bez ohledu na intenzitu ani jakýkoli zásah na dřevinách (včetně kácení a výsadby) na místech, která definičně nespadají pod pojem „veřejného prostranství“ – to vymezuje ustanovení § 34 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů. Podle tohoto ustanovení zákona o obcích jsou veřejným prostranstvím všechna náměstí, ulice, tržiště, chodníky, veřejná zeleň, parky a další prostory přístupné každému bez omezení. Pojmově tedy veřejné prostranství není lesem, kdy pojem les je speciálně vymezen v § 2 písm. a) a b) zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (lesní zákon), ve znění pozdějších předpisů. Podle citovaných ustanovení lesního zákona se rozumí lesem lesní porosty s jejich prostředím a pozemky určené k plnění funkcí lesa, přičemž funkcemi lesa jsou přínosy podmíněné existencí lesa, které se člení na produkční a mimoprodukční. Pokud by tedy pod pojem „úprava dřevin“ mělo spadat i hospodaření v lesích, musela by se tato skutečnost promítnout do zmíněné legislativní zkratky, což se však nestalo a ani nebylo zákonodárcem zamýšleno.

Rovněž se nejedná ani o terénní úpravy, protože tento pojem je definován v zákoně č. 183/2006 Sb., stavební zákon, v platném znění, když § 3 odst. 1 uvádí, že terénní úpravou se pro účely tohoto zákona rozumí zemní práce a změny terénu, jimiž se podstatně mění vzhled prostředí nebo odtokové poměry, těžební a jim podobné a s nimi související práce, nejedná-li se o hornickou činnost nebo činnost prováděnou hornickým způsobem, například skladovací a odstavné plochy, násypy, zavážky, úpravy pozemků pro zřízení hřišť a sportovišť, těžební práce na povrchu.

Na lesní hospodářské plány a lesní hospodářské osnovy mohou být kladeny požadavky památkové péče již ve fázi jejich zpracování tak, aby se předešlo případným nesrovnalostem při ochraně kulturního bohatství v průběhu vykonávání lesního hospodaření, a to na základě ustanovení § 29 odst. 2 písm. b) zákona č. 20/1987 Sb., kde je uvedeno, že obecní úřad obce s rozšířenou působností zabezpečuje předpoklady pro komplexní péči o kulturní památky a nemovitosti, které nejsou kulturní památkou, ale jsou v památkové rezervaci, v památkové zóně nebo v ochranném pásmu (§ 17), a v souvislosti s tím vydává jako dotčený orgán na návrh nebo z vlastního podnětu závazné stanovisko a poskytuje další podklady do řízení vedených jinými správními úřady než orgány státní památkové péče podle zvláštních právních předpisů.

Vzhledem k výše uvedenému, tedy k tomu, že lesní hospodaření nepředstavuje zásah do památkové podstaty území, nevznikají zde žádné náklady ani přínosy spojené s jeho realizací, neboť v daném případě nejde o vynětí z regulace, ale o výslovné deklarování skutečnosti (vymezené na úrovni zákonů), že právní regulace vyplývající z tohoto opatření obecné povahy nepřekračuje zákony danou mez ingerence památkové péče do hospodaření s lesy.

Ostatní

Opatřením obecné povahy jsou přímo dotčeny:

- obce, na jejichž území se památkové zóny rozkládají,
- orgány památkové péče, které jsou podle zákona příslušné k vydávání závazných stanovisek (obecní úřady obcí s rozšířenou působností, krajské úřady) a jejich nadřízené orgány (Ministerstvo kultury),
- fyzické a právnické osoby – vlastníci (správci, uživatelé) nemovitostí, stavebníci.

Nepřímo dotčeným subjektem je Národní památkový ústav, který jako odborná organizace zřízená Ministerstvem kultury zajišťuje podporu státní správy v oblasti ochrany zájmů památkové péče a příslušný stavební úřad, který vydává doklady podle zákona č. 183/2006 Sb. (stavební zákon).

Vydání opatření obecné povahy nemá výrazný finanční dopad na výkon státní správy. Zde je nutno vzít v úvahu, že na území se nalézá Hřebčín Kladruby nad Labem, který byl prohlášen nařízením vlády č. 132/2001 Sb., o prohlášení některých kulturních památek za národní kulturní památku, za národní kulturní památku. Kromě toho se v území nacházejí další kulturní památky. V rámci dotčeného území proto nedojde k výraznému nárůstu požadavků na výkon státní správy.

Pokud se týká korupčních rizik, z praxe nejsou známé žádné korupční kauzy, které by se týkaly výkonu veřejné správy v oblasti státní památkové péče. V případě provázaného systému výkonu veřejné správy, který je založen na skutečnosti, že podklady pro vydávání závazných stanovisek vytváří odborná organizace, závazné stanovisko vydává orgán památkové péče a na jeho základě následně rozhoduje stavební úřad, vzniká poměrně malý prostor pro korupční jednání. Veškeré postupy správních orgánů jsou dostatečně upraveny související legislativou, nedochází ke koncentraci pravomocí, je vykonávána kontrolní činnost.

B. Grafická část

Grafickou část tvoří orientační mapa a podrobná mapa.

Orientační mapa území památkové zóny je uvedena v příloze k tomuto opatření obecné povahy.

Podrobnou mapu památkové zóny Kladrubské Polabí zpracuje odborná organizace památkové péče do 90 dnů ode dne nabytí účinnosti tohoto opatření obecné povahy. Kopie této mapy, které rozešle Ministerstvo kultury, budou uloženy u Ministerstva kultury, odborné organizace státní památkové péče, Krajského úřadu Pardubického kraje, Magistrátu města Pardubice, Městského úřadu Přelouč a u obcí, na jejichž území se památková zóna nachází.

***K postupu vydání opatření obecné povahy dle části šesté správního řádu*:**

Návrh opatření obecné povahy spolu s odůvodněním Ministerstvo kultury projednalo s Krajským úřadem Pardubického kraje.

Návrh opatření obecné povahy spolu s odůvodněním byl zveřejněn na úřední desce Ministerstva kultury ve lhůtě od 30. 6. 2014 do 31. 7. 2014 a na úředních deskách obecních úřadů v obcích, jejichž správních obvodů se opatření obecné povahy týká, a současně byl návrh zveřejněn i způsobem umožňujícím dálkový přístup. V souladu s ustanovením §172 odst. 4 správního řádu mohly dotčené osoby, jejichž práva, povinnosti nebo zájmy mohly být opatřením obecné povahy přímo dotčeny, uplatnit písemné připomínky ve lhůtě 30 dnů ode dne zveřejnění k Ministerstvu kultury. V souladu ustanovením § 172 odst. 5 správního řádu mohli vlastníci nemovitostí, jejichž práva, povinnosti nebo zájmy související s výkonem vlastnického práva mohly být opatřením obecné povahy přímo dotčeny, podat proti návrhu opatření obecné povahy ve lhůtě 30 dnů ode dne zveřejnění písemně odůvodněné námitky k Ministerstvu kultury.

K návrhu opatření obecné povahy bylo ve stanovené lhůtě 30 dnů uplatněno 96 námitek a 5 připomínek.

Rozhodnutí o uplatněných námitkách je zpracováno v tabulce.
Obdržené připomínky dotčených osob jsou rovněž uvedeny v tabulce. Ministerstvo kultury se v souladu s § 172 odst. 4 správního řádu uplatněnými připomínkami zabývalo a vzalo je v úvahu při dopracování konečného znění opatření obecné povahy.

Poučení:

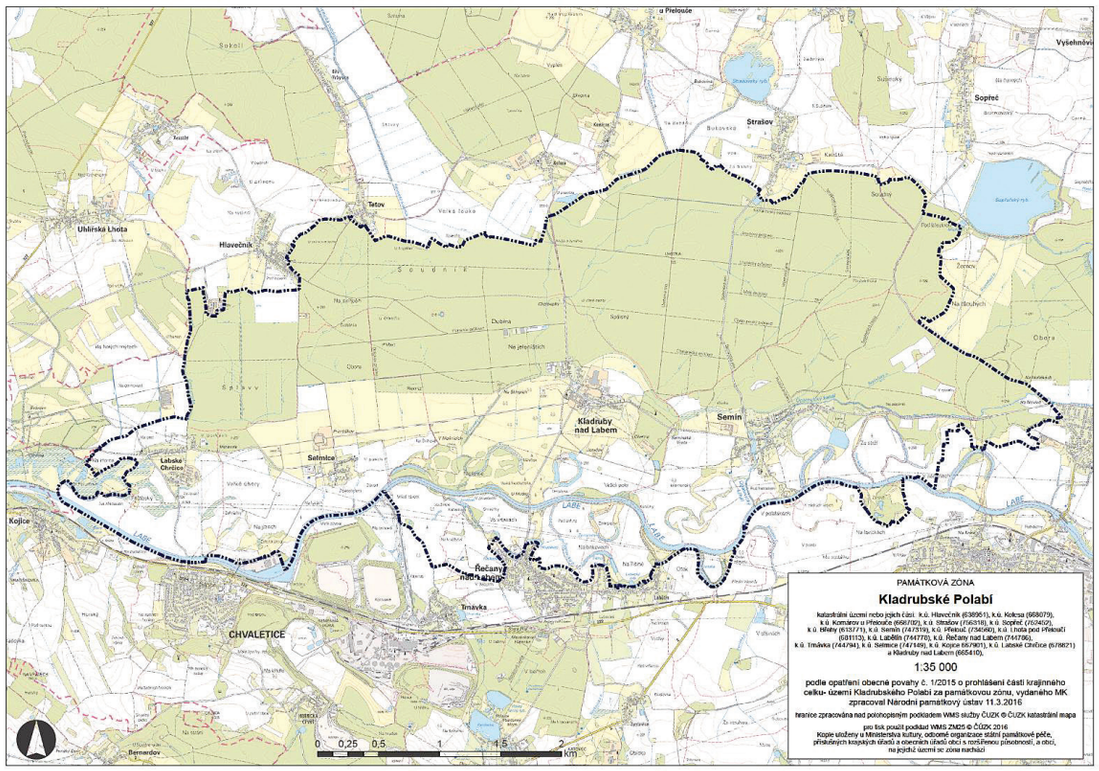
Proti rozhodnutí o námitkách se nelze ve smyslu § 172 odst. 5 správního řádu odvolat ani podat rozklad.

V Praze dne 25. 11. 2015

……
Mgr. Jiří Vajčner, PhD.
ředitel odboru památkové péče

Příloha k opatření obecné povahy č. 1/2015

Orientační mapa území památkové zóny Kladrubské Polabí.

b) Nařízení vlády č. 132/2001 Sb., o prohlášení některých kulturních památek za národní kulturní památky – Hřebčín v Kladrubech nad Labem:

132

ARÍZE Í VLÁDY

ze dne 8. března 1

o prohlášení nekterých kulturních památek za národní kulturní památky

Vláda nařizuje podle § 4 odst. 1 zákona č. /1987 Sb., o státní památkové péči:

§ 1

Prohlášení nekterých kulturních památek za národní kulturní památky

f§) Za národní kulturní památky se prohlašují tyto kulturní památky:

a) **ve Stredoceském kraji**
1. Zámek Konopiště,
. Zámek Hořovice,
3. Zříceniny hradů Točník a Žebrák,
4. Zámek Kačina,
5. Zámek Žleby,
6. Hrad Kokořín,
7. Zámek Veltrusy,
8. Zámek Mnichovo Hradiště,
9. Zámek Březnice;

b) **v Budejovickém kraji**
1. Zámek Hluboká nad Vltavou se zámkem Ohrada,
. Hrad Nové Hrady,
3. Hrad Rožmberk nad Vltavou,
4. Zámek Červená Lhota,
5. Zámek Dačice,
6. Zámek Třeboň se Schwarzenberskou hrobkou,
7. Zámek Kratochvíle;

c) **v Plzenském kraji**
1. Hrad Švihov,
. Zřícenina hradu Velhartice,
3. Zámek Kozel,
4. Zámek Manětín;

d) **v Karlovarském kraji**
Zámek Kynžvart;

e) **v Ústeckém kraji**
1. Zámek Benešov nad Ploučnicí,
. Zámek Libochovice,
3. Zámek Ploskovice,
4. Zámek Krásný Dvůr,
5. Zámek Duchcov;

f) **v Libereckém kraji**
1. Zámek Lemberk,
. Zámek Zákupy,
3. Zámek Frýdlant,
4. Zámek Hrubý Rohozec,
5. Zřícenina hradu Trosky;

g) **v Královéhradeckém kraji**
1. Zámek Hrádek u Nechanic,
. Zámek Náchod,
3. Betlém v Novém lese u Kuksu;

h) **v Pardubickém kraji**
1. Zámek Slatiňany,
. Hřebčín Kladruby nad Labem,
3. Zřícenina hradu Kunětická Hora;

i) **v Jihlavském kraji**
1. Zřícenina hradu Lipnice nad Sázavou,
. Zámek Jaroměřice nad Rokytnou,
3. Zámek Náměšť nad Oslavou;

j) **v Brnenském kraji**
1. Zámek Kunštát,
. Zámek Lysice,
3. Zámek Ráječ nad Svitavou,
4. Zámek Milotice,
5. Zámek Bučovice,
6. Hrad Bítov,
7. Zámek Uherčice,
8. Zámek Vranov nad Dyjí se zříceninou hradu Nový Hrádek;

k) **v lomouckém kraji**
1. Zámek Jánský Vrch,
. Hrad Šternberk,
3. Papírna Velké Losiny;

l) **v stravském kraji**
1. Zámek Bruntál,
. Zámek Hradec nad Moravicí;

m) **ve Zlínském kraji**
1. Hrad Buchlov,
. Zámek Buchlovice,
3. Zámek Vizovice.

f§) Umístění, popis a prostorová identifikace národních kulturních památek podle odstavce 1 jsou uvedeny v příloze k tomuto nařízení.

f§) Státní ústav památkové péče vyznačí národní kulturní památky podle odstavce 1 do vyhotovení kopií katastrálních map do 6 dnů ode dne nabytí účinnosti tohoto nařízení; 1 vyhotovení uloží do Ústředního seznamu kulturních památek a 1 vyhotovení neprodleně zašle krajskému úřadu, v jehož územní působnosti se národní kulturní památka podle odstavce 1 nachází.

f§) Pokud se v příloze k tomuto nařízení uvádí v prostorových identifikačních znacích část pozemku, rozumí se jí ta jeho část, která je zakreslena v kopiích katastrálních map podle odstavce 3.

§

Účinnost

Toto nařízení nabývá účinnosti dnem 1. ledna .

Předseda vlády:

Ing. **Zeman** v. r.

Ministr kultury:

Dostál v. r.

2.

Název:	**Hřebčín v Kladrubech nad Labem**
Popis:	Soubor budov a jiných nemovitých objektů na pozemcích vymezených prostorovými identifikačními znaky, včetně těchto pozemků tvořících areál hřebčína, jakož i kmenové chovné stádo starokladrubského koně v počtu 65 klisen a 4 hřebců v barvě bílé

Prostorové identifikační znaky:

Okres:	Pardubice
Obec:	Kladruby nad Labem
Katastrální území:	Kladruby nad Labem
Pozemky, parcelní čísla:	1, 2, 3, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 170, 265, 266, 267, 268, 269/1, 269/2, 269/3, 269/4, 270/1, 270/2, 271, 272/1, 272/2, 272/3, 273/1, 273/2, 273/3, 273/4, 273/5, 273/6, 274/1, 274/2, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 282, 283/1, 283/2, 283/3, 284, 285/1, 285/2, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299/1, 299/2, 300, 301, 302, 303/1, 303/2, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314/1, 314/2, 315/1, 315/2, 315/3, 315/4, 315/5, 315/6, 316/1, 316/2, 316/3, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 329, 330, 331, 332, 333, 337, 338, 339, 340, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352/1, 352/2, 352/3, 352/4, 352/5, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362/1, 362/2, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369/1, 369/2, 369/3, 369/4, 369/6, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383/1, 383/2, 384/2, 384/3, 384/4, 385/1, 385/2, 385/3, 386, 387, 388/1, 388/2, 389, 390/1, 390/2, 391, 392, 393, 394, 395/1, 395/2, 395/3, 396, 397, 398/1, 398/2, 399, 400/1, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413/1, 413/2, 414/1, 414/2, 414/3, 415, 416/1, 416/6, 417/1, 417/2, 417/3, 418, 419, 420/1, 420/3, 421, 422/1, 422/2, 423, 424, 425, 426, 427/1, 427/2, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435/1, 435/2, 436, 437, 438, 439, 440, 441/1, 441/2, 441/3, 442, 443, 444, 445/1, 445/2, 446/1, 446/2, 450/1, 450/2, 453, 454, 455, 456, 457, 458/1, 458/2, 458/3, 459, 460/1, 460/2, 460/3, 461, 462, 463, 464/2, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471/1, 471/2, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498/1, 498/2, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515/1, 515/2, 516/1, 517, 518/1, 518/2, 518/3, 519/1, 519/2, 519/3, 519/4, 519/5, 519/6, 520, 521, 522, 523, 524, 539/1 (část), 539/2, 540, 542, 553 (část), 554, 555, 557, 558, 559, 560, 561, 562/1, 562/2, 563, 564, 565, 566, 586, 587, 588, 589, 590

Budovy, čísla popisná:	1, 23, 34, 42, 44, 46, 47, 48, 54, 55, 58, 70, 92, 99,
Obec:	Selmice
Katastrální území:	Selmice
Pozemky, parcelní čísla:	76, 146/1, 148/1, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163/1, 163/2, 164/1, 164/2, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180/1, 180/2, 181, 182, 183, 185, 186/1, 186/2, 186/3, 187/1, 187/2, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221/1, 221/2, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232/1, 232/2, 233, 234, 235/1, 235/2, 236/1, 236/2, 236/3, 236/4, 236/5, 236/6, 236/7, 237/1, 237/2, 237/3, 237/4, 238/1, 238/2, 238/3, 238/4, 238/5, 239/1, 239/2, 239/3, 239/4, 239/5, 239/6, 239/7, 240, 241, 244/1, 244/2, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 303/1, 303/2, 308/2, 308/3, 308/5, 308/6, 308/7, 308/25, 309, 310, 311/2, 311/3, 311/4, 312/1, 312/2, 313/1, 313/2, 313/3, 313/4, 313/5, 314, 315/1, 315/2, 315/3, 315/4, 315/5, 315/6, 316/1, 316/2, 316/3, 316/4, 316/5, 317/1, 317/2, 317/3, 317/4, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329/1, 329/2, 480/1, 480/2, 481, 482/1, 482/2, 482/3, 482/4, 483/1, 483/2, 484, 486, 487, 488, 489, 490/1, 490/2, 491/2, 491/3, 492, 493, 494, 495, 496/1, 496/2, 497/1, 497/2, 497/3, 497/5, 497/6, 497/7, 497/8, 497/9, 498, 499, 500, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660/1, 660/2, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680/1, 680/2, 681/5, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 712/1, 712/2, 714/1, 714/2, 714/3, 717, 723 (část), 726
Budovy, čísla popisná:	1, 55
Obec:	Hlavečník
Katastrální území:	Hlavečník
Pozemky, parcelní čísla:	731/2, 732/2, 732/3, 732/4, 732/5, 734/1, 735/1, 735/2, 737, 738, 739, 741, 742/1, 742/2, 742/3, 742/4, 743, 744, 799,

c) Nařízení vlády č. 73/2016 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 318/2013 Sb., o stanovení národního seznamu evropsky významných lokalit – Evropsky významná lokalita Kladruby nad Labem:

73/2016 Sb.

NAŘÍZENÍ VLÁDY

ze dne 3. února 2016,

kterým se mění nařízení vlády č. 318/2013 Sb., o stanovení národního seznamu evropsky významných lokalit

Vláda nařizuje podle § 45a odst. 2 a § 45c odst. 4 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění zákona č. 218/2004 Sb. a zákona č. 349/2009 Sb.:

Čl. I

Nařízení vlády č. 318/2013 Sb., o stanovení národního seznamu evropsky významných lokalit, se mění takto: *)

Čl. II

Účinnost

Toto nařízení nabývá účinnosti prvním dnem druhého kalendářního měsíce následujícího po jeho vyhlášení.

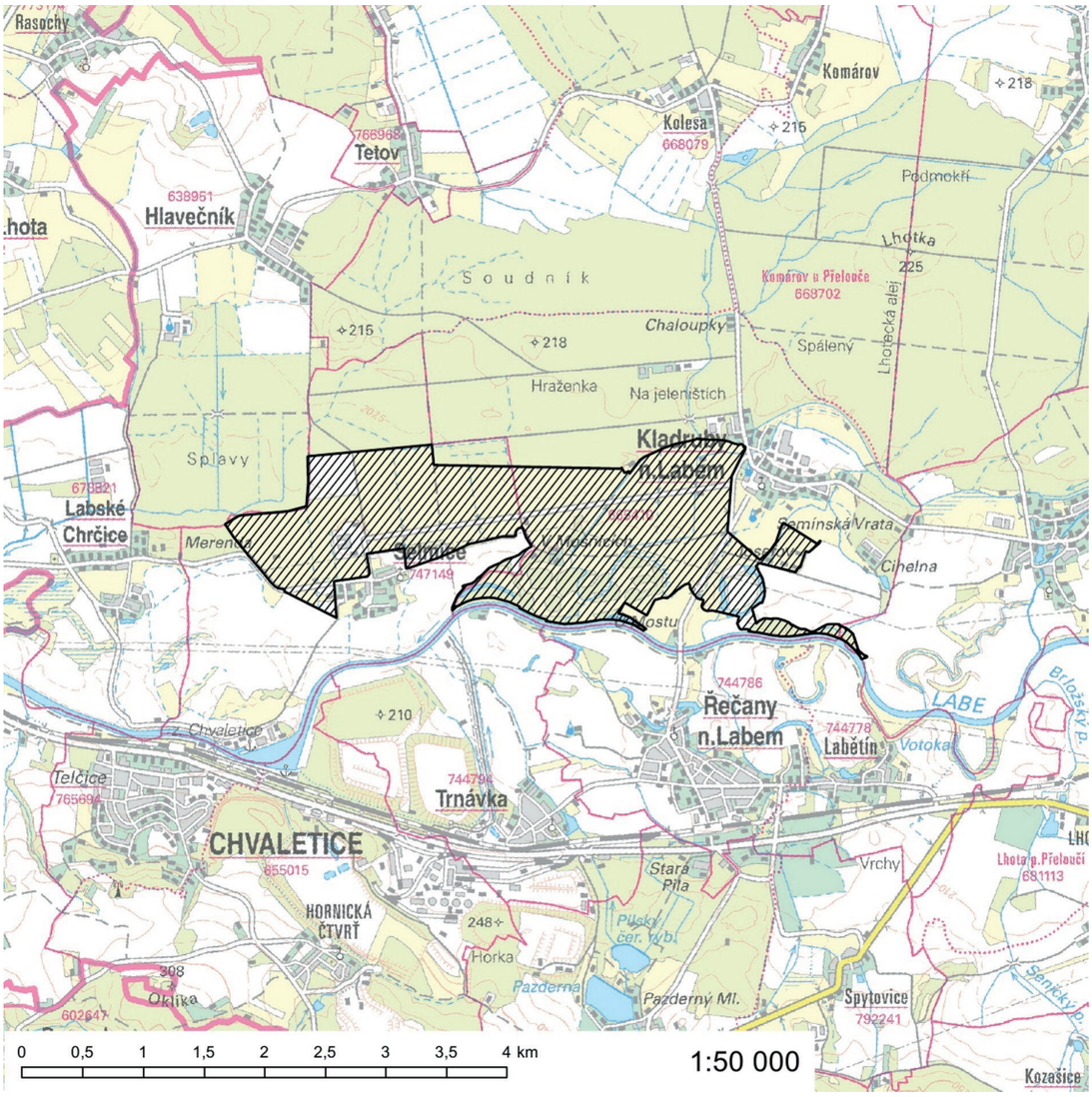
Předseda vlády:
Mgr. Sobotka v. r.

Ministr životního prostředí:
Mgr. Brabec v. r.

Příloha č. 619b k nařízení vlády č. 318/2013 Sb.

Evropsky významná lokalita:	Kladruby nad Labem
Kód lokality:	CZ0533698
Biogeografická oblast:	kontinentální
Rozloha lokality:	450,0 ha
Evropsky významné druhy:	lesák rumělkový (Cucujus cinnaberinus)
	páchník hnědý (Osmoderma eremita)*
	* prioritní druh
Kraj:	Pardubický kraj
Katastrální území:	Kladruby nad Labem, Labětín, Selmice, Semín

Orientační grafické znázornění lokality CZ0533698:

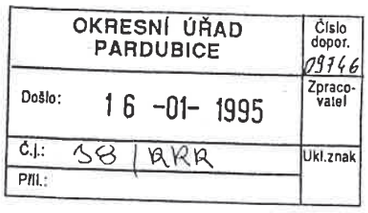

d) Texty prohlášení nemovitých kulturních památek

- **Prohlášení historického areálu Hřebčína v Kladrubech nad Labem za kulturní památku (číslo Ústředního seznamu kulturních památek 16212/6-2096):**

Ministerstvo kultury České republiky

Valdštejnská 10
118 11 Praha 1
P.B. 74

Telefon 513 1111
Fax 245 105 97

Okresní úřad
v Pardubicích

530 00 Pardubice

Váš dopis značky/ze dne	Naše značka	Vyřizuje/linka	V Praze dne
	k 8.168/94	Ulbrichová	4. ledna 1995

Věc: Kladruby nad Labem, historický areál hřebčína, okr. Pardubice, prohlášení za kulturní památku.

Ministerstvo kultury České republiky zahájilo dne 7.7. 1994 z vlastního podnětu řízení o prohlášení historického areálu hřebčína v Kladrubech nad Labem, okr. Pardubice za kulturní památku. V dohodě s ředitelstvím hřebčína byl stanoven rozsah historického areálu a definován pojem kmenového chovného stáda starokladrubského koně. O návrhu na prohlášení byli vyrozuměni vlastníci nemovitostí, které do areálu patří a byla vyžádána stanoviska Památkového ústavu v Pardubicích a Okresního úřadu v Pardubicích. Na základě ukončeného řízení Ministerstvo kultury ČR podle § 3 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči p r o h l a š u j e historický areál hřebčína v Kladrubech nad Labem za kulturní památku.

Součástí areálu se stávají i kulturní památky, již zapsané v ústředním seznamu kulturních památek a dosud evidované pod uvedenými rejstříkovými čísly: zámek r.č. 2096/1, kostel sv. Václava r.č. 2096/2, stáje r.č. 2096/3, jízdárna r.č. 2096/4, kočárovna r.č. 2096/5, obytná budova r.č. 2096/6, park r.č. 2096/7, bažantnice Mošnice r.č. 2096/8, kříž r.č. 2096/9, kostel s náhrobníky r.č. 2098/1, márnice r.č. 2098/2, ohradní zeď hřbitova r.č. 2098/3, socha sv. Jana Nepomuckého r.č. 2101, socha Piety r.č. 2099, socha sv. Donáta r.č. 2102.

Součástí areálu jsou následující objekty.
Objekty v katastrálním území Kladruby nad Labem:
stavební areál hřebčína /zámek, kostel sv. Václava, stáje, jízdárna, kočárovna, obytné budovy čp. 44, 46, sýpka a byty čp. 48, kočárovna a byty čp. 13, kříž/, čp. 23 na parcele č. 452, kaple s náhrobníky na parcele č. 21, márnice na parcele č. 20, ohradní zeď hřbitova, socha sv. Jana Nepomuckého na parcele č. 299/1, socha Piety a socha sv. Donáta na parcele č. 34, padok na parcele č. 288, hájenka čp. 42 na parcele č. 508, hájenka čp. 55 na parcele č. 439, hájenka čp. 92 na parcele č. 418, dvůr Josefov se stájemi na parcelách č. 307 a 308 a s čp. 47 na parcele č. 311, "odchovna" s čp. 58 na parcele 269/1, čp. 70 na parcele č. 270/1 a čp. 34 na parcele č. 273/6.

Objekty v katastrálním území Selmice:
dvůr Františkov s čp. 1 na parcele č. 684, s čp. 55 na parcele č. 683 a stájemi, dům čp. 40 na parcele č. 123/1, čp. 3 na parcele č. 120/9, čp. 6 na parcele č. 118, dům čp. 4 a 5 na parcelách 120/5 a 120/4, socha sv. Gotthарda před čp. 4, lovecká chata Mošnice na parcele č. 726.
Další stavby technického charakteru na území kulturní památky nesmí svým vnějším vzhledem a úpravou okolí narušovat historický charakter areálu. Výčet parcel areálu a popis hranic je uveden v přílohách, které tvoří nedílnou součást tohoto prohlášení.

Součástí areálu je i kmenové hovné stádo starokladrubského koně v počtu 65 klisen a 4 hřebců v barvě bílé a 65 klisen a 4 hřebců v barvě černé. Tento rozsah kmenového chovného stáda byl stanoven na základě genetických poznatků jako nejmenší možné počty populace, pokud má být plemeno starokladrubského koně uchráněno před zánikem.

Kladrubský hřebčín je dnes nejstarším kontinuálně existujícím hřebčínem na světě. Byl založen v roce 1579 pro chov ceremoniálních kočárových koní pro potřeby císařského dvora. Dnes je toto plemeno, které je již chovatelským unikátem, známo jako starokladrubský kůň a je chováno ve dvou barvách, černé bílé. Vlastní rozsáhlý areál hřebčína je dochován ve své historické podobě s minimálními novodobými rušivými zásahy. Jako základ pro určení rozsahu areálu byly vzaty vlastnické podklady z roku 1933. Areál hřebčína byl od roku 1918 trvale ve vlastnictví státu a sloužil výhradně pro chov a výcvik koní. Je ojedinělým dokladem cílevědomé a účelové kultigace krajiny

s výraznou historickou a estetickou hodnotou. Pro udržení těchto hodnot je bezpodmínečně nutné zachovat původní účel, pro který byl hřebčín zřízen, chov koní.

Ing. arch. Kamila M a t o u š k o v á, CSc.,
ředitelka odboru památkové péče MK ČR

Přílohy: soupis hranic areálu,
soupis parcel

Popis hranic areálu kulturní památky

Od mostu na silnici Kladruby nad Labem - Řečany vede hranice areálu po pravém břehu Labe k hranici katastru Kladruby nad Labem - Semín. Po katastrální hranici prochází k silnici Semín - Kladruby nad Labem, obchází samotu "Semínská Vrata" a po uvedené silnici vede do obce Kladruby nad Labem až po hranici zástavby. Dále vede po hranicích intravilánu obce Kladruby nad Labem k hranici parku na parcele č.9. V obci z hranice parcely č.9 přechází přes parcelu č.539/1 na roh parcely 35/2. Zahrnuje parcelu 35/2 a parcelu 35/1 část a po kraj parcely 580 přechází na levou krajnici silnice Kladruby nad Labem - Semín. Po této krajnici vede na silnici Kladruby nad Labem - Kolesa až k parcele 464/1, dále směrem na západ po hranicích intravilánu a zpět k silnici na Kolesa. Podél jejího levého kraje směřuje severním směrem až k lesním domkům "Chaloupky", které obchází a vrací se zpět na levý okraj silnice až k hranicím katastru Kladruby nad Labem - Kolesa. Dále pak vede směrem na západ po této katastrální hranici až k hranici katastrálního území Selmice. Po severní hranici katastrálního území Selmice pokračuje až k cestě do Hlavečníku /č. parcely 798/2/. Po ní až po hranici lesa /severní okraj parcely 731/2/ a po této hranici a dále po hranici parcely č.734/1 pokračuje západně až na parcelu 819, tvořící hranici katastru. Po katastrální hranici vede jižním směrem až na hranici parcely 735/2, tvořící jižní hranici katastru Hlavečník. Dále směřuje východním směrem, kde na parcele 735/2 pokračuje po hranici katastru Selmice - Labská Chrčice jižním směrem, obchází samotu "Merenda", která zůstává mimo hranice areálu a dále sleduje hranici katastru až k Labi. Podél toku Labe pokračuje východním směrem, obchází doky přístavu Chvaletice a po cestě 302/2 vede až k hranicím intravilánu obce Selmice. Dále vede po hranici parcely 486 až k parcele 113. Po její vnější hranici až k rozhraní s parcelou č.115/3, kterou zahrnuje. Dále pokračuje po hranicích parcel 130 a 131, které zůstávají vně areálu až na silnici 712/1. Po této silnici a po hranicích intravilánu směřuje až za kostel sv. Vavřince, kde podle strouhy /parcela č.242/ se vrací zpět na břeh Labe. Dále pokračuje po břehu Labe až k mostu na Řečany.

Soupis parcel, tvořících areál kulturní památky

Katastrální území Kladruby nad Labem

333, 274/1, 340, 256, 320, 271, 322, 339, 266, 337, 564, 565, 330,
331, 566, 329, 321, 268, 267, 323, 324, 325,
317, 314, 315/2, 315/1, 310, 316/1, 316/3, 282, 283/1, 283/2, 318,
319, 274/2, 273/4, 273/6, 273/3, 270/1, 270/2, 269/1, 269/3, 269/2,
269/4, 272/2, 272/1, 273/3, 273/5, 273/1, 315/3, 315/4, 315/5, 315/6,
316/2, 289, 278, 275, 276, 277,
338, 346, 348, 347, 349, 346, 351, 371, 562/1, 352/1, 553, 352/2, 371,
372, 369/6, 362/1, 369/2, 369/1, 392, 563, 344, 342, 345, 353, 354,
356, 355, 562/2, 360, 359, 361, 362/1, 369/4, 363, 365, 364, 362/2,
358, 366,
340, 170, 26, 25, 460/3, 460/2, 460/1, 467, 459, 468, 470, 379, 378,
373, 385/1, 390/1, 380, 381, 383/1, 382, 384/2, 450/1, 469, 360, 302,
352/4, 352/5, 303/1, 303/2, 304, 305, 306, 311, 312, 331, 315, 307,
308, 309, 301, 300, 299/1, 298, 297, 375, 539/1část, 287, 284, 299/2,
286, 285, 289, 288, 290, 9, 2, 3, 34, 35/2, 35/1část, 542, 539/2, 1,
32, 33, 31, 540, 24, 23, 21, 22, 20, 18, 17, 27, 28, 29, 30, 16, 15,
14, 12, 19, 13, 11, 33, 10, 294, 293, 292, 291, 296, 295, 533, 458/2,
454, 456, 458/1, 377, 376, 374, 385/3, 384/3, 388/1, 388/2, 387, 386,
453, 455,
507, 508, 509, 510, 512, 513, 503, 555, 524, 522, 502, 498, 521, 518,
587, 23, 586, 461, 462, 463, 464/2, 516/1, 465, 466, 515, 514, 518,
554, 520, 519/1, 517, 523, 519/6, 519/4, 519/5, 590, 519/3, 589, 588,
519/2,
389, 384/4, 395, 412, 416/1, 413, 427, 428, 559, 369/3, 367, 368,
561, 392, 391, 370, 394, 390/2, 390/1, 393, 560,
450, 470, 471/1, 471/2, 472, 476, 477, 475, 383, 385, 390, 389, 479,
555, 435/1, 435/2, 436, 432, 434, 433, 431, 430, 559, 463, 473, 475,
444, 443, 445, 442, 405, 446/1, 441/2, 441/3, 406, 446/2, 404, 410,
411, 396, 397, 398, 399, 409, 414, 408, 400/1, 403, 478, 441/1, 439,

438, 440, 556, 726, 422, 423, 424, 437, 428, 425, 426, 427, 428,
429, 417, 421, 420/3, 418, 420/1, 419, 407,
557, 500, 487, 501, 488, 483, 489, 486, 485, 482, 480, 481, 484,
505, 506, 473, 474, 494, 492, 495, 490, 597, 496, 493, 491, 475,

Katastrální území Selmice

176, 177, 712, 232, 178, 162, 217, 216/1, 179, 100/2, 216/2, 186,
714/2, 180/1,
175, 174, 176,
254, 169, 161, 152, 151, 256, 690, 153, 687, 116, 486, 116/3, 115/1,
115/2, 115/3, 113, 117/2, 121, 124/4, 125, 118, 117/1, 120/8, 120/11,
120/12, 120/13, 120/14, 120/15, 122/3, 123, 165, 166, 167, 168, 150,
148/1, 149, 163/1, 163/2, 164/1, 164/2, 712/2, 244, 238/1, 238/2, 239,
238/3, 237/2, 237/3, 236/1, 236/2, 236/3, 249, 76, 723, 216/3, 223,
714/1část, 689, 146/1, 688, 685, 686, 684, 682, 683, 681/5, 680, 679,
680/1, 678, 676, 675, 674, 677, 673, 732/1, 120/3, 120/4, 120/5, 120/2
120/7, 120/6, 120/9, 120/1,
170, 693, 694, 699, 703, 696, 697, 698, 172, 171, 173, 158, 154, 155,
156, 692, 702, 761, 700, 481, 158,
329/1, 317/1, 315/4, 315/2, 316, 308/3, 725/1, 737/5, 308/23, 317/2,
725/3, 737/6, 737/4,
398, 313/2, 312/1, 311/3, 491/2, 312/1, 480, 497, 491/1, 308/7, 309,
308/6, 308/5, 329/2, 313/1, 315/1, 315/3 310, 303/1, 303/2, 311/2,
312/2, 490, 308/2, 308/25,
690, 691, 668, 667, 657, 656, 652, 601, 643, 649, 481, 119, 482/1,
500, 487, 482/3, 482/4, 482/2, 483/2, 483/1, 672, 671, 670, 664, 665,
666, 592, 588, 587, 573, 572, 660/1, 660/2, 661,663, 662, 669, 712,
484, 518, 719, 558, 559,
654, 653, 655,

Katastrální území Hlavečník

799, 744, 618, 732/5, 734/1, 819, 798/2část, 731/2, 732/2,
735/1, 738, 739, 743, 742/2, 742/4, 742/1, 742/3, 735/3, 737, 732/3,
732/4, 816, 735/2, 741.

- **Prohlášení souboru nemovitostí čp. 20 „hájovna“ v obci Kladruby nad Labem za kulturní památku (číslo Ústředního seznamu kulturních památek 100876):**

100 876

Národní památkový ústav
ústřední pracoviště
Valdštejnské nám. 3/162, Praha 1
Došlo 19 -02- 2004
Čj. 1337
Přílohy: 1 ks Odd:

Ministerstvo kultury

Maltézské náměstí 471/1
P.O.BOX 74
118 11 Praha 1 – Malá Strana

telefon: 257 085 111
fax: 224 318 155
e-mail: posta@mkcr.cz

Národní hřebčín v Kladrubech nad Labem, s. p.
533 14 Kladruby nad Labem

Váš dopis značky	Naše značka	Vyřizuje / linka	V Praze dne
	Č. j. 11965/2003	PhDr. Veselá/439	11. 2. 2004

Ministerstvo kultury jako příslušný orgán státní správy na úseku státní památkové péče vydává toto

r o z h o d n u t í:

Ministerstvo kultury ***p r o h l a š u j e*** podle ustanovení § 2 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, **soubor nemovitostí čp. 20 - hájovny** v Kladrubech nad Labem, k.ú. Kladruby nad Labem, okr. Pardubice, Pardubický kraj, za kulturní památku. Soubor tvoří obytný dům, hospodářská stavení, zahradní altán, oplocení a pozemky parc. č. 138 a 133/4.

O d ů v o d n ě n í:

Ministerstvo kultury zahájilo na základě návrhu, který podal vlastník věci, Národní hřebčín v Kladrubech nad Labem, s. p., řízení o prohlášení **souboru nemovitostí čp. 20 - hájovny** v Kladrubech nad Labem, k.ú. Kladruby nad Labem, okr. Pardubice, Pardubický kraj, za kulturní památku. Návrh byl odůvodněn tím, že tento objekt hájovny se zahradou je dochovanou stopou barokního urbanismu Kladrub nad Labem z 18. století.

Na základě ustanovení § 3 odst. 1 zákona 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, se písemně k podanému návrhu vyjádřil Magistrát města Pardubice, odbor rozvoje a strategie, dopisem ze dne 18. 8. 2003, č. j. ORS/1624/2003/PP.

Výše jmenovaný úřad souhlasil s prohlášením souboru nemovitostí hájovny čp. 20 s tím, že se jedná o ukázku barokního urbanismu a doklad dochovaných stavebních technologií 18. století.

K řízení se dále vyjádřil Krajský úřad Pardubického kraje, odbor kultury a památkové péče, který ve svém stanovisku ze dne 6. 8. 2003, č.j. KrÚ-14059/2003/OKPP, s prohlášením předmětného souboru nemovitostí za kulturní památku souhlasil s odůvodněním, že tento pochází z roku 1782 a je dokladem vývoje a rozšiřování areálu hřebčína v druhé polovině 18. století.

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Pardubicích, ve svém odborném stanovisku ze dne 9. 9. 2003, č. j. 6114/2003/ea, uvedl, že souhlasí s prohlášením areálu hájovny čp. 20 v Kladrubech nad Labem.

Objekt čp. 20 patří mezi nejstarší obytné domy v obci a je důležitou součástí urbanistického a krajinného obrazu místa. Jedná se o objekt bývalé myslivny, později lesovny pro správce císařských hřebčínských lesů a byl postaven v roce 1782 (letopočet je dochován ve štukovém provedení v ose západní stěny fasády) za vlády císaře Josefa II. Právě jeho rozhodnutím byl hřebčín v té době rozšiřován. Tyto nemovitosti byly postaveny z důvodu nutnosti personálně zajistit správu nad tehdy se rozvíjející myslivostí a hospodaření s lesním majetkem. Správci zdejších lesů bydleli v tomto domě až do poloviny 20. století. Hájovna je jednopodlažním objektem dřevěné konstrukce (roubená stavba). Valbová střecha je pokryta betonovou drážkovou francouzskou taškou, místy vyspravenou stejným typem v keramickém materiálu. Na sedmiosém reprezentačním průčelí je patrný středový tříosý mělký rizalit bez jakékoliv architektonické odezvy v římsové či nástřešní partii. Dvorní fasáda je řešena hladce, jako hospodářská část se vstupy do objektu, s otevřeným vikýřem do půdního prostoru s přístupem volným žebříkem. Hlavní vstup do objektu (do síně) je umístěn ve středu dvorní fasády a podružné vstupy tvoří verandy. Obvodové stěny jsou konstrukčně řešeny dřevěnou roubenou konstrukcí v tzv. kožichu z hliněné mazaniny, slámy a otrub. Na kožichu je vnější plenta z různého páleného materiálu, opatřená fasádní hladkou omítkou. Dřevěné stropní trámy jsou vytaženy před líc fasády a tvoří podporu pro pozednice krovu. Vnitřní prostory jsou opatřeny omítkou na rákos. Podlahy jsou převážně dřevěné fošnové, pouze ve dvou místnostech u průčelního rizalitu jsou dřevěné parkety, přerušené mladší příčkou. Místnosti v severovýchodní části půdorysu mají podlahu oproti ostatním zvýšenou, pod nimi se nachází zjevně dodatečně vestavěný sklep.

Po vyhodnocení výše uvedeného dospělo Ministerstvo kultury k závěru, že soubor nemovitostí čp. 20 - hájovny v Kladrubech nad Labem je významnou ukázkou barokního urbanismu a rozvoje obce v návaznosti na okolní krajinu a areál hřebčína. Jako objekt náležející k těm nejstarším v Kladrubech nad Labem dokládá i úroveň řemeslných a stavebních technologií druhé poloviny 18. století, tedy v době, kdy byl ředitelem hřebčína Karel Ferdinand rytíř Nicoletti von Mühlhofen a kdy došlo k jednomu z největších rozšíření areálu hřebčína na základě rozhodnutí císaře Josefa II. Tento soubor nemovitostí svým umístěním, charakterem a historickou podstatou splňuje podmínky ustanovení § 2 osdt. 1 písm. a) zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, pro prohlášení věci za kulturní památku.

Přiložený situační plánek s vyznačením umístění věci je nedílnou součástí tohoto rozhodnutí.

P o u č e n í:

Na toto rozhodnutí se nevztahují obecné předpisy o správním řízení (§ 44 zákona č. 20/1987 Sb.). Toto rozhodnutí nabývá účinnosti dnem doručení.

Mgr. Petra Ulbrichová
vedoucí oddělení ochrany kulturních památek
v odboru památkové péče Ministerstva kultury

Ministerstvo kultury ČR

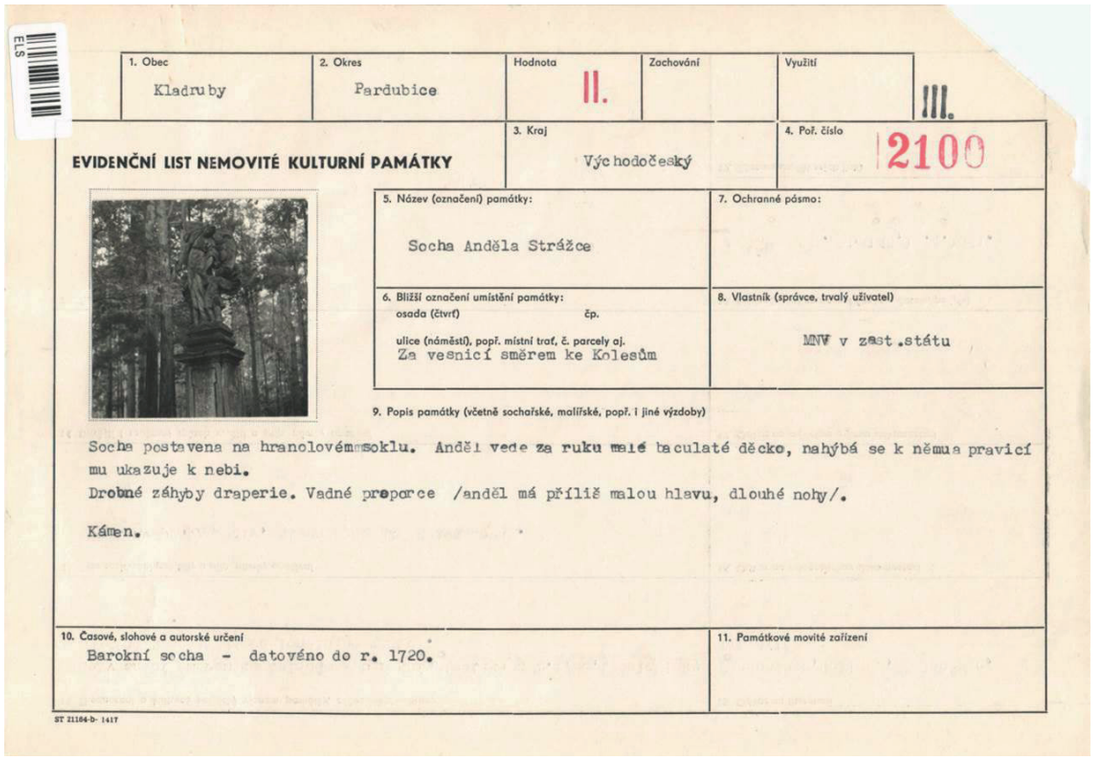
Příloha: Situační plánek s vyznačením umístění věci
Příručka vlastníka kulturní památky

V opise: Magistrát města Pardubice, úsek státní památkové péče
Krajský úřad Pardubického kraje, odbor kultury a památkové péče
Národní památkový ústav, ústřední pracoviště
Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Pardubicích
Vlastní

Soubor nemovitostí čp. 20 – hájovny v Kladrubech nad Labem s pozemky parc. č. st. 138 a 133/4, k.ú. Kladruby nad Labem, okr. Pardubice, Pardubický kraj – příloha k rozhodnutí MK ČR ze dne 11. 2. 2004, č. j. 11965/2003, o prohlášení za kulturní památku.

- **Prohlášení „Socha Anděla Strážce“, v obci Kladruby nad Labem – evidenční list – za kulturní památku (číslo Ústředního seznamu kulturních památek 38421/6-2100):**

1. Obec: Kladruby | 2. Okres: Pardubice | Hodnota: II. | Zachování: | Využití: III.

EVIDENČNÍ LIST NEMOVITÉ KULTURNÍ PAMÁTKY

3. Kraj: Východočeský | 4. Poř. číslo: 2100

5. Název (označení) památky: Socha Anděla Strážce

7. Ochranné pásmo:

6. Bližší označení umístění památky: osada (čtvrť) čp. ulice (náměstí), popř. místní trať, č. parcely aj.: Za vesnicí směrem ke Kolesům

8. Vlastník (správce, trvalý uživatel): MNV v zast.státu

9. Popis památky (včetně sochařské, malířské, popř. i jiné výzdoby)

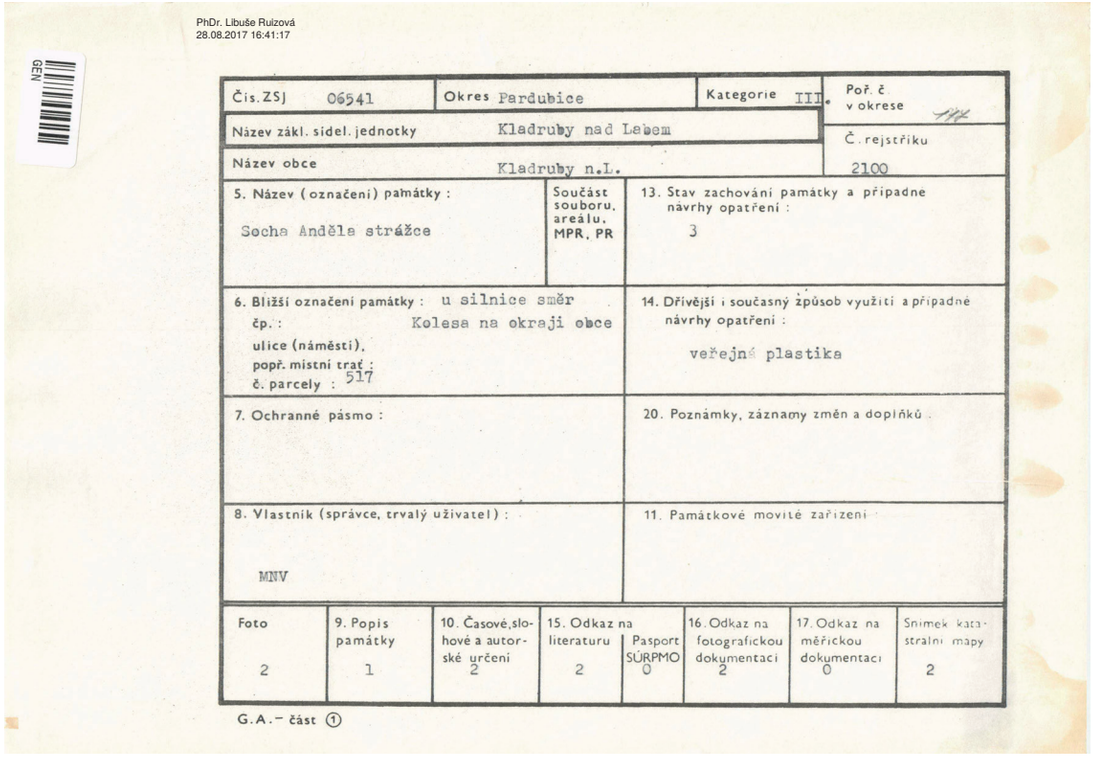
Socha postavena na hranolovémsoklu. Anděl vede za ruku malé baculaté děcko, nahýbá se k němua pravicí mu ukazuje k nebi.
Drobné záhyby draperie. Vadné proporce /anděl má příliš malou hlavu, dlouhé nohy/.

Kámen.

10. Časové, slohové a autorské určení: Barokní socha - datováno do r. 1720.

11. Památkové movité zařízení

ST 21184-b- 1417

PhDr. Libuše Ruizová
28.08.2017 16:41:17

Čís. ZSJ 06541	Okres Pardubice	Kategorie III.	Poř. č. v okrese
Název zákl. sídel. jednotky: Kladruby nad Labem			Č. rejstříku: 2100
Název obce: Kladruby n.L.			

5. Název (označení) památky: Socha Anděla strážce

Součást souboru, areálu, MPR, PR:

13. Stav zachování památky a případné návrhy opatření: 3

6. Bližší označení památky: u silnice směr Kolesa na okraji obce
čp.:
ulice (náměstí), popř. místní trať:
č. parcely: 517

14. Dřívější i současný způsob využití a případné návrhy opatření: veřejná plastika

7. Ochranné pásmo:

20. Poznámky, záznamy změn a doplňků

8. Vlastník (správce, trvalý uživatel): MNV

11. Památkové movité zařízení

Foto	9. Popis památky	10. Časové, slohové a autorské určení	15. Odkaz na literaturu	Pasport SÚRPMO	16. Odkaz na fotografickou dokumentaci	17. Odkaz na měřickou dokumentaci	Snímek katastrální mapy
2	1	2	2	0	2	0	2

G.A. – část ①

- **Prohlášení „areálu kostela sv. Vavřince“, v obci Selmice za kulturní památku (číslo Ústředního seznamu kulturních památek 49639/6-6023):**

Ministerstvo kultury České republiky
Milady Horákové 139
160 41 Praha 6
P. B. 214
Telefon 570 85 111
Fax 24 31 81 55

49639/6-6023

Státní ústav památkové péče
Valdštejnské nám. č. 3/162, Praha 1
Došlo 10 -02- 1998
Čj. 701
Přílohy: ..... Odd: .....

Římskokatolická farnost Kladruby
533 11 Zdechovice 8
okr. Pardubice

Váš dopis značky	Naše značka	Vyřizuje / linka	V Praze dne
	7706/97	Vajčner	4. 2 1998

areál kostela sv. Vavřince,kostel,mármice,hřbitov,ohradní zeď,
Selmice,
na východní straně obce,
č.parc. 1 st.,2 st., 3,k.ú. Selmice,
okres Pardubice

926507

Prohlášení za kulturní památku

Ministerstvo kultury ČR zahájilo na základě návrhu, který podal dne 6.6.1997 Okresní úřad,referát kultury,530 02 Pardubice, řízení o prohlášení věci - areál kostela sv. Vavřince,kostel,mármice,hřbitov,ohradní zeď,Selmice,na východní straně obce,č.parc. 1 st.,2 st., 3,k.ú. Selmice,okres Pardubice, za kulturní památku.

V řízení si vyžádalo stanoviska všech příslušných orgánů a organizací státní památkové péče. Ministerstvo kultury České republiky návrh posoudilo, zhodnotilo důvody v něm uvedené, vzalo v úvahu vyžádaná stanoviska a podle § 3 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči,

p r o h l a š u j e

areál kostela sv. Vavřince,kostel,mármice,hřbitov,ohradní zeď,Selmice,na východní straně obce,č.parc. 1 st.,2 st., 3,k.ú. Selmice,okres Pardubice za kulturní památku.

Filiální kostel sv. Vavřince byl postaven v letech 1903-1904 v novogotickém slohu. Kostel je postaven na kamenné podezdívce z režných neomítaných cihel. Je jednolodní, zaklenutý čtyřmi poli křížové klenby. Na loď navazuje presbyterium se sakristiemi. Nad západním průčelím se tyčí zvonice. Na severovýchodní části hřbitova, který patří ke kostelu, je umístěna mármice, která je také postavena z režného cihelného zdiva. Celý areál ohraničuje zeď z robustních pilířů, které vyplňuje kování.

Obec Selmice i novogotický areál kostela jsou svou historií i současností organickou součástí historického areálu hřebčína v Kladrubech nad Labem. Celý areál kostela s mármicí, hřbitovem a oplocením svou nespornou architektonickou i urbanistickou hodnotou vhodně navazuje na dvůr Františkov, který je součástí areálu císařského hřebčína.

Toto rozhodnutí nabývá účinnosti dnem doručení a nevztahují se na něj obecné předpisy o správním řízení (§ 44 zákona číslo 20/1987 Sb., o státní památkové péči).

Ing. Jaroslava Stöcklová
vedoucí oddělení ochrany kulturních památek
Ministerstva kultury ČR

V opise:
SÚPP /
Památkový ústav
Okresní úřad
Vlastní

7.b.2 Dokumenty, na něž odkazuje kapitola 5.d[152]

Mapy uvedené v této kapitole jsou v plném formátu uvedeny v samostatné příloze – Příloha č. 5.

a) Resumé zásad územního rozvoje Pardubického kraje

Platné Zásady územního rozvoje Pardubického kraje (dále jen ZÚR) byly po první aktualizaci vydány zastupitelstvem Pardubického kraje s účinností od 7. 10. 2014. Zhotovitelem ZÚR je společnost AURS, spol. s.r.o., vedoucí projektant a koordinátor autorského týmu Milan Körner. Řešeným územím je správní území Pardubického kraje. Aktualizace č. 1 ZÚR byla schválena před vyhlášením památkové zóny Kladrubské Polabí, v současnosti je připravována aktualizace č. 2.

ZÚR jako nadřízená územně plánovací dokumentace stanovuje základní požadavky na účelné a hospodárné uspořádání území kraje. ZÚR vymezuje plochy nebo koridory nadmístního významu, které vyžadují koordinaci záměrů na právním území více obcí a na krajské úrovni zpřesňují záměry Politiky územního rozvoje ČR.

ZÚR mají textovou a grafickou část. Část 1. *Stanovení priorit územního plánování* uvádí jako první prioritu: Pomocí nástrojů územního plánování vytvářet podmínky pro vyvážený rozvoj Pardubického kraje, založený na zajištění příznivého životního prostředí, stabilním hospodářském rozvoji a udržení sociální soudržnosti obyvatel kraje. Vyváženost a udržitelnost rozvoje území kraje sledovat jako základní požadavek při zpracování územních studií, územních plánů, regulačních plánů a při rozhodování o změnách ve využití území. S ohledem na ochranu nominovaného statku, mezi dalšími prioritami, uvádí vytváření podmínek pro péči o přírodní, kulturní a civilizační hodnoty na území kraje, včetně zachování přírodních hodnot, biodiverzity a ekologicko-stabilizační funkce krajiny, ochrany pozitivních znaků krajinného rázu, zachování a citlivé doplňování výrazu sídel s cílem nenarušovat hodnotné urbanistické struktury a architektonické i přírodní dominanty nevhodnou zástavbou a omezit fragmentaci krajiny; rozvojové záměry ovlivňující charakter krajiny umisťovat do nejméně konfliktních lokalit, dále preferovat využití již zastavěného území pro rozvoj proti zabírání nových zastavitelných lokalit ve volné krajině. Další prioritou je tvorba podmínek pro stabilizaci a rozvoj hospodářských činností, který však zahrnuje také posílení kvality života včetně kvality obytného prostředí s příznivým urbanistickým a architektonickým řešením sídel. Zastavěné území využívat efektivně, zachovávat urbanistickou celistvost sídel, preferovat rekonstrukce a přestavby objektů a areál před vymezováním nových zastavitelných území ve volné krajině.

Část 2. ZÚR zpřesňuje vymezení rozvojových oblastí celostátního významu přejatých z Politiky územního rozvoje a vymezuje rozvojové oblasti krajského významu. Území nominovaného statku se nachází mimo rozvojové oblasti a osy republikové i krajské úrovně. Jižní část nárazníkového pásma jižně od řeky Labe spadá do rozvojové osy republikové úrovně OS4 Praha – Kolín – Pardubice. Ve východní části nárazníkového pásma se nachází okraj rozvojové oblasti republikového významu OB4 Hradec Králové – Pardubice. Pro rozhodování o změnách v rozvojové ose OS4 ZÚR nestanovují zásady pro usměrňování rozvoje, které by měly vliv na ochranu nominovaného statku.

Nominovaného statku se týká vymezení kategorií center osídlení, které lokální centrum Přelouč řadí mezi sídla kategorie „Významné nižší centrum". Mezi zásadami pro usměrňování rozvoje ZÚR ukládají ochranu kulturních a přírodních hodnot a jejich využití pro potřeby cestovního ruchu a zabezpečení územních podmínek pro rozvoj bydlení, obslužných i ekonomických aktivit. Město Přelouč je partnerem pro poskytování některých služeb v území, jeho územní rozvoj však může potenciálně vytvářet suburbanizační tlak i na území a v prostředí nominovaného statku.

V oddíle 4. ZÚR zpřesňuje vymezení ploch a koridorů celostátního významu z Politiky územního rozvoje a vymezuje plochy a koridory krajského významu. Nominovaný statek leží při řece Labi,

[152] Níže uvedené dokumenty jsou v plném rozsahu přiloženy v elektronické verzi nominační dokumentace (příloha č. 5). Součástí tištěné verze nominační dokumentace jsou pouze níže uvedená analytická resumé jednotlivých dokumentů.

která historicky funguje jako hlavní komunikační páteř mezi centrem státu a regionem východních Čech a ve správním území některých sousedních obcí se nacházejí významné koridory technické a dopravní infrastruktury, proto je tato kapitola pro nakládání se statkem obzvláště podstatná. V kapitole 4.1.1.3 ZÚR zpřesňuje celostátní koridor vodní dopravy VD1 Pardubice – hranice SRN s cílem prodloužení Labské vodní cesty od přístavu Chvaletice (při jihozápadní hranici nominovaného statku) směrem na východ do přístavu Pardubice. V návaznosti na již podrobně vymezené části koridoru zanesené v územních plánech obcí (viz územní plán Selmice a Kladruby nad Labem) je na východní hranici nárazníkového pásma vymezen koridor pro umístění stavby D150 (plavební stupeň Přelouč II).

Vzhledem k blízkosti elektrárny Chvaletice je velmi důležitá kapitola 4.2.2.1 věnovaná elektroenergetice. Platné ZÚR na území žádný nový koridor nevymezují, přes území statku však vedou stávající vedení velmi vysokého napětí 400kV, vysokého napětí 110kV a jejich přípojek na elektrárnu Chvaletice.

Východiskem vymezení koridoru v Politice územního rozvoje (kapitola 6.1) je zřizování technické infrastruktury ve veřejném zájmu, které vyžadují koordinaci v území. Vedení jednotlivých systémů je limitem využití území a systémy vyžadují ochranná pásma, kde dochází například k odstraňování a úpravě dřevin pro zajištění bezpečnosti vedení. Závazným vymezením koridoru v Politice územního rozvoje se rozumí uvedení míst, která mají být záměrem spojena a grafické znázornění je pouze orientační. Úkolem územního plánování na úrovni kraje je zpřesnění koridoru a zajištění územní ochrany vymezených koridorů. Dojde-li k překryvu s jiným záměrem nevymezeným v Politice územního rozvoje, nesmí být v územně plánovací dokumentaci určeny podmínky, které by znemožnily realizaci záměru vymezeného v Politice územního rozvoje. Kritériem pro rozhodování o změnách v území je kromě zajištění odpovídajících technických parametrů, dle Politiky územního rozvoje však také minimalizace konfliktů s ochranou přírody a krajiny a kulturními a civilizačními hodnotami v území. U stávajících koridorů ZÚR stanovuje jako zásadu pro usměrňování územního rozvoje připravit a realizovat uvedené stavby, jako úkol územního plánování je určeno zajistit vymezení a zpřesnění šířky koridorů v závislosti na podmínkách průchodu koridorů daným územím. Vedení E15 zahrnuje dvojité vedení 400 kV Týnec-Krasíkov a Krasíkov-Týnec, Důvodem vymezení je navýšení výkonu a spolehlivosti elektrické přenosové sítě v oblasti střední a severní Moravy.

V současnosti je připravována aktualizace ZÚR, která zpřesňuje vedení koridoru E15 na území Pardubického kraje (koridor se územně kryje s existujícím vedením 400kV). V souvislosti s touto dílčí úpravou byla otevřena otázka komplexního řešení konfliktů vedení elektrické přenosové soustavy a ochrany hodnot nominovaného statku, kdy výrazně vyšší negativa zejména pro vizuální integritu statku a dřeviny jako součásti kompozičních prvků krajiny představuje stabilizované vedení 110 kV procházející od východu na západ celým územím nominovaného statku. Je žádoucí stanovit dlouhodobou koncepci uspořádání vedení vysokého napětí na území nominovaného statku a jeho nárazníkového pásma, které by mohlo být v dlouhodobém horizontu realizováno v rámci modernizací a dožívání stávající přenosové soustavy mimo tuto zájmovou oblast.

V případě větrných elektráren ZÚR nevymezují konkrétní plochy pro jejich umisťování, stanovuje však nevymezovat jejich plochy na velkoplošných chráněných územích.

Statek se při Labi nachází také v oblasti ohrožené záplavami. V oblasti protipovodňových opatření v kapitole 4.2.2.5 stanovuje jako zásady pro usměrňování územního rozvoje revitalizovat říční systémy a přírodě blízká protipovodňová opatření, v záplavových územích vymezovat zastavitelné plochy a umisťovat veřejnou infrastrukturu jen ve výjimečných případech. Jako úkoly pro územní plánování stanovuje zvyšovat retenční schopnost krajiny a respektovat navržené plochy a koridory, jejichž lokalizace vyplývá z plánu povodí.

V kapitole 4.3 plochy a koridory nadregionálního a regionálního Územního systému ekologické stability ZÚR vymezuje na území statku tři osy nadregionálního biokoridoru K72 Polabský luh – Bohdaneč: osu borovou, nivní a vodní o šířkách 40 a 50 m. Na území nominovaného statku je vymezeno regionální biocentrum 1980 Řečany, v nárazníkovém pásmu regionální biocentrum 921 Labišťata, 922 Mokřiny u Týnce, 1751 Dubina, na území statku regionální biokoridor 9907 a na území nárazníkového pásma regionální biokoridor 9908. Pro vymezená zemí ZÚR stanovuje v zásadách

pro usměrňování územního rozvoje respektovat vymezené plochy a koridory jako nezastavitelné s výjimkou liniových staveb, které je kříží, veškeré zásahy provádět pouze na základě kladného odborného posouzení. Složky Územního systému ekologické stability, jejichž stav odpovídá cílovému, chránit před dalšími zásahy, u těch, jejichž funkčnost je omezená, je nutno realizovat opatření k dosažení cílového stavu. ZÚR stanovují jako úkol územního plánování zpřesnit vymezení prvků a jejich ochranných zón podle konkrétních geomorfologických a ekologických podmínek v území a za dodržení prostorových parametrů koridorů.

Kapitola 5. ZÚR upřesňuje územní podmínky koncepce ochrany a rozvoje přírodních, kulturních a civilizačních hodnot v území, kdy je nutné nominovaný statek posuzovat jako území s přírodními i kulturními hodnotami. Mezi přírodními hodnotami se myslí mimo jiné NATURA 2000 (část území statku), plochy pro těžbu nerostných surovin (ložisko štěrkopísku Hlavečník). V odstavci f) je jako krajinářsky hodnotné území vzhledem k době vydání uvedena výslovně pouze památkovou zónu Slatiňansko-Slavicko, území dnešní památkové zóny Kladrubské Polabí lze považovat za území se zvýšenou hodnotou krajinného rázu podle stejného odstavce. Památková zóna Kladrubské Polabí bude do textu ZÚR doplněna v rámci probíhající aktualizace. ZÚR pro zajištění ochrany a možného rozvoje těchto území s přírodními hodnotami stanovuje mimo jiné respektovat ochranu výše uvedených hodnot jako limitu rozvoje území, vytvořit podmínky pro užívání krajiny v souladu s její hodnotou, při rozvoji sídel upřednostňovat přestavbu nevyužitých nebo nedostatečně využitých zastavěných území před vymezováním nových zastavitelných území v krajině, při rozvoji sídel a návrhu nových dopravních staveb zabezpečit ochranu krajinného rázu, výškové a plošně rozsáhlé stavby posuzovat vzhledem k možnosti narušení pozitivních charakteristik krajinného rázu, nenavrhovat vedení nových dopravních staveb ve volné krajině, ve zvláště krajinářsky hodnotných územích podporovat rozvoj šetrných forem turismu, při řešení změn území a upřesňování tras liniových staveb minimalizovat vlivy na území přírodních hodnot, chránit říční nivy a v co nejvyšší možné míře zabránit vodohospodářským úpravám regulujícím vodní toky, odvodňování a zastavování údolních niv a likvidaci přírodě blízkých společenstev.

Oddíl 5.2 věnovaný kulturním hodnotám vyjmenovává objekty s nadregionálním významem včetně národní kulturní památky hřebčín Kladruby nad Labem. V odstavci h) památkové zóny opět vzhledem k datu vydání chybí památková zóna Kladrubské Polabí, která bude doplněna v rámci současné aktualizace. ZÚR stanovují zásady pro usměrňování územního rozvoje v souvislosti s ochranou a rozvojem kulturních hodnot: respektovat kulturní hodnoty území, včetně urbanistického, architektonického a archeologického dědictví, při realizaci rozvojových záměrů v širším okolí památkově chráněných území a objektů respektovat genia loci a zvažovat možné střety s pozitivními charakteristikami krajinného rázu, stanovit podmínky pro využití kulturních hodnot pro cestovní ruch ve prospěch trvale udržitelných forem cestovního ruchu.

V rámci kapitoly 5.3 civilizační hodnoty kraje je mezi těmito hodnotami uvedena také elektrárna Chvaletice včetně vybrané energetické infrastruktury (viz vymezování koridorů technické infrastruktury výše).

ZÚR v kapitole 6 vymezují cílové charakteristiky krajiny. Nominovaný statek se nachází na rozhraní krajiny lesní (severní část s masivem lesa) a lesozemědělské (jižní část zemědělsky využívané krajiny hustě členěné zelení rostoucí mimo les). Do nárazníkového pásma statku na jihu a západě zasahuje překryvové území s předpokládanou vyšší mírou urbanizace. Jako základní zásady pro péči o všechny krajinné typy ZÚR stanovují mimo zásady vytvářet podmínky pro ochranu a šetrné užívání přírodních zdrojů, chránit strukturu krajinných prvků charakteristickou pro jednotlivé typy krajin a pozitivní znaky krajinného rázu, rozvíjet retenční schopnost krajiny, respektovat výjimečné části krajiny chráněné dle příslušných zákonů a podmínky jejich ochrany, preferovat využití proluk a přestavbových území před vymezováním zastavitelných území v krajině, rozvíjet formy cestovního ruchu příznivé pro udržitelný rozvoj, respektovat architektonické a urbanistické hodnoty sídel, při umisťování vysokých nebo plošně rozsáhlých staveb eliminovat nepříznivé dopady na krajinný ráz. Jako úkol územního plánování je určeno zpřesnit zásady pro jednotlivé krajinné typy v územních plánech.

Krajina lesní je v kapitole 6.2 vymezena jako lidskými zásahy méně pozměněný typ s lesními porosty zaujímajícími přes 70 % plochy s minimálními segmenty lesa přes 800 ha a s uzavřeným

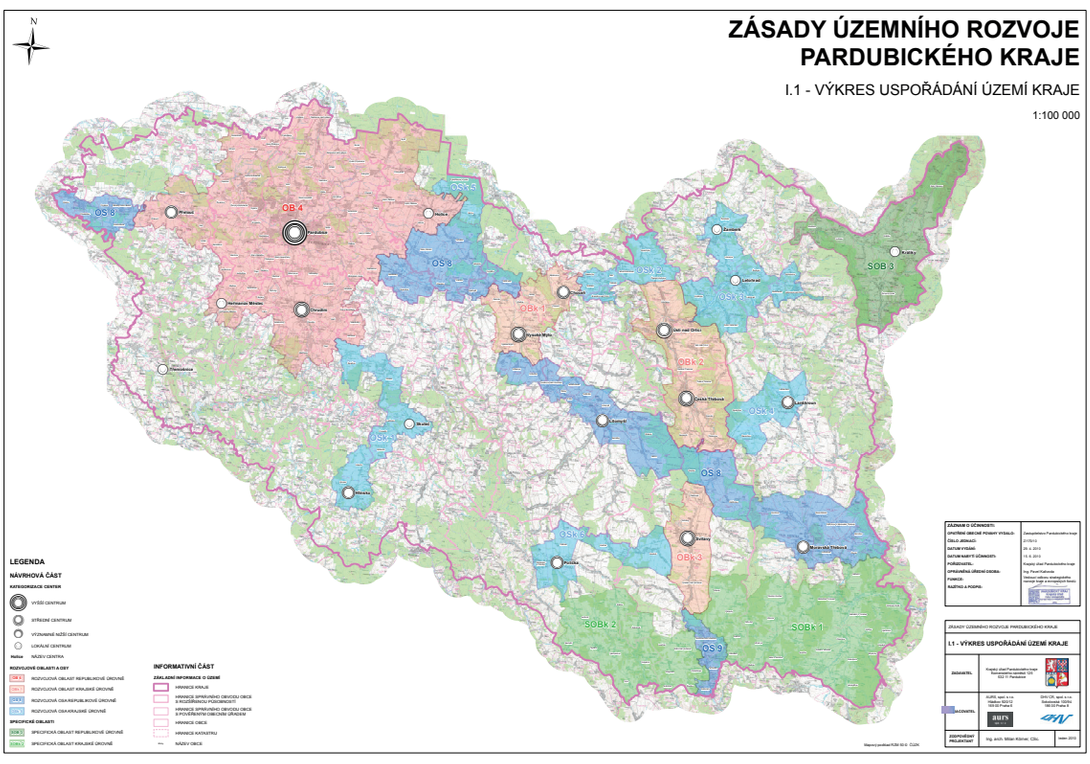
pohledovým charakterem. ZÚR stanovují zásady pro plánování změn v území: lesní hospodaření směřovat k druhové diferenciaci a obnově lokálně přirozené skladby, zastavitelné plochy mimo zastavěná území a zábor půdního fondu navrhovat jen v nezbytné míře a pouze výjimečně na úkor lesa, eliminovat riziko narušení pohledových horizontů umístěním nevhodných vertikálních a liniových staveb.

Krajina lesozemědělská je v kapitole 6.4 vymezena jako přechodový typ mezi krajinou lesní a zemědělskou s mozaikovitou, lokálně proměnlivou strukturou s většinou lesů intenzivně hospodářsky užívanou, s převážně polootevřeným charakterem a převahou středně až méně úrodných krajin, případně úrodných krajin s dramatickým reliéfem nebo ovlivněných vodou. ZÚR stanovují zásady pro plánování změn v území a rozhodování o nich: prosazovat diferencovanější a přirozenější skladbu lesů, zastavitelné plochy mimo zastavěné území navrhovat pouze v nezbytné míře při zohlednění hodnot v území, pouze výjimečně na úkor lesa, dále zábor lesního půdního fondu připouštět pouze výjimečně, chránit a rozvíjet harmonický vztah sídel a krajiny, udržovat vyvážený podíl zahrad a trvale zatravněných ploch vůči zastavěným a intenzivně využívaným plochám, kapacitnější rekreační zařízení připouštět pouze na základě vyhodnocení únosnosti krajiny.

Území s předpokládanou vyšší mírou urbanizace v kapitole 6.7 je charakterizováno jako funkce překryvná, vymezující území se zvýšenými požadavky na změny v území v územních rozvojových oblastech a os uvedených v kapitole 2. Pro tyto plochy ZÚR stanoví zásady: řešit proporcionálně požadavky na rozvoj sídel a požadavky na ochranu krajiny podle jednotlivých krajinných typů, ve vazbě na centra osídlení soustředit aktivity nadregionálního významu a tím přispívat k zachování charakteru a ochraně krajinných hodnot v ostatních oblastech, v návaznosti na rozvoj sídel rozvíjet plochy a linie krajinné zeleně zajišťující prostupnost krajiny a zvyšující její pestrost, přitom dbát na architektonickou úroveň řešení.

V kapitole 7. ZÚR vymezují veřejně prospěšné stavby a opatření nadmístního významu, pro které lze vyvlastnit práva k pozemkům a stavbám, případně zřízení předkupního práva. Na území nominovaného statku se jedná o veřejně prospěšná opatření územního systému ekologické stability U02 (biokoridor K72, viz výše), U69 (biokoridor 9907), v nárazníkovém pásmu navazující U70 (biokoridor 9908).

V kapitole 8. Stanovení požadavků nadmístního významu na koordinaci územně plánovací činnosti obcí jsou stanoveny požadavky na koordinaci územních plánů obcí na území nominovaného statku

a nárazníkového pásma ve věci ÚSES. Nejsou stanoveny požadavky na vymezení ploch a koridorů, ve kterých se ukládá prověření změn jejich využití územní studií nebo regulačním plánem.

Kromě textové části jsou uvedené záměry obsažené v grafické části ZÚR, zejména ve výkresech I.2 Výkres ploch a koridorů nadmístního významu 1:100 000, I.3 Výkres oblastí se stejným krajinným typem 1:100 000 a I.4 Výkres veřejně prospěšných staveb a opatření 1:100 000.

b) Resumé územního plánu obce Kladruby nad Labem

Níže uvedené resumé se vztahuje k v současnosti platnému územnímu plánu (dále jen ÚP), který je ale již na hranici své životnosti a v současnosti pokročily přípravy na novém územním plánu. Vzhledem k tomu, že však tento nový územní plán nenabyl právní moci, vychází resumé z tohoto přežilého ÚP.

Platný územní plán obce Kladruby nad Labem byl schválen zastupitelstvem obce 15. 12. 2006 a vyhláška obce o závazné části ÚPD nabyla účinnosti dne 30. 12. 2006. Zpracovatelem ÚP jsou Jan Psota a Marie Kodetová, Žitenická 1529, Čáslav 286 01. V současnosti probíhá zpracování nového ÚP. V době zpracování původního ÚP ještě nebyla vyhlášena památková zóna Kladrubské Polabí a část nominovaného statku ještě neměla žádnou památkovou ochranu. Nový územní plán vzniká za spolupráce obce, správce statku a orgánů památkové péče.

Řešeným územím ÚP je správní území obce Kladruby nad Labem, které je tvořeno katastrálním územím Kladruby nad Labem, Kolesa, Komárov a Bílé Vchynice. Území nominovaného statku zabírá téměř celé území k. ú. Kladruby kromě koryta Labe a malé části území obce jižně od Labe. Celý zbytek katastru Kladruby nad Labem, jižní část katastru Komárova a Koles jsou součástí nárazníkového pásma nominovaného statku.

Územní plán má textovou a grafickou část, textová část je členěna na oddíl regulativů a ploch zastavitelného území a dále textovou a tabulkovou část. Část I. Úvodní ustanovení vymezuje předmět úpravy ÚP a rozsah platnosti územního plánu.

Část II. Závazná část textu ÚP v oddíle 1) Urbanistická koncepce stanovuje jako základní předpoklad všech aktivit v území zachování jeho trvale udržitelného rozvoje. Při přípravě nových staveb a stavebních úprav bude respektován historický obraz obce v panoramatech jednotlivých sídel a obzvláště v Kladrubech nad Labem bude respektována dominanta areálu Národního hřebčína Kladruby nad Labem. Novostavby v území budou uzpůsobeny tak, aby nepoškozovaly prostředí historicky cenných objektů, mimořádná pozornost bude věnována Národnímu hřebčínu v celém jeho krajinném rozsahu. Doplnění rozvojových ploch hřebčína zachová původní provázanost areálu hřebčína a jeho širších vztahů v komponované krajině.

V oddíle Využití ploch a jejich uspořádání je stanoven způsob rozdělení území na funkční plochy a stanovení regulativů funkčního využití jednotlivých ploch. Stavby přípustné lze povolit za předpokladu splnění ostatních právních předpisů, stavby, které nespadají do kategorie přípustné ani nepřípustné, jsou považovány za výjimečně přípustné a o jejich umístění rozhoduje stavební úřad.

Oddíl Zásady uspořádání dopravního vybavení ÚP navrhuje přeřešit stávající silnici Kladruby nad Labem–Řečany nad Labem uceleně jako dopravní koridor včetně separované pěší a cyklistické stezky, s křižovatkou na Selmice řešenou s ohledem na pastvinný chov a turistickou stezku. V ÚP je jako územní rezerva R14 chráněno území pro realizaci labského plavebního stupně. Pokud bude od záměru upuštěno, bude území ponecháno jako neurbanizované. Část Zásady uspořádání technické infrastruktury uvádí jako stabilizovanou současnou trasu 110 kV, která prochází východozápadním směrem celým nominovaným statkem. Jako stabilizovaná je vymezena i stávající čistírna odpadních vod umístěná v pastvině. ÚP udává obecné zásady uspořádání bytové výstavby – bytová zástavba bude realizována v lokalitách navazujících na zastavěné území, při povolování staveb budou stavebním úřadem posuzovány individuálně prostorové vazby tak, aby novostavby nerušily přirozený ráz obce (pozn.: od vyhlášení památkové zóny v roce 2015 podléhají veškeré změny a novostavby na území statku a nárazníkového pásma posouzení orgánu památkové péče). Je stanovena povinnost zpracovat regulační plán pro zástavbu rodinných domů větší než 0,7 ha, pro umožnění výstavby

v severovýchodní části Kladrub nad Labem je stanoven předpoklad zpracování podrobného regulačního plánu historického jádra obce.

Jsou vymezeny plochy pro rozvoj Národního hřebčína pro výcvikový a sportovní provoz, jejichž využití je upřesněno citovanou urbanistickou studií architekta Javůrka za předpokladu projednání s dotčenými orgány státní správy.

Umisťování výrobních aktivit je podmíněno řešením s ohledem na dálkové pohledy a krajinný ráz a ozelenění obvodu areálů.

Koncepce územního systému ekologické stability kromě prostorového vymezení systému stanovuje v zásadách pro zajištění jeho funkčnosti mimo jiné: rozšiřovat plochy orné půdy a zmenšovat lesy není přípustné, má být omezeno nebo zcela vyloučeno hnojení, zamezeno splachům z půdy, luční společenstva mají být kosena až po odkvětu hlavních trav. Doporučuje se odstraňovat nálety invazivních prvků v travních společenstvech, vyloučit technicistní úpravy toků a změny vodního režimu kromě protipovodňových opatření, obnovit slepá ramena Labe. Prvky územního systému ekologické stability na území krajiny hřebčína, národní kulturní památky, budou mít své specifické zásady hospodaření uzpůsobené údržbě komponované krajiny, případně může být měněno vymezení prvků územního systému ekologické stability ve vazbě na projekt obnovy krajiny. Pro hřebčín je stanoven samostatný systém údržby krajiny, pro který byla (viz dále) vyčleněna samostatná krajinná podzóna 1a, kde má systém hospodaření odpovídat údržbě krajiny stylu 19. století. Ve volné krajině národní kulturní památky nebudou vytvářena sídla, samoty, rekreační ani zahrádkářské stavby.

Funkční a prostorová regulace území uvádí regulaci s celoplošnou platností, kdy ve všech funkčních plochách je přípustné vedení nezbytných komunikací včetně odstavných stání, stavby technické infrastruktury, vodohospodářské stavby a plochy zeleně. Výjimečně jsou ve všech plochách přípustné veškeré stavby, které nejsou označeny jako nepřípustné, v areálu národní kulturní památky je výjimečně přípustné vedení nezbytných komunikací včetně odstavných stání.

Urbanizované území je členěno do sedmi funkčních ploch.

Jako Plochy centrální (C v grafické části) je na území nominovaného statku a nárazníkového pásma vymezena pouze zástavba podél hlavní osy sídla Kladruby nad Labem, plocha polyfunkčně sdružuje venkovské bydlení s různými typy služeb, nepřípustná je výroba a skladování. Jako nová plocha centrální je vymezena plocha přestavby P5 v místě stávající proluky a původně výrobní plochy.

Je vymezena zvláštní plocha národní kulturní památky Národní hřebčín Kladruby nad Labem. Nepřípustné jsou veškeré stavby, které nesouvisí s činností Národního hřebčína. Funkce je dlouhodobě stabilizovaná ve stávajících objektech hřebčína a rozšiřována řešením ÚP není. Dále jsou vymezeny plochy rozvoje národní kulturní památky Národní hřebčín Kladruby nad Labem, vymezené pro výcvik, jezdecký a vozatajský sport. Regulace umožňuje primárně trvalé travní porosty se specifickými sportovními stavbami a doprovodnými stavbami technické infrastruktury. Pro rozvoj funkce jsou vymezeny tři plochy: plocha Z2 v severovýchodním cípu hlavní pastviny a plochy územní rezervy R1 a R13 jižně od hřebčína. Žádná z rozvojových ploch nebyla využita ke stavebním aktivitám.

Plochy bydlení jsou členěny na plochy BV venkovského charakteru, BSL služebního bydlení hřebčína a zemědělské usedlosti BZ s možností drobného chovu skotu a koní. Tyto plochy připouštějí různou míru zemědělského využití, výjimečně s přípustnou drobnou nerušící výrobou, stavbami pro ubytování, bytovými domy v měřítku okolní zástavby a jiné služby. Na území statku jsou plochy bydlení vymezeny v intravilánu obce Kladruby nad Labem a několika drobných lokalitách při hranicích katastru a dalších historických samot. Pro rozvoj funkce jsou na území statku vymezeny plochy Z3 a Z4, na žádné nebyla výstavba zahájena (pro plochu Z4 byl zpracován regulační plán). Projednávaný návrh nového ÚP plochu Z4 významně redukuje ve prospěch zachování prostředí Kladrubského náhonu. V intravilánu Kladrub nad Labem se nacházejí tři drobné lokality hromadného bydlení vilového charakteru. Nové rozvojové plochy nejsou navrhovány.

Funkce Občanské vybavenosti (O) v intravilánu Kladrub nad Labem plní většinou zástavba centrální zóny C, vymezena je pouze jedna drobná stávající lokalita, nové nejsou navrhovány. Stejně jsou stabilizovány plochy Oš (Středí škola chovu koní a jezdectví při severozápadní hranici intravilánu). Jako stabilizovaná je vymezena plocha od Distribuce a služeb v sousedství hřebčína. Na území

nominovaného statku jsou vymezeny dvě drobné zastavitelné lokality pro rekreaci a sport (RS). Na území nominovaného statku ani nárazníkového pásma nejsou vymezeny žádné plochy pro individuální rekreaci (RI).

V severní části intravilánu Kladrub nad Labem na území nominovaného statku je vymezena rozsáhlá stabilizovaná lokalita Plochy výroby nerušivé (Vn) v areálu bývalé žampionárny. V lokalitě není přípustná průmyslová ani zemědělská výroba. V návrhu nového územního plánu bude požadování prověření vymezení území přestavby tak, aby se snížila nutnost záboru nezastavěného území pro rozvoj bydlení a hřebčína. Na území statku ani nárazníkového pásma není vymezena žádná plocha pro výrobu (V) pro průmysl a výrobní služby. V severní části katastru Kladrub nad Labem je vymezena stabilizovaná plocha zemědělské výroby v návaznosti na areál lesoškolek. Z ploch technické vybavenosti (T, D, P) se na území statku a nárazníkového pásma nachází pouze stabilizovaná plocha čistírny odpadních vod situovaná na pastvině.

Při toku Labe se na jihovýchodním okraji katastru Kladrub nad Labem nachází plocha územní rezervy R14 pro Plochu plavebního kanálu (Pk). V ploše je přípustná pouze stavba dle dokumentace k územnímu řízení, nepřípustné jsou všechny ostatní stavby. Jako plochy zeleně v urbanizovaném území jsou vymezeny Plochy zeleně sídelní (ZS) pro veřejnou a izolační zeleň, která je vymezena především na veřejných prostranstvích intravilánu Kladrub nad Labem. Jsou vymezeny čtyři nové lokality s touto funkcí v intravilánu Kladrub nad Labem Z8, Z10, Z11 a Z12. Dále Plochy zahrad (Z) sloužící k zachování vyhrazené zeleně mezi územím s rozdílnými funkcemi (navržena plocha Z9 mezi bývalou žampionárnou a přilehlou obytnou lokalitou).

Vzhledem k charakteru statku je velmi důležitý také způsob vymezení ploch neurbanizovaného území. Jako Pozemky s funkcí lesa (L) je vymezena většina pozemků nárazníkového pásma v řešeném území a zalesněná část území nominovaného statku. Na těchto územích jsou přípustné pouze stavby a zařízení spojená s funkcí lesa.

Plochy zemědělského půdního fondu (o, ttp, ttp-zu) zahrnují plochy s různým způsobem hospodaření a slouží k intenzivní zemědělské výrobě, nebo jsou udržovány jako rezerva pro tuto funkci. Přípustné jsou liniové a plošné stavby spojené se zemědělskou činností, stavby meliorací a závlah, dočasné jednoduché stavby pro potřeby jezdeckého a vozatajského sportu. Nepřípustné jsou veškeré stavby nesouvisející se zemědělskou činností, podmíněně přípustné stavby ke skladování siláže, senáže a hnojiště. Jako Trvale zatravněná plocha (ttp) je vymezen celý blok pastvin i zatravněné plochy v Mošnici. Plocha ttp-zu se na území statku ani nárazníkového pásma nevyskytuje. Plocha Orné půdy (o) je vymezena v jihovýchodní části katastru Kladrub nad Labem na ploše dočasně zorněných původních luk a pastvin. Třetina těchto pozemků je již trvale zatravněná, celá plocha je jako louka/pastvina vymezena v projednávaném návrhu územního plánu. Plocha sadů a zahrad mimo zastavěné území (z) je vymezena při několika drobných lokalitách samot mimo intravilán Kladrub nad Labem.

K vymezení zeleně se zvýšenou ochranou slouží Plochy zeleně zahrnuté do územního systému ekologické stability (ze), kde jsou přípustné pouze liniové trasy infrastruktury křížící biokoridory, nepřípustné ostatní činnosti narušující funkci území. Plochy zde jsou vymezeny především v prvcích územního systému ekologické stability v Mošnici.

V plochách Vodních toků a ploch (hn, hv) jsou přípustné stavby a zařízení spojené s vodohospodářskou funkcí vodních ploch, nepřípustné všechny stavby, které by mohly narušit ekologickou stabilitu vodního toku.

Z hlediska ochrany krajiny je území členěno do čtyř kategorií: 1.–3. krajinná zóna (území nezastavitelné) a 4. krajinná zóna (zastavitelné). 1. zóna zahrnuje přírodě blízké nebo člověkem málo pozměněné ekosystémy, které jsou v současné době funkční, nebo lze jejich zvýšenou ochranou přispět k postupnému vzniku přírodě blízkých společenstev. Tato zóna zahrnuje většinu území nominovaného statku kromě urbanizovaných území, dočasně zorněného bloku pastvin v jihovýchodní části katastru Kladrub nad Labem, ochranná pásma komunikací a liniových prvků technické infrastruktury (včetně vedení vysokého napětí). Na území nárazníkového pásma jsou do této kategorie zařazeny plochy prvků územního systému ekologické stability. V této zóně jsou přípustné činnosti směřující k ekologické stabilizaci území obhospodařováním luk a mokřadů,

u lesních porostů podpora přirozených, druhově diferencovaných porostů s rekreačním využitím pouze pro nepobytové funkce. V této zóně je nepřípustná těžba nerostů, zřizování skládek, výrazné terénní úpravy a jiné devastační zásahy. Podmíněně přípustné je budování dopravní infrastruktury pro místní obsluhu území. Kategorie má jednu podzónu – historický areál národní kulturní památky Národní hřebčín v Kladrubech nad Labem a kulturní památky Národní hřebčín Kladruby nad Labem specifický proti přírodním plochám výraznou kompoziční složkou. Jako přípustné jsou stanoveny činnosti sloužící k zachování a zvýraznění hospodářské kulturní krajiny a její kompozice s účelově měněnou druhovou skladbou za použití domácích i cizokrajných dřevin. Nepřípustné jsou veškeré stavby a činnosti nesouvisející s chovem starokladrubského koně nebo rušící kompozici areálu. Podmíněně přípustné je nepobytové rekreační využití.

Většina území nárazníkového pásma nominovaného statku spadá do II. krajinné zóny zahrnující především ostatní lesní porosty v území. Do kategorie jsou zařazeny ekologicky stabilní plochy, které jsou ovlivněny činností člověka. Přípustné jsou činnosti směřující k ekologické stabilizaci zahrnující protierozní opatření, podporu přírodě blízké diverzifikace druhové skladby porostů, zvyšování retenční schopnosti krajiny. Je přípustné rozšiřovat porosty vhodných dřevin mimo les, je přípustné budování dopravní a technické infrastruktury pro obsluhu území. Nepřípustná je zástavba, těžba a další těžce devastační zásahy. Podmíněně přípustné je umisťování nových staveb nezbytných pro hospodaření na pozemcích za podmínky jejich architektonické kvality a šetrnosti k okolnímu prostředí.

Do III. krajinné zóny je v rámci řešeného statku a jeho nárazníkového pásma řazeno pouze dočasně zorněné území v jihovýchodní části katastru Kladruby nad Labem. Kategorie zahrnuje člověkem silně pozměněné, ekologicky málo stabilní ekosystémy. Přípustné je hospodaření na zemědělské půdě a v lesích bez zvláštního omezení, s nutnými opatřeními proti erozi a na prostupnost krajiny, v lesích žádoucí posilování podílu místních dřevin. Nepřípustná je urbanizace, těžba, rozsáhlé terénní úpravy a zásobní hnojení. Podmíněně přípustná je výstavba pro zemědělskou výrobu, stavby pro technickou a dopravní infrastrukturu, lokálně těžba za předpokladu ochrany krajinného rázu. (Pozn.: území v ploše nominovaného statku je dnes již z jedné třetiny zatravněno, zbytek je také určen k trvalému zatravnění a začlenění do systému pastvin hřebčína. Takto je území vymezeno i v návrhu nového územního plánu.)

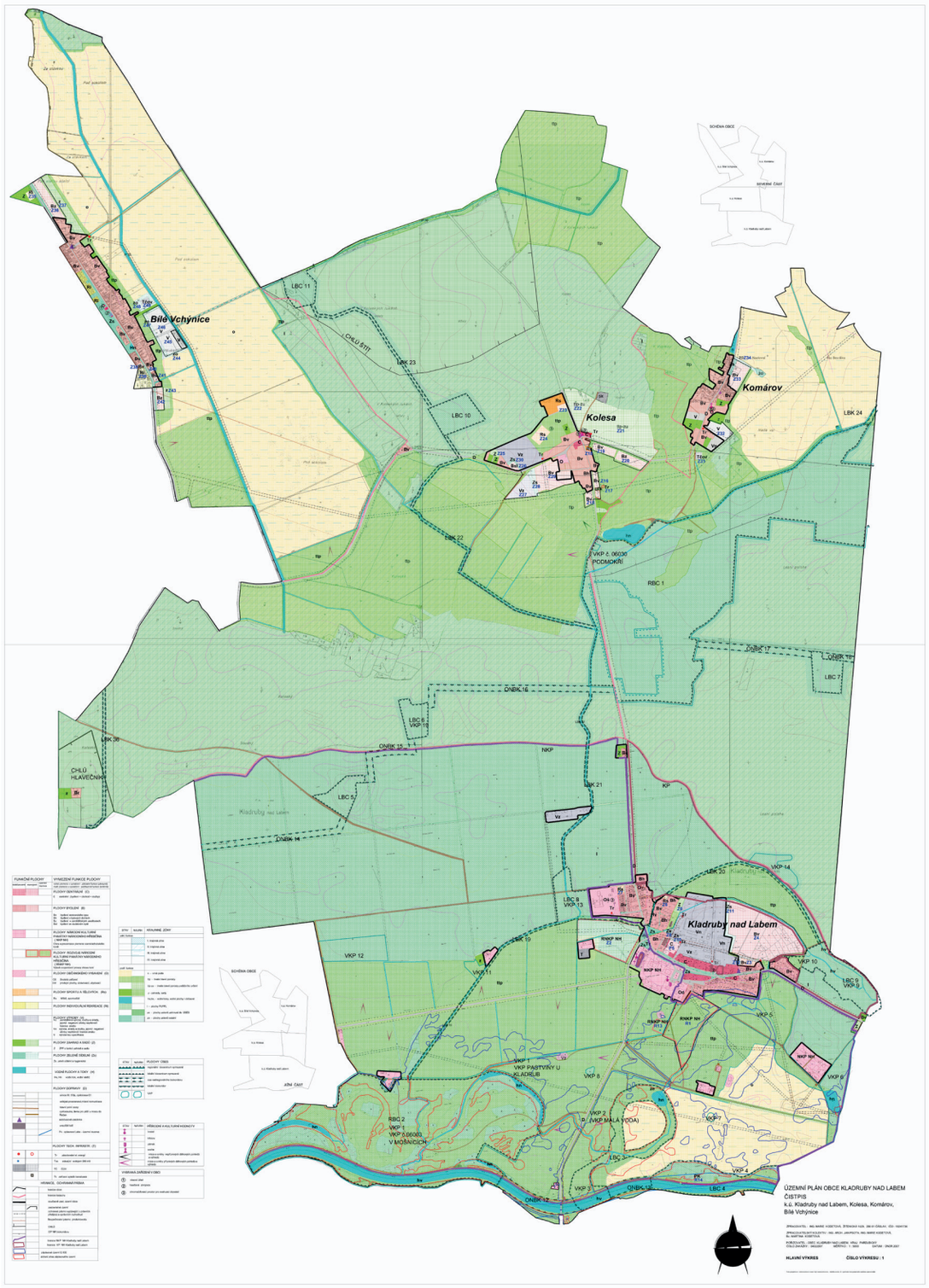
Do IV. zóny jsou zařazena urbanizovaná území, ale také pásy území ochranných pásem komunikací včetně hlavních komunikačních os území. Zóna zahrnuje ekologicky nestabilní až chybějící ekosystémy. Je přípustné v zóně provádět urbanizaci krajiny, těžbu nerostů aj. Je žádoucí zvyšovat ekologickou stabilitu krajiny. Je nepřípustná urbanizace a přetváření krajiny s úplným vyřazením ekosystémů. Podmíněně přípustná je výstavba sídel a výroby, technická a dopravní infrastruktura a těžba za předpokladu zachování krajinného rázu.

Jsou navrženy regulativy prostorového uspořádání území s celoplošnou platností. Je určeno ve funkčních plochách venkovského bydlení zachovávat tradiční místní hmoty přízemních domů s možností využití podkroví. Pouze ve vhodných lokalitách lze povolovat stavby o dvou nadzemních podlažích. Zástavba v centrální zóně (C) může mít dvě nadzemní podlaží. Stavby rekreace a sportu musí být přízemní, stejně jako dočasné stavby pro sport na trvale zatravněných plochách. V plochách zemědělské a průmyslové výroby musí být zachována výšková hladina zástavby. Věžové objekty musí být schváleny z hlediska posouzení jejich působení v dálkových pohledech.

Jako veřejně prospěšné stavby a asanace jsou vymezeny místní komunikace a územní rezerva pro splavnění Labe.

Územní plán byl zpracován s ohledem na kvality krajiny kladrubského hřebčína, způsob řešení regulace činnosti především v nezastavěném území i některé věcné záměry jsou s ohledem na dobu zpracování územního plánu zastaralé. Nový územní plán je projednáván za optimálního stupně památkové ochrany krajiny, za účasti správce statku, zástupců památkové péče a dalších odborníků, stejně jako místní samosprávy. Územní plán by měl stanovit takový způsob regulace činností především v nezastavěném území kulturní krajiny, který bude dále aplikován v územních plánech navazujících obcí.

V poslední kapitole jsou uvedeny údaje o počtu výkresů ÚP. Veškeré výše uvedené regulativy a zásady jsou zakresleny v grafické části ÚP, a to zejména na výkresu 1. Hlavní výkres, viz příloha č. 5.

c) Resumé územního plánu obce Selmice

Stávající územně plánovací dokumentace – územní plán obce Selmice (dále jen ÚP), byl vydán dne 10. 12. 2012 s účinností od 29. 12. 2012 a jeho zpracovatelem je společnost Ateliér Aurum, s. r. o., Jiráskova 21, 530 02 Pardubice, zodpovědný projektant: Ivana Petrů.

Území navrhovaného nominovaného statku se nachází téměř na celém území obce Selmice s výjimkou území při pravém břehu řeky Labe (jižní okraj k. ú. Selmice).

ÚP obsahuje grafickou a textovou část. Obsahem ÚP textové části je především základní koncepce rozvoje území obce, ochrany a rozvoje jeho hodnot. Dále pak urbanistická koncepce a koncepce

veřejné infrastruktury, včetně podmínek pro její umísťování. ÚP stanovuje zásady koncepce uspořádání krajiny a vymezuje skladební části Územního systému ekologické stability. Stanovuje podmínky pro využití ploch, a to včetně podmínek prostorového uspořádání a základních podmínek ochrany krajinného rázu.

Stávající ÚP respektuje přirozenou kompozici sídla, uchovává hmotovou skladbu zástavby, udržuje výškovou hladinu obce, ochraňuje jeho pohledové osy a zachovává vztah mezi intravilánem a extravilánem obce. ÚP dále uchovává památkové hodnoty krajiny (stávající cesty, stromořadí, pastviny, louky, lesy, zahrady apod.) a ctí dochované členění této historické krajiny.

V kapitole a) je vymezena hranice zastavěného území, které je tvořeno jedním katastrálním územím – Selmice. Zastavěné území je vymezeno k datu 10/2008 a je zakresleno v grafické části ÚP v souladu s platnou legislativou. Hranice zastavěného území většinou kopíruje hranici intravilánu obce.

V kapitole b) je vymezena koncepce rozvoje území obce, ochrany a rozvoje hodnot a jsou v ní stanoveny hlavní úkoly ÚP, a to vytvářet podmínky pro stabilizaci a rozvoj hlavních sídlotvorných funkcí – bydlení, občanské vybavení, rekreace a zemědělská výroba, pro udržitelný rozvoj, pro ochranu stávajících architektonických a urbanistických hodnot a docílit souladu s Management Plánem navrženého statku a pro ochranu veškerého kulturního dědictví v řešeném území (národní kulturní památka Hřebčín Kladruby nad Labem, kulturní památky, území s archeologickými nálezy, památky místního významu). ÚP zároveň respektuje a ochraňuje památkové hodnoty nominovaného statku v katastrálním území obce Selmice. Dále pro ochranu systému sídelní zeleně, pro možnosti rekreačního využití kulturního, památkového a přírodního potenciálu řešeného území (turistika – pěší, cyklo, hipoturistika), pro zachování krajinného základu a jeho charakteristického strukturování území, spadajícího do národní kulturní památky Hřebčín Kladruby nad Labem. A dále ÚP ctí krajinný ráz, ochraňuje přírodní hodnoty území, umožňuje obnovu a regeneraci přírodního prostředí, ochranu a posílení ekostabilizačních funkcí v řešeném území.

V kapitole c) stanovuje zásady urbanistické koncepce, kde respektuje, při návrhu zastavitelných ploch pro funkci bydlení, stávající urbanistickou strukturu v sídle a chrání plochy veřejných prostranství se zelení. Rozvojové plochy jsou navrženy tak, aby byla zajištěna kompaktnost sídla. V ÚP je respektován stávající stájový dvůr areál Františkov, spolu s celou národní kulturní památkou a dalšími kulturními památkami. Koncepcí stanovené zásady mimo jiné obsahují, že z hlediska funkčního využití bude obec rozvíjena jako izolované sídlo s hlavní funkcí pro bydlení, jedinou vhodnou formou bude bydlení rodinné – venkovského charakteru s přízemními objekty (jedním nadzemním podlažím + podkroví, střechy sklonité se spádem 40° – 45°, převažovat bude typ v sídle obvyklý – sedlová střecha). Dále pak, že hmotové a architektonické řešení bude respektovat památkové hodnoty řešeného území a nebude překračována výšková hladina okolní zástavby. Okraje zastavěného území směrem do krajiny budou tvořeny užitkovými a okrasnými zahradami se stromovou zelení, ty budou z důvodu zachování krajinného rázu a dálkových pohledů vytvářet přirozený rámec sídla. Chráněn bude přírodní rámec a výrazová specifičnost řešeného území typické pro území nominovaného statku s jeho typickým členěním, plochami a zařízeními pro chov koní, liniemi vzrostlé zeleně a pravidelnou sítí účelových komunikací. Respektovány, chráněny a usměrněny budou rovněž plochy lesa v severní části řešeného území, a to s vhodnou druhovou skladbou.

Systém sídelní zeleně v ÚP respektuje stávající významné a plošně rozsáhlé plochy veřejné zeleně. Systém krajinné zeleně v ÚP rovněž respektuje a stanovuje zásady pro usměrňování stávajících ploch lesa – především významné plochy lesa v severní části řešeného území, neboť jsou základem pro okolí Selmic a Kladrub nad Labem, tak typického krajinného rázu.

Koncepce veřejné infrastruktury je součástí kapitoly d). ÚP navrhuje umístění čističky a jednotlivé trasy pro vybudování vodovodu a tlakové splaškové kanalizace, neboť tyto základní prvky infrastruktury v obci chybí.

U silniční dopravy respektuje stávající silniční síť. Pro území nominovaného statku vymezuje pouze jednu novou menší obslužnou komunikaci, a to pro dopravní obsluhu čističky odpadních vod. Pro pěší a cyklisty využívá stávajících pozemních a účelových komunikací.

V technické infrastruktuře vodního hospodářství respektuje stávající vodní plochy a toky. Rovněž pro občanské vybavení, veřejná prostranství či požadavky civilní ochrany respektuje stávající stav.

Kapitola e) v ÚP řeší koncepci uspořádání krajiny, která navrhuje uspořádání krajiny a územní systém ekologické stability. Navrhované uspořádání krajiny respektuje krajinné hodnoty území (plochy lesa, břehové porosty, plochy vymezených skladebných prvků územního systému ekologické stability a veškeré plochy ekologicky významné). V krajině nesmí být prováděny takové zásahy, které by narušily fragment kulturní krajiny z období klasicismu typický pro území nominovaného statku. Využívání krajiny, včetně rekreačního, bude respektovat podmínky ochrany přírody a krajiny a ochrany krajinného rázu, podmínky ochranného režimu Management Plánu navrženého statku. Dále byl stanoven ochranný režim ploch vymezených v územním systému ekologické stability. V principu to znamená, že tyto plochy jsou nezastavitelné a nelze na nich měnit stávající kulturu za kulturu nižšího stupně ekologické stability, ani jiným způsobem narušovat jejich ekologicko – stabilizační funkce. Do územního systému ekologické stability je řešené území zapojeno v úrovni nadregionální, regionální i lokální. Po toku řeky Labe prochází po jižním okraji řešeného území nadregionální biokoridor K72 (dále jen „NRBK K72“) – jeho vodní a nivní osa. Severním okrajem řešeného území pak prochází osa tohoto nadregionálního biokoridoru – borová. Do jihovýchodního okraje zasahuje regionální biocentrum RBC 58 Řečany, které je vloženo do NRBK K72. Východně od řešeného území je do RBK Řečany, který prochází ve směru S-J mimo řešené území a propojuje osy NRBK K72 nivní a borovou, vloženo lokální biocentrum, které přiléhá až k hranici řešeného území. Systém regionálního a nadregionálního územního systému ekologické stability je doplněn skladebnými částmi lokálního systému.

Kapitola f) stanovuje podmínky pro využití ploch s rozdílným způsobem využití a stanovuje podmínky prostorového uspořádání, a to včetně základních podmínek ochrany krajinného rázu. Celé řešené území je rozčleněno do ploch podle převládajících funkcí. Pro jednotlivé funkční plochy jsou stanoveny podmínky, regulující využití území v členění s přípustným a nepřípustným využitím. Obecně lze říci, že se jedná o podmínky, které jsou v souladu s charakterem území a požadavky pro ochranu architektonických a urbanistických hodnot území.

Řešené území je členěno do těchto základních typů a podtypů ploch: Plochy bydlení, rekreace, občanského vybavení (např. tělovýchovná a sportovní zařízení či hřbitov apod.), veřejných prostranství, smíšené obytné, dopravní infrastruktury, technické infrastruktury, výroby a skladování (např. zemědělské výroby), smíšené výrobní, systému sídelní zeleně (zeleně na veřejných prostranstvích, soukromé a vyhrazené zeleně a ochranné a izolační), vodní a vodohospodářské (vodní plochy a toky), zemědělské, přírodní, lesní – lesy.

Plochy bydlení v rodinných domech – venkovského typu. Přípustné využití jsou rodinné domy s doplňkovými hospodářskými objekty, s okrasnými a užitkovými zahradami a omezeným chovem hospodářského zvířectva a drobných zvířat. Tedy převážně bydlení nebo zařízení a stavby pro řemeslnou výrobu a výrobní služby, které negativně nepůsobí na životní a obytné prostředí sídla, integrované ke stavbám pro bydlení. Dále pak pro plochy veřejné, izolační a doprovodné zeleně.

Nepřípustné využití tohoto území jsou vícepodlažní (nad 2 nadzemní podlaží) obytné domy. A dále pak veškeré stavby, zařízení a činnosti, které mají negativní vliv na urbanisticko-architektonický rozvrh území nominovaného statku a národní kulturní památky, které snižují kvalitu prostředí a pohodu bydlení a nejsou slučitelné s bydlením.

Podmínky prostorového uspořádání stanovují, že struktura a způsob nové zástavby i stavební úpravy ve stabilizovaných lokalitách budou vycházet z charakteru lokality a budou utvářeny se zřetelem na vazby na národní kulturní památky a území nominovaného statku. Obytné objekty budou přízemní s využitým podkrovím a sedlovou střechou (event. polovalbou).

Plochy rekreace se specifickým hlavním využitím – hippoturistika, rekreační využití, prezentace a výcvik koní, tj. stavby a zařízení pro potřeby výcvikového a sportovního provozu specifické zemědělské výroby – chovu koní či zařízení pro dočasné ustájení a pobyt koní. Plochy občanského vybavení s hlavním využitím pro občanskou vybavenost místního významu, tvořenou převážně monofunkčními areály, resp. objekty a tělovýchovná a sportovní zařízení. Mezi přípustné využití

patří např. stavby a zařízení pro veřejné stravování a přechodné ubytování nebo stavby a zařízení pro sport nekryté: např. hřiště, kurty, koupaliště, kluziště apod. Nepřípustné využitím jsou stavby a zařízení pro výrobu smíšenou nebo veškeré stavby a činnosti, jejichž negativní účinky na životní prostředí (zejména škodlivé exhalace, hluk, teplo, otřesy, vibrace, prach, zápach, znečišťování vod a pozemních komunikací a zastínění budov) překračují nad přípustnou mez limity uvedené v příslušných předpisech. Podmínky prostorového uspořádání: struktura a způsob nové zástavby i stavebních úprav bude vycházet z charakteru lokality a bude respektovat památkové hodnoty zahrnující krajinu území nominovaného statku. Objekty budou navrhovány tak, aby nenarušovaly krajinný ráz obce a dálkové pohledy, nebudou překračovat výškovou hladinu okolní zástavby.

Plocha hřbitova pro občanskou vybavenost místního významu i jako veřejná zeleň, která je součástí venkovského prostředí.

Dále pak plochy veřejných prostranství, jež jsou veřejně přístupným územím především v centru obce nebo ve vazbě na stavby a zařízení občanského vybavení. Tyto plochy jsou využity pro pěší komunikace s mobiliářem pro krátkodobý odpočinek a veřejnou zeleň, např. komunikace pro pěší a cyklisty, pěší a cyklistické stezky, drobná architektura a vodní prvky, sakrální stavby, veřejná zeleň. Plochy místních obslužných komunikací, jako veřejně přístupné a užívané ulice, cesty a prostranství, které slouží místní dopravě.

Plochy smíšené obytné – venkovské s převahou bydlení se zahradami (okrasnými a užitkovými), s možností integrace občanského vybavení, služeb a drobných výrobních aktivit, oproti nepřípustnému využití vícepodlažními obytnými domy.

Plochy dopravní infrastruktury – komunikace s hlavním využitím pro provoz vozidel po pozemních komunikacích – silnice I. – III. třídy. Plochy, které jsou součástí komunikace – náspy, zářezy a stavby a zařízení – mosty, dopravní značení a technická opatření související s provozem na pozemních komunikacích apod.

Plochy výroby a skladování pro zemědělskou výrobu, pro zemědělské provozy např. využití pro stavby a zařízení pro chov koní. Nepřípustné využití jsou stavby pro občanské vybavení komerčního typu hyper a supermarketů nebo stavby pro velkoobchod, skladování a manipulaci s materiály a zbožím.

Plochy smíšené výrobní s hlavním využitím výrobě. Zpravidla nejsou přípustné v jiných funkčních plochách, mají zvýšené nároky na přepravu, negativními vlivy svých provozů nepřesahují hranice areálů, resp. výrobních objektů. Tyto plochy jsou silně omezeny, neboť nepřípustné využití jsou veškerá zařízení a činnosti s negativními vlivy na památkové hodnoty krajiny území nominovaného statku.

Plochy systému sídelní zeleně jsou rozčleněny na veřejná prostranství, soukromá zeleň a izolační zeleň.

Zeleň veřejných prostranství řeší veřejné plochy a zeleň, která je součástí urbanizovaného prostředí sídla. Přípustné jsou plochy zpevněné, zatravněné, plochy okrasné zeleně, parkové porosty okrasné a přírodní, dřevinné porosty, skupiny dřevin, solitéry s podrostem bylin, keřů, i travních porostů, liniové sadovnické a břehové porosty, vodní plochy, trvalé travní porosty, dětská hřiště, sakrální stavby, odpočívadla, altány, komunikace pro pěší a cyklisty, plochy pro parkování osobních automobilů, drobná architektura či vodní prvky.

Zeleň soukromá a vyhrazená s hlavním využitím k produkci okrasné a užitkové zeleně, krátkodobé rekreaci, většinou plní doplňkovou funkci bydlení. S přípustným využitím např. pro plochy okrasných a užitkových přírodních kultur, izolační a doplňující přírodní plochy zeleně, trvalé travní porosty, dřevinné porosty skupinové, solitérní a liniové.

Plochy zeleně izolační a ochranné slouží především k oddělení ploch s rozdílným funkčním využitím, resp. k izolaci proti zdrojům znečištění (hluk, prach, eroze), zeleň tvořící pohledovou bariéru či doprovodná liniová zeleň.

Nepřípustné využití pro plochy zeleně jsou veškeré stavby, zařízení a činnosti, které mají negativní vliv na památkové hodnoty, zahrnující kulturní krajinu území nominovaného statku a nesouvisející s přípustným využitím.

Další částí podmínek ÚP jsou plochy vodní a vodohospodářské s přípustným využitím vodních toků a ploch – přirozených, upravených i umělých, sloužící vodnímu hospodářství, ekologické stabilizaci, tvorbě krajinného rázu, vodní toky (cesty) sloužící vodní dopravě, vodní toky a plochy sloužící rekreaci a sportu. Podmíněně přípustné využití těchto ploch nesmí být v rozporu s podmínkami památkové ochrany a zájmy památkové péče, s podmínkami ochrany přírody, zachování krajinného rázu. Nepřípustné využití jsou stavby a zařízení s negativním vlivem na památkové hodnoty, na životní prostředí a na přírodní kvality území.

Plochy zemědělské se dělí na dva typy, a to na plochy intenzivně zemědělsky obhospodařované a smíšené krajinné. První z nich s hlavním využitím pro hospodaření na zemědělské půdě, pěstování zemědělských plodin, chov hospodářských zvířat. Jedná se např. o ornou půdu, intenzivně využívané travní porosty – louky a pastviny, trvalé kultury – sady, liniové a plošné porosty pro ekologickou stabilizaci krajiny (remízky, meze, stromořadí), stavby sloužící zemědělské výrobě – obsluze ploch, jejichž umístění v krajině je funkčně odůvodnitelné. A druhý typ je určen především k využití jako plochy trvalých travních porostů a luk, rozptýlená zeleň v krajině (vegetační prvky rostoucí mimo les). Nepřípustné využití těchto ploch nesmí být v rozporu s památkovými hodnotami a krajinným rázem území.

Plochy přírodní, tedy plochy přírodní krajinné zeleně, mají za cíl zachovat a obnovit přírodní a krajinné hodnoty území. Přípustné činnosti zajišťující uchování druhového bohatství rostlinné a živočišné sféry, činnosti vedoucí ke zvyšování ekologické stability území s příznivým působením na okolní, ekologicky méně stabilní části krajiny do ploch přírodní zeleně jsou zahrnuty zejména: významné krajinné prvky, prvky územního systému ekologické stability včetně interakčních prvků, zvlášť chráněná území a nejcennější přírodní lokality a stabilizované travnaté plochy – trvalé travní porosty, pastviny. Podmíněně přípustné pokud nejsou v rozporu s podmínkami ochrany přírody a krajinného rázu. Např. malé vodní plochy do 0,3 ha. Nepřípustné využití se týká zejména zákazu intenzivní formy hospodaření, rozšiřování nepůvodních rostlin a živočichů, terénní úpravy většího rozsahu či oplocování pozemků apod.

Lesní plochy jsou stabilizované a jsou tedy určeny pro pěstování lesních porostů hospodářských, ochranných, nebo lesů zvláštního určení. A dále ucelené komplexy lesů plnících vůči sídlům specifické funkce ochranné, estetické i rekreační.

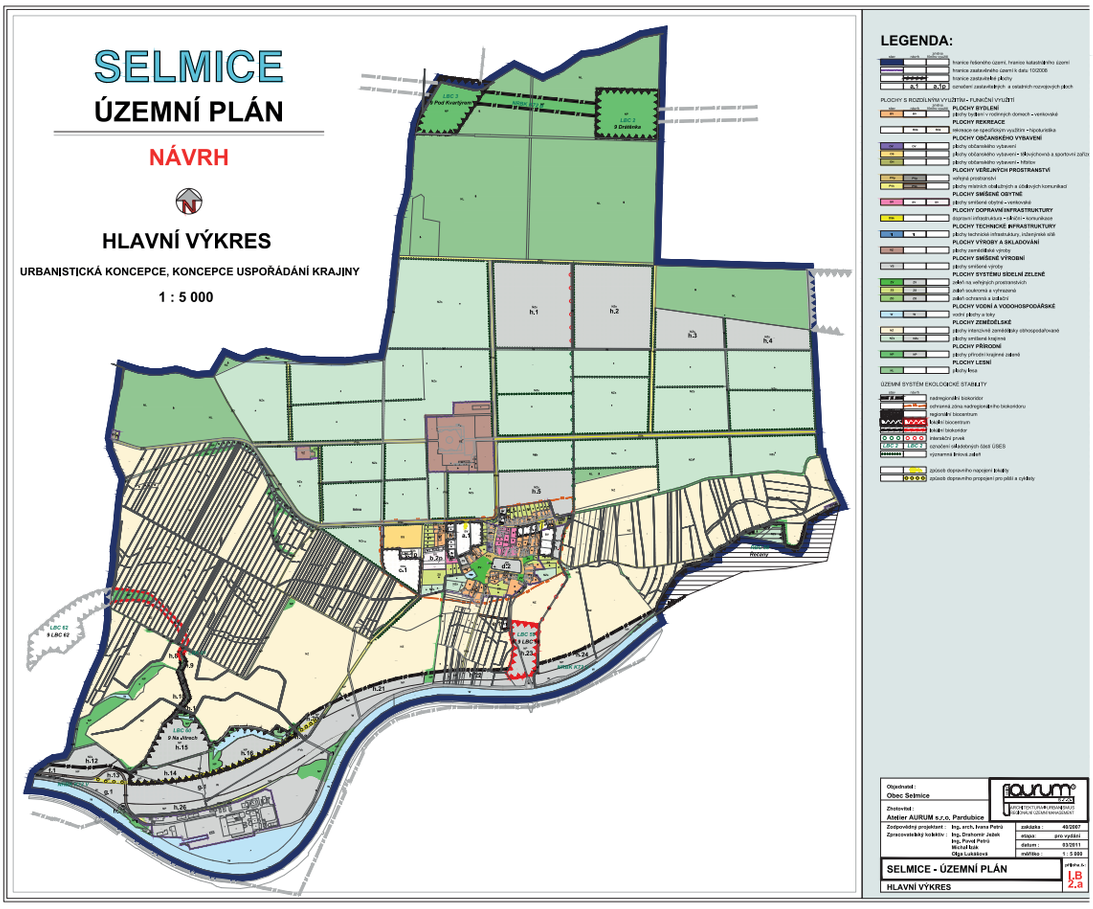
Základní podmínky ochrany krajinného rázu, zejména umisťování a povolování staveb, mohou být prováděny pouze s ohledem na zachování významných krajinných prvků, zvláště chráněných území, kulturních dominant krajiny, harmonické měřítko a vztahy v krajině, se zvláštním zřetelem na celky, představující památkové jádro území nominovaného statku, strukturu krajinného utváření a prostorové vazby zahrnované do památkových hodnot území. K umisťování a povolování staveb, jakož i jiným činnostem, které by mohly snížit nebo změnit krajinný ráz, je nezbytný souhlas orgánu památkové péče a ochrany přírody. V krajině bude udržována a obnovována tradice solitérních stromů, liniových výsadeb a případně skupin stromů (orientační body v krajině).

Významné krajinné prvky jsou chráněny podmínkami tak, aby zásahy nemohly vést k poškození nebo zničení struktury krajinného utváření a prostorových vazeb zahrnovaných do památkových hodnot území, významného krajinného prvku nebo ohrožení či oslabení jeho ekologicko-stabilizační funkce. Mezi takové zásahy patří zejména umisťování staveb, pozemkové úpravy, změny kultur pozemků, úpravy vodních toků, nádrží a těžba nerostů.

Pozemky určené pro ochranu a tvorbu územního systému ekologické stability jsou nezastavitelné a nelze na nich měnit stávající kulturu za kulturu nižšího stupně ekologické stability, ani jiným způsobem narušovat jejich ekologicko-stabilizační funkce.

Jak krajina, tak sídlo si zachovaly svůj osobitý charakter. Proto ÚP stanovuje poměrně podrobné podmínky prostorového řešení zastavitelných ploch, které jsou lokalizovány především na okrajích stávající zástavby. Také pro využívání krajiny, pro ochranu památkových hodnot, pro ochranu rázovitosti a zachování krajinného rázu okolní přírody jsou stanoveny podrobné funkční regulativy a zásady.

V poslední kapitole ÚP jsou údaje o počtu listů ÚP (30) a počtu výkresů ÚP. Veškeré výše uvedené regulativy a zásady jsou zakresleny v grafické části ÚP, a to zejména ve výkresech I.B1 Výkres základního členění území 1:5000 a I.B2a Hlavní výkres – urbanistická koncepce, koncepce uspořádání krajiny 1:5000. viz příloha č. 5.

d) Resumé územního plánu obce Semín

Platný územní plán obce Semín (dále jen ÚP) byl vydán formou opatření obecné povahy číslo OOP 1/2015 usnesením zastupitelstva obce ze dne 15. 4. 2015 s účinností od 7. 5. 2015, před vyhlášením památkové zóny Kladrubské Polabí. Přesto je územní plán zpracován i s ohledem na zájmy památkové péče. Zpracovatelem ÚP je společnost Ateliér Aurum, s. r. o., Jiráskova 21, 530 02 Pardubice, zodpovědný projektant: Ivana Petrů. Řešeným územím je správní území obce Semín s jedním katastrálním územím (k. ú. Semín).

Území nominovaného statku zasahuje do správního území obce Semín linií vodoteče Kladrubského náhonu od hranice řešeného území až k jeho vyústění z Opatovického kanálu, který je v současnosti součástí národní kulturní památky, a dále částí louky při Labi, která je součástí hlavního komponovaného bloku luk a pastvin. Téměř celé řešené území se nachází v nárazníkovém pásmu nominovaného statku. Mimo nárazníkové pásmo a památkovou zónu Kladrubské Polabí se nacházejí pouze dva nevelké výběžky zaniklých meandrů Labe jižně od jeho dnešního toku.

Závazná část ÚP obsahuje grafickou a textovou část. V textové části A) je vymezeno zastavěné území. Část B) základní koncepce rozvoje území obce, ochrany a rozvoje jeho hodnot jako základní priority rozvoje území stanovuje ochranu a rozvoj kulturních a přírodních hodnot území, urbanistických a architektonických hodnot a krajinného rázu. Vymezení urbanistické koncepce sídla má ve většině svých bodů vliv na vývoj nárazníkového pásma statku a tím kvalitu jeho širšího krajinného prostředí, území samotného statku v řešeném území je dlouhodobě stabilizované a není předmětem žádných záměrů na budoucí změny. Územním plánem je chráněn kompaktní charakter sídla, stanoveny podmínky pozvolného a přiměřeného rozvoje zástavby s vyloučením rizika nepříznivých změn v prostředí statku a vhodných forem rekreačního využití krajiny. Jsou chráněny skladebné části územního systému ekologické stability. Část C) stanovuje urbanistickou koncepci rozvoje území včetně vymezení zastavitelných ploch, ploch přestavby a systému sídelní zeleně. Není-li dále uvedeno jinak, nacházejí se rozvojové plochy

v nárazníkovém pásmu, mimo území vlastního statku. ÚP respektuje stávající urbanistickou strukturu území a jako hlavní funkci urbanizovaného území rozvíjí bydlení. Pro bydlení jsou v kontinuitě na dosavadní rozvoj zástavby vymezena nová zastavitelná území Z01, Z02, Z03, Z05, Z06, Z08 Z09, které doplňují stávající strukturu sídla do kompaktní podoby. Směrem na západ je pásem navržené izolační zeleně rozsah sídla stabilizován. Při hranici statku v lokalitě Semínských vrat je navržena drobná rozvojová lokalita Z12 rozšiřující zázemí stávajících RD. Stabilizovány a rozvíjeny jsou také plochy pro podnikatelské a výrobní aktivity. Je vymezena rozvojová plocha Z13 ve vazbě na stávající výrobní areál, koncepce však stanovuje jako prioritu intenzifikaci výrobních aktivit ve stávajícím areálu před jeho rozšiřováním. Charakter výroby nesmí mít negativní vliv na okolní životní prostředí.

Rozvoj rekreačních funkcí je umožněn na ploše Z15 ve vazbě na stávající areál východně od obce. V jižní části obce je vymezeno rozšíření plochy pro rekreaci obyvatel Z07.

Výstavba uvnitř stávajícího zastavěného území je umožněna za podmínky, že je v souladu s charakterem území a požadavky na ochranu architektonických a urbanistických hodnot. U zástavby v nově vymezených plochách se požaduje návaznost architektonického řešení na převládající charakter okolní zástavby. Před jakoukoli výstavbou jsou chráněny plochy veřejných prostranství a veřejné zeleně. Koncepce určuje řešení okrajů sídla směrem do krajiny jako plochy zahrad se stromovou zelení s ohledem na krajinný ráz a rámec sídla v dálkových pohledech. Je podporována realizace rozšíření prvků liniové zelně kolem cest a vodotečí. V řešeném území je nepřípustné zřizování stožárů větrných elektráren, fotovoltaické elektrárny s výjimkou umisťování panelů na střechách budov a stavby pro reklamu větší než 8 m^2.

Vymezení jednotlivých zastavitelných ploch obsahuje plošnou a prostorovou regulaci. V plochách bydlení je umožněna výstavba domů o jednom NP s možností využití podkroví, s tvary střech respektujícími převládající charakter okolní zástavby. U ploch Z06, Z08 jsou stanoveny podmínky etapizace zástavby. Plocha pro rekreaci Z15 umožňuje výstavbu objektů o maximální výšce 6,5 m, plocha Z07 pro občanskou vybavenost 8 m, Z13 pro výrobu 9 m.

Návrh rozvoje dopravní a technické infrastruktury umožňuje vybudovat krátkou obslužnou komunikaci u ústí Opatovického kanálu Z14, obslužnou komunikaci k Semínskému akvaduktu Z17. Je navržena jedna plocha přestavby: P01 změna využití areálu bývalého mlýna se zachováním jeho hlavní budovy.

Koncepce systému sídelní zeleně respektuje stávající zeleň zahrad, veřejnou zeleň a zeleň přírodního charakteru a ve vazbě na systém vodních toků v sídle.

Část E) koncepce uspořádání krajiny stanovuje pro rozhodování o změnách v území: respektovat stávající charakter krajiny a stávající plochy lesa, budou respektovány vymezené plochy přírodní krajinné zeleně a prvky územního systému ekologické stability. Trvale zatravněné plochy jsou vymezeny jako plochy smíšené nezastavěné zemědělské, jejichž podmínky využití zabraňují zornění. Významná krajinná liniová zeleň bude navazovat na cesty a vodoteče, tak aby nebyla narušena organizace zemědělského půdního fondu. Respektovány budou krajinné hodnoty území – břehové porosty vodotečí a vodních ploch, vymezené plochy územního systému ekologické stability a veškeré ekologicky významné plochy (remízky, plochy a linie vzrostlé zeleně, mokřady, trvalé travní porosty). Chráněny a obnovovány budou linie a plochy významné krajinné zeleně a větší zemědělské plochy budou členěny výsadbou mimo lesní zeleně vhodnými domácími druhy dřevin včetně keřového patra. Při využívání krajiny budou respektovány stopy původního toku řeky Labe a slepých ramen, plochy budou revitalizovány s cílem obnovení vodohospodářských, ekologických a krajinotvorných funkcí lokalit. Ve volné krajině je nepřípustná realizace staveb a zařízení s negativním vlivem na krajinný ráz.

Jako plochy změn v krajině jsou vymezeny plochy izolační zeleně při hranici zástavby K01, K02 existující plocha nezanesená v mapovém podkladu, plochy K03, K04 a K05 k obnově tůní na zanesených slepých říčních ramenech.

Je navržen územní systém ekologické stability, jehož prvky jsou rozvrženy v souladu s potřebami ochrany přírody i krajiny. ÚP neobsahuje část biokoridoru sledujícího tok Kladrubského náhonu v úseku, který nebyl v době zpracování ÚP parcelně oddělen od masivu lesa.

Část F) stanovuje podrobné podmínky pro využití ploch s určenou funkcí. Část statku zasahující na řešené území v jeho jihozápadním cípu je vymezena v následujících funkcích: liniová zeleň podél Labe a remízky: NL – plochy lesa, vodoteč: W – vodní plochy a toky, NSp: plochy nezastavěného území – smíšené, přírodní a převážná část plochy jako NSz: plochy nezastavěného území smíšené zemědělské. ÚP připouští využití této plochy jako extenzivně využívanou zemědělskou plochu trvale zatravněnou. Druhá část nominovaného statku zasahující do řešeného území – Kladrubský náhon – je vymezena jako W – vodní plocha a vodoteč. Stejně jako v případě územního systému ekologické stability, není takto vymezen po celé délce. Úsek mezi křížením náhonu se silnicí do Strašova a vyústění z Opatovického kanálu nebyl v době zpracování ÚP parcelně vydělen a je tak funkčně sloučen s blokem lesa NL. Vymezení přípustného doplňkového využití této funkční plochy zahrnuje i vodní toky a určené podmínky využití plochy NL nejsou v rozporu s potřebami ochrany a správ části statku.

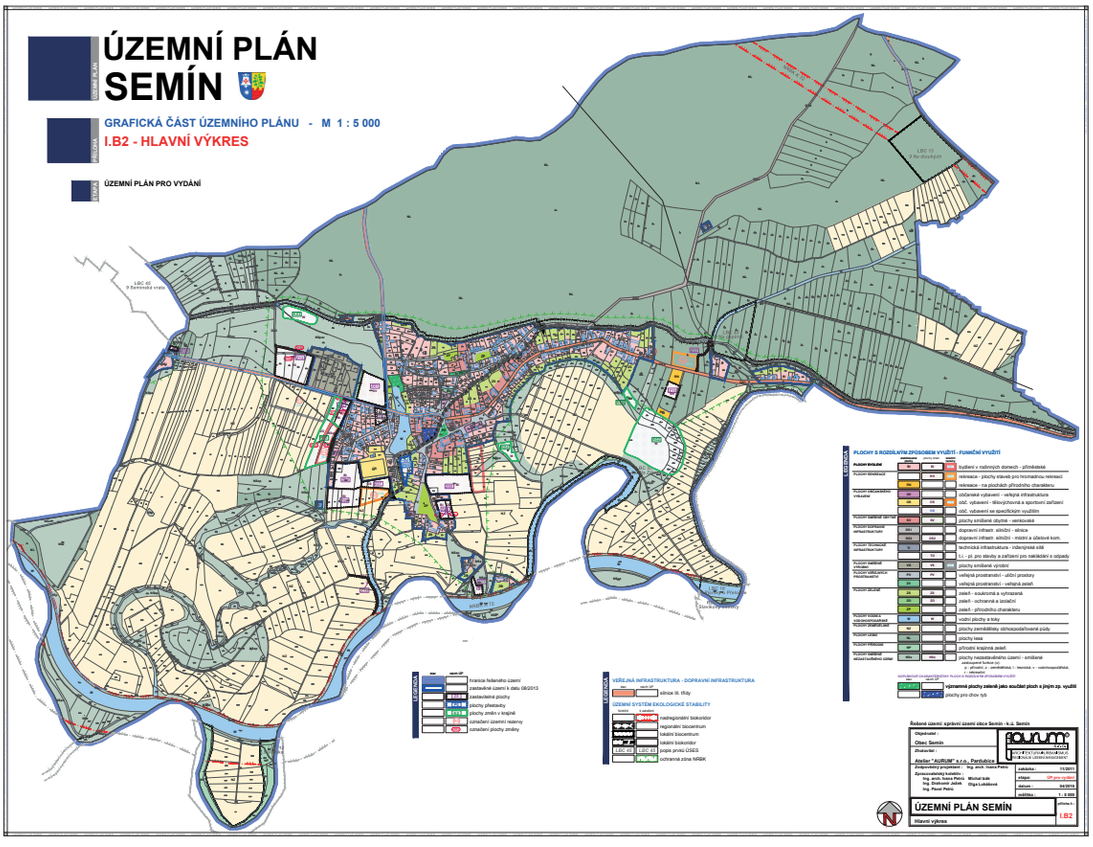
Regulativy ostatních ploch tvořících nárazníkové pásmo statku jsou stanoveny dostatečně podrobně a přiměřeně ochraně prostředí statku, včetně podmínek prostorového uspořádání.

Dále jsou v souladu se zásadami péče o krajinné typy v území stanoveny základní podmínky ochrany krajinného rázu. Podmínky ochrany mimo jiné určují i umisťování a povolování staveb, jako i dalších činností a zásahů, které by mohly snížit nebo změnit krajinný ráz nezbytnost souhlasu orgánu ochrany přírody a památkové péče. Je určena potřeba údržby a obnovy solitérů, liniových výsadeb, skupin stromů a jiné mimo lesní zeleně. Stavby na okraji sídel budou mít 1 nadzemní podlaží s možností obytného podkroví se sklonitou střechou, do krajiny budou orientovány plochami zahrad.

ÚP určuje veřejně prospěšné stavby dopravní infrastruktury (výše uvedené Z14, Z04 a Z17) a tři koridory technické infrastruktury v intravilánu obce.

V poslední kapitole ÚP jsou údaje o počtu listů ÚP (68) a počtu výkresů ÚP. Veškeré výše uvedené regulativy a zásady jsou zakresleny v grafické části ÚP, a to zejména ve výkresech I.B1 Výkres základního členění území 1:5000 a I.B2 a Hlavní výkres – urbanistická koncepce, koncepce uspořádání krajiny 1:5000, viz příloha č. 5.

V roce 2017 bylo zahájeno projednání změny č. 1 územního plánu navrhující vymezení dvou nových drobných lokalit pro rekreaci v nárazníkovém pásmu. Změna územního plánu poskytuje možnost

aktualizovat některé části ÚP týkající se nominovaného statku a změn v jeho ochraně na národní úrovni od doby vydání územního plánu (zanesení rozsahu krajinné památkové zóny, vymezení celé plochy kladrubského náhonu). Aktualizace podmínek využití území je žádoucí jen v dílčích bodech (fotovoltaika na střechách budov v památkové zóně). Vzhledem ke stupni památkové ochrany území jmenované nedostatky v ÚP neznamenají riziko poškození hodnot statku nebo snížení kvality jeho prostředí.

e) Resumé koncepce podpory památkové péče na území Pardubického kraje na léta 2017–2020

9. ledna 2017 vláda ČR přijala Koncepci památkové péče v České republice na léta 2017–2020, zpracovanou Ministerstvem kultury ČR. Na tento dokument navazuje Koncepce podpory památkové péče na území Pardubického kraje na léta 2017–2020 (dále jen „Koncepce památkové péče"), která ho implementuje na reálnou situaci v památkovém fondu Pardubického kraje. Zpracovatelem tohoto materiálu je Krajský úřad Pardubického kraje, odbor kultury, sportu a cestovního ruchu, oddělení kultury a památkové péče.

V úvodu Koncepce památkové péče je uvedeno, že jedním z důvodu jejího vzniku je zákonný požadavek, který je zakotven v zákoně č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů. Neméně důležitým důvodem vzniku Koncepce památkové péče je stanovení základních směrů rozvoje podpory státní památkové péče v Pardubickém kraji a to s ambicí stát se jejím hlavním pracovním nástrojem. Tento dokument reaguje na vývoj poznání odborných institucí, změny v technologických možnostech péče o památky a úpravy legislativy. Shromažďuje, třídí a následně analyzuje poznatky a data z oblasti památkové péče v Pardubickém kraji. Stanovuje cíle dosažitelné ve vymezeném období a navrhuje přiměřená opatření k jejich naplnění na území Pardubického kraje. Koncepce památkové péče se skládá z následujících částí.

Úvod: Analytická část, která obsahuje kapitoly: Chronologický vývoj památkových objektů na území Pardubického kraje, Památkový fond na území Pardubického kraje, Specifikace problematiky památkové péče, Financování památkové péče a SWOT analýza.

Návrhová část, která obsahuje Strategické vize a cíle rozvoje podpory památkové péče na území Pardubického kraje a Opatření – aktivity k dosažení specifických cílů Koncepce. Dále následují Závěr a Přílohy.

Koncepce se opírá o podrobné znalosti památkového fondu na území kraje, které vycházejí z poznatků obecních úřadů obcí s rozšířenou působností v kraji, Národního památkového ústavu, jakožto odborné organizace státní památkové péče, Ministerstva kultury ČR, dále z informací z odborné literatury či vlastních poznatků z odborné praxe a materiálů zpracovaných k dané problematice.

Analytická část začíná chronologickým vývojem památkových objektů na území Pardubického kraje, a pokračuje charakteristikou a hodnocením památkového fondu. Pardubický kraj je tvořen územím čtyř okresů (Chrudimského, Pardubického, Svitavského a Ústeckoorlického), přes svou relativně malou rozlohu (4 519 km2) se pyšní velkým množstvím památek. Tyto se vyskytují jednotlivě, ve stavebních souborech i jako krajinné areály. Po celém území kraje se hojně dochovala jak světská, tak církevní architektura. Četné jsou rovněž unikátní památky lidového stavitelství. Jsou zde zastoupeny památky všech období – od pozůstatků pravěkých sídlišť (Hradiště u Českých Lhotic) přes románské (rotunda v České Třebové a kostel v Pařížově), gotické (hrad Kunětická hora), renesanční (zámek v Litomyšli) a barokní (poutní areál v Jaroměřicích u Jevíčka) stavby až po kvalitní příklady architektury 19. a 20. století (Automatické mlýny v Pardubicích).

Na něj navazuje část popisující stav památkového fondu, kde se uvádí, že konkrétní technický stav nemovitých památek k roku 2011 je spolu s přehledem těch nejohroženějších a nevyužívaných zachycen v Koncepci péče o památkový fond v Pardubickém kraji. Technický stav kulturních památek byl ve spolupráci s obecními úřady a krajským úřadem monitorován do konce roku 2015 internetovou aplikací Památky Pardubického kraje. Od roku 2016 nahradil tuto aplikaci informační systém Národního památkového ústavu tzv. Památkový katalog.

Další část specifikuje problematiku památkové péče o památkový fond, která zahrnuje nemovitou i movitou část kulturního dědictví, představuje ochranu nenahraditelných hodnot, především uměleckohistorických, architektonických a urbanistických.

Základní právní normou pro zajištění péče o kulturní památky je památkový zákon. Definuje terminologii státní památkové péče, určuje postup při obnově kulturních památek, proces jejich prohlašování, povinnosti a práva vlastníka kulturní památky a rovněž se věnuje problematice archeologie.

V České republice jsou krajské úřady kontrolním a metodickým pracovištěm pro obecní úřady obcí s rozšířenou působností, které vykonávají státní památkovou péči. Dochází však k nejednotnosti v řízení památkové péče na jednotlivých obecních úřadech obcí s rozšířenou působností, jejichž agenda není vždy samostatná, ale často bývá přičleněna k jiné. Samotné krajské úřady pak mají pravomoci ke správním řízením k obnově národních kulturních památek, rozhodování o odvolání proti rozhodnutím obecních úřadů obcí s rozšířenou působností, rozhodování v oblasti archeologických výzkumů, povolování přemístění kulturních památek, sankční pravomoci a další.

Financování památkové péče jako důležitá součást péče o vlastní památkový fond uvádí skutečnost, že financování péče o památky definuje v základních principech památkový zákon. Zdroje financování na kompenzaci zvýšených nákladů spojených s péčí o kulturní památky na národní úrovni jsou tři: Ministerstvo kultury ČR, Pardubický kraj či obec. V příloze pak vyjmenovává jednotlivé dotační tituly.

Součástí Koncepce památkové péče je SWOT analýza, která uvádí silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby památkového fondu Pardubického kraje. Mezi silnými stránkami je uvedeno, že zámek v Litomyšli je památka zapsaná v Seznamu světového dědictví, a dále uvádí, že Hřebčín Kladruby nad Labem je zařazen na indikativní Seznam světového dědictví. Mezi slabými stránkami zmiňuje složitou legislativně právní situaci v České republice. Příležitost spatřuje mimo jiné v aktivitách spolků a dalších subjektů zaměřených na ochranu a propagaci kulturního dědictví. Možnou hrozbou pro památkový fond je zánik současného využití památek a jejich následné chátrání, např. vylidňování historických center měst v důsledku užívání měšťanských domů ke kancelářským účelům, u lidové architektury změna z trvalého bydlení na rekreační užívání apod.

Dále už následuje návrhová část, kde jsou uvedeny strategické vize a cíle rozvoje podpory památkové péče na území Pardubického kraje. Jedná se o těchto pět bodů: aktivní podíl na tvorbě právních norem v oblasti památkové péče, zachování a obnova památkového fondu na území kraje, prezentace, zachování a obnova památkového fondu na území kraje, kvalitní a předvídatelná veřejná správa na úseku památkové péče a propagace kraje zacílená na jeho kulturní dědictví.

V části zachování a obnovy památkového fondu na území kraje je kladen důraz na dotační program Pardubického kraje, a to zvýšit a stabilizovat přísun finančních prostředků na obnovu památkového fondu Pardubického kraje. A dále pak revitalizovat kulturní památky Pardubického kraje. A rozšířit tak nabídku zpřístupněných objektů a podpořit v tomto úsilí jednotlivé vlastníky památek. Dále bude program kraje doporučovat některé významné kulturní památky na prohlášení za národní kulturní památky. Samostatným úkolem bude podpora nominace Krajina pro chov a výcvik ceremoniálních kočárových koní v Kladrubech nad Labem pro zápis na Seznam světového dědictví.

Pro kvalitní a předvídatelnou veřejnou správu na úseku památkové péče bude Krajský úřad Pardubického kraje poskytovat servis informací pro vlastníky kulturních památek při revitalizaci kulturního dědictví v Pardubickém kraji. A zvyšovat profesní způsobilost orgánů státní památkové péče v oblasti odborné ochrany památkového fondu (semináře, workshopy apod.). V neposlední řadě si klade za cíl zvyšovat vliv na samosprávu obcí v zájmu jejich zapojení do obnovy památek.

Propagace kraje je zacílena na jeho kulturní dědictví, a to formou spolupráce Pardubického kraje se subjekty v oblasti cestovního ruchu. Cílem tohoto opatření je aktuálně informovat veřejnost o probíhajících či dokončených významných akcích v oblasti památkové péče v kraji nebo přímou propagací a prezentací jednotlivých kulturních památek.

Na závěr Koncepce památkové péče znovu zdůrazňuje důležitost a význam pro péči o památkový fond dostatečným objemem finančních prostředků. Dále vidí ve zpřístupňování a obnově památek způsob, jak široké veřejnosti připomínat národní kulturní dědictví a posilovat tak povědomí

veřejnosti o smyslu zachování kulturního dědictví dalším generacím, a zároveň poskytovat odborné i laické veřejnosti maximální množství přehledně setříděných dat a informací.

Důležitou přílohou Koncepce památkové péče je chronologický vývoj památkových objektů na území Pardubického kraje, seznam všech 15 Národních kulturních památek a památkově chráněných území v Pardubickém kraji. Jedná se o 5 památkových rezervací, 25 památkových zón a 16 ochranných pásem kulturních památek. Dále vyjmenovává druhy nemovitých kulturních památek v Pardubickém kraji sakrální stavby (kaple, klášter, fara, hřbitov, synagoga či kostel apod.), městská architektura (obytný dům, banka, divadlo, kino, hotel, koupaliště, městské opevnění, muzeum, nemocnice, chudobinec, radnice, škola, tělocvična, vila apod.), venkovská architektura (statek, usedlost, rychta, stodola, oplocení, hospoda, kovárna či hřebčín apod.), technická památka (důl, cihelna, cukrovar, lihovar, pivovar, textilní továrna, hasičská zbrojnice, krematorium, sušárna ovoce, sýpka, akvadukt, most, přehrada, vodní kanál, vodní mlýn, vojenská či železniční památka apod.), drobné a sochařské památky a šlechtická sídla a archeologie.

Stavební typy památkového fondu v okresech Chrudim, Pardubice, Svitavy a Ústí nad Orlicí a dále pak Platné právní normy v oblasti památkové péče na území Pardubického kraje. Poslední část příloh obsahuje způsoby financování památkové péče v Pardubickém kraji – Granty, dotace a příspěvky Pardubického kraje v oblasti památkové péče v letech 2002–2016, Dotační programy využitelné pro obnovu památek (k 1. 8. 2017) a Vyhodnocení dotačních programů Ministerstva kultury ČR využitelných pro obnovu památek – rok 2016.

f) Resumé koncepce péče o památkový fond v Pardubickém kraji

Koncepci péče o památkový fond v Pardubickém kraji zpracoval se skupinou spolupracovníků Ladislav Svoboda v roce 2004 (aktualizace údajů o technickém stavu kulturních památek proběhla v letech 2010–2011), byla zpracovaná v souladu s § 28a písm. a) zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů (dále jen Koncepce péče o památkový fond). Zahrnuje všechny kulturní památky na území Pardubického kraje (stav k roku 2004, resp. 2011) a plošně památkově chráněná území (památkové zóny a rezervace). Rada Pardubického kraje schválila Koncepci péče o památkový fond na svém jednání dne 31. 8. 2004 (aktualizaci dne 28. 6. 2011).

Cílem pořízeného dokumentu bylo shromáždění maximálního množství informací o objektech památkové hodnoty na území Pardubického kraje a vyhodnocení jejich aktuálního stavu tak, aby se mohl stát podkladem pro účinnou a efektivní pomoc Pardubického kraje při obnově památek. Koncepce péče o památkový fond analyzuje a vyhodnocuje stav památkového fondu kraje a výsledky péče o něj a na základě výsledků této analýzy a dalších koncepčních materiálů stanovuje základní priority památkové péče na území Pardubického kraje.

Koncepce se skládá celkem z 5 knih. První z nich zahrnuje celý Pardubický kraj a nastavuje obecné principy a další čtyři knihy na jejím základě podrobně řeší jednotlivá památková území, národní kulturní památky a kulturní památky podle čtyř okresů, z kterých je složen Pardubický kraj. Jedná se o okresy Pardubice, Chrudim, Ústí nad Orlicí a Svitavy. Tento výtah popisuje hlavní knihu, neboť principy v ní uvedené platí i pro ostatní části a jsou podrobněji rozvedeny.

Na úvod Koncepce péče o památkový fond popisuje vývoj architektury a památkové péče na území celého Pardubického kraje. Podrobně představuje stručný nástin vývoje památkové péče v kraji, a dále pak zdůrazňuje nutnost památkové ochrany a její historické souvislosti.

Dále pak obsahuje soupis Mezinárodních závazných dokumentů k ochraně památek, jedná se o Úmluvu o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví (New York, 1952), Mezinárodní charta o konzervaci a restaurování památek a sídel (Benátky, 1964), Mezinárodní charta o historických zahradách (Florencie, 1982), Mezinárodní charta pro záchranu historických měst (Washington, 1987), Mezinárodní charta o řízení archeologického dědictví (Lausanne, 1990), Mezinárodní charta o lidovém stavebním dědictví (Mexiko, 1999).

A dále pak uvádí právní „národní“ (neboli České republiky) zákonné normy a předpisy k ochraně památek platné na území ČR, resp. Pardubického kraje.

Další část se zabývá ekonomickými aspekty a souvislostmi ochrany památek a snaží se najít mechanismy jak dlouhodobě financovat a udržet památkový fond v odpovídajícím stavu.

V následující části se zabývá specifikací společenských, ekonomických a přírodních faktorů, ohrožujících památkově chráněné nemovitosti.

Koncepce péče o památkový fond přináší stručnou metodiku péče o památkové konstrukce, jako jsou například zdiva, omítky, výplně otvorů, podlahy, střechy, kamenné konstrukce či dřevěné konstrukce. A dále popisuje specifickou péči pro některé typy památek, jako je péče o lidovou architekturu, o zříceniny, o parky, zeleň na veřejných prostranstvích a vegetaci na památkách, o kašny a fontány apod.

Autor dává možnost nahlédnout způsobem památkové ochrany v zahraničí, a to s cílem seznámit čtenáře s různými přístupy k ochraně památek. Tato kapitola má název Stručná charakteristika ochrany kulturních památek v některých zemích Evropské unie. Na příkladech vybraných zemí je představeno fungování památkové péče (včetně způsobu financování) ve Velké Británii, Německu (ve spolkových zemích Severní Porýní – Vestfálsko, Svobodný stát Sasko či Hesensko) a ve Francii.

Pro potřeby financování akcí památkové péče uvádí výčet možností získání finanční podpory, a to jak z národních zdrojů, tak i Evropské unie. Národní zdroje jsou především z Pardubického kraje, Ministerstva kultury České republiky a dále pak ze Státního fondu životního prostředí a v neposlední řadě z Českomoravské záruční a rozvojové banky a. s.

Na opravy kulturních památek mohou jejich vlastníci dále čerpat finanční prostředky z Evropské unie např. Culture 2000, Návrh systému podpory ochrany, zachování, prezentace a využití kulturních památek Pardubickým krajem do roku 2010.

Jednou ze stěžejních částí Koncepce péče o památkový fond je kapitola, kde jsou na základě provedené analýzy památkového fondu Pardubického kraje formulovány strategická doporučení, a to v následujících oblastech – legislativy a organizačního zabezpečení, finanční podpory, propagace a osvěty, a v neposlední řadě ve vydávání závazných stanovisek a dokumentace.

Zdůrazňuje potřebu internetové prezentace památek, a to v následujících oblastech: památková ochrana nebo návrh na ni, hodnocení stavebního stavu věci z pohledu stability zachování památky, kulturně společenský význam památky nebo pamětihodnosti, stupeň přiměřenosti využití z hlediska památkové péče, zachovalost prostředí, územní ochrana prostředí a opatření, která doporučujeme realizovat pro optimální výkon památkové péče vůči objektu.

Koncepce péče o památkový fond navrhuje všeobecné zásady péče o kulturní památky, památkové rezervace a zóny, kdy v přehledu uvádí návrhy na rozšíření vazeb na další koncepční dokumenty Pardubického kraje. Přináší návrh dalších koncepčních dokumentů a plánů v památkové péči pro území Pardubického kraje.

Koncepce přináší seznam nejohroženějších a nevyužívaných nemovitých kulturních památek – všech čtyř okresů – Pardubice, Chrudim, Svitavy a Ústí nad Orlicí. Dále obsahuje sumarizaci navrhovaných opatření, kde jedním z prvních opatření je uvedeno: Podání návrhu na prohlášení za památku UNESCO, tedy na zapsání na Seznam světového dědictví, doporučuje zejména v případě historického areálu hřebčína v Kladrubech nad Labem s okolní komponovanou krajinou a chovem koní.

A dále pak navrhuje podání návrhu na prohlášení za národní kulturní památku šesti kulturních památek nebo památkových celků. Dále pak iniciovat pořízení stavebně historického průzkumu u 333 objektů. Pořízení nálezové zprávy je doporučeno v 16 případech či pořízení fotogrammetrického zaměření je doporučeno v 5 případech, pořízení podrobného geodetického zaměření se doporučuje ve 105 případech, pořízení stavebního zaměření je doporučeno v 521 heslech, pořízení aktuální podrobné fotodokumentace je doporučeno ve 1315 případech, opakovaně sledovat vývoj stavebního stavu bylo zvláště důrazně doporučeno ve 491 případech, iniciovat stavebně zabezpečovací práce doporučujeme v nejbližším časovém horizontu u 211 kulturních památek nebo pamětihodností, iniciování restaurátorské obnovy, resp. přinejmenším konzervace, je doporučeno u 199 položek, ochranné pásmo nebo památkovou zónu je doporučeno zřídit u 30 věcí. Dále je navrženo zpřístupnit interiéry objektu pro veřejnost s vhodnou expozicí v patnácti případech, zajistit lepší informovanost o památce

na místě doporučil ve 166 případech a iniciovat Dny otevřených dveří přímo doporučuje jen v těch nejkřiklavějších jedenácti případech nejzajímavějších nezpřístupněných interiérů.

V závěrečném shrnutí se uvádí, že mezi nechráněným stavebním fondem Pardubického kraje je ještě značný památkový potenciál, a to zejména v období po roce 1850. Zejména se jeví značný potenciál k ochraně kvalitnější historizující, secesní a meziválečné architektury (1918–1939). A proto v tomto duchu doporučuje chráněný památkový fond posilovat.

Zevrubné posouzení vyhodnotilo 60 % objektů (na Ústeckorlicku dokonce 70 %, v ostatních méně) jako v dobrém stavebním stavu, dalších 24 % po odborné rehabilitaci. Aktuální řešení havarijního stavu 53 objektů, vyžadujících urychlenou realizaci řady dokumentačních a stavebně zabezpečovacích a konzervačních prací, což je jedním z nejakutnějších úkolů systému památkové péče nejenom v Pardubickém kraji.

Koncepce péče o památkový fond v úplném závěru uvádí nejdůležitější literaturu a prameny a dvě přílohy: Statistické vyhodnocení sledovaných objektů v malých okresech, okresech a pro celý kraj a mapu s vyznačením statistického vyhodnocení sledovaných objektů v malých okresech a okresech.

g) Resumé lesního hospodářského plánu pro lesní hospodářský celek – Národní hřebčín Kladruby nad Labem

Lesní hospodářský plán (dále jen LHP) je zákonem č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „lesní zákon“), definován jako nástroj vlastníka lesa, na základě něhož jeho vlastník realizuje hospodaření v lese. Vlastníkům lesa, kteří vlastní víc než 50 ha, lesní zákon ukládá povinnost zpracovat LHP.

LHP obsahuje textovou část, hospodářskou knihu a lesnické mapy. V textové části se nachází všeobecné údaje o vlastníkovi lesa, zpracovateli LHP, platnosti LHP, administrativně správní příslušnosti celku, zhodnocení přírodních poměrů, přehled souborů lesních typů a jejich zastoupení, zhodnocení stavu lesa a dosavadního hospodaření, přehled vyhlášených kategorií lesů a omezení z toho plynoucích, definování hospodářských cílů vlastníka lesa a hospodářského záměru na období platnosti LHP, rámcové směrnice hospodaření – základní doporučení o počátku obnovy lesa, doporučených způsobech obnovy a výchovy a dobu zajištění kultur, výše a zdůvodnění závazných ustanovení LHP, závěrečné tabulky souhrnných údajů LHP, technickou zprávu o metodickém postupu zpracování LHP a přílohy – kopie dokumentů vztahujících se k vyhotovení LHP.

Hospodářská kniha obsahuje údaje o stavu lesa (příslušná přírodní lesní oblast, kategorie lesa, pásmo ohrožení lesa imisemi, pro porostní skupiny se uvádí plocha, lesní typ, hospodářský soubor, věk, zakmenění, pro jednotlivé dřeviny se uvádí jejich taxační veličiny – zastoupení, střední výšky, střední tloušťky, bonity, dřevní zásoby, genetická klasifikace). Dále návrh hospodářských opatření (výši mýtních těžeb, minimální podíl melioračních a zpevňujících dřevin při obnově porostu a v neposlední řadě tabulku plošných výměr.

Lesnické mapy jsou mapy porostní, obrysové, typologické a těžební. Povinnou součástí LHP je lesnická mapa v měřítku alespoň 1: 10 000, zahrnující všechny jednotky prostorového rozdělení lesa, pro které je provedeno zjištění stavu lesa.

Základní údaje z LHP Národní hřebčín Kladruby nad Labem:

Zařizovací obvod lesní hospodářský celek (dále jen LHC) Národní hřebčín Kladruby nad Labem se nachází na území Pardubického kraje, v působnosti obce s rozšířenou působností Přelouč. Orgánem státní správy lesů, příslušným ke schválení LHP, je Krajský úřad Pardubického kraje. Lesní majetek se nachází v katastrálních územích Hlavečník, Kladruby nad Labem, Selmice a Semín.

Lesní hospodářský plán má platnost od 1. 1. 2016 do 31. 12. 2025.

Plocha lesních pozemků (pozemků určených k plnění funkcí lesa) na LHC Národní hřebčín Kladruby nad Labem, pro kterou je LHP zpracován, činí 520,95 ha, plocha porostní půdy činí 504,58 ha. Veškeré lesy v LHC jsou zařazeny do kategorie lesa zvláštního určení jako lesy se zvýšenou funkcí krajinotvornou.

LHC se nachází v přírodní lesní oblasti (PLO) 17 – Polabí, v lesním vegetačním stupni 1 – dubový.

V rámci LHP byly vytvořeny cílové hospodářské soubory, a to 13 – přirozená borová stanoviště, 19 – lužní stanoviště, 23 – kyselá stanoviště nižších poloh, 25 – živná stanoviště nižších poloh, 27 – oglejená chudá stanoviště nižších poloh. Pro LHC Národní hřebčín Kladruby nad Labem bylo na období 2016 až 2025 navrženo celkem 18 hospodářských souborů pro les zvláštního určení. Nejvíce je zastoupen hospodářský soubor 263 (borové se smrkem), 245 (dubové průměrné), 247 (listnaté), 265 (dubové kvalitní), 267 (listnaté ostatní), 243 (borové), 123 (borové smíšené s vejmutovkou).

Tvorba hospodářských souborů vychází z rozboru stanovištních podmínek a návrhu kategorizace lesů.

Rámcové směrnice hospodaření pro jednotlivé hospodářské soubory jsou koncipovány v souladu se základními hospodářskými doporučeními uvedenými ve vyhlášce č. 83/1996 Sb. a v návaznosti na kategorizaci lesů. Jsou v nich promítnuty i záměry vlastníka a dotčených orgánů pro decennium 2016–2025.

Jehličnaté porosty:

– hlavní důraz kladen na zabezpečení jejich stability, diferenciaci obnovy dle stanovištních poměrů (kyselá, živná, exponovaná a vodou ovlivněná stanoviště), dle lesních vegetačních stupňů a dle účelovostí, na citlivé rozpracování kompaktních porostů s převahou smrku intenzivní první výchovné zásahy, zvýšení druhové biodiverzity, orientaci výchovy na úroveň, pozitivní výběr a kvalitu produkce.

Listnaté porosty:

– důraz kladen na včasnou přípravu a rozpracování porostů k přirozené obnově, diferenciaci obnovy dle stanovištních poměrů (kyselá, živná, exponovaná a vodou ovlivněná stanoviště), dle lesních vegetačních stupňů a dle účelovostí, orientaci na kvalitu a pozitivní výběr.

LHP obsahuje některá ustanovení, která se po schválení LHP orgánem státní správy lesů (krajským úřadem) stávají pro vlastníka lesa závaznými. Celková maximální výše těžby (§ 8 odst. 14 Vyhlášky č. 84/1996 Sb.) – stanovena jako součet všech těžeb (mýtních, předmýtních) a činí na období 1. 1. 2016 – 31. 12. 2025 celkem 27 900 m^3. Dále pak, že minimální plošný rozsah výchovných zásahů v porostech do 40 let věku na ploše 175,40 ha. A minimální podíl melioračních a zpevňujících dřevin při obnově porostu je stanoven pro všechny porosty starší 80 let, případně pro porosty mladší, pokud do nich plán umísťuje obnovu nebo obnovu připouští, a pro všechny zjištěné holiny.

Z hlediska druhové skladby lesních porostů je nejvíce zastoupena dřevina borovice (plošné zastoupení 47,3 %), dub (plošné zastoupení 21,9 %), bříza (plošné zastoupení 8,8 %), smrk (plošné zastoupení 6,6 %), olše (plošné zastoupení 5,9 %), lípa (plošné zastoupení 3,0 %), jasan (plošné zastoupení 2,8 %).

Z LHP je patrné poměrně výrazné nadnormativní zastoupení porostů 1. věkového stupně, což souvisí s relativně značným poškozením porostů sněhem v posledních 10 letech, podnormativní zastoupení porostů 7. a 8. věkového stupně a naopak výrazně nadnormativní podíl přestárlých porostů 14. věkového stupně, jež jsou v současné době 100% likvidní a zvyšují tak ukazatel těžební procento.

Zdravotní stav všech porostů v rámci zařizovacího obvodu LHC Národní hřebčín Kladruby nad Labem spadají do pásma ohrožení C.

V rámci terénního popisu porostů bylo šetřeno poškození loupáním a ohryzem – kód poškození 26. Okus, který byl v kulturách řešen případným slovním popisem u příslušné porostní skupiny.

Pokud se týká celkového poškození porostů, na prvním místě je nutno zmínit vysoký stupeň ohrožení sněhem – to se týká zejména borovice porostů 2.–4. věkového stupně, kde je potřeba provádět systematickou a důslednou výchovu porostů nižší intenzitou a raději dvakrát během decennia s cílem postupného zpevňování porostu.

V posledních letech se dále zvyšuje procento odumírání borovice vejmutovky – zejména v porostech 5.–8. věkového stupně – provádět důslednou asanační těžbu, pomístně dochází rovněž k prosychání jasanu a pravděpodobně v souvislosti s extrémním suchem v letech 2014, 2015 rovněž k prosychání dokonce borovice a dubu v přestárlých porostech.

S ohledem na relativně nízké procentické zastoupení smrku jsou škody kůrovcem na velmi nízké úrovni.

Kvalitní a pravidelná péče o lesní porosty je také zájmem státní památkové péče a je základním předpokladem péče o cenné území, která vede k uchování všech památkových hodnot nominovaného statku.

h) Resumé strategie cestovního ruchu Pardubického kraje 2016–2020

Dokument koncepčně navazuje na „Strategii cestovního ruchu v Pardubickém kraji na období 2010–2015". V analytické části navazujícího dokumentu je vyhodnoceno naplňování strategie na období 2010–2015 a stručně shrnuta charakteristika destinace Pardubický kraj v oblasti cestovního ruchu z hlediska fyzicko-geografického i socioekonomického. Zabývá se vymezením turistické destinace Východní Čechy v národním měřítku a vymezením turistických regionů v rámci této destinace, tedy Pardubického kraje. Území kraje – destinace je od roku 2008 členěno na pět turistických oblastí:

– Pardubicko (zde se nachází nominovaný statek)

– Českomoravské pomezí

– Chrudimsko-Hlinecko

– Orlické hory a Podorlicko

– Králický Sněžník.

Dokument analyzuje stávající krajskou organizační strukturu v rámci ČR, používané marketingové nástroje, poptávku na trhu ČR z kvalitativního i kvantitativního pohledu, dopravní infrastrukturu a její vliv na rozvoj ČR. Dokument popisuje turistické cíle a atraktivity ČR na území kraje, které člení na kulturní dědictví, přírodní atraktivity a akce a tyto podskupiny dále hodnotí podle návštěvnosti a důvodu návštěvy. Analyzována a hodnocena je i turistická infrastruktura a služby, kde jsou zahrnuta ubytovací a stravovací zařízení, lázně, kongresová a konferenční centra, sportovní areály jak letní, tak zimní a turistická informační centra. Analytickou část uzavírá podrobná SWOT analýza. Dokument vyžaduje, aby jeho strategická opatření i konkrétní náměty na projekty a aktivity byly nutně průběžně monitorovány, vyhodnocovány a dle aktuálního vývoje byly korigovány. Tak aby byl zajištěn umírněný rozvoj a neohrozil hodnoty, pro které jsou jednotlivé části navštěvovány a zůstaly zachovány (vyhnout se nebezpečí z koncentrace).

Formulace vize je logickým vyústěním analytické části a je popisem ideálního stavu destinace v daném časovém horizontu. Pardubický kraj je atraktivní, domácími i zahraničními turisty navštěvovaná destinace, která se dynamicky rozvíjí, reflektuje aktuální poptávku trhu cestovního ruchu, využívá své polohy, rozmanitosti krajiny a pestrosti kvalitně poskytovaných služeb. Pro komunikaci se svým návštěvníkem používá značku Východní Čechy. Mottem dokumentu je „Východní Čechy – blíž, než si myslíte".

Strategické cíle definují hlavní okruhy, které budou nejvíce akcentovány v časovém období platném pro dokument a jsou konkretizací vize, jejím transformováním do kvalitativních a kvantitativních charakteristik.

Dokument stanovuje pět strategických cílů. Jedná se o celkové zvýšení návštěvnosti kraje, prodloužení délky pobytů a zvýšení počtu opakování návštěv destinace s cílem zvýšení příjmů z cestovního ruchu. Zvýšení počtu přenocování v ubytovacích zařízeních v Pardubickém kraji. Optimalizace systému fungování organizační struktury řízení destinace. Posilování image turistického regionu jako atraktivní turistické destinace v tuzemsku i v zahraničí a rozšíření nabídky kvalitních produktů a programů pro segmentované cílové skupiny návštěvníků. Zvýšení kvality infrastruktury a služeb v cestovním ruchu.

Charakteristika budoucího návštěvníka je v dokumentu popsána dle geografické a sociodemografické segmentace. Definována je i preferovaná cílová skupina; rodiny s dětmi,

které přijíždějí především z jiných krajů ČR nebo jsou rezidenty Pardubického kraje a aktivní senioři. Ze zahraničních trhů jsou to turisté především z Polska, Slovenska, Německa a Ruska. Mezi další významné cílové skupiny patří mladí a bezdětní a organizované skupiny. Dále dokument stanovuje rozvojové priority a jejich opatření a také definuje jednotlivé kroky k naplnění vize dokumentu.

Vize → Rozvojová priorita → Opatření → Aktivita.

V dokumentu jsou navrženy rozvojové priority a opatření:

Rozvojová priorita 1: „Zkvalitnění nabídky cestovního ruchu – rozvoj základní a doplňkové turistické infrastruktury a služeb"

Budování a zkvalitnění dopravní infrastruktury včetně zlepšení dostupnosti periferních oblastí kraje, budování, rozvoj a zkvalitnění turistické infrastruktury, budování, rozvoj a zkvalitnění turistických cílů (atraktivit) ve vazbě na potenciál destinace a zvýšení konkurenceschopnosti těchto turistických cílů v rámci České republiky, zvýšení kvality služeb cestovního ruchu.

Rozvojová priorita 2: „Efektivní propagace a prezentace regionu, tvorba marketingových témat a produktů, budování značky"

Budování a použití značky pro Českou republiku a zahraničí, posílení pozitivní image kraje, práce s marketingovými tématy turistického regionu Východní Čechy a sestavení jejich marketingového mixu, práce s marketingovými tématy jednotlivých turistických oblastí Pardubického kraje a sestavení jejich marketingového mixu, tvorba produktů cestovního ruchu (zejména obchodovatelných) a rozšíření segmentovaných turistických nabídek regionu (dle cílových skupin, turistických oblastí, témat,…) a zajištění jejich nabídky a prodeje, rozšíření a modernizace komplexního i segmentovaného informačního systému turistického regionu, stabilizace marketingových kampaní/efektivní operativní a kooperační marketing.

Rozvojová priorita 3: „Organizace a rozvoj efektivního systému řízení cestovního ruchu destinace, destinační management, rozvoj lidských zdrojů"

Rozvoj a podpora efektivní a udržitelné organizační struktury systému destinačního řízení cestovního ruchu v regionu, podpora rozvoje a zvýšení kvality lidských zdrojů, prohloubení spolupráce, komunikace a koordinace mezi subjekty cestovního ruchu, tvorba a řízení efektivních motivačních návštěvních systémů regionu a jejich udržitelný rozvoj, podpora certifikačních systémů, provádění monitoringu, marketingových výzkumů, sběru dat a zpětných vazeb.

Strategie podrobně řeší prioritní marketingová témata, východiska pro jejich výběr, jejich diverzitu podle zdrojových zemí a vhodnost marketingových nástrojů. Řešena je i marketingová podpora značky Východní Čechy. Dokument uzavírá popis návrhu organizačního řízení ČR v Pardubickém kraji, popis je doplněn grafickým znázorněním včetně zobrazení hlavních informačních toků a vazeb mezi subjekty. Popsán je i způsob práce s dokumentem a implementace.

K hlavním marketingovým tématům kraje patří „Krajina ušlechtilých tradic", které zahrnuje hřebčín Kladruby nad Labem či hřebčín Slatiňany. Pro turistickou oblast Pardubicko je navrženo marketinkové téma „Koně a jezdectví", které se vztahuje k území Kladrub nad Labem, tedy i k nominovanému statku (nové zámecké expozice, prohlídky hřebčína a kočárové projížďky). Kromě území nominovaného statku uvádí další možnosti spojené koňskou tématikou v Pardubickém kraji, jako jsou mezinárodní koňské dostihy s vrcholem v podobě Velké pardubické steeplechase v Pardubicích (od roku 1874) nebo další významné sportovní a společenské akce s koňskou tematikou (např. mezinárodní výstava Koně v akci), či Hipologické muzeum Slatiňany v národní kulturní památce zámku ve Slatiňanech. Pro turismus se využívá síť hipostezek, jízdáren, rančů.

Dokument je v souladu s důležitými strategickými a programovými dokumenty kraje a respektuje národní i světové trendy. Zastupitelstvo Pardubického kraje na svém jednání dne 21. 4. 2016 dokument Strategie cestovního ruchu Pardubického kraje 2016–2020 schválilo.

i) Resumé koncepce cyklo a in-line turistiky v Pardubickém kraji

Tento dokument je pro území Pardubického kraje (dále „PK“) prvním svého druhu a částečně navazuje na cyklogenerel PK z roku 2004. Navrhuje směry a cíle pro pětileté období s časovým přesahem větších investičních záměrů. Koncepce rozvoje cyklo a in-line turistiky v Pardubickém kraji (dále jen Koncepce) je ideovým, metodickým, organizačním a strategickým nástrojem rozvoje cyklo, bike a in-line produktu na území PK zejména za účelem rozvoje cestovního ruchu, současně však i sportu, volnočasových aktivit a částečně i cyklodopravy.

Analytická část uvádí do problematiky cykloturistiky, horské cyklistiky a in-line turistiky obecně, stručně vysvětluje názvosloví, legislativu, trendy, uvádí příklady dobré praxe. Podrobně je provedena analýza stávajícího stavu infrastruktury na území PK pro cyklistiku, mountain bike (dále „MTB“) a in-line bruslení. Síť cyklotras na území PK je kompletní a systematická a čítá 3 407 km vyznačených cyklotras. Krajem prochází 7 dálkových cyklotras, z nichž jsou 3 připraveny jako turistický produkt. Dle legislativy je na území evidováno 72 cyklostezek v kvalitě cyklostezek, tj. 142 km, z toho 43 km je vhodných pro in-line bruslení. Na území kraje jsou 4 oficiální bike resorty. Analytickou část uzavírá SWOT analýza. Formulace vize je logickým vyústěním analytické části a je popisem ideálního stavu destinace v daném časovém horizontu.

Vize Pardubického kraje je, že bude v roce 2025 patřit mezi nejvyspělejší cyklodestinace České republiky díky atraktivním dálkovým i místním cyklotrasám, unikátním podmínkám pro in-line bruslení a dále díky špičkovým bike resortům. Pardubický kraj bude vynikat v komplexnosti marketingu a služeb těchto produktů a v nabídce zajímavé příhraniční česko – polské oblasti. Cyklostezky a další infrastruktura budou vybudovány velmi efektivně při respektování zájmů ochrany přírody a krajiny, jak pro rekreační, tak pro cyklodopravní účely a budou mít nastavený optimální režim provozu a údržby. Cykloprodukty se zapojením atraktivit a služeb se stanou výrazným příspěvkem pro ekonomiku, příjmy a zaměstnanost v Pardubickém kraji.

Dokument stanovuje celkem 6 následujících strategických cílů, priorit a opatření. Strategickým cílem a prioritou č. 1 je dobudovat v koordinaci s ostatními regiony a nadnárodními organizacemi infrastrukturu dálkových cyklotras (koridorů) na území kraje. Navržené opatření spočívá v koordinaci s ostatními regiony nalézt leadery jednotlivých dálkových cyklotras vedoucích přes území kraje, vytvořit loga a shodnout se na názvech těchto tras Koncepce rozvoje cyklo a in-line turistiky v Pardubickém kraji.

Dalším cílem je dobudovat infrastrukturu pro dálkové cyklotrasy, jejich spojky a přivaděče, zejména chybějící úseky cyklostezek, rekonstruovat potřebné úseky a dokončit podle jednotné národní metodiky doplňkovou infrastrukturu a značení dálkových cyklotras a vytvořit monitorovací systém dálkových cyklotras.

Dále je navrhováno dokončit cyklotrasy, cyklostezky a in-line stezky s cyklodopravním, sportovním nebo rekreačním účelem, vytvořit alespoň jeden in-line produkt národního významu.

Vybudovat bike resorty, z nichž minimálně jeden bude atraktivitou tras, zázemím, službami a marketingem patřit mezi špičku v České republice, udržet a vytvořit další MTB trasy a související atraktivity ve vhodných lokalitách kraje. Udržet stávající MTB trasy v souladu s metodikou ČEMBA vytvářet další trasy; využít potenciálu česko-polského příhraničí.

Optimalizovat síť cyklotras Pardubického kraje včetně dořešení návazností na sousední kraje a Polsko, nastavit dlouhodobý efektivní systém údržby a provozu cyklostezek a cyklotras. A zvýšit prostupnost hranice pro pěší a cyklisty a propojit české a polské cyklotrasy na hranici.

Vytvořit kvalitní marketing všech cyklo a in-line produktů, podpořit kvalitní služby a rozvoj lidských zdrojů pro cykloprodukty. V koordinaci s národními organizacemi (Asociace měst pro cyklisty, Nadace Partnerství, Czechtourism) vytvořit komplexní marketingový produkt dálkových cyklotras.

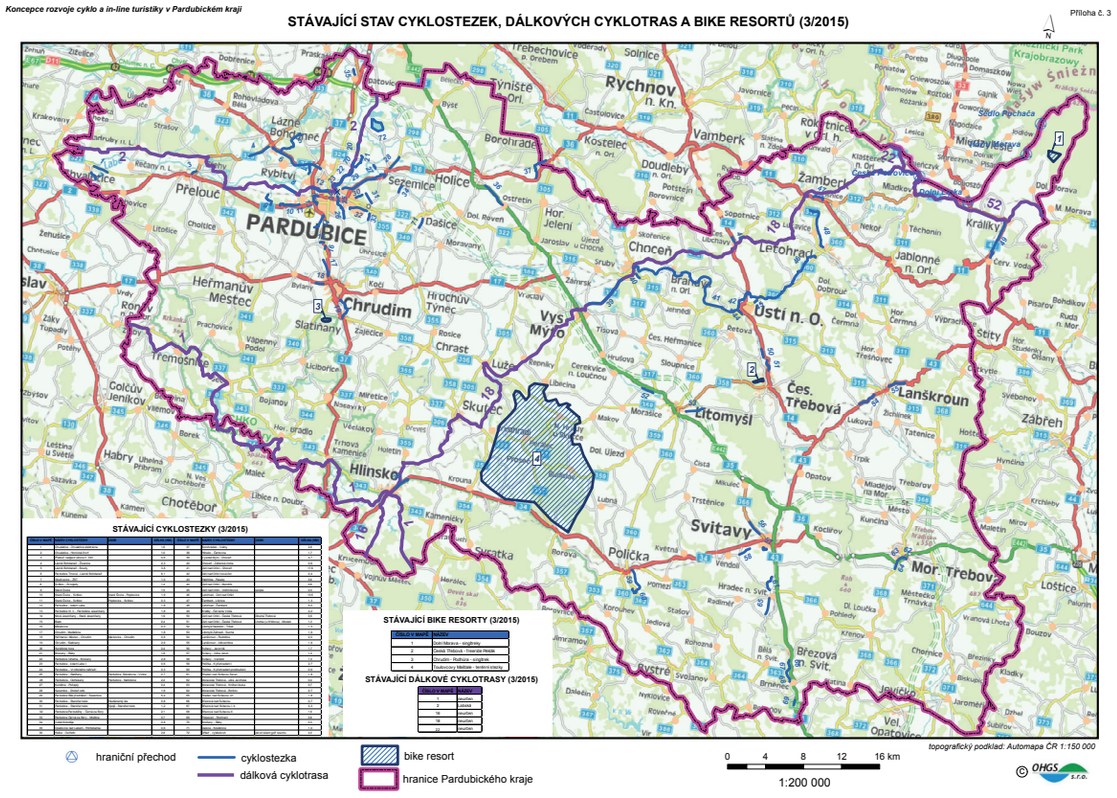
A posledním cílem je nastavit dlouhodobý efektivní systém investování, údržby a provozu cyklostezek, in-line stezek, cyklotras a bike resortů. Zavedení organizačního a finančního systému údržby a provozu cyklostezek, in-line stezek, cyklotras a bike resortů

Ve strategické a návrhové části Koncepce jsou popsány priority v oblasti budování infastruktury pro cyklo, MTB a in-line, odhadnuty finanční náklady i budoucí přínosy. Současně je navrženo organizační řešení rolí investor – provozovatel – správce. Součástí návrhové části je i optimalizace sítě cyklotras, jejich dovybavení doplňkovou infrastrukturou a službami. Okrajově je řešen i návrh marketingových produktů cyklo, MTB a in-line včetně zdrojů jeho financování. Navrhovaná opatření jsou s ohledem na situaci PK a zkušenosti z jiných území navržena jako optimální řešení rozvoje cyklo, in-line a bike produktu.

Koncepce jasně vymezuje roli veřejné správy v této oblasti a řeší kompetenční překryvy a nejasnosti, stanovuje strategické priority, vycházející z aktuálních trendů, reálných potřeb a návazností na nadregionální projekty s co nejefektivnějším využitím potenciálu kraje. Koncepce počítá také s mechanismem její aktualizace dle potřeby a je možné, že některá řešení doznají v budoucnu změn.

Mezi priority kraje se řadí budování základní infastruktury pro dálkové cyklotrasy mezi které patří i nadnárodní produkt cyklotrasa č. 2 „Labská stezka" (celkem 1200 km od pramene Labe do Cuxhavenu). Labská stezka prochází krajinou Kladrubského Polabí v bezprostřední blízkosti nominovaného statku (po levém břehu řeky Labe) s plánovanou odbočkou do Národního hřebčína Kladruby nad Labem, který je v dokumentu prezentován jako významná turistická atraktivita na Labské stezce (bod zájmu). Cyklotrasa č. 2 je marketingově propagována společně s partnery na Německé straně – Elberadweg, za českou stranu je koordinátorem marketingu Nadace Partnerství o.p.s.

Koncepce je v souladu s důležitými strategickými dokumenty kraje, cyklokoncepcemi turistických oblastí PK a zároveň respektuje národní i světové trendy. Zastupitelstvo Pardubického kraje na svém jednání dne 21. 4. 2016 dokument Koncepce cyklo a in-line turistiky v Pardubickém kraji schválilo.

7.b.3 Dokumenty, na něž odkazuje kapitola 5.e

Management Plán je součástí samostatné přílohy nominační dokumentace – příloha č. 4

7.c Forma a datum nejnovější dokumentace nebo seznamů týkajících se statku

A) Krajský úřad Pardubického kraje, odbor školství a kultury, oddělení kultury a památkové péče vydal jako příslušný orgán státní památkové péče k níže uvedeným dokumentacím, podle ustanovení § 14 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, následující závazná stanoviska a rozhodnutí k obnově předmětných komponent nominovaného statku. (Krajský úřad je příslušným orgánem státní památkové péče pro část nominované krajiny, a to pro národní kulturní památku Hřebčín Kladruby nad Labem).

Rozhodnutí a závazná stanoviska/Dokumentace:

1) rozhodnutí č. j.: KrÚ – 14565/2012 OŠKT OKPP ze dne 27. 2. 2012, projektová dokumentace k obnově budovy č. p. 47 u stájí Josefov v Kladrubech nad Labem, Národní Hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o., lokalita Josefov, dokumentace pro provedení stavby; zpracovatel: Ateliér Masák & Partner, s. r. o., Rooseveltova 39/575, 160 00 Praha 6 – Bubeneč, datum: 11/2011;

2) rozhodnutí č. j.: KrÚ – 15697/2012 OŠKT OKPP ze dne 2. 3. 2012, projektová dokumentace k obnově budov č. p. 1 a 55 u stájí Františkov v Selmicích, Národní Hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o., lokalita Františkov, dokumentace pro provedení stavby; zpracovatel: HELIKA a. s., Beranových 65, 199 21 Praha 9 a CODE spol. s r. o., Na Vrtálně 84, 530 03 Pardubice, datum: 11/2011;

3) rozhodnutí č. j.: KrÚ – 17564/2014 OŠK OKPP ze dne 7. 3. 2014, ke studii „Ideový návrh urbanisticko – architektonického řešení ploch zahrad a parku u obytných budov č. p. 44 a 46 v historickém areálu v Kladruby nad Labem" na pozemcích par. č. 24, 25, 26, 28 a 29 v katastrálním území (dále jen k. ú.) Kladruby nad Labem, okres Pardubice, Pardubický kraj; zpracovatel: Miroslav Kroulík, Klicperova 556/3, 150 00 Praha 5 – Smíchov, datum: 12/2013;

4) rozhodnutí č. j.: KrÚ – 53238/2016 OŠK OKPP ze dne 20. 7. 2016, projektová dokumentace pro ohlášení a provádění stavby Kladrubský napaječ, v úseku ř. km 1,960 – 2,190 (délka 230 m), na poz. par. č. 819 k. ú. Kladruby nad Labem; zpracovatel: ŽP projekt s. r. o., nábřeží Karla Čapka 597/III, 537 01 Chrudim, okres Pardubice, Pardubický kraj, datum: 06/2016;

5) závazné stanovisko č. j: KrÚ – 59211/2016 OŠK OKPP ze dne 16. 8. 2016, projektová dokumentace bouracích prací na odstranění plechové jízdárny bez č. p. na poz. par. č. 283/3 k. ú. Kladruby nad Labem; zpracovatel: RUBILIS, s.r.o., Martinice 1, 26272 Březnice, datum: 06/2016;

6) závazné stanovisko č. j.: KrÚ – 61067/2016 OŠK OKPP ze dne 25. 8. 2016, Lesní hospodářský plán Národního hřebčína Kladruby nad Labem s. p. o., pro období 1. 1. 2016 – 31. 12. 2025, číslo Lesního hospodářského celku: 505 213; zpracovatel: IFER – Ústav pro výzkum lesních ekosystémů, s. r. o., Čs. armády 655, 2454 01 Jílové u Prahy, ve spolupráci s firmou ING-FOREST s. r. o Kotkova 988, 544 01 Dvůr Králové nad Labem;

7) rozhodnutí č. j.: KrÚ – 12383/2017 OKSCR OKPP ze dne 20. 2. 2017, k průběžné údržbě zeleně a staveb nominovaného statku (v rozsahu národní kulturní památky Hřebčín Kladruby nad Labem) pro období 2017–2019, okres Pardubice, Pardubický kraj. Návrh průběžné údržby zpracoval Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o., datum 12/2016;

8) rozhodnutí č. j.: KrÚ – 22080/2017 OKSCR OKPP ze dne 20. 3. 2017, projektová dokumentace: Revitalizace kulturní krajiny a vybraných historických objektů národní kulturní památky Hřebčín Kladruby nad Labem – Revitalizace zeleně; zpracovatel: Přemysl Krejčiřík, autorizovaný krajinářský architekt, Vinohrady 1039, 691 42 Valtice, datum: 02/2017;

9) závazné stanovisko č. j.: KrÚ – 22625/2017 OKSCR OKPP 23. 3. 2017, projektová dokumentace: „Revitalizace kulturní krajiny a vybraných historických objektů národní kulturní památky Hřebčín Kladruby nad Labem – obnova historických objektů"; zpracovatel: Ateliér Masák & Partner, s. r. o., Rooseveltova 39/575, 160 00 Praha 6, datum: 01/2017;

B) Magistrát města Pardubic, Odbor správních agend, Úsek památkové péče vydal jako příslušný orgán státní památkové péče k níže uvedeným dokumentacím, podle ustanovení § 14 odst. 1 a 2 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, následující závazná stanoviska k obnově objektů, které jsou kulturními památkami, nebo nejsou kulturními památkami, ale nacházejí se na území Krajiny pro chov kočárových koní, nebo v její nárazníkové zóně.
Od 1. 1. 2017 je příslušným orgánem státní památkové péče pro část nominovaného statku – památkovou zónu Kladrubské Polabí – Městský úřad Přelouč, Odbor stavební.

Závazná stanoviska/Dokumentace:

1) závazné stanovisko č. j.: SZ – MMP 70705/2016 ze dne 25. 11. 2016, projektová dokumentace k obnově vstupních objektů do areálu hospodářského dvora Národního hřebčína Kladruby nad Labem s. p. o., „Rekonstrukce objektů vrátnice, Kladruby nad Labem"; zpracovatel: Ateliér Masák & Partner, s. r. o., Rooseveltova 39/575, 160 00 Praha 6 – Bubeneč, datum: 08/2016;

2) závazné stanovisko č. j.: SZ – MMP 80220/2016 ze dne 21. 12. 2016, projektová dokumentace budovy č. p. 3 na návsi v Kladrubech nad Labem, Celková obnova nemovité kulturní památky, zapsané v Ústředním seznamu kulturních památek ČR pod rejstřík. č. 16212/6–2096, domu pošty č. p. 3 na pozemku označeném jako st. parc. č. 35/1 v k. ú. Kladruby nad Labem; zpracovatel: Miroslav Kroulík, Klicperova 556/3, 150 00 Praha 5 – Smíchov, datum: 11/2016.

7.d Adresa, kde je uložen seznam, dokumentace, archiv

a) Adresy institucí, v nichž je uložena nominační dokumentace:

Národní hřebčín Kladruby nad Labem Kladruby nad Labem 1 533 14 Kladruby nad Labem Česká republika Tel.: +420 466 736 530 E-mail: kladruby@nhkladruby.cz http://www.nhkladruby.cz	**Ministerstvo zemědělství ČR** Těšnov 65/17 110 00 Praha 1 Česká republika Tel.: +420 221 811 111 E-mail: posta@mze.cz http://www.eagri.cz

Ministerstvo kultury ČR Maltézské náměstí 1 118 11 Praha 1 Česká republika Tel.: +420 257 085 371 E-mail: dita.limova@mkcr.cz https://www.mkcr.cz	**Národní památkový ústav** Valdštejnské náměstí 162/3 118 01 Praha 1 Česká republika Tel.: +420 257 010 166 E-mail: kucova.vera@npu.cz https://www.npu.cz/

b) Adresy institucí, v nichž jsou uloženy archivní prameny vztahující se k nominovanému statku:

Přírodovědecká fakulta **Univerzita Karlova v Praze** Albertov 6 128 43 Praha 2 Česká republika tel.: +420 221 951 355 E-mail: mapcol@natur.cuni.cz http://www.mapovasbirka.cz	**Národní archiv** Archivní 2257/4 149 00 Praha 4 Česká republika tel.: +420 974 847 240 E-mail: na@nacr.cz http://www.nacr.cz/

Archiv Pražského hradu Nový palác čp. 1 119 08 Praha – Hrad Česká republika e-mail: archivph@hrad.cz http://www.prazskyhradarchiv.cz/archivPH/cz/	**Státní oblastní archiv Zámrsk** Zámrsk čp. 1 565 43 Zámrsk Česká republika Tel.: +420 465 503 101 E-mail: podatelna@archivzamrsk.cz http://vychodoceskearchivy.cz/reditelstvi-soa/

Národní památkový ústav Valdštejnské náměstí 162/3 118 01 Praha 1 Česká republika Tel.: +420 257 010 166 E-mail: epodatelna@npu.cz https://www.npu.cz/	**Historický ústav Akademie věd České republiky, v. v. i.** Prosecká 809/76 190 00 Praha 9 Česká republika Tel: +420 286 882 121 E-mail: horakova@hiu.cas.cz http://www.hiu.cas.cz/

Vojenský geografický a hydrometeorologický úřad Čs. Odboje 676 518 16 Dobruška Česká republika Tel.: +420 973 247 511 E-mail: vghur@vghur.army.cz http://www.mapy.army.cz/vghmur-dobruska	**Österreichisches Staatsarchiv** Nottendorfer Gasse 2 1030 Wien Österreich Tel.: +43-1-79540-0 E-mail: webmaster@oesta.gv.at http://www.oesta.gv.at/

Tabulka č. 010 Adresy institucí, v nichž jsou uloženy dokumenty vztahující se k nominovanému statku.

7.e Bibliografie

AMMON, Karl, Wilhelm. *Ueber die Verbesserung und Veredlung der Landes-Pferdezucht durch Landgestüts-Anstalten*. Nürnberg: Riegel und Wießner, 1831.

ANDRÉ, Christian Karl. *Oekonomische Neuigkeiten und Verhandlungen. Zeitschrift für alle Zweige der Land- und Hauswirthschaft, des Forst- und Jagdwesens im Oesterreichischen Kaiserthum*. Prag, 1818.

BAUDISOVÁ, Jindra. *Kladrubáčci aneb vyprávění starokladrubského hříběte.* Opava: Dalibor Gregor, 2013.

BÍLEK, František. *50 let hřebčína Slatiňany.* Kladruby nad Labem: Národní hřebčín Kladruby nad Labem, 1995.

BÍLEK, František. *Kůň starokladrubský: Zprávy výzkumných ústavů zemědělských ČSR; 8*. Praha: Ministerstvo zemědělství republiky Československé, 1925.

BRÄUER, Carl. *Die Gestüte des In- und Auslandes. Eine Beschreibung der bekanntesten Pferdezuchtanstalten: (der Haupt-, Land- und Privatgestüte).* Dresden: G. Schönfeld's Verlagsbuchhandlung, 1901.

ČERNÝ, Jaroslav. Kladrubský hřebčín neznámý. *Rodopisná revue,* roč. 6, 2004, č. 2, s. 20–21.

DUŠEK, Jaromír. *Chov koní v Československu*. Praha: Brázda, 1992. Živočišná výroba.

DYKOVÁ, Zdenka. *Hlavní plemeníci hřebčína ve Slatiňanech v letech 1955–2015.* Kladruby nad Labem: Národní hřebčín Kladruby nad Labem, 2015.

ERDELYI, Michael von. *Beschreibung der einzelnen Gestüte des österreichischen Kaiserstaates, nebst Bemerkungen über Hornviehzucht: Schafzucht und Ökonomie.* Wien: Carl Gerold, 1827.

GASSEBNER, Hermann von. *Die Pferdezucht in den im Reichsrathe vetretenen Königreichen und Ländern der Österreichisch – Ungarischen Monarchie*: III. Band – Die Hof – und Privatgestüte. Wien: Verlag der K. K. Hof – und Staatsdrucker, 1896.

GENTTNER, Viktor. Kladrubští hřebčinečtí úředníci. *Listy Genealogické a heraldické společnosti v Praze*, roč. 18, 1972, s. 6–17.

GENTTNER, Viktor. Obora Jeho Milosti císařské, kladrubská: příspěvek k dějinám kladrubského hřebčince. *Listy Genealogické a heraldické společnosti v Praze*, roč. 13, 1971, s. 13–19.

GENTTNER, Viktor. Příspěvek k dějinám šlechtických manufaktur v Čechách. *Listy Genealogické a heraldické společnosti v Praze*, roč. 8, 1970, s. 20–21.

GOTTHARDOVÁ, Lenka – BÍLEK, Jaromír. *František Bílek: otec české hipologie a zootechniky.* Bezdědice: Lenka Gotthardová, 2012.

GOTTHARDOVÁ, Lenka. *Z Národního hřebčína.* Kladruby nad Labem: Národní hřebčín Kladruby nad Labem, 2005–2007. 2 sv.

GREGOR, Dalibor – VÍTEK, Milan. *Národní hřebčín Kladruby nad Labem*. Opava: Dalibor Gregor, 2012.

GREGOR, Dalibor – VÍTEK, Milan. *Kouzlo spřežení koní = The magic of harness = Die Magie der Pferdegespanne.* Opava: Dalibor Gregor, 2011.

GUNDERMANN, Petr. Kladrubský hřebčín – jeden z hřebčineckých mistrů. *Listy Genealogické a heraldické společnosti v Praze*, roč. 2, 1969, s. 6–13.

HÁJEK, Jiří. *Kronika kladrubská: barokní kůň v Čechách: z minulosti i přítomnosti chovu koní a obce Kladruby nad Labem: sbíráno a sepisováno v letech 1976–1982, doplněno až do roku 1990.* Hostomice: Lenka Gotthardová, 2013.

HALLER, Martin. *Pferde unter dem Doppelader: das Pferd als Kulturträger im Reiche der Habsburger*. Zürich, 2002.

HOHBERG, Wolf Helmhardt von. *Die Vollkommene Pferd- und Reit-Kunst: samt auszführlichem Unterricht der Edlen Stutery: Darinnen vorgestellet werden Die unterschiedliche Arten/ Schönheit/ Güte/ Mängel/ Zäum- Beschlag- und übrige Wartung der Pferde*. Nürnberg, 1689.

HOHBERG, Wolf Helmhardt von. *Georgica curiosa aucta, das ist umständlicher Bericht und klarer Unterricht von dem vermehrten und verbesserten adelichen Land- und Feldleben*. Nürnberg, 1716.

HOHBERG, Wolf Helmhardt von. *Georgica curiosa aucta, das ist umständlicher Bericht und klarer Unterricht von dem vermehrten und verbesserten adelichen Land- und Feldleben*. Nürnberg: Andere Theil, 1682.

KLADRUBER: Barockpferde mit Zukunf / Ulrich Model; Kamera: Thomas Vogel. 1995. 1 DVD

KREJČIŘÍK, Přemysl – PEJCHAL, Miloš. *Architektonicko-historický průzkum památky krajinářské architektury*. Lednice: Mendelova univerzita v Brně, 2016. Certifikovaná metodika.

KRONIKA PROJEKTU: *Obnova součástí NKP Hřebčín v Kladrubech nad Labem, CZ.1.06/5.1.00/03.08090* (nepublikovaný strojopis). Kladruby nad Labem, 2016, uloženo v archivu Národního hřebčína Kladruby nad Labem, s.p.o.

KROULÍK, Miroslav – KUČOVÁ, Věra – HOŘÍN, Petr. *Hřebčín v Kladrubech nad Labem a jeho krajina v mezinárodním kontextu: kulturní statek České republiky zařazený na národní Indikativní seznam památek pro nominaci k zápisu na Seznam světového dědictví UNESCO*. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2011.

KROULÍK, Miroslav – KUČOVÁ, Věra – HOŘÍN, Petr. *Hřebčín v Kladrubech nad Labem: krajina koní*. Kladruby nad Labem: Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o., 2016.

KROULÍK, Miroslav. *Odborné posouzení barevného řešení fasád objektů historických stavebních areálů Národního hřebčína v Kladrubech nad Labem: Pro účely odůvodnění změny barevnosti fasád historických stavebních areálů* (nepublikovaný strojopis), Praha 2013, uloženo ve Sbírce plánů, stavebně-historických průzkumů a restaurátorských zprav

Národního památkového ústavu, generální ředitelství (NPÚ, GnŘ) a v archivu Národního hřebčína Kladruby nad Labem, s.p.o.

KROULÍK, Miroslav. *Standardní stavebně-historický průzkum nedestruktivní: Národní hřebčín Kladruby nad Labem, Kaple Povýšení sv. Kříže Kladrubský hřb*itov (nepublikovaný strojopis), Praha 2010, uloženo ve Sbírce plánů, stavebně-historických průzkumů a restaurátorských zprav NPÚ, GnŘ a v archivu Národního hřebčína Kladruby nad Labem, s.p.o.

KROULÍK, Miroslav. S*tandardní stavebně-historický průzkum nedestruktivní: Národní hřebčín Kladruby nad Labem, Obytný dům č.p. 20 bývalá hájovna hřebčína* (nepublikovaný strojopis), Praha 2010, uloženo ve Sbírce plánů, stavebně-historických průzkumů a restaurátorských zprav NPÚ, GnŘ a v archivu Národního hřebčína Kladruby nad Labem, s.p.o.

KROULÍK, Miroslav. *Standardní stavebně-historický průzkum nedestruktivní: Národní hřebčín Kladruby nad Labem, Stará vodárna, Zámecký park Kladruby* (nepublikovaný strojopis), Praha 2010, uloženo ve Sbírce plánů, stavebně-historických průzkumů a restaurátorských zprav NPÚ, GnŘ a v archivu Národního hřebčína Kladruby nad Labem, s.p.o.

KROULÍK, Miroslav. *Standardní stavebně-historický průzkum nedestruktivní: Národní hřebčín Kladruby nad Labem, Starý vodojem stájový areál Kladruby* (nepublikovaný strojopis), Praha 2010, uloženo ve Sbírce plánů, stavebně-historických průzkumů a restaurátorských zprav NPÚ, GnŘ a v archivu Národního hřebčína Kladruby nad Labem, s.p.o.

KROULÍK, Miroslav. *Stavebně-historický průzkum a ideový návrh urbanisticko-architektonického řešení: Národní hřebčín Kladruby nad Labem Plochy zahrad a parků u obytných domů v Kladrubském historickém areálu* (nepublikovaný strojopis), Praha 2013, uloženo ve Sbírce plánů, stavebně-historických průzkumů a restaurátorských zprav NPÚ, GnŘ a v archivu Národního hřebčína Kladruby nad Labem, s.p.o.

KUČA, Karel – KUČOVÁ, Věra – SALAŠOVÁ, Alena, et al. *Krajinné památkové zóny České republiky*. Praha: Národní památkový ústav, 2015.

KUČERA, Petr – FLEKALOVÁ, Markéta – TRPÁKOVÁ, Lenka, et al. *Koncepce uspořádání krajiny pro ochranu a obnovu kulturních, historických a přírodních hodnot území*. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2015. Certifikovaná metodika.

KUČOVÁ, Věra – DOSTÁLEK, Jiří – EHRLICH, Marek et al. *Metodika tvorby standardizovaného záznamu krajinné památkové zóny*. Praha: Národní památkový ústav, 2014. Odborné a metodické publikace.

KUČOVÁ, Věra. *Světové kulturní a přírodní dědictví UNESCO*. Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2009. Odborné a metodické publikace.

KUKÁNOVÁ, Zlatuše. *K vysvěcení kostela v Kladrubech nad Labem: Sborník prací k sedmdesátým narozeninám dr. Karla Beránka*. Praha: Státní ústřední archiv v Praze, 1996.

LERCHE, František. *Hlavní plemeníci Státního hřebčína v Kladrubech nad Labem v letech 1918–1948 jako podklad teplokrevného chovu koní v ČSR*. Praha: Svoboda, závod 1, 1951.

LERCHE, František. *Naše koně: československé chovatelství*. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1959.

LERCHE, František. *Seznam pepinierů státního hřebčína v Kladrubech nad Labem*. Kladruby nad Labem, 1956.

LERCHE, František. *Starokladrubský kůň*. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1956.

LERCHE, František. *Státní hřebčín Kladruby nad Labem*. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1956.

LICHTENSTERN, Joseph Marx von. *Archiv für Welt- Erde- und Staatenkunde, ihre Hilfswissenschaften und Litteratur,* III. Jahrgang. Wien, sine dato.

LICHTENSTERN, Joseph Marx von. *Umriss einer statistischen Schilderung des Königreich's Böhmen*. Wien, 1812.

MACEK, Petr – KROULÍK, Miroslav – BERÁNEK, Jan – PATRNÝ, Michal. *Stavebně-historický průzkum: Areál národní kulturní památky Národní hřebčín v Kladrubech nad Labem* (nepublikovaný strojopis), Praha 2003, uloženo ve Sbírce plánů, stavebně-historických průzkumů a restaurátorských zprav NPÚ, GnŘ a v archivu Národního hřebčína Kladruby nad Labem, s.p.o.

MACEK, Petr – ZAHRADNÍK, Pavel KROULÍK, Miroslav et al. *Národní kulturní památka Národní hřebčín Kladruby nad Labem: 3. Historická plánová dokumentace: Standardní stavebně-historický průzkum* (nepublikovaný strojopis), Praha 2003, uloženo ve Sbírce plánů, stavebně-historických průzkumů a restaurátorských zprav NPÚ, GnŘ a v archivu Národního hřebčína Kladruby nad Labem, s.p.o.

MACEK, Petr – VLČEK, Pavel – ZAHRADNÍK, Pavel. František Maximilián Kaňka: „in regno Bohemiae aedilis famosissimus". *Umění*, roč. 40 (3), 1992, s. 180–227.

MACEK, Petr – VLČEK, Pavel – ZAHRADNÍK, Pavel, et al. *Císařský hřebčín v Kladrubech za vlády Karla VI: Šlechtic mezi realitou a normou: miscellanea ze studentských prací k dějinám raného novověku: sborník*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008.

MAYR, Otto. *Die Gestüte des österreichischen Kaiserstaates: topographisch, historisch und hyppologisch geschildert*. Wien, 1860.

MOTLOCH, Rudolf. *Geschichte und Zucht der Kladruber Race*. Wien: Buchhandlung für Sport: Friedrich Beck, 1886.

MOTLOCH, Rudolf. *Studien über Pferdezucht*. Hannover, 1911.

NOVÁK, Zdeněk. *Metodika péče o umělecky ztvárněnou kulturní krajinu*. Praha: Národní zemědělské muzeum, 2017. Certifikovaná metodika.

NÜRNBERG, Heinz. *Der Lipizzaner: mit einem Anhang über den Kladruber*. Magdeburg: Westarp, 1993. (Die neue Brehm-Bücherei, sv. 613).

OURODOVÁ-HRONKOVÁ, Ludmila. *Johann Georg de Hamilton (1672–1737), malíř zvířat a lidí*. České Budějovice: Národní památkový ústav, 2015. Monumenta.

OURODOVÁ-HRONKOVÁ, Ludmila. *The Hamilton brothers: aristocratic hunting paintings in the 18th century*. First edition. České Budějovice: The Czech National Heritage Institute, Regional Office in České Budějovice, 2016.

PACÁKOVÁ-HOŠŤÁLKOVÁ, Božena. *Zahrady a parky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku.* 2. vyd. Praha: Libri, 2004.

PEJCHAL, Miloš a Pavel ŠIMEK. *Metodika hodnocení dřevin pro potřeby památkové péče.* Lednice: Mendelova univerzita v Brně, 2016. Certifikovaná metodika.

PELZEL, Franz Martin. *Abbildungen böhmischer und mährischer Gelehrten und Künstler: nebst Kurzen nachrichten von ihren Leben und Werken. Zweyter Theil.* Prag: Wolffgang Gerle, 1775.

POCHE, Emanuel. *Umělecké památky Čech.* (Sv.) 2. K-O. Praha: Academia, 1978.

REGNER, Karel. *Hlavní plemeníci hřebčína v Kladrubech nad Labem v letech 1986–2012.* Kladruby nad Labem: Národní hřebčín Kladruby nad Labem, 2014.

ROSŮLEK, František Karel. *Pardubicko, Holicko, Přeloučsko*. Díl 3., Místopis. Pardubice: Agitační výbor pro vydávání monografie školního okresu, 1909.

SALAŠOVÁ, Alena – SEDLÁČEK, Jozef – TRPÁKOVÁ, Lenka et al. *Metodika monitoringu stavu krajinné památkové zóny*. Lednice: Mendelova univerzita v Brně, 2015. Certifikovaná metodika.

SEDLÁČEK, August. *Místopisný slovník historický Království českého.* Praha: Argo, 1998.

SALAŠOVÁ, Alena – SEDLÁČEK, Jozef – TRPÁKOVÁ, Lenka. *Metodika hodnocení vlivů na krajinné památkové zóny.* Lednice: Mendelova univerzita v Brně, 2015. Certifikovaná metodika.

SILVA-TAROUCA, Arnošt – SCHNEIDER, Camillo, Carl. *Unsere Freiland – Laubgehölze: Anzucht, Pflege und Verwendung aller bekannten in Mitteleuropa im freien Kulturfähigen Laubgehölze*. 3 Aufl. Wien: Hölder-Pichler-Temsky, 1931.

SEIFERTOVÁ, Blažena. Příběh šťastného člověka. *Zprávy Klubu přátel Pard*ubicka, roč. 29, 1994, č. 5–6, s. 133–138.

SCHALLER, Jaroslaus. *Topographie des Königreichs Böhmen. 11. Theil, Chrudimer Kreis*. Prag: In der von Schönfeldschen Handlung, 1790.

SOMMER, Johann Gottfried. *Das Königreich Böhmen: Fünfer Band, Chrudimer Kreis*. Prag: J. G. Calve'sche Buchhandlung, 1837.

ŠIMEK, T. *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. D. 6., Východní Čechy. Praha: Svoboda, 1989.

ŠREJBEROVÁ, Jitka – KUČOVÁ, Věra – BENEŠ, Michal. *Metodické principy přípravy nominací k zápisu na Seznam světového dědictví UNESCO a zásady uchování hodnot těchto statků.* Praha: Národní památkový ústav, ústřední pracoviště, 2011. Odborné a metodické publikace.

TRPÁKOVÁ, Ivana – TRPÁK, Pavel. Proměny polabské krajiny národního hřebčína Kladruby nad Labem ve světle starých map a archivních podkladů. *Historická geografie*, roč. 35, 2009, 1, s. 199–212.

TRPÁKOVÁ, Lenka. *Metodika identifikace komponovaných krajin*. V Brně: Mendelova univerzita, 2014.

VESELÝ, Zdeněk. *Dějiny českého státu v dokumentech*. Praha: Victoria Publishing, 1994.

VÍTEK, Milan. *Ušlechtilost starokladrubských koní*. Opava: Foto Gregor, 2016. Do kapsy.

VOLF, Miloslav a Jiří VOLF. 400 let hřebčína v Kladrubech: jeho vznik a počátky. Živa, roč. 27 (65), 1979, č. 3, s. 112–115.

ZÁLIŠ, Norbert. *Bílí koně starokladrubští: kniha o starokladrubských bělouších vychází u příležitosti čtyřstého výročí založení hřebčína v Kladrubech nad Labem*. Hradec Králové: Kruh, 1979. Kraj.

ZÁLIŠ, Norbert. *Bílí koně starokladrubští: kniha o starokladrubských bělouších vychází u příležitosti čtyřstého výročí založení hřebčína v Kladrubech nad Lab*em. Hradec Králové: Kruh, 1979. Kraj.

ZÁLIŠ, Norbert. *Jak žije hřebčín*. Praha: Panorama, 1993.

ZÁLIŠ, Norbert. *Jeho Milosti císařské obora koňská v Kladrubech nad Labem*. Praha: Didot, 1997.

ZÁLIŠ, Norbert. *Příběhy ve světle a protisvětle: pocta ušlechtilosti a kráse starobylého plemene koní: fotografie o životě, lásce a smrti, magické situace v hřebčíně = Begegenheiten im Licht und im Gegenlicht: eine Huldigung dem Adel und der Schönheit einer alterümlichen Pferdrasse: Fotografien über Leben, Liebe und Tod, magische Situationen im Gestüt.* V Kladrubech nad Labem: Národní hřebčín v Kladrubech nad Labem, 2002.

ZAVORAL, Tomáš. *Nálezová zpráva, Záchranný archeologický výzkum: Havárie vodovodu v areálu Národního hřebčína v Kladrubech nad Labem* (nepublikovaný strojopis). Pardubice, 2016, uloženo v archivu Východočeského muzea v Pardubicích a v archivu Národního hřebčína Kladruby nad Labem, s.p.o.

ZYKOVÁ, Zdena – ZÁLIŠ, Norbert. *Plemenná kniha starokladrubských koní.* Kladruby nad Labem: Národní hřebčín, 2000.

8. KONTAKTNÍ ÚDAJE ODPOVĚDNÝCH ORGÁNŮ

8. KONTAKTNÍ ÚDAJE ODPOVĚDNÝCH ORGÁNŮ

Ministerstvo kultury ČR Maltézské náměstí 1 118 11 Praha 1 Česká republika Tel.: +420 257 085 371 E-mail: dita.limova@mkcr.cz	**Ministerstvo zemědělství ČR** Těšnov 65/17 110 00 Praha 1 Česká republika Tel.: +420 221 811 111 E-mail: posta@mze.cz
Ministerstvo životního prostředí ČR Vršovická 1442/65 100 10 Praha 10 Česká republika Tel.: +420 267 121 111 E-mail: info@mzp.cz	**Ministerstvo pro místní rozvoj ČR** Staroměstské náměstí 6 110 15 Praha 1 Česká republika Tel.: +420 224 861 111 E-mail: posta@mmr.cz
Krajský úřad Pardubického kraje Komenského nám. 125 532 11 Pardubice Česká republika Tel.: +420 466 026 111 E-mail: posta@pardubickykraj.cz	**Městský úřad Přelouč** Československé armády 1665 535 33 Přelouč Česká republika Tel.: +420 466 094 111 E-mail: epodatelna@mestoprelouc.cz
Národní památkový ústav Valdštejnské náměstí 162/3 118 01 Praha 1 Česká republika Tel.: +420 257 010 166 E-mail: sekretariat@npu.cz	**Agentura ochrany přírody a krajiny ČR** Kaplanova 1931/1 148 00 Praha 11 Česká republika Tel.: +420 283 069 242 e-mail: aopkcr@nature.cz

Tabulka č. 011 Seznam adres odpovědných orgánů.

8.a Odpovědná osoba za přípravu návrhu

Jiří Machek, ředitel Národního hřebčína Kladruby nad Labem, státní příspěvková organizace

E-mail: machek@nhkladruby.cz

8.b Místní oficiální instituce

Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p.o. (správce statku) 533 14 Kladruby nad Labem Tel.: +420 466 933 832 Česká republika E-mail: kladruby@nhkladruby.cz	**Obec Kladruby nad Labem** Kladruby nad Labem 110 535 01 Přelouč Česká republika Tel.: +420 466 932 690 E-mail: obec@kladrubynadlabem.cz

Obec Selmice Selmice 28 535 01 Přelouč Česká republika Tel.: +420 466 932 137 E-mail: info@selmice.cz	**Obec Semín** Semín 138 535 01 Přelouč Česká republika Tel.: +420 466 932 122 E-mail: ousemin@prelouc.cz

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Pardubicích Zámek 5 531 16 Pardubice Česká republika Tel.: +420 466 797 711 E-mail: sekretariat.pardubice@npu.cz	**Agentura ochrany přírody a krajiny ČR Regionální pracoviště Východní Čechy** Jiráskova 1665 530 02 Pardubice Česká republika tel.: +420 466 797 581 E-mail: vlastimil.perina@nature.cz

Tabulka č. 012 Seznam adres místních oficiálních institucí.

8.c Ostatní místní instituce

Východočeské muzeum v Pardubicích Zámek čp. 2 530 02 Pardubice Česká republika Tel.: +420 466 799 240 E-mail: vcm@vcm.cz	**Kulturní centrum Pardubice** (provozovatel Turistického informačního centra Pardubice) nám. Republiky čp. 1 530 02 Pardubice Česká republika Tel.: +420 466 768 390 E-mail: region@ipardubice.cz
Destinační společnost Východní Čechy nám. Republiky čp. 12 530 02 Pardubice Česká republika Tel.: +420 466 030 412 E-mail: dsvc@vychodnicechy.info	

Tabulka č. 013 Seznam adres ostatních místních institucí.

8.d Oficiální internetová adresa

Informace o hřebčínu a jeho historii obsahují internetové stránky správce Národního hřebčína v Kladrubech nad Labem, s.p.o., tamtéž i informace o nominované krajině (http://www.nhkladruby.cz/), které již v současnosti obsahují návrh dokumentace pro zápis do Seznamu světového dědictví, a to v českém i anglickém znění.

Anglická verze http://www.nhkladruby.cz/national-stud.

Jméno odpovědné osoby a její elektronická adresa

Jiří Machek,
ředitel Národního hřebčína Kladruby nad Labem, s.p.o.

E-mail: machek@nhkladruby.cz

9.

PODPIS JMÉNEM SMLUVNÍHO STÁTU

9. PODPIS JMÉNEM SMLUVNÍHO STÁTU

V Praze dne . . . . . .

. . . . . .

Ministr kultury České republiky

. . . . . .

Ministr zemědělství České republiky